

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН
ДАРГА ГОМБОЖАВЫН
ЗАНДАНШАТАР ТАНАА

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗАР

Төрийн ордон, Жанжин Д.Сүхбаатарын талбай,
6 дугаар хороо, Сүхбаатар дүүрэг, Улаанбаатар хот, 14201
Утас: (976-51) 26 08 17, Факс: (976-51) 26 24 08,
Цахим шуудан: info@cabinet.gov.mn,
Цахим хуудас: www.mongolia.gov.mn

додл. 09.29 № 31-1/129
танай _____-ны № _____-т

Хуулийн төсөл өргөн мэдүүлэх тухай

Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Монгол Улсын 2024 оны төсвийн тухай, Нийгмийн даатгалын сангийн 2024 оны төсвийн тухай, Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн 2024 оны төсвийн тухай хуулийн төсөл болон эдгээр хуулийн төсөлтэй холбогдуулан боловсруулсан бусад хууль тогтоомжийн төслийг Засгийн газрын хуралдаанаар хэлэлцэж шийдвэрлэсний дагуу Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлж байна.

Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдаанаар хэлэлцүүлж өгөхийг хүсье.

МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙ САЙД

Д.ОЮУН-ЭРДЭНЭ

000234004025

**МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН
ХЭРЭГ ЭРХЛЭХ ГАЗАР**

Төрийн ордон, Жанжин Д.Сүхбаатарын талбай,
6 дугаар хороо, Сүхбаатар дүүрэг, Улаанбаатар хот, 14201
Утас: (976-51) 26 08 17, Факс: (976-51) 26 24 08,
Цахим шуудан: info@cabinet.gov.mn,
Цахим хуудас: www.cabinet.gov.mn

дод. о.р. л.р. № ХТ/до 94
танай _____-ны № _____-т

Хуулийн төсөл өргөн мэдүүлэх
хугацааг товлох тухай

Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Монгол Улсын 2024 оны төсвийн тухай, Нийгмийн даатгалын сангийн 2024 оны төсвийн тухай, Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн 2024 оны төсвийн тухай хуулийн төсөл болон эдгээр хуулийн төсөлтэй холбогдуулан боловсруулсан бусад хууль тогтоомжийн төслийг Засгийн газрын хуралдаанаар хэлэлцээд Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэхээр шийдвэрлэсний дагуу холбогдох материалын хамт хүргүүлж байна.

Хянан үзэж, Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэх хугацааг товлож өгөхийг хүсье.

Хавсралт ... хуудастай.

МОНГОЛ УЛСЫН САЙД,
ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЭРЭГ
ЭРХЛЭХ ГАЗРЫН ДАРГА

Д.АМАРБАЯСГАЛАН

МОНГОЛ УЛСЫН САНГИЙН САЙД

15160 Улаанбаатар хот, Чингэлтэй дүүрэг,
С.Данзангийн гудамж 5/1, Засгийн газрын II байр
Утас/факс. (976-51) 26 74 68, И-мэйл: info@mof.gov.mn
Вэбсайт www.mof.gov.mn

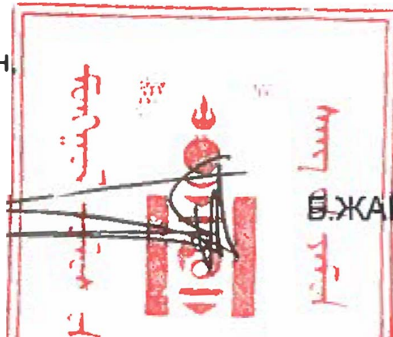
2023.09.29 № **01/7204**

-ны № -т

**МОНГОЛ УЛСЫН САЙД, ЗАСГИЙН
ГАЗРЫН ХЭРЭГ ЭРХЛЭХ ГАЗРЫН
ДАРГА Д.АМАРБАЯСГАЛАН ТАНАА**

Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Монгол Улсын 2024 оны төсвийн тухай Нийгмийн даатгалын сангийн 2024 оны төсвийн тухай, Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн 2024 оны төсвийн тухай хуулийн төсөл болон эдгээр хуулийн төсөлтэй холбогдуулан боловсруулсан бусад хууль, тогтоомжийн төслүүдийг Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.7-д заасны дагуу Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэхийг зөвшөөрөв.

Хүндэтгэсэн.

В.ЖАВХЛАН

9761001997

**МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ ЗҮЙ,
ДОТООД ХЭРГИЙН САЙД**

Засгийн газрын V байр, Б.Ширэндэвийн гудамж 8/4,
Чингэлтэй дүүрэг, Улаанбаатар хот, 15160
Утас/Факс: (976-51) 26 75 33,
Цахим шуудан: info@mojha.gov.mn,
Цахим хуудас: www.mojha.gov.mn

2023.09.28 № 1/5021
танай 2023.09.26-ны № 1/7134 -т

**САНГИЙН САЙД Б.ЖАВХЛАН
ТАНАА**

Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.8 дахь хэсэгт заасны дагуу Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Монгол Улсын 2024 оны төсвийн тухай, Нийгмийн даатгалын сангийн 2024 оны төсвийн тухай, Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн 2024 оны төсвийн тухай хуулийн төсөл болон эдгээр хуулийн төсөлтэй холбогдуулан боловсруулсан бусад хууль тогтоомжийн төслүүдийг Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэх нь зүйтэй гэж үзэв.

Х.НЯМБААТАР
151504362

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХУРАЛДААНЫ ТЭМДЭГЛЭЛЭЭС

Монгол Улсын Засгийн газрын 2023 оны 09 дүгээр сарын 26-ны өдрийн хуралдааны 39 дүгээр тэмдэглэлд:

“VI.ХЭЛЭЛЦСЭН нь: Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Монгол Улсын 2024 оны төсвийн тухай, Нийгмийн даатгалын сангийн 2024 оны төсвийн тухай, Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн 2024 оны төсвийн тухай хуулийн төсөл болон эдгээр хуулийн төсөлтэй холбогдуулан боловсруулсан бусад хууль тогтоомжийн төсөл

ШИЙДВЭРЛЭСЭН нь: Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Монгол Улсын 2024 оны төсвийн тухай, Нийгмийн даатгалын сангийн 2024 оны төсвийн тухай, Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн 2024 оны төсвийн тухай хуулийн төсөл болон эдгээр хуулийн төсөлтэй холбогдуулан боловсруулсан бусад хууль тогтоомжийн төслийг хэлэлцээд Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэхээр тогтов.” гэжээ.

ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЭРЭГ ЭРХЛЭХ ГАЗАР

САНГИЙН САЙД Б.ЖАВХЛАН ТАНАА

**МОНГОЛ УЛСЫН ШАДАР
САЙД БӨГӨӨД ЭДИЙН ЗАСАГ,
ХӨГЖЛИЙН САЙД**

Засгийн газрын XI байр, Самбуугийн гудамж 11,
Чингэлтэй дүүрэг, Улаанбаатар хот, 15160
Утас/Факс: (976-51) 26 33 33,
Цахим шуудан: info@med.gov.mn

2023.09.29 № 01/1788

танай _____-ны № _____-т

Зөвшөөрөл олгох тухай

Танаас 2023 оны 09 дүгээр сарын 26-ны өдөр ирүүлсэн 01/7133 дугаар албан бичигтэй танилцлаа.

Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 9.4.3 дахь заалтын дагуу Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Монгол Улсын 2024 оны төсвийн тухай, Нийгмийн даатгалын сангийн 2024 оны төсвийн тухай, Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн 2024 оны төсвийн тухай хуулийн төсөл болон эдгээр хуулийн төсөлтэй холбогдуулан боловсруулсан бусад хууль тогтоомжийн төслүүдэд зөвшөөрөл олгож байна.

Ч.ХҮРЭЛБААТАР

230°53

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗАР

**МОНГОЛ УЛСЫН
2024 ОНЫ ТӨСВИЙН
БАРИМТ БИЧИГ**

УЛААНБААТАР ХОТ

2023 он

МОНГОЛ УЛСЫН 2024 ОНЫ ТӨСВИЙГ ӨРГӨН МЭДҮҮЛЭХ БАРИМТ БИЧГИЙН ТОВЬЁОГ

1.МОНГОЛ УЛСЫН НЭГДСЭН ТӨСВИЙН 2024 ОНЫ ТӨСВИЙН ХҮРЭЭНИЙ МЭДЭГДЭЛ, 2025-2026 ОНЫ ТӨСВИЙН ТӨСӨӨЛЛИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСӨЛ

1.1. Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлал

1.2. Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл

1.3. Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн танилцуулга

2.МОНГОЛ УЛСЫН 2024 ОНЫ ТӨСВИЙН ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСӨЛ

2.1. Монгол Улсын 2024 оны төсвийн тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлал

2.2. Монгол Улсын 2024 оны төсвийн тухай хуулийн төсөл

2.3. Монгол Улсын 2024 оны төсвийн тухай хуулийн төслийн танилцуулга

2.4. Монгол Улсын 2024 оны төсвийн тухай хуулийн төслийн хавсралт

2.4.1. Төсвийн ерөнхийлөн захирагч нарын 2024 онд хэрэгжүүлэх хөтөлбөрийн зорилт, хүрэх үр дүн, хүрэх үр дүнгийн талаарх тоон болон чанарын шалгуур үзүүлэлт

2.4.2. Монгол Улсын төсвийн хөрөнгөөр 2024 онд санхүүжүүлэх хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээ, барилга байгууламжийн жагсаалт

2.4.3. Монгол Улсын төсвийн хөрөнгөөр 2024 онд санхүүжүүлэх “барих-шилжүүлэх” концессын төрлөөр хэрэгжүүлсэн хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээ, барилга байгууламжийн эргэн төлөлтийн жагсаалт

2.5. Монгол Улсын 2024 оны төсвийн тухай хуулийн төсөлтэй хамт өргөн мэдүүлсэн хууль тогтоомжийн төслүүд

3.НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН САНГИЙН 2024 ОНЫ ТӨСВИЙН ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСӨЛ

3.1. Нийгмийн даатгалын сангийн 2024 оны төсвийн тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлал

3.2. Нийгмийн даатгалын сангийн 2024 оны төсвийн тухай хуулийн төсөл

3.3. Нийгмийн даатгалын сангийн 2024 оны төсвийн хуулийн төслийн танилцуулга

4.ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ДААТГАЛЫН САНГИЙН 2024 ОНЫ ТӨСВИЙН ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСӨЛ

4.1. Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн 2024 оны төсвийн тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлал

4.2. Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн 2024 оны төсвийн тухай хуулийн төсөл

4.3. Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн 2024 оны төсвийн тухай хуулийн төслийн танилцуулга

5. ТООЦООЛЛЫН ХАВСРАЛТУУД

1. МОНГОЛ УЛСЫН НЭГДСЭН
ТӨСВИЙН 2024 ОНЫ ТӨСВИЙН
ХҮРЭЭНИЙ МЭДЭГДЭЛ, 2025-2026
ОНЫ ТӨСВИЙН ТӨСӨӨЛЛИЙН
ТУХАЙ ХУУЛЬД ӨӨРЧЛӨЛТ
ОРУУЛАХ ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСӨЛ,
ТАНИЛЦУУЛГА

1. МОНГОЛ УЛСЫН НЭГДСЭН
ТӨСВИЙН 2024 ОНЫ ТӨСВИЙН
ХҮРЭЭНИЙ МЭДЭГДЭЛ, 2025-2026
ОНЫ ТӨСВИЙН ТӨСӨӨЛЛИЙН
ТУХАЙ ХУУЛЬД ӨӨРЧЛӨЛТ
ОРУУЛАХ ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСӨЛ,
ТАНИЛЦУУЛГА

МОНГОЛ УЛСЫН НЭГДСЭН ТӨСВИЙН 2024 ОНЫ ТӨСВИЙН ХҮРЭЭНИЙ МЭДЭГДЭЛ, 2025-2026 ОНЫ ТӨСВИЙН ТӨСӨӨЛЛИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ҮЗЭЛ БАРИМТЛАЛ

Нэг.Хуулийн төслийг боловсруулах үндэслэл, шаардлага

Хууль зүйн үндэслэл

Төсвийн тухай хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1.5 дахь заалтад "төсөв" гэж төрийн болон орон нутгийн чиг үүргийг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах санхүүгийн эх үүсвэрийг бий болгох зорилгоор төрийн мэдэлд хуримтлуулан хуваарилж, зарцуулах хөрөнгө, орлого, зарлага, өр, төлбөр, санхүүгийн амлалт болон үүрэг, тэдгээртэй холбогдсон санхүүгийн үйл ажиллагаа, хэрэгжүүлэх арга хэмжээ, түүнд шаардагдах орц, хүрэх үр дүнгийн нийлбэр цогц байхаар, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1.10 дахь заалтад "дунд хугацааны төсвийн хүрээний мэдэгдэл" гэж тухайн төсвийн жилийн хүлээгдэж байгаа макро эдийн засгийн болон төсвийн гүйцэтгэлийн төлөв байдал, дунд хугацааны макро эдийн засгийн ба төсвийн үндсэн үзүүлэлтийн төсөөлөлд суурилсан төсвийн бодлогын баримт бичиг байхаар, 7 дугаар зүйлийн 7.3 дахь хэсэгт төсвийн төсөл боловсруулах, батлах, батлагдсан төсөвт нэмэлт, өөрчлөлт оруулахдаа дунд хугацааны төсвийн хүрээний мэдэгдэлд нийцүүлэхээр тус тус заасан нь Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг боловсруулах хууль зүйн үндэслэл болж байна.

Практик шаардлага

Монгол Улсын Засгийн газар Шинэ сэргэлтийн бодлогын хүрээнд эдийн засгийн өсөлтийг эрчимжүүлэх, төлбөрийн тэнцлийн алдагдлыг бууруулах, гадаад валютын нөөцийг нэмэгдүүлэх, үнийн өсөлтийг хязгаарлаж иргэдийн бодит орлогыг хамгаалах, төрийн үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг сайжруулахад чиглэсэн бодлого, арга хэмжээг үе шаттайгаар хэрэгжүүлж байна.

Энэхүү хуулийн төсөлд нүүрсний экспортыг 2024 онд 50 сая тонн байхаар тусгасан хэдий ч Засгийн газраас хэрэгжүүлж буй "Боомтын сэргэлт" ийн хүрээнд хилийн нэвтрүүлэх хүчин чадлыг нэмэгдүүлэх, экспортыг эрчимжүүлэх арга хэмжээний үр дүнд 2023 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлээр нүүрсний экспорт 52 сая тоннд хүрэхээр байна.

Иймд Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хуульд тооцсон нүүрсний экспортын биет хэмжээг 10 сая тонноор нэмэгдүүлэн, 60 сая тоннд хүргэх бололцоотой байна. Түүнчлэн, Оюутолгойн гүний уурхайн олборлолт явагдаж, зэсийн баяжмалын агууламж өссөнөөр уул уурхай, түүнийг дагасан тээвэр логистик, худалдааны салбарын өсөлт нэмэгдэж 2024 онд 6.5 хувь гэж тооцоолж байсан эдийн засгийн өсөлт 7 хувьд хүрэх төлөвтэй байна.

Ингэснээр, экспортын орлого өсөж төлбөрийн тэнцэл сайжрах, гадаад валютын албан нөөц нэмэгдэж валютын ханш тогтворжих зэргээр макро эдийн засгийн үзүүлэлтүүдэд эергээр нөлөөлөхөөс гадна төсвийн орлого нэмэгдэхээр тооцлоо.

Ирэх 2024 онд Монгол Улсын Засгийн газар Шинэ сэргэлтийн бодлогын хүрээнд иргэдийн бодит орлогыг хамгаалах, хот хөдөөгийн сэргэлтийг дэмжих, хөгжил дагасан бүтээн байгуулалтуудыг хийх замаар эдийн засгийн суурийг тэлэх төсвийн бодлогыг хэрэгжүүлэхэд төсвийн орлогыг зарцуулна.

Дээр дурдсан нөхцөл байдлаас шалтгаалан Монгол Улсын 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэлд тусгагдсан макро эдийн засгийн үндсэн үзүүлэлтүүд өөрчлөгдөхөөр байгаа нь дунд хугацааны төсвийн хүрээний мэдэгдэлд тусгагдсан төсвийн үндсэн үзүүлэлтүүдийн хэмжээг өөрчлөх зайлшгүй шаардлагыг бий болгоод байна.

Хоёр.Хуулийн төслийн зорилго, ерөнхий бүтэц, зохицуулах харилцаа, хамрах хүрээ

Хуулийн төсөлд Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн үзүүлэлтийг хүснэгтээр батлахтай холбогдсон зохицуулалтыг тусгана.

Гурав.Хуулийн төсөл батлагдсаны дараа үүсэж болох эдийн засаг, нийгэм, хууль зүйн үр дагавар, тэдгээрийг шийдвэрлэх талаар авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний санал

Хуулийн төсөл батлагдсанаар макро эдийн засгийн суурь үзүүлэлтүүдийг зөв тооцож, улсын төсвийг үр нөлөөтэй оновчтой төлөвлөх, хуваарилах асуудал бодитой болох юм.

Дөрөв.Хуулийн төсөл Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын олон улсын гэрээ болон бусад хуультай хэрхэн уялдах, хуулийг хэрэгжүүлэхэд шинээр боловсруулах, хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах, хүчингүй болсонд тооцох тухай хууль тогтоомжийн талаарх санал

Хуулийн төсөл нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Төсвийн тухай хууль тогтоомжид бүрэн нийцнэ. Хуулийн төсөлтэй холбогдуулан шинээр боловсруулах, хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах, хүчингүй болсонд тооцох тухай хууль тогтоомжийн төсөл байхгүй болно.

--- оОо ---

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗАР

**МОНГОЛ УЛСЫН НЭГДСЭН ТӨСВИЙН
2024 ОНЫ ТӨСВИЙН ХҮРЭЭНИЙ
МЭДЭГДЭЛ, 2025-2026 ОНЫ ТӨСВИЙН
ТӨСӨӨЛЛИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД
ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ
ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ТАНИЛЦУУЛГА**

УЛААНБААТАР ХОТ

2023 ОН

МОНГОЛ УЛСЫН НЭГДСЭН ТӨСВИЙН 2024 ОНЫ ТӨСВИЙН ХҮРЭЭНИЙ МЭДЭГДЭЛ, 2025-2026 ОНЫ ТӨСВИЙН ТӨСӨӨЛЛИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

Монгол Улсын Их Хурлын 2023 оны 5 дугаар сарын 31-ний өдрийн хуралдаанаар Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хуулийг баталсан.

Энэхүү хуулийн төсөлд нүүрсний экспортыг 2024 онд 50 сая тонн байхаар тусгасан хэдий ч Засгийн газраас хэрэгжүүлж буй “Боомтын сэргэлт” ийн хүрээнд хилийн нэвтрүүлэх хүчин чадлыг нэмэгдүүлэх, экспортыг эрчимжүүлэх арга хэмжээний үр дүнд 2023 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлээр нүүрсний экспорт 52 сая тоннд хүрэхээр байна.

Иймд Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хуульд тооцсон нүүрсний экспортын биет хэмжээг 10 сая тонноор нэмэгдүүлэн, 60 сая тоннд хүргэх бололцоотой байна. Түүнчлэн, Оюутолгойн гүний уурхайн олборлолт хийгдэж, зэсийн баяжмалын агууламж өссөнөөр уул уурхай, түүнийг дагасан тээвэр логистик, худалдааны салбарын өсөлт нэмэгдэж 2024 онд 6.5 хувь гэж тооцоолж байсан эдийн засгийн өсөлт 7 хувьд хүрэх төлөвтэй байна.

Ингэснээр, экспортын орлого өсөж төлбөрийн тэнцэл сайжрах, гадаад валютын албан нөөц нэмэгдэж валютын ханш тогтворжих зэргээр макро эдийн засгийн үзүүлэлтүүдэд эергээр нөлөөлөхөөс гадна төсвийн орлого нэмэгдэхээр тооцлоо.

Ирэх 2024 онд Монгол Улсын Засгийн газар Шинэ сэргэлтийн бодлогын хүрээнд иргэдийн бодит орлогыг хамгаалах, хот хөдөөгийн сэргэлтийг дэмжих, хөгжил дагасан бүтээн байгуулалтуудыг хийх замаар эдийн засгийн суурийг тэлэх төсвийн бодлогыг хэрэгжүүлэхэд төсвийн орлогыг зарцуулна.

Дээр дурдсан нөхцөл байдал, үндэслэл, шаардлагын дагуу Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг эдийн засгийн үндсэн үзүүлэлтүүд дээр үндэслэн, нэгдсэн төсвийн тэнцвэржүүлсэн алдагдал болон Засгийн газрын өрийн хэмжээг “Төсвийн тогтвортой байдлын тухай” хуульд заасан төсвийн тусгай шаардлагад нийцүүлэн боловсрууллаа.

МОНГОЛ УЛСЫН НЭГДСЭН ТӨСВИЙН 2024 ОНЫ ТӨСВИЙН ХҮРЭЭНИЙ МЭДЭГДЭЛ, 2025-2026 ОНЫ ТӨСВИЙН ТӨСӨӨЛЛИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ТАНИЛЦУУЛГА

Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 33 дугаар зүйлийн 4 дүгээр заалтад хуулийн төслийн дэлгэрэнгүй танилцуулгад тайлбарыг нэмэлт, өөрчлөлт бол зүйл, эсхүл хэсэг, заалт тус бүрээр багцлан тусгана гэсний дагуу Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн агуулгыг зүйлээр тусгалаа.

Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл нь 1 зүйлтэй.

1 дүгээр зүйл – Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн макро үзүүлэлтүүдийн өөрчлөлт.

Дотоодын нийт бүтээгдэхүүн

Монгол Улсын эдийн засаг 2024 онд 7.0 хувиар өсөхөөр байна. Уул уурхайн бүтээгдэхүүнүүд, нүүрсний олборлолт, Оюутолгойн гүний уурхайн олборлолт эрчимжиж, зэсийн баяжмал дахь агууламж нэмэгдсэнээр уул уурхай, түүнээс хамааралтай тээврийн салбарын өсөлт эдийн засгийн өсөлтийн гуравны нэг орчмыг бүрдүүлнэ.

Хөдөө аж ахуйн гаралтай бүтээгдэхүүний экспортын хоригийг цуцалж, нэвтрүүлэх зөвшөөрөлтэй боомтын тоог нэмэгдүүлж, татаасыг чөлөөлөх замаар хөдөө аж ахуйн салбар дах төрийн оролцоог шат дараатай бууруулна. Мөн хөдөө аж ахуйн зориулалттай тоног төхөөрөмжийн гаалийн албан татварын хөнгөлөлтийг үргэлжлүүлэх, мал, амьтны гоц халдварт өвчнөөс сэргийлэх вакцинаар бүрэн хангах арга хэмжээг авч хэрэгжүүлнэ. Ингэснээр хөдөө аж ахуйн салбарын хөрөнгө оруулалт нэмэгдэж, бүтээмжийн өсөлтөөр дамжин салбарын үйлдвэрлэл нэмэгдэнэ. Мөн бэлтгэсэн хадлангийн хэмжээ нэмэгдсэн нь 2023 оны сүүлийн хагас болон 2024 онд мал аж ахуйн салбарын тогтвортой, бүтээмжтэй үйл ажиллагаанд зөргөөр нөлөөлнө.

“УБТЗ” ХНН-ийн дотоодын ачаа тээвэр, зорчигч тээврийн тарифыг 2023 онд нэмэгдүүлсэн. Энэ нь төмөр замын салбарын үр ашиг, хөрөнгө оруулалтын өгөөжийг нэмэгдүүлж, салбарын үйлдвэрлэлийн суурь,

бүтээмжийг зах зээлийн зарчмаар тэлэх нөлөөтэй. Жишээлбэл, тарифын өөрчлөлтийн дараа “УБТЗ” ХНН нь ачааны вагоны тоо хэмжээг нэмэгдүүлэх, хөдлөх бүрэлдэхүүний засварын төвийн өргөтгөлийн ажлуудыг 2024 оноос эхлэн хэрэгжүүлэхээр төлөвлөсөн. Эдгээр арга хэмжээний нөлөөгөөр тээврийн салбарын эдийн засаг дах суурь тэлж, үйлдвэрлэл нэмэгдэнэ.

“Шинэ сэргэлтийн бодлого” болон “Монгол Улсын хөгжлийн 2024 оны төлөвлөгөө”-нд туссан бодлогын чиглэл, зарчмыг баримталж, хөрөнгө оруулалтын орчныг сайжруулж, үйлдвэржилтийн болон дэд бүтцийн төслүүдийг хэрэгжүүлснээр барилга, боловсруулах, худалдаа, үйлчилгээ зэрэг уул уурхайн бус салбаруудын өсөлт эдийн засгийн өсөлтөд эергээр нөлөөлнө. Эдгээр үйлдвэржилт, дэд бүтцийн төслүүдийн хэрэгжилт эдийн засаг дахь үндсэн хөрөнгийн хуримтлалыг нэмэгдүүлэх бол өрхийн цалингийн орлого өссөнөөр дотоод эрэлтийн төлөв сайн байх хүлээлттэй байна.

Түүнчлэн Засгийн газрын 2023 оны 233 дугаар тогтоолын хэрэгжилтийн хүрээнд зочид буудал, байр сууц, худалдаа, нийтийн хоолны үйлчилгээний салбарт бизнес эрхлэлтийг дэмжиж, зохицуулалтыг хялбаршуулна. Мөн 2023-2025 оныг “Монголд зочлох жил” болгон зарласан бодлогын хүрээнд аялал жуулчлалын үйлчилгээ, дэд бүтцийг сайжруулж, жуулчлалын бүс байгуулах арга хэмжээг хэрэгжүүлснээр худалдаа, үйлчилгээний салбаруудын үйл ажиллагааг дэмжинэ.

Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хуульд тооцсон нүүрсний экспортын биет хэмжээг 10 сая тонноор нэмэгдүүлэн, 60 сая тоннд хүргэх бололцоотой байна. Түүнчлэн, Оюутолгойн гүний уурхайн олборлолт хийгдэж, зэсийн баяжмалын агууламж өссөнөөр уул уурхай, түүнийг дагасан тээвэр логистик, худалдааны салбарын өсөлт нэмэгдэж 2024 онд 6.5 хувь гэж тооцоолж байсан эдийн засгийн өсөлт 7 хувьд хүрэх төлөвтэй байна.

Инфляц

Засгийн газар, төв банкнаас макро эдийн засгийн тогтвортой байдлыг хангахад чиглэсэн төсөв, мөнгөний бодлогыг үе шаттайгаар хэрэгжүүлж байна. Мөн экспортын орлогыг нэмэгдүүлж, валютын бодит мөнгөн орлогыг нэмэгдүүлэхэд чиглэсэн арга хэмжээний үр дүнд гадаад валютын албан нөөц нэмэгдэж байна.

Засгийн газрын 2023 оны 233 дугаар тогтоолын хэрэгжилтийн хүрээнд мал, амьтны гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүний гэрчилгээ авах, хүсэлт гаргах, хянах, олгох үйл ажиллагааг цахим хэлбэрт шилжүүлж, хөдөө аж ахуйн

биржийн үйл ажиллагааг идэвхжүүлэн, хот, суурин газарт нийлүүлэгдэж байгаа махнаас авах төлбөр хураамж, хянан шалгалтын давхардлыг арилгаж, үйл ажиллагааг хөнгөвчлөх замаар хүнсний бүтээгдэхүүний нийлүүлэлтийн сувгийг нэмэгдүүлнэ.

Эдгээр арга хэмжээнүүдийн хэрэгжилтийн үр дүнд инфляцын түвшин 2024 оны эцэст 8.5 хувь орчимд байхаар төсөөлж байна.

Төсвийн тэнцвэржүүлсэн орлого

2024 онд экспорт 15.4 тэрбум ам.доллар, импорт 10.0 тэрбум ам.долларт хүрч, гадаад худалдаа 5.4 тэрбум ам.долларын ашигтай гарахаар төсөөлж байна.

Засгийн газраас гадаад худалдааг хөнгөвчлөх, экспортын зах зээлийг өргөжүүлэх, хилийн боомтуудын дэд бүтцийг нэмэгдүүлж, ачаа нэвтрүүлэх процессыг хөнгөвчлөх, уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржийн тогтолцоог өргөжүүлэх арга хэмжээнүүдийг хэрэгжүүлнэ. Энэ хүрээнд нүүрс, төмрийн хүдэр, газрын тос, алтны экспортыг нэмэгдүүлэх, тээвэр зохион байгуулалтыг оновчтой хийх, хилийн боомтуудын төмөр замын холболтыг эрчимжүүлэх, бүх боомтод ухаалаг гарцыг ашиглалтад оруулах, хатуу хучилттай авто замаар холбох, уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржээр арилжаалсан нүүрсийг тусгай гарцаар нэвтрүүлж, биржээр арилжаалах бүтээгдэхүүний тоо хэмжээг нэмэгдүүлэх зэрэг арга хэмжээнүүдийг хэрэгжүүлнэ. Үүний үр дүнд 2024 онд голлох бүтээгдэхүүний экспортын биет хэмжээг нүүрс 60 сая тонн, зэсийн баяжмал 1,500 мянган тонн, төмрийн хүдэр 8,400 мянган тонн, газрын тос 4,850 мянган баррель, алт 20 тонн байхаар төсөөлж байна.

2024 онд хийгдэх хилийн боомтуудын бүтээн байгуулалт, төмөр зам болон автозамын сүлжээний өргөтгөл, цахилгаан эрчим хүчний станцуудын өргөтгөл болон шинэ бүтээн байгуулалтын томоохон төслүүдийн нөлөөгөөр тоног төхөөрөмж, барилгын материалын импорт нэмэгдэхээр байна.

Үүний үр дүнд нэгдсэн төсвийн нийт орлогыг 2023 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлээс 4.2 их наяд төгрөг буюу 18.5 хувиар нэмэгдүүлэн 27.2 их наяд төгрөг хүрнэ гэж тооцлоо. Үүнээс 513.7 тэрбум төгрөгийг Төсвийн тогтворжуулалтын санд, 1,353.3 тэрбум төгрөгийг Ирээдүйн өв санд төвлөрүүлэхээр тооцлоо.

Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагын дагуу тооцсон тэнцвэржүүлсэн нийт орлого 2024 онд 25.3 их наяд төгрөгт хүрэхээр, үүнээс 92.9 хувь буюу 23.4 их наяд төгрөгийг татварын орлого, 7.1

хувь буюу 1.8 их наяд төгрөгийг татварын бус орлогоор тус тус бүрдүүлэхээр тооцлоо.

Төсвийн зарлага

Хэдийгээр эдийн засгийн үндсэн үзүүлэлтүүдэд эерэг өөрчлөлтүүд гарч эхэлсэн боловч гадаад хүчин зүйлсийн нөлөөгөөр сүүлийн 20 сар дараалан Монгол Улсын инфляц 10 хувиас дээш түвшинд хүрсэн нь иргэдийн бодит орлогод сөргөөр нөлөөлж, ард иргэдийн амьжиргааг дэмжих зайлшгүй шаардлага бий болгосон. Улмаар Монгол Улсын 2023 оны төсвийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулж, цалингийн суурь итгэлцүүрийг шинэчлэх замаар тэтгэврийн зөрүүний асуудлыг шийдвэрлэж, нийгмийн халамжийн тэтгэвэр, тэтгэмжийг үнийн өсөлттэй уялдуулан нэмэгдүүлж, төрийн албаны цалингийн тогтолцоог шинэчлэх арга хэмжээнүүдийг хэрэгжүүлж байна. Үүний үр дүнд 2023 оны эцэст бодит орлого нэмэгдэж, төлбөрийн тэнцэл ашигтай гарч, гадаад валютын албан нөөц 4 тэрбум ам.долларыг давж, эдийн засаг 6.0 хувиар өсөх төлөвтэй байна.

Ийнхүү гадаад эрсдэлийн нөлөө намжиж, эдийн засаг цар тахлын өмнөх түвшинд хүрч сэргэсэнээр “Алсын хараа-2050” урт хугацааны хөгжлийн зорилтод хүрэх “Шинэ сэргэлтийн бодлого”-ыг үе шаттайгаар хэрэгжүүлэхэд ирэх 2024 оны төсвийн бодлогыг чиглүүлнэ.

Нэг. Монгол Улс 2024 оны төсвийн бодлогоор “Шинэ сэргэлтийн бодлого”-ын тулгуур бүрэлдэхүүн болох “Хот, хөдөөгийн сэргэлт”-ийн зорилтод тусгасан хот, хөдөөгийн тэнцвэртэй хөгжлийг хангах, орон нутгийн иргэдийн амьдралын чанарыг дээшлүүлэх арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.

Хоёр. Экспортыг нэмэгдүүлэх чиглэлд хилийн боомтын нэвтрүүлэх хүчин чадлыг нэмэгдүүлэх, уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржийн ил тод арилжааг эрчимжүүлэх, иргэдийн орлогыг хам гаалах чиглэлд цалин, тэтгэвэр тэтгэмжийг үнийн өсөлттэй уялдуулан нэмэгдүүлэх, хөгжилд суурилсан хөрөнгө оруулалтыг эрчимжүүлэхэд чиглэсэн төсвийн бодлогыг хэрэгжүүлнэ.

Гурав. Эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг сайжруулан иргэд эх орондоо оношлогдон, эмчлүүлэх боломжийг нэмэгдүүлж, орчин үеийн үндэсний оношилгоо, эмчилгээний төвүүдийг байгуулах томоохон зорилтын хүрээнд дэлхийн жишигт нийцсэн шинэ технологи, инновац бүхий эс, эд, эрхтэн шилжүүлэх төвийг Улсын төв нэгдүгээр эмнэлгийн дэргэд байгуулахаар “Эс, эд, эрхтэн шилжүүлэн суулгах төв”-ийн бүтээн байгуулалтын санхүүжилт болох 140.0 тэрбум төгрөг, Улаанбаатар хотын Баянгол дүүрэгт баригдах “Зүрх судасны үндэсний төв”-

ийн гадна шугам сүлжээ, дэд бүтэц, Төв аймгийн Сэргэлэн суманд баригдах “Халдвар үндэсний төв-2”-ийн гадна шугам сүлжээ, дэд бүтэц нийтдээ 15.6 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөг бүхий 5.1 тэрбум төгрөг тус тус тусгалаа.

Дөрөв. Уул уурхайн орлогын тодорхой хувиас бүрдэж, тухайн орон нутгийн иргэдийн санал санаачилга дээр тулгуурлан, иргэдийн ая тухтай амьдрах орчныг сайжруулахад чиглэсэн Орон нутгийн хөгжлийн сангаас уул уурхайн олборлолт хийгдэж буй аймгуудад нэмэлтээр хуваарилагдаж, үүнээс сумдад олгох санхүүжилтийг 60 хувьд хүртэл нэмэгдүүлнэ. Ингэснээр тогтвортой, хариуцлагатай уул уурхайг дэмжиж, эдийн засгийн эргэлтэд оруулан, байгалийн баялгийн үр өгөөжийг орон нутгийн хөгжилд чиглүүлэх боломж бүрдэнэ.

Төсвийн тэнцэл болон Засгийн газрын өр

Дээрх арга хэмжээнүүдийг 2024 онд хэрэгжүүлснээр нэгдсэн төсвийн тэнцвэржүүлсэн алдагдал ДНБ-ий 2.8 хувь, өнөөгийн үнэ цэнээр илэрхийлэгдсэн Засгийн газрын өрийн үлдэгдэл ДНБ-ий 60.0 хувиас ихгүй байх төсвийн тусгай шаардлага хангагдаж, ирэх 4 жилд нэг хүнд ногдох дотоодын нийт бүтээгдэхүүнийг 10 мянган ам.долларт хүргэх эдийн засгийн суурийг дэмжиж баталгаажуулах боломжтой болох юм.

Засгийн газрын өрийн хувьд 2023 онд Засгийн газрын өрийн баталгаатай Монгол Улсын Хөгжлийн банк (МУХБ)-ны “Самурай” бонд төлөгдөх хуваарьтай, үүнийг зээлийн эргэн төлөлтөөс Монголбанкинд хуримтлуулж, төлж барагдуулахад бэлэн болж, 2024 онд МУХБ-ны БНХАУ-ын Хөгжлийн банкнаас авах зээлийн хөрөнгөөр санхүүжүүлэх “Чойбалсан ДЦС-ын суурилагдсан хүчин чадлыг 50 МВт-аар өргөтгөх” төсөл болон “Шинэ сэргэлтийн бодлого”-ын үйл ажиллагааны хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх хөгжлийн төслүүдэд Засгийн газрын өрийн баталгаа гаргахаар тооцоолсон. Мөн, Нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газрын зүгээс Улаанбаатар хотын авто замын түгжрэлийг бууруулах, төвлөрлийг сааруулах, агаарын бохирдлыг бууруулах чиглэлээр дотоодын зах зээлд үнэт цаас гаргаж 2023 онд эхний ээлжид 200.0 тэрбум төгрөгтэй тэнцэх хүлээлттэйгээр тооцоход 2023 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлээр Засгийн газрын нийт өр 32.2 тэрбум төгрөгтэй тэнцэхээр байна.

Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд Засгийн газрын өрийн өнөөгийн үнэ цэнээр илэрхийлэгдсэн үлдэгдлийн дотоодын нийт бүтээгдэхүүнд эзлэх хувь 2020 онд Ковид-19 цар тахал, 2022 онд Орос-Украины нөхцөл байдлын дэлхийн эдийн засагт үзүүлсэн сөрөг нөлөөллөөс шалтгаалан өссөн байгаа боловч Засгийн газраас өрийн стратегийн баримт

бичгийн дагуу тодорхой зорилтуудыг хэрэгжүүлэн хугацаа тулаад байсан томоохон төлбөрийн үүргээ амжилттай гүйцэтгэсний үр дүнд Засгийн газрын өрийн баталгаа гаргаагүй тохиолдолд Засгийн газрын өрийн өнөөгийн үнэ цэнээр илэрхийлэгдсэн үлдэгдлийн ДНБ-тэй харьцуулсан харьцаа 2023 онд 44.3 хувь, 2024 онд 42.7 хувьтай тэнцэх төсөөлөлтэй буюу Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан 2024 оны өрийн хязгаар болох 60 хувиас хэтрэхгүй байх шаардлагыг хангах төсөөлөлтэй байна.

--- оОо ---

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2023 оны ... дугаар сарын ... -ны өдөр

**МОНГОЛ УЛСЫН НЭГДСЭН ТӨСВИЙН 2024 ОНЫ ТӨСВИЙН ХҮРЭЭНИЙ
МЭДЭГДЭЛ, 2025-2026 ОНЫ ТӨСВИЙН ТӨСӨӨЛЛИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД
ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл. Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хуулийн 1 дүгээр зүйлийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

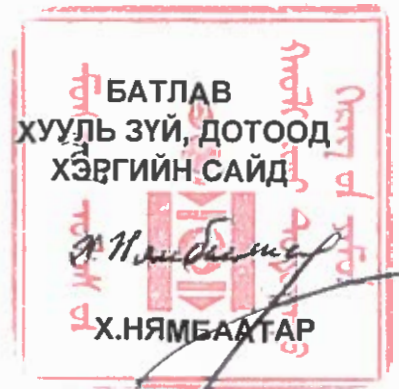
"1 дүгээр зүйл. Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн үзүүлэлтийг доор дурдсанаар баталсугай:

Эдийн засгийн үндсэн үзүүлэлт		Төсвийн хүрээний мэдэгдэл	Төсвийн төсөөлөл	
		2024 он	2025 он	2026 он
1	Дотоодын нийт бүтээгдэхүүний бодит өсөлтийн хэмжээ /хувь/	7.0	6.5	5.4
2	Хэрэглээний үнийн өсөлтийн түвшин	8.5	6.0	6.0
3	Нэгдсэн төсвийн тэнцвэржүүлсэн орлогын хэмжээ /тэрбум төгрөг/	25,289.8	27,757.3	29,155.8
	-Дотоодын нийт бүтээгдэхүүнд эзлэх хувь	34.2	33.4	32.4
4	Нэгдсэн төсвийн нийт зарлагын дээд хэмжээ /тэрбум төгрөг/	27,360.5	29,417.3	30,955.8
	-Дотоодын нийт бүтээгдэхүүнд эзлэх хувь	37.0	35.4	34.4
5	Нэгдсэн төсвийн нийт зарлагын өсөлтийн хэмжээ /тэрбум төгрөг/	4,989.2	2,056.7	1,538.5
	-Дотоодын нийт бүтээгдэхүүнд эзлэх хувь	6.7	2.5	1.7
6	Нэгдсэн төсвийн тэнцвэржүүлсэн тэнцэл /тэрбум төгрөг/	-2,070.8	-1,660.0	-1,800.0
	-Дотоодын нийт бүтээгдэхүүнд эзлэх хувь	-2.8	-2.0	-2.0
7	Нэгдсэн төсвийн хөрөнгийн зардлын хэмжээ /тэрбум төгрөг/	6,170.4	6,620.8	6,971.7
	-Дотоодын нийт бүтээгдэхүүнд эзлэх хувь	8.3	8.0	7.7
8	Засгийн газрын өрийн нийт хэмжээ, өнөөгийн үнэ цэнээр /тэрбум төгрөг/	44,400.0	49,800.0	54,000.0
	-Дотоодын нийт бүтээгдэхүүнд эзлэх хувь	60.0	60.0	60.0
9	Нийгмийн халамжийн тухай хуульд заасны дагуу төсвөөс санхүүжүүлэх зардлын нийт хэмжээ /тэрбум төгрөг/	2,389.6	2,437.7	2,461.8
	-Дотоодын нийт бүтээгдэхүүнд эзлэх хувь	3.2	2.9	2.7

Гарын үсэг

2. МОНГОЛ УЛСЫН 2024 ОНЫ ТӨСВИЙН
ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСӨЛ,
ТАНИЛЦУУЛГА

МОНГОЛ УЛСЫН 2024 ОНЫ ТӨСВИЙН ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ҮЗЭЛ БАРИМТЛАЛ

Нэг.Хуулийн төсөл боловсруулах болсон үндэслэл, шаардлага

Хууль зүйн үндэслэл

Төсвийн тухай хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1.5 дахь заалтад ““төсөв” гэж төрийн болон орон нутгийн чиг үүргийг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах санхүүгийн эх үүсвэрийг бий болгох зорилгоор төрийн мэдэлд хуримтлуулан хуваарилж, зарцуулах хөрөнгө, орлого, зарлага, өр, төлбөр, санхүүгийн амлалт болон үүрэг, тэдгээртэй холбогдсон санхүүгийн үйл ажиллагаа, хэрэгжүүлэх арга хэмжээ, түүнд шаардагдах орц, хүрэх үр дүнгийн нийлбэр цогц” гэж, 10 дугаар зүйлийн 10.1.3 дахь заалтад “Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөр, дунд хугацааны төсвийн хүрээний мэдэгдэлд нийцсэн улсын хөгжлийн жилийн төлөвлөгөө, жилийн төсвийн төсөл, төсвийн тодотголын төслийг Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэх” гэж, мөн хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.4.9 дэх заалтад “Улсын Их Хурал жилийн төсвийн төслийг жил бүрийн намрын ээлжит чуулганаар хэлэлцэн 11 дүгээр сарын 15-ны дотор батлах” гэж тус тус заасан нь Монгол Улсын 2024 оны төсвийн тухай хуулийн төслийг боловсруулах хууль зүйн үндэслэл болж байна.

Практик шаардлага

Монгол Улсын Засгийн газар Шинэ сэргэлтийн бодлогын хүрээнд эдийн засгийн өсөлтийг эрчимжүүлэх, төлбөрийн тэнцлийн алдагдлыг бууруулах, гадаад валютын нөөцийг нэмэгдүүлэх, үнийн өсөлтийг хязгаарлаж иргэдийн бодит орлогыг хамгаалах, төрийн үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг сайжруулахад чиглэсэн бодлого, арга хэмжээг үе шаттайгаар хэрэгжүүлж байна.

Хилийн боомтоор ашигт малтмал тээвэрлэх, экспортлох үйл ажиллагааг эрчимжүүлэх, төрийн өмчит хуулийн этгээдүүдийн засаглалыг сайжруулах зэрэг арга хэмжээний үр дүнд нүүрсний экспорт 2022 онд 31.8 сая тоннд хүрсэн нь урд онуудын түвшнээс даруй хоёр дахин өссөн үзүүлэлт бөгөөд улмаар 2023 оны 9 дүгээр сарын 15-ны байдлаар нүүрсний экспортын биет хэмжээ 46.0 сая тоннд хүрээд байна.

Экспортын орлого нэмэгдсэнээр төлбөрийн тэнцэл сайжирч гадаад валютын албан нөөц 2023 оны 8 дугаар сарын эцсийн байдлаар 3.9 тэрбум ам.долларт хүрсэн нь өмнөх оны мөн үеэс 1.2 тэрбум ам.доллараар нэмэгдсэн үзүүлэлт юм. Экспортын орлого, гадаад валютын урсгалыг нэмэгдүүлэхэд чиглэсэн арга хэмжээг 2024 онд үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлсний үр дүнд гадаад валютын албан нөөц нэмэгдэхээр байна.

Дэлхий дахинд үүсээд байсан хүнс, эрчим хүчний үнийн огцом өсөлтийн гадаад шокоос иргэдийн бодит орлого, амьжиргааг хамгаалах зорилгоор хүнсний гол нэр төрлийн бүтээгдэхүүний нийлүүлэлтийг дэмжих, үйлдвэрлэлийн гол орц болох газрын тосны бүтээгдэхүүний үнийг тогтворжуулах арга хэмжээг авч хэрэгжүүлсний үр дүнд инфляцын хурд харьцангуй удааширч 2023 оны 8 дугаар сард 10 орчим хувьтай байгаа нь өмнөх оны мөн үеэс 4.4 хувиар буурсан үзүүлэлт юм. Инфляцын түвшнийг 2024 оны эцэст 8 хувь орчимд байхаар тооцож байна.

Эдгээр макро эдийн засгийн эерэг үзүүлэлтүүдийн үр дүнд эдийн засгийн өсөлт эргэн тогтворжиж, 2023 оны эхний хагас жилийн урьдчилсан гүйцэтгэлээр 6.4 хувьтай гарч нэрлэсэн дотоодын нийт бүтээгдэхүүн 61 их наяд төгрөг хүрэх төлөвтэй байна. Цаашлаад уул уурхайн бүтээгдэхүүнүүд, нүүрс болон Оюутолгойн гүний уурхайн олборлолт эрчимжиж, зэсийн баяжмал дахь агууламж нэмэгдсэнээр уул уурхай, түүнээс хамааралтай тээврийн салбарын өсөлтийн нөлөөгөөр 2024 онд эдийн засгийн өсөлт 7.0 хувьд хүрч улмаар 2024 онд нэрлэсэн дотоодын нийт бүтээгдэхүүн 74 их наяд төгрөг, төсвийн тэнцвэржүүлсэн орлого 25.3 их наяд төгрөг хүрэх тооцоо гарч байна.

Ийнхүү гадаад эрсдэлийн нөлөө намжиж, эдийн засаг цар тахлын өмнөх түвшинд хүрч сэргэсэнээр “Шинэ сэргэлтийн бодлого”-ыг бүрэн утгаар нь хэрэгжүүлэх боломж бүрдэж байна. Энэ хүрээнд дараах төсвийн бодлогуудыг хэрэгжүүлэх шаардлагатай байна. Үүнд:

1/ “Шинэ сэргэлтийн бодлого”-ын хүрээнд хэрэгжүүлэх 6 зорилтын нэг болох “Хот, хөдөөгийн сэргэлт”-ийг хэрэгжүүлэхэд онцгой анхаарсан төсвийн бодлого баримтална. Энэхүү бодлогын хүрээнд хөгжил дагасан бүтээн байгуулалтыг хийх, иргэдийн амьдралын чанарыг дээшлүүлэх, эдийн засгаа тэлэхэд чиглэсэн төсвийн арга хэмжээнүүдийг төлөвлөх;

2/ Экспортыг нэмэгдүүлэх чиглэлд хилийн боомтын нэвтрүүлэх хүчин чадлыг нэмэгдүүлж, уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржийн ил тод арилжааг дэмжих, иргэдийн орлогыг хамгаалах чиглэлд цалин, тэтгэвэр тэтгэмжийг үнийн өсөлттэй уялдуулан нэмэгдүүлж, хөгжилд суурилсан хөрөнгө оруулалтыг эрчимжүүлэх төсвийн бодлогыг хэрэгжүүлэх.

Хоёр.Хуулийн төслийн зорилго, ерөнхий бүтэц, зохицуулах харилцаа, хамрах хүрээ

Хуулийн төсөлд 2024 оны төсвийн жилд төвлөрүүлэх нийт орлого, зарцуулах хэмжээ, хөрөнгө ба өрийн удирдлага, улс болон орон нутгийн төсөв хоорондын

татаас, шилжүүлэг болон бусад зохицуулалттай холбогдсон харилцааг тусгасан 4 бүлэг, 23 зүйл, 3 хавсралттай байх бөгөөд доор дурдсан агуулгатай байна. Үүнд:

Нэгдүгээр бүлэгт хуулийн нийтлэг үндэслэл, хуулийн зорилт, Монгол Улсын 2024 оны төсвийн тухай хууль тогтоомжийн тухай;

Хоёрдугаар бүлэгт Монгол Улсын 2024 оны төсвийн орлого, зарлага болон хөрөнгө, өрийн удирдлага, Монгол Улсын төсөвт 2024 оны төсвийн жилд ерөнхийлөн захирагч, түүний харьяа болон бусад байгууллагын төвлөрүүлэх орлогын хэмжээ, төсвийн ерөнхийлөн захирагчдын Монгол Улсын төсөвт 2024 онд эргэн төлөх төлбөр, 2024 оны төсвийн жилд төсвийн ерөнхийлөн захирагчдын зарцуулах төсөв, эргэн төлөгдөх нөхцөлтэйгээр олгох санхүүжилт, улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээ, барилга байгууламжийн зардлын хэмжээ, Монгол Улсын төсвийн хөрөнгөөр 2024 оны төсвийн жилд санхүүжүүлэх "Барих-Шилжүүлэх" концессын төрлөөр бүрэн хэрэгжиж дууссан төсөлд олгох эргэн төлөлтийн дүн, Төсвийн тогтворжуулалтын санд 2024 оны төсвийн жилд хуримтлуулах хөрөнгийн хэмжээ, Ирээдүйн өв санд 2024 оны төсвийн жилд хуримтлуулах хөрөнгийн хэмжээ, 2024 оны төсвийн жилд төсвийн алдагдлыг санхүүжүүлэх Засгийн газрын хийх гадаад, дотоод зээллэгийн дээд хэмжээ, Засгийн газрын авч ашиглах гадаад төслийн зээлийн дээд хэмжээ, 2024 оны төсвийн жилд эргэн төлөгдөх нөхцөлтэй гаргасан зээллэг болон өрийн зохицуулалтын арга хэмжээнээс бусад 2024 оны төсвийн жилд төлөх Засгийн газрын өрийн үндсэн төлбөрийн хэмжээ, Засгийн газрын гаргах өрийн баталгааны дээд хэмжээ, Засгийн газраас Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Өрийн удирдлагын тухай хууль, "Засгийн газрын өрийн удирдлагын 2024-2026 оны стратегийн баримт бичиг"-т нийцүүлэн хэрэгжүүлэх өрийн зохицуулалтын үйл ажиллагааны талаар;

Гуравдугаар бүлэгт орон нутгийн төсөвт улсын төсвөөс олгох санхүүгийн дэмжлэг, орон нутгийн төсвөөс төвлөрүүлэх орлого, орон нутгийн хөгжлийн санд орон нутгийн хөгжлийн нэгдсэн сан болон улсын төсвөөс олгох орлогын шилжүүлгийн талаар;

Дөрөвдүгээр бүлэгт Төсвийн ерөнхийлөн захирагч нарын 2024 онд хэрэгжүүлэх хөтөлбөр, хөтөлбөрийн хүрэх үр дүн, хүрэх үр дүнгийн тоон болон чанарын шалгуур үзүүлэлт, улсын төсвийн хөрөнгөөр 2024 онд санхүүжүүлэх хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээ, барилга байгууламжийн жагсаалт, Монгол Улсын төсвийн хөрөнгөөр 2024 онд санхүүжүүлэх "Барих-Шилжүүлэх" концессын төрлөөр хэрэгжүүлсэн төсөл, арга хэмжээ, барилга байгууламжийн эргэн төлөлтийн жагсаалт болон хуулийг дагаж мөрдөх хугацааг тус тус тусгана.

Гурав.Хуулийн төсөл батлагдсаны дараа үүсэж болох эдийн засаг, нийгэм, хууль зүйн үр дагавар, тэдгээрийг шийдвэрлэх талаар авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний талаар

Хуулийн төсөл батлагдсанаар төрийн үйлчилгээний чанар, хүртээмж сайжирч Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн 2024 онд хэрэгжүүлэх зорилт, арга хэмжээ болон Монгол Улсын хөгжлийн 2024 оны төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэхэд шаардлагатай төсвийн хуваарилалт ба санхүүжилтийн эрх зүйн орчин бүрдэнэ.

Дөрөв.Хуулийн төсөл нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын олон улсын гэрээ болон бусад хуультай хэрхэн уялдах, хуулийг хэрэгжүүлэхэд шинээр боловсруулах, хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах, хүчингүй болсонд тооцох тухай хууль тогтоомжийн төслийн талаар

Хуулийн төсөл нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Төсвийн тухай хууль тогтоомжид бүрэн нийцнэ. Хуулийн төсөлтэй холбогдуулан Төсвийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Төрийн албаны тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай, Ирээдүйн өв сангийн тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Гаалийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай, Хувь хүний орлогын албан татварын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Малын тоо толгойн албан татварын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Гаалийн тариф, гаалийн татварын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татварын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай, Уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржийн тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай, Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай, Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах тухай хууль /Шинэчилсэн найруулга/-д өөрчлөлт оруулах тухай, Монгол Улсын Засгийн газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Кадастрын зураглал ба газрын кадастрын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Газрын төлбөрийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Геодези, зураг зүйн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Зөвшөөрлийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Авлигын эсрэг хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл болон Тогтоолд өөрчлөлт оруулах тухай, Засгийн газрын үнэт цаас гаргах эрх олгох тухай, Засгийн газрын өрийн баталгаа гаргах зөвшөөрөл олгох тухай, Тогтоолын хавсралтад нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Монгол Улсын 2024 оны төсвийн тухай хууль батлагдсантай холбогдуулан авах зарим арга хэмжээний тухай, Авлигатай тэмцэх газрын албан хаагчийн албан тушаалын цалингийн хэмжээг шинэчлэн тогтоох тухай, Засгийн газарт чиглэл өгөх тухай Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийг тус тус боловсруулна.

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗАР

**МОНГОЛ УЛСЫН 2024 ОНЫ ТӨСВИЙН
ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН
ТАНИЛЦУУЛГА**

УЛААНБААТАР ХОТ

2023 ОН

Агуулга

НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ. Монгол Улсын макро эдийн засгийн тойм	
I. МАКРО ЭДИЙН ЗАСГИЙН ӨНӨӨГИЙН НӨХЦӨЛ БАЙДАЛ, ХҮЛЭЭГДЭЖ БУЙ ГҮЙЦЭТГЭЛ	1
1.1 Макро эдийн засгийн өнөөгийн нөхцөл байдал	1
1.2 Макро эдийн засгийн 2023 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэл.....	11
II. МАКРО ЭДИЙН ЗАСГИЙН 2024 ОНЫ ЧИГ ХАНДЛАГА, ТӨСӨӨЛӨЛ	16
2.1 Дэлхийн эдийн засгийн нөхцөл байдал.....	16
2.2 Макро эдийн засгийн 2024 оны төсөөлөл.....	19
III. ЗАСГИЙН ГАЗРААС 2024 ОНД БАРИМТЛАХ БОДЛОГО, ТЭРГҮҮЛЭХ ЧИГЛЭЛ	23
ХОЁРДУГААР БҮЛЭГ. Монгол Улсын 2024 оны төсвийн төсөл	28
I. МОНГОЛ УЛСЫН 2023 ОНЫ НЭГДСЭН ТӨСВИЙН ГҮЙЦЭТГЭЛ	28
1.1 Нэгдсэн төсвийн гүйцэтгэл	28
1.2 Нийт орлого ба тусламжийн дүнгийн гүйцэтгэл	28
1.3 Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтын гүйцэтгэл	30
1.4 Гадаадын зээл, тусламжийн гүйцэтгэл	30
II. МОНГОЛ УЛСЫН 2024 ОНЫ ТӨСВИЙН ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ТАЙЛБАР – БҮЛГЭЭР	32
III. ТӨСВИЙН БОДЛОГО	34
3.1 Монгол Улсын 2024 оны төсвийн бодлого	36
IV. ТӨСВИЙН ОРЛОГО, ТАТВАР	43
4.1 Төсвийн орлого, татварын чиглэлээр баримтлах бодлого	43
4.2 Төсвийн орлогын 2023 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэл	49
4.3 Монгол Улсын 2024 оны нэгдсэн төсвийн нийт орлого	49
4.4 Төсвийн тогтворжуулалтын сангийн орлого	50
4.5 Ирээдүйн өв сангийн орлого	51
4.6 Уул уурхайн салбарын орлого	51
4.7 Татварын орлого	52
4.7.1 Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татвар	52
4.7.2 Хувь хүний орлогын албан татвар.....	53
4.7.3 Дотоодын барааны нэмэгдсэн өртгийн албан татвар.....	53
4.7.4 Автобензин, дизелийн түлшний онцгой албан татвар.....	54
4.7.5 Суудлын автомашинны онцгой албан татвар.....	54

4.7.6 Согтууруулах ундаа, тамхины онцгой албан татвар.....	54
4.7.7 Импортын гаалийн болон нэмэгдсэн өртгийн албан татварын орлого	55
4.7.8 Ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөр	55
4.7.9 Агаарын бохирдлын төлбөр	55
4.7.10 Хөрөнгийн албан татвар	56
4.7.11 Газрын төлбөрийн орлого	56
4.7.12 Ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрлийн төлбөр	56
4.8 Татварын бус орлого	56
4.8.1 Газрын тосны орлого	56
4.8.2 Навигацийн орлого	57
4.8.3 Хувьцааны ногдол ашиг	57
4.9 Татварын хөнгөлөлт, чөлөөлөлт	57
V. ТӨСВИЙН УРСГАЛ ЗАРДАЛ	59
5.1 Урсгал зардлын хуваарилалтад баримтлах бодлого	59
5.2 Монгол Улсын 2024 оны нэгдсэн төсвийн урсгал зардлын тойм.....	59
5.3 Урсгал зардлын чиглэлээр авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний тойм	59
5.4 Засгийн газрын тусгай сангууд	66
VI. УЛСЫН ТӨСВИЙН ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ	70
6.1 Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтын судалгаа, статистик	70
6.2 Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтын 2023 оны гүйцэтгэл:	71
6.3 Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтын шинэчлэл.....	72
6.4 Монгол Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтын талаарх олон улсын үнэлгээ.....	75
6.5 Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалт 2024 онд	76
VIII. ГАДААД ЗЭЭЛ, ТУСЛАМЖ.....	84
8.1 Гадаад зээл, тусламжийн ашиглалтын мэдээлэл	85
IX. ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ӨР	88
9.1 Олон улсын санхүүгийн нөхцөл байдал ба Засгийн газрын өр	88
9.1.1 Засгийн газрын өрийн тусгай шаардлага	88
9.1.2 Монгол Улсын зээлжих зэрэглэл.....	94
9.1.3 Засгийн газрын гадаад зээл	97
9.1.4 Засгийн газрын гадаад үнэт цаас	103
9.1.5 Засгийн газрын дотоод өр.....	107
9.2 Засгийн газрын болзошгүй өр төлбөр	109
9.3 Улсын секторын өр	111
9.4 Улсын нийт гадаад өр	114

9.5 Засгийн газрын 2023-2025 оны өрийн удирдлагын стратегийн баримт бичгийн хэрэгжилт	115
X. 2024 ОНЫ НЭГДСЭН ТӨСВИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД	124
XI. ТӨСВИЙН БОЛЗОШГҮЙ ЭРСДЭЛИЙН ТОЙМ	127
XII. ХАМТ ӨРГӨН МЭДҮҮЛСЭН ХУУЛЬ ТОГТООМЖИЙН ТӨСӨЛ	129

БҮЛЭГ 2. ГРАФИКИЙН ЖАГСААЛТ

График 4.1. Нийт орлого ба тусламжийн дүн /их наяд ₮/	50
График 4.2 Уул уурхайн болон бусад салбараас төвлөрүүлэх орлого /нийт орлогод эзлэх хувь/	4
График 4.3. Төсвийн орлого, төрлөөр /тэрбум ₮/.....	4
График 4.4 Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татварын орлого /уул уурхай, уул уурхайн бус салбараар /тэрбум ₮/	4
График 4.5. Хувь хүний орлогын албан татварын орлого /тэрбум ₮/.....	4
График 4.6. Дотоодын нэмэгдсэн өртгийн албан татварын орлого /тэрбум ₮/.....	4
График 4.8 Импортын гаалийн албан татвар болон НӨАТ /тэрбум ₮/.....	4
График 4.9 Газрын тосны экспортын хэмжээ, үнэ.....	4
График 6.1. Нийт хөрөнгө оруулалтын тоон мэдээлэл /тэрбум ₮/	4
График 6.2. Төсвийн хөрөнгө оруулалтын дотоодын нийт бүтээгдэхүүнд эзлэх хувь, мэдээлэл /тэрбум ₮/.....	4
График 9.1. Засгийн газрын өрийн хязгаар /2016-2024/	4
График 9.2. Гадаад зээлийн ашиглалтыг зориулалтаар /1991.01.01-2023.06.30/	4
График 9.3. Азийн хөгжлийн банкны санхүүжилтийн ангилал.....	4
График 9.4. Баталгаат овернайт санхүүжилтийн хүүгийн түвшин /2018-2023	4
График 9.5. Засгийн газрын гадаад зээлийн ханшийн багц	4
График 9.6 Гадаад үнэт цаасны олон улсын зах зээл дээрх өгөөж 2022.09.21-2023.09.21	4
График 7.7 Олон улсын ногоон бондын зах зээл, 2017-2022 /тэрбум \$/.....	4
График 7.8 Олон улсын ногоон бондын зах зээл, 2017-2022 /тэрбум \$/.....	4
График 9.9. Ногоон бондын зарцуулалт /2017он, 2022 он/.....	4
График 9.10 Монголын Хөрөнгийн биржээр арилжаалсан үнэт цаасны арилжаа болон ЗГДҮЦ-ны арилжаа.	4
График 10.10. Барих-шилжүүлэх төрлийн концессын үлдэгдэл, гэрээний тоо /2023.06.30/	4
График 12. Улсын нийт гадаад өрийн статистик 2018-2023.11 /тэрбум \$/	4
График. Улсын нийт гадаад өр, зээлдүүлэгчээр, тэрбум ам.доллар, хувнар /2023.06.30/	4
График 10.1. Нэгдсэн төсвийн тэнцвэржүүлсэн орлого /2021-2024 он/, /их наяд ₮/	4
График 10.2. Нэгдсэн төсвийн тэнцвэржүүлсэн тэнцэл /2022-2025 он/, ДНБ-д эзлэх хувь	4
График 10.3. Засгийн газрын өр /2021-2024 он/	4

БҮЛЭГ 1. ХҮСНЭГТИЙН ЖАГСААЛТ

Хүснэгт 1. Эднийн засгийн өсөлт, салбаруудын хувь нэмэр (хувь).....	1
Хүснэгт 2. Ажилгүйдлийн түвшин, насны бүлгээр (хувь).....	5
Хүснэгт 3. Төсвийн үзүүлэлтүүд (тэрбум төгрөг).....	15

БҮЛЭГ 2. ХҮСНЭГТИЙН ЖАГСААЛТ

Хүснэгт 1.1 Нэгдсэн төсвийн 2023 оны эхний 8 сарын гүйцэтгэлийг өмнөх оны мөн үетэй харьцуулсан харьцуулалт / тэрбум ₮/.....	28
Хүснэгт 1.2 Нэгдсэн төсвийн орлогын 2023 оны 8 дугаар сарын гүйцэтгэл /тэрбум ₮/	29
Хүснэгт 1.3 Улсын төсвийн урсгал зарлагын 2023 оны 8 дугаар сарын гүйцэтгэл /тэрбум ₮/	30
Хүснэгт 1.4 Төсвийн хөрөнгө оруулалт 2017-2023 онуудад /тэрбум ₮/	30
Хүснэгт 1.5 Гадаадын зээл, тусламжийн 2023 оны санхүүжилтийн гүйцэтгэл /тэрбум ₮/.....	30
Хүснэгт 4.1. 2024-2029 онд ААНОАТ, ХХОАТ-аас хөнгөлөх орлого, хувь хэмжээ.....	45
Хүснэгт 4.2. 2024 оны нэгдсэн төсвийн нийт орлого /тэрбум ₮/.....	50
Хүснэгт 4.3. Уул уурхайн салбараас орох орлогын төлөвлөгөө /тэрбум ₮/	52
Хүснэгт 4.4. Татварын хөнгөлөлт, чөлөөлөлтийн хэмжээ /тэрбум ₮/.....	57
Хүснэгт 5.1. Засгийн газрын тусгай сангийн зардлын төсөл /тэрбум ₮/	66
Хүснэгт 6.3. Төсвийн хөрөнгө оруулалт 2017-2023 онуудад /тэрбум ₮/	71
Хүснэгт 7.1 Гадаадын зээл, тусламжийн 2024 оны төлөвлөгөө, хөгжлийн түншээр (тэрбум. ₮)	86
Хүснэгт 9.1 Засгийн газрын өрийн бүтэц /тэрбум ₮/.....	90
Хүснэгт 9.2. Зээлжих зэрэглэлийн шатлал.....	95
Хүснэгт 9.3 Гадаад үнэт цаас, 2023.06.30 /тэрбум ₮/.....	103
Хүснэгт 9.4. Монгол улсын секторын өрийн статистик 2022 он.....	4
Хүснэгт 10.1 Нэгдсэн төсвийн 2021-2023 оны үзүүлэлтүүд /тэрбум ₮/	4

БҮЛЭГ 2. ЗУРГИЙН ЖАГСААЛТ

Зураг 6.1. Төсвийн хөрөнгө оруулалтын шинэчлэл	72
Зураг 6.2. Төсвийн хөрөнгө оруулалтын үйл ажиллагааны үе шат	73
Зураг 6.3. Төсвийн хөрөнгө оруулалтын цахим систем.....	73
Зураг 6.4. Төсвийн хөрөнгө оруулалтын цахимжуулалтын үр дүн	74
Зураг 6.5. Шинэ төслийн санал ирүүлсэн хөрөнгө оруулалтын төрлийн тоо	75
Зураг 6.6. “Төсвийн хөрөнгө оруулалтын удирдлагын үнэлгээ- PIMA	76
Зураг 6.7. Ажиглагдсан ахиц дэвшил	76
Зураг 6.8. Төслийг үнэлэх болон сонгох үе шат.....	77
Зураг 6.9. Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтын төслийн төлөвлөлтийн шалгуур үзүүлэлт	77

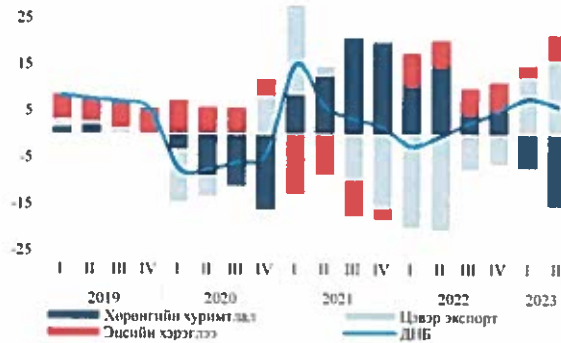
I

МАКРО ЭДИЙН ЗАСГИЙН ӨНӨӨГИЙН НӨХЦӨЛ БАЙДАЛ, ХҮЛЭЭГДЭЖ БУЙ ГҮЙЦЭТГЭЛ

1.1 Макро эдийн засгийн өнөөгийн нөхцөл байдал

Дотоодын нийт бүтээгдэхүүн

График 1. ДНБ-ий өсөлтийн бүтэц, улирлаар

Эх сурвалж 1. Үндэсний статистикийн хороо

Нэрлэсэн ДНБ 2023 оны эхний хагас жилийн урьдчилсан гүйцэтгэлээр 30.5 их наяд төгрөгт хүрч, өмнөх оноос 30.6 хувиар, 2015 оны зэрэгцүүлэх үнээр тооцсон бодит ДНБ 13.6 их наяд төгрөг болж, өмнөх оноос 6.4 хувиар тус тус өслөө¹.

Эдийн засгийн өсөлтөд хөдөө аж ахуйгаас

бусад салбарууд эерэг нөлөө үзүүллээ. Тухайлбал, уул уурхайн салбар 45.2 хувиар, бөөний болон жижиглэн худалдааны салбар 6.6 хувиар, үйлчилгээний салбар 7.4 хувиар, тэр дундаа тээврийн салбар 74.0 хувиар тэлсэн нь эдийн засгийн нийт өсөлтийг дэмжсэн.

Хүснэгт 1. Эдийн засгийн өсөлт, салбаруудын хувь нэмэр (хувь)

Үзүүлэлт	2019	2020	2021	2022	2023 I-VI
Эдийн засгийн өсөлт	5.6	-4.6	1.6	5.0	6.4
Хөдөө аж ахуй	0.7	0.8	-0.8	1.7	-1.7
Үйлдвэрлэл	0.9	-1.3	-0.6	-1.2	4.2
Уул уурхай	-0.3	-1.4	0.1	-2.1	4.0
Боловсруулах	0.3	0.3	-0.1	0.5	0.1
Цахилгаан	0.1	0.04	0.2	0.1	0.1
Барилга	0.7	-0.1	-0.9	0.2	0.0
Үйлчилгээ	2.9	-3.0	1.8	3.2	3.5
Худалдаа	1.2	-1.4	0.6	1.1	0.7
Тээвэр	0.5	-0.9	-0.3	0.4	1.8
Бусад	1.3	-0.7	1.5	1.7	0.9
Цэвэр татвар	1.0	-1.1	1.3	1.4	0.4

Эх Сурвалж 2. Үндэсний статистикийн хороо

Харин хөдөө аж ахуйн салбар 2023 оны эхний хагас жилд өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад 9.9 хувиар буурсан бөгөөд үүнд, тухайн

¹ УСХ-ноос ДНБ-ий гүйцэтгэлийг улирал бүр олон нийтэд зарладаг. ДНБ-ийг сар бүр тооцож бодлогын шийдвэрт дэмжлэг үзүүлэх зорилгоор УСХ-ноос туршилтын тооцоо хийж байна. Уг туршилтын тооцоогоор эдийн засаг 2023 оны эхний 7 сарын байдалаар өмнөх оны мөн үетэй 6.3 хувиар өссөн байна.

салбарын 92 хувийг бүрдүүлдэг мал аж ахуйн салбар голлон нөлөөллөө. Тодруулбал, улсын нийт мал сүргийн 59 хувийг бүрдүүлдэг Архангай, Баян-өлгий, Говь-алтай, Завхан, Төв, Баянхонгор, Дундговь, Ховд, Өмнөговь, Өвөрхангай, Увс аймагт 2022 онд зуншлага тааруу, гантай байснаас өвөлжилт хүндэрсэн. Үүний улмаас 2023 оны эхний хагас жилд улсын хэмжээнд нийт 3.9 сая толгой мал хорогдсон. Энэ нь 2009 оноос хойших хамгийн өндөр хорогдол болж байна. Харин газар тариалангийн салбарт улсын хэмжээнд нийт 598 мянган га буюу өмнөх оноос 4 хувиар их талбайд тариалалт хийсэн байна.

Уул уурхай, тээврийн салбарууд 2023 оны эхний хагаст эдийн засгийн нийт өсөлтийн дийлэнх хувийг² бүрдүүлэв. Гадаад валютын албан нөөц, экспортыг нэмэгдүүлэхэд чиглэсэн Засгийн газрын 2022 оны 362 дугаар тогтоолын хэрэгжилтийн үр дүнд нүүрсний олборлолт, экспорт нэмэгдсэн. Тухайлбал, нүүрсний олборлолт 2023 оны эхний хагаст 34.3 сая тоннд хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 23.8 сая тонноор буюу 3.3 дахин, цар тахлын өмнөх үе буюу 2019 оны мөн үеэс 6.4 сая тонн буюу 23 хувиар нэмэгдсэн нь уул уурхайн салбарын өсөлтөд голлон нөлөөллөө. Мөн зэсийн баяжмалын үйлдвэрлэл эхний хагаст 705 мянган тоннд хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 27 хувиар өслөө. Үүнд Оюутолгойн гүний уурхайн олборлолт энэ оны 3 дугаар сард эхэлсэн болон дэлхийн зах зээл дээр зэсийн эрэлт өндөр байгаа зэрэг хүчин зүйлс нөлөөлжээ.

Газрын тосны хувьд өмнөх оны эхний хагаст хилийн боомтын үйл ажиллагааны хязгаарлалтаас³ үүдэн экспорт болон олборлолтын үйл ажиллагаа зогссон байсан. Харин хилийн боомтын үйл ажиллагаа эргэж сэргэсэнээр газрын тосны олборлолт 2023 оны эхний хагас жилд 2.5 сая баррельд хүрлээ. Гэсэн хэдий ч цар тахлын өмнөх түвшинд хараахан хүрээгүй байна⁴. Харин алт олборлолт 6.5 тоннд, төмрийн хүдрийн олборлолт 3.1 сая тоннд хүрч, өнгөрсөн оны мөн үеэс тус тус 15 болон 44 хувиар буурсан бөгөөд 2019 оны түвшинд хүрээгүй хэвээр байна.

Түүнчлэн, нүүрсний экспорт болон уул уурхайн салбарын сэргэлтийн нөлөөгөөр авто зам, төмөр замын ачаа эргэлт сайжирч, тээврийн салбарын өсөлт сэргэв. Мөн уул уурхайн салбарын өсөлтийг даган ачааны тээврийн хэрэгсэл, суудлын автомашин болон жижиглэн худалдааны борлуулалт нэмэгдсэн худалдааны салбарт эергээр нөлөөлөв.

Барилга, боловсруулах үйлдвэрлэлийн салбар 2023 оны эхний хагаст өмнөх оны мөн үеэс тус бүр 1.6 хувиар өслөө. Боловсруулах салбарын өсөлтөд мах боловсруулах үйлдвэрлэл нэмэгдсэн нь голлон

² 2023 оны эхний хагас жилд 6.4 хувийн эдийн засгийн өсөлтийн 5.8 нэгж хувийг уул уурхай болон тээврийн салбар бүрдүүлсэн.

³ Бичигт, Баянхошуу хилийн боомт 2021 оны 12 дугаар сараас 2022 оны 6 дугаар сарын хооронд хаалттай байсан.

⁴ 2019 оны эхний хагас жилд 3.4 сая баррель газрын тос, 5.5 тонн алт, 5.3 сая тонн төмрийн хүдэр олборлосон.

нөлөөлсөн. Тухайлбал, 2023 оны эхний хагас жилд 5.8 мянган тонн адууны мах, 7.7 мянган тонн үхэр, хонь, ямааны мах боловсруулснаар мах боловсруулах, консервлох үйлдвэрлэл өмнөх оны мөн үеэс 153 хувиар өссөн байна.

Нийт эрэлт талаас өрхийн хэрэглээ 2.7 хувиар, төрийн байгууллагын хэрэглээ 18.9 хувиар нэмэгдлээ. 2023 онд инфляц буурч, нэрлэсэн цалин өссөнөөр өрхийн бодит орлого 2023 оны 2 дугаар улиралд өнгөрсөн оны мөн үеэс 1.5 хувиар өссөн нь нийт эрэлтэд эерэг нөлөө үзүүлж байна. Мөн хилийн боомт орчмын зохион байгуулалт сайжирснаар гадаад эрэлт сэргэж, экспорт өссөн нь нийт эрэлтийг дэмжлээ. Харин хөдөө аж ахуйн салбарын гарц буурсантай холбоотойгоор мал аж ахуйгаас орох өрхүүдийн бодит орлого 36.1 хувиар буурсан. Энэ нь хөдөөгийн өрхүүдийн хэрэглээг хязгаарлаж байна.

Инфляц

Улсын жилийн инфляц 2023 оны 8 дугаар сард 10.0 хувьд хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 4.4 нэгж хувиар буурсан бол өмнөх сараас 0.8 нэгж хувиар өсөв. Импортын инфляцын нийт инфляцад үзүүлэх нөлөө 2023 оны эхнээс алгуур буурч байна. Тухайлбал, 2022 онд нийт инфляцын бүрэлдэхүүн дэх импортын барааны инфляцын эзлэх хувь нь 52.0 хувь байсан бол 2023 оны 8 дугаар сард 35.0 хувь болж буурчээ. Импортын барааны инфляц буурахад гадаад валютын албан нөөц өсөж, төгрөгийн ханшийн тогтворжсон нь голлон нөлөөлжээ. Мөн гадаад зах зээлд хүнсний үнэ буурсан, дэлхий нийтээр чингэлэг тээврийн үнэ нь цар тахлын өмнөх түвшинд хүрч буурсан зэрэг нь инфляц буурах чухал нөлөөг үзүүлсэн байна.

Дотоодын хүнсний үнэ 2023 оны 8 дугаар сарын байдлаар 16.4 хувиар өсөж, инфляцын ойролцоогоор 1/2 хэсгийг бүрдүүлж байна. Мах, махан бүтээгдэхүүний үнэ 2023 оны 4-6 дугаар саруудад эрчимтэй өсөж байсан бол сүүлийн хоёр сард буурч 8 дугаар сарын байдлаар өмнөх оны мөн үеэс 13.8 хувь өсжээ. Гурил, гурилан бүтээгдэхүүний үнэ түүхий эд, үйлдвэрлэлийн зардал өссөнтэй холбоотойгоор өмнөх оны мөн үеэс 49.6 хувийн өсөлттэй байна.

График 2. Жилийн инфляц ба зорилгот түвшин (хувь)

Эх сурвалж 3. Үндэсний статистикийн хороо

Мөн үйлчилгээний үнэ өссөн нь инфляцыг нэмэгдүүлэхэд нөлөөлсөн. Тухайлбал, 2023 оны 8 дугаар сард боловсролын үйлчилгээний үнэ өмнөх оны мөн үеэс 16.8 хувиар өсжээ.

Мөнгөний нийлүүлэлт

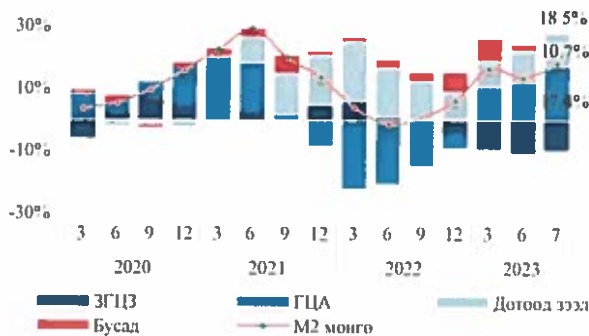
График 3. Мөнгөний нийлүүлэлтийн жилийн өсөлт, пассив тал (хувь)

Эх сурвалж 4. Монголбанк

оны мөн үеэс 17.2 хувиар өсөж, нийт өсөлтийн 2/3 хэсгийг бүрдүүлжээ.

График 4. Мөнгөний нийлүүлэлтийн жилийн өсөлт, актив тал (хувь)

Эх сурвалж 5. Монголбанк

Тэмдэглэл: ЗГЦЗ- Засгийн газрын цэвэр зээл, ГЦА-Гадаад цэвэр актив

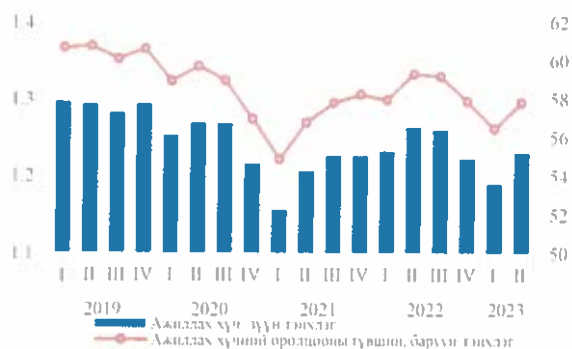
Мөнгөний нийлүүлэлт 2023 оны 7 дугаар сарын байдлаар 32.0 их наяд төгрөгт хүрч, оны эхнээс 7.7 хувиар, өмнөх оны мөн үеэс 18.5 хувиар тус тус өсжээ.

Мөнгөний нийлүүлэлт өсөхөд эх үүсвэр талаас (пассив) төгрөгийн харилцах, хадгаламж нийлбэр дүнгээрээ өмнөх

Харин байршуулалт талаас (актив) экспорт сэргэсэнтэй холбоотойгоор гадаад валютын албан нөөц нэмэгдсэн болон зээл олголт өссөн нь мөнгөний нийлүүлэлт нэмэгдэхэд голлох нөлөөг үзүүлэв.

Ажил эрхлэлт, ажилгүйдэл

График 5. Ажиллах хүч (мян.хүн), ажиллах хүчний оролцооны түвшин (хувь)

Эх сурвалж 6. Үндэсний статистикийн хороо

Эдийн засгийн салбаруудын үйл ажиллагаа сэргэж байгаа хэдий ч хөдөлмөрийн зах зээл цар тахлын өмнөх түвшиндээ хүрээгүй хэвээр байна. 2023 оны эхний хагас жилийн байдлаар ажиллах хүчний оролцооны түвшин 57.9 хувь болж, өмнөх оны мөн үеэс 1.5 нэгж хувиар, цар тахлын

өмнөх үеэс 3.1 нэгж хувиар бага байна. Мөн хөдөлмөр эрхлэлтийн түвшин 54.5 хувь болж, өмнөх оны мөн үеэс 0.2 нэгж хувиар, цар тахлын өмнөх үеэс 1.9 нэгж хувиар тус тус бага байна.

Ажиллагсдын тоо 2023 оны 2 дугаар улирлын байдлаар 1 сая 160 мянга болж, өмнөх оны мөн үеэс 5 мянган хүнээр буурчээ. Салбараар харвал уул уурхай, хөдөө аж ахуй, цахилгаан, худалдаа, үйлчилгээний салбарын ажилчдын тоо өссөн бол боловсруулах, барилга, тээврийн салбарын ажилчдын тоо буурсан нь сөргөөр нөлөөлсөн байна.

Ажилгүй иргэдийн⁵ тоо цар тахлын өмнөх үеэс 60 мянган хүнээр, өмнөх оны мөн үеэс 28 мянган хүнээр буурч, 71 мянгад хүрлээ. Насны бүлгээр авч үзвэл 25-45 нас буюу хөдөлмөрийн идэвхтэй насны хүн амын ажилгүйдэл бусад насны бүлгүүдтэй харьцуулахад илүү буюу 19 мянган хүнээр буурсан байна.

Хүснэгт 2. Ажилгүйдлийн түвшин, насны бүлгээр (хувь)

Насны бүлэг	2021	2022	2023
	II улирал	II улирал	II улирал
Улсын дүн	8.4	7.8	5.8
Эрэгтэй	8.2	8.5	6.6
Эмэгтэй	8.6	7.0	4.7
15-24 нас	17.1	12.2	14.7
Эрэгтэй	14.5	10.2	15.6
Эмэгтэй	22.1	15.2	12.7
25-54 нас	8.3	7.8	5.2
Эрэгтэй	8.1	8.9	5.7
Эмэгтэй	8.6	6.6	4.6
55+ нас	1.4	4.1	2.9
Эрэгтэй	2.5	4.5	4.0
Эмэгтэй	0.0	3.5	1.7

Эх сурвалж 7. Үндэсний статистикийн хороо

Харин 15-24 насны буюу залуусын ажилгүйдэл 2023 оны 2 дугаар улирлын байдлаар өмнөх оны мөн үеэс 2.5 нэгж хувиар өсөж 14.7 хувьд хүрсэн нь бусад насны бүлгүүдтэй харьцуулахад хамгийн өндөр байна. Энэ нь залууст хөдөлмөр эрхлэх сонирхол байгаа хэдий ч тохирох ажлын байр хомс, ур чадвар нь ажил олгогчийн шаардлагад нийцэхгүй байгаатай холбоотой байна.

⁵ Ажилгүй хүн гэж сүүлийн 7 хоногт хөдөлмөр эрхлээгүй, хөдөлмөр эрхлэх зорилгоор ажил хайж байгаа болон ажил хийхэд бэлэн байгаа хөдөлмөрийн насны хүн юм. (Үндэсний статистикийн хорооны Хөдөлмөр эрхлэлтийн статистикийн үзүүлэлтийг тооцох аргачлал)

Төлбөрийн тэнцэл

Төлбөрийн тэнцэл ашигтай гарч, гадаад валютын албан нөөц тогтвортой байна. Урсгал данс 2023 оны эхний 7 сард 538 сая ам.долларын, санхүүгийн данс 90 сая ам.долларын, нийт төлбөрийн тэнцэл 452 сая ам.долларын тус тус ашигтай гарлаа. Засгийн газрын 2022 оны 362 дугаар тогтоолын хэрэгжилтийн үр дүнд экспортын орлого нэмэгдсэнээр 2023 оны эхний хагас жилд урсгал данс 385 сая ам.долларын ашигтай гарсан нь 1998 оноос хойших түүхэн дэх эхний хагас жилийн хамгийн өндөр ашиг байв.

Төлбөрийн тэнцэл сайжирснаар гадаад валютын албан нөөц 2023 оны 8 дугаар сарын эцсийн байдлаар 3.9 тэрбум ам.доллар болж, өмнөх оны мөн үеэс 1.2 тэрбум ам.доллароор нэмэгдлээ. Төгрөгийн ам.доллартой харьцах ханш өнгөрсөн оны 8 дугаар сарын эцэст оны эхнээс 351 төгрөгөөр сулраад байсан бол 2023 оны 8 дугаар сарын эцсийн байдлаар 3,473 болж, оны эхнээс 26 төгрөгөөр суларсан байна.

Гадаад худалдаа

График 6. Төлбөрийн тэнцэл (сая ам.доллар)

Эх сурвалж 8. Үндэсний статистикийн хороо

График 7. ГВАН (сая ам.доллар)

Эх сурвалж 9. Монголбанк, тооцоолол

Гадаад худалдааны нийт бараа эргэлт 2023 оны 8 дугаар сарын эцсийн байдлаар 15.9 тэрбум ам.доллар болж, өмнөх оны мөн үеэс 19.4 хувиар өссөн бол гадаад худалдааны тэнцэл 4.1 тэрбум ам.долларын ашигтай гарлаа. Экспорт 10.0 тэрбум ам.долларт хүрч өмнөх оны мөн үеэс 29.2 хувиар өсөв.

График 8. Гадаад худалдааны нийт бараа эргэлт (тэрбум ам.доллар)

Эх сурвалж 10. Газрын ерөнхий газар

Засгийн газрын 2022 оны 362 дугаар тогтоолын хүрээнд хилийн боомтоор ашигт малтмал тээвэрлэх, экспортлох үйл ажиллагааны зохион байгуулалтыг сайжруулсан, төрийн өмчит хуулийн этгээдүүдэд онцгой дэглэм тогтоож, компанийн үйл ажиллагаа, бүтэц зохион байгуулалтыг сайжруулсан болон Гашуунсухайт, Шивээхүрэн хилийн боомтуудад AGV (автомат удирдлагатай тээврийн хэрэгсэл) нэвтэрсэн зэрэг хүчин зүйлсийн үр дүнд нүүрсний экспортын биет хэмжээ 2023 оны эхний 9 сарын урьдчилсан гүйцэтгэлээр 46.7 сая тоннд хүрлээ.

Түүнчлэн, өнгөрсөн оны мөн үед хилийн боомтын үйл ажиллагаа хаагдсантай холбоотой⁶ тасалдаад байсан газрын тосны экспорт 2023 оны 8 дугаар сарын эцсийн байдлаар 3.2 сая баррельд хүрч, өнгөрсөн оны мөн үеэс 3.4 дахин, гадаад эрэлтээс шалтгаалан удаашраад байсан жоншны экспорт 624 мянган тоннд хүрч, өнгөрсөн оны мөн үеэс 3.1 дахин тус тус нэмэгдээд байна. Мөн Засгийн газраас махны экспортын хоригийг цуцалсан нь нийт экспортын орлогын өсөлтийг дэмжлээ.

Харин зэсийн баяжмал, алтны экспортын орлого өнгөрсөн оны мөн үеэс буурлаа. Оюу толгойн далд уурхай ашиглалтад орсонтой холбоотойгоор зэсийн баяжмалын экспортын биет хэмжээ 2023 оны 8 дугаар сарын эцсийн байдлаар 1,022 мянган тоннд хүрч өнгөрсөн оны мөн үеэс 5 хувиар өссөн хэдий ч зэсийн баяжмал дахь алтны агууламж багассанаас гадна цэвэр зэсийн үнэ өнгөрсөн оны эцсээс 5 хувиар буурсан нь зэсийн баяжмалын экспортын орлого буурахад нөлөөлөв. Алтны экспортын биет хэмжээ 2023 оны 8 дугаар сарын эцсийн байдлаар 6.8 тоннд хүрч, өнгөрсөн оны мөн үеэс 32 хувиар буурахад олборлолт багассан нь нөлөөлөв.

2023 оны эхний 8 сард импортоор 5.9 тэрбум ам.долларын бараа бүтээгдэхүүн худалдан авсан нь өмнөх оноос 6.2 хувь буюу 1.1 тэрбум ам.доллаароор өссөн байна.

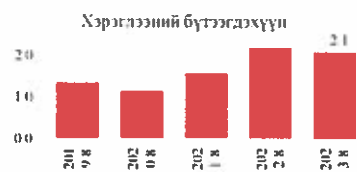
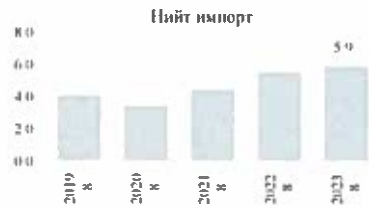
⁶ Бичигт, Баянхошуу хилийн боомт 2021 оны 12 дугаар сараас 2022 оны 6 дугаар сар хүртэл хаалттай байсан

График 9. Импортын өөрчлөлт (сая)

Эх сурвалж 11. Гаалийн ерөнхий газар, тооцоолол

График 10. Импорт, хэрэглээний зориулалтаар, (тэрбум ам.доллар)

Өнгөрсөн онд импортын

өсөлтийн дийлэнх буюу 84.0 хувийг нь импортын барааны үнийн өсөлт бүрдүүлж байсан бол энэ онд импортын өсөлтийн 87.0 хувь нь тоо хэмжээний өсөлт байна. Энэ нь худалдааны түнш орнуудын инфляц буурч, тээврийн зохицуулалт сайжирсан зэрэгтэй холбоотой.

Импортын өсөлтөд хөрөнгө оруулалтын зориулалттай бүтээгдэхүүний импорт өмнөх оны мөн үеэс 16.1 хувиар өссөн нь голлон нөлөөлсөн байна. Хүнс, хөдөө аж ахуйн үйлдвэрлэлийн зориулалттай тоног

Эх сурвалж 12. Гаалийн ерөнхий газар

төхөөрөмжийг импортын татвараас чөлөөлснөөр хүнс, хөдөө аж ахуйн үйлдвэрлэлийн зориулалттай тоног төхөөрөмжийн импорт 152.4 сая ам доллар болж 47.7 хувь өслөө. Түүнчлэн нийт тоног төхөөрөмжийн импорт 1.0 тэрбум ам.доллар болж өмнөх оны мөн үеэс 37.8 хувиар нэмэгдэж, цаашид боловсруулах үйлдвэрлэлийн салбарыг дэмжихээр байна.

Мөн тээврийн зориулалттай ачааны машин болон дизель түлшний импорт нэмэгдэж байна. Эдгээр төрлийн импорт нэмэгдэж байгаа нь уурхай, тээврийн салбарын үйл ажиллагаа сэргэж байгаатай холбоотой.

Харин 2,500-3,500 цилиндрийн багтаамжтай жижиг болон дунд оврын 45.1 мянган автомашин импортолж өмнөх оны мөн үеэс 2.4 хувиар, хүнсний бүтээгдэхүүний импорт 592.8 сая ам.доллар болж өмнөх оны мөн үеэс 17.1 хувиар тус тус буурчээ. Эдгээр төрлийн импорт буурсан нь өрхийн бодит орлогын өсөлт хангалттай биш байгаатай холбоотой байж болзошгүй.

Шигтгээ 1. Засгийн газрын 2022 оны 362 дугаар тогтоол

Экспортын бодит мөнгөн орлого буурсантай холбоотойгоор 2022 оны 8 дугаар сарын эцэст төлбөрийн тэнцлийн алдагдал 1.5 тэрбум ам.долларт хүрч, төгрөгийн ам.доллартой харьцах ханш оны эхнээс 351 төгрөгөөр сулраад байв. Монгол Улсын Засгийн газраас экспортын орлогыг нэмэгдүүлэх, экспортын ил тод байдлыг сайжруулах хүрээнд “Гадаад валютын улсын нөөцийг нэмэгдүүлэх чиглэлээр авах зарим арга хэмжээний тухай” Засгийн газрын тогтоолыг 2022 оны 10 дугаар сарын 5-ны өдөр баталсан.

Тус тогтоолд гааль, татварын автомат бүрдүүлэлтийн систем бий болгох, ашигт малтмалын борлуулалт, хөрөнгө оруулалт, худалдан авалттай холбоотой ил тод байдлыг хангах, уул уурхайн биржийн тогтолцоог нэвтрүүлэх, ашигт малтмалыг хилийн үнээр худалдан борлуулах, экспорт, тээвэрлэлтийн үйл ажиллагааг оновчтой зохион байгуулах, байнгын ачаа тээврийн хил нэвтрэх С төрлийн зорчих зөвшөөрлийг олгох эрхийг олборлолтын үйл ажиллагаа эрхлэх аж ахуйн нэгжүүдэд шилжүүлэх зэрэг арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэхээр заасан. Тогтоолын хэрэгжилтийн хүрээнд:

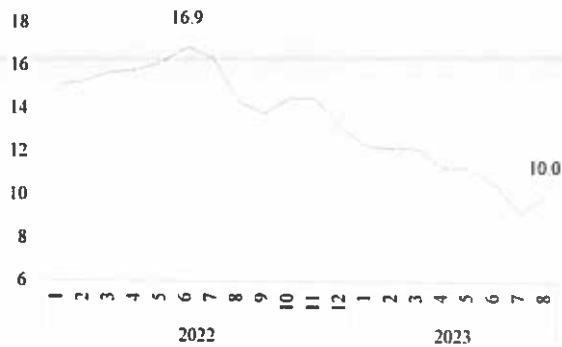
- **Гааль, татварын автомат бүрдүүлэлтийн систем ашиглалтад оров.** Бүх төрлийн ашигт малтмалын экспорт уг системээр дамжин хийгдэж байгаа ба 2023 оны 9 дүгээр сарын 1-ний өдрийн байдлаар уг системд нийт 204 аж ахуйн нэгжийн 2,025 ашигт малтмалын экспортын гэрээ хүчин төгөлдөр үргэлжилж байна. Мөн тус системд тээврийн гэрээ бүртгэх ажлыг 2023 оны 6 дугаар сард эхлүүлээд байна.
- **Уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржийн үйл ажиллагаагаа эхлүүлэв.** Уул уурхайн бүтээгдэхүүний тухай хууль 2022 оны 12 дугаар сарын 23-ны өдөр батлагдаж, 2023 оны 6 дугаар сарын 30-ны өдөр хэрэгжиж эхлэв. Ашигт малтмалыг нээлттэй борлуулах хүрээнд 2023 оны 09 дүгээр сарын 04-ний өдрийн байдлаар нийт 5.0 сая тонн нүүрсийг нээлттэй арилжаалсан бөгөөд үүнээс 3.1 сая тонн нүүрсийг цахим арилжаагаар, 1.9 сая тонн нүүрсийг уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржээр тус тус арилжаалаад байна.
- **Нууцад хамаарах гэрээнүүдийг ил болгов.** Ашигт малтмалын борлуулалт, хөрөнгө оруулалт, худалдан авалттай холбоотой ил тод байдлыг хангах хүрээнд Засгийн газрын 2022 оны 449 дүгээр тогтоолоор “Эрдэнэс Тавантолгой” ХК-тай холбоотой нууцад хамаарах гэрээний мэдээллийг нууцаас

гаргаж, ил тод болголоо. Мөн борлуулалт, хөрс хуулалт, олборлолтын гэрээний мэдээллийг олон нийтэд нээлттэй болгоод байна.

- “С” төрлийн зөвшөөрлийг олгох эрхийг олборлогч аж ахуйн нэгжүүдэд шилжүүлэв. Тээвэрлэлт, экспортын үйл ажиллагааны зохион байгуулалтыг сайжруулах хүрээнд “Авто тээврийн үндэсний төв” ТӨҮГ-аас байнгын ачаа тээврийн хил нэвтрэх “С” төрлийн зөвшөөрлийг олгох эрхийг Гашуунсухайт, Шивээхүрэн, Ханги, Булган, Бургастай боомтуудад олборлогч аж ахуй нэгжүүдэд шилжүүлээд байна.
- Экспортлогч компаниуд шинээр “уурхайн ам” нөхцөлөөр гэрээ байгуулахыг зогсоож “хилийн үнэ” нөхцөлөөр гэрээ байгуулах шийдвэр гаргав. Энэхүү бодлогын үр дүнд Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт зөвхөн дотоодын тээврийн компаниуд үйлчилгээг гүйцэтгэж, өмнө нь тээврийн үйлчилгээний зардалд төлөгддөг байсан валютын гарах урсгалыг бууруулах нөхцөл бүрдэв.

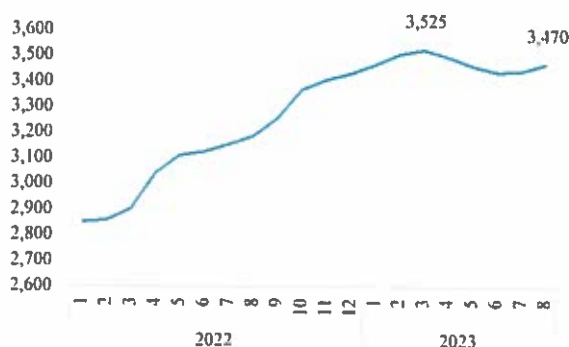
Улмаар гадаад валютын албан нөөц 2023 оны 8 дугаар сарын эцсийн байдлаар 3.9 тэрбум ам.долларт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 1.2 тэрбум ам.доллороор буюу 46 хувиар нэмэгдэж, инфляцын түвшин, төгрөгийн ханш сулрах дарамт буурахад эергээр нөлөөллөө.

График 11. Инфляц (хувь)

Эх сурвалж 13. Үндэсний статистикийн хороо

График 12. Албан хани (төгрөг/ам.доллар)

Эх сурвалж 15. Монголбанк

График 13. ГВАН (сая.ам.доллар)

Эх сурвалж 14. Монголбанк

1.2 Макро эдийн засгийн 2023 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэл

Дотоодын нийт бүтээгдэхүүн

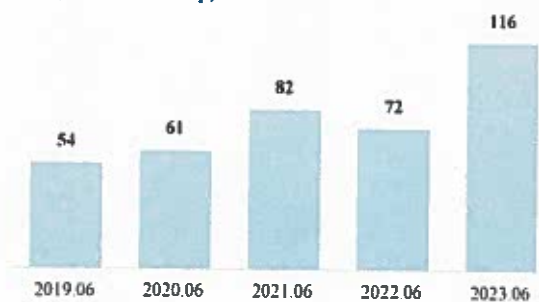
Эдийн засгийн өсөлт 2023 оны жилийн эцэст 6.0 хувьд хүрэхээр төсөөлж байна. Уул уурхайн бүтээгдэхүүний гадаад эрэлт өндөр, экспорт тогтвортой нэмэгдэж, 2023 оны сүүлийн хагаст уул уурхайн салбар (нүүрс олборлолт, зэсийн баяжмалын үйлдвэрлэл) эдийн засгийн өсөлтийг голлон дэмжсэн хэвээр байна. Уул уурхайн салбарын идэвхжилийг дагаад тээвэр болон худалдааны салбарын үйл ажиллагаа сэргэж байна. Мөн Оюутолгойн далд уурхайн бүтээн байгуулалт болон Шинэ сэргэлтийн бодлогод туссан төмөр зам, авто зам, боомтын бүтээн байгуулалтууд, Амгалан дулааны станцын өргөтгөл зэрэг нийт 9 төсөл, арга хэмжээ 2023 онд хэрэгжиж дуусахаар байгаа нь барилгын салбарын үйлдвэрлэлд эергээр нөлөөлнө.

Хүнс, хөдөө аж ахуйн салбарын үйлдвэрлэлийн тоног төхөөрөмжийг импортын тарифаас чөлөөлсөн нь оны сүүлийн хагас болон ирэх жилүүдэд боловсруулах салбарын үйлдвэрлэлийг дэмжинэ. Харин оны эхэнд өвөлжилт хүндэрч, том малын зүй бус хорогдол өндөр байсантай холбоотойгоор хөдөө аж ахуйн салбарын үйлдвэрлэл 2023 онд өмнөх оноос бага хэвээр байна. Ургацын урьдчилсан балансаар өнгөрсөн онтой харьцуулахад улаан буудай 17 хувиар, хүнсний ногоо 18 хувиар, ногоон тэжээл 42 хувиар өсөх төлөвтэй байна.

Шигтгээ 2. Хүнс, хөдөө аж ахуйн үйлдвэрлэлийн тоног төхөөрөмж

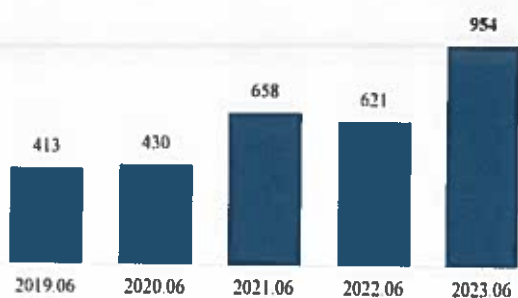
Хүнс, хөдөө аж ахуйн үйлдвэрлэлийн зориулалттай тоног төхөөрөмж үндсэн хөрөнгийн хуримтлалыг нэмэгдүүлж байна. Монгол Улсын Засгийн газрын 2023 оны 107 дугаар тогтоолоор хүнс, хөдөө аж ахуйн гаралтай түүхий эд боловсруулах зориулалттай, тухайн үйлдвэрийн үндсэн хөрөнгөөр бүртгэгдэх нийт 427 нэр төрлийн машин, тоног төхөөрөмжийг импортын барааны гаалийн албан татвараас чөлөөлөхөөр шийдвэрлэсэн. Үүний үр дүнд 2023 оны эхний хагаст хүнс, хөдөө аж ахуйн үйлдвэрлэлийн зориулалттай тоног төхөөрөмжийн импорт 116 сая ам.долларт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 61 хувиар өссөн байна.

График 14. Тоног төхөөрөмжийн импорт
(сая.ам.доллар)

Эх сурвалж 16. Гаалийн ерөнхий газар

График 15. Хүнсний үйлдвэрлэл (тэрбум)

Эх сурвалж 17. Үндэсний статистикийн хороо

Түүнчлэн хүнсний үйлдвэрлэл оны эхний хагаст 954 тэрбум төгрөгт хүрч, өмнөх оноос 54 хувиар нэмэгдэн, хүн амын хүнсний хангамжийг сайжруулсан эерэг өөрчлөлт гарлаа. Нөгөөтгээгүүр машин тоног, төхөөрөмжийн хуримтлал 11.5 хувиар нэмэгдэн, нийт үндсэн хөрөнгийн хуримтлалыг 8.6 хувиар өсгөсөн нь эдийн засгийн урт хугацааны өсөлтийг дэмжих эерэг нөлөөг үзүүлнэ.

Засгийн газраас 2023-2025 оныг “Монгол зочлох жил” болгож, аялал жуулчлалыг дэмжих арга хэмжээнүүдийг хэрэгжүүлж байна. Улмаар аялал жуулчлалын салбар 2023 онд цар тахлын өмнөх түвшинд хүрч, эдийн засгийн эрэлт, үйлчилгээний салбарын үйл ажиллагааг дэмжинэ.

Төрийн албан хаагчдын цалин, өндөр настны тэтгэвэр 2023 оны 7 дугаар сарын 1-ний өдрөөс нэмэгдсэнээр оны сүүлийн хагаст өрхийн хэрэглээ нэмэгдэж, эдийн засгийн дотоод эрэлтэд эерэг нөлөө үзүүлнэ. Түүнчлэн экспортын түүхий эдүүдийн гадаад эрэлтийн төлөв сайн байснаар төсвийн орлого сайжирч, төсвийн орон зай нэмэгдэх, цаашлаад нийт эрэлтийг дэмжих төлөвтэй байна.

Гадаад худалдаа

2023 онд экспорт 13.1 тэрбум ам.доллар, импорт 9.5 тэрбум ам.долларт хүрч, гадаад худалдаа 3.6 тэрбум ам.долларын ашигтай гарах төлөвтэй байна.

Гадаад валютын албан нөөцийг нэмэгдүүлэхэд чиглэсэн Засгийн газрын 2022 оны 362 дугаар тогтоолын хүрээнд Гашуунсухайт, Замын-Үүд, Шивээхүрэн хилийн боомтуудад ухаалаг гарц болон нүүрсний шинжилгээний лаборатори, рентгений тоног төхөөрөмжийг ашиглалтад оруулж, уул уурхайн бүтээгдэхүүний тээвэрлэлтийн үйл ажиллагааг оновчтой зохион байгуулан, биржээр арилжсан нүүрсийг хил нэвтрүүлэх тусгай гарц, горимыг бий болгож, уул уурхайн бүтээгдэхүүний экспортыг эрчимжүүлэх арга хэмжээг үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлнэ. Түүнчлэн, Уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржийн тухай хууль мөрдөгдөж эхэлсэнтэй холбоотойгоор оны сүүлийн саруудад тус биржээр арилжаалагдах нүүрсний хэмжээ болон биржээр арилжаалах бүтээгдэхүүний нэр төрөл нэмэгдэж экспортын орлогыг дэмжинэ.

ОУВС-гийн 2023 оны 4 дүгээр сард нийтэлсэн “Дэлхийн эдийн засгийн төлөв” тайланд 2023 онд олон улсад бараа бүтээгдэхүүний үнийн өсөлт саарах төлөвтэй байгаа ч хүнс, шатахууны үнийн өсөлтөөс шалтгаалан оны сүүлийн саруудад манай улсын импортын барааны үнийн өсөлт нэмэгдэх эрсдэлтэй байна. Эдийн засгийн идэвхжил, тэр дундаа боловсруулах, уул уурхай, тээврийн салбарын өсөлтийг дагаж машин, тоног төхөөрөмж, нефтийн бүтээгдэхүүний импорт нэмэгдэхээр байна.

Төлбөрийн тэнцэл

Энэ оны сүүлийн хагаст Монгол Улсын Хөгжлийн банкны бондуудын төлбөр төлөгдөх хуваарьтай байна. Засгийн газраас гадаад валютын албан нөөцийг нэмэгдүүлэх чиглэлд авч хэрэгжүүлж буй бусад арга хэмжээний үр дүнд 2023 онд төлбөрийн тэнцэл ашигтай гарч, гадаад валютын албан нөөц 4 тэрбум ам.долларыг давахаар хүлээгдэж байна.

Инфляц

Улсын инфляц 2023 оны 8 дугаар сард 10.0 хувьтай гарсан бол 2023 оны эцэст нэг оронтой тоонд хүрэх төлөвтэй байна. Инфляцыг бууруулахад Засгийн газрын зүгээс гадаад валютын албан нөөцийг нэмэгдүүлж, ханшийн зах зээлийг тогтворжуулах, мөн мах, хүнсний ногоо, эм зэрэг голлох бүтээгдэхүүнүүдийн нийлүүлэлтийн сүлжээг сайжруулахад анхаарч ажиллаж байна.

Хүснэгт 3. Төсвийн үзүүлэлтүүд (тэрбум төгрөг)

Үзүүлэлт	2021		2022		2023	
	Эхний 8 сар	II хагас	Эхний 8 сар	II хагас	I хагас	Эхний 8 сар
Нийт орлого	9,793	7,149	10,956	10,592	11,059	15,248
Нийт зарлага	9,547	8,100	10,928	9,986	9,034	12,791
Нийт тэнцэл	246	-951	29	606	2,026	2,458
Хүүгийн төлбөр	473	408	492	401	514	819
Үндсэн тэнцэл	718	-543	521	1,007	2,539	3,277

Эх сурвалж 18. Сангийн яам

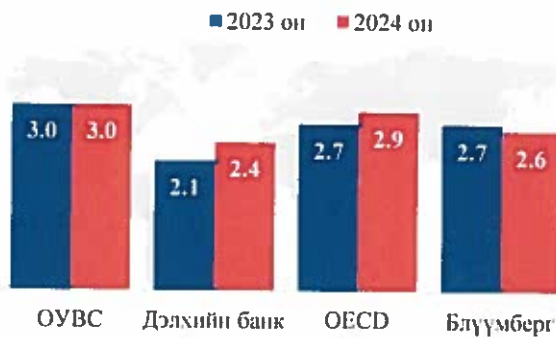
II

МАКРО ЭДИЙН ЗАСГИЙН 2024 ОНЫ ЧИГ ХАНДЛАГА, ТӨСӨӨЛӨЛ

2.1 Дэлхийн эдийн засгийн нөхцөл байдал

Үнийн өсөлт, томоохон улсуудын авч хэрэгжүүлж буй мөнгөний хатуу бодлого, геополитикийн хямралт байдлын нөлөөгөөр 2023 болон 2024 онд дэлхийн эдийн засгийн өсөлт түүхэн дунджаас бага⁷ буюу 3.0 орчимд хувьд байна гэж Олон Улсын Валютын Сан (ОУВС) тооцоолж байна. Сүүлийн саруудад эрчим хүч, хүнсний үнийн индекс буурч, нийлүүлэлтийн сүлжээний доголдол буурснаар дэлхийн ихэнх улсуудад инфляцын түвшин буурах хандлагатай байна. Гэхдээ инфляцыг онилох мөнгөний бодлоготой нийт улсуудын 89 хувьд нь 2024 оны инфляц зорилтот түвшнээсээ өндөр хэвээр байх төлөвтэй байна. Өөрөөр хэлбэл, цаашид олон улс оронд мөнгөний бодлого нь хатуу хэвээр үргэлжлэхээр байна.

График 16. Дэлхийн эдийн засгийн өсөлтийн тосгоолал (хувь) /2023 оны 9 дүгээр сарын

Эх сурвалж 19. Дэлхийн эдийн засгийн төлөвийн тайлангууд, Блүүмберг терминал

Үнийн өсөлтийг хязгаарлах бодлогын нөлөөгөөр хөгжингүй орнуудын эдийн засгийн идэвхжил саарах ч хөгжиж буй орнуудын өсөлт сэргэж, дэлхийн нийтийн эдийн засгийн өсөлтийг дэмжихээр байна. Үнийн өсөлт удаан хугацаанд үргэлжлэх, БНХАУ-ын эдийн засгийн идэвхжил хүлээлтээс доогуур байх,

санхүүгийн салбарт тогтворгүй байдал үүсэх, геополитикийн зөрчилдөөн гүнзгийрэх зэрэг эрсдэлүүд дэлхийн эдийн засгийн өсөлтийг сааруулж болзошгүй байна.

БНХАУ

Тус улсын эдийн засаг 2023 оны эхний хагаст 5.5 хувиар өссөн ч үл хөдлөх салбарын хямрал үргэлжилж, экспорт, гадаад хөрөнгө оруулалт буурч, дотоод хэрэглээний өсөлт саарах хандлагатай байгаа нь дэлхийн зах зээлд худалдааны эргэлт, түүхий эдийн эрэлт, үнэ буурах эрсдэлийг нэмэгдүүлж байна. Эдийн засгийг идэвхжүүлэх зорилгоор тус улсын төв банкнаас бодлогын хүү болон банкнуудын заавал байлгах нөөцийн хувь хэмжээг бууруулах арга хэмжээг авч хэрэгжүүлж байна. Үл хөдлөх салбарыг дэмжих зорилгоор орон сууцны зээлийн хүүг бууруулах боломжийг бүрдүүлж, шинэ орон сууцны урьдчилгаа төлбөрийн хувь хэмжээг бууруулаад байна. Мөн аж үйлдвэрийн салбарыг дэмжихэд

⁷ 2010-2019 дундаж өсөлт 3.8 хувь, ОУВС-гийн тооцоолол

чиглэсэн нэмэлт бодлогын арга хэмжээ авч хэрэгжүүлэх талаар мэдэгдээд байна. Цаашид БНХАУ-ын засгийн газраас бодлогын дэмжлэгийн цар хүрээг хэрхэн тэлэх нь эдийн засгийн өсөлтийг тодорхойлох гол хүчин зүйл болж байна. ОУВС-гаас БНХАУ-ын эдийн засгийн өсөлт 2023 онд засгийн газрын зорилтот түвшин буюу 5 хувийг давж 5.2 хувьд хүрэх бол 2024 онд 4.5 хувьд байна гэж тооцоолсон. Харин Эдийн Засгийн Хамтын Ажиллагаа ба Хөгжлийн Байгууллага (ЭЗХАХБ) БНХАУ-ын эдийн засгийг 2023 онд 5.4 хувиар, 2024 онд 5.1 тус тус хувиар өсөх төлөвийг зарлаад байна.

ОХУ

Сүүлийн 4 улирал дараалан агшсан ОХУ-ын эдийн засаг өнгөрсөн оны суурийн нөлөөгөөр 2023 оны 2 дугаар улиралд 4.9 хувиар өслөө. Гэсэн хэдий ч хурцадмал байдалтай холбоотой төсвийн зардлын өсөлт, экспортын орлогын бууралт, импортын өсөлтийн нөлөөгөөр рублийн ханш суларч, төв банк бодлогын хүүг 3.5 нэгж хувиар нэмэгдүүлж 12 хувьд хүргээд байна. Цаашид ОХУ-ын эдийн засагт тогтворгүй байдал үргэлжлэх төлөвтэй байна. ОУВС тус улсын эдийн засгийг 2023 онд 1.5 хувиар, 2024 онд 1.3 хувиар тус тус өснө гэж тооцоолж байна.

АНУ

АНУ-ын инфляц зорилтот түвшнээс өндөр хэвээр байна. Төв банк эдийн засгийн халалтыг намжаах зорилгоор мөнгөний хатуу бодлогыг үргэлжлүүлэх талаар зах зээлийн болгоомжлолоос үүдэн Засгийн газрын 10 жилийн хугацаатай үнэт цаасны өгөөж сүүлийн 15 жилийн хамгийн өндөр түвшинд хүрсэн тохиолдол гарлаа. Мөнгөний хатуу бодлогын нөлөөгөөр АНУ-ын эдийн засгийн өсөлт 2023 онд 1.8 хувьд хүрч саарах бол 2024 онд хэрэглээний өсөлтийн эрчим буурснаар өсөлт 1.0 хувьд хүрнэ гэж ОУВС тооцоолж байна.

Евро бүс

Европын төв банк инфляцыг хязгаарлах зорилгоор бодлогын хүүг 10 удаа нэмэгдүүлж, түүхэн дээд түвшинд хүргээд байна. Цар тахлын дараах үйлчилгээний салбарын сэргэлт нь тус бүсийн эдийн засгийн өсөлтийг дэмжиж байгаа ч инфляцаас шалтгаалсан хэрэглээ, хөрөнгө оруулалтын бууралт үргэлжлэх төлөвтэй байна. Үнийн өсөлт, мөнгөний хатуу бодлогын нөлөөгөөр тус бүсийн эдийн засгийн өсөлт 2023 онд 0.9 хувь, 2024 онд 1.5 хувь байх тооцооллыг ОУВС зарлаад байна.

Түүхий эдийн зах зээлийн хандлага

Зэс

Зэсийн үнэ 2023 оны эхний 8 сарын дунджаар 8,387 ам.доллар болж, өмнөх оны эцсээс 5 хувиар буурсан байна. Чили, Перу дэх уурхайнууд

усны нөөц болон ажил хаялтаас шалтгаалсан нийлүүлэлтийн тасалдал үргэлжилж байгаа ба сэргээгдэх эрчим хүч, цахилгаан автомашины үйлдвэрлэл нэмэгдэж буй шалтгаанаар зэсийн эрэлтийг нэмэгдүүлэх төлөвтэй байна. Олон улсын шинжээчдийн таамаглалаар 2023 оны дундаж үнэ 8,600 ам.доллар, 2024 онд 9,000 ам долларт хүрэхээр байна.

Эх сурвалж 20. Блүүмберг терминал

Алт

Алтны үнэ 2022 оны эхний 8 сарын дундаар 1,918 ам.доллар болж, өмнөх оны эцсээс 6.0 хувиар өсөөд байна. Дэлхийн эдийн засгийн тодорхой бус байдал нэмэгдэж, байнгын өндөр инфляцтай байгаа энэ орчинд алтны эрэлт нэмэгдэж байна. Алтны дундаж үнийг 2023 онд 1,935 ам.доллар, 2024 онд 1,950 ам.долларт байхаар тус тус тооцлоо.

Эх сурвалж 21. Блүүмберг терминал

Төмрийн хүдэр

Төмрийн хүдрийн 2023 оны эхний 8 сарын дундаж үнэ 109 ам.доллар болж, өмнөх оны эцсээс 10 хувиар буурсан байна. Африк, Австрали зэрэг улсууд шинэ уурхайн бүтээн байгуулалтын төслүүдийг эрчимжүүлж, Бразил улс нийлүүлэлтээ жил болгон 6 хувиар нэмэгдүүлэхээ зарлаад байна. Эрэлт талаас БНХАУ-ын аж үйлдвэрлэлийн салбарын сэргэлт удаашралтай байгаагаас шалтгаалан сул байхаар байна. Төмрийн хүдрийн дундаж үнийг 2023 онд 85 ам.доллар, 2024 онд 75 ам.доллар байхаар тооцлоо.

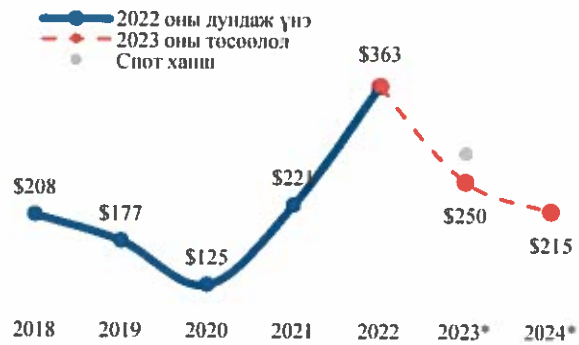

Эх сурвалж 22. Блүүмберг терминал

Коксжих
нүүрс

Австралийн сайн чанарын коксжих нүүрсний үнэ 2023 оны эхний 8 сарын дунджаар 252 ам.долларт хүрч, өмнөх оны эцсээс 31 хувиар буурсан байна. Байгалийн гамшгаас шалтгаалан саатаад байсан Австралийн нүүрсний олборлолт хэвийн болсон. Мөн, БНХАУ бүх төрлийн коксжих нүүрсний татварыг 2022 оны 5 дугаар сараас эхлэн 2023 оны 4 сар хүртэл чөлөөлснөөр нийлүүлэлт нэмэгдэж, коксжих нүүрсний нөөц 4 сар дараалан өсөж, 2018 оноос хойших дээд түвшинд хүрлээ.

График 20. Нүүрсний үнийн хөдөлгөөн, төсөөлөл (ам.доллар/тонн)

Эх сурвалж 23. Блүмберг терминал

Газрын тос

Брент газрын тосны 2023 оны эхний 8 сарын дундаж үнэ 80 ам.долларт хүрч өмнөх оны эцсээс 19 хувиар буурлаа. ОПЕК-ийн орнууд 6 дугаар сард 2024 онд олборлох газрын тосны хэмжээг бууруулах шийдвэрээ зарласан. Улмаар газрын тосны үнэ 8 дугаар сард 85 ам.доллар болж өмнөх сараас 6 хувиар өсөөд байна. 2024 оны дэлхийн эдийн засгийн өсөлтийн удаашрал, БНХАУ-ын үл хөдлөх хөрөнгийн салбарын хямралаас үүдэж эрэлт багасах төлөвтэй байна. Газрын тосны дундаж үнийг 2023 онд 78 ам.доллар, 2024 оны дундаж үнэ 83 ам.долларт хүрэхээр байна.

График 21. Газрын тосны үнийн хөдөлгөөн, төсөөлөл (ам.доллар/баррель)

Эх сурвалж 24. Блүмберг терминал

2.2 Макро эдийн засгийн 2024 оны төсөөлөл

Дотоодын нийт бүтээгдэхүүн

2024 онд эдийн засаг 7.0 хувиар өсөхөөр төсөөлж байна. Уул уурхайн бүтээгдэхүүнүүд, нүүрсний олборлолт, Оюутолгойн гүний уурхайн олборлолт эрчимжиж, зэсийн баяжмал дахь агууламж нэмэгдсэнээр уул уурхай, түүнээс хамааралтай тээврийн салбарын өсөлт эдийн засгийн өсөлтийн гуравны нэг орчмыг бүрдүүлнэ.

Хөдөө аж ахуйн гаралтай бүтээгдэхүүний экспортын хоригийг цуцалж, нэвтрүүлэх зөвшөөрөлтэй боомтын тоог нэмэгдүүлж, татаасыг чөлөөлөх замаар хөдөө аж ахуйн салбар дах төрийн оролцоог шат дараатай бууруулна. Мөн хөдөө аж ахуйн зориулалттай тоног төхөөрөмжийн

гаалийн албан татварын хөнгөлөлтийг үргэлжлүүлэх, мал, амьтны гоц халдварт өвчнөөс сэргийлэх вакцинаар бүрэн хангах арга хэмжээг авч хэрэгжүүлнэ. Ингэснээр хөдөө аж ахуйн салбарын хөрөнгө оруулалт нэмэгдэж, бүтээмжийн өсөлтөөр дамжин салбарын үйлдвэрлэл нэмэгдэнэ. Мөн бэлтгэсэн хадлангийн хэмжээ нэмэгдсэн нь 2023 оны сүүлийн хагас болон 2024 онд мал аж ахуйн салбарын тогтвортой, бүтээмжтэй үйл ажиллагаанд эергээр нөлөөлнө.

“УБТЗ” ХНН-ийн дотоодын ачаа тээвэр, зорчигч тээврийн тарифыг 2023 онд нэмэгдүүлсэн. Энэ нь төмөр замын салбарын үр ашиг, хөрөнгө оруулалтын өгөөжийг нэмэгдүүлж, салбарын үйлдвэрлэлийн суурь, бүтээмжийг зах зээлийн зарчмаар тэлэх нөлөөтэй. Жишээлбэл, тарифын өөрчлөлтийн дараа “УБТЗ” ХНН нь ачааны вагоны тоо хэмжээг нэмэгдүүлэх, хөдлөх бүрэлдэхүүний засварын төвийн өргөтгөлийн ажлуудыг 2024 оноос эхлэн хэрэгжүүлэхээр төлөвлөсөн. Эдгээр арга хэмжээний нөлөөгөөр тээврийн салбарын эдийн засаг дах суурь тэлж, үйлдвэрлэл нэмэгдэнэ.

“Шинэ сэргэлтийн бодлого” болон “Монгол Улсын хөгжлийн 2024 оны төлөвлөгөө”-нд туссан бодлогын чиглэл, зарчмыг баримталж, хөрөнгө оруулалтын орчныг сайжруулж, үйлдвэржилтийн болон дэд бүтцийн төслүүдийг хэрэгжүүлснээр барилга, боловсруулах, худалдаа, үйлчилгээ зэрэг уул уурхайн бус салбарууд эдийн засгийн өсөлтийг дэмжинэ. Эдгээр үйлдвэржилт, дэд бүтцийн төслүүдийн хэрэгжилт эдийн засаг дахь үндсэн хөрөнгийн хуримтлалыг нэмэгдүүлэх бол өрхийн цалингийн орлого өссөнөөр дотоод эрэлтийн төлөв сайн байх хүлээлттэй байна.

Түүнчлэн Засгийн газрын 2023 оны 233 дугаар тогтоолын хэрэгжилтийн хүрээнд зочид буудал, байр сууц, худалдаа, нийтийн хоолны үйлчилгээний салбарт бизнес эрхлэлтийг дэмжиж, зохицуулалтыг хялбаршуулна. Мөн 2023-2025 оныг “Монголд зочлох жил” болгон зарласан бодлогын хүрээнд аялал жуулчлалын үйлчилгээ, дэд бүтцийг сайжруулж, жуулчлалын бүс байгуулах арга хэмжээг хэрэгжүүлснээр худалдаа, үйлчилгээний салбаруудын үйл ажиллагааг дэмжинэ.

Шигтгээ 1. “УБТЗ” ХНН-ийн тарифын өөрчлөлт

Төмөр замын тээвэр нь төрийн оролцоо өндөр салбаруудын нэг юм. Өрсөлдөөний тухай хуулийн 6.1-д Шударга өрсөлдөөн хэрэглэгчийн төлөө газар (ШӨХТГ) нь тус салбарын бүтээгдэхүүнийг борлуулах үнийн өөрчлөлтийг хянан зөвшөөрөл олгохоор заасан. Мөн цар тахал, олон улсын хямралт нөхцөл байдал, “Коронавируст халдвар (Covid-19)-ын цар тахлын үед эдийн засгийг идэвхжүүлэх, иргэдийн амьжиргааг дэмжих нийгмийн хамгааллын зарим арга хэмжээний тухай” Засгийн газрын тогтоолоос шалтгаалан тарифыг нэмэгдүүлэлгүй, УБТЗ-ын

даргын 2018 оны А-314 тоот тушаалаар тогтоосон тарифыг мөрдөн үйл ажиллагаа явуулж байсан.

“УБТЗ” ХНН нь Монгол Улсын эдийн засгийн нөхцөл байдал, хэрэглэгчдийн эрх ашгийг харгалзан жилд дунджаар ачаа тээврээр 10-45 хувийн алдагдал, зорчигч тээврээр 45-65 хувийн алдагдал хүлээн ажилладаг. Жишээлбэл, 2022 онд орон нутгийн ачаа тээврийн тарифын 19 бүлгээс 13 бүлэгт нь нийт 51.3 тэрбум төгрөгийн, зорчигч тээврээс 63.1 тэрбум төгрөгийн алдагдал тус тус хүлээсэн байна.

Үнэ тарифын зохицуулалтаас үүдэлтэй “УБТЗ” ХНН-ийн үйл ажиллагааны алдагдал нь шаардлагатай хүчин чадлыг нэмэгдүүлж, үйл ажиллагааг сайжруулах боломжийг хязгаарлаж байсан. Тухайлбал, улсын хэмжээнд ашиглагдаж буй нийт зүтгүүрийн вагоны 41 хувь, ачааны вагоны 94 хувь нь 25-аас дээш жилийн насжилттай, ашиглалтын хугацаа нь дуусах дөхсөн вагон байна. Иймд Засгийн газраас үнэ тарифын мөрдлөгт өөрчлөлт оруулж, тарифыг ашигтай түвшинд хүртэл өсгөх чиглэл өгч дотоодын ачаа тээврийн 16, зорчигч тээврийн 2 бүлгийн үнэ, тарифын өөрчлөлтийг ШӨХТГ-аас хянаж, зөвшөөрөл олгосон.

Инфляц

Засгийн газар, төв банкнаас макро эдийн засгийн тогтвортой байдлыг хангахад чиглэсэн төсөв, мөнгөний бодлогыг үе шаттайгаар хэрэгжүүлж байна. Мөн экспортын орлогыг нэмэгдүүлж, валютын бодит мөнгөн орлогыг нэмэгдүүлэхэд чиглэсэн арга хэмжээний үр дүнд гадаад валютын албан нөөц нэмэгдэж байна.

Засгийн газрын 2023 оны 233 дугаар тогтоолын хэрэгжилтийн хүрээнд мал, амьтны гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүний гэрчилгээ авах, хүсэлт гаргах, хянах, олгох үйл ажиллагааг цахим хэлбэрт шилжүүлж, хөдөө аж ахуйн биржийн үйл ажиллагааг идэвхжүүлэн, хот, суурин газарт нийлүүлэгдэж байгаа махнаас авах төлбөр хураамж, хянан шалгалтын давхардлыг арилгаж, үйл ажиллагааг хөнгөвчлөх замаар хүнсний бүтээгдэхүүний нийлүүлэлтийн сувгийг нэмэгдүүлнэ.

Эдгээр арга хэмжээнүүдийн хэрэгжилтийн үр дүнд инфляцын түвшин 2024 оны эцэст 8.5 хувь орчимд байхаар төсөөлж байна.

Гадаад худалдаа

2024 онд экспорт 15.4 тэрбум ам.доллар, импорт 10.0 тэрбум ам.долларт хүрч, гадаад худалдаа 5.4 тэрбум ам.долларын ашигтай гарахаар төсөөлж байна.

Засгийн газраас гадаад худалдааг хөнгөвчлөх, экспортын зах зээлийг өргөжүүлэх, хилийн боомтуудын дэд бүтцийг нэмэгдүүлж, ачаа нэвтрүүлэх процессыг хөнгөвчлөх, уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржийн

тогтолцоог өргөжүүлэх арга хэмжээнүүдийг хэрэгжүүлнэ. Энэ хүрээнд нүүрс, төмрийн хүдэр, газрын тос, алтны экспортыг нэмэгдүүлэх, тээвэр зохион байгуулалтыг оновчтой хийх, хилийн боомтуудын төмөр замын холболтыг эрчимжүүлэх, бүх боомтод ухаалаг гарцыг ашиглалтад оруулах, хатуу хучилттай авто замаар холбох, уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржээр арилжаалсан нүүрсийг тусгай гарцаар нэвтрүүлж, биржээр арилжаалах бүтээгдэхүүний тоо хэмжээг нэмэгдүүлэх зэрэг арга хэмжээнүүдийг хэрэгжүүлнэ. Үүний үр дүнд 2024 онд голлох бүтээгдэхүүний экспортын биет хэмжээг нүүрс 60 сая тонн, зэсийн баяжмал 1,500 мянган тонн, төмрийн хүдэр 8,400 мянган тонн, газрын тос 4,850 мянган баррель, алт 20 тонн байхаар төсөөлж байна.

2024 онд хийгдэх хилийн боомтуудын бүтээн байгуулалт, төмөр зам болон автозамын сүлжээний өргөтгөл, цахилгаан эрчим хүчний станцуудын өргөтгөл болон шинэ бүтээн байгуулалтын томоохон төслүүдийн нөлөөгөөр тоног төхөөрөмж, барилгын материалын импорт нэмэгдэхээр байна. Мөн хүнсний үйлдвэрлэлийг нэмэгдүүлж, хүнсний хэрэглээг дотоодоос хангах чиглэлд хэрэгжүүлэх арга хэмжээнээс шалтгаалан сүү, гурил, хүнсний ногоо зэрэг зарим хүнсний бүтээгдэхүүний импортын өсөлт бага түвшинд байх төлөвтэй байна.

Макро эдийн засгийн төсөөлөл боловсруулахад ашигласан аргачлал, тооцооны товч танилцуулга

Макро эдийн засгийн төсөөллийг боловсруулахдаа үндсэн үзүүлэлтүүд болох бодит ба нэрлэсэн ДНБ, инфляц, экспорт, импорт, ажилгүйдлийн түвшин зэргийг Олон Улсын Валютын Сангаас боловсруулсан Санхүүгийн програмчлал /Financial Programming/ макро эдийн засгийн загвар болон бусад макро эконометрик загваруудыг суурь болгон ашиглав.

III

ЗАСГИЙН ГАЗРААС 2024 ОНД БАРИМТЛАХ БОДЛОГО, ТЭРГҮҮЛЭХ ЧИГЛЭЛ

“Монгол Улсын хөгжлийн 2024 оны төлөвлөгөө”-нд тусгагдсан бодлого, арга хэмжээнүүдийг үр дүнтэй хэрэгжүүлэхэд Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн хүрээнд дараах 6 бодлогын чиглэлийг баримтлахаар тодорхойллоо.

Нэг. Эдийн засгийн тогтвортой байдлыг бэхжүүлнэ.

Эдийн засгийг тогтворжуулах хүрээнд 2022-2023 онуудад авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээний үр дүнг хадгалж, 2024 онд макро тогтвортой орчныг дэмжсэн төсөв, мөнгөний бодлогыг үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлж, улсын зээлжих зэрэглэлийг ахиулахыг зорьж байна.

Төсвийн бодлого: Төсвийн бодлогын хүрээнд төсвийн алдагдлыг ДНБ-ий 2.8 хувьд хязгаарлаж, Засгийн газрын өрийн тогтвортой байдлыг хангана. Монгол Улсын хөгжлийн 2024 оны төлөвлөгөөг хэрэгжүүлж, төсвийн зардлын үр ашгийг сайжруулж, бодлогын орон зайг нэмэгдүүлнэ.

Төсөв, мөнгөний бодлогын уялдааг хангах: Макро эдийн засгийн тогтвортой байдлыг хангах хүрээнд мөнгөний хатуу бодлогыг хэрэгжүүлснээр 2024 онд төсөв, мөнгөний бодлогын уялдаа хангагдана. Мөн Монголбанк гадаад валютын ханшийг зах зээлийн зарчмаар уян хатан тогтох нөхцөлийг бүрдүүлж, зах зээлийн хүлээлтийг эвдэхгүй байх, ил тод нээлттэй үйл ажиллагаа явуулах шаардлагатай байна. Түүнчлэн дотоодын санхүүгийн зах зээлд гадаадын банк, хөрөнгө оруулагчдыг нэвтрүүлэх замаар салбарын өрсөлдөөнийг нэмэгдүүлэх нь зүйтэй.

Хоёр. Экспортыг нэмэгдүүлнэ.

Эдийн засгийн суурийг тэлэх, төрөлжүүлэх хүрээнд уул уурхайн болон уул уурхайн бус экспортыг нэмэгдүүлэх арга хэмжээг 2024 онд үргэлжлүүлэн авч хэрэгжүүлнэ.

Уул уурхайн экспортыг нэмэгдүүлэхэд уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржийн тогтолцоог бэхжүүлж, өргөжүүлнэ. Нүүрс, төмрийн хүдэр, хайлуур жонш, мөнгө, зэс зэрэг уул уурхайн бүх бүтээгдэхүүнийг үе шаттайгаар биржээр арилжиж, арилжсан бүтээгдэхүүнийг хилийн боомтын тусгай гарцаар нэвтрүүлнэ. Мөн нэг удаагийн арилжааны багцын дүнг нэмэгдүүлж, уул уурхайн бүтээгдэхүүний экспортын орлогыг нэмэгдүүлнэ.

Хилийн боомтын дэд бүтцийг нэмэгдүүлэх хүрээнд Гашуунсухайт-Ганцмод, Шивээхүрэн-Сэхээ, Ханги-Мандал, Бичигт-Зүүнхатавч хил дамнасан төмөр замын холболтыг эрчимжүүлж, боомтуудыг хатуу хучилттай авто замаар холбоно. Боомтуудад ухаалаг гарцыг бүрэн ашиглалтад оруулж, гаалийн бүрдүүлэлт, хяналтыг эрс хөнгөвчилнө. Мөн

боомтуудыг иж бүрнээр өргөтгөх ажлыг хэрэгжүүлж, Эрэнцав төмөр замын боомтыг олон улсын зэрэглэлтэй болгох, Цагаандэл-Уул боомтын бүтээн байгуулалтыг бүрэн дуусгах зэрэг арга хэмжээг авч хэрэгжүүлнэ.

Гадаад худалдааг хөнгөвчлөх хүрээнд "Гадаад худалдааны цахим нэг цонх" мэдээллийн системийг нэвтрүүлж, гадаад худалдааны явцад бүрдүүлэх баримт бичгийн давхардлыг арилгаж, экспортод зарцуулах хугацааг 72 цагт хүргэж бууруулна. Экспортын зах зээлийг өргөжүүлэх хүрээнд БНСУ-тай Эдийн засгийн түншлэлийн хэлэлцээрийг шинээр байгуулах, БНХАУ болон Эмират улстай Чөлөөт худалдааны хэлэлцээр байгуулахаар хамтран ажиллах, Тайланд, Вьетнам, Энэтхэг улстай хөрөнгө оруулалтыг харилцан хамгаалах тухай хэлэлцээрийг шинэчлэн байгуулах зэрэг ажлуудыг хэрэгжүүлнэ. Түүнчлэн Евразийн эдийн засгийн холбоотой чөлөөт худалдааны түр хэлэлцээрийг 3 жилийн хугацаатай байгуулахаар тохиролцоод байна. Хэлэлцээрийн үр дүнд Монгол Улсаас ОХУ руу экспортлох ноос, ноолуур, мах, махан бүтээгдэхүүн, арьс ширний 894 нэр төрлийн бүтээгдэхүүнд ногдох ОХУ-ын импортын татварыг чөлөөлнө.

Гурав. Зохицуулалтыг хялбарчилж, бизнесийг дэмжинэ.

Аливаа төрлийн бизнес эрхлэхэд тулгарч буй саад бэрхшээлийг шийдвэрлэх чиглэлд төрийн зохицуулалтыг хялбарчилж, хувийн секторын чөлөөт өрсөлдөөнийг дэмжих арга хэмжээг 2024 онд авч хэрэгжүүлнэ. Энэ хүрээнд бизнесийн бүх төрлийн үйл ажиллагаанд байгаль орчны үнэлгээ хийлгэхийг шаардаж буй зохицуулалтыг оновчтой болгож, хялбаршуулна. Бизнесийн үйл ажиллагаанд тавигдах стандартыг тогтоож, байгаль орчны үнэлгээ хийх зайлшгүй шаардлагатай тохиолдолд үнэлгээ хийхтэй холбоотой төрийн байгууллагын үйл ажиллагааг цахимаар шийдвэрлэдэг болно.

Импортын зардлыг бууруулах хүрээнд гаалийн баталгаат агуулахад олон улсын стандартыг нэвтрүүлж, мөрдүүлэх замаар цахим бүртгэлийн системээр бүх төрлийн үйл ажиллагааг автоматжуулж, хүний оролцоо, чирэгдлийг бууруулна.

Төрөөс олгодог тусгай зөвшөөрлийг бүрэн цахим хэлбэрт шилжүүлэх хүрээнд салбар салбарт байгаа тусгай зөвшөөрөл олгоход оролцдог элдэв комисс, зөвлөл, хороог татан буулгаж, Монгол Улс тариалах, үйлдвэрлэх боломжгүй бүтээгдэхүүнд импортын тусгай зөвшөөрөл шаарддагийг хязгаарлана. Мөн магадлан итгэмжлэх тогтолцоог сайжруулах хүрээнд эрүүл мэнд, боловсрол зэрэг салбаруудын стандартыг хялбарчилж, тодорхой, хэрэгжихүйц болгох, хэрэгжилтийг хэрэглэгчдийн үнэлгээгээр тодорхойлох, хяналт шалгалтын тоо, давтамжийг цөөрүүлэх арга хэмжээг авч хэрэгжүүлнэ.

Доров. Салбаруудыг татааснаас чөлөөлж, цогц шинэчлэл хийнэ.

Эдийн засгийн салбаруудын өрсөлдөөнийг дэмжих, зах зээл дэх төрийн оролцоог бууруулах чиглэлд 2024 онд хөдөө аж ахуйн салбарт бодлогын цогц шинэчлэл хийх, Улаанбаатар хотын агаарын бохирдлыг бууруулах, нийтийн тээврийн тогтолцоог шинэчлэхэд чиглэсэн арга хэмжээг авч хэрэгжүүлнэ.

Хөдөө аж ахуйн салбар: Хүнс үйлдвэрлэл, хөдөө аж ахуйн салбарын бодлогыг цогцоор нь шинэчилж, бие даасан хувийн хэвшлийн оролцогчид бүхий зах зээл болж төлөвших үйл явцыг дэмжинэ. Мөн ХАА-н биржийн үйл ажиллагааг идэвхжүүлэх, хот суурин газруудын ойролцоо мах, малын зах нээхийг дэмжих замаар хүнсний бүтээгдэхүүний нийлүүлэлтийн сувгийг нэмэгдүүлэх, вакцинжуулах үйл ажиллагааг үр ашигтай зохион байгуулах, вакцинжуулалтын тогтолцоог сайжруулна.

Эрчимжсэн мал аж ахуйг дэмжиж, хөдөө аж ахуйн салбарын бизнесийг илүү бүтээмжтэй хэлбэрт шилжүүлэхэд оновчтой бодлого хэрэгжүүлнэ. Тухайлбал, хадлан, тэжээлийн тариалангийн тоног төхөөрөмжийг импортын тарифаас чөлөөлж, бизнес эрхлэгчдийн үйл ажиллагааны зардлыг бууруулна. Хүнс, хөдөө аж ахуйн бүтээгдэхүүний гадаад худалдааг нээлттэй болгож, гадаад эрэлтийг нэмэгдүүлэх, угаасан ноолуур, боловсруулаагүй арьс, ширний экспортыг хориглосон техникийн зохицуулалтыг хугацаагүйгээр хүчингүй болгоно. Мөн бүх боомтоор хөдөө аж ахуйн гаралтай бүтээгдэхүүн (мах, махан бүтээгдэхүүн, байгалийн хадлан, тэжээл, бордоо) экспортлохыг зөвшөөрөх арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.

Улаанбаатар хотын агаарын бохирдол: Агаарын бохирдлыг бууруулах, дэд бүтцийн чанар, хүртээмжийг нэмэгдүүлэх хүрээнд утаа багатай түлшний стандартыг тогтоон мөрдүүлж, зах зээлийг нь либералчилна. Мөн гэр хороолол дахь дэд төвүүдийн суурилагдсан дэд бүтцийн ашиглалтыг нэмэгдүүлж, Хөшигийн хөндийн шинэ хотын инженерийн дэд бүтцийн төслийг үргэлжлүүлнэ.

Авто замын түгжрэл, нийтийн тээвэр: Улаанбаатар хотын зорчих дэд бүтцийн хүртээмжийг сайжруулах хүрээнд метро барих ажлыг эхлүүлнэ. Мөн Сэлбэ сэргэлт, шинэ тойрог зам, Туулын хурдны зам, нүхэн гарцын төслүүдийг эрчимжүүлж, RFID системийг нэвтрүүлнэ. Нийтийн тээвэрт цогц шинэчлэл хийх хүрээнд нийтийн тээврийн салбар дахь төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийг оновчтой хэлбэрт шилжүүлж, нийтийн тээврээр үйлчлүүлэгчийн эрх ашгийг эрхэмлэсэн засаглалын хэлбэрийг бий болгоно. Мөн нийтийн тээврийн зорчих маршрутын зохион байгуулалтыг дэлхийн том хотуудын стандартын түвшинд сайжруулж, либералчлалыг үе шаттай хэрэгжүүлнэ.

Тав. Хөрөнгө оруулалтыг дэмжиж, эдийн засгийг төрөлжүүлнэ.

Эдийн засгийг төрөлжүүлэх, бүтээгдэхүүнүүдийн боловсруулалтын түвшнийг шат шатаар ахиулах хүрээнд хөрөнгө оруулалтын орчныг сайжруулж, уул уурхайн болон уул уурхайн бус салбарын үйлдвэрлэлийг дэмжинэ.

Уул уурхайн салбарт геологи, хайгуулын ажлыг эрчимжүүлж, хайгуулын лицензийг нэмэгдүүлэх, ордуудын ашиглалтыг нэмэгдүүлнэ. Энэ хүрээнд агаарын геофизикийн судалгааг үргэлжлүүлэн гүйцэтгэж, урьдчилсан илэрц өндөртэй байршлуудыг хувийн хөрөнгө оруулагч нарт дуудлага худалдаагаар борлуулдаг тогтолцоо, зарчимд шилжинэ. Мөн уул уурхайн салбарын бизнесийн тогтвортой үйл ажиллагааг хангахад химийн хортой болон тэсэрч дэлбэрэх аюултай бүтээгдэхүүнийг импортлох асуудлыг БНХАУ-тай харилцан тохиролцоно.

Боловсруулах салбарт зэсийн баяжмал боловсруулах үйлдвэр, нүүрс баяжуулах үйлдвэр, гангийн үйлдвэр, ураны олборлолт, хүдрийн баяжмал боловсруулах үйлдвэр байгуулахад хөрөнгө оруулалт татах ажлыг хэрэгжүүлнэ. *Барилгын салбарт* ипотекийн санхүүжилтийн тогтолцоог шинэчлэн эх үүсвэрийг шийдвэрлэж, хувийн хэвшил сонирхох бүтээгдэхүүн болгоно. Барилга, худалдаа, үйлчилгээ, тээвэр зэрэг салбарт цалинг цагаар тооцдог системд бүрэн шилжиж, хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжинэ.

Аялал жуулчлалын авто замын сүлжээг нэмэгдүүлж, нисэх буудлуудыг олон улсын стандартад нийцүүлж, 200 км тутамд амрах өртөөнүүдийг байгуулна. Түүнчлэн түүх, соёл, байгалийн үзэсгэлэнт газрын нөөц, археологи, байгалийн үзэсгэлэнт газрын нөөц, палеонтологийн нөөцөд үндэслэсэн аялал жуулчлалын чөлөөт бүсийг байгуулна. Гадаад аялагчдад зориулсан татварын буцаан олголтын системийг нэвтрүүлж, автомашинтайгаа аялах боломжийг бүрдүүлнэ. Мөн технологийн олон улсын экспо зэрэг жуулчдыг татах арга хэмжээг нэмэгдүүлж, соёлын бүтээлч үйлдвэрлэлд хөрөнгө оруулалт татаж, хөгжүүлнэ.

Зургаа. Амьдралын чанарыг дээшлүүлнэ.

Боловсрол, эрүүл мэндийн салбарт шинэчлэл хийх, иргэдийн нийгмийн баталгааг сайжруулах чиглэлд 2024 онд дараах арга хэмжээг авч хэрэгжүүлнэ.

Мэргэжлийн сургалт, үйлдвэрлэлийн төвүүдийг хөдөлмөрийн зах зээлийн эрэлтэд нийцүүлэн дахин зохион байгуулж, Япон Улсын KOSEN стандартыг нэвтрүүлнэ. Ингэхдээ бүс нутаг бүрийн эдийн засгийн үйл ажиллагаатай уялдуулан төрөлжсөн хэлбэрээр хөгжүүлнэ. Мөн бүх шатны боловсролын байгууллагын сургалтын хөтөлбөр дэх англи хэлний агуулгыг нэмэгдүүлнэ.

Эрүүл мэндийн салбарт гадаад, дотоодын хувийн хэвшлийн хөрөнгө оруулалтыг нэмэгдүүлж, тус салбарын өрсөлдөөн, үйлчилгээний чанарыг сайжруулж, хэрэглэгчдэд эрүүл мэндийн үйлчилгээний олон сонголтуудыг бий болгоно. Улсын эмнэлэг, эрүүл мэндийн байгууллагуудыг бодит үр дүнд суурилсан санхүүжилтийн тогтолцоонд үе шаттай шилжүүлнэ. Мөн зах зээл дэх чанартай эмийн нийлүүлэлтийг нэмэгдүүлэхэд эмийн хатуу зохицуулалттай орнуудын үйлдвэрлэгч нараас нэгдсэн байдлаар худалдан авалт хийх хэлцэл байгуулж, эмийг импортлоход хувийн хэвшлийн нээлттэй өрсөлдөөнийг дэмжинэ.

Иргэдийн нийгмийн баталгааг сайжруулах хүрээнд төрийн албан хаагчдын цалин, нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэвэр, тэтгэмжийг инфляцын түвшинтэй уялдуулан тодорхой дүрмээр нэмэгдүүлдэг тогтолцоонд шилжинэ. Зорилтот бүлгийн нийгмийн баталгааг дээшлүүлэх чиглэлд зорилтот бүлгийг зөв тодорхойлж, тэтгэвэр, тэтгэмжийн хэмжээг нэмэгдүүлэх арга хэмжээг авч хэрэгжүүлнэ.

I МОНГОЛ УЛСЫН 2023 ОНЫ НЭГДСЭН ТӨСВИЙН ГҮЙЦЭТГЭЛ

1.1 Нэгдсэн төсвийн гүйцэтгэл

Нэгдсэн төсвийн нийт орлого 2023 оны эхний 8 сарын гүйцэтгэлээр өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад 39.2 хувиар өсөж 15,248.3 тэрбум төгрөгт, нийт зарлага ба цэвэр зээлийн дүн 17.1 хувиар өсөж, 12,790.8 тэрбум төгрөгт хүрсэн үзүүлэлттэй байна.

Хүснэгт 1.1 Нэгдсэн төсвийн 2023 оны эхний 8 сарын гүйцэтгэлийг өмнөх оны мөн үетэй харьцуулсан харьцуулалт / тэрбум Т/

Үзүүлэлт	2022.8 Гүйц.	2023.8 Гүйц.	Зөрүү.
Нийт орлого	10,956.4	15,248.3	4,291.9
Төсвийн тэнцвэржүүлсэн орлого	10,028.0	14,609.0	4,581.1
Нийт зарлага	10,927.6	12,790.8	1,863.2
Урсгал зарлага	8,992.5	10,326.2	1,333.7
Хөрөнгийн зарлага	1,847.2	2,383.5	536.3
Эргэж төлөгдөх цэвэр зээл	87.8	81.0	(6.8)

1.2 Нийт орлого ба тусламжийн дүнгийн гүйцэтгэл

Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн нийт орлого ба тусламжийн дүн 2023 оны эхний 8 сарын гүйцэтгэлээр 15,248.3 тэрбум төгрөгт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 39.2 хувиар буюу 4,291.9 тэрбум төгрөгөөр нэмэгдсэн үзүүлэлттэй байна. Ийнхүү орлогын гүйцэтгэл нэмэгдэхэд экспорт сэргэж, эдийн засгийн идэвхжил эрчимжсэн нь голлон нөлөөлөв.

Засгийн газраас экспортыг сэргээх зорилгоор дараах арга хэмжээг авч хэрэгжүүллээ. Үүнд:

- Ашигт малтмал тээвэрлэх, экспортлох үйл ажиллагааны зохион байгуулалтыг сайжруулсан;
- Төрийн өмчит хуулийн этгээдүүдэд онцгой дэглэм тогтоож, компанийн үйл ажиллагаа, бүтэц зохион байгуулалтыг сайжруулсан;
- Уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржийн тогтолцоог нэвтрүүлсэн.

Эдгээр арга хэмжээний үр дүнд нүүрсний экспорт 2023 оны эхний 9 сарын урьдчилсан гүйцэтгэлээр 46.7 сая тоннд хүрч, нүүрсний экспорт хамгийн дээд хэмжээнд гарч байсан үе буюу 2019 оноос 1.3 дахин нэмэгдсэн үзүүлэлттэй байна.

Мөн газрын тосны экспортын хэмжээ өмнөх оны 8 сарын байдлаар 931.9 мянган баррель байсан бол 2023 оны эхний 8 сарын гүйцэтгэлээр нийт 3.2 сая баррельд хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 3.4 дахин нэмэгдээд байна.

Түүнчлэн, гадаад эрэлтээс шалтгаалан удаашраад байсан жоншны экспорт 624 мянган тоннд хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 3.1 дахин, төмрийн хүдрийн экспорт 3.7 сая тоннд хүрч, өмнөх оны оны мөн үеэс 1.4 дахин тус тус нэмэгдсэн байна. Эдгээр хүчин зүйлийн нөлөөгөөр ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөр 2,894.4 тэрбум төгрөг, газрын тосны орлого 172.2 тэрбум төгрөгт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс тус тус харгалзан 1.7, 4.8 дахин өссөн байна.

Уул уурхайн салбарын сэргэлт болон түүнийг дагасан тээвэр, үйлчилгээний салбарын өсөлтийн нөлөөгөөр эдийн засаг эрчимжиж, эхний хагас жилийн байдлаар эдийн засгийн өсөлт 6.4 хувьд хүрсэн нь аж ахуйн нэгжийн ашигт ажиллагааны түвшинд эерэг нөлөөлөл авчирч, аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татварын орлого 2,878.9 тэрбум төгрөгт хүрэхэд голлон нөлөөллөө.

2023 оны эхний 8 сарын гүйцэтгэлээр орон нутгийн төсвийн орлого болох хувь хүний орлогын албан татвар, хөрөнгийн албан татвар болон байгалийн нөөц ашигласны төлбөр зэрэг орлого өссөн нь нэгдсэн төсвийн нийт орлого ба тусламжийн дүн нэмэгдэхэд нөлөөлсөн байна.

Хүснэгт 1.1. Нэгдсэн төсвийн орлогын 2023 оны 8 дугаар сарын гүйцэтгэл /тэрбум Т/

Үзүүлэлт	2022.08 Гүйц	2023.08 Гүйц	Зөрүү
Нийт орлого	10,956.4	15,248.3	4,291.9
Тогтворжуулалтын сан	928.5	559.3	(369.2)
Ирээдүйн өв сан	0.0	80.0	80.0
Төсвийн тэнцвэржүүлсэн орлого	10,028.0	14,609.0	4,581.0
Татварын орлого	9,282.8	13,658.5	4,375.7
Татварын бус орлого	745.2	950.5	205.3

1.3 Улсын төсвийн урсгал зарлагын гүйцэтгэл 2023 оны улсын төсвийн урсгал зарлага 12,574.1 төгрөгөөр төлөвлөгдсөн бөгөөд 2023 оны 8 сарын байдлаар 7,270.7 тэрбум төгрөгийн гүйцэтгэлтэй байна.

Монгол Улсын Их Хурлын 2023 оны 06 дугаар сарын 16-ны өдрийн чуулганы нэгдсэн хуралдаанаар Монгол Улсын 2023 оны төсвийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг эцэслэн баталсан бөгөөд тус өөрчлөлтөөр өндөр насны болон нийгмийн халамжийн тэтгэвэр, тэтгэмж, төрийн албан хаагчдын цалин хөлсийг нэмэгдүүлсэн бөгөөд хүсэлт гаргасан бүх хүүхдэд хүүхдийн мөнгө олгох өөрчлөлт батлагдсан.

Монгол Улсын 2023 оны төсвийн тухай хуульд орсон дээрх өөрчлөлтөөр цалин хөлс 994.2 тэрбум төгрөгөөр, өндөр насны болон халамжийн тэтгэвэр тэтгэмж 529.0 тэрбум төгрөгөөр, хүүхдийн мөнгө 167.2 тэрбум төгрөгөөр тус тус нэмэгдсэн нь улсын төсвийн 2023 оны 8

дугаар сарын гүйцэтгэл өнгөрсөн оны мөн үеэс 2,028.9 тэрбум төгрөгөөр буюу 38.7 хувиар өсөхөд голчлон нөлөөлсөн байна.

Хүснэгт 1.3 Улсын төсвийн урсгал зарлагын 2023 оны 8 дугаар сарын гүйцэтгэл /тэрбум Т/

Үзүүлэлт	2022.08 Гүйц	2023.08 Гүйц	Зөрүү
Урсгал зарлага	5,241.8	7,270.8	2,029.0
Бараа, үйлчилгээний зардал	1,554.9	1,990.2	435.3
Хүү	479.9	813.1	333.2
Татаас	781.8	634.3	(147.5)
Урсгал шилжүүлэг	2,425.2	3,833.2	1,408.0

1.3 Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтын гүйцэтгэл

Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар 2016-2023 онд нийтдээ 10.1 их наяд төгрөгийн санхүүжилт батлагдаж, давхардсан тоогоор 6306 төсөл, арга хэмжээг улсын хэмжээнд хэрэгжүүлж, нийтдээ 7.1 их наяд төгрөгийн санхүүжилт олгосон байна. Түүнчлэн Улсын Их Хурлаас 2010 онд баталсан Концессын тухай хуулийн дагуу концессын “Барих-Шилжүүлэх” төрлөөр гэрээ байгуулсан төслүүдийн эргэн төлөлтийг мөн 2016 оноос эхлэн улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар санхүүжүүлсэн байна.

Хүснэгт 1.4 Төсвийн хөрөнгө оруулалт 2017-2023 онуудад /тэрбум Т/

№	Төсвийн жил	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
1	УТХО	977.6	602.1	683.3	1,553.4	1,330.9	1,418.9	1,377.7	2,695.0
2	Концесс	70.7	177.7	82.9	144.7	323.5	266.3	303.6	279.6
	Нийт дүн	1,048.3	779.9	766.2	1,698.1	1,654.4	1,685.2	1,697.4	2,974.6

Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар 2023 онд 7.9 их наяд төгрөгийн төсөвт өртөгтэй 2.9 их наяд төгрөгийн санхүүжилт бүхий 1143 төсөл, арга хэмжээг байна. Гүйцэтгэлийн хувьд 2023 оны 09 дүгээр сарын 28-ны өдрийн байдлаар 1.4 их наяд төгрөгийн санхүүжилт хийгдэж, гүйцэтгэл 49.2 хувьтай тэнцүү байна.

1.4 Гадаадын зээл, тусламжийн гүйцэтгэл

Улсын Их Хурлаас 2023 онд гадаад зээл, тусламжийн 140 төслийг санхүүжүүлэхэд нийт 1,795.0 тэрбум төгрөг баталсан бөгөөд 2023 оны 9 дүгээр сарын 25-ны өдрийн байдлаар 876.5 тэрбум төгрөг санхүүжиж, гүйцэтгэл 49.0 хувьтай байна.

Хүснэгт 1.5 Гадаадын зээл, тусламжийн 2023 оны санхүүжилтийн гүйцэтгэл /тэрбум Т/

Эх үүсвэр	2023 онд батлагдсан		Гүйцэтгэл 2023-09-25	Хувь
	Төслийн тоо	Санхүүжилт		
Зээл	108	1,224.5	715.4	58%
Тусламж	32	570.5	161.1	28%

МОНГОЛ УЛСЫН 2024 ОНЫ ТӨСВИЙН ТУХАЙ
ХУУЛИЙН ТӨСӨЛ

Нийт дүн	140	1,795.0	876.5	49%
----------	-----	---------	-------	-----

II

МОНГОЛ УЛСЫН 2024 ОНЫ ТӨСВИЙН ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ТАЙЛБАР - БҮЛГЭЭР

Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 33 дугаар зүйлийн 4 дүгээр заалтад хуулийн төслийн дэлгэрэнгүй танилцуулгад тайлбарыг шинэчилсэн найруулга бол бүлгээр багцлан тусгана гэсний дагуу Монгол Улсын 2024 оны төсвийн тухай хуулийн төслийн агуулгыг бүлгээр тусгалаа.

1 дүгээр бүлэг – Нийтлэг үндэслэл

2024 оны төсвийн тухай хуулийн зорилт болон бусад хууль тогтоомжтой нийцүүлэн гаргасан хууль тогтоомжийг дурдсан. Хуулийн зорилтын талаар танилцуулгын 3. Төсвийн бодлого хэсэгт дэлгэрэнгүй тусгасан.

2 дугаар бүлэг – Монгол улсын 2024 оны төсвийн орлого, зарлага болон хөрөнгө, өрийн удирдлага

Монгол Улсын төсөвт 2024 оны төсвийн жилд төсвийн ерөнхийлөн захирагч, түүний харьяа болон бусад байгууллагын тус бүрээр төсөвт төвлөрүүлэх дүн болон 2024 оны төсвийн жилд төвлөрүүлэх нийт тэнцвэржүүлсэн орлогын дүнг тусгасан. Орлогын дэлгэрэнгүй тайлбарыг 4. Төсвийн орлого хэсэгт оруулсан.

Монгол Улсын төсөвт 2024 оны төсвийн жилд төсвийн ерөнхийлөн захирагч нарийн эргэн төлөх үндсэн төлбөрийн дүн болон зарцуулах төсвийн дүнг тусгасан бөгөөд урсгал зардлын дэлгэрэнгүй тайлбарыг 5. Урсгал зардал хэсэгт оруулсан.

Улсын төсвийн хөрөнгөөр болон "Барих-Шилжүүлэх" концессын төрлөөр хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээ, барилга байгууламжийн төсвийн дүнг тусгасан. Үүний талаар дэлгэрэнгүй тайлбарыг 6. Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалт хэсэгт оруулсан.

Төсвийн тогтворжуулалтын санд хуримтлуулах дүн, Ирээдүйн өв санд хуримтлуулах дүн болон 2024 оны төсвийн жилд төсвийн алдагдлын санхүүжүүлэх эх үүсвэрийг тусгасан. Үүний дэлгэрэнгүй тайлбарыг 10. 2024 оны нэгдсэн төсвийн үзүүлэлт хэсэгт оруулсан.

Түүнчлэн, Тухайн төсвийн жилд эргэн төлөгдөх нөхцөлтэй гаргасан зээллэг болон өрийн зохицуулалтын арга хэмжээнээс бусад 2023 оны төсвийн жилд төлөх Засгийн газрын өрийн үндсэн төлбөрийн хэмжээ, Засгийн газрын гаргах өрийн баталгааны дээд хэмжээг тус тус тусгасан. Дэлгэрэнгүй тайлбарыг 9. Засгийн газрын өр хэсэгт оруулсан.

3 дугаар бүлэг – Орон нутгийн төсөвт олгох санхүүгийн дэмжлэг, орон нутгийн төсвөөс төвлөрүүлэх орлого, орон нутгийн хөгжлийн нэгдсэн сан болон улсын төсвөөс орон нутгийн хөгжлийн санд олгох орлогын шилжүүлэг

Орон нутагт 2024 оны төсвийн жилд олгох санхүүгийн дэмжлэгийн хэмжээ, орон нутгийн төсвөөс улсын төсөвт төвлөрүүлэх орлогын хэмжээ болон 2024 оны төсвийн жилд Орон нутгийн хөгжлийн нэгдсэн сан болон улсын төсвөөс Орон нутгийн хөгжлийн санд олгох орлогын шилжүүлгийн хэмжээг заасан. Дэлгэрэнгүй тайлбарыг 7. Орон нутгийн төсөв хэсэгт оруулсан.

4 дүгээр бүлэг – Бусад зүйл

Хуулийн төслийн хавсралтаар батлах “Төсвийн ерөнхийлөн захирагч нарын 2024 онд хэрэгжүүлэх хөтөлбөр, хөтөлбөрийн хүрэх үр дүнгийн талаарх чанарын болон тоо хэмжээний үзүүлэлт”, “Монгол Улсын төсвийн хөрөнгөөр 2023 онд эргэн төлөлт хийх концессын "Барих-Шилжүүлэх" төрлөөр хэрэгжүүлсэн төсөл, арга хэмжээ, барилга байгууламжийн жагсаалт", “Монгол Улсын төсвийн хөрөнгөөр 2024 онд эргэн төлөлт хийх концессын "Барих-Шилжүүлэх" төрлөөр хэрэгжүүлсэн төсөл, арга хэмжээ, барилга байгууламжийн жагсаалт”-ыг тус тус оруулсан. Түүнчлэн хуулийн дагаж мөрдөх хугацааг тусгасан.

III

ТӨСВИЙН БОДЛОГО, ОНЦЛОГ

Монгол Улсын Засгийн газраас “Алсын хараа-2050” урт хугацааны хөгжлийн бодлогын баримт бичгийг 2020 оны 5 дугаар сарын 13-ны өдөр Улсын Их Хурлаар батлуулсан. Уг бодлогоор ирэх 30 жилд эдийн засгийг арав дахин тэлэх, нийгмийн хөгжил, иргэдийн амьдралын чанараар бүс нутагтаа тэргүүлэгч улс орнуудын нэг болох томоохон зорилтыг тавьсан билээ. Үүний дагуу эхний арван жилд хэрэгжүүлэх “Шинэ сэргэлтийн бодлого”-оор хөгжлийг хязгаарлагч хүчин зүйлсийн түгжээг тайлах 6 багц сэргэлтийг хэрэгжүүлэхэд төсөв, мөнгөний бодлогыг чиглүүлж байна.

Гэвч эдгээр дунд, урт хугацааны бодлогуудыг хэрэгжүүлэхийн зэрэгцээ дэлхий нийтийг хамарсан цар тахал, геополитикийн хүндрэлтэй нөхцөл байдал зэрэг гадаад хүчин зүйлээс шууд шалтгаалсан, урьдчилан тааварлах боломжгүй бэрхшээлийг даван туулах хүнд сорилттой тулгарсан билээ.

Сүүлийн жилүүдэд Засгийн газраас дотоод нөөц бололцоондоо тулгуурлан эдгээр хүндрэл бэрхшээлийн эдийн засагт үзүүлэх сөрөг нөлөөг бууруулахад чиглэсэн төсвийн бодлогыг хэрэгжүүлж ирлээ. Тухайлбал, 2020-2021 онуудад Коронавируст халдвар (КОВИД-19) цар тахлын эдийн засагт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах, иргэдийн эрүүл мэнд, ажлын байр, орлогыг хамгаалахад зориулан нийт 7.5 их наяд төгрөг бүхий төсвийн багц арга хэмжээг үе шаттай авч хэрэгжүүллээ.

Гэвч коронавируст халдвар (КОВИД-19) цар тахал бүрэн дарагдаагүй байсантай зэрэгцээд ОХУ-Украины хямралт нөхцөл байдал үүсэж эхэлсэн нь 2022 оны төсвийн бодлогод томоохон эрсдэл учруулав. Түүнчлэн улс орнууд өндөр инфляцын эсрэг мөнгөний эрс хатуу бодлого баримталж, БНХАУ-ын Засгийн газраас хэрэгжүүлсэн “Тэг Ковид” бодлогын нөлөөгөөр манай улсын экспорт буурч, төлбөрийн тэнцлийн алдагдал нэмэгдэж, гадаад валютын нөөц 2.7 тэрбум ам.долларт хүрч буурсан нь Монгол Улсад давхар цохилтыг өгч, эдийн засагт эрсдэлийг нэмэгдүүлсэн. Энэхүү хүнд сорилтын цаг үед Монгол Улсын Засгийн газраас экспортыг нэмэгдүүлэх, эдийн засагт үүссэн эмзэг байдлыг бууруулах, гадаад валютын улсын нөөцийг нэмэгдүүлэх багц арга хэмжээг яаралтай авч хэрэгжүүлсний үр дүнд 2022 оны эцэст нийт экспорт 12.5 тэрбум ам.долларт хүрч, түүхэн дээд түвшинд хүрлээ.

Түүнчлэн, Засгийн газраас “Шинэ сэргэлтийн бодлого”-ын “Боомтын сэргэлт”-ийн зорилтын хүрээнд “Тавантолгой-Гашуунсухайт”, “Зүүнбаян-Ханги” чиглэлийн төмөр замуудыг ашиглалтад оруулж, хилийн боомтод чингэлэг тээврийн болон автомат удирдлагатай чингэлэг тээврийн терминал байгуулсан. Түүнчлэн “Замын-Үүд-Эрээн” боомтын хоёр дахь төмөр замыг барьж, нэвтрүүлэх хүчин чадлыг хоёр дахин

2021 оны төсвийн онцлог: Коронавируст халдвар КОВИД-19 цар тахлын эдийн засгийн нөлөөг бууруулахад чиглэв.

2022 оны төсвийн онцлог: Боомтын сэргэлтийн үр дүнд экспортыг эрчимжүүлж, эдийн засгийг тогтворжуулав.

нэмэгдүүлсэн, “Шивээхүрэн-Сэхээ” боомтын үйл ажиллагааг хэвийн горимд шилжүүлсэн зэрэг арга хэмжээнүүдийн үр дүнд гадаад худалдааны эргэлт 21 тэрбум ам.долларт хүрч түүхэн дээд түвшиндээ хүрснээр төлбөрийн тэнцлийн алдагдал буурч, валютын нөөц 2022 оны эцэст 3.4 тэрбум ам.доллар болж нэмэгдсэн байна.

Харин 2023 оны төсвийн бодлогоор эдийн засгийг тогтворжуулах, төсвийн сахилга батыг бүх шатанд хэрэгжүүлэхэд чиглэн, ашигт малтмал дагасан далд эдийн засгийг ил болгох, төрийн өмчит компаниудын засаглал, үр ашгийг сайжруулах замаар төрийн бүтээмжийг нэмэгдүүлэх, хөрөнгийн зах зээлийг хөгжүүлэх зэрэг арга хэмжээг хэрэгжүүлж байна.

Мөн Засгийн газраас нүүрсний олборлолт, тээвэрлэлт, хилээр нэвтрүүлэх үйл ажиллагаанд үүссэн бэрхшээлийг арилгаж, ашигт малтмалын бүтээгдэхүүнийг уул уурхайн биржээр нээлттэй, ил тод арилжиж, олон улсын зах зээлийн үнээр борлуулдаг болсон зэрэг арга хэмжээнүүдийн үр дүнд энэ оны эхний 9 сарын байдлаар нүүрсний экспорт 46.5 сая тонн буюу өмнөх оны мөн үеэс 1.4 дахин нэмэгдсэнээр төсвийн тэнцвэржүүлсэн орлого төлөвлөгөөнөөс давж биелэх боломж бүрдлээ.

Хэдийгээр эдийн засгийн үндсэн үзүүлэлтүүдэд эерэг өөрчлөлтүүд гарч эхэлсэн боловч гадаад хүчин зүйлсийн нөлөөгөөр сүүлийн 20 сар дараалан Монгол Улсын инфляц 10 хувиас дээш түвшинд хүрсэн нь иргэдийн бодит орлогод сөргөөр нөлөөлж, ард иргэдийн амьжиргааг дэмжих зайлшгүй шаардлага бий болгосон. Улмаар Монгол Улсын 2023 оны төсвийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулж, цалингийн суурь итгэлцүүрийг шинэчлэх замаар тэтгэврийн зөрүүний асуудлыг шийдвэрлэж, нийгмийн халамжийн тэтгэвэр, тэтгэмжийг үнийн өсөлттэй уялдуулан нэмэгдүүлж, төрийн албаны цалингийн тогтолцоог шинэчлэх арга хэмжээнүүдийг хэрэгжүүлж байна. Үүний үр дүнд 2023 оны эцэст бодит орлого нэмэгдэж, төлбөрийн тэнцэл ашигтай гарч, гадаад валютын албан нөөц 4 тэрбум ам.долларыг давж, эдийн засаг 6.0 хувиар өсөх төлөвтэй байна.

Ийнхүү гадаад эрсдэлийн нөлөө намжиж, эдийн засаг цар тахлын өмнөх түвшинд хүрч сэргэсэнээр “Алсын хараа-2050” урт хугацааны хөгжлийн зорилтод хүрэх “Шинэ сэргэлтийн бодлого”-ыг үе шаттайгаар хэрэгжүүлэхэд ирэх 2024 оны төсвийн бодлогыг чиглүүлнэ.

2023 оны төсвийн
онцлог: Далд эдийн
засгийг бууруулан,
засаглал, ил тод
байдлыг
сайжруулж,
иргэдийн орлогыг
хамгаалав.

2024 оны төсвийн
онцлог: "Хот,
хөдөөгийн
сэргэлт"-ийг
хэрэгжүүлэхэд
онцгой анхаарсан
төсвийн бодлого
баримтална.

3.1 Монгол Улсын 2024 оны төсвийн бодлого

Нэг. Монгол Улс 2024 оны төсвийн бодлогоор "Шинэ сэргэлтийн бодлого"-ын тулгуур бүрэлдэхүүн болох "Хот, хөдөөгийн сэргэлт"-ийн зорилтод тусгасан хот, хөдөөгийн тэнцвэртэй хөгжлийг хангах, орон нутгийн иргэдийн амьдралын чанарыг дээшлүүлэх арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.

Үндэсний статистикийн хорооны 2022 оны мэдээгээр Монгол Улсын хүн амын тэн хагас нь нийт газар нутгийн дөнгөж 0.4 хувь болох Улаанбаатар хотод суурьшин амьдарч байна. Нийслэл рүү чиглэсэн шилжилт хөдөлгөөний үндсэн шалтгаан нь орон нутагт амьдрах нөхцөл, боломж тааруу, орон сууцны хангамж, нийлүүлэлт, дэд бүтэц хангалтгүй байдагтай холбоотой байна.

Олон улсад хэрэгжиж буй орон нутгийн хөгжлийг дэмжих, төвлөрлийг сааруулах бодлогын хүрээнд орон нутагт шилжин суурьших иргэдэд санхүүгийн дэмжлэг үзүүлэх, дэд бүтцийн хөгжлийг сайжруулах, орон сууцжуулах, хүний нөөцийн хөгжлийн бодлого хэрэгжүүлэх, хүрээлэн буй орчныг сайжруулах, бизнес эрхлэх таатай орчныг бүрдүүлэх зэрэг арга хэмжээг нийтлэгээр хэрэгжүүлж байна.

Монгол Улсын Засгийн газраас хэрэгжүүлж буй шинэ сэргэлтийн бодлогын хүрээнд Улаанбаатар хотын төвлөрлийг сааруулах, орон нутгийн хөгжлийг дэмжих, шинэ суурьшлын бүсүүдийг байгуулах бодлогыг дараах үндсэн дөрвөн чиглэлээр шат дараатай авч хэрэгжүүлж байна. Тухайлбал:

1. Орон нутгийн дэд бүтцийн хөгжлийн хүрээнд:

Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтыг "Шинэ сэргэлтийн бодлого"-ын Хот, хөдөөгийн сэргэлтийг дэмжих төсвийн бодлогын хүрээнд төвлөрлийг сааруулахад чиглүүлж энэ хүрээнд нийт хөрөнгө оруулалтын 79 хувь буюу 2.6 их наяд төгрөгийн санхүүжилт бүхий 835 төсөл, арга хэмжээ, дэд бүтэц, барилга байгууламжийг төсвийн төсөлд тусгасан бөгөөд дараах онцлох төслүүдийг дурдвал: Үүнд

1. Шинэ сэргэлтийг дэмжих хөгжлийн тойрог авто замын үндэсний сүлжээ бий болгох зорилтын хүрээнд аймгийн төвүүдийг хатуу хучилттай авто замаар холбох, сумдыг улсын чанартай авто замтай холбох **32 томоохон хатуу хучилттай авто зам, гүүрэн байгууламжийг эхлүүлж, үүнд шаардлагатай 978.7 тэрбум төсөвт ортог бүхий 226.7 тэрбум төгрөг** шинээр тусгасан бол он дамжин хэрэгжиж буй боомтын томоохон төслүүдийг үргэлжлүүлэхээр санхүүжилтийг ажлын явц, гүйцэтгэлд үндэслэн тусгав.
2. Хөдөөгийн хөгжлийг эрчимжүүлэх, хотын төвлөрлийг бууруулах зорилтын хүрээнд аймгийн төвүүдийн орон сууцны дэд бүтэц, шинэ суурьшлын дэд бүтэц, инженерийн хангамж, цахилгаан болон дулааны

хангамжийг нэмэгдүүлэх, шинэ эх үүсвэрийг бий болгох чиглэлээр *Хөшгийн хөндийн дэд бүтцэд 50.4 тэрбум тогроз*, БНСУ-ын хөнгөлөлттэй зээлээр хэрэгжиж байгаа Говьсүмбэр, Дундговь, Завхан, Хэнтий, Сүхбаатар, Төв, Архангай, Говь-Алтай, Баянхонгор, Өвөрхангай аймгуудын дулааны станцыг шинээр барих төсөлд Монголын талын хариуцах дэд бүтэц, цахилгаан хангамж 2-р хэлхээний санхүүжилтэд нийтдээ *51.8 тэрбум тогрозийн төсөвт өртөг бүхий 22.1 тэрбум тогрозийн санхүүжилт*, барилгын материалын чанар, стандартыг сайжруулах бодлогын хүрээнд Замын-Үүд, Алтанбулаг хилийн боомтуудад барилгын материалын сорилт шинжилгээний лабораториудын тоног төхөөрөмжийн худалдан авахад *23.2 тэрбум тогрозийн төсөвт өртөг бүхий 9.2 тэрбум тогрозийн санхүүжилт тусгасан* бол аймгийн төвүүдийн цахилгаан, дулаан, инженерийн дэд бүтцэд шаардлагатай *нийт 142 төслийн 591 тэрбум тогрозийн санхүүжилтийг* тус тус тусгав.

Түүнчлэн, гадаадын зээл, тусламжийн хөрөнгөөр орон нутгийн томоохон дэд бүтэц, авто зам, зарим авто замын засвар, арчлалтын зардлыг шийдвэрлэхээр төсвийн төсөлд тусгалаа.

Тухайлбал, Газрын тос боловсруулах үйлдвэр болон Эрдэнэбүрэнгийн усан цахилгаан станц, 10 аймгийн дулааны цахилгаан станцын ажлыг эрчимжүүлэх, Азийн хөгжлийн банк (АХБ), Европын хөрөнгө оруулалтын банк (ЕХОБ), Уур амьсгалын ногоон сан (УАНС)-гийн зээл, буцалтгүй тусламжийн санхүүжилтээр нийт 17 аймгийн 52 суманд хэрэгжих Аймаг, сумын бүсчилсэн ногоон хөгжлийн хөрөнгө оруулалтын хөтөлбөрийн хүрээнд дэд бүтцийн асуудлыг шийдвэрлэх, АХБ-ны хөнгөлөлттэй зээлийн санхүүжилтээр Ховд, Увс, Говь-Алтай, Завхан аймгуудын төвүүдийг холбох 163.3 км болон 198 км авто замын ажлыг эхлүүлэх, Дэлхийн банкны зээлийн санхүүжилтээр шинээр хэрэгжих “Монгол Улсын тээврийн холболт болон логистикийг сайжруулах төсөл”-ийн хүрээнд:

- Улаанбаатар-Арвайхээр,
- Хархорин-Цэцэрлэг,
- Цэцэрлэг-Тосонцэнгэл,
- Улаанбаатар-Өндөрхаан,
- Булган-Мөрөн,
- Арвайхээр-Баянхонгор,
- Өндөрхаан-Чойбалсан чиглэлийн автозамуудын ээлжит болон

их засварын ажил, төмөр бетон гүрийн их болон ээлжит засварын ажлыг уг төслийн хүрээнд хийхээр тус тус төлөвлөсөн болно. Мөн Даланзадгад-Мандалговь чиглэлийн авто замын их засварын ажлын санхүүжилтийг гадаадын зээлийн эх үүсвэрээр шийдвэрлэнэ.

2. Орон нутгийг орон сууцжуулах арга хэмжээний хүрээнд:

Олон Улсын Шилжих Хөдөлгөөний байгууллагаас Монгол Улсад 2022 онд хийсэн судалгаагаар орон нутгаас Улаанбаатар хот руу шилжин суурьших болсон хоёр дахь нийтлэг үндсэн шалтгаан нь амьдрах орчин буюу орон сууцны дутагдал байв.

Засгийн газраас төвлөрлийг сааруулах, орон нутаг дахь орон сууцны хүртээмжийг нэмэгдүүлэх зорилтын хүрээнд Улаанбаатар хотоос орон нутаг болон Багануур, Багахангай дүүргүүдэд шилжин суурьшиж, анх удаа орон сууц худалдан авахаар хүсэлтээ гаргасан иргэдэд ипотекийн зээлийн хүүгийн 3 нэгж хувийг эхний 3 жилд төсвөөс санхүүжүүлж, орон сууцны зээлийн урьдчилгаа төлбөрийн 60 хүртэл хувьд баталгаа гаргаж байна. Энэ хүрээнд 2023 оны 9 дүгээр сарын байдлаар нийт 241 зээлдэгчдэд 19.4 тэрбум төгрөгийн хөнгөлөлттэй зээл олгоод байна.

Дээрх бодлогын арга хэмжээг эрчимжүүлэх, орон нутагт амьдрах иргэдийн тав тухтай орчныг бүрдүүлэх, орон сууцны хамрагдалтыг улам нэмэгдүүлэх чиглэлээр 2024 оны төсвийн жилд дараах арга хэмжээг авч хэрэгжүүлнэ. Үүнд:

- ✓ Орон сууцны хөнгөлөлттэй зээлийн эх үүсвэрийг нийслэл, орон нутагт тэгш хүртээмжтэйгээр үе шаттайгаар нэмэгдүүлнэ. Ипотекийн зээлийн хөтөлбөрийн санхүүжилтийн 18 орчим хувийг орон нутагт олгодог байсныг 2024 оноос 50 хувьд хүргэн нэмэгдүүлэхээр зорьж ажиллаж байна. Ингэснээр орон нутагт өмнө нь 1,900 орчим өрх тус хөнгөлөлттэй зээлд хамрагддаг байсан бол зээлийн эх үүсвэрийг нэмэгдүүлснээр 4,300 гаруй өрх хамрагдах боломжтой болно;
- ✓ Улаанбаатар хотоос орон нутаг болон Багануур, Багахангай дүүргүүдэд шилжин суурьшиж, анх удаа орон сууц худалдан авахаар хүсэлтээ гаргасан иргэдэд ипотекийн зээлийн хүүгийн 3 нэгж хувийг эхний 3 жилд төсвөөс санхүүжүүлж, орон сууцны зээлийн урьдчилгаа төлбөрийн 60 хүртэл хувьд баталгаа гаргах арга хэмжээг үргэлжлүүлнэ. 2024 оны төсвийн төсөлд хүүгийн татаасаар 16.0 тэрбум төгрөгийг төсөвлөсөн болно;
- ✓ Тогтвортой ногоон санхүүжилтийг өргөжүүлэх, агаар, орчны бохирдол, хүлэмжийн хийн ялгарлыг бууруулах, амьдрахад таатай орчныг бүрдүүлэх хүрээнд Монгол Улсын Засгийн газар нь Нэгдсэн Үндэсний Байгууллагын Уур амьсгалын ногоон сан болон хувийн хэвшлийн байгууллагуудтай хамтран үндэсний ногоон санхүүжилтийн тогтолцоог бүрдүүлэх боломжтой. Энэ хүрээнд 2024 оны төсвийн жилд Засгийн газраас 63.9 тэрбум төгрөгийн санхүүжилтийг эргэж төлөгдөх цэвэр зээл ангилалд тусгаад байгаа бөгөөд олон улсын байгууллага, хувийн хэвшлийн хамтарсан

санхүүжилтээр нийт 253.0 тэрбум төгрөгийн эх үүсвэрийг бүрдүүлж, эрчим хүчний хэмнэлттэй, байгаль орчинд ээлтэй орон сууц барихад зориулж ногоон бизнесийн зээл гаргах боломжтой. Энэхүү эрчим хүчний хэмнэлттэй, байгаль орчинд ээлтэй орон сууц нь инженерийн дэд бүтцэд холбогдох шаардлагагүй бөгөөд дэд бүтэцгүй, алслагдсан сумдад нэвтрүүлэх боломжтой;

- ✓ Орон нутгийн удирдлагаас иргэдийг орон сууцжуулах чиглэлээр төсөл, арга хэмжээг тухайн орон нутгийн онцлогт нийцүүлэн боловсруулж, шаардагдах хөрөнгийг орон нутгийн төсвөөр санхүүжүүлэх тохиолдолд улсын төсвөөс тодорхой хэмжээнд дэмжлэг үзүүлнэ;
- ✓ Орон нутагт шинээр барьсан нийтийн зориулалттай орон сууц борлуулсны орлогод ногдох албан татварыг нийслэлийн Багануур, Багахангай, Налайх дүүрэг, Дархан-Уул болон Орхон аймгийн төвийн сумын хилийн цэс дотор 2024-2026 онд 50 хувиар, 2027-2029 онд 20 хувиар, эдгээрээс бусад аймаг, сумын хилийн цэсийн дотор 2024-2026 онд 90 хувиар, 2027-2029 онд 50 хувиар тус тус хөнгөлнө;
- ✓ Орон нутаг дахь түрээсийн орон сууцны хүртээмжийг нэмэгдүүлэх зорилгоор нийслэлийн Багануур, Багахангай, Налайх дүүрэг болон аймаг, сумын хилийн цэсийн дотор баригдсан нийтийн зориулалттай орон сууцны барилгад хүн амьдран суух зориулалтаар орон сууц түрээслүүлсний орлогод ногдох албан татварыг 2024-2026 онд 90 хувиар, 2027-2029 онд 50 хувиар тус тус хөнгөлнө.

3. Орон нутагт төрийн албан хаагчдыг тогтвортой ажиллаж, амьдрах боломжоор хангах бодлогын хүрээнд:

- ✓ Хөдөөгийн суманд ажиллаж байгаа 51.8 мянган төрийн албан хаагчид үндсэн цалингийн 40 хувь, харин аймгийн төвийн сум болон нийслэлийн алслагдсан гурван дүүрэгт ажиллаж байгаа 53.4 мянган төрийн албан хаагчид сар бүр үндсэн цалингийн 20 хувиар тус тус тооцож орон нутгийн нэмэгдлийг нийт 105.2 мянган төрийн албан хаагчид олгох бөгөөд тус арга хэмжээнд нийт **306.8 тэрбум төгрөгийг** зарцуулахаар тооцлоо.
- ✓ 21 аймаг болон нийслэл Улаанбаатар хотын Багануур, Багахангай, Налайх дүүргүүдэд тогтвор суурьшилтай ажиллаж байгаа төрийн захиргааны 3.9 мянган албан хаагчид таван жил тутамд нэг удаа 6 сарын үндсэн цалинтай нь тэнцэх хэмжээний мөнгөн тэтгэмж олгоно. Харин гаалийн байгууллагын алслагдсан хилийн боомтод тогтвор суурьшилтай ажиллаж байгаа 1.2 мянган байцаагчид

таван жил тутамд нэг удаа 12 сарын үндсэн цалинтай тэнцэх хэмжээний мөнгөн тэтгэмж олгоно. Тус арга хэмжээнд **59.4 тэрбум төгрөгийг** зарцуулахаар тооцлоо.

4. Орон нутагт бизнес эрхлэх таатай орчин бүрдүүлэх зорилтын хүрээнд:

- ✓ Аймаг, сумын төв нь нийслэл Улаанбаатар хотоос 500 км-ээс хол алслагдсан аймаг, суманд оршин суудаг, тухайн орон нутагт бүртгэлтэй Монгол Улсын иргэн, аж ахуйн нэгжийн үйл ажиллагааны орлогод ногдох албан татварыг аймаг, сумын төв нь нийслэл Улаанбаатар хотоос 500 км-ээс хол алслагдсан аймаг, суманд 50 хувиар, 1000 км-ээс хол алслагдсан аймаг, суманд 90 хувиар хөнгөлж байна;
- ✓ Багануур, Багахангай, Налайх дүүргээс бусад нийслэл хотын хилийн цэсээс гадна үндсэн үйл ажиллагаа эрхлэн явуулдаг, хуулийн этгээдийн ерөнхий захиргаа нь үйл ажиллагааг явуулж байгаа тухайн орон нутагт бүртгэлтэй, тухайн орон нутгийн татварын албанд бүртгэгдсэн албан татвар төлөгч ажил хайгч иргэнийг хөдөлмөрийн гэрээний дагуу үргэлжилсэн 12 сарын хугацаанд нийт 183 ба түүнээс дээш хоног шинээр ажиллуулсан бол тухайн хугацаанд хамаарах цалингийн зардлыг 20 хувиар нэмэгдүүлж албан татвар ногдох орлогоос нэг удаа хасаж тооцож байна;
- ✓ Нийслэл хотод байрлалтай үйлдвэр, эсхүл агуулахаа Багануур, Багахангай, Налайх дүүргээс бусад нийслэлийн хилийн цэсээс нүүлгэсэн тохиолдолд тухайн нүүлгэн шилжүүлэхтэй холбогдон гарсан зардлыг 50 хувиар нэмэгдүүлж албан татвар ногдох орлогоос хасаж татварын дэмжлэг хэрэгжиж байна;
- ✓ Орон нутагт бизнес эрхлэлтийг дэмжиж төвлөрлийг сааруулж эрчим хүчний тогтвортой эх үүсвэрийг нэмэгдүүлэх зайлшгүй шаардлагатай байгаа тул цахилгаан эрчим хүчний 5 мегаваттаас дээш, эсхүл дулааны эрчим хүчний 1.5 мегаваттаас дээш хүчин чадалтай эх үүсвэрийн үндсэн болон туслах тоног төхөөрөмж үйлдвэрлэх үйл ажиллагааны орлогод ногдох албан татварыг 90 хувь хөнгөлж байна;
- ✓ “Хот хөдөөгийн сэргэлтийн талаар авах зарим арга хэмжээний тухай” Засгийн газрын 2023 оны 02 дугаар сарын 08-ны өдрийн 68 дугаар тогтоолоор Төвлөрлийг сааруулах хүрээнд Улаанбаатар хотоос орон нутагт шилжин үйл ажиллагаа эрхэлж байгаа аж ахуйн нэгжүүдийг дэмжих 1 хувийн хүүтэй хөнгөлөлттэй зээлийг

арилжааны банкнуудын эх үүсвэрт тулгуурлан олгохоор шийдвэрлэсэн болно. Хөнгөлөлттэй зээлд хамрагдах аж ахуй нэгж нь үйл ажиллагаагаа Улаанбаатар хотоос орон нутагт шилжүүлэн тухайн орон нутагт таваас доошгүй ажлын байр бий болгосон байх шаардлагатай ба 500 хүртэл сая төгрөгийн зээлийг 5 жилийн хугацаанд 1 хувийн хүүтэйгээр авах боломжтой. Тус арга хэмжээний хүрээнд 2024 оны төсвийн төсөлд 14.4 тэрбум төгрөгийг төсөвлөсөн болно.

Хоёр. Экспортыг нэмэгдүүлэх чиглэлд хилийн боомтын нэвтрүүлэх хүчин чадлыг нэмэгдүүлэх, уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржийн ил тод арилжааг эрчимжүүлэх, иргэдийн орлогыг хамгаалах чиглэлд цалин, тэтгэвэр тэтгэмжийг үнийн өсөлттэй уялдуулан нэмэгдүүлэх, хөгжилд суурилсан хөрөнгө оруулалтыг эрчимжүүлэхэд чиглэсэн төсвийн бодлогыг хэрэгжүүлнэ.

Түүнчлэн, хөрөнгийн зах зээлийг дэмжих, хөрөнгө оруулалт, бизнесийн орчныг сайжруулах, хялбаршуулах, ашигт малтмал баяжуулах, боловсруулах үйлдвэрийг дэмжихэд чиглэсэн татварын бодлогын арга хэмжээ авах болно.

Гурав. Эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг сайжруулан иргэд эх орондоо оношлогдон, эмчлүүлэх боломжийг нэмэгдүүлж, орчин үеийн үндэсний оношилгоо, эмчилгээний төвүүдийг байгуулах томоохон зорилтын хүрээнд дэлхийн жишигт нийцсэн шинэ технологи, инноваци бүхий эс, эд, эрхтэн шилжүүлэх төвийг Улсын төв нэгдүгээр эмнэлгийн дэргэд байгуулахаар *“Эс, эд, эрхтэн шилжүүлэн суулгах төв”-ийн бүтээн байгуулалтын санхүүжилт болох 140.0 тэрбум тогрог*, Улаанбаатар хотын Баянгол дүүрэгт баригдах *“Зүрх судасны үндэсний төв”-ийн гадна шугам сүлжээ, дэд бүтэц*, Төв аймгийн Сэргэлэн суманд баригдах *“Халдвар үндэсний төв-2”-ийн гадна шугам сүлжээ, дэд бүтэц* нийтдээ *15.6 тэрбум тогрогийн төсөвт ортог бүхий 5.1 тэрбум тогрог* тус тус тусгалаа.

Дөрөв. Уул уурхайн орлогын тодорхой хувиас бүрдэж, тухайн орон нутгийн иргэдийн санал санаачилга дээр тулгуурлан, иргэдийн ая тухтай амьдрах орчныг сайжруулахад чиглэсэн Орон нутгийн хөгжлийн сангаас уул уурхайн олборлолт хийгдэж буй аймгуудад нэмэлтээр хуваарилагдаж, үүнээс сумдад олгох санхүүжилтийг 60 хувьд хүртэл нэмэгдүүлнэ. Ингэснээр тогтвортой, хариуцлагатай уул уурхайг дэмжиж, эдийн засгийн эргэлтэд оруулан, байгалийн баялгийн үр өгөөжийг орон нутгийн хөгжилд чиглүүлэх боломж бүрдэнэ.

Дээрх арга хэмжээнүүдийг 2024 онд хэрэгжүүлснээр нэгдсэн төсвийн тэнцвэржүүлсэн алдагдал ДНБ-ий 2.8 хувь, өнөөгийн үнэ цэнээр

илэрхийлэгдсэн Засгийн газрын өрийн үлдэгдэл ДНБ-ий 60.0 хувиас ихгүй байх төсвийн тусгай шаардлага хангагдаж, ирэх 4 жилд нэг хүнд ногдох дотоодын нийт бүтээгдэхүүнийг 10 мянган ам.долларт хүргэх эдийн засгийн суурийг дэмжиж баталгаажуулах боломжтой болох юм.

IV

ТӨСВИЙН ОРЛОГО, ТАТВАР

1.3 4.1 Төсвийн орлого, татварын чиглэлээр баримтлах бодлого

Ирэх 2024 онд татварын ачааллыг нэмэгдүүлэхгүйгээр хөрөнгө оруулалт, үнэт цаасны зах зээлийг дэмжих, бизнес эрхлэгчдийн татварын орчныг хялбаршуулах, сайжруулах замаар татварын эрсдэлийг бууруулах, төвлөрлийг сааруулах бодлогын хүрээнд орон нутгийг орон сууцжуулах бодлогод дэмжлэг үзүүлэх, малчдын татварын орчныг хялбаршуулан, энгийн ойлгомжтой болгох замаар малын гаралтай түүхий эдийн бүртгэлийг сайжруулах, боловсруулах, баяжуулах үйлдвэрүүдийг дэмжих, гааль, татварын үйл ажиллагаа, бүртгэлийн уялдаа холбоог сайжруулах замаар далд эдийн засгийг бууруулж, татварын тэгш шударга байдлыг хангах, эдийн засгийн өсөлтийг дэмжихэд чиглэсэн бодлогыг хэрэгжүүлнэ.

Нэг. Хөрөнгө оруулалт, хөрөнгийн зах зээлийг дэмжих, бизнесийн орчныг хялбаршуулах татварын бодлогын арга хэмжээ

Цар тахал болон геополитикийн хурцадмал байдлаас үүдэлтэйгээр эдийн засагт тулгарч буй томоохон сорилтуудыг даван туулах зорилгоор бусад улс орнууд эдийн засгийн өсөлтийг дэмжих, гадаадын шууд хөрөнгө оруулалтыг нэмэгдүүлэх, хөрөнгийн зах зээлийг дэмжихэд чиглэсэн татварын бодлогын арга хэмжээ авч хэрэгжүүлж байна.

Монгол Улсын хувьд хөрөнгө оруулалт, үнэт цаасны зах зээл, бизнес эрхлэгчдийг дэмжих чиглэлээр 2023 оноос эхлүүлсэн татварын бодлогыг өргөжүүлэн дараах арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэхээр төлөвлөлөө. Үүнд:

1.1. Хөрөнгө оруулалтын орчныг сайжруулах, хөрөнгийн зах зээлийг дэмжих чиглэлээр:

Улсын Их Хурал, Засгийн газраас хөрөнгийн зах зээлийг хөгжүүлэх, хөрөнгө оруулалтыг нэмэгдүүлэх чиглэлээр төрийн өмчит хуулийн этгээдийн тодорхой хувийн хувьцааг хөрөнгийн биржээр олон нийтэд нээлттэй арилжаалах, үнэт цаасны анхдагч зах зээлд нээлттэй хувьцаа, үнэт цаас гаргахад татварын дэмжлэг үзүүлэх, ногдол ашиг, хүүгийн орлогын суутган татварын хөнгөлөлт үзүүлэх зэрэг цогц арга хэмжээг авч хэрэгжүүлснээр Хөрөнгийн биржийн зах зээлийн үнэлгээ 3 дахин өсөж, түүхэндээ анх удаа 10 их наяд төгрөгийг даваад байна.

Энэхүү өсөлтийг тогтвортой хадгалах, цаашид нэмэгдүүлэх, гадаадын хөрөнгө оруулагчдыг татах, хөрөнгийн зах зээлийн эргэлтийг дэмжих зорилгоор дараах татварын бодлогын арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэхээр төлөвлөлөө. Үүнд:

1. Хөрөнгийн зах зээлийн эргэлтийг дэмжих, бүртгэлийг сайжруулах, хөрөнгө оруулалтын татварын орчныг тодорхой болгох

зорилгоор үнэт цаасны зах зээлд нээлттэй арилжаалсан Засгийн газар, аймаг, нийслэл, Монгол Улсад бүртгэлтэй албан татвар төлөгчийн өрийн хэрэгсэл /бонд/, хувьцаа, бусад үнэт цаас борлуулсны орлогод ногдуулах аж ахуйн нэгж, хувь хүний орлогын албан татварыг 2027 он хүртэл 90 хувь, 2029 он хүртэл 50 хувиар үе шаттай хөнгөлөх;

2. Гадаадын хөрөнгө оруулагч Монголын хөрөнгийн зах зээлд шууд хөрөнгө оруулахад дотоодын хөрөнгө оруулагчаас ялгаатай татварын орчин үйлчилж байгаа нь гадаадын хөрөнгө оруулалт татахад сөргөөр нөлөөлж байна. Тодруулбал, Монголын үнэт цаасны зах зээлээс худалдан авсан үнэт цаасаа борлуулахад дотоодын хөрөнгө оруулагч анх худалдаж авсан дүн болон шимтгэлийн зардлаа хасаж, ашгаас татвараа тооцдог бол гадаадын хөрөнгө оруулагч орлогын нийт дүнгээс татвар тооцдог зохицуулалттай. Иймд гадаадын хөрөнгө оруулалтыг нэмэгдүүлэх зорилгоор Засгийн газар, аймаг, нийслэл, Монгол Улсад байрладаг албан татвар төлөгчийн өрийн хэрэгсэл /бонд/, хувьцаа, бусад үнэт цаас борлуулахад гадаад, дотоодын хөрөнгө оруулагч ижил нөхцөлөөр холбогдох зардлыг хасаж тооцох боломжийг нээх;

3. Засгийн газар, аймаг, нийслэл, Монгол Улсад бүртгэлтэй албан татвар төлөгчийн өрийн хэрэгсэл /бонд/, хувьцаа, бусад үнэт цаас борлуулсны орлогыг татвар төлөгч өөрөө тайлагнан төсөвт төлөхөөр татварын хуульд заасан. Монгол Улсын Засгийн газраас хөрөнгийн зах зээлийг хөгжүүлэх цогц бодлогын хүрээнд хөрөнгө оруулагчдын татварын харилцааг хялбаршуулж, тайлан гаргах үүргээс чөлөөлж, хувьцаа, өрийн хэрэгсэл, бусад үнэт цаас борлуулсны орлогод ногдох албан татварыг үнэт цаасны төвлөрсөн хадгаламж болон кастодианы үйл ажиллагаа эрхэлдэг этгээд нэгдсэн журмаар суутган тооцож, төсөвт төлөх зэрэг болно.

1.2. Хувиараа бизнес эрхлэгчдийн татварын орчныг хялбаршуулж, хамрагдалтыг сайжруулах, татварын суурийг өргөжүүлэх чиглэлээр:

Жижиг, дунд бизнес эрхлэгчдийг дэмжих, татварын орчныг хялбаршуулах зорилгоор 2019 оны татварын хуулийн шинэчлэлээр жилд 50.0 сая төгрөгөөс доош борлуулалтын орлоготой хувиараа бизнес эрхлэгч татварын хялбаршуулсан горимоор үйл ажиллагааны нийт орлогын 1 хувиар албан татвар төлж, тайлагнах боломжийг олгосон.

Татварын хуулийн шинэчлэлийн үр дүнд бизнес эрхлэгч иргэдийн хувь хүний орлогын албан татвар тайлагналын хувь өссөн эерэг үзүүлэлттэй байна. Тухайлбал, 2019 онд хувиараа бизнес эрхлэгчдийн 7 хувь нь татвараа тайлагнадаг байсан бол энэ хэмжээ 2022 онд 28 хувь болж өсжээ. Эдгээр татварын тайлан ирүүлсэн иргэдийн 59 хувь нь хялбаршуулсан горимоор тайлагнасан байна.

Харин жилийн 50 сая төгрөгөөс дээш үйл ажиллагааны орлоготой хувиараа бизнес эрхлэгч борлуулалтын орлого, зардлаа өөрөө тооцож

татвараа тайлагнах одоогийн тогтолцоо нь татвар төлөгчийн хувьд хүндрэлтэй байдгаас төлбөрийн баримт олгохгүй байх, татвараас зайлсхийх сөрөг нөлөөг үүсгэж байна.

Иймд хувиараа бизнес эрхлэгчдийн татвар тайлагнах, төлөх үйл ажиллагааг хялбаршуулан, татварын хамрагдалт, бүртгэлийг сайжруулах зорилгоор орлогын босго хамаарахгүй өөрийн хүсэлтээр татварын хялбаршуулсан горимыг сонгох боломжийг олгохоор төлөвлөлөө.

Хоёр. Орон нутгийг орон сууцжуулах хөтөлбөрийг дэмжих татварын бодлогын арга хэмжээ

“Шинэ сэргэлтийн бодлого”-ын Хот, хөдөөгийн сэргэлтийг дэмжих бодлогын хүрээнд орон нутагт орон сууцны хүртээмжийг нэмэгдүүлэхэд татварын бодлогоор дэмжлэг үзүүлж, нийслэлийн Багануур, Багахангай, Налайх дүүрэг болон аймаг, сумдын нутагт нийтийн зориулалттай орон сууцны барилга барьж борлуулсны орлогод ногдох аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татварын хөнгөлөлт үзүүлэхээр хуулийн төсөл боловсрууллаа.

Түүнчлэн орон нутагт түрээсийн орон сууцны хүртээмжийг нэмэгдүүлэх зорилгоор нийтийн орон сууцны зориулалттай барилгад хүн амьдран суух зориулалтаар орон сууц түрээслүүлсний орлогод ногдох хувь хүний болон аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татварын хөнгөлөлт үзүүлэхээр төлөвлөлөө.

Хүснэгт 4.1. 2024-2029 онд ААНОАТ, ХХОАТ-аас хөнгөлөх орлого, хувь хэмжээ

Татвараас хөнгөлөх орлогын төрөл	Байршил	2024-2026	2027-2029
Борлуулалтын орлого /ААНОАТ/	Багануур, Багахангай, Налайх дүүрэг, Дархан-Уул болон Орхон аймгийн төвийн суманд	50%	20%
	Бусад аймаг, суманд	90%	50%
Түрээсийн орлого /ААНОАТ, ХХОАТ/	Багануур, Багахангай, Налайх дүүрэг болон аймаг, суманд	90%	50%

Гурав. Малчдын татварын орчныг хялбаршуулах, НӨАТ, малын тоо толгойн албан татвар тайлагнах үүргээс чөлөөлөх замаар малын гаралтай түүхий эдийн бүртгэлийг сайжруулах, боловсруулах үйлдвэрүүдэд дэмжлэг үзүүлэх арга хэмжээ

Татварын хуулиар жилийн 50.0 сая төгрөгөөс дээш борлуулалтын орлоготой малчин, мал бүхий этгээд нэмэгдсэн өртгийн албан татвар (НӨАТ) суутган төлөгчөөр бүртгүүлж, сар бүр НӨАТ-ын тайлан гаргах үүрэг хүлээдэг. Түүнчлэн, малын тоо толгойн албан татварын тайланг жил бүр малчин өөрөө бэлтгэж тайлагнах үүрэгтэй. Ийнхүү нэмэгдсэн өртгийн, хувь хүний орлогын болон малын тоо толгойн албан татварын тооцоо хийх,

бүртгэл хөтлөх, тайлан гаргах, тушаах зэргээр татварын хууль тогтоомж хэрэгжүүлэх нь малчдын хувьд хүндрэлтэй байна.

Улмаар малчид түүхий эдээ дотоодын боловсруулах үйлдвэр, хоршоонд нийлүүлэхээс илүүтэй дамжуулан борлуулагчдад бүртгэлгүй борлуулах хандлагатай байгаа нь боловсруулах үйлдвэрүүдийн өртөг болон татварын ачааллыг нэмэгдүүлэх, түүхий эдийн хомсдолд оруулах, малын гаралтай түүхий эдийн далд эдийн засгийг үүсгэх эрсдэлийг дагуулж байна. Энэ нь Монгол Улсын хөгжлийн бодлогын баримт бичгүүдэд тусгагдсан хөдөө аж ахуйн бүтээгдэхүүний боловсруулалтын түвшнийг дээшлүүлэх, малын гаралтай бүтээгдэхүүний экспортыг нэмэгдүүлэх зорилтыг хэрэгжүүлэхэд сөрөг нөлөөг үзүүлж байна.

Иймд нэг талаас дотоодын боловсруулах үйлдвэрлэлийг дэмжих, нөгөө талаас малчдын татварын орчныг хялбаршуулж, таатай болгох зорилгоор дараах татварын арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэхээр төлөвлөлөө. Үүнд:

1. Малчин, мал бүхий этгээдийн борлуулсан таван хошуу мал, анхан шатны боловсруулалтад ороогүй мах, сүү, арьс шир, хонь болон тэмээний ноос, ноолуур, сарлагийн хөөврийг НӨАТ-аас чөлөөлж, суутган төлөгч болж, тайлан гаргах шаардлагагүй болгох;

2. Малчин, мал бүхий этгээдийг малын тоо толгойн албан татварын тайлан гаргах шаардлагагүй болгож, татварын хуулийг хэрэгжүүлэх зардлыг бууруулж, татварын албанаас татварын тооцооллыг шууд тооцон мэдээлж, ногдуулах;

3. Жилийн 50.0 сая төгрөгөөс дээш борлуулалтын орлоготой малчид татвар ногдох орлого, зардлаа тооцон бүртгэж, төлбөл зохих татвараа өөрөө тодорхойлон хувь хүний орлогын албан татвараа тайлагнах шаардлагатай байдгийг өөрчилж орлогын хэмжээ үл хамаарч татварын хялбаршуулсан горимд хамрагдах боломжийг нээх зэрэг болно.

Хуулийн төсөл батлагдсанаар малчдын татварын тайлагнал, бүртгэлтэй холбоотой үүсдэг хүндрэлийг бууруулах, улмаар дотоодын боловсруулах үйлдвэрүүд НӨАТ-ын хасалтаа бүрэн хийлгэж, малын гаралтай түүхий эдийн нийлүүлэлтийг нэмэгдэх, цаашлаад малын гаралтай түүхий эдийн далд эдийн засгийг бууруулах ач холбогдолтой.

Дөрөв. Ашигт малтмал баяжуулах, боловсруулах үйлдвэрийг дэмжих татварын бодлогын арга хэмжээ

Уул уурхайн салбар нь Монгол Улсын дотоодын нийт бүтээгдэхүүний 24 хувь, нэгдсэн төсвийн орлогын 29 хувь, нийт экспортын орлогын 85 орчим хувийг бүрдүүлдэг Монгол Улсын эдийн засгийн гол салбар юм.

Уул уурхайн бүтээгдэхүүний экспортын бүтцийг харахад нийт ашигт малтмалын экспортын 70 гаруй хувь нь баяжуулж, боловсруулаагүй бүтээгдэхүүн байна. Тухайлбал, 2022 оны нүүрсний нийт экспортын 78 хувь, төмрийн 76 хувь, жоншны 73 хувь нь тус тус баяжуулж, боловсруулаагүй бүтээгдэхүүн эзэлж байна. Энэ нь ашигт малтмалыг баяжуулж, боловсруулах замаар нэмүү өртөг шингээн экспортолноор уул уурхайн салбарын орлого нэмэгдэж, Монгол Улсын эдийн засгийн өсөлт нэмэгдэх нөөц бололцоо байгааг харуулж байна.

Улмаар уул уурхайн салбарын хөгжлийг дараагийн түвшинд хүргэх, тус салбарыг бодит хүчин чадлаар нь ажиллуулж, Монгол Улсын эдийн засагт үзүүлэх нөлөөг нэмэгдүүлэх зорилгоор “Алсын хараа-2050”, “Шинэ сэргэлтийн бодлого” зэрэг Монгол Улсын урт болон дунд хугацааны хөгжлийн бодлогод уул уурхайн бүтээгдэхүүний боловсруулалтын түвшнийг дээшлүүлэх, нэмүү өртөг шингэсэн уул уурхайн бүтээгдэхүүний хэмжээг нэмэгдүүлэх тухай тус тус заасан.

Иймд ашигт малтмал баяжуулах, боловсруулах, нэмүү өртөг шингэсэн ашигт малтмалын баяжмал, эцсийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх үйлдвэрүүдийг дэмжих зорилгоор дараах арга хэмжээнүүдийг авч хэрэгжүүлэхээр төлөвлөлөө. Үүнд:

1. Засгийн газрын шийдвэрээр техник, эдийн засгийн үзүүлэлт бүхий баяжуулах, боловсруулах үйлдвэрүүдийн үндсэн хөрөнгөөр бүртгэгдэх, дотоодын үйлдвэрлэлээс хангах боломжгүй импортоор оруулах тоног төхөөрөмжийн нэмэгдсэн өртгийн албан татвар төлөх хугацааг 4 жил хүртэл хугацаагаар сунгах, эсхүл уг татварыг 4 жилийн хугацаанд хэсэгчлэн төлүүлэх;

2. Нэмэгдсэн өртгийн албан татвар төлөх хугацааг сунгасан дээрх тоног төхөөрөмжийг гаалийн албан татвараас чөлөөлөх зэрэг болно.

Хуулийн төсөл батлагдсанаар Монгол Улсад үйл ажиллагаа явуулж буй баяжуулах, боловсруулах үйлдвэрүүд хүчин чадлаа нэмэгдүүлэх, шаардлагатай үйлдвэрийн шинэчлэлийг хийх, цаашлаад гадаад болон дотоодын хөрөнгө оруулагчид ашигт малтмал баяжуулах, боловсруулах үйлдвэрүүдийг шинээр барьж байгуулахад томоохон дэмжлэг болно гэж үзэж байна.

Түүнчлэн, геополитикийн хурцадмал байдал, олон улсын эдийн засгийн нөхцөл байдалтай уялдуулан Улсын Их Хурлаас импортын автобензин, дизелийн түлшний гаалийн албан татварыг 0-5 хувьд багтаан тогтоохоор Засгийн газарт олгосон эрх 2024 онд дуусгавар болж ирэх оноос 5 хувийн татварт эргэн шилжихээр байна. Иймд олон улсад үүсээд байгаа нөхцөл байдалтай уялдуулан автобензин, дизелийн түлшний гаалийн албан татварыг 0-5 хувьд тогтоохоор Засгийн газарт олгосон эрхийг 2026 он хүртэл сунгахаар төлөвлөлөө.

Тав. Уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржийн үйл ажиллагаа, хилийн нэвтрүүлэх хүчин чадлыг нэмэгдүүлэхэд чиглэсэн үйл ажиллагааг үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлнэ.

Ашигт малтмалыг уул уурхайн биржээр нээлттэй, ил тод олон улсын зах зээлийн үнээр борлуулах, түүнд хяналт тавих, бүртгэх цогц системийг бүрдүүлж, уул уурхайн бүтээгдэхүүний экспортын орлого, төсвийн орлогыг нэмэгдүүлэх, уул уурхайн экспорттой холбоотой далд эдийн засгийг бууруулах бодлогын арга хэмжээг 2024 онд эрчимжүүлнэ.

Энэ хүрээнд гааль, татварын байгууллагын бүртгэлийн системийг уялдуулан хөгжүүлж, ашигт малтмалын ачих, борлуулах, экспортлох, худалдах, худалдан авах гэрээ бүртгэх, гаалийн лабораторийн дүгнэлт гаргах, гаалийн бүрдүүлэлт хийх, төлбөрийн баримт олгох, татвар ногдуулах, тайлагнах үйл ажиллагааг бүрэн цахимжуулж, татварыг бүрэн ногдуулдаг болох шинэчлэлийг хэрэгжүүлнэ.

Уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржээр дамжуулан арилжаанд оролцох аж ахуйн нэгжүүдийг нэмэгдүүлэх, ил тод, нээлттэй арилжааг дэмжих хөшүүрэг бий болгох үүднээс Засгийн газрын 2023 оны 09 дүгээр сарын 13-ны өдрийн 345 дугаар тогтоолоор биржээр дамжуулан борлуулсан ашигт малтмалын бүтээгдэхүүний ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөр ногдуулах борлуулалтын үнэлгээг биржийн үнэд үндэслэн тооцохоор болсон. Ингэснээр биржээр ашигт малтмалаа нээлттэй борлуулах хувийн хэвшлийн аж ахуйн нэгжийн тоо нэмэгдэж, биржийн тогтолцоог өргөжүүлэхэд түлхэц болох юм.

Хилийн нэвтрүүлэх хүчин чадлыг нэмэгдүүлэх хүрээнд хил дамнасан төмөр замын бүтээн байгуулалтыг эрчимжүүлж, боомтуудыг хатуу хучилттай авто замаар холбох, боомтуудад ухаалаг гарцыг суурилуулах, дэд бүтцийг хөгжүүлэх зэрэг арга хэмжээг үргэлжлүүлэн авч хэрэгжүүлнэ.

Зургаа. Татварын ачааллыг нэмэгдүүлэхгүйгээр татварын бүртгэлийг сайжруулан, далд эдийн засгийг бууруулж, татварын суурийг өргөжүүлнэ.

Засгийн газраас татварын ачааллыг нэмэгдүүлэхгүйгээр бүртгэл, татварын хамрагдалтыг сайжруулах, далд эдийн засгийг бууруулан татварын суурийг тэлж төсвийн орлогыг нэмэгдүүлэх цогц арга хэмжээг үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлнэ.

Засгийн газраас өнгөрсөн жилүүдэд үе шаттай хэрэгжүүлж буй гааль, татвар, санхүүгийн бүртгэл, мэдээллийн уялдаа холбоог сайжруулж, бараа бүртгэлийн нэгдсэн систем, төлбөрийн баримтын бүртгэлийг боловсронгуй болгох ажлыг эрчимжүүлнэ. Тухайлбал, ашигт малтмалын олборлолт, борлуулалт, тээвэрлэлт, экспортын бүхий л үе шатыг худалдан, худалдан авах гэрээ, цахим төлбөрийн баримт, гаалийн лабораторийн

дүгнэлт, гаалийн бүрдүүлэлт, АМНАТ-ийн бүртгэл, уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржийн арилжааны мэдээлэлтэй уялдуулан цахимаар иж бүрэн бүртгэх, хянах, татварыг бүрэн хураах системийг улам бүр боловсронгуй болгоно.

Үндэстэн дамнасан компаниудын татварын суурийг багасгах, ашиг шилжүүлэх явдлаас урьдчилан сэргийлэх, татварын ил тод байдлыг хангах чиглэлээр Олон улсын эдийн засгийн хамтын ажиллагаа, хөгжлийн байгууллага, Татварын суурийг багасгах, ашиг шилжүүлэхийн эсрэг (BEPS) байгууллагатай хамтын ажиллагаагаа өргөжүүлж, үнэ шилжилтийн хяналт шалгалт, татварын мэдээлэл солилцох, татварын суурийг хамгаалах үйл ажиллагааг эрчимжүүлнэ. Түүнчлэн, Татварын суурийг багасгах, ашиг шилжүүлэх явдлаас урьдчилан сэргийлэх зорилгоор татварын гэрээтэй холбоотой арга хэмжээг хэрэгжүүлэх тухай олон талт конвенцод нэгдэн орж, хэрэгжилтийг хангуулснаар татварын суурийг хамгаалах үйл ажиллагааг өргөжүүлэх болно.

4.2 Төсвийн орлогын 2023 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэл

Монгол Улсын Засгийн газраас хилийн боомтуудын хүчин чадлыг нэмэгдүүлэх, байгалийн баялгийн үнэ цэнийг нэмэгдүүлэх арга хэмжээг үе шаттайгаар авч хэрэгжүүлсний үр дүнд уул уурхайн салбарын олборлолт, экспорт нэмэгдэж, зарим бүтээгдэхүүний экспортын хэмжээ цар тахлын өмнөх үе буюу 2019 оны гүйцэтгэлийг давж биелэхээр байна. Мөн уул уурхайн бүтээгдэхүүний гадаад эрэлт өндөр байх төлөвтэй байгаа нь 2023 оны үлдэх хугацаанд манай улсын экспортын тогтвортой өсөлтийг дэмжиж, уул уурхайн болон уул уурхайгаас хамаарсан бусад салбарын орлогын өсөлтөд эерэг нөлөө үзүүлэхээр байна.

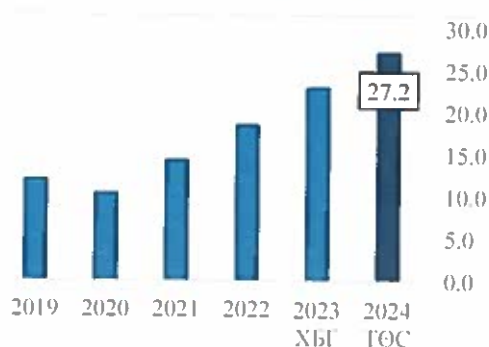
Түүнчлэн, тээвэр, худалдааны салбарын өсөлт эрчимжиж байгаа болон иргэдийн орлогыг хамгаалах зорилгоор хэрэгжүүлсэн цалин хөлсийг нэмэгдүүлэх бодлогын нөлөөгөөр дотоод эрэлт нэмэгдэж, эдийн засгийн идэвхжилд эерэг нөлөө үзүүлж байна. Улмаар нэгдсэн төсвийн нийт орлого 22.9 их наяд төгрөг, тэнцвэржүүлсэн орлого 21.8 их наяд төгрөгт хүрэхээр хүлээгдэж байна.

4.3 Монгол Улсын 2024 оны нэгдсэн төсвийн нийт орлого

Засгийн газраас ирэх 2024 онд уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржийн үйл ажиллагааг дэмжих, хилийн боомтын дэд бүтцийг хөгжүүлэх, экспортыг эрчимжүүлэх, татварын бүртгэл, хамрагдалтыг сайжруулах арга хэмжээг авч хэрэгжүүлснээр нэгдсэн төсвийн нийт орлогыг 2023 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлээс 4.2 их наяд төгрөг буюу 18.5 хувиар нэмэгдүүлэн 27.2 их наяд төгрөг хүрнэ гэж тооцлоо. Үүнээс 513.7 тэрбум

төгрөгийг Төсвийн тогтворжуулалтын санд, 1,353.3 тэрбум төгрөгийг Ирээдүйн өв санд төвлөрүүлэхээр тооцлоо.

График 4.1. Нийт орлого ба тусламжийн дүн /их наяд Т/

Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагын дагуу тооцсон тэнцвэржүүлсэн нийт орлого 2024 онд 25.3 их наяд төгрөгт хүрэхээр, үүнээс 92.9 хувь буюу 23.4 их наяд төгрөгийг татварын орлого, 7.1 хувь буюу 1.8 их наяд төгрөгийг татварын бус орлогоор тус тус бүрдүүлэхээр тооцлоо.

Хүснэгт 4.2. 2024 оны нэгдсэн төсвийн нийт орлого /тэрбум Т/

Үзүүлэлт	Дүн
Нийт орлого ба тусламж	27,156.8
Тогтворжуулалтын сан	513.7
Ирээдүйн өв сан	1,353.3
Төсвийн тэнцвэржүүлсэн орлого ба тусламж	25,289.8
1. Татварын орлого	23,436.2
1.1. Орлогын албан татвар	5,663.3
1.2. Нийгмийн даатгалын орлого	4,792.9
1.3. Хөрөнгийн албан татвар	237.5
1.4. Нэмэгдсэн өртгийн албан татвар	5,989.2
1.5. Онцгой албан тавар	991.0
1.6. Тусгай зорцуулалтын орлого	28.0
1.7. Гадаад үйл ажиллагааны орлого	1,928.7
1.8. Бусад татвар	3,805.7
2. Татварын бус орлого	1,853.5
2.1. Нийтлэг татварын бус орлого	1,295.2
2.2. Хөрөнгийн орлого	0.3
2.3. Тусламжийн орлого	558.0

4.4 Төсвийн тогтворжуулалтын сангийн орлого

Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1.2-т заасны дагуу 2024 онд зэс, нүүрснээс төсөвт төвлөрөх орлогын хэмжээ нэгдсэн төсвийн орлогын гурваас дээш хувийг бүрдүүлэхээр тооцож байгаа тул эдгээр бүтээгдэхүүнийг “гол нэр төрлийн эрдэс баялаг” гэж тодорхойлон мөн хуулийн 11 дүгээр зүйлийн 11.1.3.а-д заасны дагуу тэнцвэржүүлсэн үнийг тооцсон болно. Ирэх 2024 онд зэсийн тэнцвэржүүлсэн үнэ тонн тутамд 7,386.6 ам.доллар, нүүрсний тэнцвэржүүлсэн үнэ тонн тутамд 182.5 ам.доллар байна.

Эдгээр үнийг ашиглан 2024 онд зэсийн баяжмалын орлогоос 441.9 тэрбум төгрөг, нүүрсний орлогоос 71.8 тэрбум төгрөг, нийт 513.7 тэрбум

төгрөгийн орлогыг Төсвийн тогтворжуулалтын санд төвлөрүүлэхээр тооцлоо.

4.5 Ирээдүйн өв сангийн орлого

Ирээдүйн өв сангийн тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг боловсруулж, ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөрөөс Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуулийн дагуу Төсвийн тогтворжуулалтын санд хуваарилаад үлдэх хэсгийн 20 хувийг 2024 онд Ирээдүйн өв санд төвлөрүүлэхээр хуулийн төсөлд тусгалаа.

Ингэснээр ирэх 2024 онд Ирээдүйн өв санд ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөрөөс 833.2 тэрбум төгрөгийг төвлөрүүлнэ.

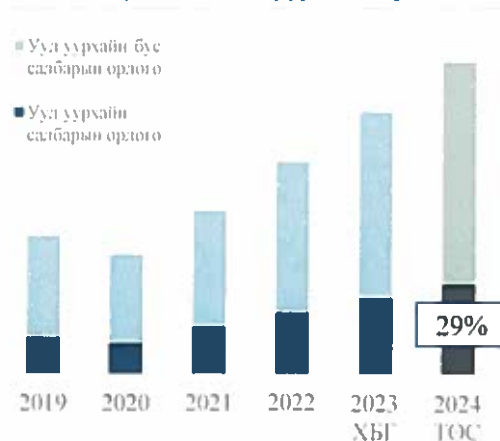
Ашигт малтмалын ордын ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээд болон төрийн өмчийн үйлдвэрийн газрын төрийн өмчид ногдох хувьцааны ногдол ашгаас 520.1 тэрбум төгрөгийг хуваарилж, нийт 1,353.3 тэрбум төгрөгийг тус санд төвлөрүүлэхээр тооцлоо.

4.6 Уул уурхайн салбарын орлого

Засгийн газраас уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржийн тогтолцоог өргөжүүлэх, хилийн боомтуудын нэвтрүүлэх хүчин чадлыг нэмэгдүүлэх, экспортыг эрчимжүүлэх арга хэмжээг авч хэрэгжүүлснээр 2024 онд нүүрсний экспортыг нийт 60.0 сая тоннд хүрэхээр тооцлоо.

Оюу толгой төслийн гүний уурхайн олборлолт эрчимжиж, зэсийн баяжмал дахь зэсийн агууламж нэмэгдэхээр байгаа бөгөөд 2024 онд нийт зэсийн баяжмалын экспортын хэмжээг 1.5 сая тоннд хүрэхээр тооцлоо. Зэсийн зах зээлийн үнийн хувьд олон улсын нэр хүнд бүхий банк, санхүүгийн байгууллагын төсөөлөлд үндэслэн тонн тутамд 9,000.0 ам.доллар байхаар тооцсон болно.

График 4.2 Уул уурхайн болон бусад салбараас төвлөрүүлэх орлого

Эдгээр хүчин зүйлийг үндэслэн ирэх онд уул уурхайн салбарын орлого 8,001.2 тэрбум төгрөгт хүрч, төсвийн нийт орлогын 29 орчим хувийг бүрдүүлэхээр тооцлоо. Үүнээс ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөрийн орлогоор 4,513.5 тэрбум төгрөг, уул уурхайн салбарт үйл ажиллагаа явуулж буй аж ахуйн нэгжүүдийн төсөвт төвлөрүүлэх аж ахуйн

нэгжийн орлогын албан татварын орлогоор 1,919.4 тэрбум төгрөг, төрийн өмчит, төрийн болон орон нутгийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдийн ногдол ашгийн орлогоор 546.6 тэрбум төгрөгийг төвлөрүүлнэ.

Уул уурхайн салбарын орлогыг бүтээгдэхүүнээр задлан *харуулбал*:

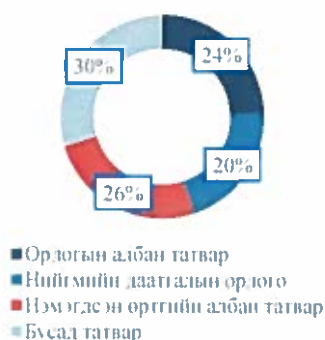
Хүснэгт 4.3. Уул уурхайн салбараас орох орлогын төлөвлөгөө /тэрбум Т/

Үзүүлэлт	Эс	Нүүрс	Алг	Бусад	Нийт
АМНАТ	1,417.7	2,656.7	218.0	221.0	4,513.5
ААНОАТ	480.8	1,296.4	41.4	100.7	1,919.4
Ногдол ашиг	458.0	27.3	-	37.1	546.6
Гаалийн татвар, хураамж	123.1	147.7	-	104.9	375.8
Бусад	276.4	176.1	33.2	184.5	646.0
Нийт	2,756.0	4,304.3	292.6	648.3	8,001.2

4.7 Татварын орлого

Ирэх онд нийт татварын орлого 2023 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлээс 17.3 хувиар нэмэгдэж, 23.4 их наяд төгрөгт хүрэхээр тооцлоо.

График 4.3. Төсвийн орлого, торлоор

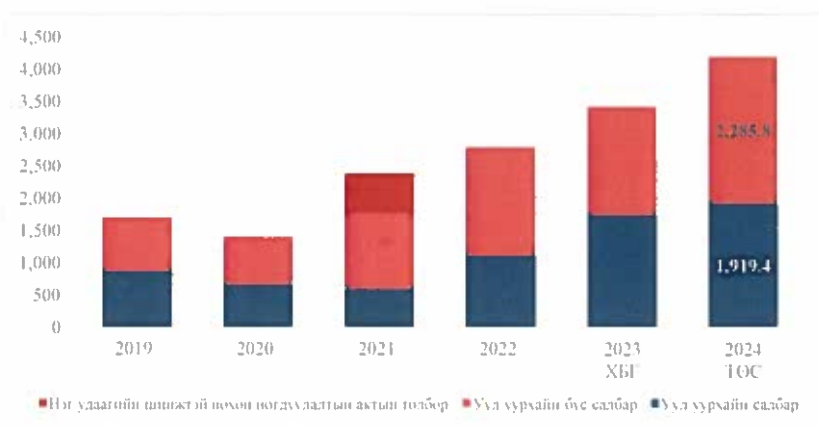
Үүнээс 25.6 хувь буюу 5,989.2 тэрбум төгрөгийг нэмэгдсэн өртгийн албан татварын орлого, 20.5 хувь буюу 4,792.9 тэрбум төгрөгийг нийгмийн даатгалын шимтгэлийн орлого, 24.2 хувь буюу 5,663.3 тэрбум төгрөгийг орлогын албан татварын орлого, 8.2 хувь буюу 1,928.7 тэрбум төгрөгийг гадаад үйл ажиллагааны орлого, 4.2 хувь буюу 991.0 тэрбум төгрөгийг онцгой албан татварын орлого, үлдсэн хэсгийг бусад татварын орлого бүрдүүлэхээр байна.

4.7.1 Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татвар

Макро эдийн засгийн үндсэн үзүүлэлт, уул уурхайн гол нэр төрлийн эрдэс бүтээгдэхүүний үнэ, биет хэмжээ, аж ахуйн нэгжүүдийн ашигт ажиллагааны түвшин зэрэгт үндэслэн аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татварын орлого ирэх онд энэ оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлээс 22.6 хувиар өсөж 4,205.2 тэрбум төгрөгт хүрэхээр тооцлоо.

Ирэх онд эдийн засгийн идэвхжил үргэлжилж, дотоодын нийт бүтээгдэхүүн 74.0 их наяд төгрөгт, эдийн засгийн бодит өсөлт 7.0 хувь, нийт экспортыг 15,380.0 сая ам.долларт хүрэхээр тооцож байгаа нь аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татварын орлогын төсөөлөл өсөхөд голлон нөлөөлөхөөр байна.

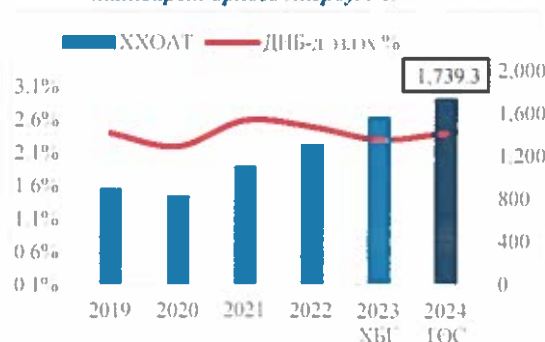
График 4.4 Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татварын орлого /уул уурхай, уул уурхайн бус салбараар /тэрбум Т/

4.7.2 Хувь хүний орлогын албан татвар

Энэ оны 2 дугаар улирлын байдлаар аж ахуйн нэгж, байгууллагын дундаж цалин өмнөх оноос 22.4 хувиар нэмэгдэж, 1,890.0 мянган төгрөгт хүрсэн байна. Үүнд төсөвт байгууллагад ажиллагчдын сарын дундаж цалин өмнөх оны мөн үеэс 18.3 хувиар нэмэгдсэн нь голлон нөлөөлсөн байна.

График 4.5. Хувь хүний орлогын албан татварын орлого /тэрбум Т/

Засгийн газраас иргэдийн орлогыг хамгаалах зорилгоор цалин хөдөлмөрийн хөлсийг инфляцын түвшинтэй уялдуулан цогцоор нь үе шаттай нэмэгдүүлэх, хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээг нэмэх зэрэг бодлогын арга хэмжээг үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлэхээр тооцож, хувь хүний орлогын

албан татварын орлогыг 1,739.3 тэрбум төгрөгт хүрэхээр тооцсон болно.

4.7.3 Дотоодын барааны нэмэгдсэн өртгийн албан татвар

Ирэх онд нэмэгдсэн өртгийн албан татварын урамшууллын систем, цахим төлбөрийн баримтын бүртгэлийн системийг үе шаттай хөгжүүлэх, зах худалдааны төвүүдэд үйл ажиллагаа явуулж буй татвар төлөгч цахим худалдаагаар бараа, ажил үйлчилгээ борлуулагч иргэд, аж ахуйн нэгжүүдийн төлбөрийн баримт олгох ажлыг эрчимжүүлнэ.

График 4.6. Дотоодын нэмэгдсэн өртгийн албан татварын орлого

Эдийн засгийн үндсэн үзүүлэлтүүд, цахим төлбөрийн баримтын системийн хамрагдалтын түвшин, татварын суурийг тэлэх арга хэмжээ, өмнөх жилүүдийн гүйцэтгэл зэргийг харгалзан 2024 онд дотоодын барааны нэмэгдсэн өртгийн албан татварын орлого энэ оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлээс 26.0 хувиар өсөж, 2,419.0 тэрбум төгрөгт хүрэхээр тооцлоо.

4.7.4 Автобензин, дизелийн түлшний онцгой албан татвар

Газрын тосны бүтээгдэхүүний хангамж, нийлүүлэлтийн тогтвортой байдлыг хангах, үнийн огцом хэлбэлзлээс урьдчилан сэргийлэх ажлын хүрээнд газрын тосны зарим бүтээгдэхүүний гаалийн болон онцгой албан татварыг 2023 оны 244 дүгээр тогтоолоор “0” хүртэл хувиар 2025 он хүртэл тогтоосон.

Иймд ирэх 2024 онд автобензин, дизелийн түлшний онцгой албан татварын орлогоор нийт 20.0 тэрбум төгрөгийн орлого төвлөрүүлэхээр тооцлоо.

4.7.5 Суудлын автомашины онцгой албан татвар

Монгол Улсад импортолж байгаа нийт тээврийн хэрэгслийн 78 орчим хувийг хос тэжээлт, шингэрүүлсэн хийгээр ажилладаг автомашин эзэлж байна.

Суудлын автомашины импорт, импортолсон автомашины насжилт, хөдөлгүүрийн багтаамж зэргийг харгалзан ирэх онд суудлын автомашины онцгой албан татварын орлогоор 330.0 тэрбум төгрөг төсөвт төвлөрүүлэхээр тооцлоо.

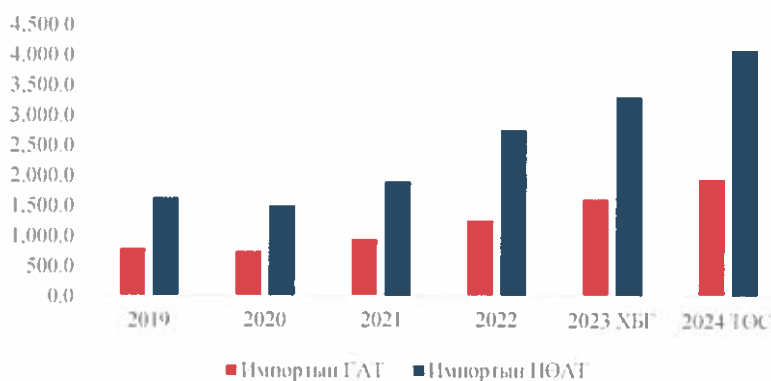
4.7.6 Согтууруулах ундаа, тамхины онцгой албан татвар

Согтууруулах ундааны эргэлтэд хяналт тавих, архи дан согтуурахтай тэмцэх тухай хууль, түүнийг дагаж батлагдсан Онцгой албан татварын тухай хуульд оруулсан нэмэлт, өөрчлөлтөд үндэслэн 2024 онд согтууруулах ундаа, тамхинд ногдуулах онцгой албан татварын орлогоор 641.0 тэрбум төгрөгийг төсөвт төвлөрүүлэхээр тооцлоо.

4.7.7 Импортын гаалийн болон нэмэгдсэн өртгийн албан татварын орлого

Нийт импортын өсөлт, өмнөх жилүүдийн орлогын гүйцэтгэл болон импортын барааны хэрэглээний өсөлттэй уялдуулан ирэх онд гаалийн албан татварын орлогоор 1,934.7 тэрбум төгрөг, импортын барааны нэмэгдсэн өртгийн албан татварын орлогоор 4,060.2 тэрбум төгрөгийг тус тус төсөвт төвлөрүүлэхээр тооцов. Үүнд, шатахууны гаалийн албан татварыг 0-5 хувьд тогтоох Засгийн газарт олгосон эрхийг 2026 он хүртэл сунгахаар тооцсон болно.

График 4.8 Импортын гаалийн албан татвар болон НӨАТ

4.7.8 Ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөр

Уул уурхайн салбарт үйл ажиллагаа явуулж байгаа томоохон аж ахуйн нэгжүүдийн 2024 оны олборлолт, экспортын төлөвлөгөө, олон улсын банк, санхүүгийн байгууллагаас гаргасан эрдэс бүтээгдэхүүний үнийн таамаглал, өмнөх онуудын гүйцэтгэл зэрэгт үндэслэн ирэх онд ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөрийн орлогоор 4,513.5 тэрбум төгрөгийг төсөвт төвлөрүүлэхээр тооцлоо.

Ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөрийн орлогын 58.9 хувь буюу 2,656.7 тэрбум төгрөгийг нүүрс, 31.4 хувь буюу 1,417.7 тэрбум төгрөгийг зэсийн баяжмалын экспортоос төвлөрөх орлого эзэлж байна.

Ирэх 2024 онд нүүрсний экспорт 60.0 сая тонн, зэсийн баяжмалын экспорт 1.5 сая тонн, Монголбанк, түүнээс эрх олгосон арилжааны банканд тушаах алтны хэмжээ 20.0 тонн байхаар, харин нүүрсний үнэ тонн тутамд дунджаар 140.0 ам.доллар, зэсийн үнэ тонн тутамд 9,000.0 ам.доллар, алтны үнэ унц тутамд 1,950.0 ам.доллар байхаар төсөөлсөн болно.

4.7.9 Агаарын бохирдлын төлбөр

Агаарын бохирдлын төлбөрийн орлогоор ирэх онд 60.0 тэрбум төгрөг төсөвт төвлөрүүлэхээр тооцлоо. Үүний 95.0 орчим хувь буюу 57.0 тэрбум төгрөгийг олборлосон түүхий нүүрсэнд ногдуулах агаарын бохирдлын төлбөрөөр, үлдсэн 3.0 тэрбум төгрөгийг авто тээврийн болон өөрөө явагч хэрэгслээс ялгарах нүүрсхүчлийн хийнд ногдуулах төлбөрөөр тус тус төсөвт төвлөрүүлэхээр тооцлоо.

4.7.10 Хөрөнгийн албан татвар

Ирэх онд хөрөнгийн албан татварын орлогоор 237.5 тэрбум төгрөгийг төсөвт төвлөрүүлэхээр тооцсон. Хөрөнгийн албан татварын орлогын 78.8 хувийг үл хөдлөх хөрөнгийн албан татварын орлого, 20.6 хувийг авто тээврийн болон өөрөө явагч хэрэгслийн албан татварын орлого, 0.6 хувийг бууны албан татварын орлого тус тус эзлэхээр байна.

4.7.11 Газрын төлбөрийн орлого

Газрын суурь үнэлгээ, орон нутгийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлаас тогтоосон итгэлцүүр, эзэмшил, ашиглалтад байгаа газрын мэдээлэл зэрэгт үндэслэн 2024 онд газрын төлбөрийн орлогоор 81.0 тэрбум төгрөг төсөвт төвлөрүүлэхээр тооцсон бөгөөд үүнээс газрын төлбөрийн орлогоор 75.0 тэрбум төгрөг, дуудлага худалдааны орлогоор 6.0 тэрбум төгрөгийг тус тус төвлөрүүлэхээр тооцов.

4.7.12 Ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрлийн төлбөр

Монгол Улсын хэмжээнд ашигт малтмалын ашиглалтын 1,888, хайгуулын 498, нийт 2,386 тусгай зөвшөөрөл бүртгэлтэй байна. Ашигт малтмалын тухай хуулийн 32 дугаар зүйлд заасан хувь хэмжээнд үндэслэн ирэх онд тусгай зөвшөөрлийн төлбөрөөр 29.6 тэрбум төгрөгийн орлогыг төсөвт төвлөрүүлэхээр тооцсон болно.

4.8 Татварын бус орлого

Ирэх онд нийт татварын бус орлогыг 1,853.7 тэрбум төгрөг байхаар тооцлоо. Үүнээс 30.1 хувийг тусламжийн орлого, 19.5 хувийг газрын тосны орлого, 16.2 хувийг төсөвт байгууллагын өөрийн орлого тус тус эзлэхээр байна.

4.8.1 Газрын тосны орлого

Монгол Улсын Засгийн газраас нийт 17 талбайд 15 гэрээлэгч аж ахуйн нэгжтэй бүтээгдэхүүн хуваах гэрээ байгуулан, газрын тосны хайгуулын болон ашиглалтын үйл ажиллагаа явуулж байна. Үүнээс “Петрочайна дачин тамсаг” ХХК нь “Тосон-Уул 19”, “Тамсаг 21” талбайд, “Доншен газрын тос” ХХК нь “Зүүнбаян 97” талбайд олборлолтын үйл ажиллагаа явуулж байна.

График 4.9 Газрын тосны экспортын хэмжээ, үнэ

Нийт газрын тосны 94 гаруй хувийг “Петрочайна дачин тамсаг” ХХК, 6 орчим хувийг “Доншен газрын тос” ХХК экспортолж байна. Ирэх онд газрын тосны нийт экспортын хэмжээг 4.8 сая баррель, баррель тутамд газрын тосны үнийг 83.0 орчим ам.доллар байхаар төсөөлж, нийт 361.9 тэрбум төгрөгийг

газрын тосны орлогыг төсөвт төвлөрүүлэхээр тооцов.

4.8.2 Навигацийн орлого

Манай улсын газар нутаг дээгүүр дамжин өнгөрөх нислэг, олон улсын болон орон нутгийн нислэгийн буулт, хөөрөлтийн тоо, агаарын тээврийн хэрэгсэлд үзүүлэх үйлчилгээний хураамж зэрэгт үндэслэн навигацийн орлогоор ирэх онд улсын төсөвт 150.0 тэрбум төгрөгийг төвлөрүүлнэ гэж тооцлоо.

4.8.3 Хувьцааны ногдол ашиг

Төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдийн хагас жилийн болон жилийн эцсийн санхүүгийн тайлан, макро эдийн засгийн үндсэн үзүүлэлт, ашигт ажиллагааны түвшинд үндэслэн ирэх онд 594.8 тэрбум төгрөгийн ногдол ашгийн орлогыг төсөвт төвлөрүүлэхээр тооцлоо. Үүнээс, 520.1 тэрбум төгрөгийн ногдол ашгийн орлогыг Ирээдүйн өв санд, 74.7 тэрбум төгрөгийн ногдол ашгийн орлогыг улсын төсөвт төвлөрүүлнэ гэж тооцлоо.

4.9 Татварын хөнгөлөлт, чөлөөлөлт

Татварын хөнгөлөлт, чөлөөлөлтийн бүртгэл, ангилал, тайлагналыг олон улсын жишиг аргачлалд нийцүүлж боловсруулсан журмын дагуу 2024-2025 оны татварын зарлагын төсөөллийг боловсруулан тооцлоо.

Татварын хууль тогтоомжийн дагуу эдлүүлэхээр татварын хөнгөлөлт, чөлөөлөлт 2023 онд 1,398.1 тэрбум төгрөг буюу нийт орлогын 6.1 хувь, 2024 онд 1,579.3 тэрбум төгрөг буюу 5.8 хувь, 2025 онд 1,736.5 буюу 5.6 хувь хүрэхээр байна.

Хүснэгт 4.4. Татварын хөнгөлөлт, чөлөөлөлтийн хэмжээ /тэрбум Т/

Үзүүлэлт	2021	2022	2023 ХБГ	2024 ТӨС	2025 ТӨС
Нийт орлогод эзлэх хувь	6.8	6.5	6.1	5.8	5.6
Татварын хөнгөлөлт, чөлөөлөлт	964.0	1,199.1	1,398.1	1,579.3	1,736.5

МОНГОЛ УЛСЫН 2024 ОНЫ ТӨСВИЙН ТУХАЙ
ХУУЛИЙН ТӨСӨЛ

ААНОАТ	289.0	443.3	535.5	607.4	668.1
НӨАТ	303.8	304.9	350.9	398.0	437.8
Гааль	59.9	63.5	68.5	76.7	83.5
ХХОАТ	181.6	202.2	220.9	250.6	275.6
ОАТ	129.6	185.2	222.3	246.8	271.4

V

ТӨСВИЙН УРСГАЛ ЗАРДАЛ

5.1 Урсгал зардлын хуваарилалтад баримтлах бодлого

“Шинэ сэргэлтийн бодлого”-ын Хот, хөдөөгийн сэргэлтийн хүрээнд иргэдийн бодит орлогыг хамгаалах, шинээр батлагдсан хууль, тогтоомжийн хэрэгжилтийг хангахад шаардлагатай төсвийг хуваарилна.

5.2 Монгол Улсын 2024 оны нэгдсэн төсвийн урсгал зардлын тойм

Төсвийн нийт урсгал зардал 2024 онд 21.3 их наяд төгрөгт хүрэхээр байгаа бөгөөд үүний 60.0 хувийг төрөөс иргэдэд олгодог тэтгэвэр, тэтгэмж, халамж, хүүхдийн мөнгө, болон хуульд заасны дагуу тарифаар гүйцэтгэлд үндэслэн санхүүждэг эрүүл мэнд, боловсролын салбарын цалин хөлс, 16.0 хувийг төсвийн байгууллагын хэвийн үйл ажиллагаатай холбоотой зардал, 15.0 хувийг бусад салбарын цалин хөлс нэмэгдэл, урамшууллын зардал, 6.0 хувийг гадаад, дотоод зээлийн хүүгийн төлбөр, 3.0 хувийг төрөөс иргэн, аж ахуй нэгжид олгох хөнгөлөлт татаас тус тус эзэлж байна.

5.3 Урсгал зардлын чиглэлээр авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний тойм

Иргэдийн бодит орлогыг хамгаалах багц арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ

Нэг. Цалин, тэтгэвэр, нийгмийн халамжийн тэтгэвэр, тэтгэмжийг нэмэгдүүлнэ.

Төрийн албаны цалингийн тогтолцоонд шинэчлэл хийх, тэтгэврийн зөрүүг арилгах, нийгмийн даатгалын болон халамжийн тэтгэвэр, тэтгэмжийг үнийн өсөлттэй уялдуулан нэмэгдүүлэх зэргээр иргэдийн орлогын баталгааг сайжруулах арга хэмжээг 2023 оны төсвийн бодлогын хүрээнд авч хэрэгжүүлсэн. Тухайлбал,

Адил үнэлэмж бүхий ажил хөдөлмөр эрхэлж байгаа албан хаагчийн цалин хөлс ижил байх зарчим баримталж хэт олон сүлжээ, шатлал бүхий харилцан адилгүй, тэгш бус үнэлэмжтэй төрийн албаны цалингийн сүлжээг шинэчлэн 7 дугаар сарын 1-ний өдрөөс эхлэн мөрдүүлснээр нийт 217.7 мянган албан хаагчдын цалин хөлс дунджаар 40 хувиар нэмэгдээд байна.

Засгийн газрын 2020-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрт туссан “тэтгэврийн зөрүүг ойртуулах” зорилтын хүрээнд тэтгэвэр тогтооход баримталсан цалин хөлсийг 2022 оны дундаж цалингаар суурь болгон индексжүүлсэн. Үүний зэрэгцээ тэтгэврийн зөрүүг арилгасны дараах сууриас тооцож тэтгэврийн хэмжээг үнийн өсөлттэй уялдуулж 10.0 хувь нэмсэн ба энэхүү арга хэмжээнд нийт 496.3 ахмад хамрагдсан.

Мөн 2023 оны 7 дугаар сараас эхлэн нийгмийн халамжийн тэтгэвэр, тэтгэмжийн хэмжээг үнийн өсөлттэй уялдуулан нэмэгдүүлсэн. Нийгмийн даатгалаас тэтгэвэр авах эрх үүсээгүй хүнд олгох халамжийн тэтгэвэр болон байнгын асаргаа шаардлагатай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдэд олгодог тэтгэмж тус бүр 288.0 мянган төгрөг байгааг нэгэн адил 325.0 мянган төгрөгт, нийгмийн халамжийн асаргааны тэтгэмж 84.5 мянган төгрөг байгааг 275.0 мянган төгрөгт, байнгын асаргаа шаардлагатай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдээ асарч байгаа эцэг, эхэд олгох тэтгэмж 123.1 мянган төгрөг байгааг 275.0 мянган төгрөгт хүргэж тус тус нэмэгдүүлсэн. Энэхүү арга хэмжээнд давхардсан тоогоор нийт 144.4 мянган хүн хамрагдсан байна.

Ирэх 2024 онд иргэдийн орлогыг хамгаалахад чиглэсэн багц арга хэмжээг үргэлжлүүлэх бодлого баримталж энэ хүрээнд цалин, тэтгэврийг эдийн засгийн өсөлт, инфляц, амьжиргааны түвшинтэй уялдуулан индексжүүлэх, түүнчлэн 2023 онд шинээр батлагдсан нийгмийн даатгал болон боловсролын багц хуулийн хэрэгжилтийг хангуулах арга хэмжээг санхүүжүүлэхээр төлөвлөж байна.

Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэвэр болон нийгмийн халамжийн тэтгэвэр, байнгын асаргаа шаардлагатай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдэд олгодог тэтгэмж, нийгмийн халамжийн асаргааны тэтгэмж, байнгын асаргаа шаардлагатай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдээ асарч байгаа эцэг, эхэд олгох тэтгэмжийн хэмжээг үнийн өсөлттэй уялдуулан 2024 оны 4 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс эхлэн 10.0 хувиар нэмэгдүүлэхээр тооцлоо. Энэхүү арга хэмжээнд 516.8 мянган тэтгэвэр авагч, давхардсан тоогоор нийт 146.9 мянган нийгмийн халамжийн дэмжлэг туслалцаа зайлшгүй шаардлагатай хүн хамрагдана.

Ирэх онд төрийн албан хаагчдын цалин хөлсийг үнийн өсөлттэй уялдуулан нэмэгдүүлэх бөгөөд нийтлэг төрийн үйлчилгээ, хот тохижилт үйлчилгээний салбарын ажиллагсдын үндсэн цалинг 20 хувиар, бусад төрийн албан хаагчдын цалинг 10 хувь нэмэгдүүлэхээр тооцож шаардагдах зардлыг төсвийн төсөлд тусгалаа. Тус арга хэмжээнд нийт 217.7 мянган төрийн албан хаагч хамрагдана.

Хот, хөдөөгийн сэргэлтийн хүрээнд хотын төвлөрлийг сааруулах, төрийн албан хаагчид орон нутагт тогтвор, суурьшилтай ажиллах нөхцөлийг баталгаажуулах зорилгоор орон нутгийн нэмэгдлийг 2023 оноос эхлэн олгож байна. Аймаг, суманд ажиллаж байгаа төрийн захиргааны албан хаагчид 20 ба түүнээс дээш хувийн нэмэгдэл авч эхлээд байгаа бол орон нутгийн боловсрол, эрүүл мэнд, соёл зэрэг нийгмийн суурь үйлчилгээний салбарын төрийн үйлчилгээний албан хаагчид 8-20 хувийн нэмэгдэл авч байна.

Ирэх 2024 онд хөдөөгийн суманд ажиллаж байгаа төрийн захиргаа, төрийн үйлчилгээ, улс төрийн албан хаагчдад сар бүр үндсэн цалингийн 40

хувиар, харин аймгийн төвийн сум болон нийслэлийн алслагдсан гурван дүүрэгт ажиллаж байгаа төрийн албан хаагчдад сар бүр үндсэн цалингийн 20 хувиар тус тус тооцож орон нутгийн нэмэгдэл олгохоор төлөвлөж байна. Уг нэмэгдэлд төрийн нийтлэг үйлчилгээний албан хаагчид болон улс төрийн албан хаагчид шинээр хамрагдах бөгөөд энэхүү нэмэгдлийг олгохтой холбогдуулан Төрийн албаны тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төслийг боловсруулсан болно.

Улсын Их Хурлаас 2023 оны 7 дугаар сарын 7-ны өдөр баталсан Нийгмийн даатгалын багц хууль (шинэчилсэн найруулга)-ийн дагуу орлогын эрсдэлд өртөж болзошгүй зарим даатгуулагч иргэдийн төлөх шимтгэлийн ачааллыг хөнгөлөх, залуучуудын ирээдүйд авах тэтгэврийн өгөөжийг нэмэгдүүлэх эрх зүйн орчин бүрдсэн. Тус хуулийн дагуу залуу малчдын нийгмийн даатгалд хамрагдах сонирхлыг нэмэгдүүлэх зорилгоор төрөөс малчдын нийгмийн даатгалын шимтгэлийн 50 хувийг, мөн хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдээ асарч байгаа иргэний шимтгэлийг 100 хувь хариуцах, нийт даатгуулагчдын тэтгэвэр тогтоолгоход баримтлах дараалсан 7 жилийг 5 жил болгож бууруулах, тэтгэврийн хуримтлалын нөөц санг мөнгөжүүлэх зэрэг арга хэмжээнд шаардагдах зардлыг төсвийн төсөлд тусгалаа.

Мөн Улсын Их Хурлын 2023 оны хаврын чуулганаар батлагдсан Боловсролын багц хууль (шинэчилсэн найруулга)-д багш, ажиллагчдын нийгмийн баталгааг сайжруулахад чиглэсэн зохицуулалтууд тусгагдсан. Тухайлбал, хөдөө орон нутагт тогтвор суурьшилтай ажиллаж байгаа багш, ажиллагчдад олгодог тэтгэмжид хамрагдах хүний тоо 2.3 дахин нэмэгдэхээр байгааг харгалзан шаардлагатай нэмэлт зардлыг төсвийн төсөлд тусгалаа.

Түүнчлэн төрийн болон орон нутгийн өмчийн цэцэрлэг, ерөнхий боловсролын сургууль, мэргэжлийн боловсролын сургууль, политехник коллежид 15-аас доошгүй жил тасралтгүй ажилласан багш, ажилтны нэг хүүхдийг тэргүүлэх, эрэлттэй мэргэжлээр төрийн өмчийн дээд боловсролын сургалтын байгууллагад үнэ төлбөргүй, хөнгөлөлттэй нөхцөлөөр суралцахад нь шаардагдах тэтгэлгийн зардлыг тусгав.

Төрийн албаны тухай хуульд 2022 оны 11 дүгээр сарын 11-ны өдөр орсон өөрчлөлтийн дагуу сум болон нийслэлийн алслагдсан гурван дүүрэгт тасралтгүй ажиллаж байгаа төрийн захиргааны албан хаагчдад таван жил тутамд нэг удаа зургаан сарын үндсэн цалинтай нь тэнцэх хэмжээний мөнгөн урамшуулал олгохоор заасны дагуу шаардагдах зардлыг төсөвт тусгалаа.

Монгол Улсын гаалийн албаны хилийн боомтод буюу хөдөө орон нутагт байрлах харьяа гаалийн газар, хороодод 1.2 мянган гаалийн байцаагч ажиллаж байна. “Шинэ сэргэлтийн бодлого”-ын Боомтын сэргэлтийн арга хэмжээний хүрээнд хилийн зарим боомтыг 24 цагийн

ажиллагаанд шилжүүлэх, гаалийн нэвтрүүлэх чадварыг нэмэгдүүлэхийн тулд байцаагч нарын ачааллыг нягтруулах, уртасгасан цагаар ажиллуулах гэх мэт зохион байгуулалтын арга хэмжээг авч байна. Гаалийн байцаагч нарыг тогтвортой ажиллуулах, ажлын бүтээмжийг нэмэгдүүлэх, үр дүнг сайжруулахын тулд тэдний нийгмийн асуудлын мөн шийдвэрлэх шаардлагатай гэж үзсэн тул Гаалийн тухай хуульд аймгийн төвийн сумаас бусад суманд тасралтгүй ажиллаж байгаа гаалийн албан хаагчдад таван жил тутамд нэг удаа 12 сарын үндсэн цалинтай нь тэнцэх хэмжээний мөнгөн урамшууллыг олгох өөрчлөлтийг оруулахаар хуулийн төслийг боловсруулж, тус арга хэмжээг хэрэгжүүлэх зардлыг 2024 оны төсвийн төсөлд тусгалаа.

2022 оны 12 дугаар сарын 23-ний өдөр батлагдсан Шүүх шинжилгээний тухай хууль (шинэчилсэн найруулга)-д аймаг, сумын нутаг дэвсгэр хариуцсан шинжилгээний байгууллагад тасралтгүй ажиллаж байгаа алба хаагчид 5 жил тутамд нэг удаа 30 сарын үндсэн цалинтай тэнцэх хэмжээний мөнгөн тэтгэмжийг тухайн байгууллагаас олгоно гэж заасны дагуу нэмж шаардагдах зардлыг тооцож тусгалаа.

Улсын Их Хурлын 2022 оны 36 дугаар тогтоолоор батлагдсан Хүнсний хангамж аюулгүй байдлыг хангах төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг хангах зорилгоор газар тариалан, мал аж ахуй, хүнс, хөнгөн үйлдвэрлэлийг дэмжих зээлийн хүүгийн татаас, урамшууллын зардлыг тооцон тусгав.

Тухайлбал, газар тариалан, мал аж ахуй, хүнсний боловсруулах үйлдвэрлэлийг сайжруулахад зориулж малчид, газар тариалан эрхлэгчид болон хүнсний үйлдвэрлэл эрхлэгч аж ахуйн нэгж, иргэдэд олгох эргэлтийн болон хөрөнгө оруулалтын зээлийн хүүгийн хөнгөлөлтөд 125.3 тэрбум төгрөг, бусад арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах урсгал зардалд 98.4 тэрбум төгрөг, нийт 223.7 тэрбум төгрөгийг тусгалаа.

Ирэх онд тохиох онцлог арга хэмжээг санхүүжүүлнэ.

Нэг.Улсын Их Хурал болон аймаг, нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуулийг зохион байгуулна.

2024 онд Улсын Их Хурлын болон орон нутгийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгууль зохион байгуулахтай холбогдуулан Сонгуулийн ерөнхий хороо, Улсын бүртгэлийн ерөнхий газар болон цагдаагийн байгууллагад шаардагдах зардлыг төсвийн төсөлд бүрэн тусгалаа.

Хоёр. "Парис-2024" зуны Олимп, Паралимпын наадамд оролцоно.

2024 онд Бүгд Найрамдах Франц Улсын Парис хотод зохион байгуулагдах "Парис-2024" зуны Олимп, Паралимпын наадамд Монгол Улсын шигшээ багийн 260 гаруй тамирчныг спортын 27 төрлөөр оролцуулж, Олимпын наадмаас 4-5 медаль, Паралимпын наадмаас 3 медалийг эх орондоо авчрах зорилтыг тавиад байна. Олимпын наадамд

оролцох үндэсний шигшээ багийн үйл ажиллагааны зардал, тамирчдын цалин хөлс, олимпын бэлтгэл, эрх авах болон оноо цуглуулах уралдаан, тэмцээнүүдэд оролцох, ёслолын болон бэлтгэлийн хувцас хэрэглэл, материалын зардлыг 2024 оны төсвийн төсөлд бүрэн тусгалаа.

Гурав.Цэнгэг усны нөөц, гол мөрний бохирдлыг бууруулахад шаардагдах зардлыг төсөвт тусгана.

“Алсын хараа-2050” Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогын Цэнгэг усны нөөц, гол, мөрний урсац бүрэлдэх эх зэрэг онцлог экосистемийг тусгай хамгаалалтад авч, унаган байгалийг хамгаалах арга хэмжээний хүрээнд Хөвсгөл нуурыг хамгаалах, бохирдлыг бууруулах зорилгоор тус нуурт 1950-2020 онуудад живсэн машин техникийг илрүүлэх хайгуул судалгаа хийх, татан гаргах үйл ажиллагаанд шаардагдах зардлыг төлөвлөлөө.

Шинэ сэргэлтийн бодлогыг дэмжих арга хэмжээг санхүүжүүлнэ

Нэг.Эрдэнэбүрэнгийн усан цахилгаан станцын нөлөөлөлд өртөж байгаа иргэдийн нөхөх олговор, эд хөрөнгийн нөхөн төлбөрийг үлдэгдэл санхүүжилтийг бүрэн олгоно.

Эрдэнэбүрэнгийн усан цахилгаан станцын усан сан бүрэлдэх талбайд оршин сууж байгаа Баян-Өлгий аймгийн Баяннуур сумын 145 өрх, Увс аймгийн Өмнөговь сумын 125 өрх, Ховд аймгийн Эрдэнэбүрэн сумын 3 өрх, Мянгад сумын 5 өрх нийт 278 өрхийн 1280 иргэдийг нүүлгэн шилжүүлж, тэдгээр хүмүүст олгох нэг удаагийн нөхөх олговор болон эд хөрөнгийн нөхөн төлбөр олгохоор шийдвэрлэн зардлыг 2023 оны төсөвт тусган санхүүжүүлж байна.

Эдгээр үйл ажиллагааны үлдэгдэл санхүүжилтийг 2024 онд бүрэн олгож дуусгахаар төлөвлөн санхүүжилтийг тусгалаа.

Хоёр.Хайгуулын болон ашиглалтын судалгааны зардлыг нэмэгдүүлнэ.

Монгол Улс эрдэс түүхий эдийн зах зээлд нэвтрэх, эрэлтийн өсөлттэй уялдуулан нийт газар нутгийн хэмжээнд ашигт малтмалын хэтийн төлөвөө тодорхойлох зорилгоор агаарын геофизикийн судалгааны ажлыг орчин үеийн техник, технологийн дэвшил, шинэлэг арга, аргачлалыг ашиглан гүйцэтгэхэд шаардагдах геологи, хайгуул судалгааны зардлыг төлөвлөн тусгалаа. Тус судалгааны ажил нь Монгол орны өмнөд хэсгийн 255 мянган кв.км талбайг хамруулан хэрэгжих бөгөөд судалгааны үр дүнг геологи, уул уурхайн салбарт түлхүү ашиглахаас гадна хөдөө аж ахуй(хөрсний доройтол), гамшиг (газар хөдлөлт, хөрсний гулгалт), аялал жуулчлал зэрэг олон салбарт ашиглах боломж бүрдэнэ.

Гурав.Боомтын нэвтрүүлэх хүчин чадлыг нэмэгдүүлнэ.

Боомтын сэргэлтийг дэмжих төслүүдийг эрчимжүүлж, хилийн боомтуудын нэвтрэх хүчин чадлыг нэмэгдүүлэх зорилтын хүрээнд

агаарын замын хил /Дэглий-цагаан/, авто замын хилийн боомт /Цагаан дэл уул, Бичигт, Боршоо, Бургастай, Алтанбулаг, Замын-Үүд/, төмөр замын хилийн боомт /Шивээхүрэн, Гашуунсухайт/-ын орон тоо, холбогдох төсвийг тооцон тусгалаа.

Дорov.Хууль, тогтоомжид заасны дагуу төрийн байгууллагуудын чиг үүргийг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлыг тусгана.

Төрийн албан хаагчийн ёс зүйн тухай хуульд Төрийн албаны төв байгууллагын дэргэд төрийн албан хаагчийн ёс зүйн нийтлэг зарчим, хэм хэмжээ, ёс зүйн асуудал эрхлэх байгууллагын тогтолцоо, ёс зүйн зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх, соён гэгээрүүлэх чиг үүрэг бүхий Ёс зүйн хороо бие даасан хараат бус зарчмаар ажиллаж, хорооны үйл ажиллагааны зардлыг улсын төсвөөс санхүүжүүлэхээр хуульчилсантай холбогдуулан 2024 оны төсвийн төсөлд тус хороог 24 орон тоотой байхаар төлөвлөж холбогдох зардлыг тусгалаа.

Нийслэл Улаанбаатар хотын газар зохион байгуулалт, хот төлөвлөлтийн менежментийг сайжруулах зорилгоор Засгийн хэрэгжүүлэгч агентлаг Газар зохион байгуулалт, геодези, зураг зүйн газрыг Монгол Улсын Ерөнхий сайдын эрхлэх асуудлын хүрээнд ажиллуулах зохицуулалтыг төсвийн төсөлд тусгалаа.

Төрийн цэрэг болон хууль сахиулах байгууллагуудын албан хаагчдын бэлэн байдал, үүрэг гүйцэтгэх чадавхыг дээшлүүлэх хүрээнд офицер, ахлагч, хугацаат болон гэрээт цэргийн албан хаагчид, сонсогчийн цэргийн дүрэмт хувцас, хэрэглэлээр хангах, хоол, батлагдсан норм стандартын дагуу шатах тослох материал, хээрийн дадлага, сургуулилалт, машин, техник хэрэгслийн урсгал засвар, үйлчилгээ, оюутан-цэрэг эх оронч хүмүүжил төлөвшүүлэх, эх орноо батлан хамгаалах бэлтгэл эзэмшүүлэх хөтөлбөртэй холбогдсон холбогдох төсвийг тооцон тусгалаа.

2022 оны 12 дугаар сарын 23-ны өдөр батлагдсан Шүүх шинжилгээний тухай хууль (шинэчилсэн найруулга)-аар магадлан итгэмжлэгдсэн шинжилгээний лаборатори, шинжилгээний адилтгал, мэдээллийн сан, нутаг дэвсгэр хариуцсан шинжилгээний байгууллагын үйл ажиллагааг зохицуулсантай холбогдуулан шинжээчийн орон тоо, урсгал зардлыг тооцон тусгав.

“Үндэсний энгийн гадаад паспортын загвар, тодорхойлолтыг батлах тухай” Засгийн газрын 2022 оны 155 дугаар тогтоол, мөн “Төрийн өмч давамгайлсан хуулийн этгээд байгуулж, дүрмийг батлах тухай” Засгийн газрын 2023 оны 02 дугаар сарын 08-ны өдрийн 69 дүгээр тогтоолоор “Төрийн үнэт цаас хэвлэл” ХХК-ийг байгуулж, 2023 оны 03 дугаар сарын 01-ны өдрөөс дотоодын үйлдвэрлэгчээс нийлүүлсэн үндэсний энгийн гадаад паспортад бичилт хийж иргэдэд олгож эхэлсэнтэй холбоотойгоор 350.0 мянган ширхэг цахим гадаад паспорт, 50.0 мянган ширхэг энгийн

гадаад паспортын бэлдэц хэвлэх зардал, алсын зайнаас уншигддаг чиптэй 300.0 мянган ширхэг иргэний үнэмлэх хэвлэх зардлыг тооцон тусгалаа.

Хүн амын өсөлт, үнэ тарифын өөрчлөлттэй холбоотой зардлыг төсөвт тусгана.

Нэг.Хүүхдийн мөнгөн тэтгэмж

2023 онд 0-18 хүртэлх насны 1,280.4 мянган хүүхэд хүүхдийн мөнгөн тэтгэмж авч байгаа бол ирэх 2024 оны шинэ төрөлт болон 18 насанд хүрч байгаа хүүхдийн зөрүүгээр тус тэтгэмжид хамрагдах хүүхдийн тоог 22.0 мянгаар нэмэгдүүлэн тооцож, нийт 1,302.4 мянган хүүхдэд сар бүр 100.0 мянган төгрөгийн тэтгэмжийг олгохоор тооцлоо.

Хоёр.Боловсролын үйлчилгээ

2022-2023 оны хичээлийн жилд ерөнхий боловсролын 12 дугаар ангийг 33.2 мянган хүүхэд төгссөн бөгөөд 2023-2024 оны хичээлийн жилд 1 дүгээр ангид 72.9 мянган хүүхэд шинээр элсэн суралцана. Ерөнхий боловсролын сургуульд суралцаж байгаа хүүхдийн тоо 30.7 мянгаар нэмэгдэхээр байгаа ба холбогдох гүйцэтгэл, үр дүнгээр олгох санхүүжилтийг нэг суралцагчид ногдох хувьсах зардлаар тооцоолон төлөвлөлөө.

Гурав.Эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээ

Эрүүл мэндийн анхан шатлалын тусламж үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг сайжруулах зорилгоор бүс нутгийн онцлогийг харгалзсан ялгаатай санхүүжилтийг сумын эрүүл мэндийн төвийн эмнэлгүүдэд олгох, нэн шаардлагатай тусламж үйлчилгээний хүртээмжийг нэмэгдүүлэхэд чиглэсэн санхүүжилтэд түлхүү анхаарч, төрийн албан хаагчийн цалингийн өсөлттэй уялдуулан эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний тарифт тохируулга хийхээр тооцож шаардагдах зардлыг тооцож тусгав.

Дөрөв.Хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээ

Хөдөлмөрийн бүтээмжийн өсөлт, бага цалин хөлстэй иргэдийн орлогыг хамгаалах хэрэгцээ шаардлагатай уялдаж хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээ ирэх онд нэмэгдэхээр байна. Үүнтэй уялдан төрөөс эрүүл мэндийн болон нийгмийн даатгалын шимтгэлийг нь хариуцдаг зарим иргэдийн шимтгэлийн зардлыг нэмэгдүүлэхээр тооцлоо. Үүнд 0-18 насны хүүхэд, тэтгэврээс өөр мөнгөн орлогогүй иргэн, хүүхдээ асарч байгаа эх, хугацаат цэргийн албаны хаагч, ялтан, нийгмийн халамжийн дэмжлэг, туслалцаа зайлшгүй шаардлагатай иргэд хамрагдана.

Тав.Тогтмол зардлын тарифын өөрчлөлтийг төсөвт тусгана.

КОВИД-19 цар тахлын улмаас үүссэн эдийн засгийн хүнд нөхцөл байдалтай холбогдуулан 2020 оноос хойш нэмэгдүүлээгүй байсан байр ашиглалтын тогтмол зардал болох гэрэл цахилгаан, халаалт, цэвэр бохир

усны тарифыг 2022 оны 11 дүгээр сараас эхлэн нэмэгдүүлсэн. Үүнтэй холбоотойгоор төсөвт байгууллагын байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардлыг нэмэгдүүлэн тооцож тусгалаа.

5.4 Засгийн газрын тусгай сангууд

2024 онд Засгийн газрын тусгай сангуудаар дамжин нийт 10,135.8 тэрбум төгрөгийн зардал санхүүжүүлэх бол үүний 93.7 хувь буюу 9,505.7 тэрбум төгрөг нь Нийгмийн даатгал, Нийгмийн халамж, Эрүүл мэндийн даатгалын сангуудын зарлага, 6.3 хувь буюу 630.1 тэрбум төгрөг нь бусад тусгай сангийн зардалд хамаарч байна.

Хүснэгт 5.1. Засгийн газрын тусгай сангийн зардлын төсөл /тэрбум Т/

	ЗГ-ын тусгай сан	2023 төсөв	2024 төсөл
1	Боловсролын зээлийн сан	92.0	126.3
2	Нийгмийн даатгалын сан	4,152.7	5,145.5
3	Соёл, урлаг хөгжүүлэх сан	0.8	0.8
4	Засгийн газрын нөөц сан	80.0	80.0
5	Нийгмийн халамжийн сан	2,209.0	2,389.6
6	Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих сан	92.4	84.3
7	Эрүүл мэндийг дэмжих сан	2.0	10.0
8	Байгаль орчин, уур амьсгалын сан	0.6	0.7
9	Шинжлэх ухаан, технологийн сан	16.3	13.6
10	Улсын авто замын сан	61.4	61.4
11	Бүх нийтийн үйлчилгээний үүргийн сан	5.2	5.2
12	Хилийн чанадад байгаа Монгол улсын иргэдэд туслах сан	0.4	0.4
13	Зэвсэгт хүчний хөгжлийн сан	35.0	35.0
14	Мэргэжлийн боловсрол, сургалтыг дэмжих сан	79.8	200.6
15	Гэмт хэргийн хохирогчид нөхөн төлбөр олгох сан	0.6	0.6
16	Спортыг дэмжих сан	0.0	1.2
17	Архидан согтуурахтай тэмцэх, урьдчилан сэргийлэх үйл ажиллагааг дэмжих сан	0.0	7.9
18	Өргөн нэвтрүүлэг хөгжүүлэх сан	0.0	2.0
19	Эрүүл мэндийн даатгалын сан	1,603.5	1,970.6
20	Кино урлагийг дэмжих сан	0.1	0.1
	НИЙТ	8,431.8	10,135.8

Боловсролын зээлийн сан

Боловсролын зээлийн сангийн 2024 оны төсвийн төсөлд 2023 оны батлагдсан түвшнээс зарим зардлыг нэмэгдүүлэн төлөвлөлөө. Үүнд 2023 оны 7 дугаар сарын 7-ны өдөр батлагдсан Боловсролын ерөнхий хуулийн шинэчилсэн найруулгад тусгагдсан сургалтын тэтгэлгийн хөнгөлөлт, чөлөөлөлтөөс гадна Засгийн газрын 2022 оны 346 дугаар тогтоолын 3 дугаар хавсралтаар батлагдсан “Дээд боловсролын сургалтын байгууллагын

суралцагчид төрөөс санхүүгийн дэмжлэг үзүүлэх журам”-ын 2.1.11-т заасан “төрийн өмчийн их, дээд сургуульд багш мэргэжлээр суралцагч”-д олгох тэтгэлэгтэй холбоотой зардал багтаж байна. Түүнчлэн Ерөнхийлөгчийн нэрэмжит тэтгэлгийн хамрах цар хүрээг нэмэгдүүлж, холбогдох зардлыг тус сангийн 2024 оны төсвийн төсөлд тусгалаа.

Нийгмийн халамжийн сан

Халамжийн сангийн нийт зарлагыг 826.7 тэрбум төгрөг буюу өмнөх оноос 151.9 тэрбум төгрөгөөр нэмэгдүүллээ. Уг төсөв нь 2023 оны төсвийн тодотголоор нэмэгдүүлсэн нийгмийн халамжийн тэтгэвэр, нийгмийн халамжийн асаргааны тэтгэмж, байнгын асаргаа шаардлагатай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдэд амьжиргааг дэмжих мөнгөн тэтгэмж болон тухайн хүүхдийг асарч байгаа эцэг эхэд олгох асаргааны тэтгэмжийг нэмэгдүүлэх тооцоололтой холбоотой төсвийн нөлөөллийг оруулсан.

Мөн инфляцын түвшин, дундаж цалин хөлсний өөрчлөлттэй уялдуулан 2024 оны 4 дүгээр сараас дээрх 4 төрлийн халамжийн тарифыг 10 хувь нэмэгдүүлэхээр тооцлоо.

Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих сан

Хөдөлмөр эрхлэлтийг нэмэгдүүлэхэд чиглэсэн үйлчилгээ, арга хэмжээ, хөтөлбөрүүдийг тогтвортой хөгжлийн зорилготой уялдсан, үр дүнд суурилсан төсвийн хуваарилалтын зарчимд нийцүүлсэн шинэчлэлийг үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлнэ. Эдгээр хөтөлбөр, арга хэмжээнд шаардагдах зардлыг төлөвлөхдөө орон нутгийн онцлог, нөхцөл боломж, хэрэгцээ шаардлагад нийцүүлсэн.

Монгол Улсын Засгийн газрын 2020-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн хэрэгжилтийг хангах зорилгоор Халамжаас-Хөдөлмөрт шилжих, хөдөлмөрийн зах зээлийн эрэлтэд нийцсэн ажиллах хүчин бэлтгэж, хөдөлмөрийн нөөцийн ашиглалтыг нэмэгдүүлэх, зорилтот бүлэг, зорилтот бүс нутгийн онцлогт тохирсон хөдөлмөр эрхлэлтийн бодлоготой нийцүүлэн боловсрууллаа.

Мэргэжлийн боловсролыг дэмжих сан

Улсын Их Хурлын 2023 оны хаврын ээлжит чуулганаар Мэргэжлийн болон техникийн боловсрол, сургалтын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулга батлагдсан. Уг хуулийн 29 дүгээр зүйлд мэргэжлийн болон техникийн боловсрол, сургалтыг дэмжих сангийн хөрөнгийн зарцуулах харилцааг зохицуулсны дагуу холбогдох зардлыг 2024 оны тус сангийн төсвийн төсөлд тусгалаа.

Мөн “Мэргэжлийн боловсрол, сургалтын байгууллагын нэг суралцагчид ногдох хувьсах зардлын дундаж норматив батлах тухай”

Засгийн газрын 2023 оны 200 дугаар тогтоолын дагуу төрийн болон төрийн бус өмчийн мэргэжлийн боловсрол, сургалтын байгууллагын төсвийг төлөвлөж, чанар, үр дүнд үндэслэсэн гүйцэтгэлд суурилсан зарчмаар санхүүжүүлэхээр холбогдох зардлыг тус сангийн 2024 оны төсвийн төсөлд тус тус тусгалаа.

Нийгмийн даатгалын сан

Нийгмийн даатгалын сангийн 2024 оны төсөвт нийт шимтгэлийн орлогын хэмжээг 4,469.6 тэрбум төгрөг, нийт зарлагын хэмжээг 5,145.5 тэрбум төгрөг байхаар төсөвлөлөө. Улсын төсвөөс тэтгэврийн даатгалын сангийн 1995 оноос өмнө тэтгэвэр тогтоолгосон иргэдийн тэтгэвэр, цэргийн албан хаагчдын тэтгэвэр, Зарим иргэний тэтгэврийн хэмжээг нэмэгдүүлэх тухай хууль, тэтгэврийн нөөц сангийн мөнгөжүүлэх арга хэмжээнд нийт 1,134.0 тэрбум төгрөгийн санхүүжилт олгохоор тооцлоо.

Тэтгэврийн сангийн нийт алдагдал 998.7 тэрбум төгрөг байгаа нь өмнөх онтой харьцуулахад 246.4 тэрбум төгрөг буюу 32.8 хувиар нэмэгдсэн. Шалтгаан нь нийгмийн даатгалын сангаас тэтгэвэр, тэтгэмж авагч даатгуулагчдын тооны өсөлт, Улсын Их Хурлын 7 дугаар сарын 7-ны өдрийн чуулганаар батлагдсан Нийгмийн даатгалын багц хуулиудын өөрчлөлт, тэтгэврийн хэмжээг нэмэгдүүлсэн 2023 оны төсвийн тодотголын нөлөөлөл болон 2024 оны 4 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс 10 хувиар нэмэгдүүлэх төлөвлөгөөтэй холбоотой.

Тэтгэмжийн даатгалын сан, үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалах өвчний даатгалын сан, ажилгүйдлийн даатгалын сан зэрэг бусад сангуудын тэнцэл нийт 390.0 тэрбум төгрөгийн ашигтай гарч хуримтлагдахаар байна.

Нийгмийн даатгалын сангийн орлого: Нийгмийн даатгалын сангийн нийт орлогыг эдийн засгийн идэвхжил нэмэгдэх, Нийгмийн даатгалын багц хуулийн хэрэгжилтийг хангах, нийгмийн даатгалын хамрах хүрээг нэмэгдүүлэх, хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээ болон төрийн албан хаагчдын цалинг нэмэх зэрэг шалтгаануудыг тооцож 2023 оноос 1,068.8 тэрбум төгрөгөөр нэмэгдүүлж, 4,469.6 тэрбум төгрөг байхаар тооцлоо.

Нийгмийн даатгалын сангийн зарлага: Нийгмийн даатгалын сангийн нийт зарлага 5,145.5 тэрбум төгрөгөөр төлөвлөсөн нь 2023 онтой харьцуулахад 992.8 тэрбум төгрөгөөр нэмэгдэж байна. Иргэдийн тэтгэвэр, тэтгэмжид зарцуулах хөрөнгийг нэмэгдүүлэхдээ тэтгэвэр авагчдын тооны өсөлт, 2023 онд хийгдсэн төсвийн тодотголын арга хэмжээг үргэлжлүүлэх, Нийгмийн даатгалын багц хуулиудын хэрэгжилтийг хангах, тэтгэврийн хэмжээг 2024 оны 4 дүгээр сараас 10 хувиар нэмэгдүүлэх зэрэг нөлөөллийг тооцлоо.

Нийгмийн даатгалын сангийн Капитал банкнаас авах 67.2 тэрбум төгрөгийн авлагыг тусгав.

Эрүүл мэндийн даатгалын сан

Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн орлого: Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн 2024 оны төсвийн нийт орлогыг 2,002.2 тэрбум төгрөг байхаар төлөвлөсөн. Үүний 1,108.4 тэрбум төгрөгийг төр хариуцах эмнэлгийн тусламж, үйлчилгээ, төрөөс эрүүл мэндийн даатгалын шимтгэлийг нь хариуцан төлөх даатгуулагчдын шимтгэлийн орлогоос тус тус бүрдэхээр байна.

Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн зарлага: Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн нийт зарлагыг 1,970.6 тэрбум төгрөг байхаар төлөвлөлөө. Үүнээс эрүүл мэндийн байгууллагад олгох тусламж, үйлчилгээний санхүүжилтийг 1,758.8 тэрбум төгрөг, эрсдэлийн санг 54.6 тэрбум төгрөг, төр хариуцах эмийн зардлын хяналт, хүртээмжийг сайжруулах зорилгоор эмийн үнийн хөнгөлөлтөд олгох санхүүжилтийг 140.0 тэрбум төгрөг, үйл ажиллагааны зардлыг 17.2 тэрбум төгрөг байхаар тус тус тооцлоо.

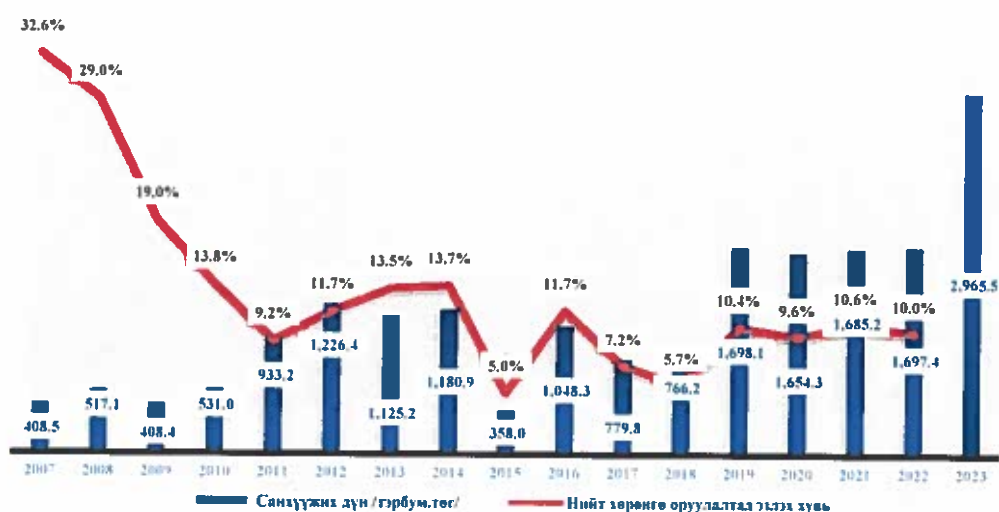
VI

УЛСЫН ТӨСВИЙН ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ

6.1 Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтын судалгаа, статистик

Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалт нь аливаа улс орны нийгмийн болон эдийн засгийн дэд бүтцийг бүрдүүлэхэд чухал үүрэг гүйцэтгэж ирсэн. Монгол Улсын хувьд ч мөн нийгмийн өсөн нэмэгдэж буй хэрэгцээг хангахад шаардлагатай төсөл, арга хэмжээний дийлэнх хэсгийг улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжүүлж байна. Монгол Улсын нийт хөрөнгө оруулалтын дунджаар 10 орчим хувийг улсын төсвийн хөрөнгө оруулалт эзэлж байна.

График 6.122. Нийт хөрөнгө оруулалтын тоон мэдээлэл /тэрбум Т/

Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтын хувьд жилд дунджаар ДНБ-ний 4 хувьтай тэнцэх хэмжээний санхүүжилт батлагдаж, нийгэм, эдийн засгийн олон асуудлыг шийдвэрлэх барилга байгууламж, дэд бүтэц, бүтээн байгуулалтын төслүүдийг хэрэгжүүлсэн.

Нийт хөрөнгө оруулалтын 10 орчим хувийг улсын төсвийн хөрөнгө оруулалт эзэлж байна.

График 6.223. Төсвийн хөрөнгө оруулалтын дотоодын нийт бүтээгдэхүүнд эзлэх хувь, мэдээлэл /тэрбум Т/

Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар 2016-2023 онд нийтдээ 10.1 их наяд төгрөгийн санхүүжилт батлагдаж, давхардсан тоогоор 6306 төсөл, арга хэмжээг улсын хэмжээнд хэрэгжүүлж, 7.1 их наяд төгрөгийн санхүүжилт олгосон байна.

Түүнчлэн Улсын Их Хурлаас 2010 онд баталсан Концессын тухай хуулийн дагуу концессын “Барих-Шилжүүлэх” төрлөөр гэрээ байгуулсан төслүүдийн эргэн төлөлтийг мөн 2016 оноос эхлэн улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар санхүүжүүлсэн байна.

Хүснэгт 6.1. Төсвийн хөрөнгө оруулалт 2017-2023 онуудад /тэрбум Т/

№	Төсвийн жил	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
1	УТХО	977.6	602.1	683.3	1,553.4	1,330.9	1,418.9	1,377.7	2,695.0
2	Концесс	70.7	177.7	82.9	144.7	323.5	266.3	303.6	279.6
Нийт дүн		1,048.3	779.9	766.2	1,698.1	1,654.4	1,685.2	1,697.4	2,974.6

6.2 Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтын 2023 оны гүйцэтгэл:

Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар 2023 онд 7.9 их наяд төгрөгийн төсөвт өртөгтэй 2.9 их наяд төгрөгийн санхүүжилт бүхий 1143 төсөл, арга хэмжээ байна. Гүйцэтгэлийн хувьд 2023 оны 09 дүгээр сарын 28-ны өдрийн байдлаар 1.4 их наяд төгрөгийн санхүүжилт хийгдэж, гүйцэтгэл 49.2 хувьтай байна.

Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтын хувьд өмнөх онуудад эхлүүлсэн төслүүдийг дуусгах, ашиглалтад оруулах бодлого баримталж,

энэ хүрээнд барилгын материалын үнийн өсөлтөөс үүдсэн нэмэлт санхүүжилтийг 2023 оны төсөвт тусган батлуулсан бөгөөд үнийн өсөлтийн санхүүжилтийг захиалагч, гүйцэтгэгчтэй байгуулсан гэрээ, хянан баталгаажуулж ирүүлсэн гүйцэтгэл болон үнийн өсөлтийн магадлалын ерөнхий дүгнэлтийн дагуу олгож байна. Үнийн өсөлтийн гүйцэтгэлд 2023 оны 09 дүгээр сарын 25-ны өдрийн байдлаар 199.3 тэрбум төгрөгийн санхүүжилт олгож, гүйцэтгэл 66.9 хувьтай байна.

6.3 Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтын шинэчлэл

Сангийн яамнаас төсвийн хөрөнгө оруулалтын удирдлагыг сайжруулах, үр ашгийг нэмэгдүүлэх, ил тод нээлттэй байдлыг дээшлүүлэх чиглэлээр олон арга хэмжээг хэрэгжүүлэн ажиллаж байна. Тухайлбал:

Зураг 6.1. Төсвийн хөрөнгө оруулалтын шинэчлэл

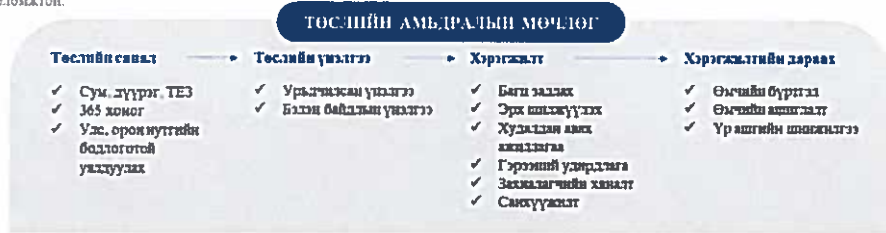

Төсвийн хөрөнгө оруулалтын үйл ажиллагааг бүрэн цахимд шилжүүлсэн буюу төсвийн төсөлд тусгах төслүүдийн төлөвлөлт, төслүүдийг аргачлалын дагуу үнэлж эрэмбэлэх үе шат, шалгуур үзүүлэлтээр оноо өгөх үйл явц, төлөвлөлтийн үйл ажиллагаанд шаардлагатай зураг төсөв, газрын мэдээллийн системүүдээс мэдээллийн эх сурвалжийг татах зэрэг үйл ажиллагаанаас гадна тухайн жилийн төсвийн тухай хуулиар батлагдсан оруулалтын хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээний хуваарилалт, худалдан авах ажиллагаа, гэрээ байгуулах үйл явц, гэрээ баталгаажуулалт, гүйцэтгэл гаргах, түүнийг хянах, санхүүжүүлэх, гүйлгээ хийх, тэдгээрийн тайлагналт, ашиглалт, өмч бүртгэл гээд бүхий л үйл ажиллагааг цахимжуулж, энэхүү үйл ажиллагаанд оролцогчдыг нэгдсэн платформд нэгтгэж, мэдээллийн нэгдсэн сан бүрдүүлж, үүний үндсэн дээр олон нийтэд ил тод, нээлттэй байдлаар мэдээллийг хүргэж байна.

Зураг 6.2. Төсвийн хөрөнгө оруулалтын үйл ажиллагааны үе шат

“www.publicinvestment.gov.mn” вэб сайт болон “Public Investment” гар утасны аппликэйшн бүхний Төсвийн хөрөнгө оруулалтын удирдлагын ЦАХИМ СИСТЕМ юм.

ТӨЛӨВЛӨЛТ	ХЭРЭГЖИЛТ	САНХҮҮЖИЛТ	ХЯНАЛТ	ТАЙЛАГНАЛТ
Төсөл, арга хэмжээг анхан шатны байгууллагаас эхлэн санхүүжилтийн бүх эх үүсвэрээр төлөвлөх боломжтой болно. --- Прогд, олон нийт өөрийн орон нутагт хэрэгжүүлэх төслийн саяал өгөх, шийдвэрлэлтийн явцыг хянах боломжтой.	Худалдан авах ажиллагааны цахим системээс тендерийн мэдээлэл болон шааргасан гүйцэтгэлийн мэдээлэл хяруулаг болно. --- Гэрээ бүрэн цахимдаа.	Санхүүжилтийн хүсэлт шийдвэрлэх процесс 100% цахим бөгөөд хууль ёсоор хянаж хямаарах болон төлжих үйл ажиллагааг бууруулсан	Хэрэгжээ буй төслүүдийг эрх бүхий хяналтын байгууллагууд хянахаас гадна төсөл, арга хэмжээний гүйцэтгэлийн мэдээлэл нь прогрд, олон нийтэд ил тод нэвчлэгтэй	Өмнөх онуудад хэрэгжсэн, одоо хэрэгжж буй, төслүүдтэй холбоотой бүхий л төрлийн мэдээллийн нэгдсэн сан бүрдлэн.

Төсвийн хөрөнгө оруулалтын удирдлагын цахим систем одоогийн байдлаар үндсэн 10 системтэй холбогдож, мэдээллийг үндсэн эх сурвалжаас татаж, олон нийтэд хүргэж байна.

Зураг 6.3. Төсвийн хөрөнгө оруулалтын цахим систем

Төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжүүлсэн төсөл, арга хэмжээний хөрөнгө, өмчийн удирдлагыг бүрэн хэрэгжүүлж, ашиглалтад орсон төслүүд, өмчийн үр ашгийг үнэлэх, түүнийг төлөвлөлттэй бүрдүүлэх үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэх, хөрөнгийн чанар, ашиглалтыг сайжруулах үйл ажиллагааг 2023 онд нэвтрүүлэн ажиллаж байна.

Нэг талаар “Шинэ сэргэлтийн бодлого”-ын төрийн бүтээмжсийн сэргэлтийг дэмжих, нөгөө талаар жендерийн мэдрэмжтэй төсвийн хөрөнгө оруулалтыг бий болгох зорилтын хүрээнд улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжүүлэх төсөл, арга

хэмжээний хувьд “АНХ УДАА” иргэдийн саналыг авах арга хэмжээг 2023 онд хэрэгжүүллээ.

Дэлхийн банкнаас хэрэгжүүлж буй “Монгол Улсад ил тод байдал, олон нийтийн оролцоог нэмэгдүүлэхэд нийгмийн эгэх хариуцлагыг бэхжүүлэх нь” (MASAM II) төслийн хүрээнд улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтын удирдлагад иргэдийн оролцоог хангах зорилгоор “Төсвийн хөрөнгө оруулалтын удирдлагын цахим систем” гар утасны аппликэйшнээр дамжуулан төсвийн хөрөнгө оруулалтын талаар мэдлэг мэдээлэлтэй болж, тухайн орон нутгийн хөгжлийн бодлогын баримт бичгүүдтэй танилцах, улмаар төсвийн хөрөнгө оруулалтын төлөвлөлтөд саналаа өгөх, иргэдийн өгсөн саналыг холбогдох төрийн захиргааны байгууллагууд төсвийн хөрөнгө оруулалтын бодлого, төлөвлөлтөд тусгах, иргэдийн өгсөн санал нь төсөвт туссан эсэх талаар эргэж мэдээлэх, хөрөнгө оруулалтын явцад иргэдийн хяналтыг бий болгох боломж бүрдэх юм.

Дээрх ажлын хүрээнд 2023 оны 3-4 дүгээр сарын хооронд MASAM II төслийн хамтран хэрэгжүүлэгчид болох “Глоб Интернешнл төв”, “Дэлхийн Зөн Монгол” олон улсын байгууллага гар утасны аппликэйшнийг иргэдэд танилцуулах уулзалт, ярилцлага зохион байгуулах, аппликэйшнийг ашиглах заавар бүхий брошюр бэлтгэж тараах, улмаар иргэдээс хөрөнгө оруулалтын төсөлд санал авах ажлыг улсын хэмжээнд зохион байгуулсан.

Төсвийн хөрөнгө оруулалтын аппликэйшнаар 2024 онд хэрэгжүүлэх төслийн саналыг иргэдээс авах үйл ажиллагааг 2023 оны 04 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс 10-ны өдрийн хооронд улсын хэмжээнд зохион байгуулсан үр дүнг нэгтгэн танилцуулбал:

Зураг 6.4. Төсвийн хөрөнгө оруулалтын цахимжуулалтын үр дүн

Иргэдийн саналаар хамгийн өндөр санал авсан төслүүдийг саналын тоогоор эрэмбэлж дараах байдлаар оруулав:

Зураг 6.5. Шинэ төслийн санал ирүүлсэн хөрөнгө оруулалтын төрлийн тоо

**Шинэ төслийн
санал ирүүлсэн
хөрөнгө
оруулалтын
төрлийн тоо**
101/112

Сургууль

Төслийн санал: 257
Давхардсан санал: 805
Үнэлгээ өгсөн тоо: 2530

Цэцэрлэг

Төслийн санал: 129
Давхардсан санал: 407
Үнэлгээ өгсөн тоо: 1892

Явган иргэдийн гам

Төслийн санал: 128
Давхардсан санал: 310
Үнэлгээ өгсөн тоо: 960

Дотуур байр

Төслийн санал: 104
Давхардсан санал: 253
Үнэлгээ өгсөн тоо: 1133

**Өрх & Сум тосгоны
ирүүлэгчдийн тов**

Төслийн санал: 96
Давхардсан санал: 276
Үнэлгээ өгсөн тоо: 646

Соёлын тов

Төслийн санал: 83
Давхардсан санал: 225
Үнэлгээ өгсөн тоо: 1112

Түүнчлэн, Улсын Их Хурлаас 2023 оны 07 дугаар сарын 07-ны өдөр баталсан Төсвийн тухай хуульд оруулсан нэмэлт, өөрчлөлтийг хэрэгжүүлэн Төсвийн тухай хуулийн “29¹.2.6. олон нийтээр хэлэлцүүлсэн байх” гэсэн заалтын дагуу Засгийн газраас Ерөнхий сайдаар ахлуулсан ажлын хэсэг, Засгийн газрын гишүүд 2023 оны 09 дүгээр сарын 03-ны өдрөөс эхлэн 21 аймаг, нийслэлийн хэмжээнд 2024 онд улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээ тус бүрийг иргэдэд танилцуулж, иргэдийн саналыг авч эрэмблүүлэх ажлыг хэрэгжүүлээ.

Цаашид төсвийн хөрөнгө оруулалтыг илүү ухаалаг, үр ашигтай, уур амьсгалын өөрчлөлтийг бууруулах, төсвийн хэмнэлттэй байхад чиглэсэн судалгаа хийж байна. Ингэснээр бид 2025 оноос эхлэн ногоон хөрөнгө оруулалт, эрчим хүчний хэмнэлттэй хөрөнгө оруулалтыг төлөвлөх, хэрэгжүүлэх арга зүй, аргачлалыг нэвтрүүлнэ.

6.4 Монгол Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтын талаарх олон улсын үнэлгээ

Дэлхийн банк болон Олон улсын валютын сангаас Монгол Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтын удирдлага үйл ажиллагаанд тогтмол үнэлгээ хийж, түүний дагуу тайлан зөвлөмж гаргадаг. “Төсвийн хөрөнгө оруулалтын удирдлагын үнэлгээ - PIMA” үнэлгээг 2016 онд хийж байсан бол энэ жил буюу 2023 оны 06 дугаар сард дахин хийсэн. Уг үнэлгээгээр Монгол Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтын үр ашгийн үзүүлэлт 14% болж сайжирсан бөгөөд 2016 онтой харьцуулахад эрс сайжирсан гэсэн дүгнэлтийг өгсөн байна.

Зураг 6.6. “Төсвийн хөрөнгө оруулалтын удирдлагын үнэлгээ- PIMA”

2016 PIMA			2023 PIMA					
	ҮЕ ШАТ	ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ	ХЭРЭГЖИЛТ	ҮЕ ШАТ	ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ	ХЭРЭГЖИЛТ		
А. Төсвийн зарчмын ба шаардлага	1	Төсвийн зарчмын ба шаардлага	Дума	Мүү	1	Төсвийн зарчмын ба шаардлага	Дума	Мүү
	2	Үндэсний болон салбарын төлөвлөлт	Дума	Дума	2	Үндэсний болон салбарын төлөвлөлт	Дума	Дума
	3	Төв, орон нутгийн үндэс	Дума	Дума	3	Байгууллага хоорондын үндэс	Дума	Дума
	4	Төр, хувийн хэвшлийн түншлэл	Мүү	Мүү	4	Төсвийн үнэлгээ	Дума	Дума
	5	Дэд бүтцийн компанийн зохицуулалт	Дума	Дума	5	Дэд бүтцийн бусад санхүүжилт	Сайн	Дума
Б. Урсгал	6	Олон жилийн төсөвлөлт	Дума	Мүү	6	Олон жилийн төсөвлөлт	Дума	Мүү
	7	Төсвийн ил бүрэн байдал	Дума	Мүү	7	Төсвийн ил бүрэн, нэгдмэл байдал	Дума	Мүү
	8	Төсвийн мэдээлэл байдал	Дума	Дума	8	Хөрөнгө оруулалтын төсөвлөлт	Дума	Дума
	9	Төсвийн үнэлгээ	Дума	Мүү	9	Засвар үйлчилгээний санхүүжилт	Дума	Мүү
	10	Төсвийн сонголт	Дума	Мүү	10	Төсвийн сонголт	Сайн	Дума
С. Хэрэгжлэл	11	Хөрөнгө оруулалтын амьдрал	Дума	Дума	11	Хуульчилсан амьдрал	Сайн	Дума
	12	Санхүүжилтийн ололт	Мүү	Мүү	12	Санхүүжилтийн ололт	Сайн	Сайн
	13	Төсвийн гүйцэтгэлийн ил тог байдал	Сайн	Сайн	13	Батлан уриалгаа, хяналт	Дума	Дума
	14	Төсвийн хэрэгжлэлийн үзрэлдэг	Мүү	Мүү	14	Төсвийн хэрэгжлэлийн үзрэлдэг	Сайн	Дума
	15	Төрийн өмчийн хөрөнгийн хяналт-шинэжилгээ	Сайн	Сайн	15	Төрийн өмчийн хөрөнгийн хяналт-шинэжилгээ	Сайн	Сайн

“Төсвийн хөрөнгө оруулалтын удирдлагын үнэлгээ- PIMA” үнэлгээ нь зөвхөн улсын төсвийн хөрөнгө оруулалт бус төсвийн бүхий л эх үүсвэрийн хөрөнгө оруулалт буюу улсын төсөв, орон нутгийн төсөв, гадаад зээл тусламж болон төрийн өмчит компаниудын хөрөнгө оруулалт зэргийг бүхэлд нь хамруулдаг. Цаашид Монгол Улсын төрийн өмчит компаниудын хөрөнгө оруулалтын үйл ажиллагаанд анхаарал хандуулахыг зөвлөсөн байна.

Зураг 6.7. Ажиглагдсан ахиц дэвшил

ОУВС: Ахиц дэвшил ажиглагдсан

- Улсын төсвөөс санхүүждэг төстүүдийн менежментийг сайжруулав
- Төсвийн үнэлгээ, эрмэлзэх, шинэх журмыг боловсруулав
- Төсвийн хөрөнгө оруулалтын удирдлагын системийг (PIMS) боловсруулсан
- Хэрэгжлэх буй төстүүдийн хяналт болгодог болсон
- Санхүүжилтийн хүртээмж боломж сайжирч, сүүлийн жилүүдэд өрийн үлдэгдэл нэрээгүй
- Барих, Шилжүүлэх төслүүд болон Хөгжлийн банкны арилжавны бус загас төсвийн төслүүдийг төсөвт оруулсан.
- Дэд бүтцийн зах зээлд хувийн хэвшлийн оролцох орчим сайжирсан
- ТХХТ-ийн тухай хуулийг баталсан
- Хөрөнгө оруулалтын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгыг УИХ-д өргөн барьсан
- ТӨҮГ-ын тухай хуулийг УИХ-д өргөн барьсан

6.5 Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалт 2024 онд

Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтын 2024 оны төлөвлөлтийг Төсвийн тухай, Төрийн хэмнэлтийн тухай, холбогдох бусад хууль, тогтоомж болон Засгийн газрын 2023 оны 278 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээг төлөвлөх,

санхүүжүүлэх, хянах, тайлагнах журам”, Сангийн сайдын 2018 оны 295 дугаар тушаалаар батлагдсан “Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээг үнэлэх, эрэмбэлэх, сонгох үйл ажиллагааны журам болон аргачлалууд”-ын хүрээнд төсвийн хөрөнгө оруулалтын цахим систем /PIMIS/-ээр хэрэгжүүллээ.

Зураг 6.8. Төслийг үнэлэх болон сонгох үе шат

Төсвийн хөрөнгө оруулалтаар шинээр хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээг 2 үе шатанд 16 шалгуур үзүүлэлтээр оноо өгч эрэмбэлэн цахим системд хэрэгжүүлж дараагийн шатны байгууллагад илгээх байдлаар төлөвлөдөг.

Зураг 6.9. Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтын төслийн төлөвлөлтийн шалгуур үзүүлэлт

Үе шат	Шалгуур үзүүлэлт	Төсвийн ерөнхийлөн захиргагч			Сангийн яам		
		Оноо	Жин	Дүн	Оноо	Жин	Дүн
Төслийн үнэлгээ хийх	1-1 Бодлогын баримт бичигт тусгагдсан байдал	5	1.5	7.5	5	1.5	7.5
	1-2 Бусад төсөл аргаар хэрэгжүүлж эрх зөвшөөрлийг авсан эсэх	5	2.5	12.5	5	2.5	12.5
	1-3 Эдийн засгийн үр ашги, нийгмийн ач холбогдол	5	3	15	5	3	15
	1-4 Төслийн эдийн засгийн шинжилгээ	5	2.5	12.5	5	2.5	12.5
	1-5 Төслийн зарчлыг бүрэн тооцсон эсэх	5	3	15	5	3	15
	1-6 Төслийн боловгүй эрхлэл	5	2	10	5	2	10
	1-7 Төсөл хэрэгжүүлэх дараа үйл ажиллагааг нь үр ашгтай төлөвтэй удирдан гүйцэтгэх, чиглэл байгаа эсэх	5	2	10	5	2	10
		ТМӨ		82.5		82.5	
Төслийг сонгох	2-1 Төслийн гэрэлт үйл ажиллагааны мөнгөбөрт тусгагдсан байдал	5	1	5	5	1	5
	2-2 Тухайн төслийн ерөнхий оруулалтын бодлогын чиглэлд нийцэх буй байдал	5	1	5	5	1	5
	2-3 Тухайн төслийн үндсэн чиглэлтэй нийцэх буй байдал	5	1	5	5	1	5
	2-4 Төслийн зарчлыг бүрэн тооцсон эсэх	5	3	15	5	3	15
	2-5 Санхүүжилтийн эх үүсвэрийн төрөл	5	1.5	7.5	5	1.5	7.5
	2-6 Урсгал зарчлыг төлөвтэй төсвийн болон төсвийн эсх, төсөвт өгч өгөх	5	1	5	5	1	5
	2-7 Төсөл хэрэгжүүлэх нийцэл гэрч боловгүй эрхлэл	5	2.5	12.5	5	2.5	12.5
	2-8 Төслийг хэрэгжүүлэх бусад мөнгө бүрдсэн эсэх	5	1.5	7.5	5	1.5	7.5
	2-9 Төслийн ерөнхийлөн захиргагчийн эрмэлзсэн байдал	5	1	5	5	1	5
		ТМӨ		67.5		67.5	

Төсвийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлд заасан цаглабарын дагуу төсвийн ерөнхийлөн захирагчдаас 2024 онд улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжүүлэх нийт 22.6 их наяд төгрөгийн төсөвт өртөгтэй

2024 онд шаардлагатай санхүүжилт нь 10.4 их наяд төгрөгийн хүсэлт бүхий 2511 төсөл, арга хэмжээний саналыг албан бичгээр болон цахим системээр ирүүлсэн. Төсвийн ерөнхийлөн захирагчдаас ирүүлсэн саналыг холбогдох хууль, журамд заасан шаардлага, шалгуур үзүүлэлтийн дагуу боловсрууллаа.

Төсвийн төсөлд улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээг боловсруулахдаа дараах бодлого, зарчмыг баримталлаа. Үүнд:

- ✓ Хот, хөдөөгийн сэргэлтийг дэмжих арга хэмжээг хэрэгжүүлэх төсвийн бодлогыг дэмжихэд төсвийн хөрөнгө оруулалтыг чиглүүлэх;
- ✓ Дэд бүтцийн салбарын хөрөнгө оруулалтыг нэмэгдүүлж эдийн засгийн өсөлтийг эрчимжүүлэхэд чиглэсэн төслүүдийг санхүүжүүлэх;
- ✓ Хөдөөгийн алслагдсан багуудаас мэдээлэл холбооны дэд бүтцэд холбогдоогүй багуудыг харилцаа, холбоожуулах;
- ✓ Иргэдийн оролцоонд суурилсан ил тод, цахим, хэмнэлттэй бөгөөд үр ашигтай төсөл, арга хэмжээг хэрэгжүүлэх;
- ✓ Дунд болон урт хугацааны бодлогын баримт бичигт тусгагдсан арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд чиглэсэн төслүүдийг дэмжих;
- ✓ Олон жил үргэлжилсэн дуусаагүй барилга байгууламжийг ашиглалтад оруулах;
- ✓ Төсөвт өртгийн нэмэгдлийг аудитын дүгнэлтэд үндэслэн төсвийн төсөлд тусгах;

Дараа онуудад дамжин хэрэгжих төслүүдийн хувьд ажлын гүйцэтгэлтэй уялдуулан үлдэгдэл санхүүжилтийг тусгах, төсөвт өртгийн нэмэгдлийг магадлалын ерөнхий дүгнэлтэд хийсэн аудитын дүгнэлтийг үндэслэн тусгах, хэрэгжиж байгаа төслүүдэд үнэлгээ өгч, эрэмбэлж, зохицуулалтын тохируулга хийх зарчмыг хөрөнгө оруулалтын бодлогод баримтлав.

Төсвийн Ерөнхийлөн захирагчдаас шилжих буюу он дамжин хэрэгжих төсөл арга хэмжээний 2.8 их наяд төгрөгийн санал ирүүлснээс 946.5 тэрбум төгрөг нь төсөвт өртгийн нэмэгдэл санхүүжилт бөгөөд эдгээрийг УИХ-ын 2022 оны 72 дугаар тогтоолын дагуу аудитын дүгнэлт гаргуулахаар Үндэсний аудитын газарт хүргүүлснээс баталгаажуулж ирүүлсэн 214 төслийн 560.5 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртгийн нэмэгдлийг бүрэн тусгалаа.

Шинэ хөрөнгө оруулалтын хувьд Төсвийн Ерөнхийлөн захирагчдаас нийтдээ 11.0 их наяд төгрөгийн төсвийн хөрөнгө оруулалтын санал ирсэн бөгөөд үүнийг холбогдох хууль тогтоомжид нийцсэн эсэх,

цахим систем, аргачлалын шалгуур үзүүлэлтийг хангасан эсэх, мөн зураг төсөв, газрын асуудал бүрэн шийдэгдсэн байдал зэрэг шалгуур үзүүлэлтээр эрэмбэллээ.

Түүнчлэн, Шинэ сэргэлтийн бодлогын “Хот, хөдөөгийн сэргэлт”-ийг дэмжих зорилтын хүрээнд Монгол Улсын Ерөнхий сайдаар ахлуулсан ажлын хэсэг нийтдээ 21 аймагт ажилласнаар төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжүүлэх, тухайн орон нутагт нэн тэргүүний болон тулгамдаж буй асуудлыг шийдвэрлэх төсөл, арга хэмжээг 7800 гаруй иргэдэд танилцуулж, иргэдийн саналыг авсны үндсэн дээр төслийн бэлэн байдлаар эрэмбэлэн төсвийн төсөлд тусгалаа.

Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтыг хот, хөдөөгийн сэргэлтийг дэмжихэд чиглүүлж энэ хүрээнд нийт хөрөнгө оруулалтын 79% буюу 2.6 их наяд төгрөгийн санхүүжилт бүхий 846 төсөл, арга хэмжээ, дэд бүтэц, барилга байгууламжийг төсвийн төсөлд тусгасан бөгөөд дараах онцлох төслүүдийг дурдвал: Үүнд

1. Хөдөөгийн алслагдсан багуудаас мэдээлэл холбооны дэд бүтцэд холбогдоогүй *191 багт харилцаа, холбооны дэд бүтэц бүрдүүлэх зорилгоор 20.0 тэрбум төгрөг;*
2. Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөрт тусгагдсан томоохон зорилтын нэг болох дэлхийн жишигт нийцсэн шинэ технологи, инноваци бүхий эс, эд, эрхтэн шилжүүлэх төвийг Улсын төв нэгдүгээр эмнэлгийн дэргэд байгуулахаар *“Эс, эд, эрхтэн шилжүүлэн суулгах төв”-ийн бүтээн байгуулалтын санхүүжилт болох 140.0 тэрбум төгрөг;*
3. Түүнчлэн, Улаанбаатар хотын Баянгол дүүрэгт баригдах “Зүрх судасны үндэсний төв”-ийн гадна шугам сүлжээ, дэд бүтэц, Төв аймгийн Сэргэлэн суманд баригдах “Халдвар үндэсний төв-2”-ийн гадна шугам сүлжээ, дэд бүтэц нийтдээ *15.6 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөг бүхий 5.1 тэрбум төгрөг* тус тус тусгалаа
4. Монгол Улсын урт хугацааны хөгжилийн зорилтод нийцүүлэн хүн амын нутагшилт, суурьшлын зохистой тогтолцоог бүрдүүлэх, хот, хөдөөгийн тэнцвэрт хөгжлийг хангах, түүх, соёл, аялал жуулчлалыг дэмжих бодлогын хүрээнд *“Шинэ Хархорум” хотыг байгуулах судалгаа, ТЭЗҮ, зураг төсөв боловсруулахад санхүүжилтэд 30.0 тэрбум төгрөг;*
5. Шинэ сэргэлтийг дэмжих хөгжлийн тойрог авто замын үндэсний сүлжээ бий болгох зорилтын хүрээнд аймгийн төвүүдийг хатуу хучилттай авто замаар холбох, сумдыг улсын чанартай авто замтай холбох *32 томоохон хатуу хучилттай авто зам, гүүрийн байгууламжийг эхлүүлж, үүнд шаардлагатай 978.7 тэрбум төсөвт өртөг бүхий 226.7 тэрбум төгрөг* шинээр тусгасан бол он дамжин

- хэрэгжиж буй боомтын томоохон төслүүдийг үргэлжлүүлэхээр санхүүжилтийг ажлын явц, гүйцэтгэлд үндэслэн тусгав.
6. Хөдөөгийн хөгжлийг эрчимжүүлэх, хотын төвлөрлийг бууруулах зорилтын хүрээнд аймгийн төвүүдийн орон сууцны дэд бүтэц, шинэ суурьшлын дэд бүтэц, инженерийн хангамж, цахилгаан болон дулааны хангамжийг нэмэгдүүлэх, шинэ эх үүсвэрийг бий болгох чиглэлээр *Хөшигийн хондийн дэд бүтцэд 50.4 тэрбум төгрөг*, БНСУ-ын хөнгөлөлттэй зээлээр хэрэгжиж байгаа Говьсүмбэр, Дундговь, Завхан, Хэнтий, Сүхбаатар, Төв, Архангай, Говь-Алтай, Баянхонгор, Өвөрхангай аймгуудын дулааны станцыг шинээр барих төсөлд Монголын талын хариуцах дэд бүтэц, цахилгаан хангамж 2-р хэлхээний санхүүжилтэд нийтдээ *51.8 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөг бүхий 22.1 тэрбум төгрөгийн санхүүжилт*, барилгын материалын чанар, стандартыг сайжруулах бодлогын хүрээнд Замын-Үүд, Алтанбулаг хилийн боомтуудад барилгын материалын сорилт шинжилгээний лабораториудын тоног төхөөрөмжийн худалдан авахад *23.2 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөг бүхий 9.2 тэрбум төгрөгийн санхүүжилт тусгасан* бол аймгийн төвүүдийн цахилгаан, дулаан, инженерийн дэд бүтцэд шаардлагатай *нийт 142 төслийн 591 тэрбум төгрөгийн санхүүжилтийг* тус тус тусгав.
 7. Төрийн үйлчилгээг иргэдэд тасралтгүй хүргэх, боловсрол, эрүүл мэндийг хүртээмжийг нэмэгдүүлэх, хүн бүрийг хөгжлөөс хоцроохгүй байх зорилтын хүрээнд улсын хэмжээнд *361.3 тэрбум төгрөгийн санхүүжилт бүхий 140 сургууль, 147.8 тэрбум төгрөгийн санхүүжилт бүхий 128 цэцэрлэг, 137.5 тэрбум төгрөгийн санхүүжилт бүхий 65 эмнэлэг, 43.2 тэрбум төгрөгийн санхүүжилт бүхий 36 дотуур байр, 132.8 тэрбум төгрөгийн санхүүжилт бүхий 51 соёлын төв, музей, театрын төслүүд, 78.9 тэрбум төгрөгийн санхүүжилт бүхий 50 спорт заал, спорт цогцолборын төслүүд*;
 8. Гадаадын зээл, тусламжийн санхүүжилтээр хэрэгжиж буй томоохон төслүүдийн гэрээний үүргийн хүрээнд Монгол талын хариуцах санхүүжитэд *200.6 тэрбум төгрөг*;
 9. Ногоон хөгжлийн сэргэлтийн хүрээнд Ганга нуур, Өгийнуур, Хэрлэн голыг бохирдлоос хамгаалах, урсацыг нэмэгдүүлэхэд шаардлагатай *9.0 тэрбум төгрөг*;
 10. Хөдөлмөрийн зах зээлийн эрэлтэд нийцсэн ур чадвартай хүний нөөцийг бэлтгэх, мэргэжлийн боловсролыг олгох, ажиллах хүчнийг хэрэгцээг хангах, нөгөө талдаа төвлөрлийг сааруулах, хөдөөгийн ажиллах хүчнийг нэмэгдүүлэх зорилтын хүрээнд Хөвсгөл аймагт Политехник коллеж, Дорноговь аймагт Анагаахын салбар сургууль, Завхан аймаг политехник коллеж, хөгжим бүжгийн коллежийн дотуур байрыг шинээр барихаар тусгасан бол урлагийн салбарт өндөр ур чадвар бүхий мэргэжилтэн бэлтгэх хүрээнд Монгол Улсын консерваторийн сургууль, дотуур байр, амфитеатр бүхий цогцолборыг

барихаар 27.1 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөг бүхий 8.1 тэрбум төгрөг;

11. Төсвийн хөрөнгө оруулалтаар дараа онуудад хэрэгжүүлэх хөрөнгө оруулалтын төслүүдийн бэлтгэл ажил, зураг төсөв, ТЭЗҮ боловсруулахад шаардлагатай санхүүжилт болох 40.0 тэрбум төгрөг;

Төсвийн төсөлд тусгасан нийт хөрөнгө оруулалтын 21.8% нь боловсролын салбарт буюу 709.5 тэрбум төгрөг, 18.3 % нь зам тээврийн салбарт буюу 597.7 тэрбум төгрөг, 7.8% нь эрүүл мэндийн салбарт буюу 254.9 тэрбум төгрөг, 6.8% эрчим хүчний салбарт буюу 220.8 тэрбум төгрөг, 4.7% соёлын салбарт буюу 154.9 тэрбум төгрөг байгаа бол үлдсэн нь бусад салбарт хэрэгжихээр байна.

Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар 2024 онд 9.4 их наяд төгрөгийн төсөвт өртөг бүхий 3.2 их наяд төгрөгийн санхүүжих дүнтэй 1050 төсөл, арга хэмжээ хэрэгжүүлэхээр төсвийн төсөлд тусгалаа.

№	ТӨСВИЙН ЖИЛ	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025*	2026**
1	Улсын төсөв	602.1	683.3	1,553.4	1,330.9	1,418.9	1,377.7	2,695.0	3,240.6	2,283.4	1,005.7
2	Концесс	177.7	82.9	144.7	323.5	266.3	303.6	279.6	25.0	93.5	93.5
НИЙТ ДҮН		779.9	766.2	1,698.1	1,654.4	1,685.2	1,697.4	2,974.6	3,265.6	2,376.9	1,099.2

Төсөлд тусгасан төслүүдийг эдийн засгийн ангиллаар нь авч үзвэл дийлэнх нь буюу 82.3% нь барилга байгууламж, дэд бүтэц, бүтээн байгууллалтын төслүүд бол үлдсэн 17.7% их засвар, тоног төхөөрөмж, ТЭЗҮ, зураг төсөв боловсруулах зориулалт бүхий төсөл, арга хэмжээ байна.

Төсвийн төсөлд тусгасан нийт 1050 төслийн 61% нь 2024 онд, 22% нь 2025 онд ашиглалтад орох бол 16% нь 2026 онд хэрэгжиж дуусахаар байна.

Түүнчлэн Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөр, Монгол Улсын 2024 оны хөгжлийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэхэд улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтыг чиглүүлсэн бөгөөд дараах чиглэлийн томоохон

төслүүд 2024 онд орон нутгийн эх үүсвэрээр хэрэгжихээр байна.
Тухайлбал:

1. Нийслэл Улаанбаатар хотын “Шинэ тойрог зам” төслийн ТЭЗҮ, зураг төсвийг 2023 онд нийслэлийн төсвөөр хэрэгжүүлж эхэлсэн бөгөөд энэхүү зам нь нийслэлийн 6 дүүргийн нутаг дэвсгэрийг дамнан, Улаанбаатар хотыг тойрсон дэд төвүүдийг холбосон, олон түвшний огтлол бүхий 88 км үргэлжлэх авто зам байх юм. Нийслэлийн хотын хувьд төслийн хойд болон босоо хэсэг болох 55 км авто замыг хэрэгжүүлэхээр хариуцаж байгаа бол урд хэсэг болох 33 км авто замыг ЗТХЯ хариуцаж байна. Уг төслийн бэлтгэл ажил, зураг төсөв, ТЭЗҮ-г 2023-2024 оны эхний хагаст бэлэн болгож, барилга угсралтын ажлыг нийслэлийн болон ТХХТ-ийн эх үүсвэрээр 2024 онд эхлүүлэхээр төлөвлөсөн байна.
2. Нийслэл Улаанбаатар хотын дугуйн замын сүлжээг бий болгох зорилтын хүрээнд одоогоор 72.3 км дугуйн замыг бий болгосон бөгөөд 2023-2024 онд 139.8 км дугуйн замыг бий болгохоор төлөвлөсөн байна.
3. Нийслэл Улаанбаатар хотод дэд төвүүд бий болгох төслийг 2014 оноос эхлэн хэрэгжүүлж эхэлсэн бөгөөд энэ хүрээнд Баянхошуу дэд төв, Сэлбэ дэд төв, Дамбадаржаа дэд төв, Дэнжийн мянга дэд төв, Толгойт дэд төв, Шархад дэд төвүүдийг АХБ-ны хөнгөлөлттэй зээл болох 303.3 сая доллар, мөн 36.1 сая зээлжих тусгай эрхийн санхүүжилтээр хэрэгжүүлж байгаа бөгөөд үе шаттайгаар ашиглалтад орж байна. Ингэснээр агаар хөрсний бохирдол буурах, ажлын байр нэмэгдүүлэх, хэт төвлөрлийг сааруулах, барилгажих төслүүд хэрэгжих нөхцлийг бүрдүүлнэ.
4. Улаанбаатар хотод ногоон байгууламж бүхий хүрээлэн буй орчныг бүрдүүлэх, иргэдийн ая тухтай амьдрах таатай орчныг бүрдүүлэх зорилтын хүрээнд нийслэлийн төсвийн эх үүсвэрээр Чингэлтэй хайрхан “Эрдмийн цэцэрлэгт хүрээлэн”-ийн 80 га, Дамбадаржаа нутаг дэвсгэрийн 40 га, Баянгол цэцэрлэгт хүрээлэнгийн 50 га, Олон улсын цэцэрлэгт хүрээлэнгийн 300 га, Баянгол дүүрэгт “Бичил ой, соёл амралтын бүс” зэргийг хөгжүүлж ногоон байгууламжийг бүрдүүлэх төслийг нийслэлийн төсвөөр хэрэгжүүлж байна.

Түүнчлэн, Монгол Улсын Ерөнхий сайдаар ахлуулсан ажлын хэсэг орон нутагт ажиллаж, иргэдийн санал гаргасан орон нутгийн хөгжилд томоохон ач холбогдох бүхий төслүүдийг бэлэн байдлаас хамааран үе шаттай хэрэгжүүлэх бөгөөд зураг төсөвтэй төслүүдийн хувьд 2024 оны төсөвт тусгагдсан, харин бэлтгэл ажил бүрэн хангагдаагүй төслүүдийн хувьд 2024 онд ТЭЗҮ, зураг төсвийг боловсруулахаар төлөвлөлөө.

Мөн улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтыг олон нээлттэй, ил тод байлгах зорилтын хүрээнд 2024 оноос эхлэн төсөл, арга хэмжээ бүрийг төсвийн хөрөнгө оруулалтын удирдлагын “PIMIS” цахим системээс автоматаар коджуулж байгаа бөгөөд төсвийн хөрөнгө оруулалтын цахим системд төсөл бүртгэгдсэнээр тухайн код бий болох юм.

Энэхүү код нь дахин давтагдахгүй бөгөөд тухайн төсөл эхэлснээс хойш ашиглалтад орох, өмчид бүртгэх гэх мэт бүхий л мэдээлэл, тайлагналтын үйл ажиллагаанд солигдохгүй бөгөөд энэхүү кодоор ашиглагдана. Ингэснээр олон нийт, иргэд, төслийн гүйцэтгэгч, захиалагч гээд бүхий л төрлийн оролцогчид тухайн төслийг таньж мэдэх, түүнчлэн төлөвлөлт, хэрэгжилт, санхүүжилт, тайлагналтын үйл ажиллагаанд энэхүү кодыг бүрэн ашиглана.

Үүнээс гадна улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээний жагсаалтыг гаргахдаа тухайн төслийн анхны төсөвт өртөг буюу төсөвт анх батлагдахдаа хэдэн төгрөгөөр батлагдсаныг оруулдаг боллоо.

VIII

ГАДААД ЗЭЭЛ, ТУСЛАМЖ

УИХ-аас 2023 онд гадаад зээл, тусламжийн 140 төслийг санхүүжүүлэхээр нийт 1,795.0 тэрбум төгрөг батлагдсанаас 2023 оны 9 дүгээр сарын 25-ны өдрийн байдлаар 876.0 тэрбум төгрөг санхүүжиж, гүйцэтгэл 49.0 хувьтай байна.

Монгол Улсын Засгийн газар, хөгжлийн түнш улс, олон улсын байгууллагатай хамтран 2023 онд хэрэгжүүлж байгаа болон хэлэлцээрийн шатанд байгаа гадаад зээл, тусламжийн төсөл арга, хэмжээний нийт амлалтын дүн 26.9 их наяд төгрөг байгаа бөгөөд зарцуулаагүй үлдэгдэл 21.4 их наяд төгрөг буюу ашиглалт 20.0 хувийн гүйцэтгэлтэй байгаа нь цаашид шинэ төсөл эхлүүлэхээс илүүтэй хэрэгжиж байгаа төслүүдээ төлөвлөсөн хугацаанд үр дүнтэй хэрэгжүүлж дуусгах шаардлагатай байгааг харуулж байна.

Төслүүдийг санхүүжүүлэхэд баримтлах зарчим

Монгол Улсын Засгийн газрын Хөгжлийн түнш улс, олон улсын байгууллагаас 2024 онд авч ашиглах зээл, тусламжийн төслийн төсвийг төлөвлөхдөө эдийн засгийн өсөлтийг дэмжих, Шинэ сэргэлтийн бодлогыг хэрэгжүүлэх, хот, хөдөөгийн хөгжлийг дэмжих, тэргүүлэх ач холбогдолтой томоохон төслүүдийг тэргүүн ээлжинд санхүүжүүлэх, эрүүл мэнд, нийгмийн хамгааллын чиглэлээр хэрэгжүүлж буй төслүүд, хэрэгжиж дуусах төслүүдийн санхүүжилтийг бүрэн тусгах, үргэлжилж буй төслүүдийн хувьд гэрээ хэлэлцээрт тусгагдсан төлөвлөгөөг харгалзан гэрээний хэрэгжилтийг хангах, шинэ төслүүдийн ажлыг эхлүүлэх хэмжээнд ашиглалтыг тусгах зарчим баримталсан болно.

Цаашид олон улсын эдийн засаг, санхүү, төсвийн нөхцөл байдалтай уялдуулан гадаад зээл, тусламжийн хөрөнгөөр хэрэгжиж буй төслүүдийг Шинэ сэргэлтийн бодлогыг хэрэгжүүлэхэд чиглүүлэн уялдуулж, ач холбогдлоор нь эрэмбэлж, зарим шаардлагагүй төслүүдийн санхүүжилтийг хойшлуулах зайлшгүй шаардлага гарч байна.

Ялангуяа гадаад төслийн зээлийн хувьд бодлогын өөрчлөлт хийж, Улсын Их Хурлаас 2022 онд батлагдсан Засгийн газрын өрийн удирдлагын 2023-2025 оны стратегийн баримт бичгийн дагуу гадаадын зээл, тусламжийн төслүүдийг дахин эрэмбэлж, дараах төслүүдийг цаашид хэрэгжүүлэхгүй байх бодлогыг 2024 оны төсвийн жилээс эхлүүлнэ. Үүнд:

1. Эдийн засгийн бодит өсөлт болон экспортын орлогыг нэмэгдүүлэхгүй төслүүд;
2. Гадаад улс орны худалдан авалтыг дэмжих замаар импортыг өсгөдөг төслүүд /зарим 2 талт төслүүд/;
3. Төлбөрийн тэнцэлд дарамт учруулах нөлөө бүхий төслүүд;

4. Олон удаа хугацаа сунгаж, хэрэгжилт, санхүүжилт удаашралтай байгаа төслүүд;
5. Шаардлагагүй томоохон зөвлөх үйлчилгээ бүхий төслүүд зэрэг болно.

Мөн Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн хүрээнд төслийн хугацааг олон удаа сунгахгүй байх, бодит салбарыг дэмжсэн төслүүдийг хэрэгжүүлэх, төсөл хэрэгжүүлэх нэгжийн нэгдсэн зохион байгуулалтад оруулах, төслийн бэлтгэл ажлыг бүрэн хангасан үед төслийг эхлүүлэх, хэмнэх боломжтой зардлыг бууруулах зэрэг арга хэмжээг авч хэрэгжүүлнэ.

8.1 Гадаад зээл, тусламжийн ашиглалтын мэдээлэл

Монгол Улсын 2023 оны төсвийн тодотголоор гадаад төслийн зээлийн ашиглалт 1,224.5 тэрбум төгрөг, тусламжийн ашиглалт 570.5 тэрбум төгрөгөөр батлагдсан бол 2024 онд 1,225.0 тэрбум төгрөгийн зээл, 558.0 тэрбум төгрөгийн тусламж авч ашиглахаар төсвийн төсөлд тусгалаа.

Монгол Улсын 2024 оны төсвийн тухай хуулийн гол бодлого болох Хот, хөдөөгийн хөгжлийг дэмжих бодлогын хүрээнд гадаадын зээл, тусламжийн хөрөнгөөр орон нутгийн томоохон дэд бүтэц, авто зам, зарим авто замын засвар, арчлалтын зардлыг шийдвэрлэхээр төсвийн төсөлд тусгасан. Тухайлбал, Газрын тос боловсруулах үйлдвэр болон Эрдэнэбүрэнгийн усан цахилгаан станц, 10 аймгийн дулааны цахилгаан станцын ажлыг эрчимжүүлэх, Азийн хөгжлийн банк (АХБ), Европын хөрөнгө оруулалтын банк (ЕХОБ), Уур амьсгалын ногоон сан (УАНС)-гийн зээл, буцалтгүй тусламжийн санхүүжилтээр нийт 17 аймгийн 52 суманд хэрэгжих Аймаг, сумын бүсчилсэн ногоон хөгжлийн хөрөнгө оруулалтын хөтөлбөрийн хүрээнд дэд бүтцийн асуудлыг шийдвэрлэх, АХБ-ны хөнгөлөлттэй зээлийн санхүүжилтээр Ховд, Увс, Говь-Алтай, Завхан аймгуудын төвүүдийг холбох 163.3 км болон 198 км авто замуудын ажлыг эхлүүлэх, Дэлхийн банкны зээлийн санхүүжилтээр шинээр хэрэгжих “Монгол Улсын тээврийн холболт болон логистикийг сайжруулах төсөл”-ийн хүрээнд Зам, тээврийн хөгжлийн яамнаас ирүүлсэн саналыг үндэслэн тэргүүн ээлжид:

- Улаанбаатар-Арвайхээр,
- Хархорин-Цэцэрлэг,
- Цэцэрлэг-Тосонцэнгэл,
- Улаанбаатар-Өндөрхаан,
- Булган-Мөрөн,
- Арвайхээр-Баянхонгор,
- Өндөрхаан-Чойбалсан чиглэлийн автозамуудын ээлжит болон их засварын ажил, төмөр бетон гүүрийн их болон ээлжит засварын ажлыг уг

төслийн хүрээнд хийхээр тус тус төлөвлөсөн болно. Мөн Даланзадгад-Мандалговь чиглэлийн авто замын их засварын ажлын санхүүжилтийг гадаадын зээлийн эх үүсвэрээр шийдвэрлэнэ.

Ирэх 2024 онд авч ашиглах нийт зээл, тусламжийн 40.7 хувийг олон улсын байгууллага, 59.3 хувийг хөгжлийн түнш улс орнуудын эх үүсвэрээс бүрдүүлнэ. Үүнд өмнөх жилүүдийн адил нийт зээл, тусламжийн санхүүжилтэд эзлэх АХБ-ны санхүүжилт өндөр хэвээр 26.3 хувийг эзэлж байгаа бол Дэлхийн банк (ДБ)-ны санхүүжилт 6.1 хувийг, Европын сэргээн босголт, хөгжлийн банк (ЕСБХБ)-ных 6.9 хувийг эзэлж байна. Түүнчлэн, Бүгд Найрамдах Хятад Ард Улс (БНХАУ)-ын зээл, тусламжийн санхүүжилт 18.3 хувийг эзэлж, Улаанбаатар хотын Төв цэвэрлэх байгууламжийг шинээр барих, Эрдэнэбүрэнгийн усан цахилгаан станц барих, 1008 айлын орон сууцны хороолол барих зэрэг томоохон төслүүдийг санхүүжүүлэх бол Америкийн Нэгдсэн Улс (АНУ)-ын тусламжаар санхүүжүүлэх Улаанбаатар хотын ундны ус хангамжийг нэмэгдүүлэх төсөл 18.7 хувийг, Бүгд Найрамдах Энэтхэг Улс (БНЭУ)-ын зээлээр санхүүжүүлэх Газрын тосны үйлдвэр барих төсөл 9.1 хувийг, Бүгд Найрамдах Солонгос Улс (БНСУ)-ын зээлээр санхүүжүүлэх 10 аймгийн дулааны станц барих зэрэг төслийн санхүүжилт нийт зээл, тусламжийн санхүүжилтийн 5.8 хувийг эзлэхээр байна.

Хүснэгт 7.1 Гадаадын зээл, тусламжийн 2024 оны төлөвлөгөө, хөгжлийн түншээр (тэрбум. Т)

Хөгжлийн түншүүд	Зээл ашиглалт	Тусламж ашиглалт	Нийт дүн
Азийн хөгжлийн банк	377.2	91.3	468.4
Америкийн Нэгдсэн Улс	-	334.1	334.1
Бүгд Найрамдах Хятад Ард Улс	240.1	86.6	326.6
Бүгд Найрамдах Энэтхэг Улс	162.0	-	162.0
Европын сэргээн босголт, хөгжлийн банк	114.8	22.9	122.7
Дэлхийн банк	106.5	1.9	108.4
Бүгд Найрамдах Солонгос Улс	102.8	-	102.8
Холбооны Бүгд Найрамдах Герман Улс	25.0	23.5	48.5
Австри	26.3	-	26.3
Польш	24.4	-	24.4
Европын хөрөнгө оруулалтын банк	16.0	-	16.0
Бүгд Найрамдах Франц Улс	15.0	-	15.0
Япон	15.0	-	15.0
Боловсролын Дэлхийн Түншлэл	-	9.5	9.5
Люксембург	-	2.7	2.7
Кувейт	-	0.5	0.5
Хөдөө аж ахуйн хөгжлийн олон улсын сан	0.1	-	0.1

Нийт дүн	1,225.0	558.0	1,783.0
----------	---------	-------	---------

Засгийн газрын 2024 оны гадаад зээл, тусламжийн ашиглалтыг бүтцийн хувьд авч үзвэл 1,326.0 тэрбум төгрөг буюу 74.4 хувийг хөрөнгө оруулалтын зардалд, 270.0 тэрбум төгрөг буюу 15.1 хувийг дамжуулан зээлдүүлэх зардалд, 187.0 тэрбум төгрөг буюу 10.5 хувийг урсгал зардлын санхүүжилтээр тус тус ашиглахаар төлөвлөсөн.

ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ӨР

9.1 Олон улсын санхүүгийн нөхцөл байдал ба Засгийн газрын өр

Дэлхий нийтийг хамарсан Ковид-19 цар тахлын дараах эдийн засгийн хүндрэлийн үед үнийн хөөргөдөл, ханшийн тогтворгүй байдал, зах зээлийн тодорхойгүй байдлаас шалтгаалж дэлхийн улс орнуудад төсвийн зарлагаа өсгөж, гамшгаас сэргийлэх төсөл, хөтөлбөрийг хэрэгжүүлснээр өрийн таазыг нэмэгдүүлэх шаардлага үүсч, нэмж өр үүсгэх хэмжээг тэлэх бодлогыг баримталж байна. Тухайлбал, Их Британи улсын хувьд төсвийн зарлага тэр дундаа татаасыг нэмэгдүүлснээр цэвэр өрийн ДНБ-д эзлэх хувь 1961 оноос хойш анх удаа 100 хувьд хүрч, Засгийн газрын шинээр үүсгэх өрийн хэмжээ 2023 оны 05 дугаар сард 18.3 тэрбум фунт хүрсэн байна. Мөн АНУ-ын хувьд Засгийн газрын өрийн тааз буюу нэмж өр үүсгэх дээд хэмжээ 31.3 их наяд ам.доллартой тэнцэж өрийн дефолтын эрсдэл үүссэн тул 2025 он хүртэл 2 дахин нэмэх тухай хуулийг баталсан байна.

Монгол Улстай ижил зээлжих зэрэглэлтэй Кени улсын хувьд ханшийн сулрал болон гадаад зээлийн ашиглалт ихэссэнээс шалтгаалж Засгийн газрын нийт өрийн хэмжээ 10.8 тэрбум ам.доллаар өсч нийт 70.8 тэрбум ам.долларт хүрсэн тул өрийн хязгаар болох 70.0 тэрбум ам.доллаар давсан байна. Цаашилбал, Албани улсын Засгийн газрын өрийн ДНБ-д харьцах харьцаа 80.1 хувьд хүрсэн нь сүүлийн 30 жилд байгаагүй өндөр түвшиндээ хүрээд байна.

Харин Монгол Улсын Засгийн газрын өрийн үлдэгдэл 2022 оны жилийн эцсийн байдлаар, нэрлэсэн дүнгээр 31.9 их наяд төгрөг, өнөөгийн үнэ цэнээр ДНБ-ний 52.4 хувийг эзэлж байсан бол 2023 оны эхний хагас жилийн байдлаар 31.1 их наяд төгрөг, энэ нь өнөөгийн үнэ цэнээр ДНБ-ний 43.3⁸ хувьтай тэнцэж байгаа нь өрийн хязгаар буюу Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан Засгийн газрын өрийн тусгай шаардлагыг бүрэн хангаж, цаашлаад энэ оны хязгаар болох 65.0 хувиас 21.7 хувиар бага үзүүлэлттэй байна.

Засгийн газрын өрийн хувьд 2023 онд Засгийн газрын өрийн баталгаатай Монгол Улсын Хөгжлийн банк (МУХБ)-ны “Самурай” бонд төлөгдөх хуваарьтай, үүнийг зээлийн эргэн төлөлтөөс Монголбанкинд хуримтлуулж, төлж барагдуулахад бэлэн болж, 2024 онд МУХБ-ны БНХАУ-ын Хөгжлийн банкнаас авах зээлийн хөрөнгөөр санхүүжүүлэх “Чойбалсан ДЦС-ын суурилагдсан хүчин чадлыг 50 МВт-аар өргөтгөх” төсөл болон “Шинэ сэргэлтийн бодлого”-ын үйл ажиллагааны

⁸ ДНБ-ны хэмжээг 2023 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлээр тооцов.

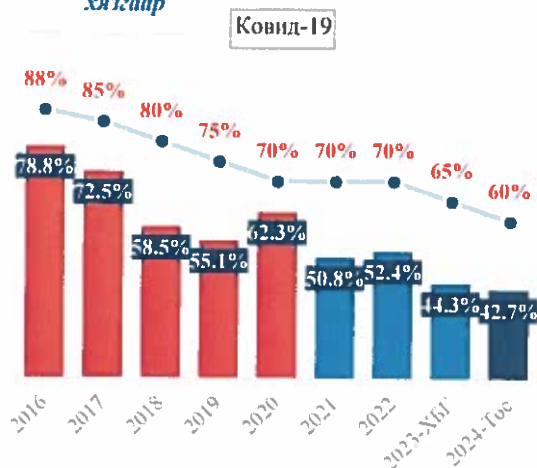
хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх хөгжлийн төслүүдэд Засгийн газрын өрийн баталгаа гаргахаар тооцоолсон. Мөн, Нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газрын зүгээс Улаанбаатар хотын авто замын түгжрэлийг бууруулах, төвлөрлийг сааруулах, агаарын бохирдлыг бууруулах чиглэлээр дотоодын зах зээлд үнэт цаас гаргаж 2023 онд эхний ээлжид 200.0 тэрбум төгрөгтэй тэнцэх хүлээлттэйгээр тооцоход 2023 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлээр Засгийн газрын нийт өр 32.2 тэрбум төгрөгтэй тэнцэхээр байна. Доорх хүснэгтэд Засгийн газрын өрийн үлдэгдэл болон Төсвийн тусгай шаардлагыг дэлгэрэнгүй байдлаар харуулав.

Хүснэгт 9.1 Засгийн газрын өрийн бүтэц /тэрбум Т/

ӨРИЙН ХЭРЭГСЭЛ	2022	2023.06.30	2023*	2024**
Засгийн газрын дотоод өр	1,035.5	651.6	1,064.1	3,089.6
Дотоод үнэт цаас	1,035.5	651.6	1,064.1	3,089.6
Засгийн газрын гадаад өр	29,372.1	29,372.1	30,601.4	31,569.0
Гадаад үнэт цаас	9,359.8	9,070.6	9,248.8	9,360.0
Гадаад зээл	20,281.8	20,301.4	21,352.7	22,209.0
Засгийн газрын бусад өр	1,275.3	1,086.9	506.8	562.8
Засгийн газрын өрийн баталгаа	811.8	744.1	30.7	29.8
Барих-шилжүүлэх концесс	463.5	342.8	276.0	33.0
Орон нутгийн өр	0.0	0.0	200.0	500.0
ЗАСГИЙН ГАЗРЫН НИЙТ ӨР	31,964.8	31,110.6	32,172.3	35,221.4
ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ӨР (ӨҮЦ)	27,690.6	27,033.6	27,672.6	30,099.3
Хуулнар тогтоосон өрийн хязгаар	70.0%	65.0%	65.0%	60.0%
Засгийн газрын өр (ӨҮЦ) / ДНБ	52.4%	43.3%	44.3%	42.7%

9.1.1. Засгийн газрын өрийн тусгай шаардлага

График 9.24. Засгийн газрын өрийн хязгаар

Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд Засгийн газрын өрийн өнөөгийн үнэ цэнээр илэрхийлэгдсэн үлдэгдлийн дотоодын нийт бүтээгдэхүүнд эзлэх хувь 2020 онд Ковид-19 цар тахал, 2022 онд Орос-Украины нөхцөл байдлын дэлхийн эдийн засагт үзүүлсэн сөрөг нөлөөллөөс шалтгаалан өссөн байгаа боловч Засгийн газраас өрийн стратегийн баримт бичгийн

дагуу тодорхой зорилтуудыг хэрэгжүүлэн хугацаа тулаад байсан томоохон төлбөрийн үүргээ амжилттай гүйцэтгэсний үр дүнд Засгийн газрын өрийн баталгаа гаргаагүй тохиолдолд Засгийн газрын өрийн өнөөгийн үнэ цэнээр илэрхийлэгдсэн үлдэгдлийн ДНБ-тэй харьцуулсан харьцаа 2023 онд 44.3

хувь, 2024 онд 42.7 хувьтай тэнцэх төсөөлөлтэй буюу Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан 2024 оны өрийн хязгаар болох 60 хувиас хэтрэхгүй байх шаардлагыг хангах төсөөлөлтэй байна.

Шигтгээ 4. Засгийн газрын гадаад төлбөрийн эдийн засаг, төсөвт үзүүлэх нөлөөлөл

Дээрх графикт Засгийн газрын гадаад төлбөрийн эдийн засаг, төсөвт үзүүлэх нөлөөллийг өрийн зохицуулалтын үйл ажиллагааг хэрэгжүүлээгүй тохиолдолд болон хэрэгжүүлснээр хэрхэн өөрчлөгдөж байгааг харууллаа.

Засгийн газрын гадаад төлбөрийн дарамт 2017, 2021, 2022, 2023 онуудад бусад үетэй харьцуулахад илүү өндөр байсан. Тухайлбал, 2017 онд Чингис бондын 500 сая ам.доллартой тэнцэх төлбөр, Дим сам бондын 161 сая ам.доллартой тэнцэх төлбөр болон МУХБ-ны евробондын төлбөр хүлээгдэж байсан. Мөн 2021 онд Мазаалай бондын 500 сая ам.доллар, 2022 онд Чингис бондын 1,000.0 сая ам.доллар, 2023 онд Гэрэгэ бондын 800 сая ам.доллар, МУХБ-ны Самурай бонд, евробондын нийт 740 сая ам.долларын өр төлбөр төлөгдөх хуваарьтай байсан. Үүнийг графикт үзүүлснээр гадаад төлбөр болон төсвийн орлогын харьцаа 2017 онд 43.0%, 2021 онд 21.6%, 2022 онд 26.3%, 2023 онд 36.6% болон экспортод эзлэх хувь 2017 онд 22.8%, 2021 онд 11.2%, 2022 онд 11.3%, 2023 онд 16.5%-д тус тус хүрээд байснаас харж болно.

Харин энэхүү хугацаа тулсан өр төлбөрийг Засгийн газрын өрийн удирдлагын дунд хугацааны стратегийн баримт бичигт тусгасны дагуу өрийн зохицуулалтын арга хэмжээг амжилттай хэрэгжүүлж, боломжит хэмжээгээр төсвөөс төлж барагдуулж байгаатай холбоотойгоор тус үзүүлэлтүүдийг жил бүр жигд бууруулж ирсэн. Ингэснээр гадаад төлбөр болон төсвийн орлогын харьцаа 2017 онд 9.0 хувь, 2021 онд 14.1 хувь, 2022 онд 10.6 хувь, 2023 онд 11.8 хувь болон экспортод эзлэх хувь 2017 онд 5.3 хувь, 2021 онд 7.3 хувь, 2022 онд 4.5 хувь, 2023 онд 5.2 хувь-д тус тус хүргэж гадаад төлбөрийн эдийн засаг, төсөвт үзүүлэх нөлөөг бууруулсан.

Тус бодлогыг үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлж 2024 онд гадаад төлбөр болон төсвийн орлогын харьцаа 18.3 хувь болон экспортод эзлэх хувь 8.8 хувь-д хүрээд байсан бол 2023 оны 01 дүгээр сард Сенчири-2 өрийн зохицуулалтын үйл ажиллагааны үр дүнд тус харьцаа үзүүлэлт тус тус 15.4 хувь, 7.3 хувь болж буураад байна.

9.1.2. Монгол Улсын зээлжих зэрэглэл

Улсын зээлжих зэрэглэл гэдэг нь тухайн улсын хөрөнгө оруулалтын эрсдэлийг үнэлэх гол шалгуур үзүүлэлт бөгөөд гадаад, дотоод хөрөнгө оруулагчдаас тухайн улсад олгосон хөрөнгө оруулалт, санхүүжилт, зээлийн төлбөрийг эргэн төлөх чадвар, зээлдэгчийн ерөнхий эрсдэлийг илтгэдэг үзүүлэлт юм.

Монгол Улсын Засгийн газрын хувьд Фитч агентлагтай 2007 онд, Эс энд Пи агентлагтай 2009 онд, Мүүдис агентлагтай 2012 онд тус тус хамтран ажиллах гэрээ байгуулсны үндсэн дээр Монгол Улсын зээлжих зэрэглэлийг жил бүр тогтоолгож ирсэн.

Засгийн газрын зүгээс сүүлийн жилүүдэд зээлжих зэрэглэл тогтоогч агентлагууд болон Засгийн газрын гадаад үнэт цаасны хөрөнгө оруулагчдад Монгол Улсын эдийн засгийн нөхцөл байдал, цаашдын төлөв байдлын талаарх мэдээг тухай бүр хүргэн, олон улсын хөрөнгө оруулагчдын өмнө хүлээсэн үүргээ тухай бүр хариуцлагатайгаар хүлээж Засгийн газрын гадаад үнэт цаасны эргэн төлбөрүүдийг цаг хугацаанд нь эргэн төлж ажилласнаар олон улсын санхүүгийн зах зээл дээрх нэр хүнд, хөрөнгө оруулагчдын итгэлийг алдалгүй ажиллаж байна.

Монгол Улсын зээлжих зэрэглэлийн түвшин цар тахлын нөхцөл байдал, Орос-Украины хурцадмал байдал, дэлхий даяарх үнийн өсөлт, Төв банкнуудын мөнгөний хатуу бодлого зэрэг санхүүгийн салбарын тодорхойгүй нөхцөл байдлын үед ижил зээлжих зэрэглэлтэй бусад улсуудтай харьцуулахад зээлжих зэрэглэлээ амжилттай тогтвортойгоор хадгалан Монгол Улсын зээлжих зэрэглэлийг хамгийн сүүлийн байдлаар Фитч агентлаг 2022.05.18-ны өдөр В тогтвортой түвшинд, Эс энд Пи агентлаг 2022.07.29-ний өдөр В тогтвортой түвшинд, Мүүдис агентлаг 2023.02.14-ний өдөр В3 тогтвортой түвшинд тус тус үнэлсэн.

Хүснэгт 9.2. Зээлжих зэрэглэлийн шатлал

№	ЭС ЭНД ПИ	ФИТЧ	МҮҮДИС	ТАЙЛБАР
1	AAA	AAA	Aaa	Хамгийн бага эрсдэлтэй
2	AA+	AA+	Aa1	Маш бага эрсдэлтэй
3	AA	AA	Aa2	
4	AA-	AA-	Aa3	
5	A+	A+	A1	
6	A	A	A2	Бага эрсдэлтэй
7	A-	A-	A3	
8	BBB+	BBB+	Baa1	
9	BBB	BBB	Baa2	Дунд зэргийн эрсдэлтэй
10	BBB-	BBB-	Baa3	
11	BB+	BB+	Ba1	
12	BB	BB	Ba2	Тодорхой хэмжээний эрсдэлтэй
13	BB-	BB-	Ba3	
14	B+	B+	B1	
15	В/Тогтвортой /Монгол Улс/	В/Тогтвортой /Монгол Улс/	B2	Харьцангуй өндөр эрсдэлтэй /Турк, Бахрейн, Габон, Египет, Кени/
16	B-	B-	В3/Тогтвортой /Монгол Улс/	
17	CCC+	CCC+	Саа1	Маш өндөр эрсдэлтэй
18	CCC	CCC	Саа2	
19	CCC-	CCC-	Саа3	
20	CC	CC	Ca	Дефолт болох эрсдэлтэй
21	R	C	C	Дефолт
22	SD	RD		
23	D	D		

Олон улсын зээлжих зэрэглэл тогтоогч Мүүдис, Эс энд Пи, Фитч агентлагуудын улсын зээлжих зэрэглэл тогтоох аргачлалын судлан үзэхэд нийтлэг байдлаар тус агентлаг аливаа улсын институт, засаглалын байдал, макро эдийн засгийн нөхцөл байдал, улсын төсөв, гадаад эрсдэл болон эрсдэлд мэдрэмтгий байдлыг онцгойлон анхаарч үздэг байна.

Иймд төрийн бодлого тодорхойлогч, зохицуулагч байгууллагууд хамтран дор дурдсан зээлжих зэрэглэл тогтоох шалгуур үзүүлэлтүүдийг сайжруулах чиглэлээр цаашид бодлогын баримт бичгүүд, түүнийг хэрэгжүүлэх төлөвлөгөөнд тусган ажилласнаар бид Монгол Улсын зээлжих зэрэглэлийг тогтвортойгоор сайжруулан ажиллах, бууруулахаас сэргийлж ажиллах бүрэн боломжтой байна.

Шигтгээ 5. Зээлжих зэрэглэл тогтоогч байгууллагуудаас тавьдаг шалгуурууд

Зээлжих зэрэглэл сайжруулахад:

1. Гадаад валютын албан нөөцийг тогтвортой нэмэгдүүлэх;
2. Засгийн газрын өрийн тогтвортой байдлыг хангах, өрийн удирдлагын стратегийн хэрэгжилтийг хангаснаар дахин санхүүжилтийн эрсдэлийг бууруулах, гадаад өр төлбөрийг тогтворжуулах;
3. Эдийн засгийн өсөлт, экспортын орлогыг тогтворжуулах, нэмэгдүүлэх;
4. Гадаадын шууд хөрөнгө оруулалтыг нэмэгдүүлэх, дэмжих бизнесийн таатай орчныг бүрдүүлэх
5. Засгийн газрын өрийн ДНБ-тэй харьцах харьцааг бууруулахтай зэрэгцэн төсвийн алдагдлыг бууруулах
6. Засгийн газрын гадаад өрийг зохистойгоор удирдах, бууруулах
7. Засгийн газрын санхүүжилтийн хэрэгцээг бууруулж, төсвийн удирдлагыг сайжруулах
8. Эдийн засгийн өсөлт уул уурхайн салбараас хэт хамааралтай байгааг бууруулж, эдийн засгийг улам төрөлжүүлэх
9. Төрийн өмчит компаниудын засаглалыг сайжруулах, ил тод байдлыг нэмэгдүүлэх зэргийг анхаарч ажиллах шаардлагатай болно.

Зээлжих зэрэглэлийг бууруулахаас сэргийлэхэд:

1. Гадаад санхүүжилтийн эх үүсвэр татах чадвар буурах, Гадаад валютын албан нөөц нь БНХАУ-ын хилийн боомтын асуудлаас үүдэн буурах үзэгдэл ажиглагдсан зэргээс үүдэн гадаад нөхцөл байдлын эрсдэл нэмэгдэхээс сэргийлэх
2. Төсвийн алдагдлыг бууруулж чадахгүй байх, Засгийн газрын өрийн ДНБ-д эзлэх харьцааг тогтворжуулж чадахгүй байхаас сэргийлэх
3. Улс төрийн тогтворгүй байдал нь Гадаадын шууд хөрөнгө оруулалтыг бууруулах, стратегийн ач холбогдол бүхий уул уурхайн төслүүдийг зогсоох эрсдэлтэйг анхаарах
4. Засгийн газрын санхүүжилт, зээлийн хэрэгцээ шаардлагын өсөлтийг хязгаарлах
5. Засгийн газрын өрийн хөрвөх чадварын эрсдэлээс сэргийлэх
6. Макро эдийн засгийн тогтвортой байдалд нөлөөлөхүйц гадаад санхүүжилтийн дутагдлыг нөхөх зэрэг болно.

9.1.3. Засгийн газрын гадаад зээл

Засгийн газрын зүгээс 1991 оноос 2023 оны эхний хагас жилийн хооронд нийт 8,178.7 сая ам.доллартой тэнцэх хэмжээний зээлийн хөрөнгийг 22 зээлдүүлэгчийн 329 төсөл хөтөлбөр хэрэгжүүлэхэд ашигласан байна. Үүнээс 2023 оны эхний хагас жилийн байдлаар 1,800.2 сая ам.долларыг эргэн төлж 5,937.3 сая ам.доллартой тэнцэх үлдэгдэлтэй байна.

Энэхүү гадаад зээлийн хөрөнгийг төслийн зээлийн хүрээнд 5,723.0 сая ам.доллар, хөтөлбөрийн зээлийн хүрээнд 2,455.7 сая ам.доллартой тэнцэх хэмжээний хөрөнгийг авч ашигласан бөгөөд гадаад төслийн зээлийн ашиглалтын 39.5 хувийг барилгын ажил, 26.2 хувийг тоног төхөөрөмж, 14.4 хувийг үйл ажиллагааны зардал, 12.7 хувийг зөвлөх үйлчилгээний зардалд, 5.1 хувийг магадалшгүй зардалд, үлдсэн 2.1 хувийг санхүүгийн шимтгэлд зарцуулсан байна.

Засгийн газрын гадаад төслийн зээлийн хувьд 2,332.6 сая ам.доллартой тэнцэх эх үүсвэрийг дэд бүтцийн буюу зам, тээвэр, эрчим хүч, орон сууц, нийтийн аж ахуйн салбаруудад, 1,461.8 сая ам.доллартой тэнцэх эх үүсвэрийг эргэлтийн хөрөнгө буюу жижиг дунд үйлдвэрлэлийн зээл, барааны зээл, банк санхүүгийн салбаруудад зарцуулсан бол үлдсэн 1,207.6 сая ам.доллартой тэнцэх хэмжээний хэсгийг нийгмийн шинж чанартай төсөл, арга хэмжээнүүд болох эрүүл мэнд, боловсрол, онцгой байдал зэрэг салбаруудад ашигласан байна.

Засгийн газрын гадаад төслийн зээлийн ашиглалтын 46.6 хувийг дэд бүтцэд, 29.2 хувийг эргэлтийн хөрөнгөд, үлдсэн 24.1 хувийг нийгмийн чанартай төсөл хөтөлбөрүүдэд зарцуулжээ. Дэд бүтцийн салбарын 86.8 хувийг зам, тээврийн салбар, үлдсэн 13.2 хувийг уул уурхай, эрчим хүчний салбарууд тус тус эзэлж байна.

Засгийн газрын гадаад зээлийн үлдэгдэл бодитоор жил бүр өсөж байгаа бөгөөд 2023 оны байдлаар ашиглаагүй үлдэгдэл 3.0 тэрбум ам.доллар буюу 10.4 их наяд төгрөгтэй тэнцэж байна. Үүнээс жил бүр Улсын төсөвт төсөвлөхдөө нийт гадаад зээлийн ашиглалтын хэмжээг 1.3 их наяд төгрөгөөс ихгүй байхаар хязгаарладаг тул үлдэж буй ашиглаагүй зээлийн хэмжээнд тодорхой хувиар шимтгэл төлөх нөхцөлтэй зээлд төлж байгаа зээлийн хэмжээ жилд дунджаар 10.0 тэрбум төгрөгтэй тэнцэж байна.

Түүнчлэн, гадаад зээлийн нийт авч ашигласан хөрөнгийг задалж харвал, 39.5 хувийг барилгын ажил, 26.2 хувийг тоног төхөөрөмж, 14.4 хувийг үйл ажиллагааны зардал, 12.7 хувийг зөвлөх үйлчилгээний зардалд, 5.1 хувийг магадалшгүй зардалд, үлдсэн 2.1 хувийг санхүүгийн шимтгэлд зарцуулсан байна.

График 9.25. Гадаад зээлийн ашиглалтыг зориулалтаар /1991.01.01-2023.06.30/

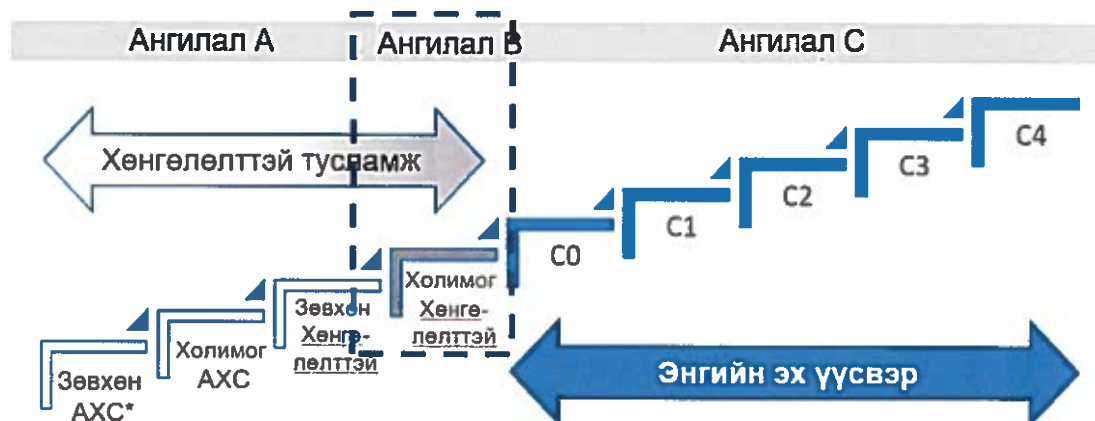
Монгол Улсын хувьд 1991 оноос 2010 оны хооронд нэг хүнд ногдох Үндэсний нийт орлого 1,005 ам.доллараас бага тул бага-орлоготой орны ангилалд багтааж, олон улсын санхүүгийн байгууллагуудаас нэн хөнгөлөлттэй нөхцөлтэй зээл олгодог байсан. Харин 2011 онд тус үзүүлэлт 1,890 ам.долларт хүрч, дундаж орлоготой орны шалгуурыг хангаж эхэлсэн тул олон улсын санхүүгийн байгууллагуудаас авах зээлийн нөхцөл хосолмол буюу арилжааны болон хөнгөлөлттэй зээлийг хослуулан авч эхэлсэн.

Тухайлбал, Монгол Улсын хамгийн томоохон зээлдэгч болох Азийн хөгжлийн банк болон Дэлхийн банк 2011 онд манай улсын эдийн засаг, дотоодын нийт бүтээгдэхүүн, хөрөнгө оруулалтын өсөлтөөс хамааран Монгол Улсад олгодог байсан нэн хөнгөлөлттэй эх үүсвэрийн хөнгөлөлтийг бууруулж, хөнгөлөлттэй эх үүсвэр болон энгийн эх үүсвэрийг холимог байдлаар олгож эхэлсэн.

Азийн Хөгжлийн Банкны хувьд 2011 онд Монгол Улсын ангиллыг А буюу ДНБ бага, зээлжих зэрэглэл доогуур улсуудын жагсаалтаас дээшлүүлж, Б ангилал буюу ДНБ-ын орлого дундаж, зээлжих зэрэглэл тогтвортой орны жагсаалт руу оруулсан. Ингэснээр Монгол Улс хувьсах хүүтэй энгийн эх үүсвэр болон тогтмол хүүтэй хөнгөлөлттэй эх үүсвэрийг ашиглаж эхлэх болсон. Цаашлаад АХБ-ны зүгээс жил бүр Монгол Улсын ашиглаж болох нэн хөнгөлөлттэй эх үүсвэрийн хэмжээг бууруулж, тогтмол хүү 1 хувь байсныг 2011 оноос шат дараатайгаар нэмсээр 2 хувь болгоод байна. Хувьсах хүүтэй энгийн эх үүсвэрийн хувьд зах зээлийн нөхцөл байдлаас хамааран ихээхэн өөрчлөгддөг бөгөөд КОВИД-19 цар

тахал болон Орос-Украины нөхцөл байдлаас хамааран 2021 онд 0.16 хувьтай байсан хүү 2023 оны 8 дугаар сарын байдлаар 5.3 хувь болтлоо өссөн.

График 9.26. Азийн хөгжлийн банкны санхүүжилтийн ангилал

*-АХС: Азийн хөгжлийн сан

Эх сурвалж 25. Азийн хөгжлийн банк

Дэлхийн банкны хувьд мөн адил 2011 оноос эхлэн шат дараатайгаар Монгол Улсын Олон улсын хөгжлийн ассоциацийн зээлдэгчээс шилжиж, 2020 оны 7-р сарын 1-ний өдрөөс эхлэн зөвхөн Олон улсын сэргээн босголт хөгжлийн банкны зээлдэгч болсон. Олон улсын сэргээн босголт хөгжлийн банкнаас олгож буй зээллэгийн ерөнхий нөхцөл нь Баталгаат овернайт санхүүжилтийн хувьсах хүү дээр 1.3 хувийн нэмэгдэлтэй, 5 жилийн үндсэн төлбөрөөс чөлөөлөгдөх, 25 жилийн хугацаанд эргэн төлөлт хийх нөхцөлтэй бөгөөд хөрөнгө баталгаажуулсны төлбөр жилийн 0.25 хувьтай тэнцэж байна.

Энэ хүрээнд Засгийн газрын Өрийн удирдлагын 2023-2025 оны стратегийн баримт бичигт тусгасны дагуу эдийн засгийн бодит өсөлт болон экспортын орлогыг нэмэгдүүлэхгүй, гадаад улс орны худалдан авалтыг дэмжих замаар импортыг өсгөж, төлбөрийн тэнцэлд дарамт учруулах нөлөө бүхий Засгийн газрын гадаад зээлийн эх үүсвэрийг авч ашиглахаас татгалзаж, бодит эдийн засгийн салбарт чиглэсэн төсөл, хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх гадаад зээлийг түлхүү авч ашиглах төлөвлөгөөтэй байна.

Засгийн газрын нийт гадаад зээлийн хэмжээ 2023 оны хагас жилийн байдлаар 20.3 их наяд төгрөгийн үлдэгдэлтэй байгаагийн 3.4 их наяд төгрөгийг эргэн төлөгдөх нөхцөлтэй олгожээ.

Дамжуулан зээлийн эргэн төлөлт 2019 он хүртэл 30-50 тэрбум төгрөг жилд эргэн төлөгддөг байсан бол сүүлийн жилүүдэд төсвийн сахилга бат, зээлийн эргэн төлөлтийг сайжруулах ажлыг үе шаттай авч хэрэгжүүлснээр

2020 онд 182.0 тэрбум, 2021 онд 97.0 тэрбум төгрөг төвлөрсөн бөгөөд 2022 оноос Орон нутгийн Засаг даргын Тамгын газруудаар дамжуулан олгосон эргэн төлөлт огт хийгддэггүй байсан зээлийн хугацаа хэтэрсэн төлбөрийг орон нутгийн төсвөөс суутгах ажлыг зохион байгуулснаар дамжуулан зээлийн эргэн төлөлтөд тус онд 197.1 тэрбум, 2023 оны эхний хагас жилийн байдлаар 56.0 тэрбум төгрөгийг тус тус төвлөрүүлж зээлийн эргэн төлөлт мэдэгдэхүйц сайжирсан. Орон нутгийн Засаг даргын Тамгын газруудын дамжуулан зээлийн эргэн төлөлт 2024 оны төсвийн жилээс хэвийн болж, төлбөрийн ачаалал буурна.

Монгол Улсын Их Хурлын 2021 оны 11 дүгээр сарын 25-ны өдрийн 94 дүгээр тогтоолоор Монгол-Оросын хувь нийлүүлсэн “Улаанбаатар төмөр зам” нийгэмлэгийн дүрмийн сангийн Монголын талын хувь хэмжээг 83,673.5 сая төгрөгөөр, Оросын талын хувь хэмжээг ижил хэмжээгээр нэмэгдүүлэх асуудлаар Оросын талтай хэлэлцээ хийхийг Засгийн газарт даалгасан.

Түүнчлэн, Оросын талтай тохиролцсон тохиолдолд тус нийгэмлэгийн дүрмийн санг нэмэгдүүлэхтэй холбоотой Монголын талаас шаардагдах хөрөнгийн эх үүсвэрийг тус нийгэмлэгт олгосон “МОН-П1”, “МОН-П2” хөнгөлөлттэй зээлийн үндсэн төлбөрийн авлагаас шилжүүлэн тооцох замаар бүрдүүлэхийг даалгасан болно.

Засгийн газрын 2021 оны 12 дугаар сарын 14-ний өдрийн “Монгол-Оросын хувь нийлүүлсэн “Улаанбаатар төмөр зам” нийгэмлэгийн талаар авах зарим арга хэмжээний тухай” 380 дугаар тогтоолын хүрээнд Оросын талтай дүрмийн санг нэмэгдүүлэхтэй холбоотой харилцан ойлголцлын санамж бичгийг байгуулж, 2023 оны 06 дугаар сарын 21-ний өдөр Монгол-Зөвлөлтийн хувь нийлүүлсэн “Улаанбаатар төмөр зам” нийгэмлэгийг үүсгэн байгуулах тухай 1949 оны хэлэлцээрийн протоколыг байгуулсан болно.

Үүнтэй холбоотойгоор Засгийн газрын 2023 оны 08 дугаар сарын 30-ны өдрийн 315 дугаар тогтоолоор “Монгол-Зөвлөлтийн хувь нийлүүлсэн “Улаанбаатар төмөр зам” нийгэмлэгийг үүсгэн байгуулах тухай Бүгд Найрамдах Монгол Ард Улсын Засгийн газар, Зөвлөлт Социалист Бүгд Найрамдах Холбоот Улсын Засгийн газар хоорондын 1949 оны 6 дугаар сарын 6-ны өдрийн хэлэлцээрийн протокол”-ыг баталж, Монголын талын дүрмийн санг нэмэгдүүлэхтэй холбоотой хөрөнгийг Монгол Улсын 2024 оны төсвийн төсөлд тусгаж шийдвэрлэхээр даалгасан байх тул Төсвийн тухай хуулийн 24.2-т заасны дагуу Монголын талаас тус нийгэмлэгийн дүрмийн санг нэмэгдүүлэх хөрөнгийн эх үүсвэрийг 2024 оны төсвийн төсөлд тусгасан болно.

Засгийн газрын гадаад зээлийн хүүгийн зардлын хувьд 2023 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлээр нийт 472.6 тэрбум төгрөгтэй тэнцэхээр байна.

Нэг. Ашиглагдаагүй зээлийн хэмжээнд төлж буй шимтгэл:

Засгийн газрын хувьд 1991 оноос хойш нийт 38 зээлдүүлэгчийн 12.9 тэрбум ам.доллартой тэнцэх хэмжээний 346 зээлийн гэрээг байгуулж 2023 оны хагас жилийн байдлаар нийт 8.2 тэрбум ам.доллартой тэнцэх хэмжээний зээлийг авч ашигласан бол авч ашиглаагүй үлдэгдэл 3.0 тэрбум ам.доллартой тэнцэж байна.

Энэхүү гадаад зээлийн авч ашиглаагүй үлдэгдлээс зээлдүүлэгч байгууллагууд болон улс орнууд мөнгөн хөрөнгө нөөцлөн баталгаажуулсны шимтгэл нэртэйгээр тухайн зээлийн авч ашиглаагүй хэмжээнээс 0.1 хувиас 0.5 хувьтай тэнцэх төлбөрийг Засгийн газраас нэхэмжилдэг. Тухайлбал, БНЭУ-аас авч ашиглаж буй “Газрын тос боловсруулах үйлдвэр барих төсөл”-ийн зээлийн хэмжээ 1.2 тэрбум ам.доллартой тэнцэж байгаа боловч 2023 оны 08 дугаар сарын байдлаар 150 сая ам.доллартой тэнцэх хэмжээний ашиглалт гарсан байгаа тул Засгийн газрын зүгээс тус төслийн ашиглаагүй байгаа 1.0 тэрбум ам.доллартой тэнцэх зээлийн үлдэгдэлд 0.5 хувийн шимтгэлийг төлөхөөр байна.

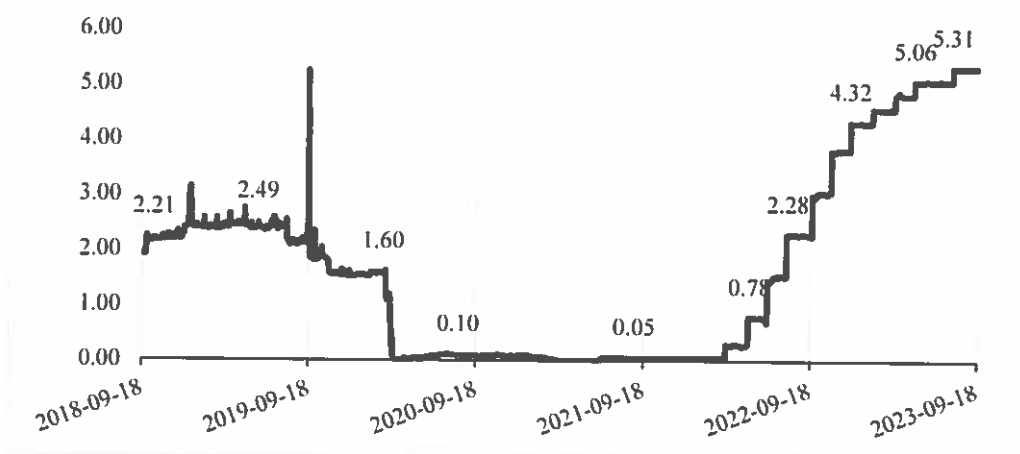
Засгийн газрын гадаад зээлийн ашиглаагүй үлдэгдэл их байгаа ч улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтын зардалд тусч, төсвийн алдагдал нөлөөлөх тул гадаад зээлийн ашиглалтын зардлыг төлөвлөгөөт дүнгээр гаргах боломж хязгаарлагдмал байдаг байна. Тухайлбал, 2023 онд гадаад зээлийн ашиглалтын хязгаар 1,224.5 тэрбум төгрөгтэй тэнцэж байсан бол 2024 онд 1,225.0 тэрбум төгрөгтэй тэнцэхээр төсвийн төсөлд тусгаад байна. Ийнхүү гадаад зээлийн ашиглалтын хэмжээ өсөхгүй байгаа нь дээрх мөнгөн хөрөнгө нөөцлөн баталгаажуулсны шимтгэлийн хэмжээг бууруулахгүй байх эрсдэлтэй байна.

Хоёр. Хөвөгч хүү:

Дэлхий даяар 2022 онд эдийн засаг, нийгмийн хүндрэлийн дараах мөчлөгт шилжиж, инфляц хурдтай өссөнөөр эдийн засагт томоохон нөлөө үзүүлэгч орнууд мөнгөний бодлогоо хатууруулсан байдаг. Тухайлбал, АНУ-ын инфляц 2022 оны 06 дугаар сард 9.4 хувьд хүрч 1981 оноос хойш хамгийн өндөр түвшиндээ хүрсэн тул төв банкны бодлогын хүүгээ тогтвортой өсгөж 2023 оны 07 дугаар сард гэхэд 5.5 хувьд хүргэж өсгөсөн. Мөн Австрали улсын инфляц 2022 оны 07 дугаар сарын байдлаар 6.1 хувьд хүрч 2001 оноос хойш хамгийн өндөр түвшиндээ хүрсэн тул төв банкны бодлогын хүү 2022 онд 0.1 хувь байсан бол 2023 оны 05 дугаар сард 4.1 хувьд хүргэж өсгөөд байна.

Ийнхүү олон улсад мөнгөний хатуу бодлого үргэлжилснээр АНУ-ын богино хугацаат үнэт цаасны зах зээл дээрх гурван төрлийн овернайт зээлийн жигнэсэн дундаж хүүгээр тодорхойлогддог баталгаат овернайт санхүүжилтийн хүүгийн түвшин /SOFR/-ийн хэмжээ 2022 оны 02 дугаар сард 0.05 хувь байсан бол 2023 оны 07 дугаар сар гэхэд 5.3 хувь болж өсөөд байна.

График 9.27. Баталгаат овернайт санхүүжилтийн хүүгийн түвшин /2018-2023/

Засгийн газрын гадаад зээлийн 25.4 хувийг хөвөгч хүүтэй зээл эзэлдэг бөгөөд хөвөгч хүүгийн түвшин 1.0 хувиар өсөхөд нийт зээлийн багцын дундаж хүүгийн түвшин 0.25 хувиар өсөхөөр байна. Харин сүүлийн 1 жилийн хугацаанд баталгаат овернайт санхүүжилтийн хүүгийн түвшин 5.3 хувиар өссөн байгаа нь нийт өрийн багцын дундаж хүүгийн түвшнийг 1.3 хувиар өсгөөд байна.

Засгийн газрын өрийн удирдлагын 2023-2025 оны стратегийн баримт бичигт “Дэлхий нийтэд тулгараад байгаа нь инфляцын өсөлтөөс шалтгаалан гадаад зах зээлд бий болоод байгаа хүүгийн өсөлтөөс хамааран урт, дунд хугацаанд Засгийн газрын гадаад зээлийн хөвөгч хүү өсөх тохиолдолд тогтмол хүүтэй зээл авах нөхцөлийг зээлдүүлэгч талд тавьж ажиллах” гэж тусгасан. Энэ нь хөвөгч хүүгийн өсөлт үргэлжлэх тохиолдолд Монгол Улсын Засгийн газрын зүгээс олон улсын санхүүгийн байгууллагуудад тогтмол хүүтэй зээл авах саналыг тавьж ажиллахаар төлөвлөж байна.

Цаашилбал, баталгаат овернайт санхүүжилтийн хүүгийн түвшин нь АНУ-ын бодлогын хүүтэй шууд уялдах бөгөөд олон улсын банк, санхүүгийн байгууллагуудын тооцооллоор гутранги нөхцөлд 2024 оны сүүлийн хагас жилээр АНУ-ын бодлогын хүү 4.75 хувьд хүрч 2025 оноос буурах төлөвтэй гэж үзэж байгаа бол өөдрөг нөхцөлд 2024 онд сүүлийн хагас жил гэхэд 3 хувиас буурах төлөвтэй байгаа гэж дүгнэсэн байна.

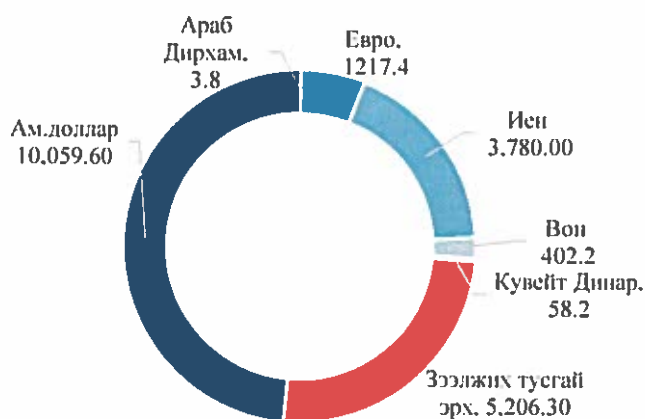
Иймд 2024 оноос эхлэн энэхүү хүүгийн түвшин буурч Засгийн газраас төлөх хүүгийн зардал дагаад буурах төлөвтэй байгаа бөгөөд хөвөгч хүү нь 0 хүртэл буурах тохиолдол байдаг болно. Энэ тохиолдолд тогтмол хүүтэй зээлээс хөвөгч хүүтэй зээл нь зардал багатай болно.

Гурав. Төгрөгийн бусад валюттай харьцах ханш:

Засгийн газрын нийт өрийн 97 хувийг гадаад валютаар илэрхийлэгдсэн өрийн хэмжээ эзэлдэг бөгөөд үүний 67 хувийг гадаад зээл бүрдүүлдэг байна. 2023 оны эхний хагас жилийн байдлаар 48.7 хувийг ам.доллар, 25.2 хувийг зээлжих тусгай эрх, 18.3 хувийг иен, 5.9 хувийг евро эзэлж байна.

График 9.28. Засгийн газрын гадаад зээлийн ханшийн багц

Нийт: 20,301.4 тэрбум төгрөг (2023.06.30)

Ийнхүү нийт Засгийн газрын өрийн 97.0 хувийг эзэлж буй гадаад зээллэгийн хувьд гадаад валютын ханш өсөхөд дагаад хүүгийн төлбөр тэр хэмжээгээр ихэснэ.

9.1.4. Засгийн газрын гадаад үнэт цаас

Засгийн газраас олон улсын зах зээлд арилжаалсан гадаад үнэт цаасны үлдэгдэл 2023 оны эхний хагас жилийн байдлаар 9,070.6 тэрбум төгрөг буюу 2,642.6 сая ам.доллартой тэнцэж байна

Хүснэгт 9.2 Гадаад үнэт цаас, 2023.06.30 /тэрбум Т/

№	Гадаад үнэт цаас	Хүү	Хугацаа	Үлдэгдэл тб ₮
1	Хуралдай	8.750%	7 жил	1,347.3
2	Номад	5.125%	5.5 жил	2,059.5
3	Сенчирн-2027	3.500%	6 жил	1,716.3
4	Сенчирн-2028	8.650%	5 жил	2,231.2
5	Сенчирн-2031	4.450%	10 жил	1,716.3

НИЙТ

9,070.6

Засгийн газар нь 2023 онд өрийн удирдлагын 2023-2025 оны стратегийн баримт бичигт заасны дагуу гадаад үнэт цаасны өрийн зохицуулалтын арга хэмжээг үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлэх бөгөөд олон улсын зах зээлийн нөхцөл байдал, хөрөнгө оруулагчдын байр сууриас шалтгаалан шинээр хийх өрийн зохицуулалтын арга хэмжээний хугацаа, зардлын түвшин тодорхойлогдоно.

Олон улсын зах зээл гаргасан Монгол улсын гадаад үнэт цаасны хоёрдогч зах зээл дээрх өгөөжийг доорх графикт харуулав.

График 9.6 Гадаад үнэт цаасны олон улсын зах зээл дээрх өгөөж 2022.09.21-

Эх үүсвэр: Блүүмберг терминал

Дэлхий даяар инфляц түүхэн дээд хэмжээнд хүрч, АНУ-ын Төвбанкны бодлогын хүү өсөж 4.25 - 4.5 хувьд хүрсэн, БНХАУ-ын “Тэг Ковид”-ын бодлого болон Орос Украины хурцадмал нөхцөл байдал үүссэн энэ хүнд цаг үед манай улстай ижил зээлжих зэрэглэлтэй буюу “В” зэрэглэлтэй орнуудын хувьд олон улсын хөрөнгийн зах зээлээс эх үүсвэр татах боломж огцом хумигдаж байсан. Үүнтэй зэрэгцэн 2022 оны 09 дүгээр сард Блүүмберг платформд Монгол Улсын тухайн үеийн эдийн засгийн нөхцөл байдал, валютын нөөцийн огцом бууралт, төлбөрийн тэнцлийн алдагдлын талаар мэдээлэл нийтлэгдсэнээр Монгол Улсын Засгийн газрын бондын өгөөж 5-8 дахин нэмэгдэж 40 хувьд хүрч, 2022 оны 12 сард өрийн зохицуулалтын арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэхэд хүндрэлтэй нөхцөл байдалтай тулгарч байсан.

Гэсэн хэдий ч Засгийн газрын зүгээс олон улсын санхүүгийн зах зээлийн нөхцөл байдлыг анхааралтай ажиглаж, олон улсын хөрөнгө оруулагчидтай тогтмол мэдээлэл солилцож, эдийн засгийн үзүүлэлтүүд 2022 оны гүйцэтгэлээр сайжирч, зах зээлийн цонх үеийг ашиглан 2023 оны 01 дүгээр сарын 19-ний өдөр “Сенчири 2” төслийн хүрээнд Монгол Улсын Засгийн газар 5 жилийн хугацаатай, 8.65 хувийн хүүтэй, нийт 650 сая ам.долларын өрийн зохицуулалтын арга хэмжээг авч хэрэгжүүлж хугацаа тулаад байсан “Гэрэгэ” бондоос 149.3 сая ам.доллар, “Хуралдай” бондоос 495.3 сая ам.доллартой тэнцэх хэсгийг дахин санхүүжүүлээд байна.

Монгол Улс 2017 онд АНУ-ын бодлогын хүү 1 хувьтай байхад анхны өрийн зохицуулалтын арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэх зорилгоор “Хуралдай” бондыг 8.75 хувийн хүүтэйгээр 2017 оны 03 дугаар сард, “Гэрэгэ” бондыг 5.625 хувийн хүүтэйгээр 2017 оны 11 дүгээр сард олон улсын санхүүгийн зах зээл дээр гаргаж байсан бол АНУ-ын бодлогын хүү 4.5 хувь болж өссөн энэ үед дээрх бондуудтай ижил түвшинд дахин санхүүжилт хийсэн.

Дээрх өрийн зохицуулалтын арга хэмжээг авч хэрэгжүүлснээр “Гэрэгэ” бондын үлдэгдэл 82.0 сая ам.доллартой тэнцсэн бөгөөд Засгийн газрын өрийн удирдлагын 2023-2025 оны стратегийн баримт бичигт тусгасны дагуу улсын төсвөөс боломжит хэмжээгээр төлж барагдуулсан. Ингэснээр Засгийн газрын гадаад бондын үлдэгдэл нийт 82.0 сая ам.доллароор буурсан.

Түүнчлэн, “Хуралдай” бондын үлдэгдэл өрийн зохицуулалтын арга хэмжээний үр дүнд 392.5 сая ам.доллартой тэнцэж байгаа бөгөөд 2024 онд төлөгдөх нөхцөлтэй. Тус бондын төлбөрийг зардал-ашгийн тооцооллыг хийж, хамгийн ашигтай хувилбарыг сонгосны үндсэн дээр өрийн зохицуулалтын үйл ажиллагааг зохион байгуулж, төлж барагдуулах ажлыг зохион байгуулахаар төлөвлөн ажиллаж байна.

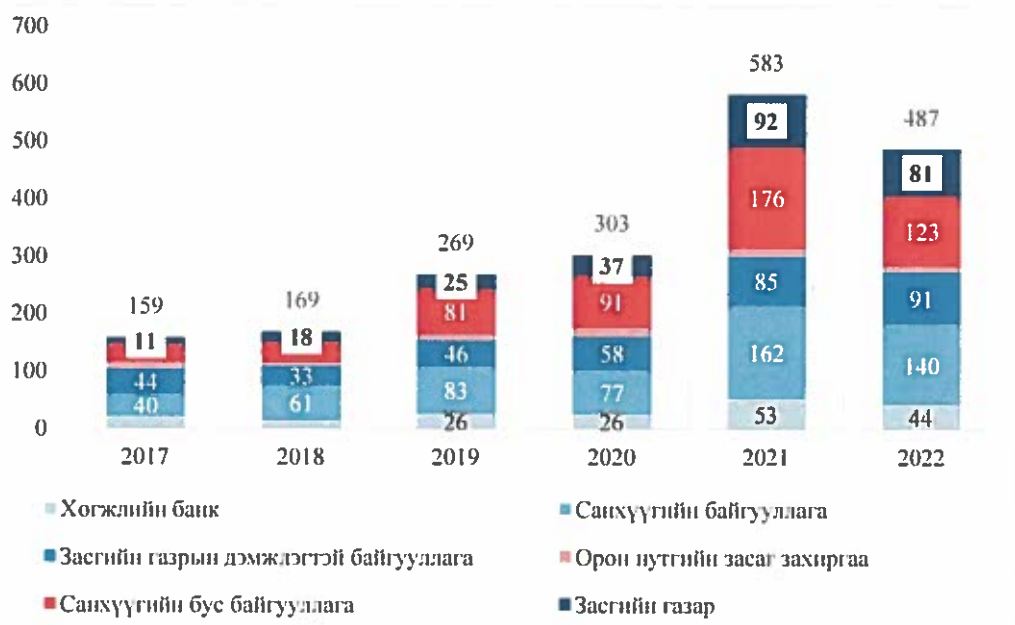
Ногоон санхүүжилт

Дэлхий дахинд хурдацтай өрнөж буй хөгжил дэвшлээс үүдсэн нийгэм, эдийн засаг, байгаль орчны асуудлыг шийдэх, дэлхийн хүн амын тав тухтай, тогтвортой амьдралын хэв маягийг бий болгох зорилгын хүрээнд улс орнууд байгаль орчинд ээлтэй, тогтвортой хөгжилд чиглэсэн төсөл хөтөлбөрүүдийг эрчимтэй санхүүжүүлэх болсон.

Сүүлийн жилүүдэд байгаль орчинд ээлтэй төсөл хөтөлбөрүүдийн санхүүжилтийг нэмэгдүүлэх зорилгын хүрээнд олон улсын санхүүгийн зах зээлд ногоон бонд гаргах сонирхол, эрэлт хэрэгцээ улам бүр нэмэгдэж байна. Энэ хүрээнд Дэлхийн улс орнууд 2016 оноос хойш олон улсын санхүүгийн зах зээлд ногоон бонд босгох замаар байгаль орчинд ээлтэй төсөл хөтөлбөрүүдийг үр дүнтэй хэрэгжүүлж, улмаар ногоон эдийн засаг

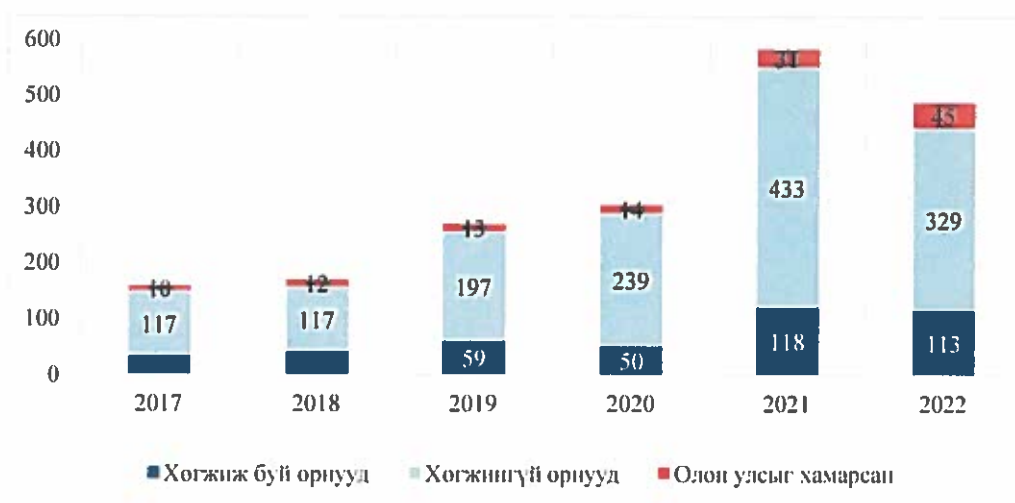
руу шилжих шилжилтийг хийж эхлээд байна. Тухайлбал, 2021 онд нийт 16 улсын Засгийн газар 92 тэрбум ам.долларын санхүүжилт, 2022 онд нийт 17 улсын Засгийн газар 81 тэрбум ам.долларын санхүүжилтийг олон улсын санхүүгийн зах зээлээс татан төвлөрүүлээд байна.

График 7.7 Олон улсын ногоон бондын зах зээл, 2017-2022 /тэрбум \$/

Ногоон бондын зах зээлд Европ, Хойд Америкийн улс орнууд, нэн ялангуяа хөгжингүй улс орнууд голлон оролцдог ба 2022 оны байдлаар хөгжингүй орнууд ногоон бондын зах зээлийн 67.6 хувийг эзэлж байна.

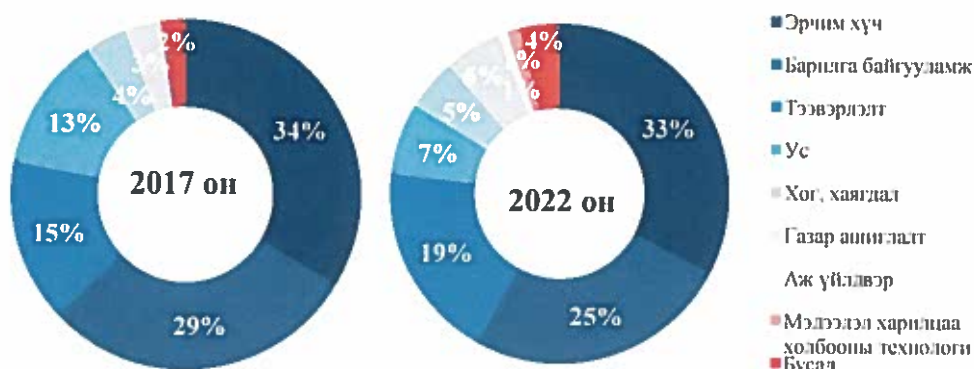
График 7.8 Олон улсын ногоон бондын зах зээл, 2017-2022 /тэрбум \$/

Засгийн газар болон компанийн бондоос ялгаатай нь ногоон бонд гаргагч нь зах зээлээс босгосон санхүүжилтээ зөвхөн ногоон хөгжлийн шаардлага хангасан төслүүдэд хуваарилах ёстой байдгаараа онцлогтой. Уур амьсгалын өөрчлөлтийн асуудал нь дэлхий нийтийн өмнө тулгамдаж буй томоохон асуудлын нэг бөгөөд энэ хүрээнд олон улсад жил бүр шинээр

гаргаж буй ногоон бондуудын 30-35 хувь нь эрчим хүчний төслүүдийг санхүүжүүлэх зорилгоор гаргаж байна.

График 9.9. Ногоон бондын зарцуулалт /2017 он, 2022 он/

9.1.5. Засгийн газрын дотоод өр

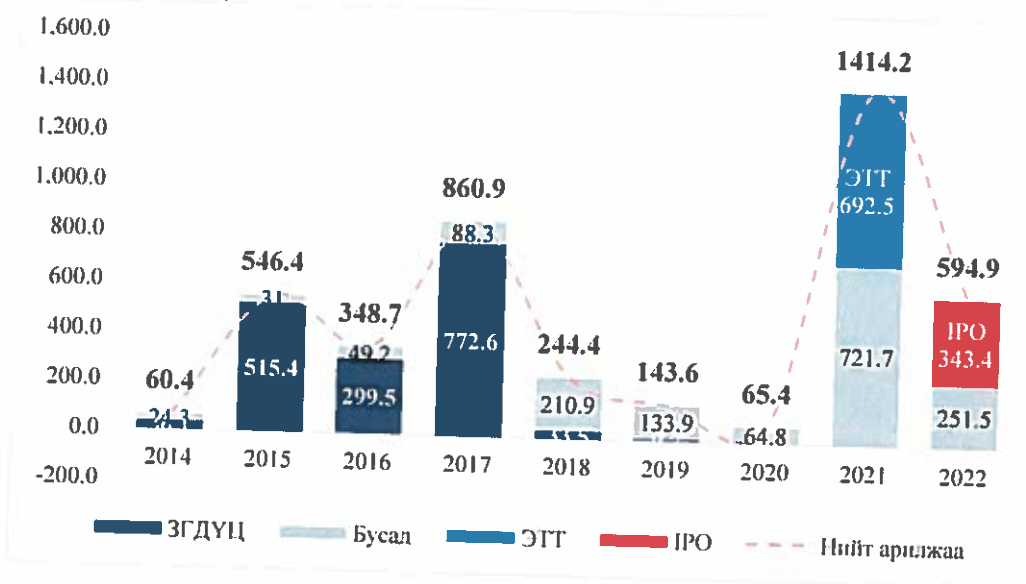
Засгийн газрын дотоод үнэт цаас

Засгийн газрын дотоод үнэт цаас (ЗГДҮЦ)-ны хүү тогтох зарчим нь 2012-2017 оны хооронд өрсөлдөөнт арилжаанд оролцогчдоос ирүүлсэн хүүгийн саналаар буюу бодлогын хүүгийн түвшнээс 3-5 хувиар өндөр тодорхойлогддог байсан нь өрсөлдөөнт бус арилжааны хүү болж иргэд, хуулийн этгээдүүдэд худалдаалагддаг байсан. Ийнхүү ЗГДҮЦ өндөр хүүтэйгээр арилжаалагдах нь ЗГДҮЦ-ны хүүгийн зардлыг өсгөх, улмаар төсөвт дарамт үзүүлж эхэлсэн. Түүнчлэн, ЗГДҮЦ-ны арилжааны хөрөнгө оруулагчдын 86 хувь нь арилжааны банкнууд байсан нь Засгийн газрын үнэт цаасны хөрөнгө оруулагчдын өрсөлдөөнийг хязгаарлаж байсан тул Засгийн газрын дотоод үнэт цаас гаргалтыг 2017 оны 10 дугаар сараас эхлэн зогсоосон.

Засгийн газрын өрийн оновчтой багцын бүтцийг бий болгох, Засгийн газрын санхүүжилтийн хэрэгцээг бага зардлаар, боломжит эрсдэлийн түвшинд хангах зорилгоор Сангийн сайдын 2022 оны 7 дугаар сарын сарын 6-ны өдрийн 145 дугаар тушаалын дагуу 300.0 тэрбум төгрөгтэй тэнцэх Засгийн газрын дотоод үнэт цаасыг “Хадгаламжийн даатгалын корпораци сан”-д, Сангийн сайдын 2022 оны 11 дүгээр сарын сарын 29-ний өдрийн 183 дугаар тушаалын дагуу 383.9 тэрбум төгрөгтэй тэнцэх Засгийн газрын дотоод үнэт цаасыг “Монгол Улсын Хөгжлийн банк”-д хаалттай хүрээнд арилжаалсан байна.

ЗГДҮЦ-ны үлдэгдэл 2023 оны эхний хагас жилийн байдлаар 651.6 тэрбум төгрөг байгаа бөгөөд үүнээс 555.0 тэрбум төгрөг төсвийн алдагдал санхүүжүүлэх, 96.0 тэрбум төгрөг нь “Сайн хувьцаа” хөтөлбөрийг санхүүжүүлэх зориулалтаар арилжаалсан үнэт цаас байна.

График 9.10 Монголын Хөрөнгийн биржээр арилжаалсан үнэт цаасны арилжаа болон ЗГДҮЦ-ны арилжаа.

Эх үүсвэр: Санхүүгийн зохицуулах хороо

Санхүүгийн зохицуулах хорооноос гаргадаг судалгаагаар 2023 оны хагас жилийн байдлаар үнэт цаасны зах зээлд нийт 608 зохицуулалттай этгээд, хувьцаат компани үйл ажиллагаа явуулж байгаа нь 2017 оны мөн үеэс 2 дахин нэмэгдсэн, 533.9 тэрбум төгрөгийн үнэт цаас зах зээлд арилжаалагдсан нь 2018 оны мөн үеэс 6.8 дахин өссөн үзүүлэлттэй байна. Мөн үнэт цаасны данстай 2.5 сая хүн байгаа нь нийт хүн амын 75 хувь буюу 2017 оны мөн үеэс 2.7 дахин өссөн байна. Үнэт цаасны зах зээлийн арилжаанд оролцогчдын 98 хувь нь дотоодын иргэн, ААН байгаа нь ЗГДҮЦ-ны арилжаа зогссон 2017 онтой харьцуулахад үнэт цаасны зах зээл харьцангуй өсөлттэй хөрөнгө оруулагчдын тоо нэмэгдсэн эерэг үзүүлэлттэй байгаа нь ЗГДҮЦ гаргахад таатай нөхцөл байдлыг үүсгээд байна.

Түүнчлэн, Олон улсын валютын сан 2021 онд Монгол Улсын дотоод үнэт цаасны зах зээлийн талаар судалгаа хийж, зөвлөмж гаргаад байна. Уг зөвлөмж нь ЗГДҮЦ-ны арилжааг бага хэмжээний богино хугацаат үнэт цаасаар эхлүүлэх аажмаар хэмжээг нэмэгдүүлж урт хугацаат үнэт цаас болгон шилжүүлэх, цөөн тооны худалдан авагчид зах зээлд давамгайлахаас сэргийлж арилжааны банкнуудын анхдагч зах зээлийн арилжаанд дээд хязгаар тогтоох, мэргэжлийн хөрөнгө оруулагчийг төрөлжүүлэн тэдгээрийн оролцоог нэмэгдүүлэх шаардлагатай талаар дурдсан байна.

ЗГДҮЦ-ны зах зээлийг хөгжүүлэх, хөрөнгийн зах зээл дэх жишиг хүүгийн түвшин /бенчмарк/-г тогтоох зорилгоор жил бүр шинээр гаргах Засгийн газрын дотоод үнэт цаасны 10-20 хүртэлх хувийг урьдчилан зарласан хугацаа, нөхцөл бүхий хуваарийн дагуу олон нийтэд нээлттэй зарлаж, хуваарийн дагуу үнэт цаасны арилжааг зохион байгуулах замаар арилжааг тогтмолжуулах. Бенчмаркийг тогтоосноор зах зээлийг илүү тогтвортой болгоход чухал нөлөө үзүүлдэг бөгөөд тухайн үнэт цаас нь эрэлт их, купон нь зах зээлтэй уялдаж тогтсон үед бенчмарк гэж тооцох боломжтой байдаг.

Олон улсын туршлагаас харахад Норвеги улс нь дотоод зах зээлдээ 11 жилийн хугацаатай бондыг гаргаж 2 жил бүр дахин арилжаалах захиалга өгдөг. Ингэснээр зах зээлд 1, 3, 5, 7, 9, 11 жилийн хугацаатай бондуудын өгөөжийн бенчмаркийг тогтоох боломжтой болдог бөгөөд 2 жилийн дараа дахин 11 жилийн хугацаатай үнэт цаас арилжаалж тухайн өгөгдөл тогтмол шинэчлэгдэх давуу талтай байдаг.

Харин Сингапур улс нь өөр өөр давтамжтайгаар өгөгдөл шаардлагатай болох үед 2, 5, 10, 15, 20, 30 жилийн хугацаатай бондуудыг олон улсын зах зээлд арилжаалж мэдээллийг шинэчилдэг бөгөөд өрийн багцад шаардагдах хэрэгслийг тухай бүр арилжаалах боломжтой болдог давуу талтай. Монгол Улсын хөрөнгийн зах зээлд Норвеги улсын туршлага илүү тохиромжтой байна. Учир нь Монгол Улсын хөрөнгийн зах зээл бусад улстай харьцуулахад жижиг тул Засгийн газарт шаардлагатай үнэт цаасыг авах эрэлтийн дутагдал үүсэх эрсдэлтэй байна. Харин ижил давтамжтайгаар зөвхөн нэг үнэт цаасыг дахин арилжаалж эхлэхэд хөрөнгө оруулагчид урьдчилан бэлтгэх боломжийг олгоно.

9.2 Засгийн газрын болзошгүй өр төлбөр

Төсвийн тухай хуулийн дагуу Засгийн газрын болзошгүй өр төлбөрт Засгийн газрын тусгай сангийн үүсгэсэн өр төлбөр, төрийн болон орон нутгийн өмчит, төрийн болон орон нутгийн өмч давамгайлсан хуулийн этгээдийн өр, төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн тухай хуульд заасны дагуу гаргасан баталгаа, Засгийн газрын өрийн баталгаа гаргасан зээллэгийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлж байгаа төсөл, арга хэмжээний мэдээллийг оруулж тооцдог. Засгийн газрын өрд эдгээр болзошгүй өр төлбөрөөс зөвхөн Засгийн газрын өрийн баталгаа гаргасан зээллэгийн хэмжээ тусгагддаг болно.

9.1.6. Засгийн газрын өрийн баталгаа

“Засгийн газрын өрийн баталгаа” нь баталгаа гаргуулагч зээллэгийн төлбөрийн үүргээ гүйцэтгэж чадахгүй болсон тохиолдолд төлбөрийг баталгаа гаргуулагчийн өмнөөс төлж барагдуулахаар Засгийн газрын хүлээсэн үүрэг бөгөөд улсын төсөвт учирч болзошгүй өр төлбөрт хамаарна. Засгийн газрын өрийн баталгаатай зээллэгийн төлбөрийг Монгол Улсын

Хөгжлийн банк, “Эрдэнэс Монгол” ХХК зэрэг зээл авсан байгууллагууд эргэн төлөлтийн хуваарийн дагуу хэвийн гүйцэтгэж байна.

9.1.7. “Самурай” үнэт цаасанд гаргасан Засгийн газрын өрийн баталгааг 2023 онд эргэн төлнө - МУХБ 2014 оны 01 сарын 06-ны өдөр Японы зах зээл дээр 30.0 тэрбум иений “Самурай” үнэт цаасыг 10 жилийн хугацаатай, жилийн 1.52 хувийн хүүтэй арилжаалсан бөгөөд Засгийн газрын 2013 оны 417 дугаар тогтоолоор Засгийн газар баталгаа гаргасан. МУХБ гэрээний дагуу “Самурай” үнэт цаасны үндсэн төлбөрийг 2023 оны 12 дугаар сард 714.5 тэрбум төгрөгтэй тэнцэх иений төлбөрийг төлөх хуваарьтай байна.

Түүнчлэн, Самурай бондыг төлөх валютыг тус банкны олгосон зээлийн эргэн төлөлтийн хуримтлагдсан эх үүсвэрээс бүрдүүлж, Монголбанкинд Японы иений валютаар бүрэн байршуулаад байна. Ингэснээр хөрөнгө оруулагчдын өмнө Монгол Улсын Засгийн газар болон Хөгжлийн банк нь нэгэн цогц санхүүгийн систем болж тооцогддог тул Хөгжлийн банкны дахин санхүүжилтийн эрсдэлээс сэргийлж, эх үүсвэрийг бүрэн нөөцөлж чадсан энэхүү арга хэмжээ нь хөрөнгө оруулагчдын өмнө Монгол Улсад итгэх итгэлийг сэргээхэд чухал ач холбогдолтой болж байна.

9.1.8. “Эрдэнэс монгол” ХХК-д гаргасан Засгийн газрын баталгаа 2031 онд бүрэн төлөгдөх хуваарьтай байна. Азийн хөгжлийн банкнаас авч буй хөнгөлөлттэй техник туслалцааны зээл “Эрдэнэс Монгол” ХХК 2016 оны 4 дүгээр сарын 1-ний өдөр 35.0 сая ам.долларын ЛИБОР (6 сар) +0.6 хувийн хүүтэй, 15 жилийн хугацаатай зээлийг Азийн хөгжлийн банкнаас авсан бөгөөд Засгийн газрын 2016 оны 138 дугаар тогтоолоор Засгийн газрын баталгаа гаргасан. Зээлийн үлдэгдэл 2023 оны хагас жилийн байдлаар 29.6 тэрбум төгрөгтэй тэнцэж байгаа бөгөөд 2031 онд зээл төлөгдөж дуусна.

9.1.9. Барих-шилжүүлэх төрлийн концесс

Улсын төсвөөс эргэн төлөгдөх нөхцөлтэй 10 концессын гэрээний үлдэгдэл 2022 онд 463.5 тэрбум төгрөгтэй тэнцэж байгаа бол орон нутгийн төсвөөс эргэн төлөгдөх нөхцөлтэй 3 концессын гэрээний хүрээнд 0.4 тэрбум төгрөгтэй тэнцэж байсан бол 2023 оны эхний хагас жилийн байдлаар 342.8 тэрбум төгрөгтэй тэнцэж байна.

График 10.29. Барих-шилжүүлэх төрлийн концессын үлдэгдэл, гэрээний тоо

Түүнчлэн, Улсын Их Хурлын 2016 оны 47 дугаар тогтоолд “Улсын төсөв болон Хөгжлийн банкнаас эргэн төлөгдөх нөхцөлтэй хөрөнгө оруулалтын төсөл арга хэмжээний санхүүжүүлж чадаагүй үлдэгдэл, “Барих-шилжүүлэх” концессын гэрээний эргэн төлөлт, шүүхийн шийдвэрээр олгох санхүүжилтийг 2017 оноос эхлэн векселиэр баталгаажуулахгүй байх;” гэж, Засгийн газрын 2016 оны 37 дугаар тогтоолд “Концессын гэрээ байгуулах замаар улсын болон орон нутгийн төсвөөс эргэн төлөх үүрэг шинээр үүсгэхгүй байх” гэж тус тус заасны дагуу 2017 оноос эхлэн барих-шилжүүлэх төрлийн концессын гэрээ болон векселийн гэрээг байгуулагдаагүй байна.

9.3 Улсын секторын өр

Улсын секторын өр нь Засгийн газрын өрөөс гадна Төрийн болон орон нутгийн өмч давамгайлсан хуулийн этгээдүүдийн өр төлбөрийг нэгтгэж тооцсон ойлголт бөгөөд Олон улсын валютын сан, Дэлхийн банк зэрэг олон улсын байгууллагаас дэлхийн улс орнуудын улсын өрийн статистикийг тогтсон стандартын дагуу нэгтгэн улирал бүр тайлан гаргадаг байна. Тус статистикийг гаргаснаар Засгийн газар ирээдүйд гарч болзошгүй өр төлбөрийн эрсдэлээс сэргийлэх, оновчтой удирдах хөшүүргийг бие болгох онцлог ач холбогдолтойгоос гадна мэдээллийн ил тод байдлыг сайжруулж байдаг байна.

Хүснэгт 9.4 Монгол улсын секторын өрийн статистик 2022 он

	2022.06.30	2022.12.31
I. Засгийн газрын өр	28,508.8	31,964.8
Төв Засгийн газрын өр	27,076.7	30,677.1
Орон нутгийн өр	21.0	12.3
Засгийн газрын баталгаа	940.7	811.8
Барих-Шилжүүлэх үлдэгдэл	470.5	463.5
концессын		

II.Төрийн өмч, төрийн өмч давамгайлсан санхүүгийн бус салбарын байгууллагуудын өр	6,803.5	7,959.8
Үүнээс:		
Гадаад	5,049.9	4,415.5
Богино хугацаат өр	2,779.9	3,684.5
Урт хугацаат өр	2,270.0	731.0
Дотоод	1,753.5	3,544.3
Богино хугацаат өр	601.5	1,566.5
Урт хугацаат өр	1,152.0	1,977.8
Улсын секторын өр (I+II)	35,312.3	39,924.6

Дээрх хүснэгтэд улсын секторын өрийн статистикийг нэгтгэн харуулсан ба Төрийн өмч, төрийн өмч давамгайлсан санхүүгийн бус салбарын байгууллагуудын хамгийн том буюу нийт өрийн 90 -ээс дээш хувийг эзэлж буй 15 байгууллагыг багтаасан болно.

Түүнчлэн Засгийн газраас зөвхөн өрийн удирдлагыг сайжруулахаас гадна хөрөнгө, өр төлбөрийн нэгдсэн удирдлагыг хэрэгжүүлэхэд онцгой анхаарч ажиллаж байна.

Улсын хөрөнгө, өр төлбөрийн нэгдсэн удирдлага нь төрийн салбарт тулгарч болох санхүүгийн эрсдэлүүдийг тодорхойлж, урьдчилан сэргийлснээр санхүүгийн тогтвортой байдлыг хадгалж, эдийн засгийн өсөлтийг дэмжихэд оршино. Засгийн газрын тайлан тэнцэл нь хөрөнгө, өр төлбөрөөс бүрдэх бөгөөд улс улсын онцлогоос хамаарч Төв засгийн газар, орон нутгийн захиргаа, тэтгэврийн сан, төрийн өмчит компани, Төв банкныг хамруулдаг. Улсын хөрөнгө, өр төлбөрийн нэгдсэн удирдлагыг оновчтой хэрэгжүүлснээр ханш, хүү, инфляц, түүхий эдийн ханш зэрэг хүчин зүйлийн эрсдэлээс сэргийлээд зогсохгүй нийгмийн халамж гэх мэт эх үүсвэр нь тодорхойгүй, ирээдүйд гарах төсвийн зардал зэрэг урт хугацааны төсвийн асуудлуудыг ч шийдэх боломж бүрддэг.

Гэвч ихэнх улс орны жишээнээс харахад хөрөнгө, өр төлбөрийн нэгдсэн удирдлагыг хэрэгжүүлэхэд хэд хэдэн нийтлэг бэрхшээл тулгардаг. Нэгт, улс орнуудын нэгтгэсэн тайлан тэнцэлд тухайн улсын нийт хөрөнгө бүртгэгдсэн байх нь ховор бөгөөд энэ нь бүх хөрөнгө болон өр төлбөрийн мэдээллийг шууд авахад хүндрэл учруулдаг. Засгийн газрын түгээмэл тайлан тэнцлийн хөрөнгө талд зам, дэд бүтэц зэрэг үл хөдлөх хөрөнгө, төрийн өмчит компаниудын хөрөнгө зэрэг хөдлөх хөрөнгө байдаг. Хэдийгээр төв банк хараат бус үйл ажиллагаатай ч ихэнх улсад Засгийн газрын ашиг алдагдлыг зохицуулах зорилгоор арилжаа гүйлгээ хийдэг тул Засгийн газрын тайлан тэнцэлд багтдаг. Засгийн газрын хөрөнгө дотор томоохон хувийг ирээдүйн төсвийн орлого эзэлдэг бол өр төлбөр талд ч мөн ихээхэн хувийг ирээдүйн төсвийн зардал эзэлдэг.

ХӨРӨНГӨ	ӨР ТӨЛБӨР
Ул хөдлөх хөрөнгө (газар, дэд бүтэц)	Засгийн газрын өр
Төрийн сангууд	Төслийн гүйцэтгэгчдэд шилжүүлэх төлбөрүүд
Төрийн өмчит компаниудын хөрөнгө	Гэрээгээр шилжүүлэх бусад шилжүүлэг
Төв банкин дахь гадаад валютын нөөц	Ирээдүйн төсвийн зардлын өнөөгийн үнэ цэнэ
Бусад санхүүгийн хөрөнгө	
Ирээдүйн төсвийн орлогын өнөөгийн үнэ цэнэ	

9.1.10. Орон нутгийн өр

Өрийн удирдлагын тухай хуулийн 42 дугаар зүйлийн 42.2.2 дахь заалтад тусгасны дагуу аймаг, нийслэлийн өрийг Засгийн газрын өрд бүртгэж, тайлагнадаг. Энэ хүрээнд Нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газрын зүгээс 2021 онд Монгол Улсын Хөгжлийн банкнаас нийтийн тээврийн авто баазыг нэмэгдүүлэх зорилгоор авч ашигласан 21.0 тэрбум төгрөгтэй тэнцэх хэмжээний зээлийг Засгийн газрын өрд бүртгэсэн бөгөөд 2023 онд дууссан байна.

Түүнчлэн, Нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газрын зүгээс Улаанбаатар хотын төвлөрлийг сааруулж, түгжрэлийг бууруулах, авто зам, замын байгууламжийн сүлжээг өргөтгөх, агаарын бохирдлыг бууруулах төсөл, арга хэмжээг санхүүжүүлэх зорилгоор 500 тэрбум төгрөг хүртэлх хэмжээний үнэт цаасыг дотоодын зах зээлд арилжаалах төлөвлөгөөтэй байгаа бөгөөд эхний ээлжид 2023 онд багтаан Нийслэлийн агаарын бохирдлыг бууруулах, инженерийн дэд бүтцийн хүртээмж, авто зам, замын байгууламжийн сүлжээг нэмэгдүүлэх, сургууль цэцэрлэгийн хүртээмжийг нэмэгдүүлэх төслийг хэрэгжүүлэх төлөвлөгөөтэй ажиллаж байна.

Цаашлаад 2024 онд Сэлбэ, дунд голын дагуу үерийн гамшгаас сэргийлж, далан байгуулах, Улаанбаатар хотын авто замын сүлжээний нэвтрүүлэх чадварыг сайжруулж, түгжрэлийг бууруулах зорилгоор хэрэгжүүлж буй “Сэлбэ сэргэлт” төслийг хэрэгжүүлэхээр төлөвлөж байгаа бөгөөд үе шаттайгаар бондыг арилжаалахаар байна.

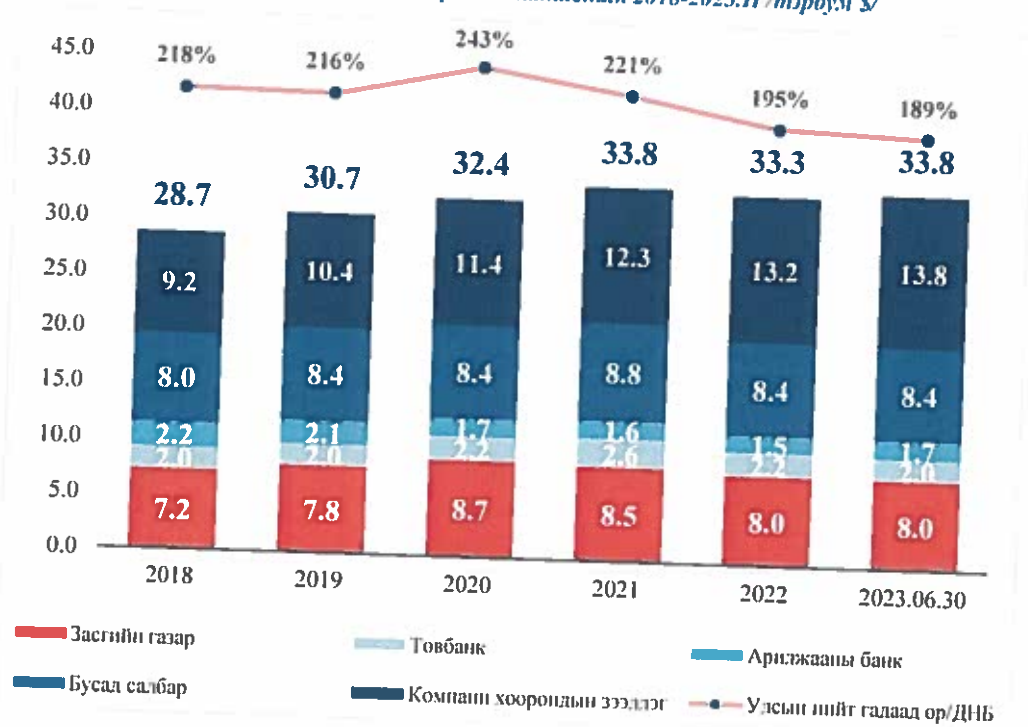
Түүнчлэн, орон нутгийн Засаг даргын Тамгын газруудыг дотоодын зах зээлд үнэт цаас гаргах асуудал нь одоогийн байдлаар эрх зүйн орчин дутмаг, бусад арилжаанд оролцогч байгууллагуудтай харилцах харилцааны асуудал тодорхой бус байна. Энэ асуудлыг шийдвэрлэхээр Засгийн газрын зүгээс ажиллаж байгаа бөгөөд тодорхой төсөл, арга хэмжээг улсын төсөв, гадаад зээлээс санхүүжүүлэхээс гадна орон нутгийн төсөвт үнэт цаас гаргах замаар хэрэгжүүлэх нь ихээхэн боломжийг нээж өгөхөөр байна.

9.4 Улсын нийт гадаад өр

Монгол Улсын нийт гадаад өрийн хэмжээ 2023 оны хагас жилийн байдлаар 33.8 тэрбум ам.доллартой тэнцэж байгаагаас 21.8 тэрбум ам.долларыг аж ахуй нэгжүүдийн гадаад өр, 8.0 тэрбум ам.долларыг Засгийн газрын гадаад өр, 2.0 тэрбум ам.долларыг Төв банкны өр, үлдсэн 1.7 тэрбум ам.долларыг арилжааны банкнуудын өр тус тус эзэлж байна.

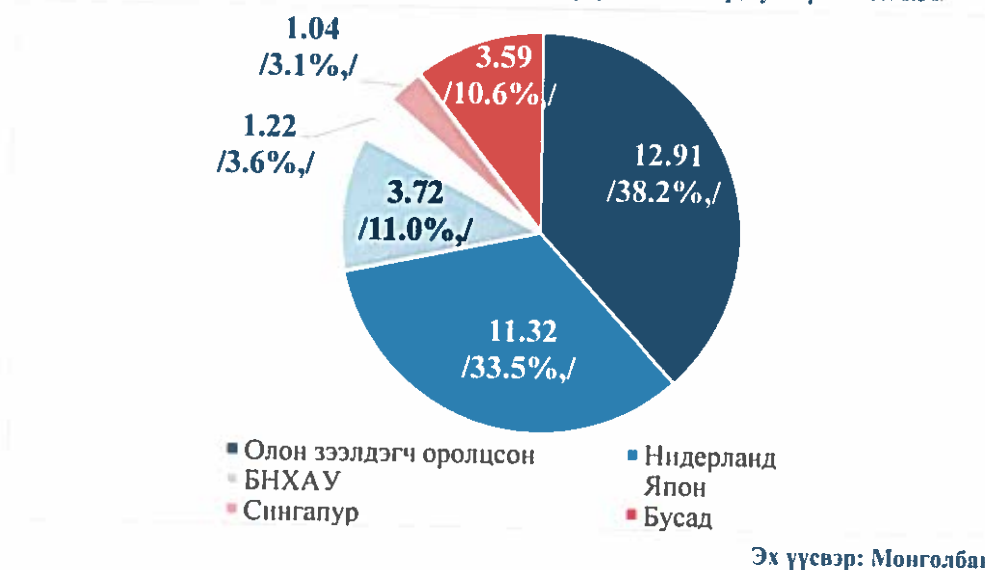
Монгол Улсын нийт гадаад өрийн ДНБ-д харьцуулах харьцаа үзүүлэлт 2021 он хүртэл 200 хувиас өндөр байсан бол 2022 оноос эхлэн буурч 2023 оны хагас жилийн байдлаар 189 хувьтай тэнцэж байна. Мөн энэхүү үзүүлэлтэд Оюутолгойн өр төлбөр орж тооцогдох бөгөөд үүнийг хасахад ДНБ-д эзлэх улсын нийт гадаад өрийн хэмжээ 117 хувьтай тэнцэж байна.

График 30. Улсын нийт гадаад өрийн статистик 2018-2023.И /тэрбум \$/

Улсын нийт гадаад өрийг зээлдүүлэгч тус бүрээр харуулбал Олон зээлдүүлэгч оролцсон зээллэгийн үлдэгдэл 12.9 тэрбум ам.доллар, Нидерланд улсын 11.3 тэрбум ам.доллар, БНХАУ-ын 3.7 тэрбум ам.доллар, Япон улсын 1.2 тэрбум ам.доллар, Сингапур улсын 1.0 тэрбум ам.доллар, бусад улсын 3.6 тэрбум ам.доллартой тэнцэж байна.

График. Улсын нийт гадаад ор, зээлдүүлэгчээр, тэрбум ам.доллар, хувиар /2023.06.30/

9.5 Засгийн газрын 2023-2025 оны өрийн удирдлагын стратегийн баримт бичгийн хэрэгжилт

Засгийн газрын зүгээс “Засгийн газрын өрийн удирдлагын 2023-2025 оны стратегийн баримт бичиг”-ийг боловсруулж үндсэн 6 зорилтыг дэвшүүлсэн.

Зорилт 1

Засгийн газрын гадаад зээлийн хөрөнгөөр хэрэгжих төслүүдийн үр ашгийг нэмэгдүүлэх, гадаад зээлийн өрийн үйлчилгээний төсөвт үзүүлэх төлбөрийн дарамтыг бууруулна.

1.1 Эдийн засгийн бодит осолт болон экспортын орлогыг нэмэгдүүлэхгүй, гадаад улс орны худалдан авалтыг дэмжих замаар импортыг осгож, төлбөрийн тэнцэлд дарамт учруулах нөлөө бүхий Засгийн газрын гадаад зээлийн эх үүсвэрийг авч ашиглахаас татгалзах;

Засгийн газар хөгжлийн түншүүдтэй хөгжлийн хамтын ажиллагааны дунд хугацааны стратегийг тохиролцон Засгийн газрын шугамаар гадаад улс, олон улсын банк, санхүүгийн байгууллагаас зээл авахдаа зээлийн ерөнхий хэлэлцээр байгуулагдсан, тусгайлсан зээлийн хэлэлцээрээр эх үүсвэр баталгаажсан, эдийн засгийн үр ашигтай төсөл, арга хэмжээ байх шаардлагыг тавьж, үргэлжилж буй төслүүдийн хувьд тухайн жилд дуусгавар болох төсөл, арга хэмжээний санхүүжилтийг бүрэн тусгах, тэргүүлэх ач холбогдолтой, амжилттай хэрэгжиж буй төсөл, арга хэмжээг дэмжих зарчмыг баримтлан ажиллаж байна.

Энэ хүрээнд Монгол Улс, Азийн хөгжлийн банк хоорондын “Аймаг, сумын бүсчилсэн ногоон хөгжлийн хөрөнгө оруулалтын хөтөлбөр”-ийн Санхүүжилтийн ерөнхий хэлэлцээрийг 2023 оны 07 дугаар сарын 07-ны өдөр УИХ-аар соёрхон батлуулсан. Уг хөтөлбөрийн хүрээнд хүнс, хөдөө

аж ахуйн үйлдвэрлэл болон хүнсний гол нэрийн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг дэмжих, инженерийн дэд бүтэц, агро-парк байгуулах, үйлдвэрлэлийг дэмжих санхүүжилтийн механизмыг боловсруулж, санхүүжилтийн хэрэгцээг хангаснаар импортыг бууруулж, экспортыг нэмэгдүүлэх зорилготой болно.

Хөтөлбөрийг Азийн хөгжлийн банк, Уур амьсгалын ногоон сан болон Европын хөрөнгө оруулалтын банкны хөнгөлөлттэй зээл, буцалтгүй тусламж болон Монгол Улсын Засгийн газрын оролцоотойгоор нийт 735.0 сая ам.долларын санхүүжилтээр 17 аймаг, 52 байршилд хэрэгжүүлэхээр төлөвлөөд байна.

Түүнчлэн, Азийн хөгжлийн банкнаас ирэх жилүүдэд хэрэгжүүлэх төсөл, хөтөлбөрүүдийг санхүүжүүлэх зорилгоор Монгол Улсад 655.0 сая ам.долларын санхүүжилтийн эх үүсвэрийг хуваарилж, Санхүүжилтийн ерөнхий хөтөлбөрийн хэлэлцээрийг амжилттай байгуулсан бөгөөд Улсын Их Хурлаар 2023 оны 06 дугаар сарын 09-ний өдөр соёрхон батлуулсан. Тус Санхүүжилтийн ерөнхий хөтөлбөрийн хүрээнд эдийн засгийн бодит өсөлтийг нэмэгдүүлэх, “Шинэ сэргэлтийн бодлого”-ын хүрээнд нийт 191.7 сая ам.долларын санхүүжилтээр дараах 3 төслийг хэрэгжүүлэхээр төлөвлөөд байна. Үүнд:

1. Хилийн үр бүтээмжийг сайжруулж тогтвортой худалдааг дэмжих төсөл;
2. Сэргээгдэх эрчим хүчийг хөгжүүлэх төсөл (дамжуулах шугам) буюу (Эрдэнэбүрэн-Мянгад эрчим хүчний дамжуулах шугам);
3. Хөдөө аж ахуй, хөдөөгийн хөгжил /II үе шат/ төсөл зэрэг төслүүд болно;

Зорилт 2 ●

Засгийн газрын гадаад үнэт цаасны төлбөрүүдийг эдийн засаг, төсөвт дарамт учруулахгүйгээр төлж, дахин санхүүжилтийн эрсдэлийг бууруулна.

2.1, 2.2. Засгийн газрын гадаад үнэт цаасны төлбөрийг монгол хөрөнгийн хуримтлалаас боломжит хэмжээгээр төлөх, өрийн зохицуулалтын арга хэмжээ, хугацаанаас нь өмнө худалдан авах, дахин санхүүжүүлэх зэрэг арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэх;

Дахин санхүүжилтийн арга хэмжээний хүрээнд 2023 оны 01-р сард Сенчири- 2 өрийн зохицуулалтын арга хэмжээг хэрэгжүүлж нийтдээ 650 сая ам.доллартой тэнцэх гадаад үнэт цаасыг дахин санхүүжүүлсэн бөгөөд “Гэрэгэ” бондын 435.3 сая ам.долларыг, “Хуралдай” бондын 207.5 сая ам.долларын төлбөрийг тус тус шийдвэрлэсэн.

Гадаад үнэт цаасны төлбөрийг мөнгөн хөрөнгийн хуримтлалаас боломжит хэмжээгээр төлөх арга хэмжээний хүрээнд 2022 оны 12 дугаар сарын 5-ны өдөр эргэн төлөгдөх хуваарьтай Чингис бондын үлдэгдэл 136.8 сая ам.долларыг 2022 оны 12 дугаар сарын 5-ны өдөр , Гэрэгэ бондын

үлдэгдэл төлбөр болох 82.0 сая ам.долларыг 2023 оны 04 дүгээр сарын 28 -ны өдөр гадаад валютын албан нөөцөд дарамт учруулахгүйгээр тус тус улсын төсвөөс төлж дуусгах үйл ажиллагааг амжилттай хэрэгжүүллээ.

2.3. Улсын зээлжих зэрэглэлийг сайжруулах үүднээс зэрэглэл тогтоогч байгууллага, хөрөнгө оруулагчдыг мэдээллээр тогтмол ханган хамтарч ажиллах;

Засгийн газрын зүгээс 2023 оны 06 дугаар сард олон улсын хөрөнгө оруулагчидтай роудшоу уулзалт (non deal roadshow) зохион байгуулсан. Энэхүү уулзалтын гол зорилго нь Монгол Улсын эдийн засгийн нөхцөл байдал, Монгол Улсын Хөгжлийн банкны үнэт цаасны эргэн төлөлт болон Хуралдай бондын эргэн төлөлтийн талаар мэдээллийг хүргэсэн бөгөөд хөрөнгө оруулагчдын саналыг сонсох байсан.

Түүнчлэн, 2023 оны 05 дугаар сард олон улсын зээлжих зэрэглэл тогтоогч Фитч агентлагийн төлөөлөлтэй, 07 дугаар сард Эс энд Пи агентлагийн төлөөлөлтэй тус тус уулзалтыг зохион байгуулж, зээлжих зэрэглэл тогтоолгосон бөгөөд Монгол Улсын 2023 оны зээлжих зэрэглэлийг В тогтвортой түвшинд хэвээр хадгалаад байна. Мөн цаашид зээлжих зэрэглэлээ нэмэгдүүлэхэд дараах нөхцөлийг тавьсан болохыг мэдэгдсэн. Үүнд:

- ГВАН-ийг их хэмжээгээр нэмэгдүүлж, Засгийн газрын гадаад өрийн удирдлагын стратегийг хэрэгжүүлж, гадаад санхүүжилтийн хэрэгцээг бууруулж тогтвортой байдлыг хадгалах;
- Макро эдийн засгийн зөв, зохистой бодлогыг үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлж, түүхий эдийн үнийн болон олон улсын эдийн засгийн савлагаанд хэт мэдрэг байдлыг бууруулж, гадаадын шууд хөрөнгө оруулалт орж ирэхэд таатай бизнесийн орчныг бүрдүүлэх;
- Засгийн газрын өрийн ДНБ-тэй харьцах харьцааг тогтмол бууруулах;
- Монгол Улсын эдийн засаг таамаглаж байгаагаас илүү буюу ижил орлоготой улс орнуудтай харьцуулахад сайжрах;
- Эдийн засгийн өсөлт хүлээлтээс давж өссөн тохиолдолд энэ нь төсөв, өр, гадаад зах зээлийн үзүүлэлтийг хурдан сайжруулах;
- Монгол Улсын тогтолцооны шинэчлэл, сайжруулалт хийх, ялангуяа бодлого боловсруулахдаа бодит ахиц дэвшил гаргах зэрэг болно.

Зорилт 3

Засгийн газрын өрийн удирдлагын тогтолцоог сайжруулж, орчин үеийн чиг хандлагад нийцүүлэх, Засгийн газрын өрийн багц дахь зах зээлийн эрсдэлээ сэргийлэх зорилгоор үүсмэл арга хэрэгслийг өрийн зохицуулалтын үйл ажиллагаанд нэвтрүүлнэ.

3.1 Дэлхий нийтэд тулгараад байгаа нь инфляцын осолтоос шалтгаалан гадаад зах зээлд бий болоод байгаа хүүгийн осолтоос хамааран урт, дунд хугацаанд Засгийн газрын гадаад зээлийн ховогч хүү осох тохиолдолд тогтмол хүүтэй зээл авах нөхцөлийг зээлдүүлэгч талд тавьж ажиллах

Засгийн газрын гадаад зээлийг авахдаа зээлийн хөнгөлөлтийн түвшнийг харгалзан үзэж Засгийн газраас гадаад зээл шинээр авах үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэхдээ зээлдэгч байгууллагатай зээлийн хэлэлцээрт 2023 оны байдлаар 5 хувьтай тэнцэж байгаа хөвөгч хүүг багасгах бодлогыг баримталж ажиллаж байна. Тухайлбал, 2023 оны 07 дугаар сарын 07-ны өдөр Улсын Их Хурлаар батлагдсан “Аймаг, сумын бүсчилсэн ногоон хөгжлийн хөрөнгө оруулалтын хөтөлбөр”-ийн 560.0 сая ам.доллартой тэнцэх хэмжээний зээлийн хөрөнгийн 420.0 сая ам.доллартой тэнцэх хэмжээний зээлийг тогтмол хүүтэй, үлдсэн 140 сая ам.долларыг хөвөгч хүүтэй нөхцөлтэйгөөр авч ашиглах болгож зээлийн нөхцөлийг сайжруулаад байна.

3.2 Орон нутгийн засаг захиргааны өрийн удирдлагын чадавхыг бэхжүүлж, болзошгүй ор толборийн эрсдэлээс сэргийлэх, Засгийн газрын өрийн мэдээллийн нэгдсэн санг хөтлөх талаар хамтран ажиллах

Өрийн удирдлагын тухай хуулийн 28¹ дүгээр зүйлийн 28^{1.7} дахь хэсэгт “аймаг, нийслэлийн Засаг даргын үнэт цаас гаргах, арилжаалах, мэдээлэхтэй холбогдсон журмыг санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага боловсруулан, Засгийн газарт баталж мөрдүүлнэ” гэж заасны дагуу Засгийн газрын 2023 оны 05 дугаар сарын 24-ний өдрийн 199 дүгээр “Журам батлах тухай” тогтоолын хавсралтаар “Нийслэлийн үнэт цаас гаргах, арилжаалах, мэдээлэх журам”-ыг баталж Нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газар дотоодын зах зээлд үнэт цаас гаргах эрх зүйн орчныг бүрдүүлж өгсөн болно.

Зорилт 4

Засгийн газрын дотоод үнэт цаасны зах зээлийн хөгжлийг дэмжих, үнэт цаасны арилжааг тогтмолжуулна.

4.1 Засгийн газрын дотоод үнэт цаасны арилжаанд орчин үеийн дэвшилтэт технологийг ашигласан арилжааны систем нэвтрүүлэх;

ЗГДҮЦ-ыг Монголын хөрөнгийн биржээр арилжаалах арга хэмжээг төлөвлөн ЗГДҮЦ-ны арилжааны шинэ системийн загварыг хөгжүүлэн туршилтын шатандаа явж байна. Энэхүү арилжааны систем нь хөрөнгө оруулагч нарт ашиглахад хялбар, ойлгомжтой байхаас гадна системийн аюулгүй байдлыг бүрэн хангасан дотоод систем байна.

4.2 Засгийн газрын дотоод үнэт цаасны анхдагч зах зээл дэх арилжаанд оролцогчдын эрэлтийг нэмэгдүүлэх, хоёрдогч зах зээл дэх үнэт цаасны хорвох чадварыг сайжруулах зорилгоор Засгийн газрын дотоод үнэт цаасыг хугацаанаас нь олно буцаан худалдан авах, зорилтот зах зээлд

чиглэсэн Засгийн газрын дотоод үнэт цаасны арилжааг зохион байгуулах дэд бүтэц болон хууль, эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх

Засгийн газрын 2019 оны 02 дугаар сарын 20-ны өдрийн 77 дугаар тогтоолын хавсралтаар батлагдсан “Засгийн газрын дотоод үнэт цаасны анхдагч, хоёрдогч зах зээлийн үйл ажиллагааны журам”-ын 15 дугаар хэсэгт ЗГДҮЦ-ыг буцаан худалдан авах, хугацаа сунгах, нөхцөл тогтоох тухай заасан байдаг. Түүнчлэн, зорилтот зах зээлд чиглэсэн тендерийн зориулалттай Засгийн газрын дотоод үнэт цаасны талаар судалгааг хийж, ЗГДҮЦ-ыг тендерийн барьцаанд ашиглах тухай дээрх журамд оруулах нэмэлт өөрчлөлтийн төслийг боловсруулаад байна.

Зорилт 5

Улсын стратегийн томоохон төслүүдэд Засгийн газрын өрийн баталгаа гаргах, хувийн хэвшлийн компаниудад дэмжлэг үзүүлэх байдлаар Монгол Улсын эдийн засгийн урт хугацааны зорилтыг хангаж, болзошгүй өр төлбөрийн эрсдэлийг хязгаарлана.

5.1 Эдийн засаг болон нийгмийн үр өгөөж ондортэй төслийг хэрэгжүүлэх бэлтгэл ажил хангагдсан, "Шинэ сэргэлтийн бодлого"-д нийцсэн төслүүдийн санхүүжилтийн эх үүсвэрт Засгийн газрын өрийн баталгаа гаргах замаар дэмжлэг үзүүлэх;

Засгийн газрын зүгээс бэлтгэл ажлаа бүрэн хангасан, зардал-ашгийн тооцоогоор ашигтай гарсан, эргэн төлөгдөх боломжтой “Шинэ сэргэлтийн бодлого”-д туссан төсөл, хөтөлбөрийн санхүүжилтийг Засгийн газрын өрийн баталгаа гаргаж дэмжлэг үзүүлэхээр төлөвлөж байгаа бөгөөд 2023 оны 08 дугаар сарын байдлаар Засгийн газрын өрийн баталгаа гаргуулах хүсэлт албан ёсоор ирээгүй байна.

5.2 Засгийн газрын өрийн баталгаа гаргасан төслүүдийн эргэн тололт, байгууллагын санхүүгийн үйл ажиллагааны хяналтыг сайжруулж, болзошгүй өр төлбөрийн эрсдэлийг бууруулах.

Засгийн газрын өрийн баталгаа гаргасан байгууллагууд болох “Эрдэнэс Монгол” болон Монгол Улсын Хөгжлийн банкны 2022 оны жилийн эцсийн санхүүгийн байдлын тайлангийн үзүүлэлтэд эрсдэлийн үнэлгээг хийсэн бөгөөд Засгийн газрын санхүүгийн нэгтгэсэн тайлангийн Төрийн аудитын үйл ажиллагаагаар хянуулж ажилласан.

5.3 Тосвоос иүүд тологдох нөхцөлтэй Барих-Шилжүүлэх төрлийн концессын гэрээ байгуулахгүй, өрийн бичиг /вексель/ шинээр гаргахгүй байх

Засгийн газраас шинээр Барих-Шилжүүлэх нөхцөлтэй концессын төрлийн гэрээ болон өрийн бичиг нэмж байгуулаагүй бөгөөд цаашид стратегийн баримт бичигт заасан арга хэмжээг баримталж ажиллана.

Зорилт 6

Засгийн газрын өрийн удирдлагын ил тод байдлыг сайжруулна.

6.1 Улирал бүр Засгийн газрын өрийн товхимлыг олон нийтэд ил тод мэдээлэх

Засгийн газрын өрийн статистикийн товхимлыг улирал бүр бэлтгэн Санхүү төсвийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын цахим хуудсанд олон нийтэд ил тод байдлаар байршуулж байна.

6.2 Улсын секторын өрийн мэдээллийг олон улсын байгууллагаас тогтоосон нэгдсэн стандартын дагуу бэлтгэж, мэдээлэх

Улсын секторын өрийн мэдээллийг Төрийн болон орон нутгийн өмч давамгайлсан 98 хуулийн этгээдүүдээс цуглуулж нэгтгэн хагас жил бүр Санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын Сангийн яамны цахим хуудсанд олон улсын байгууллагаас тогтоосон стандартын дагуу нийтэд ил тод байдлаар тайлагнаж байна. Түүнчлэн мэдээллийг нэгтгэсэн санг сайжруулах ажлыг зохион байгуулж E-balance санхүүгийн тайлангийн системд тогтсон загварыг үүсгэн байгууллагуудаас мэдээлэл цуглуулах үйл ажиллагааг боловсронгуй болгосон.

Шигтгээ 6. Засгийн газрын өрд нөлөөлөгч хүчин зүйлс

Өрийн тогтвортой байдлын шинжилгээнд аливаа улсын Засгийн газрын өр, ДНБ-ний харьцаа 50 хувиас давсан тохиолдолд тухайн улсыг “Сайтар шинжлэх” шаардлагатай орны ангилалд багтаан илүү нарийвчилсан шинжилгээг хийдэг. Олон Улсын Валютын сангийн 2021 оны Өрийн динамикийн шинжилгээг боловсруулсан байдаг. Энэхүү шинжилгээнд Засгийн газрын өрийг дараах байдлаар томъёолсон байна.

$$D_t = e_t^{eop} D_{t-1}^f + D_{t-1}^d + e_t^{avg} i_t^f D_{t-1}^f + i_t^d D_{t-1}^f - PB_t + OF_t + SF_t^{ier}$$

Энд:

D_t -t үеийн Засгийн газрын өрийн хэмжээ

e_t^{eop} - гадаад валютын жилийн эцсийн ханш

e_t^{avg} -гадаад валютын жилийн дундаж ханш

i_t^f -гадаад валютаар илэрхийлэгдсэн өрийн жигнэсэн дундаж хүү

PB_t -Төсвийн тэнцэл болон хүүгийн зардал

OF_t -бусад өр үүсгэгч хүчин зүйлс

SF_t^{ier} -ханшийн олз/гарз

Харин энэхүү статик томъёоллоос өрийн жилийн өөрчлөлийг гаргаж авахад (жижиг үсгээр ДНБ-д эзлэх хувийг харуулав):

$$d_t - d_{t-1} = \frac{i_t - (1+g_t)\pi_t}{(1+g_t)(1+\pi_t)} d_{t-1} + \frac{\varepsilon_t^{eop} + i_t^f [(1+\varepsilon_t^{eop})\varepsilon_t^{eop}/\varepsilon_t^{eop} - 1]}{(1+g_t)(1+\pi_t)} \alpha_{t-1} d_{t-1} - \frac{g_t}{(1+g_t)(1+\pi_t)} d_{t-1} - pb_t + of_t + sf_t^{ier}$$

Энд:

π_t -t үеийн дефлятоор гаргасан инфляц

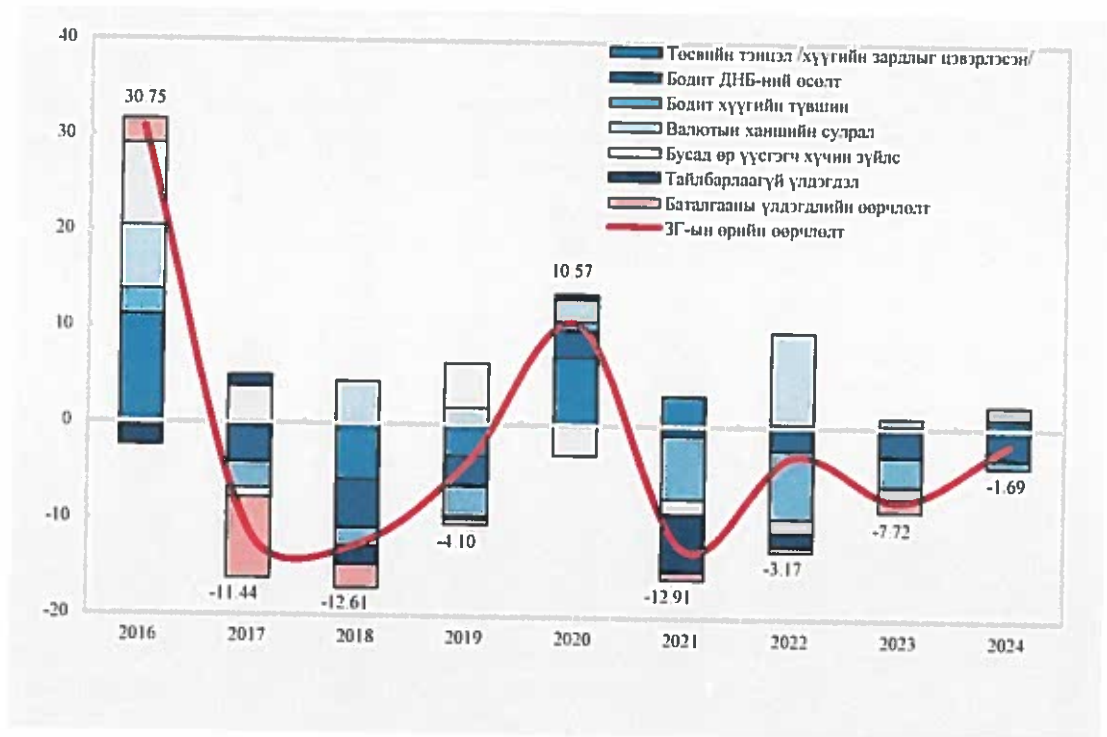
α_t -нийт өрд эзлэх гадаад валютаар илэрхийлэгдсэн өрийн хэмжээ

ε_t -гадаад валютын ханшийн жилийн өөрчлөлт

g_t -Эдийн засгийн өсөлт

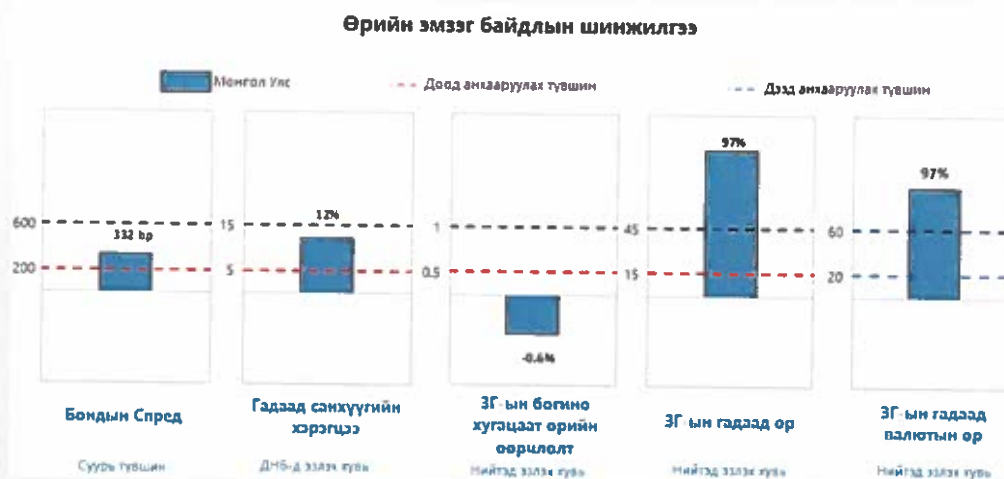
Энэхүү шинжилгээнд Монгол Улсын эдийн засгийн өгөгдлийг орлуулж үзэхэд Засгийн газрын өр, ДНБ-ний харьцаа 2017-2019 онуудад буурсан нь ДНБ-ний өсөлт болон бодит хүүгийн түвшнээс хамаарсан байна. Цаашид ч бодит ДНБ-ний өсөлтийг дэмжиж, төсвийн үндсэн тэнцлийг бууруулах нь өрийн тогтвортой байдлыг хангах суурь үндэс болохоор байна. 2020 оны хувьд цар тахлаас шалтгаалж төсвийн тэнцэл алдагдалтай, ханш суларсан бодит эдийн засгийн өсөлт сөрөг гарсан тул өрийн хэмжээ нэмэгдсэн байна. 2022 онд валютын ханш огцом суларсан ч эдийн засгийн бодит өсөлт, инфляцын түвшин өндөр байгаагаас шалтгаалж ДНБ-ний хэмжээ өссөн нь ДНБ-д эзлэх өрийн хэмжээг буурахад нөлөө үзүүлсэн байна. Засгийн газрын

өр болон ДНБ-ний харьцаа эдийн засгийн өсөлтөөс шалтгаалж буурах төлөвтэй байна.

Шигтгээ 7. Өрийн эмзэг байдлын шинжилгээ

Монгол Улсын өрийн эмзэг байдлыг одоогийн тоон мэдээлэлд үндэслэн үнэлбэл бондын өгөөжийн зөрүү, гадаад санхүүжилтийн хэрэгцээ, Засгийн газрын богино хугацаат өрийн жилийн өөрчлөлт, Засгийн газрын гадаад өр болон Засгийн газрын гадаад валютаарх өр зэрэг 5 үзүүлэлтийн 2 нь анхааруулах дээд түвшнээсээ давсан байна.

- 1. Бондын өгөөжийн зөрүү:** МУЗГ-ын олон улсын зах зээлд гаргасан бондын 3 сарын дундаж өгөөж АНУ-ын ижил хугацаатай ЗГ-ын бондтой харьцуулахад 3.32%-иар өндөр буюу үүнтэй дүйцэхүйц эрсдэлийн нэмэгдэлтэй хэмээн зах зээлд үнэлэгдэж байна. Энэ нь нь дээд анхааруулах түвшин 6%-иас бага үзүүлэлт юм.
- 2. Гадаад санхүүжилтийн хэрэгцээ:** 2023 оны урсгал тэнцэл, улсын болон хувийн секторын гадаад өрийн үйлчилгээний төлбөрийн нийлбэрээр тодорхойлогдох ДНБ-д эзлэх уг үзүүлэлт 12% байгаа нь дээд анхааруулах түвшин 15%-аас бага буюу гадаад санхүүжилтийн хэрэгцээний хувьд дундаж эрсдэлтэй гэсэн үр дүнг үзүүлж байна.
- 3. Засгийн газрын богино хугацаат өрийн жилийн өөрчлөлт:** 2023 оны гүйцэтгэлээр нийт өрд эзлэх ЗГ-ын богино хугацаат өрийн үлдэгдэл 0.6 хувиар буурсан байгаа нь бага эрсдэлтэй гэсэн үр дүнг харуулж байна.
- 4. Засгийн газрын гадаад өр:** Уг үзүүлэлтийн анхааруулах дээд түвшин 45% бөгөөд манай улсын хувьд 97% байгаа нь гадаад өрийн дарамт өндөр, гадаад санхүүжилтээс хэт их хамааралтайг харуулж байна.
- 5. Засгийн газрын гадаад валютаарх өр:** Уг үзүүлэлтийн анхааруулах дээд түвшин 60% бөгөөд манай улсын хувьд 97% байгаа нь гадаад өрийн дарамт өндөр, гадаад валютын ханшийн эрсдэлд эмзэг байгааг илтгэнэ.

Х

2024 ОНЫ НЭГДСЭН ТӨСВИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД

10.1 Нэгдсэн төсвийн үзүүлэлтүүд

Төсвийн төсөлд Монгол Улсын 2024 оны нэгдсэн төсвийн тэнцвэржүүлсэн орлогын хэмжээг 25.3 их наяд төгрөг буюу ДНБ-ий 34.2 хувь, нийт зарлагын хэмжээг 27.4 их наяд төгрөг буюу 37.0 хувь, төсвийн алдагдлыг 2.1 их наяд төгрөг буюу ДНБ-ий 2.8 хувьтай тэнцүү байхаар төлөвлөлөө.

Хүснэгт 10.1 Нэгдсэн төсвийн 2021-2024 оны үзүүлэлтүүд /тэрбум Т/

Үзүүлэлтүүд	2021 Гүйц.	2022 Гүйц.	2023 Тод Бат.	2024 Төс.
НИЙТ ОРЛОГО	14,306.4	18,521.6	21,823.5	27,156.8
Тогтворжуулалтын сан	627.9	1,394.6	501.6	513.7
Ирээдүйн өв сан	967.0	-	540.0	1,353.3
ТЭНЦВЭРЖҮҮЛСЭН ОРЛОГО	12,711.4	17,126.9	20,781.9	25,289.8
Татварын орлого	11,299.9	15,459.0	18,915.4	23,436.1
Татварын бус орлого	1,411.5	1,668.0	1,866.5	1,853.7
НИЙТ ЗАРЛАГА	15,630.4	18,159.7	22,371.4	27,360.5
Урсгал зардал	12,804.0	14,229.3	16,914.1	21,324.8
Хөрөнгийн зардал	2,982.2	3,803.4	5,616.2	6,170.4
Эргэж төлөгдөх цэвэр зээл	-155.8	127.0	-159.0	-134.7
ТЭНЦВЭРЖҮҮЛСЭН ТЭНЦЭЛ	-2,919.0	-1,032.7	-1,589.5	-2,070.8
ДНБ-д эзлэх хувь	-6.8%	-2.0%	-2.6%	-2.8%

10.2 Төсвийн тогтворжуулалтын сан болон Ирээдүйн өв сангийн үлдэгдэл

Монгол Улсын 2024 оны төсвийн төсөлд Төсвийн тогтворжуулалтын санд хуримтлагдах хэмжээг 513.7 тэрбум төгрөг байхаар, Ирээдүйн өв санд хуримтлагдах хэмжээг 1,353.3 тэрбум байхаар тус тус тусгасан. Харин сангуудын үлдэгдэл 2023 оны 9 дүгээр сарын 29-ний өдрийн байдлаар Төсвийн тогтворжуулалтын сангийн үлдэгдэл 1,231.4 тэрбум төгрөг, Ирээдүйн өв сангийн үлдэгдэл 2,788.3 тэрбум төгрөг тус тус байна.

10.3 Төсвийн алдагдлыг санхүүжүүлэх эх үүсвэр

Монгол Улсын 2024 оны нэгдсэн төсвийн тэнцвэржүүлсэн тэнцэл нь -2,070.8 тэрбум төгрөг байгаагаас гадаад зээлийн ашиглалтын 1,225.0 тэрбум төгрөг нь эх үүсвэртэй алдагдал юм. Түүнчлэн, Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуулийн дагуу төсвийн дэмжлэг 355.0 тэрбум төгрөг болон

Засгийн газрын дотоод үнэт цаас гаргах замаар тус тус төсвийн алдагдлыг санхүүжүүлэхээр тусгасан.

10.4 Төсвийн тусгай шаардлагад нийцсэн төсвийн төлөвлөлт

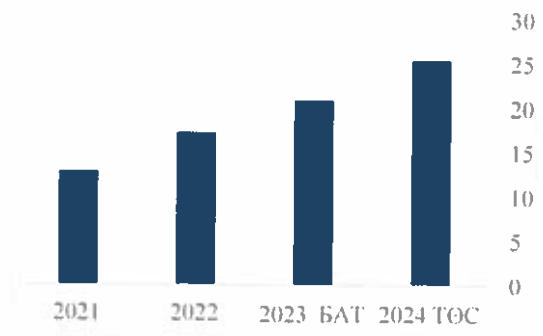
Улсын Их Хурлаас 2021 оны 7 дугаар сарын 7-ны өдөр баталсан Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуульд заасны дагуу 2024 онд төсвийн тэнцвэржүүлсэн тэнцлийг ДНБ-ий 2.8 хувиас, Засгийн газрын өрийн өнөөгийн үнэ цэнээр илэрхийлэгдсэн үлдэгдэл ДНБ-ий 60.0 хувиас ихгүй байх төсвийн тусгай шаардлагад Монгол Улсын 2024 оны төсвийн үндсэн үзүүлэлтүүдийг бүрэн нийцүүлж хуулийн төслийг боловсрууллаа.

Монгол Улсын
2024 оны төсвийн
төслийг төсвийн
тусгай
шаардлагад бүрэн
нийцүүлэн
боловсрууллаа.

Нэгдсэн төсвийн орлогыг тэнцвэржүүлсэн журмаар тооцсон байх:

Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуулийн 11 дүгээр зүйлийн 11.1.3.а-д заасан шаардлагын дагуу зэс, нүүрсний үнийг тэнцвэржүүлсэн журмаар тооцсон бөгөөд 2024 онд зэсийн тэнцвэржүүлсэн үнийг тонн тутамд 7,386.6 ам.доллар, нүүрсний тэнцвэржүүлсэн үнийг тонн тутамд 182.5 ам.доллар байхаар тооцлоо.

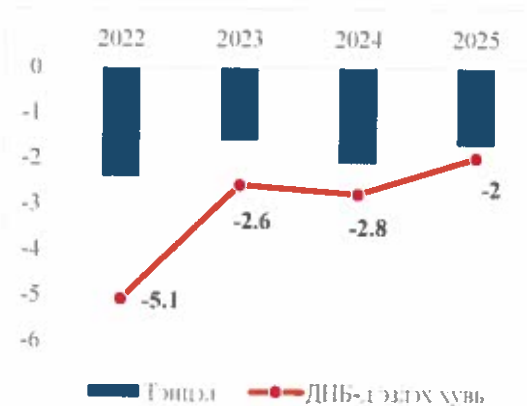
График 10.31. Нэгдсэн төсвийн тэнцвэржүүлсэн орлого /2021-2024

Нэгдсэн төсвийн тэнцвэржүүлсэн тэнцлийн алдагдал 2024 онд тухайн жилийн ДНБ-ий 2.8 хувиас илүүгүй байх:

Монгол Улсын 2024 оны нэгдсэн төсвийн тэнцвэржүүлсэн тэнцэл -2,070.8 тэрбум төгрөг буюу ДНБ-ий -2.8 хувьтай тэнцэхээр төлөвлөлөө.

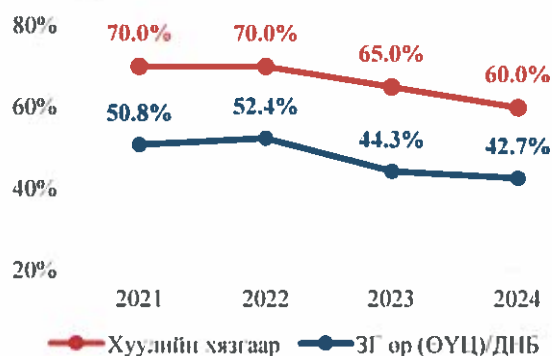
График 10.32. Нэгдсэн төсвийн тэнцвэржүүлсэн тэнцэл /2022-2025 он/,

Засгийн газрын өрийн өнөөгийн үнэ цэнээр илэрхийлсэн үлдэгдэл нь ДНБ-ий 60.0 хувиас хэтрэхгүй байх:

Засгийн газрын өрийн өнөөгийн үнэ цэнээр илэрхийлсэн үлдэгдлийг ДНБ-д харьцуулсан харьцаа нь 42.7 хувьд хүрэх төлөвтэй байгаа нь Засгийн газрын өрийн тухай төсвийн тусгай шаардлагыг хангаж байна.

График 10.33. Засгийн газрын өр /2021-

Тухайн жилийн нэгдсэн

төсвийн нийт зарлагын өсөлтийн хувь нь тухайн жилийн эрдэс баялгийн бус ДНБ-ий өсөлтийн хувь, тухайн жилийн өмнөх 12 жилийн эрдэс баялгийн бус ДНБ-ий өсөлтийн дунджийн аль ихээс хэтрэхгүй байх:

Тухайн жилийн эрдэс баялгийн бус ДНБ-ий өсөлт 22.5 хувьтай, 2012-2023 оны эрдэс баялгийн бус ДНБ-ий өсөлтийн дундаж 12.9 хувьтай тус тус тэнцэж байна. 2024 оны төсвийн төсөлд нэгдсэн төсвийн нийт зарлагын өсөлт 22.3 хувь буюу тусгай шаардлагыг хангаж байна.

XI

ТӨСВИЙН БОЛЗОШГҮЙ ЭРСДЭЛИЙН ТОЙМ

Нэг. Орос-Украины нөхцөл байдал: Дайны нөхцөл байдал хүндэрсэн тохиолдолд манай улсын ОХУ, Европоос импортолдог стратегийн бүтээгдэхүүний нийлүүлэлт тасалдах, улмаар импортын бараа, бүтээгдэхүүний үнэ өсөх, үйлдвэрлэлийн зардал нэмэгдэж, аж ахуйн нэгжийн ашигт ажиллагаанд сөргөөр нөлөөлөх эрсдэл байна.

Хоёр. БНХАУ-ын эдийн засгийн сэргэлтийн удаашрал: Манай улсын худалдааны гол түнш БНХАУ-ын эдийн засгийн сэргэлт огцом удааширч, аж үйлдвэр болон үл хөдлөх, барилгын салбарын эрэлт буурвал манай улсын уул уурхайн голлох бүтээгдэхүүнүүдийн эрэлт, үнэ буурч, экспортын орлого төсөөллөөс бага байх, улмаар төсвийн орлогыг бүрдүүлэгч гол салбар болох уул уурхайн орлогыг бууруулах эрсдэл байна. Тус улсын Засгийн газраас эдийн засгийг эрчимжүүлэх бодлогын дэмжлэгийг нэмэгдүүлж, эдийн засгийн өсөлт зорилтот түвшин буюу 5 хувьд хүрэх хүлээлттэй байна.

Гурав. Дэлхий нийтэд хүнсний үнэ өсөх: Дэлхийн инфляцын түвшний оргил үе өнгөрсөн хэдий ч хүнсний инфляц өндөр хэвээр байна. Ялангуяа, хөгжиж буй орнуудад хүнсний инфляц илүү өндөр хэвээр байна. Тухайлбал, дэлхийн цагаан будааны экспортын 40 орчим хувийг үйлдвэрлэдэг Энэтхэг улс цаг агаарын таагүй байдлаас шалтгаалан 40 хувиар бага ургац хураасан бөгөөд дотоодын хэрэгцээгээ хангах зорилгоор цагаан будааны экспортод хориг тавиад байна. Энэ нь дэлхийн цагаан будааны экспортыг 10 орчим хувиар бууруулах нөлөөтэй байна. Мөн дэлхийн дулаарал, уур амьсгалын өөрчлөлт хүнсний ургацад сөргөөр нөлөөлж болзошгүй байна.

Дөрөв. Санхүүгийн салбарын эмзэг байдал: Манай улсын санхүүгийн салбарын нийт активын 90 гаруй хувийг банкны салбар дангаараа бүрдүүлж байна⁹. Санхүүгийн салбарын тогтвортой байдал системийн нөлөө бүхий банкнуудын үйл ажиллагаанаас бүрэн хамаарч байгаа нь аливаа гадаад, дотоод эрсдэл үүссэн тохиолдолд банкны салбараар дамжин санхүүгийн салбарын тогтвортой байдал алдагдах эрсдэлийг нэмэгдүүлж байна. Иймд санхүүгийн салбарыг бэхжүүлэх, эрсдэлийг даван туулах чадварыг нэмэгдүүлэх шаардлагатай байна.

Тав. Мал, амьтны өвчин, цаг агаар, ган, зуд: Мал, амьтны халдварт өвчин, цаг агаарын таагүй нөхцөл, ган зудын эрсдэлт хүчин зүйлсээс шалтгаалан хөдөө аж ахуйн болон аялал жуулчлалын салбарын үйлдвэрлэл, бүтээмж төсөөлөл буурч болзошгүй.

⁹ Монголбанк, Санхүүгийн зохицуулах хороо

Зургаа. Зээлжих зэрэглэл буурах болон аливаа төрлийн хориг: Хөрш орнуудыг хамарсан геополитикийн хүндрэлтэй асуудлууд өрнөж буй энэ үед манай улс аливаа төрлийн хоригт өртөхгүй байх, зээлжих зэрэглэлийг сайжруулах хүрээнд олон улсад баримталж буй дүрэм журмуудыг сайтар мөрдөж, зээлжих зэрэглэл тогтоодог болон хориг арга хэмжээ авах эрх бүхий олон улсын байгууллагуудад хүргүүлэх холбогдох үнэлгээний тайлангуудыг сайтар бэлтгэх нь зүйтэй байна. Зээлжих зэрэглэл буурч, аливаа хоригт орсон тохиолдолд гадаадын хөрөнгө оруулалт, гадаад зээлийн урсгал буурах, төлбөр тооцоо саатах зэрэг эрсдэлүүд үүсэж болзошгүй.

XII

**ХАМТ ӨРГӨН МЭДҮҮЛСЭН ХУУЛЬ ТОГТООМЖИЙН
ТӨСӨЛ**

Төрийн бүтээмж, төсвийн үр ашгийг нэмэгдүүлэх чиглэлээр 6 хуулийн төсөл:

1. Төсвийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай
2. Төрийн албаны тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай
3. Ирээдүйн өв сангийн тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай
4. Гаалийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай
5. Авлигын эсрэг хуульд өөрчлөлт оруулах тухай
6. Төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай

Татварын бодлогын хүрээнд 6 хуулийн төсөл:

7. Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай
8. Хувь хүний орлогын албан татварын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай
9. Малын тоо толгойн албан татварын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай
10. Гаалийн тариф, гаалийн татварын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай
11. Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татварын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай
12. Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай

Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах ажиллагаатай хамаарал бүхий 3 хуулийн төсөл:

13. Уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржийн тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай
14. Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай
15. Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах тухай хууль /Шинэчилсэн найруулга/-д өөрчлөлт оруулах тухай

Геодезн зураг зүйн газрын чиг үүргийг Ерөнхий сайдын эрхлэх асуудлын хүрээнд шилжүүлэхтэй холбоотой 6 хуулийн төсөл:

16. Монгол Улсын Засгийн газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай
17. Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай
18. Кадастрын зураглал ба газрын кадастрын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай
19. Газрын төлбөрийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай
20. Геодези, зураг зүйн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай
21. Зөвшөөрлийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай

● **Улсын Их Хурлын 7 тогтоолын төсөл:**

1. Тогтоолд өөрчлөлт оруулах тухай
2. Засгийн газрын үнэт цаас гаргах эрх олгох тухай
3. Засгийн газрын өрийн баталгаа гаргах зөвшөөрөл олгох тухай
4. Тогтоолын хавсралтад нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай
5. Монгол Улсын 2024 оны төсвийн тухай хууль батлагдсантай холбогдуулан авах зарим арга хэмжээний тухай
6. Авлигатай тэмцэх газрын албан хаагчийн албан тушаалын цалингийн хэмжээг шинэчлэн тогтоох тухай
7. Засгийн газарт чиглэл өгөх тухай

● **Нийт 21 хуулийн төсөл, 7 Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийг боловсруулан хүргүүлж байна.**

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2023 оны ... дугаар сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар хот

МОНГОЛ УЛСЫН 2024 ОНЫ ТӨСВИЙН ТУХАЙ
НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ
НИЙТЛЭГ ҮНДЭСЛЭЛ

1 дүгээр зүйл.Хуулийн зорилт

1.1. Энэ хуулийн зорилт нь Монгол Улсын төсөвт 2024 оны төсвийн жилд төвлөрүүлэх орлого, зарцуулах төсвийн хэмжээ, орлого төвлөрүүлэх байгууллага, орон нутгийн төсөвт олгох санхүүгийн дэмжлэг, Орон нутгийн хөгжлийн нэгдсэн сан болон улсын төсвөөс Орон нутгийн хөгжлийн санд олгох орлогын шилжүүлэг, орон нутгийн төсвөөс улсын төсөвт төвлөрүүлэх орлого, төсвийн ерөнхийлөн захирагчид төсөв зарцуулах эрх олгох, Төсвийн тогтворжуулалтын санд хуримтлуулах хөрөнгийн хэмжээ, Ирээдүйн өв санд хуримтлуулах хөрөнгийн хэмжээ, төсвийн алдагдлыг санхүүжүүлэх эх үүсвэр, мөнгөн гүйлгээтэй холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.

2 дугаар зүйл.Монгол Улсын 2024 оны төсвийн хууль тогтоомж

2.1. Монгол Улсын 2024 оны төсвийн хууль тогтоомж нь Төсвийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, энэ хууль болон эдгээр хуультай нийцүүлэн гаргасан хууль тогтоомжийн бусад актаас бүрдэнэ.

ХОЁРДУГААР БҮЛЭГ

МОНГОЛ УЛСЫН 2024 ОНЫ ТӨСВИЙН ОРЛОГО, ЗАРЛАГА БОЛОН
ХӨРӨНГӨ, ӨРИЙН УДИРДЛАГА

3 дугаар зүйл.Монгол Улсын төсөвт 2024 оны төсвийн жилд төсвийн ерөнхийлөн захирагч, түүний харьяа болон бусад байгууллага доор дурдсан орлого төвлөрүүлнэ:

Д/д	Төсвийн ерөнхийлөн захирагч	Дүн /сая төгрөгөөр/
1	Монгол Улсын Их Хурлын дарга Харьяа төсөвт байгууллагын өөрийн орлого	100.0 100.0
2	Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн Тамгын газрын дарга Харьяа төсөвт байгууллагын өөрийн орлого	185.0 185.0
3	Шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн дарга Харьяа төсөвт байгууллагын өөрийн орлого	510.0 510.0
4	Санхүүгийн зохицуулах хорооны дарга Харьяа төсөвт байгууллагын өөрийн орлого	2,737.7 2,737.7
5	Монгол Улсын Ерөнхий сайд	600,431.7

	Төрийн өмчийн бодлого, зохицуулалтын газар үүнээс: Ирээдүйн өв санд Харьяа төсөвт байгууллагын өөрийн орлого	596,002.5 520,083.2 4,429.2
6	Монгол Улсын Шадар сайд Харьяа төсөвт байгууллагын өөрийн орлого	15,941.5 15,941.5
7	Монгол Улсын Шадар сайд бөгөөд Эдийн засаг, хөгжлийн сайд Харьяа төсөвт байгууллагын өөрийн орлого	132.6 132.6
8	Монгол Улсын сайд, Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын дарга Харьяа төсөвт байгууллагын өөрийн орлого	175.0 175.0
9	Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайд Харьяа төсөвт байгууллагын өөрийн орлого	1,485.5 1,485.5
10	Гадаад харилцааны сайд Дипломат төлөөлөгчийн газрууд	6,000.0 6,000.0
11	Сангийн сайд Татварын ерөнхий газар үүнээс: Төсвийн тогтворжуулалтын санд үүнээс: Ирээдүйн өв санд Гаалийн ерөнхий газар Сангийн яам Гадаад тусламжийн орлогоос санхүүжих Харьяа төсөвт байгууллагын өөрийн орлого	17,895,074.2 10,388,746.9 513,710.9 833,224.2 6,727,915.6 211,194.0 558,000.0 9,217.6
12	Хууль зүй, дотоод хэргийн сайд Улсын бүртгэлийн ерөнхий газар Цагдаагийн ерөнхий газар Эрүүл мэндийн даатгалын сангаас улсын эмнэлэгт олгох санхүүжилтийн орлого Харьяа төсөвт байгууллагын өөрийн орлого	83,749.0 45,000.0 2,700.0 1,552.9 34,496.1
13	Батлан хамгаалахын сайд Харьяа төсөвт байгууллагын өөрийн орлого	38,185.4 38,185.4
14	Боловсрол, шинжлэх ухааны сайд Харьяа төсөвт байгууллагын өөрийн орлого	5,857.9 5,857.9
15	Зам, тээврийн хөгжлийн сайд Иргэний нисэхийн ерөнхий газар Зам, тээврийн хөгжлийн яам Харьяа төсөвт байгууллагын өөрийн орлого	175,300.0 150,000.0 300.0 25,000.0
16	Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн сайд Ашигт малтмал, газрын тосны газар Үндэсний геологийн алба Харьяа төсөвт байгууллагын өөрийн орлого	426,173.4 421,903.3 110.0 4,160.2
17	Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн сайд Харьяа төсөвт байгууллагын өөрийн орлого	54,588.5 54,588.5
18	Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайд Хөдөлмөр, халамжийн үйлчилгээний ерөнхий газар Эрүүл мэндийн даатгалын сангаас улсын эмнэлэгт олгох санхүүжилтийн орлого	38,454.4 850.0 2,535.1

	Харьяа төсөвт байгууллагын өөрийн орлого	35,069.3
19	Эрүүл мэндийн сайд Харьяа төсөвт байгууллагын өөрийн орлого	5,555.4 5,555.4
20	Цахим хөгжил, харилцаа холбооны сайд Харьяа төсөвт байгууллагын өөрийн орлого	8,665.5 8,665.5

4 дүгээр зүйл.Монгол Улсын төсөвт 2024 оны төсвийн жилд төвлөрүүлэх төсвийн тэнцвэржүүлсэн орлого 18,023,227.3 сая төгрөг байна.

5 дугаар зүйл.Монгол Улсын төсөвт 2024 оны төсвийн жилд төсвийн ерөнхийлөн захирагч доор дурдсан хэмжээтэй эргэн төлөх үндсэн төлбөр төлнө:

Д/д	Төсвийн ерөнхийлөн захирагч	Дүн /сая төгрөгөөр/
1	Сангийн сайд Үүнээс: УБТЗ-ХНН-ийн дүрмийн санд	437,311.2 83,673.5
2	Хууль зүй, дотоод хэргийн сайд	20,600.7
3	Боловсрол, шинжлэх ухааны сайд	30,000.0
4	Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайд	22,758.8
5	Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн сайд	10,286.9

6 дугаар зүйл.Монгол Улсын төсвөөс 2024 оны төсвийн жилд төсвийн ерөнхийлөн захирагч доор дурдсан төсөв зарцуулна:

6.1.Монгол Улсын төсвөөс 2024 оны төсвийн жилд төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн зарцуулах зардал доор дурдсан хэмжээтэй байна:

Д/д	Төсвийн ерөнхийлөн захирагч	Дүн /сая төгрөгөөр/
1	Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн Тамгын газрын дарга Урсгал зардал	29,711.3 29,711.3
2	Монгол Улсын Их Хурлын дарга Урсгал зардал Хөрөнгийн зардал	131,912.7 109,823.1 22,089.6
3	Монгол Улсын Үндсэн хуулийн цэцийн дарга Урсгал зардал	4,068.6 4,068.6
4	Улсын дээд шүүхийн Ерөнхий шүүгч Урсгал зардал Хөрөнгийн зардал	28,675.2 17,146.4 11,528.8
5	Шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн дарга Урсгал зардал Хөрөнгийн зардал	142,327.2 127,502.2 14,825.0

6	Хүний эрхийн Үндэсний Комиссын дарга Урсгал зардал	5,216.3 5,216.3
7	Улсын ерөнхий прокурор Урсгал зардал Хөрөнгийн зардал	88,426.8 79,578.5 8,848.3
8	Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын зөвлөлийн нарийн бичгийн дарга Урсгал зардал	19,071.5 19,071.5
9	Монгол Улсын Ерөнхий аудитор Урсгал зардал Хөрөнгийн зардал	41,435.6 40,554.5 881.1
10	Авлигатай тэмцэх газрын дарга Урсгал зардал Хөрөнгийн зардал	45,847.7 43,189.6 2,658.2
11	Санхүүгийн зохицуулах хорооны дарга Урсгал зардал Хөрөнгийн зардал	14,995.6 14,103.1 892.5
12	Төрийн албаны зөвлөлийн дарга Урсгал зардал	6,226.4 6,226.4
13	Үндэсний статистикийн хорооны дарга Урсгал зардал	21,628.6 21,628.6
14	Сонгуулийн ерөнхий хорооны дарга Урсгал зардал	65,215.9 65,215.9
15	Цагаатгах ажлыг удирдан зохион байгуулах улсын комиссын дарга Урсгал зардал	8,475.6 8,475.6
16	Монгол Улсын Ерөнхий сайд Урсгал зардал Хөрөнгийн зардал	330,180.2 279,571.1 50,609.0
17	Монгол Улсын Шадар сайд Урсгал зардал Хөрөнгийн зардал	280,812.1 246,844.7 33,967.4
18	Монгол Улсын Шадар сайд бөгөөд Эдийн засаг, хөгжлийн сайд Урсгал зардал Хөрөнгийн зардал	87,648.9 18,648.9 69,000.0
19	Монгол Улсын сайд, Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын дарга Урсгал зардал Хөрөнгийн зардал	102,249.4 60,663.6 41,585.8
20	Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайд Урсгал зардал Хөрөнгийн зардал	226,599.3 197,118.4 29,480.9
21	Гадаад харилцааны сайд Урсгал зардал Хөрөнгийн зардал	194,190.4 180,790.4 13,400.0
22	Сангийн сайд	4,557,661.9

	Урсгал зардал	2,505,385.7
	үүнээс: Зээлийн хүүгийн төлбөрт	1,173,620.2
	Хөрөнгийн зардал	269,276.2
	Гадаад зээл, тусламжаас санхүүжих зардал	1,783,000.0
23	Хууль зүй, дотоод хэргийн сайд	1,388,359.1
	Урсгал зардал	1,269,805.2
	Хөрөнгийн зардал	118,553.8
24	Зам, тээврийн хөгжлийн сайд	682,238.2
	Урсгал зардал	24,056.4
	Хөрөнгийн зардал	658,181.8
25	Батлан хамгаалахын сайд	564,548.3
	Урсгал зардал	551,083.0
	Хөрөнгийн зардал	13,465.3
26	Боловсрол, шинжлэх ухааны сайд	4,258,954.1
	Урсгал зардал	3,549,488.2
	Хөрөнгийн зардал	709,466.0
27	Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн сайд	60,235.3
	Урсгал зардал	20,235.3
	Хөрөнгийн зардал	40,000.0
28	Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн сайд	528,522.5
	Урсгал зардал	433,713.6
	Хөрөнгийн зардал	94,808.9
29	Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайд	3,942,221.9
	Урсгал зардал	3,898,140.8
	Хөрөнгийн зардал	44,081.1
30	Эрүүл мэндийн сайд	1,651,185.1
	Урсгал зардал	1,396,234.8
	Хөрөнгийн зардал	254,950.3
31	Эрчим хүчний сайд	359,758.8
	Урсгал зардал	138,959.5
	Хөрөнгийн зардал	220,799.2
32	Барилга, хот байгуулалтын сайд	413,628.2
	Урсгал зардал	10,613.5
	Хөрөнгийн зардал	403,014.7
33	Соёлын сайд	402,361.3
	Урсгал зардал	247,472.1
	Хөрөнгийн зардал	154,889.1
34	Цахим хөгжил, харилцаа холбооны сайд	85,658.9
	Урсгал зардал	71,125.9
	Хөрөнгийн зардал	14,533.0
35	Шүүхийн сахилгын хорооны дарга	4,037.0
	Урсгал зардал	4,037.0
36	Монгол Улсын сайд, Олимп, нийтийн биеийн тамир, спортын Үндэсний хорооны дарга	146,521.2
	Урсгал зардал	73,637.5
	Хөрөнгийн зардал	72,883.7

37	Монгол Улсын сайд, Боомтын сэргэлтийн Үндэсний хорооны дарга Урсгал зардал Хөрөнгийн зардал	11,287.0 5,823.9 5,463.1
38	Монгол Улсын сайд, Нийслэл Улаанбаатар хотын авто замын түгжрэлийг бууруулах Үндэсний хорооны дарга Хөрөнгийн зардал	56,229.2 56,229.2

6.2. Монгол Улсын төсвөөс 2024 оны төсвийн жилд төсвийн ерөнхийлөн захирагчид эргэн төлөгдөх нөхцөлтэйгээр доор дурдсан хэмжээтэй санхүүжилт олгоно:

Д/д	Төсвийн ерөнхийлөн захирагч	Дүн /сая төгрөгөөр/
1	Сангийн сайд	182,210.5
	Үүнээс: Хөдөөгийн сэргэлт- Амьдралын чанар	98,537.0
2	Барилга, хот байгуулалтын сайд	5,000.0
3	Боловсрол, шинжлэх ухааны сайд	31,036.3
4	Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн сайд	50,285.5

7 дугаар зүйл. Монгол Улсын төсвөөс 2024 оны төсвийн жилд зарцуулах төсвийн зарлагын хэмжээ 20,735,898.0 сая төгрөг байна.

8 дугаар зүйл. Монгол Улсын төсвийн хөрөнгөөр 2024 оны төсвийн жилд хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээ, барилга байгууламжийг 3,240,600.0 сая төгрөгөөр санхүүжүүлнэ.

9 дүгээр зүйл. "Барих-Шилжүүлэх" концессын төрлөөр хэрэгжүүлсэн төсөл, арга хэмжээ, барилга байгууламжид Монгол Улсын төсвийн хөрөнгөөр 2024 оны төсвийн жилд 25,000.0 сая төгрөгийн эргэн төлөлт хийнэ.

10 дугаар зүйл. 2023 оны 9 дүгээр сарын 29-ний өдрийн байдлаар Төсвийн тогтворжуулалтын сангийн үлдэгдэл 1,231,447.7 сая төгрөг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуулийн 16 дугаар зүйлд заасны дагуу Төсвийн тогтворжуулалтын санд 2024 оны төсвийн жилд 513,710.9 сая төгрөг хуримтлуулна.

11 дүгээр зүйл. 2023 оны 9 дүгээр сарын 29-ний өдрийн байдлаар Ирээдүйн өв сангийн үлдэгдэл 2,788,332.7 сая төгрөг, Ирээдүйн өв сангийн тухай хуулийн 7 дугаар зүйлд заасны дагуу Ирээдүйн өв санд 2024 оны төсвийн жилд 1,353,307.4 сая төгрөг хуримтлуулна.

12 дугаар зүйл. 2024 оны төсвийн жилд төсвийн алдагдлыг санхүүжүүлэх эх үүсвэрийг доор дурдсанаар баталсугай:

12.1.Өрийн удирдлагын тухай хуулийн 12.1.1, 12.1.3, 12.1.6 болон 28¹.1-д заасан зориулалтаар хийх гадаад, дотоод зээллэгийн дээд хэмжээг 3,414,050.7 сая төгрөг хүртэл;

12.2.Өрийн удирдлагын тухай хуулийн 12.1.5-д заасан зориулалтаар Засгийн газрын авч ашиглах гадаад төслийн зээлийн дээд хэмжээг 1,225,000.0 сая төгрөг хүртэл.

13 дугаар зүйл.Тухайн төсвийн жилд эргэн төлөгдөх нөхцөлтэй гаргасан зээллэг болон өрийн зохицуулалтын арга хэмжээнээс бусад 2024 оны төсвийн жилд төлөх Засгийн газрын өрийн үндсэн төлбөрийн хэмжээ 3,286,546.7 сая төгрөг байна.

14 дүгээр зүйл.Засгийн газрын гаргах өрийн баталгааны дээд хэмжээ 2024 оны төсвийн жилд 3,550,000.0 сая төгрөг байна.

15 дугаар зүйл.Засгийн газар Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Ирээдүйн өв сангийн тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай хууль, Өрийн удирдлагын тухай хуулийн 12.1.2 болон 12.1.4-т заасан зориулалтаар Засгийн газрын өрийн удирдлагын 2023-2025 оны стратегийн баримт бичигт нийцүүлэн өрийн зохицуулалтын үйл ажиллагааг авч хэрэгжүүлнэ.

ГУРАВДУГААР БҮЛЭГ

ОРОН НУТГИЙН ТӨСӨВТ ОЛГОХ САНХҮҮГИЙН ДЭМЖЛЭГ, ОРОН НУТГИЙН ТӨСВӨӨС ТӨВЛӨРҮҮЛЭХ ОРЛОГО, ОРОН НУТГИЙН ХӨГЖЛИЙН НЭГДСЭН САН БОЛОН УЛСЫН ТӨСВӨӨС ОРОН НУТГИЙН ХӨГЖЛИЙН САНД ОЛГОХ ОРЛОГЫН ШИЛЖҮҮЛЭГ

16 дугаар зүйл.2024 оны төсвийн жилд орон нутгийн төсөвт доор дурдсан хэмжээтэй санхүүгийн дэмжлэг олгоно:

Д/д	Аймаг	Олгох санхүүгийн дэмжлэгийн хэмжээ /сая төгрөгөөр/
1	Архангай	36,330.5
2	Баян-Өлгий	25,354.0
3	Баянхонгор	38,528.9
4	Булган	11,275.0
5	Говь-Алтай	32,936.4
6	Дундговь	27,020.2
7	Завхан	38,096.6
8	Өвөрхангай	33,457.9
9	Сүхбаатар	11,939.2
10	Төв	20,069.8
11	Увс	34,085.9
12	Ховд	14,730.9

13	Хөвсгөл	43,404.5
14	Хэнтий	39,582.6
15	Говьсүмбэр	5,424.2
Нийт дүн		412,236.5

17 дугаар зүйл.2024 оны төсвийн жилд орон нутгийн төсвөөс улсын төсөвт доор дурдсан хэмжээтэй орлого төвлөрүүлнэ:

Д/д	Аймаг	Төвлөрүүлэх орлогын хэмжээ /сая төгрөгөөр/
1	Дорноговь	9,090.9
2	Дорнод	2,761.9
3	Өмнөговь	717,507.2
4	Сэлэнгэ	1,058.6
5	Дархан-Уул	406.7
6	Улаанбаатар	232,695.5
7	Орхон	178,422.2
Нийт дүн		1,141,943.0

18 дугаар зүйл.2024 оны төсвийн жилд Орон нутгийн хөгжлийн нэгдсэн сан болон улсын төсвөөс Орон нутгийн хөгжлийн санд олгох орлогын шилжүүлэг доор дурдсан хэмжээтэй байна:

Д/д	Аймаг	Шилжүүлгийн хэмжээ /сая төгрөгөөр/
1	Архангай	12,118.9
2	Баян-Өлгий	11,406.6
3	Баянхонгор	20,660.6
4	Булган	13,601.6
5	Говь-Алтай	16,592.9
6	Дорноговь	41,298.3
7	Дорнод	24,783.3
8	Дундговь	15,244.6
9	Завхан	14,040.3
10	Өвөрхангай	13,854.9
11	Өмнөговь	45,585.0
12	Сүхбаатар	17,474.9
13	Сэлэнгэ	26,529.0
14	Төв	27,155.9
15	Увс	12,477.3
16	Ховд	28,053.0
17	Хөвсгөл	15,990.5
18	Хэнтий	17,789.1
19	Дархан-Уул	19,834.2
20	Улаанбаатар	47,781.3
21	Орхон	33,099.6

22	Говьсүмбэр	6,704.8
Нийт дүн		482,076.7

ДӨРӨВДҮГЭЭР БҮЛЭГ

БУСАД ЗҮЙЛ

19 дүгээр зүйл."Төсвийн ерөнхийлөн захирагч нарын 2024 онд хэрэгжүүлэх хөтөлбөр, хөтөлбөрийн хүрэх үр дүнгийн талаарх чанарын болон тоон хэмжээний үзүүлэлт"-ийг 1 дүгээр хавсралтаар баталсугай.

20 дугаар зүйл."Монгол Улсын төсвийн хөрөнгөөр 2024 онд санхүүжүүлэх хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээ, барилга байгууламжийн жагсаалт"-ыг 2 дугаар хавсралтаар баталсугай.

21 дүгээр зүйл."Монгол Улсын төсвийн хөрөнгөөр 2024 онд эргэн төлөлт хийх концессын "Барих-Шилжүүлэх" төрлөөр хэрэгжүүлсэн төсөл, арга хэмжээ, барилга байгууламжийн жагсаалт"-ыг 3 дугаар хавсралтаар баталсугай.

22 дугаар зүйл.Энэ хуулийг 2024 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН 2024 ОНЫ ТӨСВИЙН
ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН
ХАВСРАЛТ

ТӨСВИЙН ЕРӨНХИЙЛӨН ЗАХИРАГЧ НАРЫН 2024 ОНД ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ ХӨТӨЛБӨРИЙН ЗОРИЛТ, ХҮРЭХ ҮР ДҮН,
ХҮРЭХ ҮР ДҮНГИЙН ТАЛААРХ ТООН БОЛОН ЧАНАРЫН ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТ

№	ТЕЗ	Хөтөлбөр	Хөтөлбөрийн зорилт, хүрэх үр дүн	№	Шалгуур үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	Суурь он	Суурь түвшин	2024 оны зорилтот түвшин				
МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ТАМГЫН ГАЗРЫН ДАРГА													
70101 Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн бодлого, үйл ажиллагаа													
1	1.1	1.1.1	Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн санаачилсан үндэсний хөтөлбөр, чуулган, форум, уулзалт, хөтөлбөрт арга хэмжээ болон Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн төрийн айлчлал бусад арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.	1.1.1.1	Хэрэгжилтийн биелэлт	хувь	2022	89.0	91.0				
				70424 Дотоод, гадаад шуурхай мэдээллийн үйл ажиллагаа									
				1.2	1.2.1	Монгол Улсын иргэд, олон нийт, байгууллага хэвлэл мэдээллийн хэрэгслийг дотоод болон гадаад улс орны хэмжээнд болж байгаа үйл явдлын мэдээллээр тогтмол, шуурхай хангана.	1.2.1.1	Эж хэл дээр бэлтгэн гаргах мэдээ мэдээлэл	100	2023	12,000	12,360	
1.2.2	Монгол Улсын гадаад, дотоод бодлого, түүх, өв соёл, уламжлал, хөгжил дэвшлийг гадаад улс оронд тогтмол мэдээлж сурталчлан таниулна.	Гадаад хэл дээр бэлтгэн гаргах мэдээ мэдээлэл	100				2023	11,208	11,544				
МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ДАРГА													
70102 Хууль тогтоох, хуулийн хэрэгжилтэд хяналт тавих													
2	2.1	2.1.1	Хууль тогтоомжийн төслийг Байнгын хорооны болон Улсын Их Хурлын чуулганы нэгдсэн хуралдаанаар хэлэлцүүлж батлуулана.	2.1.1.1	Хууль тогтоомжийн төсөл	100	2022	557 хууль, 84 тогтоолын төсөл	Суурь түвшинээс доошгүй				
				2.1.2.1	Хяналтад авах хууль тогтоомж	100	2022	Хууль 154, Тогтоол 107, Байнгын хорооны хорооны тогтоол 109	Суурь түвшинээс доошгүй				
МОНГОЛ УЛСЫН ҮНДСЭН ХУУЛИЙН ЦЭЦИЙН ДАРГА													
70404 Үндсэн хуулийн биелэлтэд дээд хяналт тавих													
3	3.1	3.1.1	Үндсэн хуулийн биелэлтэд дээд хяналт тавина.	3.1.1.1	Өргөдөл, мэдээлэл, хүсэлтийг хуульд нийцүүлэн хуулийн хугацаанд шийдвэрлэсэн байдал	хувь	2021	100	90<				
				3.1.1.2	Бага судалын хуралдаанаар гомдлыг хуульд нийцүүлэн хуулийн хугацаанд шийдвэрлэсэн байдал	хувь	2021	100	90<				
				3.1.1.3	Дунд, их судалын хуралдаанаар маргааныг хуульд нийцүүлэн хуулийн хугацаанд хянан шийдвэрлэсэн байдал	хувь	2021	100	90<				

№	ТЕЗ	Хөтөлбөр	Хөтөлбөрийн зорилт, хүрэх үр дүн	№	Шалгуур үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	Суурь он	Суурь түвшин	2024 оны зорилтот түвшин
УЛСЫН ДЭЭД ШҮҮХИЙН ЕРӨНХИЙ ШҮҮГЧ									
70702 Хяналтын дээд шатны шүүн таслах ажиллагаа									
4	4.1	4.1.1	Шүүн таслах ажиллагааны чанар, тэгш хүртээмжтэй байдлыг дээшлүүлж шударга, шуурхай шүүхээр шүүлэх иргэдийн эрхийг хангана.	4.1.1.1	Хяналтын шатны журмаар хуулийн хугацаанд хянан шийдвэрлэсэн хэргийн эзлэх хувь	хувь	2023	84.3	93.0
ШҮҮХИЙН ЕРӨНХИЙ ЗӨВЛӨЛИЙН ДАРГА									
70701 Шүүхийн бие даасан хараат бус байдлыг хангах									
5	5.1	5.1.1	Хэрэг маргааны хуулийн хугацаанд шийдвэрлэнэ.	5.1.1.1	Хэрэг маргаан шийдвэрлэлтийн хувь	хувь	2022	78.1	79.0
ХҮНИЙ ЭРХИЙН ҮНДЭСНИЙ КОМИССЫН ДАРГА									
70409 Хүний эрхийн хэрэгжилтэд хяналт тавих									
6	6.1	6.1.1	Монгол Улс дахь хүний эрх, эрх чөлөөний байдлын талаарх илтгэлийг Улсын Их Хурлаар хэлэлцүүлнэ.	6.1.1.1	Хүргүүлэх илтгэл	тоо	2023	1	1
		6.1.2	Хүний эрх, эрх чөлөө зөрчигдсэн асуудлаарх гомдлыг хуулийн хугацаанд шийдвэрлэнэ.	6.1.2.1	Гомдол шийдвэрлэлт	хувь	2022	95.0	95.0
		6.1.3	Комиссын зөвлөмж, гишүүний шаардлага, зөвлөмжийн хэрэгжилтэд хяналт тавина.	6.1.3.1	Зөвлөмж шаардлагын хэрэгжилт	хувь	2022	80.0	85.0
		6.1.4	Жендерийн эрх тэгш байдлын тухай, Хүний хувийн мэдээлэл хамгаалах тухай, Нийтийн мэдээллийн ил тод байдлын тухай, Хүний эрх хамгаалагчийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн хэрэгжилтэд хяналт тавина.	6.1.4.1	Хэрэгжилтэд хяналт тавих хууль тогтоомж	тоо	2022	3	4
		6.1.5	Хүний эрхийн боловсролыг дэмжиж, түгээн дэлгэрүүлнэ.	6.1.5.1	Сургалт	цаг	2022	2.236	2.700
7	7.1	7.1.1	Эрүү шүүлтээс урьдчилан сэргийлэх үйл ажиллагааны тайланг Улсын Их Хуралд хүргүүлнэ.	7.1.1.1	Тайлан	тоо	2022	1	1
		7.1.2	Эмэгтэйчүүдийг алагчлах бүх хэлбэрийг устгах зөвлөмжийн биелэлтийг хангуулна.	7.1.2.1	Зөвлөмжийн хэрэгжилтийн үнэлгээ	тоо	2022	1	1
		7.1.3	Эрчлийн хууль болон эрчил шалган шийдвэрлэх тухай хууль тогтоомжийн хэрэгжилтэд хяналт тавина.	7.1.3.1	Эрчлийн талаарх гомдол, мэдээлэл, хууль тогтоомжийн дагуу шийдвэрлэсэн зөрчлийн тоо	тоо	2021	2,698,521	2,650,000
УЛСЫН ЕРӨНХИЙ ПРОКУРОР									
70703 Прокурорын хяналт									
7	7.1	7.1.1	Эрүүгийн хууль болон Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хууль тогтоомжийн хэрэгжилтэд хяналт тавина.	7.1.1.1	Хэргийн хяналт, шийдвэрлэлтийн тайлан	тоо	2021	1	1
		7.1.2	Ял эдлүүлэх үйл ажиллагаа хуулиар тогтоосон нөхцөл, журмын дагуу явагдаж байгаа эсэхэд хяналт тавина.	7.1.2.1	Шалгалт, судалгаа, танилцах ажиллагааны тоо	тоо	2021	7,407	7,450
		7.1.3	Эрчлийн хууль болон эрчил шалган шийдвэрлэх тухай хууль тогтоомжийн хэрэгжилтэд хяналт тавина.	7.1.3.1	Эрчлийн талаарх гомдол, мэдээлэл, хууль тогтоомжийн дагуу шийдвэрлэсэн зөрчлийн тоо	тоо	2021	2,698,521	2,650,000

№	ТЕЗ	Хөтөлбөр	Хөтөлбөрийн зорилт, хүрэх үр дүн	№	Шалгуур үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	Суурь он	Суурь түвшин	2024 оны зорилтот түвшин
МОНГОЛ УЛСЫН ҮНДЭСНИЙ АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫН ЗӨВЛӨЛИЙН НАРИЙН БИЧГИЙН ДАРГА									
70706 Үндэсний аюулгүй байдлыг сахин хамгаалах									
8	8.1	8.1.1	Үндэсний язгуур ашиг сонирхол, үндэсний аюулгүй байдалд нөлөөлөх дотоод, гадаад хүчин зүйлийг судалж, дүн шинжилгээ хийх, үнэлэлт дүгнэлт өгч зөвлөмж боловсруулна.	8.1.1.1	Судалгаанд үндэслэсэн бодлогын зөвлөгөө	Тоо	2022	216	100
				8.1.1.2	Улс орны хөгжиж, түүнд нөлөөлөх хүчин зүйлсийг судлан гаргах дүн шинжилгээ, үнэлэлт дүгнэлт, бодлогын зөвлөгөө	Тоо	2022	38	30
				8.1.2.1	Үндэсний аюулгүй байдлын зөвлөлийн зөвлөмж	Тоо	2022	20	10
МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙ АУДИТОР									
70402 Төрийн аудитын үйлчилгээ									
9	9.1	9.1.1	Аудитын чанарыг сайжруулна.	9.1.1.1	Санхүүгийн аудит	Тоо	2022	6,618	6,634
				9.1.1.2	Санхүү нийцлийн аудитын үр өгөөж	төгрөг	2022	T	T+3%
				9.1.1.3	Гүйцэтгэл нийцлийн аудит	Тоо	2022	108	184
				9.1.1.4	Гүйцэтгэл нийцлийн аудитын үр өгөөж	төгрөг	2022	T	T+3%
				9.1.2.1	Зохихон байгуулах арга хэмжээ	Тоо	2022	T	T<
				9.1.2.2	Үнэлгээний аргачлал, журам, заавар	Тоо	2022	T	T<
9.1.2.3	Сайтын хандалт	Тоо	2022	T	T<				
9.1.3	Төрийн аудитын хараат бус байдлыг бэхжүүлж, төрийн аудитын байгууллагын хүний нөөцийн чадварыг сайжруулна.	Хувь	2022	85.8	90.1				
АВЛИГАТАЙ ТЭМЦЭХ ГАЗРЫН ДАРГА									
70408 Авлигатай тэмцэх									
10	10.1	10.1.1	Нийтийн албанд нийтийн болон хувийн ашиг сонирхлыг зохицуулах, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хуулийн хэрэгжилтийн хүрээнд мэдүүлгийн бүрдүүлэлтэд хяналт тавина.	10.1.1.1	Мэдүүлгийн бүрдүүлэлтийн хяналтаар хянагдах хувийн ашиг сонирхол, хөрөнгө орлогын мэдүүлэг	Тоо	2022	3,650	3,750
				10.1.3.1	Судалгааны тайлан	Тоо	2022	3	3
				10.1.4.1	Гомдол, мэдээллийн шийдвэрлэлт	Хувь	2022	98.9	98.5
				10.1.5.1	Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөрийн хэрэгжилтийн явц	Үйл ажиллагааны хэрэгжилтээр	2022	-	Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх төлөвлөгөөг батлана.

№	ТЕЗ	Хөтөлбөр	Хөтөлбөрийн зорилт, хүрэх үр дүн	№	Шалгуур үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	Суурь он	Суурь түвшин	2024 оны зорилгот түвшин	
11	САНХҮҮГИЙН ЗОХИЦУУЛАХ ХОРООНЫ ДАРГА									
	70102 Хууль тогтоох, хуулийн хэрэгжилтэд хяналт тавих									
	11.1	11.1.1	Зохихуулалтын хүрээний санхүүгийн салбарын хууль тогтоомжийг боловсронгуй болгоно.	11.1.1.1	Хууль тогтоомжид нийцүүлэн шинээр боловсруулах журмын төсөл	Тоо	2022	18	30	
		11.1.2	Банкаас бусад санхүүгийн салбарын эрсдэлийн үнэлгээг сайжруулах, тогтолцоог бэхжүүлнэ.	11.1.2.1	Үнэт цаас, даатгал, бичил санхүүгийн салбарт эрсдэлд суурилсан хяналт, шалгалт хийх тоо	Тоо	2022	259	191	
	11.2	70104 Ерөнхийлөгч, хууль тогтоох болон гүйцэтгэх засаглалын удирдлагын судалгаа шинжилгээ								
		11.2.1	Санхүүгийн зах зээлийн судалгаа шинжилгээг сайжруулна.	11.2.1.1	Эрдэм шинжилгээ, судалгааны тайлан	Тоо	2022	28	18	
		11.2.2	Зохихуулалттай салбараас оролцогчдын санхүүгийн боловсролыг дээшлүүлнэ.	11.2.2.1	Зохихуулалттай салбарын оролцогчид	Тоо	2022	34	2312	
	12	ТӨРИЙН АЛБАНЫ ЗӨВЛӨЛИЙН ДАРГА								
		70401 Төрийн албаны ерөнхий удирдлага, зохицуулалт								
		12.1	12.1.1	Төрийн албаны шинэтгэлийг бэхжүүлнэ.	12.1.1.1	Хүний нөөцийн аудит	Тоо	2019	-	2
12.1.2			Төрийн жинхэнэ албанд иргэнийг сонгон шалгаруулах, томилох, албан тушаал дэвшүүлэх үйл ажиллагаанд чадахуйн зарчим болон шатлан дэвшүүлэх тогтолцоог мөрдүүлнэ.	12.1.2.1	Сул орон тоонд сонгон шалгаруулалт явуулах захиалгын шийдвэрлэлтийн хувь	Хувь	2019	90.0	95.0	
12.1.3			Шалгалтын сорил, бодлогын даалгавар, ярилцлагын асуулт, харимлтын санг тухай бүр шинэчилнэ.	12.1.3.1	Шинээр боловсруулах сорил	Хувь	2019	10.0	30.0	
12.1.4			Төрийн албаны зөвлөлийн "Open-Exam" шалгалтын цахим системийг бусад системүүдтэй холбох, хэвийн ажиллагааг хангахад шаардлагатай нэмэлт хөгжүүлэлтийг хийнэ.	12.1.4.1	Цахим системийн нэмэлт хөгжүүлэлтийн явц	Хувь	2019	-	100	
12.1.5			Хүний нөөцийн системийн мэдээллийн удирдлагын нэгдсэн сангийн цахим системийг бүрэн хөгжүүлж, нэвтрүүлсэн байна.	12.1.5.1	Системийн модуль хөгжүүлэлт, нэвтрүүлэлт	Хувь	2022	61.5	77.1	
12.1.6			Төрийн албан хаагчийн гүйцэтгэл, үр дүн, төрийн байгууллагын бүтээмжийг нэмэгдүүлнэ.	12.1.6.1	Арга зүйн сургалт	Тоо	2021	32	52	
12.1.7			Төрд учруулсан хохирлыг буруутай албан тушаалтнаар нөхөн төлүүлж, улсын төсөвт төвлөрүүлсэн байна.	12.1.7.1	Төрд учруулсан хохирлыг нөхөн төлбөрийн улсын төсөвт төвлөрүүлэх хөрөнгийн хэмжээ	Сая төгрөг	2023	150.0	150.0	
12.1.8			Төрийн жинхэнэ албан хаагчийг сонгон шалгаруулж, томилох үйл ажиллагаа, хүний нөөцийн удирдлагын шийдвэрт төлөвлөгөөт хяналт, шалгалт хийж, илэрсэн зөрчлийг арилгуулсан байна.	12.1.8.1	Хяналт, шалгалтад хамрагдах байгууллага, төрийн албан хаагч	Тоо	2023	3323 төрийн жинхэнэ албан хаагч	3500 төрийн жинхэнэ албан хаагч	

№	ТЕЗ	Хөтөлбөр	Хөтөлбөрийн зорилт, хүрэх үр дүн	№	Шалгуур үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	Суурь он	Суурь түвшин	2024 оны зорилтот түвшин		
ҮНДЭСНИЙ СТАТИСТИКИЙН ХОРООНЫ ДАРГА											
70405 Албан ёсны статистик											
13	13.1	13.1.1	Албан ёсны болон захиргааны статистикийн мэдээний хүртээмжийг сайжруулна.	13.1.1.1	Захиргааны статистикийн мэдээ, тайлангийн төрөл	Тоо	2023	403	403		
				13.1.1.2	Анхан шатнаас гаргах мэдээ, тайлан	Тоо	2023	55	55		
				13.1.2.1	Бодлого боловсруулагчид, хэрэглэгчдийг нийгэм, эдийн засгийн байдлын статистик мэдээллээр тогтмол хангана.	13.1.2.1	Статистикийн эмхэтгэл	Тоо	2023	1	1
				13.1.2.2		Сарын бюллетень, презентаци	Тоо	2023	36	36	
				13.1.3.1	Статистикийн мэдээллийн нэгдсэн санг баяжуулж, тооллого, судалгааны хүртээмжийг нэмэгдүүлнэ.	13.1.3.1	Инфографик	Тоо	2023	20	20
				13.1.3.2		Тооллого, судалгаа	Тоо	2023	10	10	
13.1.3.3	Мэдээллийн нэгдсэн сан 1212.мл-д байршуулах тайлан	Тоо	2023	850		850					
13.1.4	Статистикийн мэдээллийн арга зүй, аргачлалыг олон улсын стандартад нийцүүлж боловсронгуй болгоно.	13.1.4.1	Шинэ болон шинэчлэн сайжруулах аргачлал	Тоо	2023	6	6				
13.1.5		Нийгэм, эдийн засгийн салбаруудын судалгааны хүртээмжийг нэмэгдүүлнэ.	13.1.5.1	Нийгэм, эдийн засгийн үндсэн үзүүлэлтээр хийх судалгааны тоо	Тоо	2023	35	35			
13.1.6	Сэдэвчилсэн болон түүвэр судалгаа, тооллогын мэдээллээр бодлого боловсруулагчид, хэрэглэгчдийг хангана.	13.1.6.1	Тооллого	Тоо	2023	2	2				
13.1.6.2		Судалгаа	Тоо	2023	3	3					
СОНГУУЛИЙН ЕРӨНХИЙ ХОРООНЫ ДАРГА											
70403 Бүх шатны сонгууль зохион байгуулах											
14	14.1	14.1.1	Сонгох, сонгогдох эрхийг хангаж сонгогчийн оролцоог нэмэгдүүлнэ.	14.1.1.1	Санал өгсөн сонгогчийн нийт сонгогчдоод эзлэх хувь	Хувь	2021	59.3	60.5		
				14.1.2.1	Байнгын бус ажллагаатай сонгуулийн байгууллагад ажиллах төрийн албан хаагч болон даамалд зориулах сургалт	14.1.2.1	Байнгын бус ажллагаатай сонгуулийн байгууллагад ажиллах төрийн албан хаагч болон даамалд зориулах сургалт	Тоо	2021	22	44
				14.1.2.2		Байнгын бус ажллагаатай сонгуулийн байгууллагад ажиллах төрийн албан хаагч болон даамалд зориулах гарын авлага	Тоо	2021	5	8	
				14.1.3.1	Сурталчилгааны материал	Тоо	2022	3	4		
14.1.4	Сонгуулийн мэдээллийн хүртээмж, найдвартай байдлыг бэхжүүлнэ.	14.1.4.1	Улсын Их Хурлын сонгуулийн мэдээллийн сан	Тоо	2020	22	22				
		14.1.4.2	Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлын сонгуулийн мэдээллийн сан	Тоо	2020	22	22				

№	ТЕЗ	Хөтөлбөр	Хөтөлбөрийн зорилт, хүрэх үр дүн	№	Шалгуур үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	Суурь он	Суурь түвшин	2024 оны зорилтот түвшин	
15	ЦАГААТГАХ АЖЛЫГ УДИРДАН ЗОХИОН БАЙГУУЛАХ УЛСЫН КОМИССЫН ДАРГА									
	72204 Улс төрийн хилс хэрэгт хэлмэгдэгсдийг цагаатгах үйл ажиллагаа									
	15.1.1	Үндэсний Аюулгүй байдлын Зөвлөлийн зөвлөмжийг хэрэгжүүлэх ажлын хүрээнд хуулийн хэрэгжилтийг хангана.	15.1.1.1	Улс төрийн хилс хэрэгт хэлмэгдэгчдийн олж тогтоох зорилгоор шалгах хэрэг материалын тоо	2022	190	220			
	15.1.2	Улс төрийн хилс хэрэгт хэлмэгдэгчдийн нөхөн төлбөр авах эрхийг хангана	15.1.2.1	Шүүхийн шийдвэрийн дагуу олгох нөхөх олговор	2022	316	155			
16.1	16.1.1	Соён гэгээрүүлэх олон талт үйл ажиллагааны хүртээмжийг нэмэгдүүлж, хэлмэгдүүлэлт давтагдахаас урьдчилан сэргийлнэ.	16.1.1.1	"Хэлмэгдэгчдийн дурсгалд зориулах ногоон төгөл"-ийг байгуулах аймаг, нийслэлийн салбар комисс	2022	13	5			
			16.1.1.2	Соён гэгээрүүлэх чиглэлээр бэлтгэх мэдээллийн тоо	2022	30	30			
	МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙ САЙД									
16.1	70426 Төрийн өмчийн эрхийг хэрэгжүүлэх									
	16.1.1	Төрийн өмчит аж ахуйн нэгжүүдийн засаглалыг сайжруулж, үр өгөөжийг нэмэгдүүлнэ.	16.1.1.1	Төрийн өмчит компанийн засаглалын үнэлгээ (Компанийн засаглалын дундаж үнэлгээ)	2021	53.9	80.0			
			16.1.1.2	Олон нийтийн шууд хяналтад оруулах төрийн өмчит компани	2021	1	2			
	16.1.2	Төрийн болон орон нутгийн өмчийн бүртгэл, ашиглалт, хамгаалалтыг сайжруулна.	16.1.2.1	Төрийн болон орон нутгийн өмчит хуулийн этгээдийн эд хөрөнгийн мэдээллийн нэгдсэн систем хөгжүүлэлтийн явц	2021	40.0	90.0			
			16.1.2.2	Улсын үзлэг тооллогын мөрөөр авах арга хэмжээний хэрэгжилт	2021	97.0	98.0			
	16.1.3	Төрийн өмчид тавих төрийн хяналтыг сайжруулж, харилцагын тогтолцоог боловсронгуй болгоно.	16.1.3.1	Төрийн өмчид хийгдэх хяналт шалгалт	2021	35	35			
		16.1.3.2	Хууль эрх зүйн шинэчлэлтийн арга хэмжээний хэрэгжилт	2021	70.0	90.0				
16.2.1	Бүх нийтэд хүний эрх, жендэрийн боловсрол олгох үндэсний тогтолцоог бүрдүүлнэ.	16.2.1.1	Сургалтад хамрагдах хүний тоо болон салбар, орон нутгийн жендэрийн бодлого, төлөвлөгөөний хэрэгжилтийн хувь (хүйсээр)	2021	тоо, хувь	тоо, хувь				
	72201 Жендэрийн тэгш байдлыг хангах									
								Сурлагч багш-154, Удирдах ажилтан-65, Төрийн албан хаагч-80, Төлөвлөгөөний хэрэгжилт-30 хувь	Сурлагч багш-229, Удирдах ажилтан-75, Төрийн албан хаагч-80, төлөвлөгөөний хэрэгжилт-50 хувь	

№	ТЕЗ	Хөтөлбөр	Хөтөлбөрийн зорилт, хүрэх үр дүн	№	Шалгуур үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	Суурь он	Суурь түвшин	2024 оны зорилтот түвшин		
16	16.2	16.2.2	Яамдын жендэрийн бодлого болон аймаг, нийслэл, дүүргийн жендэрийн дэд хөтөлбөрийн хэрэгжилтийг хангана.	16.2.2.1	Орон нутгийн жендэрийн тэгш байдлыг хангах үйл ажиллагааны төлөвлөгөө	тоо	2021	30	31		
				16.2.2.2	Орон нутгийн жендэрийн бодлогын хэрэгжилтэд оролцооны мониторинг хийх салбар хороо (аймаг, дүүрэг)	тоо	2021	9	15		
		16.2.3	Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах талаар олон нийтийн ойлголт, мэдлэгийг дээшлүүлнэ.	16.2.3.1	Хэвлэл мэдээллийн байгууллагад чиглэсэн жендэрийн мэдрэмжтэй редакцын бодлогын сургалт, оролцогчид (хүйсээр)	тоо	2021	Сургалт-5 Оролцогч-115	2021	Сургалт-9 Оролцогч-215	
				16.2.3.2	Жендэрийн сургалтын модулийг нэвтрүүлэх сэтгүүлч, нийгмийн ажилтан, эрх зүйч бэлтгэдэг их дээд сургууль	тоо	2021	Хөтөлбөр-1 Модуль-2 бэлтгэсэн	2021	Их дээд сургууль-32	
				16.2.4.1	Эмэгтэйчүүдийн улс төрийн манлайллын сүлжээг өргөжүүлж, жендэрийн тэгш байдлын талаар улс төрийн нам, олон нийтийн ойлголт, хандлагыг нэмэгдүүлнэ.	тоо	2021	Эмэгтэйчүүдийн манлайллын хөтөлбөр	2021	1	
				16.2.4.2	Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах чиглэлээр хэрэгжүүлсэн сайн туршлагын талаарх сурталчилгаа	тоо	2021	Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах	2021	3	5
		16.2.5	Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах бодлогыг хэрэгжүүлэх эдийн засаг, эрх зүйн баталгааг бэхжүүлнэ.	16.2.5.1	Жендэрийн мэдрэмжтэй ажлын байр бий болгоход чиглэсэн бодлогын баримт бичиг	тоо	2021	Бодлогын төсөл	2021	Батлагдсан бодлого-1	
				16.2.5.2	Эмэгтэйчүүдийг алагчлах бүх хэлбэрийг устгах тухай конвенцын хэрэгжилтийн талаарх илтгэх хуудас	тоо	2021	Монгол Улсын Засгийн газрын 10 дугаар тайлангийн төсөл	2021	Илтгэх хуудас	
		16.3	71504	Газрын зураглал, кадастр	Газрын нэгдмэл сангийн удирдлага мэдээллийн тогтолцоог бүрдүүлнэ.	16.3.1.1	Мэдээллийн цахим систем нэвтрүүлэлт	хувь	2022	70.0	80.0
		МОНГОЛ УЛСЫН ШАДАР САЙД									
17.1	17.1.1	Гамшгаас хамгаалах, урьдчилан сэргийлэх үйл ажиллагааны чанар үр, нөлөөг дээшлүүлнэ.	Гамшгаас урьдчилан сэргийлэх, тэмцэх	17.1.1.1	Байгалийн болон хүний хүчин зүйл, техникийн гаралтай гамшгийн төрөл тус бүрээр аж ахуйн нэгж, байгууллагуудад хийх эрсдэлийн үнэлгээ	хувь	2021	13.0	10.0		
				17.1.1.2	Гамшгаас урьдчилан сэргийлэх, гамшгаас хамгаалах хяналт шалгалтын тоо	тоо	2021	34,419	38,191		
				17.1.1.3	Тусгай зориулалтын багаж, тоног төхөөрөмж, техник, хэрэгслийн хангалт	хувь	2021	60.0	80.0		
				17.1.1.4	Аврах ажиллагааны биелэлт	хувь	2021	90.0	90.0		

№	ТЕЗ	Хөтөлбөр	Хөтөлбөрийн зорилт, хүрэх үр дүн	№	Шалгуур үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	Суурь он	Суурь түвшин	2024 оны зорилтот түвшин	
17	17.2	17.2.1	Зах зээл дэх шуларга өрсөлдөөний хяналт, зохицуулалтыг сайжруулж, хэрэглэгчийн эрхийг хамгаална.	Зах зээлийн өрсөлдөөн, хэрэглэгчийн эрхийн хамгаалалт	17.2.1.1	Төлөвлөгөөт болон төлөвлөгөөт бус хяналт	т00	2021	40	40
					17.2.1.2	Иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагаас гаргасан өргөдөл, гомдлын шийдвэрлэлт	хувь	2021	100	100
					17.2.1.3	Зүй ёсны монопол болон давамгайл байдлтай аж ахуй эрхлэгчээр тогтоох судалгааны дагуу илрүүлсэн зөрчил хянан шийдвэрлэлт	хувь	2021	100	100
					17.2.1.4	Нийгэм, эдийн засгийн хөгжилд нөлөө үзүүлдэг салбараас сонгон авч хийх өрсөлдөөний судалгаа	т00	2021	15	2<
					17.2.1.5	Хууль тогтоомжийн сурталчилгаа	т00	2021	15	15
17.3	17.3.1	Стандартчилал, хэмжил зүй	Стандартчилал, тохирлын найдвартай байдлыг хангана.	Стандартчилал, хэмжил зүй	17.3.1.1	Шалгалт тохируулга (калибровка)-д хамруулах хэмжих хэрэгслийн тоо	мянган нэгж	2021	8.1	8.1
					17.3.1.2	Загварын туршилтад хамруулан улсын бүртгэлд бүртгэх хэмжих хэрэгслийн тоо	т00	2021	63	63
					17.3.1.3	Ээлжит баталгаажуулалтад заавал хамруулах хэмжих хэрэгслийн тоо	мянган нэгж	2021	265.9	265.9
					17.3.1.4	Чанарын удирдлагын тогтолцооны баталгаажуулалтад хамруулах байгууллага, аж ахуй нэгжийн тоо	т00	2021	162	162
					17.3.1.5	Үндэсний стандартад олон улс, бус нутгийн дэвшилтэт стандартын зэлэх хувь	хувь	2021	41.5	41.5
18	18.1	18.1.1-18.1.4	Дунд, богино хугацааны хөгжлийн бодлогын хүрээг тодорхойлно. Гадаад худалдааг хөнгөвчилж, экспортын үйл ажиллагаанд зарцуулж байгаа хугацааг бууруулна. Гадаад худалдаа, экспорт хийх таатай нөхцөл, боломжийг бүрдүүлнэ. Бүс орон нутгийн хөгжлийг нэмэгдүүлнэ.	МОНГОЛ УЛСЫН ШАДАР САИД БӨГӨӨД ЭДИЙН ЗАСАГ, ХӨГЖЛИЙН САИД	70201	Эдийн засгийн хөгжлийн төлөвлөлт				
					18.1.1	Дунд, богино хугацааны хөгжлийн бодлогын хүрээг тодорхойлно.	т00	2022	1	2
					18.1.2	Гадаад худалдааг хөнгөвчилж, экспортын үйл ажиллагаанд зарцуулж байгаа хугацааг бууруулна.	цаг	2022	302	72
					18.1.3	Гадаад худалдаа, экспорт хийх таатай нөхцөл, боломжийг бүрдүүлнэ.	т00	2022	2	6
					18.1.4	Бүс орон нутгийн хөгжлийг нэмэгдүүлнэ.	оноо	2021	0.532	0.581
71201	Чөлөөт бүсийг хөгжүүлэх									
18.2	18.2.1	Чөлөөт бүсүүдийг эдийн засгийн эргэлтэд оруулж, хөрөнгө оруулалт татна.	Чөлөөт бүсүүдийн дэд бүтцийн бэлэн байдлыг хангах арга хэмжээний хэрэгжилт	хувь	2022	-	100			

№	ТЕЗ	Хөтөлбөр	Хөтөлбөрийн зорилт, хүрэх үр дүн	№	Шалгуур үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	Суурь он	Суурь түвшин	2024 оны зорилгот түвшин																
19	19.1	19.1.1	Хууль тогтоомж, хөгжлийн бодлогын хэрэгжилтийг хангуулна.	19.1.1.1	Хууль болон журмын хугацаанд тайлагнах бодлогын баримт бичиг, хууль тогтоомж, төсөл, хөтөлбөр	тоо	2022	6	6																
										70103	Гүйцэтгэх засаглалын удирдлага														
19.2	19.2.1	Төр, засгийн аж ахуйн үйлчилгээ	Төрийн байгууллагын үйл ажиллагааг тасралтгүй, хэвийн явуулах нөхцөлийг бүрдүүлж, олон улсын чанарын менежментийн стандартыг хангуулна.	19.2.1.1	MNS-ISO 9001:2016 стандартын шаардлагыг хангасан байдал	хувь	2022	100	100																
										70413	Төр, засгийн аж ахуйн үйлчилгээ														
20.1	20.1	20.1.1	Зориудаар ойжуулах, байгалийн сэргэн ургалтыг дэмжихэд чиглэсэн үйл ажиллагааг идэвхжүүлнэ.	20.1.1.1	Ойжуулж, нөхөн сэргээлт хийх талбайн хэмжээ (мод тарьж ургуулах талбайн хэмжээ)	мянган га	2022	7.1	7.9																
										20.1.1.2	Худалдан авах таримал ой (талбайн хэмжээ)	мянган га	2022	-	20.0										
										20.1.1.3	Дэмжлэг авсан мод үржүүллийн газрын суулгацын тоо	мянган ширхэг	2022	10.0	50.0										
										20.1.2.1	Ойн хөнөөлт шавжтай тэмцэх талбай	мянган га	2022	165.0	230.0										
										20.1.2.2	Ойн хөнөөлт шавжийн судалгаа хийгдэх талбай	сая га	2022	2.0	2.0										
										20.1.2.3	Ой зохион байгуулалтын ажил хийгдэх талбай	сая га	2022	1.6	5.0										
										20.1.2.4	Нийт ойн талбайд эзлэх түймрээс урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах ажил хийгдэх талбай	хувь	2022	5.0	5.0										
										20.1.3.1	Ойн төлөв байдлыг сайжруулах арчилгаа, цэвэрлэгээ хийгдэх талбай	мянган га	2022	0.3	4.0										
										20.1.3.2	Хяналт шалгалт	тоо	2022	6	15										
										71410	Газрын доройтлыг бууруулах, цөлжилтөөс сэргийлэх														
										20.2.1	20.2.1	Уул уурхайн үйл ажиллагааны улмаас эвдэрч орхигдсон 2,000 га талбайг стандартын дагуу нөхөн сэргээнэ.	20.2.1.1	Биологийн нөхөн сэргээлт хийх жишиг талбай	га	га	2022	773	1,000						
																				20.2.1.2	Техникийн нөхөн сэргээлт хийх талбай	га	2022	2,189	2,500
																				20.2.1.3	Эвдэрсэн газрын нөхөн сэргээлтийн хяналтын тооллого хийгдэх талбай	га	2022	8,000	8000<

№	ТЕЗ	Хөтөлбөр	Хөтөлбөрийн зорилт, хүрэх үр дүн	№	Шалгуур үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	Суурь он	Суурь түвшин	2024 оны зорилтот түвшин
20.2	20.2.2		Цөмжилтийн хүчтэй, нэн хүчтэй зэргэлэл бүхий аймгуудын нутагт газрын доройтлыг бууруулах, нөхөн сэргээх, элсний нүүлгийг сааруулах арга хэмжээ авна.	20.2.2.1	Байгалийн ургамлыг нөхөн сэргээж тарималжуулах талбайн хэмжээ	га	2022	50	100
				20.2.2.2	Цөмжилтийг сааруулах элсний нүүлгээс хамгаалах, зурвас байгуулах талбайн хэмжээ	га	2022	10	50
				20.2.2.3	Бэлчээрийн талбайг хашиж хамгаалан, ургамлан нөмрөлийг нөхөн сэргээх талбайн хэмжээ	га	2022	-	50
20.3	20.3.1	Усны нөөц, нуур, гол мөрний менежиент Гол, горхи, булаг, шанд, рашааны ундаргын эхийг хамгаалах ажлыг эрчимжүүлж, гол мөрний болон хур бороо, цас, мөсний усыг хуримтлуулах, усан сан, хөв цөөрөм шинээр барих зэргээр усны хүртээмжийг нэмэгдүүлнэ.	20.3.1.1	Шинээр барих хөв цөөрөм	тоо	2022	-	7	
			20.3.1.2	Эх, ундаргыг нь хамгаалах горхи, булаг шанд	тоо	2021	2,936	3,900	
			20.3.2.1	Хүн амын унд ахуйн ус хангамжийн эх үүсвэрийг тогтоох хот, суурин газар	тоо	2022	1	5	
			20.3.2.2	Гидрогеологийн дунд масштаб (1:200000)-ын зураглал шинээр хийх талбай	хувь	2022	15.3	17.0	
			20.3.2.3	Рашааны ордын нөөцийн дахин үнэлгээ хийх орд	тоо	2022	2	4	
			20.3.3.1	Туул голын хурдсыг цэвэрлэх хэмжээ (цэвэрлэсэн голын хурдсын уртын хэмжээ)	км	2022	-	5	
			20.3.3.2	Аймаг, нийслэлд үйл ажиллагаа явуулж байгаа ус бохирдуулагчийн тооллогын тайлан	тоо	2022	-	320<	
20.4	20.4.1	Усны нөөцийг бохирдож, хомстохоос хамгаалж, гадаргын болон газрын доорх усны хяналт шинжилгээний ажлыг хэрэгжүүлсэн байна.	20.3.3.3	Хяналт шинжилгээ (сүлжээнд холбосон болон сүлжээг өргөжүүлсэн цооног)	тоо	2022	309	344	
			20.3.3.4	Урсгал засвар хийх газрын доорх усны хяналт-шинжилгээний цооног	тоо	2022	-	50	
20.4	20.4.1	Улсын тусгай хамгаалалттай газар нутгийн хамгаалалт	Улсын тусгай хамгаалалтад авах газар нутгийн хэмжээ (нийт газар нутагт эзлэх талбай)	20.4.1.1	Улсын тусгай хамгаалалтад авах газар нутгийн хэмжээ (нийт газар нутагт эзлэх талбай)	хувь	2022	21.0	23.0
				20.4.1.2	Тусгай хамгаалалтад авахаар судалгаа хийсэн газар нутгийн хэмжээ	мянган га	2022	600.0	600.0
				20.4.1.3	Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн экосистемийн үнэ цэн, ач холбогдлыг олон нийтэд сурталчлан таниулах үйл ажиллагаа (судалгааны тайлан, арга хэмжээний тайлан)	тоо	2022	1	2

№	ТЕЗ	Хөтөлбөр	Хөтөлбөрийн зорилт, хүрэх үр дүн	№	Шалгуур үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	Суурь он	Суурь түвшин	2024 оны зорилтот түвшин
20	20.4.2		Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн олон талын оролцоотой хамгааллын менежментийг бэхжүүлнэ.	20.4.2.1	Аялал жуулчлалын нөөц, даацыг тодорхойлох судалгаа хийсэн тусгай хамгаалалттай газрууд	тоо	2022	10	10
				20.4.2.2	Газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөө батлан хэрэгжүүлсэн тусгай хамгаалалттай газрууд	тоо	2022	11	12
				20.4.2.3	Хамгааллын менежментийг төр хувийн хэвшлийн түнцлэлийн хүрээнд хэрэгжүүлж байгаа тусгай хамгаалалттай газрууд (нэмэгдэх тоо)	тоо	2022	4	1
	71412		Хүрээлэн буй орчны судалгаа шинжилгээ						
20.5	20.5.1		Ашиглалтад өртөмтгий ургамал, амьтны биологийн болон ашиглалтын нөөцийг тогтоож, экологи эдийн засгийн үнэлгээг шинэчилнэ.	20.5.1.1	Судалгаанд хамрагдах ургамал газарзүйн тойрог, ургамлын зүйл	тойргийн / зүйлийн тоо	2022	150/2	7
				20.5.1.2	Олон Улсын улаан дансны үнэлгээгээр үнэлсэн ургамлын зүйл	тоо	2022	500	1500
				20.5.1.3	Экологи-эдийн засгийн үнэлгээг тогтоосон ургамлын зүйл	тоо	2022	2,500	3,000
				20.5.1.4	Шинээр нөөц тогтоосон амьтны зүйл	тоо	2022	2	2
				20.5.2.1	Хамгаалах, нөхөн сэргээх арга хэмжээнд хамрагдах нэн ховор, ховор амьтан, ургамал	тоо	2022	5	4 (ургамал 2, амьтан 2)
				20.5.2.2	Байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн тухай хуулийн хэрэгжилт	хувь	2022	28.0	40.0
				20.5.2.3	Генетик нөөц, түүнтэй холбоотой уламжлалт мэдлэгийг бүртгэлжүүлэх чадварын сургалтад хамрагдах хүний тоо	тоо	2022	80	100-аас доошгүй
20.5.2.4	Нэн ховор, ховор амьтан, ургамлыг хамгаалах, нөхөн сэргээх, генийн санг хадгалахад чиглэсэн арга хэмжээ хэрэгжүүлнэ.	Харь зүйлийн эрсдэлийн үнэлгээ хийсэн тайлан (тосны ургамал, шилжмэл гентэй ургамлын тариалангийн талбайд хийсэн эрсдэлийн үнэлгээ)	тоо	2019	1				

№	ТЕЗ	Хөтөлбөр	Хөтөлбөрийн зорилт, хүрэх үр дүн	№	Шалгуур үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	Суурь он	Суурь түвшин	2024 оны зорилготой түвшин				
20.6	71406	20.6.1	Хүрээлэн буй орчны бохирдол, доройтол Орчны чанар, төлөв байдал, бохирдолд нөлөөлөх хүчин зүйлийн иж бүрэн судалгааг хийж, бохирдлын эрсдэлийг бууруулна.	20.6.1.1	Улаанбаатар хотын агаар дахь PM2.5 тоосонцрын агууламж (жилийн дундаж агууламжийн хэмжээ)	мкг/м3	2022	41	31				
				20.6.1.2	Агаарын чанарын иж бүрэн автомат суурин харуул суурилуулсан аймаг, суурин (суурин харуулын тоо)	тоо	2022	2	5				
				20.6.1.3	Бохирдол өндөртэй голуудад хийх цэвэрлэгээний ажлын хэмжээ (цэвэрлэх голын урт)	км	2022	-	30				
				20.6.1.4	Хөвсгөл нуурын бохирдлын эрсдэлийг бууруулах ажлын гүйцэтгэл	хувь	2022	40.0	70.0				
				20.6.1.5	Хөрсний нягтийн бохирдлын судалгаа (Улаанбаатар хотын хэмжээнд судалгаа хийх талбайн хэмжээ)	мянган км2	2022	-	4.7				
				20.6.2.1	Шинээр барьсан аюултай хог хаягдлыг түр хадгалах агуулах	тоо	2022	16	21				
				20.6.2.2	Эко тэмдэг, ногоон гэрчилгээ олгож, дэмжлэг үзүүлсэн иргэн, аж ахуйн нэгж байгууллага	тоо	2022	16	36				
				20.6.2.3	Ногоон зээл авсан зээлдэгчид (иргэн, аж ахуйн нэгж)	тоо	2022	700	1,000				
				20.7	71408	20.7.1	Цаг агаарын урьдчилсан мэдээний чанарыг сайжруулна.	20.7.1.1	Цаг агаарын аюултай үзэгдлийн урьдчилан илрүүлэлт (мэдээний таарц)	хувь	2022	88.7	89.0
								20.7.1.2	Цаг агаарын урьдчилсан мэдээ (мэдээний таарц)	хувь	2022	87.5	88.3
								20.7.1.3	Мэдээг интернэтээр дамжуулах өртөө харуулын эзлэх хувь	хувь	2022	30.3	100
								20.7.2.1	Автомат хэмжих хэрэгслээр хэмжсэн цаг агаарын мэдээллийг 1 минут тутам төв серверт дамжуулах өртөө харуулын эзлэх хувь	хувь	2022	-	100
								20.7.2.2	Шинээр байгуулагдах цаг уурын өртөөнд хоногт 6 удаа хийх цаг уурын үндсэн үзүүлэлтүүдийн хэмжилт	тоо	2022	-	23,360

№	ТЕЗ	Хөтөлбөр	Хөтөлбөрийн зорилт, хүрэх үр дүн	№	Шалгуур үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	Суурь он	Суурь түвшин	2024 оны зорилгот түвшин
20.7.3		Цаг уурын ажиллалтын өртөө, харуулд хийгдэх хэмжилтийг нэмэгдүүлнэ.		20.7.3.1	Шинээр байгуулагдах цаг уурын харуулд хоногт 3 удаа хийх цаг уурын үндсэн үзүүлэлтүүдийн хэмжилт	тоо	2022	-	4,380
				20.7.3.2	Шинээр байгуулагдах ус судлалын харуулд хоногт 2 удаа хийх цаг уурын үндсэн үзүүлэлтүүдийн хэмжилт	тоо	2022	-	7,300
				20.7.3.3	Монгол улсын хэмжээнд ургамлын ургалт, бэлчээрийн даац багтаамжийн мониторинг хийх давтамжийн тоо (1 жилд)	тоо	2022	1	1
				20.7.3.4	Улсын хэмжээнд ган болох эрсдэлийн зураглал	тоо	2022	-	1
		71703	Аялал жуулчлал						
20.8		20.8.1	Жуулчдыг хүлээн авах аялал жуулчлалын дэд бүтцийн нөхцөл сайжруулна.	20.8.1.1	Аялал жуулчлалын зам дагуу шинээр байгуулах ариун цэврийн байгууламж бүхий үйлчилгээний цогцолбор	тоо	2022	1	10
				20.8.1.2	Отоглох цэг (өссөн дүнгээр)	тоо	2022	35	55
				20.8.1.3	Шинээр болон шинэчлэн боловсруулах стандарт (өссөн дүнгээр)	тоо	2022	6	11
				20.8.1.4	Аялал жуулчлалын салбарын хүний нөөцийг чадажуулах сургалтад хамрагдах хүний тоо	мянган хүн	2022	10.0	100.0
				20.8.2.1	Монгол Улсыг сонирхсон гадаадын жуулчдын цахим хандалт (нэмэгдэлтийн хувь)	хувь	2019	10.0	30.0
				20.8.2.2	Гадаад, дотоодод зохион байгуулах арга хэмжээ	тоо	2023	73	83
				20.8.2.3	Хүлээн авах гадаадын жуулчид (өссөн дүнгээр)	мянган хүн	2022	290.0	1,000.0
				20.8.2.4	Аялал жуулчлалын салбарын өрсөлдөх чадварын үзүүлэлт (индекс)	эрэмбэ	2021	83	78

№	ТЕЗ	Хөтөлбөр	Хөтөлбөрийн зорилт, хүрэх үр дүн	№	Шалгуур үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	Суурь он	Суурь түвшин	2024 оны зорилтот түвшин			
21	ГАДААД ХАРИЛЦААНЫ САИД											
	21.1	70305	Гадаад харилцааны бодлого, удирдлага									
			21.1.1	Монгол Улсын гадаад бодлогыг хэрэгжүүлэх, гадаад улс төр, худалдаа, эдийн засаг, соёл, хүмүүнлэгийн хамтын ажиллагааг өргөжүүлнэ.		Гадаад харилцааны бодлого, удирдлагын чиглэлээр зохион байгуулах сургалт семинар	тоо	21.1.1.1	2022	5	2	
								21.1.1.2	2022	30	15	
								21.1.1.3	2022	15	12	
								21.1.1.4	2022	400	300	
			21.1.2	Хоёр талын харилцаа, хамтын ажиллагаа өргөжихийн хирээр айлчлал арга хэмжээний давтамжийг нэмэгдүүлнэ.		Зөвлөлдөх уулзалт, дугуй ширээний уулзалт	тоо	21.1.2.1	2022	4	10	
			21.1.2.1					2022	4	10		
			21.2	70301	Гадаад улс орнууд дахь дипломат үйл ажиллагаа							
					21.2.1	Төсвийн орлогын төлөвлөгөөг батлагдсан хуваарийн дагуу төвлөрүүлнэ.		Төвлөрүүлэх орлогын хэмжээ	тэрбум төгрөг	2022	7.9	5.0
21.3			70304	Гадаад улс оронд байгаа монгол иргэдэд туслах								
	21.3.1	Гадаад улсад байгаа Монгол Улсын иргэдийн гаргасан хүсэлтийг хуулийн хугацаанд шийдвэрлэнэ.			Гадаад улсад байгаа Монгол Улсын иргэдийн гаргасан хүсэлтийн шийдвэрлэлт	хувь	2022	100	100			
21.4	70303	Олон улсын хамтын ажиллагааг хөгжүүлэх										
		21.4.1	ЮНЕСКО-д биет болон биет бус өвийг бүртгүүлнэ.		ЮНЕСКО-д бүртгүүлэх биет болон биет бус өв	тоо	2022	1	1			
22	САНГИЙН САИД											
	22.1	70202	Санхүү, төсвийн нэгдсэн удирдлага									
			22.1.1	Төсвийн ил тод байдлыг нэмэгдүүлнэ.		Олон улсын "Төсвийн нээлттэй байдал" үнэлгээ	оноо	2021	60	60-ээс дээш		
								2022	100	100		
								2022	59.0	65.0		
			22.2.1	Гаалийн хяналт, шалгалтын үйл ажиллагааг эрчимжүүлж гааль бүрдүүлэлтэд зарцуулах хугацааг бууруулна.		Улс, орон нутгийн төсөвт орох татварын орлогын төлөвлөгөөний биелэлт	хувь	2022	100	100		
								2022	59.0	65.0		
								2022	59.0	65.0		
								2022	59.0	65.0		
			22.2.1.3	Гаалийн бүрдүүлэлтэд зарцуулах хугацааны бууралт		Хэрэгжилт	хувь	2022	5.0	6.0		
2022								5.0	6.0			
2022	5.0	6.0										

№	ТЕЗ	Хөтөлбөр	Хөтөлбөрийн зорилт, хүрэх үр дүн	№	Шалгуур үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	Суурь он	Суурь түвшин	2024 оны зорилгот түвшин
22.2				22.2.2.1	Өмнөх онуудын тайлангаар ногдуулсан татварын өр барагдуулалт	хувь	2022	57.2	70.0
				22.2.2.2	Өмнөх онуудын хяналт шалгалтаар ногдуулсан өр барагдуулалт	хувь	2022	10.4	50.0
				22.2.2.3	Тайлант хугацааны татварын тайлангийн ногдол өр барагдуулалт	хувь	2022	73.2	80.0
				22.2.2.4	Татварын цахим тайлан тушаалт	хувь	2022	68.0	75.0
				22.2.2.5	"Х" тайлан тушаалтын бууралт	хувь	2022	1.0	1.0
ХУУЛЬ ЗҮЙ, ДОТООД ХЭРГИЙН САМД									
70704 Цагдаа									
23.1		23.1.1	Хэргийг хэрэг бүртгэлт явуулж эхэлснээс хугацаанд шийдвэрлэнэ.	23.1.1.1	Хэргийг хэрэг бүртгэлт явуулж эхэлснээс хойш хуулийн хугацаанд шийдвэрлэсэн байдал	хувь	2022	80.0	80.0
				23.1.1.2	Эрэн сурвалжлагдаж байгаа хүн, эд зүйлийн илрүүлэлт	хувь	2022	50.0	50.0
				23.1.1.3	Хэрэг илрүүлэлт	хувь	2022	50.0	65.0
				23.1.1.4	Гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр авах арга хэмжээний хэрэгжилт	хувь	2022	90.0	90.0
				23.1.1.5	Гэмт хэрэг, захиргааны зөрчил, гал түймэр, гамшиг осол, эмнэлгийн яаралттай тусламжийн хүлээн авч, дамжуулах дуудлагын бодит хувь	хувь	2022	90.0	90.0
23.2		23.2.1	Гэрч, хохирогч болон шүүхийн байр, шүүх хурлын танхим, шүүгчийн хамгаалалт, шүүгчийн захирамжаар албадан авчрах ажиллагааны биелэлтийг хангуулна.	70711	Шүүгч болон гэрч, хохирогчийн аюулгүй байдлыг хамгаалах	хүн тоо	2022	70	70
				23.2.1.1	Гэрч, хохирогчийг хамгаалалт	хувь	2022	100	100
				23.2.1.2	Шүүхийн байрны хамгаалалт	хувь	2022	100	100
				23.2.1.3	Шүүх хурлын танхимын хамгаалалт	хувь	2022	100	100
				23.2.1.4	Шүүгчийн хамгаалалт	хувь	2022	100	100
23.2.1.5	Шүүгчийн захирамжийн хэрэгжүүлсэн албадлагын арга хэмжээний биелэлт	хувь	2022	85.0	85.0				

№	ТЕЗ	Хөтөлбөр	Хөтөлбөрийн зорилт, хүрэх үр дүн	№	Шалгуур үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	Суурь он	Суурь түвшин	2024 оны зорилгот түвшин
23.3	70602	Хил хамгаалах	Хил хамгаалалтын техникийн хүчин чадлыг нэмэгдүүлнэ.	23.3.1.1	Хил хамгаалалтад орчин үеийн холбоо, зэвсэглэл, техник, технологийн ололтын нэвтрүүлэлт	хувь	2022	3.0	5.0
				23.3.1.2	Хилийн торон саадыг шинэчлэлтийн явц	хувь	2022	6.0	4.0
				23.3.1.3	Улсын хил хамгаалалтын зориулалттай инженер, техникийн байгууламж, барилга, дэд бүтцийн шинэчлэх	хувь	2022	8.0	12.0
				23.3.1.4	Хилийн салбаруудыг байнгын цахилгааны эх үүсвэрт холбох ажил (салбарын тоогоор)	тОО	2022	6	4
				23.3.1.5	"Ухаалаг цахим" технологиор тоноглогдсон боомт	тОО	2022	1	3
				23.3	70705	Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэл			
23.4	70406	Улсын бүртгэл, мэдээлэл	Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх ажиллагааг хэвийн явуулах нөхцөлийг хангана.	23.4.1.1	Хоригдлын хөдөлмөр эрхлэлт	хувь	2022	59.0	60.0
				23.4.1.2	Мэргэжлийн сургалтад хамрагдах хоригдлын тОО	тОО	2022	350	450
				23.4.1.3	Шийдвэр гүйцэтгэлийн ажиллагааны хувь	хувь	2022	49.0	50.0
				23.4.1.4	Хорихоос өөр төрлийн ял эдлүүлэх ажиллагааны бодит биелэлтийн хувь	хувь	2022	80.0	80.0
				23.4.1.5	Хорих ял эдэлж байгаа этгээд болон сэжигтнийг амбулаторийн болон урьдчилан сэргийлэх үзлэгт хамруулсан байдал	хувь	2022	43.0	46.0
23.5	70406	Улсын бүртгэл, мэдээлэл	Иргэн, аж ахуйн нэгжид үйлчилгээг шуурхай, чирэгдэлгүй хүргэнэ.	23.5.1.1	Иргэний үнэмлэх олголт	мянган хүн	2022	250.0	300.0
				23.5.1.2	Гадаад паспорт олголт	мянган хүн	2022	350.0	350.0
				23.5.1.3	Бэлтгэсэн улсын бүртгэлийн маягт	мянган ширхэг	2022	980.0	1246.1
				23.5.1.4	Цахим хэлбэрт шилжүүлсэн архивын баримт	мянган ширхэг	2022	460.0	480.0
				23.5.1.5	Төсөвт төвлөрүүлэх орлогын хэмжээ	сая төгрөг	2022	16,900.0	45,700.0

№	ТЕЗ	Хөтөлбөр	Хөтөлбөрийн зорилт, хүрэх үр дүн	№	Шалгуур үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	Суурь он	Суурь түвшин	2024 оны зорилгот түвшин
23.6	70707	Шүүхийн шинжилгээ	Шүүхийн шинжилгээний үйл ажиллагаанд шуурхай, үнэн зөв дүгнэлт гаргах зарчмыг баримтална.	23.6.1.1	Эдийн засгийн шинжилгээний дүгнэлт	Тоо	2022	169	170
				23.6.1.2	Шүүх эмнэлгийн шинжилгээний дүгнэлт	Тоо	2022	41,699	40,000
				23.6.1.3	Криминалистикийн шинжилгээний дүгнэлт	Тоо	2022	8,877	9,000
				23.6.1.4	Хими, физик, биологи, ДНХ, бактериологийн шинжилгээний дүгнэлт	Тоо	2022	18,364	19,000
				23.6.1.5	Экологийн шинжилгээний дүгнэлт	Тоо	2022	92	100
23.7	70420	Цагаачлал, гадаадын иргэдийн бүртгэлийн үйлчилгээ	Гадаадын иргэн, харьяалаггүй хүн, цагаачдын тооны зохист түвшнийг хадгалж, бүртгэл, мэдээлэл, хяналтын тогтолцоог боловсронгуй болгоно.	23.7.1.1	Гадаадын иргэнд олгох виз	Тоо	2022	7,956	15,000
				23.7.1.2	Хяналтад хамрагдах Монгол Улсад түр болон байнга оршин суух гадаад иргэд	Тоо	2022	2,116	7,000
23.8	70712	Эрх зүй, нийгмийн хэв журам, аюулгүй байдлын удирдлага зохицуулалт	Монгол Улсад шударга ёс, хууль дээдлэх зарчмыг хэрэгжүүлж, төрөөс хүний эрх, эрх чөлөөг хангахуйц хууль зүйн баталгааг бүрдүүлнэ.	23.8.1.1	Боловсруулах баримт бичиг, хууль	Тоо	2022	35	35
				23.8.1.2	Хянах эрх зүйн акт	Тоо	2022	1,000	1,000
				23.8.2.1	Амбулаторийн тусламж үйлчилгээ	Мянган хүн	2022	160.0	180.6
				23.8.2.2	Хэвтүүлэн эмчлэх тусламж үйлчилгээ	Мянган хүн	2022	10.0	11.4
				23.8.2.3	Өдрийн эмчилгээ	Мянган хүн	2022	1.0	1.2
23.9	70411	Төрийн архив, албан хэрэг хөтлөлт	Төрийн архив, албан хэрэг хөтлөлтийн талаар төрөөс баримтлах бодлогыг хэрэгжүүлж, иргэн, хуулийн этгээдэд архивын үйлчилгээ үзүүлэх таатай орчныг бүрдүүлнэ.	23.8.2.4	Оношилгоо, шинжилгээ	Мянган хүн	2022	195.0	237.4
				23.8.2.5	Хилийн хөдөлгөөнт бүлгийн үзлэг	Мянга	2022	4.0	14.7
23.9	70411	Төрийн архив, албан хэрэг хөтлөлт	Төрийн архив, албан хэрэг хөтлөлтийн талаар төрөөс баримтлах бодлогыг хэрэгжүүлж, иргэн, хуулийн этгээдэд архивын үйлчилгээ үзүүлэх таатай орчныг бүрдүүлнэ.	23.9.1.1	Стандартын дагуу бүрдүүлсэн хадгаламж	Мянган нэгж	2022	15.0	5.0
				23.9.1.2	Хэвлүүлсэн эрдэм шинжилгээ, судалгааны эмхэтгэл	Тоо	2022	6	6
				23.9.1.3	Стандартын дагуу дахин боловсруулалт, нөхөн сэргээлт хийсэн хадгаламж	Мянган нэгж	2022	13.5	15.0
				23.9.1.4	Стандартын дагуу баяжуулах архивын сан хөмрөг	Мянган ширхэг	2022	10.0	10.0

№	ТЕЗ	Хөтөлбөр	Хөтөлбөрийн зорилт, хүрэх үр дүн	№	Шалгуур үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	Суурь он	Суурь түвшин	2024 оны зорилтот түвшин
23.10	70710	Төлбөрийн чадваргүй яллагдагч, сэжигтэнд эрх зүйн тусалцаа үзүүлэх чадваргүй сэжигтэн, яллагдагч, шүүгдэгч, ялтан, зарим эрүүгийн хэргийн хохирогч, иргэний болон захиргааны зарим хэргийн төлбөрийн чадваргүй оролцогчийн хууль зүйн тусалцаа авах эрхийг хангана.	Хууль зүйн тусалцааны үйлчлэх хүрээг өргөжүүлж, төлбөрийн чадваргүй сэжигтэн, яллагдагч, шүүгдэгч, ялтан, зарим эрүүгийн хэргийн хохирогч, иргэний болон захиргааны зарим хэргийн төлбөрийн чадваргүй оролцогчийн хууль зүйн тусалцаа авах эрхийг хангана.	23.10.1.1	Хууль зүйн зөвлөгөө, мэдээлэл авах үйлчлүүлэгч	Тоо	2022	7,687	14,000
				23.10.1.2	Өмгөөллийн үйлчилгээнд хамрагдах үйлчлүүлэгч	Тоо	2022	7,582	14,000
				70713	Эрх зүй, нийгмийн хэв журам, аюулгүй байдлын судалгаа шинжилгээ				
23.11	23.11.1	Цагдаа, Онцгой байдал, Хил хамгаалах, Шүүх шинжилгээ, Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэлийн албаны хүний нөөцийн чадавхыг бэхжүүлнэ.	Хөтөлбөрүүдэд хамрагдах сонсогчид	23.11.1.1	Хөтөлбөрүүдэд хамрагдах сонсогчид	Тоо	2022	2,200	2,200
				23.11.1.2	Зохиогч аюулуулах эрх зүйн сургалт.	Тоо	2022	200	200
				23.11.1.3	Эмхэтгүүсэг эрдэм шинжилгээний судалгааны үйлчилгээ	Тоо	2022	30	30
23.12	70428	Оюуны өмчийн эрхийн баталгаажуулалт	Оюуны өмчийн бүтээлийн сан бүрдүүлэлт (аж үйлдвэрийн өмч, зохиогчийн эрх, оюуны өмчийн гэрээ хэлэлцээрийн баталгаажилт)	23.12.1.1	Оюуны өмчийн мэдээлэл, хийх сургалт, гаргах лавлагаа	Тоо	2022	70	80
				23.12.1.2	Хяналт тавьж шийдвэрлэх оюуны өмч	Тоо	2022	450	400
				23.12.1.3	Оюуны өмчийн бүтээлийн сан бүрдүүлэлт (аж үйлдвэрийн өмч, зохиогчийн эрх, оюуны өмчийн гэрээ хэлэлцээрийн баталгаажилт)	Тоо	2022	4,200	4,950
23.13	70709	Гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх	Хамтарсан багийн үйл ажиллагааг эрчимжүүлнэ	23.13.1.1	Суурь оны хэрэгжилтийн үр дүнг дараа оны хэрэгжилттэй харьцуулсан өсөлт	хувь	2022	5.0	7.0
				23.13.1.2	Суурь оны сургалтад хамрагдсан хүүхдийн тоог дараа оны хамрагдах хүүхдийн тоотой харьцуулсан өсөлт	хувь	2022	5.0	7.0
				23.13.1.3	Сургалт, сурталчилгаа хүрэх хүний тоо	Тоо	2022	400	520
23.13	23.13.4	Хүрээлэн байгаа орчны эсрэг гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх, энэ төрлийн гэмт хэргийн хор уршгийн талаарх иргэдийн эрх зүйн мэдлэгийг дээшлүүлнэ.	Сургалт, сурталчилгаа хүрэх хүний тоо	23.13.4.1	Сургалт, сурталчилгаа хүрэх хүний тоо	мянган хүн	2022	10.0	30.0
				23.13.5.1	Сургалт, сурталчилгаа хүрэх хүний тоо	мянган хүн	2022	50.0	80.0
				23.13.6.1	Суурь оны хэрэгжилтийн үр дүнг дараа оны үр дүнтэй харьцуулсан өсөлт	хувь	2022	2.0	7.0

№	ТЕЗ	Хөтөлбөр	Хөтөлбөрийн зорилт, хүрэх үр дүн	№	Шалгуур үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	Суурь он	Суурь түвшин	2024 оны зорилгот түвшин
		23.13.7	Мансууруулах эм, сэтгэцэд нөлөөт бодистой холбоотой гэмт хэрэг зөрчилд холбогдох эрсдэл бүхий зорилгот бүлгийн талаар мэдээлэл солилцох дундын мэдээллийн санг үйл ажиллагаандаа ашиглана.	23.13.7.1	Гэмт хэрэгтэй тэмцэх, урьдчилан сэргийлэх чиг үүрэг бүхий байгууллагаас дундын мэдээллийн санд хамрагдах байгууллагын тоо	тоо	2022	2	5
		23.13.8	Согтуурах, мансуурах донтой хүнийг албадан болон сайн дурын үндсэн дээр эмчлэх эмчилгээний байгууллага, төвийн тоог нэмэгдүүлнэ.	23.13.8.1	Сайн дураар эмчлэх төвийн тоо	тоо	2022	1	3
		23.13.9	Мансууруулах эм, сэтгэцэд нөлөөт ургамлын тархацыг хахаарлаж, энэ төрлийн гэмт хэрэгтэй тэмцэх ажилд ахиц гаргана.	23.13.9.1	Суурь оны хэрэгжилтийн үр дүнг дараа оны үр дүнтэй харьцуулсан өсөлт	хувь	2022	3.0	5.0
		23.13.10	Иргэд гэр бүлдээ амар тайван, аюулгүй амьдрах орчин нөхцөлийг олгох. Хүүхэд эмэгтэйчүүдийг бэлгийн мөлжлөг, хүн худалдаалах гэмт хэрэгт өртөж хохирохоос урьдчилан сэргийлэх соён гэгээрүүлэх арга хэмжээг зохион байгуулна.	23.13.10.1	Сургалт, сурталчилгаа хүрэх хүний тоо	мянган хүн	2022	100.0	120.0
ЗАМ, ТЭЭВРИЙН ХӨГЖЛИЙН САЙД									
71107 Зам тээврийн бодлого удирдлага									
		24.1.1	Товлолт хугацаанд техникийн үзлэгт хамрагдах байдлыг нэмэгдүүлнэ.	24.1.1.1	Авто тээврийн хэрэгслийн үзлэг оношилгооны хамрагдалт	хувь	2023	70.0	85.0
		24.1.2	Авто тээврийн үйлчилгээний эргэлтийг нэмэгдүүлнэ.	24.1.2.1	Зорчигч эргэлт	мянган хүн	2023	140,000.0	144,000.0
				24.1.2.2	Ачаа эргэлт	мянган тонн	2023	42,000.0	45,500.0
		24.1.3	Байнгын ашиглалтад оруулах авто замын нийт хүчин чадлыг нэмэгдүүлнэ.	24.1.3.1	Ашиглалтад оруулах олон улс, улсын болон орон нутгийн чанартай авто зам	км	2023	450	1,100
	24.1	24.1.4	Байнгын ашиглалтад оруулах гүүрний нийт хүчин чадлыг нэмэгдүүлнэ.	24.1.4.1	Байнгын ашиглалтад оруулах гүүрний нийт хүчин чадал	урт/метр	2023	120.00	283.69
		24.1.5	Улсын чанартай авто замын сүлжээнд эзлэх хатуу хүчилтгэй авто замын уртыг нэмэгдүүлнэ.	24.1.5.1	Хатуу хүчилтгэй авто замын нийт авто замын сүлжээнд эзлэх хувь	хувь	2023	52.0	53.0
				24.1.6.1	Зүүнбаян-Ханги чиглэлийн төмөр замын төслийн ажлын гүйцэтгэл	хувь	2023	90.0	100.0
		24.1.6	Төмөр замын бүтээн байгуулалтыг эрчимжүүлнэ.	24.1.6.2	Гашуунсухайт-Ганцмод чиглэлийн хил дамнансан төмөр замын төслийн ажлын гүйцэтгэл	хувь	2023	-	30.0
				24.1.6.3	Шинэ төмөр замуудаар тээвэрлэх ачаа	мянган тонн	2023	2,800.0	10,000.0
	71101	Авто зам							
		24.2.1	Авто зам, гүүрний аюулгүй байдлыг хангана.	24.2.1.1	Урсгал засвар, арчлалт хийх авто замын нийт хүчин чадал	км	2023	14,891.4	14,921.3
	24.2			24.2.1.2	Урсгал засвар, арчлалт хийх гүүрний нийт хүчин чадал	урт/метр	2023	15,989.4	16,098.6

№	ТЕЗ	Хөтөлбөр	Хөтөлбөрийн зорилт, хүрэх үр дүн	№	Шалгуур үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	Суурь он	Суурь түвшин	2024 оны зорилгот түвшин			
24.3	24.2.2		Авто замын барилгын болон засварын үр ашгийг нэмэгдүүлнэ.	24.2.2.1	Эрдэм шинжилгээ, туршилт, судалгаа	тоо	2023	3	2			
				24.2.2.3	Лабораторийн туршилт, шинжилгээний дүгнэлт	тоо	2023	1,100	1,100			
	71103	Төмөр зам										
	24.3.1		Төмөр замын байгууллагуудын галт тэрэгний хөдөлгөөний зохицуулалт, улдаа холбоог сайжруулна.	24.3.1.1	Үйл ажиллагааны гүйцэтгэл	хувь	2023	98.9	100			
24.4	24.4.1		Агаарын тээврийн үйлчилгээг нэмэгдүүлнэ.	24.4.1.1	Олон улсын өнгөрөлтийн нислэг	мянган нислэг	2023	36.1	39.7			
				24.4.1.2	Буулт, хөөрөлт	мянган нислэг	2023	16.0	20.8			
				24.4.1.3	Ачаа тээвэрлэлт	мянган тонн	2023	10.0	12.0			
				24.4.1.4	Зорчигч тээвэрлэлт	мянган хүн	2023	1,500.0	1,845.0			
25	БАТЛАН ХАМГААЛАХЫН САИД											
	25.1	70601	Зэвсэглт хүчний үйл ажиллагаа									
26.1	26.1.1		Хөгжлийн бодлогын баримт бичигт заасан батлан хамгаалах салбарын зорилтыг хэрэгжүүлнэ.	25.1.1.1	Батлан хамгаалах бодлогын хэрэгжилт	хувь	2021	15.0	24.0			
				БОЛОВСРОЛ, ШИНЖЛЭХ УХААНЫ САИД								
				71801	Сургуулийн өмнөх боловсрол							
				26.1.1		Сургуулийн өмнөх боловсролын тэгш хамран сургалтыг нэмэгдүүлнэ.	26.1.1.1	Сургуулийн өмнөх боловсролын хамран сургалт	хувь	2021	77.8	87.0
26.1.1.2	5 настай хүүхдийн сургуулийн өмнөх боловсролд хамрагдалт	хувь	2021				93.0	100.0				
26.1.2.1	5 настай хүүхдийн сургуульд бэлтгэгдсэн байдлын улсын дундаж гүйцэтгэл (хүүхдийн хөгжлийн үзүүлэлт)	хувь	2021				60.7	73.0				
26.2.1	26.2.1		Ерөнхий боловсрол	Унших суурь чадвар эзэмшсэн 9 дүгээр ангийн суралцагчдын гүйцэтгэлийн дундаж (монгол хэлний шалгалтын гүйцэтгэлийн дундаж)	26.2.1.1	Унших суурь чадвар эзэмшсэн 9 дүгээр ангийн суралцагчдын гүйцэтгэлийн дундаж (монгол хэлний шалгалтын гүйцэтгэлийн дундаж)	хувь	2021	41.1	50.0		
					26.2.1.2	Математикийн чичээлээр суурь чадвар эзэмшсэн 9 дүгээр ангийн суралцагчдын гүйцэтгэлийн дундаж	хувь	2021	33.7	41.0		
					26.2.1.3	Гурван хичээлийн жилийн өмнө 6 дугаар ангид элссэн суралцагчдаас суурь боловсрол эзэмшсэн хувь	хувь	2021	98.4	99.2		
					26.2.1.4	Ерөнхий шалгалтын анхны онооны дундаж	хувь	2022	48.05	50.0		

№	ТЕЗ	Хөтөлбөр	Хөтөлбөрийн зорилт, хүрэх үр дүн	№	Шалгуур үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	Суурь он	Суурь түвшин	2024 оны зорилгот түвшин
26.2	26.2.2		Сургалтын болон дотуур байрны орчин, нөхцөл, хэрэглэгдэхүүн, хоолны үйлчилгээний хүртээмжийг нэмэгдүүлнэ.	26.2.2.1	Сурах бичгийн хангалтын хувь	хувь	2022	56.0	63.0
				26.2.2.2	Үдийн хоолны үйлчилгээнд хамрагдах ерөнхий боловсролын сургуулийн хүүхэд	тоо	2022	382,000	401,000
				26.2.2.3	Дотуур байранд суух хүсэлтийн дагуу амьдарч байгаа суралцагч (хүсэлт гаргасан суралцагчаас дотуур байранд амьдарсан суралцагчдын эзлэх хувь)	хувь	2021	92.0	92.5
				26.2.3.1	Ахлах ангийн (10 дугаар) элсэлтийн хувь (суурь боловсрол эзэмшигчдээс ахлах ангид элссэн суралцагчдын эзлэх хувь)	хувь	2022	84.2	92.0
	26.2.3		Ерөнхий боловсролын тэгш хамран сургалтыг нэмэгдүүлнэ.	26.2.3.2	Найман хичээлийн жилийн өмнө 1 дүгээр ангид элссэн суралцагчаас суурь боловсрол эзэмшсэн хувь	хувь	2022	94.8	96.0
				26.2.3.3	18 настай хүн амд эзлэх бүрэн дунд боловсрол эзэмшсэн хувь	хувь	2022	77.1	82.0
	26.2.4		Цахим сургалтын хүртээмжийг нэмэгдүүлнэ.	26.2.4.1	Нэг компьютерт ногдох хүүхдийн тоо	тоо	2023	24	10
				26.2.4.2	Цахим платформоор дамжуулж явуулдаг хичээлийн тоо	тоо	2023	2	3
				26.2.4.3	Цахим сургалтад хамрагдах ерөнхий боловсролын суралцагч	тоо	2023	10,439	22,000
	71803 Дээд боловсрол								
26.3	26.3.1		Дээд боловсролын сургалтын байгууллагад тавигдах шаардлагыг олон улсын жишигт нийцүүлнэ.	26.3.1.1	Дээд боловсролын гүйцэтгэлийн шалгуур үзүүлэлтийн норматив түвшнийг хангасан их, дээд сургуулийн тоо	тоо	2021	88	65
				26.3.2.1	Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн тэтгэлэгт хамрагдах оюутан	тоо	2021	225	166
	26.3.2		Олон улсад өрсөлдөх үр чадвар бүхий төгсөгчийн тоог нэмэгдүүлнэ.	26.3.2.1	Засгийн газрын тэтгэлэг (Монгол Улсын Ерөнхий сайдын)-г хамрагдах оюутан	тоо	2022	31	23
				26.3.3.1	Тэргүүлэх болон эрэлттэй мэргэжлийн чиглэлээр суралцагчдад олгох Оюутны хөгжлийн зээлд хамрагдах суралцагч	тоо	2021	11,063	12,393
	26.3.3		Дээд боловсролын эрх тэгш оролцоог нэмэгдүүлнэ.	26.3.3.2	Сургалтын төлбөрийн буцалтгүй тусламжид хамрагдах суралцагч	тоо	2021	5,466	3,615

№	ТЕЗ	Хөтөлбөр	Хөтөлбөрийн зорилт, хүрэх үр дүн	№	Шалгуур үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	Суурь он	Суурь түвшин	2024 оны зорилтот түвшин
26	26.4	71804	Мэргэжлийн боловсрол						
		26.4.1	Мэргэжлийн болон техникийн боловсролын сургалтын хүртээмж, хамрагдахыг нэмэгдүүлнэ.	26.4.1.1	Мэргэжлийн болон техникийн боловсролын сургалтад хамрагдсан суралцагчийн тухайн насны хүн амд эзлэх хувь	хувь	2021	1.87	1.9
		26.4.2	Мэргэжлийн болон техникийн боловсролын чанар, нийцлийг сайжруулна.	26.4.2.1	Төгсөөд ажлын байртай болсон төгсөгчийн хувь (тухайн жилд төгсөөд ажлын байртай болсон төгсөгчийг нийт төгсөгчийн тоонд харьцуулж тооцсон хувь)	Хувь	2021	51.6	53.0
26.5	26.5.1	71806	Насан туршийн боловсрол						
		26.5.1.1	Цахим үр чадвар олгох сургалтад хамрагдах 25-45 насны иргэд	26.5.1.1	Олон улсад магадлан итгэмжлэгдсэн мэргэжлийн болон техникийн боловсролын байгууллагын тоо	тоо	2021	1	2
		26.5.1.2	Иргэдийг насан туршдаа суралцах боломжоор хангана.	26.5.1.2	Цахим үр чадвар олгох сургалтад хамрагдах 25-45 насны иргэд	тоо	2021	9,576	9,576
				26.5.1.3	Насан туршийн суралцахуйн төвөөс үйлчилгээ авсан иргэдийн хувь (нийт хүн амд эзлэх жин)	хувь	2021	10.2	10.2

№	ТЕЗ	Хөтөлбөр	Хөтөлбөрийн зорилт, хүрэх үр дүн	№	Шалгуур үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	Суурь он	Суурь түвшин	2024 оны зорилгот түвшин
		71807	Тусгай хэрэгцээт боловсрол						
26.6	26.6.1		Хөгжлийн бэрхшээлтэй суралцагчийн сургуулийн өмнөх, ерөнхий, мэргэжлийн болон техникийн, дээд болон насан туршийн боловсролд эрх тэгш суралцах боломжийг нэмэгдүүлнэ.	26.6.1.1	Сургуулийн өмнөх боловсролын үйлчилгээнд хамрагдсан хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн хувь (2-5 насны сургуулийн өмнөх боловсролын үйлчилгээнд хамрагдаж байгаа нийт хүүхдэд эзлэх жин)	хувь	2021	0.5	0.5
				26.6.1.2	Ерөнхий боловсролын үйлчилгээнд хамрагдсан хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн хувь (6-18 насны ерөнхий боловсролын үйлчилгээнд хамрагдсан нийт хүүхдэд эзлэх жин)	хувь	2021	0.8	0.8
				26.6.1.3	Мэргэжлийн болон техникийн боловсролд суралцсан хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний хувь (15-45 насны мэргэжлийн болон техникийн боловсролд суралцсан нийт хүн амд эзлэх жин)	хувь	2021	1.7	1.7
				26.6.1.4	Дээд боловсролд эрх тэгш оролцсон хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний хувь (18-45 насны дээд боловсролд суралцсан нийт хүн амд эзлэх жин)	хувь	2021	0.3	0.3
				26.6.1.5	Насан туршийн суралцахуйн төвд боловсролын үйлчилгээнд хамрагдсан хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн эзлэх жин (2-45 насны насан туршийн суралцахуйн төвд боловсролын үйлчилгээнд хамрагдсан нийт хүн амд эзлэх жин)	жин	2021	0.5	0.5
26.7	26.7.1	Шинжлэх ухаан, технологи	Судалгаа боловсруулалтын ажлын нийгэм, эдийн засагт үзүүлэх үр нөлөө, өрсөлдөх чадварыг дээшлүүлнэ. Эрдэм шинжилгээ, судалгааны менежментийг боловсронгуй болгож, өрсөлдөх чадварыг дээшлүүлнэ.	26.7.1.1	Судалгаа хөгжүүлэлтийн ажил	тоо	2022	1,400	1,550
				26.7.2.1	Хэвлүүлсэн бүтээл (дотоод, гадаадад)	тоо	2022	12,508	12,610
				26.7.3.1	Дэмжлэг үзүүлсэн инновацийн төслийн тоо (6 тэргүүлэх чиглэл, 11 технологийн хүрээнд)	тоо	2022	6	16

№	ТЕЗ	Хөтөлбөр	Хөтөлбөрийн зорилт, хүрэх үр дүн	№	Шалгуур үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	Суурь он	Суурь түвшин	2024 оны зорилтот түвшин
26.8	71808	Боловсрол, шинжлэх ухааны бодлого удирдлага	Ерөнхий боловсролын сургалтын орчны стандарт үзүүлэлтүүдийг дээшлүүлнэ.	26.8.1.1	Ашиглалтад орох байгалийн ухааны лаборатори	Тоо	2022	-	116
				26.8.1.2	Ашиглалтад орох сургууль	Тоо	2022	24	49
				26.8.2.1	Ашиглалтад орох цэцэрлэг	Тоо	2022	35	15
	26.8.3	Сургуулийн өмнөх боловсролын сургалтын орчны стандартын шаардлага хангасан цэцэрлэгийн тоог нэмэгдүүлнэ.	Сургуулийн өмнөх, ерөнхий боловсролын сургалтын байгууллалын чанар, гүйцэтгэлийг сайжруулна.	26.8.3.1	Цэцэрлэг, ерөнхий боловсролын сургуулийн гүйцэтгэлийн үнэлгээ	хувь	2023	цэцэрлэг - 87.1 ерөнхий боловсрол - 71.7	цэцэрлэг - 89.0 ерөнхий боловсрол - 73.0
				26.8.3.2	Цэцэрлэг, ерөнхий боловсролын сургуулийн багшийн гүйцэтгэлийн үнэлгээ	хувь	2022	цэцэрлэг - 87.6 ерөнхий боловсрол - 72.5	цэцэрлэг - 89.0 ерөнхий боловсрол - 74.0
УУЛ УУРХАЙ, ХҮНД ҮЙЛДВЭРИЙН САЙД									
	70905	Олборлолт, уул уурхай	Хайгуулын нэгжид цахимаар ирүүлсэн хайгуулын ажлын "тайлан илгээсэн" төлвөөс "баталгаажсан" төлөвт бүрэн шилжинэ. Хайгуулын нэгжид цахимаар ирүүлсэн хайгуулын ажлын "төлөвлөгөө илгээсэн" төлвөөс "баталгаажсан" төлөвт бүрэн шилжинэ.	27.1.1.1	Хувийн хөрөнгөөр гүйцэтгэсэн геологи хайгуулын ажлын батлагдсан жилийн тайлан	Тоо	2023	925	870
				27.1.1.2	Хувийн хөрөнгөөр гүйцэтгэсэн геологи хайгуулын ажлын батлагдсан жилийн төлөвлөгөө	Тоо	2023	1,100	1,100
				27.1.2.1	Төлөвлөгдсөн хайгуулын тусгай зөвшөөрлийн талбайд хувийн хөрөнгөөр гүйцэтгэсэн геологи хайгуулын ажлын тайлан	Тоо	2023	60	60

№	ТЕЗ	Хөтөлбөр	Хөтөлбөрийн зорилт, хүрэх үр дүн	№	Шалгуур үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	Суурь он	Суурь түвшин	2024 оны зорилгот түвшин
27	27.1	27.1.3	Ашигт малтмалын ордуудын ашиглалтыг нэмэгдүүлнэ.	27.1.3.1	Уулын ажлын тайлангийн хяналт, зөвшөөрөл	тоо	2023	275	270
				27.1.3.1	Уулын ажлын төлөвлөгөөний хяналт, зөвшөөрөл	тоо	2023	445	440
				27.1.3.2	Уулын ажлын хэрэгжилтэд хяналт, шалгалт хийх аж ахуйн нэгж	тоо	2023	190	80
				27.1.3.3	Нүүрсний экспортын хэмжээ	сая тонн	2022	31.8<	60.0
				27.1.3.4	Зэсийн баяжмалын экспортын хэмжээ	сая тонн	2022	1.5<	1.5<
				27.1.3.5	Төмрийн хүдэр, баяжмалын экспортын хэмжээ	сая тонн	2022	4.7<	8.4<
				27.1.3.6	Алт тушаалтын хэмжээ	тонн	2022	17.7<	20.0<
				27.1.3.7	Газрын тосны экспортын хэмжээ	сая баррель	2022	2.6<	4.7<
		27.1.4	1:50000-ны масштабын геологийн зураглал, ерөнхий эрлийн ажлын үр дүнд талбайн хамрагдалтын хэмжээ, ашигт малтмалын хэтийн төлөвтэй талбайн тоо, хэмжээг нэмэгдүүлнэ.	27.1.4.1	Үр дүнг хүлээн авсан талбайн хэмжээ (ашигт малтмалын хэтийн төлөвтэй талбай)	км2	2023	24,000	30,000
		27.1.5	Уул уурхайн салбарын боловсруулах үйлдвэрийг нэмэгдүүлнэ.	27.1.5.1	Хүнд үйлдвэрийн салбарт хэрэгжүүлэх төслийн техник, эдийн засгийн үндэслэл	тоо	2023	15	17
		27.1.6	Хууль тогтоомжийн дагуу улсын төсвийн орлогыг бүрдүүлнэ.	27.1.6.1	Улсын төсөвт төвлөрүүлсэн ашигт малтмалын ашиглалт болон хайгуулын тусгай зөвшөөрлийн төлбөрийн хэмжээ	тэрбум төгрөг	2023	29.7	29.6
				27.1.6.2	Улсын төсвийн хөрөнгөөр хайгуул хийсэн ордын нөхөн төлбөрийн хэмжээ	тэрбум төгрөг	2023	3.0	2.7
ХҮНС, ХӨДӨӨ АЖ АХУЙ, ХӨНГӨН ҮЙЛДВЭРИЙН САЙД									
70801 Мал аж ахуйг хөгжүүлэх									
28.1	28.1	28.1.1	Бэлчээрийн даац, тэжээлийн нөөцийг нэмэгдүүлнэ.	28.1.1.1	Нийт бэлтгэсэн тэжээлийн хэмжээ	мянган тонн	2022	1,658.8	1,750.0
				28.1.1.2	Нийт бэлчээрт даац хэтэрсэн бэлчээрийн эзлэх хувийн жин	хувь	2022	60.5	57.5
				28.1.2.1	Нийт мал сүрэгт цөм сургийн эзлэх хувийн жин	хувь	2021	8.0	9.0
				28.1.2.2	Өндөр ашиг шимт малын эзлэх хувь	хувь	2022	5.3	5.0
				28.1.3.1	Гоц халдварт өвчний голомт	тоо	2022	592	100
				28.1.3.2	Халдварт өвчний голомт	тоо	2022	792	752

№	ТЕЗ	Хөтөлбөр	Хөтөлбөрийн зорилт, хүрэх үр дүн	№	Шалгуур үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	Суурь он	Суурь түвшин	2024 оны зорилтот түвшин						
28.2	70802	Газар гармалан хөгжүүлэх		28.2.1.1	1 га талбайгаас хураан авах улаан буудайн хэмжээ	цн/га	2022	12.1	14.0						
				28.2.1.2	1 га талбайгаас хураан авах төмсний хэмжээ	цн/га	2022	101.8	130.0						
				28.2.1.3	1 га талбайгаас хураан авах хүнсний ногооны хэмжээ	цн/га	2022	104.8	135.0						
28.3	70803	Хүнсний үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх		28.3.1.1	Сүүн бүтээгдэхүүний дотоодын хангамжийн хувь	хувь	2021	62.2	51.1						
				28.3.1.2	Мах, махан бүтээгдэхүүний дотоодын хангамжийн хувь	хувь	2022	97.0	98.0						
				28.3.2.1	Гол нэрийн хүнсний бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийн хэмжээ	мянган тонн	2021	1,956.0	2,053.8						
28.4	70804	Хөнгөн үйлдвэрийг хөгжүүлэх		28.4.1.1	"Дархан арьс ширний цогцолбор" үйлдвэрлэл, технологийн паркийн дэд бүтэц, үйлдвэрийн бүтээн байгуулалтын явц	хувь	2022	-	50.0						
				28.4.1.2	"Шинэ Ховд" үйлдвэрлэл, технологийн паркийн дэд бүтээн байгуулалтын явц	хувь	2022	30.0	100.0						
				28.4.1.3	Дорнод үйлдвэрлэл технологийн паркийн бүтээн байгуулалтын явц	хувь	2022	-	30.0						
28.5	72101	Жижиг дунд үйлдвэрлэлийг дэмжих		28.5.1.1	Шинээр бий болгох ажлын байрны тоо	тоо	2023	200	1,500						
				Жижиг дунд үйлдвэрлэлийг дэмжих зээлд хамрагдсан аж ахуй нэгжээр дамжуулан шинээр бий болгох ажлын байрны тоог нэмэгдүүлнэ.											
29.1	71901	НИЙГМИЙН ХАМГААЛЛЫН САЙД	Нийгмийн даатгал												
										29.1.1.1	Нийгмийн даатгалд хамрагдсан ажил олгогчийн тооны өсөлт (өмнөх жилд харьцуулсан хувиар)	хувь	2022	5.1	5.0
										29.1.1.2	Нийгмийн даатгалд даатгуулсан даатгуулагчийн тооны өсөлт (өмнөх жилд харьцуулсан хувиар)	хувь	2022	7.8	2.5

№	ТЕЗ	Хөтөлбөр	Хөтөлбөрийн зорилт, хүрэх үр дүн	№	Шалгуур үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	Суурь он	Суурь түвшин	2024 оны зорилтот түвшин		
29.2	71902	Нийгмийн халамж	Зорилтот бүлгүүдийн нийгмийн баталгааг дээшлүүлнэ.	29.2.1.1	Нийгмийн халамжийн тэтгэврийг хүн амын амьжиргааны доод түвшний бүсүүдийн дундажтай харьцуулсан харьцаа	хувь	2022	86.0	90.0		
										29.2.1.2	Нийгмийн халамж хүртэгчдийн үнэлгээний нэгдсэн системийг нэвтрүүлсэн аймаг, дүүрэг
				71903	Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын бодлого удирдлага						
29.3	29.3.1	Засаглал, эрх зүйн орчныг сайжруулна.		29.3.1.1	Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын салбарын бодлого, стратеги, тогтолцоог боловсронгуй болгохтой холбоотой шинээр болон шинэчлэн найруулах хууль	Тоо	2022	6	3		
				29.3.1.2	Салбарын хэмжээнд цахимд шилжүүлсэн үйлчилгээ	Тоо	2022	106	145		
29.4	72102	Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих	Ажилгүй иргэдийн хөдөлмөр эрхлэлтийг нэмэгдүүлнэ.	29.4.1.1	Шинээр байнгын ажилтай болж, 3 сараас доошгүй хугацаанд нийгмийн даатгалын шимтгэл төлж ажилласан хүн	мянган хүн	2022	17.0	17.6		
										29.4.1.2	Профайлинг үйлчилгээнд хамрагдаж хувийн төлөвлөгөө боловсруулсан ажил хайгчдын төлөвлөгөөний дундаж биелэлт
				29.4.2	Нийгмийн халамж хүртэгчийн хөдөлмөр эрхлэлтийг нэмэгдүүлнэ.	29.4.2.1	Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих үйл ажиллагаанд хамрагдаж ажилтай болсон халамж авагч иргэд	Тоо	2022	4,832	5,838
				29.4.3	Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний хөдөлмөр эрхлэлтийг нэмэгдүүлнэ.	29.4.3.1	Ажилтай болсон хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэд	Тоо	2022	1,958	2,509
				29.5	72206	Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийг сайжруулах					
29.6	29.6.1	Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний суурь эрхийг хангах, эрүүл насжилт, амьдралын чанарыг дээшлүүлнэ.	Эрүүл, аюулгүй ажиллах нөхцөлийг бүрдүүлнэ.	29.5.1.1	Үйлдвэрлэлийн осол, хурц хордлогын тоо	Тоо	2022	395	335		
										29.6.1.1	Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний хөгжлийн төвүүдээр үйлчлүүлсэн хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн эзлэх хувь
				29.6.1.2	Мэргэжлийн сургалт, үйлдвэрлэлийн төвд суралцаж байгаа хөгжлийн бэрхшээлтэй суралцагсад	Тоо	2022	148	150		

№	ТЕЗ	Хөтөлбөр	Хөтөлбөрийн зорилт, хүрэх үр дүн	№	Шалгуур үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	Суурь он	Суурь түвшин	2024 оны зорилтот түвшин		
		72207	Хүүхдийн хөгжил, хамгаалал								
29.7	29.7.1	Хүүхдийн эсрэг хүчирхийллийг бууруулна.		29.7.1.1	Хүүхэд хамгааллын үйлчилгээ авахаар хандсан хүүхдийн нийт хүүхдэд эзлэх хувь	хувь	2022	5.2	5.0		
				29.7.1.2	Хүүхэд хамгаалал шаардлагатай (зорилтот) нийт хүүхдээс хувийн хэрэг нээсэн хүүхдийн эзлэх хувь	хувь	2022	14.3	19.0		
				29.7.1.3	Хувийн хэрэг нээсэн хүүхэд хамгааллын үйлчилгээ авсан хүүхдийн эзлэх хувь	хувь	2022	31.7	30.0		
29.8	29.8.1	Ахмад настны хөгжил хамгаалал Ахмад настан иргэний суурь эрхийг хангах, эрүүл насжилт, амьдралын чанарыг дээшлүүлнэ.		29.8.1.1	Ахмад настанд зориулсан үйлчилгээнд байнга хамрагддаг ахмад настны нийт ахмад настанд эзлэх хувь	хувь	2022	20.0	40.0		
				72209	Залуучууд болон оюутнууд						
29.9	29.9.1	Зорилтот бүлгийн залуучуудын нийгмийн оролцоо, үйлчилгээнд хамрагдалтыг нэмэгдүүлнэ.		29.9.1.1	Залуучуудын хөгжлийн төвөөр үйлчлүүлсэн залуучуудын нийт залуучуудад эзлэх хувь	хувь	2022	40.3	45.0		
				72212	Гэр бүлийн хөгжил, хамгаалал						
29.10	29.10.1	Гэр бүлд үзүүлэх үйлчилгээний чанар хүртээмжийг нэмэгдүүлнэ.		29.10.1.1	Гэр бүлд зөвлөгөө өгөх төвөөр үйлчлүүлсэн гэр бүлийн нийт өрхөд эзлэх хувь	хувь	2022	36.5	38.0		
				ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН САЙД							
30.1	30.1.1	Товлолт дархлаажуулалтын хамралтыг нэмэгдүүлж, дархлаажуулалттай халдварт өвчний тохиолдлыг бууруулна.		71601 Нийгмийн эрүүл мэнд							
				30.1.1.1	Тавт вакцины 3 дахь тунгийн хамралтын хувь (хүйс, бусээр)	хувь	2022	95.8	96.7		
				30.1.1.2	А вируст гепатитын эсрэг сэргийлэх тарилгын 2 дахь тунгийн хамралт	хувь	2022	93.1	94.0		
				30.1.1.3	Пневмококкийн эсрэг сэргийлэх тарилгын 3 дахь тунгийн хамралт (хүйс, бусээр)	хувь	2022	94.2	95.0		
				30.1.2.1	Хүний папиллома вирусийн эсрэг тарилгад хамрагдах зорилтот бүлгийн хамралт	хувь	2022	-	40.0		
				30.1.3.1	Артерийн даралт ихсэх өвчний эрт илрүүлэг үзлэлт хамрагдалт	хувь	2022	55.4	65.4		
				30.1.3.2	Цихрийн шижин өвчний эрт илрүүлэг үзлэлт хамрагдалт	хувь	2022	74.8	79.0		
				30.1.3.3	Умайн хүүзний хорт хавдрын эрт илрүүлэг үзлэлт хамрагдалт	хувь	2022	35.1	39.1		

№	ТЕЗ	Хөтөлбөр	Хөтөлбөрийн зорилт, хүрэх үр дүн	№	Шалгуур үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	Суурь он	Суурь түвшин	2024 оны зорилтот түвшин						
30	30.2	71602	Эмнэлгийн тусламж үйлчилгээ												
										30.2.1.1	Эхийн эндэгдлийн харьцаа (100,000 амьд төрөлтөд, бүсээр)	промилль	2022	35.1	32.0
										30.2.1.2	Сэргийлж болох эх, хүүхдийн эндэгдэлд нөлөөлөх хүчин зүйлийг багасгаж, эх, нялхсын болон 5 хүртэлх насны хүүхдийн эндэгдлийн түвшинг бууруулна.	промилль	2022	12.4	11.7
		30.2.1.3	Тав хүртэлх насны хүүхдийн эндэгдлийн түвшин (1,000 амьд төрөлтөд, хүйс, бүсээр)	промилль	2022	15.5	14.8								
		30.2.2.1	Товолт дархлаажуулалтын хамралтыг нэмэгдүүлж, вирус төгөлтөд хөндөгдөх бууруулна.	промилль	2022	3.2	3.0								
30.3	71603	Эрүүл мэндийн бодлого, удирдлага													
										30.3.1.1	Эрүүл мэндийн байгууллагаар үйлчлүүлж байгаа иргэдийн сэтгэл ханамжийн үнэлгээнд үндэслэн эмнэлгийн тусламж үйлчилгээг сайжруулж, иргэдэд ээлтэй болгоно.	хувь	2022	61.1	65.0
										30.3.1.2	Эмнэлгээг хамрагдалт үйлчлүүлэгчийн сэтгэл ханамж	хувь	2022	90.0	92.0
										30.3.1.3	Эрүүл мэндийн даатгал	хувь	2022	93.9	94.0
30.4	71605	Эрүүл мэндийн үйлчилгээнд даатгалын, улсын төсвийн болон хувь хүний санхүүжилтийн зохистой харьцааг бий болгож, хүн амын эрүүл амьдралын хэвшлийг төлөвшүүлнэ.	30.4.1.1	Эрүүл мэндийн даатгал	хувь	2022	93.9	94.0							
			30.4.1.2	Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн зээл хуви	хувь	2022	36.0	37.0							
31	31.1	70906	Эрчим хүч, уул уурхайн бодлого, удирдлага												
										31.1.1.1	Дулаан, цахилгааны эх үүсвэрийг нэмэгдүүлнэ.	гкал/цаг	2023	230	232
										31.1.1.2	Дулааны шугам сүлжээний өргөтгөл, шинэчлэлт хийнэ.	км	2023	66.5	15.9
										31.1.1.3	Улаанбаатар хотын цахилгаан хангамжийн дамжуулах, түгээх сүлжээнд өргөтгөл, шинэчлэл хийнэ.	тоо	2023	9,062	8,338
										31.1.1.4	Орон нутгийн цахилгаан хангамж дамжуулах, түгээх сүлжээнд өргөтгөл, шинэчлэл хийнэ.	тоо	2023	28	45
										31.1.1.5	Гэр хорооллын айл өрхүүдэд цахилгааны хөнгөлөлт үзүүлнэ.	тоо	2023	210,569	217,423
										31.1.1.6	Цахилгааны үнийн хөнгөлөлт үзүүлэх айл, өрх	тоо	2023	210,569	217,423

№	ТЕЗ	Хөтөлбөр	Хөтөлбөрийн зорилт, хүрэх үр дүн	№	Шалгуур үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	Суурь он	Суурь түвшин	2024 оны зорилготой түвшин				
БАРИЛГА, ХОТ БАЙГУУЛАЛТЫН САЙД													
71509 Барилга, хот байгуулалт, нийтийн аж ахуйн бодлого удирдлага													
32	32.1	32.1.1	Шаврдлага хангасан ундны усны эх үүсвэрээр хангагдсан хүн амын эзлэх хувийг 83.5 хувьд хүргэнэ.	32.1.1.1	Шинээр барих болон шинэчлэх цэвэр усны шугам сүлжээ	км	2022	67	30				
		32.1.2	Шаврдлага хангасан ариун цэврийн байгууламжаар хангагдсан хүн амын эзлэх хувийг 69.8 хувьд хүргэнэ.	32.1.2.1	Шинээр барих болон шинэчлэх бохир усны шугам сүлжээ	км	2022	77	40				
		32.1.3	Шинэ зууниод хот олон Улаанбаатар хотын орон сууцны Залуус-1, Солонго-1, 2 хорооллын эхний ээлжийн дулаан болон цахилгаан хангамжийн барилга угсралтын ажлыг үе шаттай гүйцэтгэж томоохон бүтээн байгуулалтын төсөл, арга хэмжээ амжилттай хэрэгжих нөхцөлийг бүрдүүлнэ.	32.1.3.1 32.1.3.2	Шинээр барих болон шинэчлэх дулааны шугам сүлжээ Шинээр барих болон шинэчлэх цахилгаан шугам сүлжээ	км	2022	27 11	15 10				
		32.1.4	Ахуйн бохир ус цэвэрлэх байгууламжийг үе шаттайгаар шинээр барьж ашиглалтад оруулна.	32.1.4.1	Шинээр барих цэвэрлэх байгууламжийн бүтээн байгуулалтын явц	хувь	2022	7.0	7.0	70.0			
32.2	32.2	71503 Хот суурингийн өрөнхий төлөвлөлт											
		32.2.1	Хот, суурин газрын ногоон байгууламжийн холбогдох үйл ажиллагаа зохицуулах эрх зүйн орчныг бүрдүүлнэ.	32.2.1.1	Боловсруулан, өргөн барих хуулийн төсөл	тоо	2022	-	1				
СОЁЛЫН САЙД													
71702 Соёл урлаг													
33	33.1	33.1.1	Бүх нийтийн боловсрол олгох арга хэмжээг нэмэгдүүлэн, хүмүүнлэг, соёлын мэдлэг чадвартай, монгол хүнийг бэлтгэнэ.	33.1.1.1	Нийтийн номын сангийн байнгын уншигчийн нийт хүн амд эзлэх хувь	хувь	2021	7.0	15.0				
		33.1.2		33.1.1.2	10,000 хүнд ногдох номын тоо	мянган ширхэг	2021	19.0	28.0				
		33.1.2	Олон нийтийг соён гэгээрүүлж, нийгэмд эерэг хандлагыг түгээж, соёлын дурсгалын зүйлийг хадгалах, хамгаалалт сайжирч, сурталчлан таниулна.	33.1.2.1	Музейн үзэгчийн нийт хүн амд эзлэх хувь	хувь	2021	9.0	21.0				
		33.1.3	Хүн амд хүргэх соёлын боловсролын хүртээмж, чанарыг сайжруулна.	33.1.2.2	Жилийн эцэст хүрсэн байх музейн үзэмэрийн тоо	мянган ширхэг	2021	243.1	245.0				
34	34.1	34.1.1	Төр, хувийн хэвшлийн үйлчилгээг цахим хэлбэрт шилжүүлнэ	33.1.3.1	10,000 хүнд ногдох соёлын төвийн суудал	тоо	2021	279	300				
				33.1.3.2	Мэргэжлийн урлагийн байгууллагын үзэгчдийн тоо	сая хүн	2021	1.3	3.6				
				ЦАХИМ ХӨГЖИЛ, ХАРИЛЦАА ХОЛБООНЫ САЙД									
				71302 Мэдээллийн нэгдсэн тогтолцооны дэд бүтэц									
34	34.1	34.1.1	Төр, хувийн хэвшлийн үйлчилгээг цахим хэлбэрт шилжүүлнэ	34.1.1.1	Төрийн байгууллагуудын албан хэрэг хөтөлөлийн системд нийтийн түлхүүрийн дэд бүтцийг холбох (төрийн албан хаагчийн тоо, мянгаар)	мянган хүн	2022	3.3	5.0				
				34.1.1.2	Цахим гарын үсэг олгох Монгол Улсын иргэн	мянган хүн	2022	719.0	1,000.0				
				34.1.1.3	Төрөөс цахим хэлбэрээр шинээр хүргэх үйлчилгээ	тоо	2022	710	1,000				
				34.1.2.1	"ХУР" системд холбогдох төрийн байгууллага төвлөрсөн удирдлагатай платформоор дамжуулна.	тоо	2022	128	140				
		34.1.2.2	"ХУР" системийг ашиглах байгууллага	тоо	2022	328	350						

№	ТЕЗ	Хөтөлбөр	Хөтөлбөрийн зорилт, хүрэх үр дүн	№	Шалгуур үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	Суурь он	Суурь түвшин	2024 оны зорилготой түвшин
35	34.1.3	Алслагдсан бүс нутагт хөдөлгөөнт холбооны үйлчилгээг тэгш, хүртээмжтэй хүргэнэ.	34.1.3.1	Алслагдсан бүс нутагт хөдөлгөөнт холбооны үйлчилгээг хүргэсэн баг	ТОО	2022	15	29	
	35.1	Шүүхийн САХИЛГЫН ХОРООНЫ ДАРГА	70714 Сахилгын хэрэг шалгах, хянан шийдвэрлэх	35.1.1.1 Шүүхийн ёс зүй, сахилгатай холбоотой өргөдөл мэдээллийг хуулийн хугацаанд шийдвэрлэнэ.	Улсын хэмжээнд өргөдөл мэдээллийг шийдвэрлэсэн хувь	хувь	2022	96.5	97.0
36	36.1	Тив, дэлхийн спортын амжилтыг нэмэгдүүлнэ.	36.1.1	Идэвхтэй амьдралын хэвшилтэй хүний тоог нэмэгдүүлнэ.	36.1.1.1 6-64 насны бие бялдрын түвшин тогтоох сорилд хамрагдаж А,В,С үнэлгээ авсан хүний эзлэх хувь (хүйсээр)	хувь	2022	53.0	59.0
			36.1.2.1	Дэлхийн аварга шалгаруулах тэмцээн (олимпын наадам)-ээс авах медаль	ТОО	2022	14	16	
			36.1.2.2	Дэлхийн аварга шалгаруулах тэмцээн (олимпын наадам)-д оролцох эрх авах тамирчид	ТОО	2021	56	58	
			36.1.2.3	Тивийн аварга шалгаруулах тэмцээн (тивийн наадам)-ээс авах медаль	ТОО	2022	43	45	
			36.1.2.4	Тивийн аварга шалгаруулах тэмцээн (тивийн наадам)-д оролцох эрх авах тамирчид	ТОО	2023	75	80	
37	37.1	Олон Улсын болон 2 талын зэргэлтэй боомтуудын нэвтрэх хүчин чадлыг нэмэгдүүлнэ.	МОНГОЛ УЛСЫН САЙД, БООМТЫН СЭРГЭЛТИЙН ҮНДЭСНИЙ ХОРООНЫ ДАРГА						
			71106 Хилийн боомтын үйлчилгээ						
			37.1.1	Голлох боомтуудын төмөр замын нарийн царигийн холболтын ажлуудыг дуусгаж экспортын хүчин чадлын хэмжээг нэмэгдүүлнэ.	37.1.1.1 Авто зам, төмөр зам, төмөр замын холболтын төслүүдийн хувь	хувь	2021	20.0	40.0
			37.1.2	Боомтуудын усан хангамж, цахилгаан эрчим хүчний хүчин чадлыг нэмэгдүүлнэ.	37.1.2.1 Боомтын үндсэн байгууламжийн бүтээн байгуулалтын тоо	ТОО	2021	-	4
37.1.3			37.1.3.1	Бичигт, Хавирга, Булган, Ханги хилийн боомтуудын үндсэн байгууламжийн бүтээн байгуулалтын хувь	хувь	2021	-	25.0	
			37.1.3.2	Тонг төхөөрөмжөөр хангагдсан гаалийн шалган нэвтрүүлэх цэгийн тоо	ТОО	2021	-	16	
				37.1.3.3	Цагаандэл-Уул хилийн боомтын байгууламжийн бүтээн байгуулалтын хувь	хувь	2021	-	50.0

№	ТЕЗ	Хөтөлбөр	Хөтөлбөрийн зорилт, хүрэх үр дүн	№	Шалгуур үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	Суурь он	Суурь түвшин	2024 оны зорилгот түвшин
			МОНГОЛ УЛСЫН САИД, НИЙСЛЭЛ УЛААНБААТАР ХОТЫН АВТО ЗАМЫН ТҮГЖРЭЛИЙГ БУУРУУЛАХ ҮНДЭСНИЙ ХОРООНЫ ДАРГА						
			70501 Орон нутгийн төсөвт олгох орлогын шилжүүлэг						
38	38.1	38.1.1	Нийслэл Улаанбаатар хотын авто замын түгжрэлд нөлөөлж байгаа хүчин зүйлсийг тогтоож, эрх зүйн орчныг сайжруулна.	38.1.1.1	Зорчилтын судалгаа	хувь	2022	-	100
				38.1.1.2	Тандан судалгаа	хувь	2022	50.0	100
				38.1.1.3	Хуулийн төсөл боловсруулах ажлын явц (Нийслэл Улаанбаатар хотын замын хөдөлгөөний түгжрэлийн нөлөөллийг бууруулах тухай хуулийн төсөл)	хувь	2022	30.0	100
		38.1.2	Хүүхдэд замын хөдөлгөөнд оролцох мэдлэг дадал хэвшлийг суулгаж хүүхэд өртсөн зам тээврийн ослын тоог бууруулна	38.1.2.1	Төхөөрөмж, хэрэглүүр нийлүүлэлтийн биелэлт	хувь	2022	-	100
		38.1.3	Торгууль төлүүлэх байдлыг хялбарчилж, шугам замын хяналтыг сайжруулна	38.1.3.1	Шинээр нийлүүлэх төхөөрөмж (Police gear)	тоо	2023	20	20
				38.1.3.2	Автотээврийн хяналт шалгалтын тусгай тоноглол бүхий тээврийн хэрэгсэл	тоо	2023	10	10

Тэмдэгтийн тайлбар:

"Г" - сүүлийн мэдэгдэж байгаа суурь оны түвшин

"С" - ээс/аас доошгүй

—000—

Төсөл

Монгол Улсын 2024 оны төсвийн тухай
хуулийн төслийн 2 дугаар хавсралт

МОНГОЛ УЛСЫН ТӨСВИЙН ХӨРӨНГӨӨР 2024 ОНД САНХҮҮЖҮҮЛЭХ ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН
ТӨСӨЛ, АРГА ХЭМЖЭЭ, БАРИЛГА БАЙГУУЛАМЖИЙН ЖАГСААЛТ

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Төслийн код	Хугацаа		Анхны төсөвт өртөг	2024 оны төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Эх үүсвэр
			Эхлэх	Дуусах				
I	МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ДАРГА					22,089.6	22,089.6	
I.2	II. Их засвар					3,089.6	3,089.6	
	Шинэ					3,089.6	3,089.6	
I.2.1	Хуралдааны танхимуудын засвар, тохижилт /Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг/	УТ2400200001	2024	2024		3,089.6	3,089.6	Улсын төсөв
I.3	III. Тоног төхөөрөмж					19,000.0	19,000.0	
	Шинэ					19,000.0	19,000.0	
I.3.1	Улсын Их Хурлын Тамгын газрын тоног төхөөрөмж /Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг/	УТ2402000526	2024	2024		19,000.0	19,000.0	Улсын төсөв
II	МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙ САЙД					1,200.0	1,200.0	
II.1	I. Барилга байгууламж					1,200.0	1,200.0	
	Шинэ					1,200.0	1,200.0	
II.1.1	Төрийн өмчийн удирдлагын мэдээллийн систем, дэд бүтэц /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг/	УТ2401000272	2024	2024		1,200.0	1,200.0	Улсын төсөв
III	МОНГОЛ УЛСЫН ШАДАР САЙД					4,400.0	15,087.7	
III.1	Онцгой байдлын ерөнхий газар					4,400.0	14,709.7	
III.1.1	I. Барилга байгууламж					4,400.0	5,109.7	

/сая төгрөгөөр/

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Төслийн код	Хугацаа		Анхны төсөвт өртөг	2024 оны төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Эх үүсвэр
			Эхлэх	Дуусах				
	Шилжих				4,400.0	12,461.2	3,571.8	
III.1.1.1	Онцгой байдлын ерөнхий газрын мэргэжлийн сургалтын төвийн барилга /Улаанбаатар/	УТ2100900057	2022	2025	4,400.0	12,461.2	3,571.8	Улсын төсөв
	Шилнэ					2,437.9	1,537.9	
III.1.1.2	Онцгой байдлын эрэн хайх, аврах ангийн барилга /Сэлэнгэ, Цагааннуур сум/	УТ2400900251	2024	2025		1,800.0	900.0	Улсын төсөв
III.1.1.3	Тусгай чиг үүргийн байгууллагуудын бие бүрэлдэхүүний дадлага, сургалт хийх талбай /Улаанбаатар, Багахангай дүүрэг/	УТ2400900252	2024	2024		637.9	637.9	Улсын төсөв
III.1.3	III. Тоног төхөөрөмж					9,600.0	9,600.0	
	Шилнэ					9,600.0	9,600.0	
III.1.3.1	Онцгой байдлын салбарын техник, тоног төхөөрөмж /Улсын хэмжээнд/	УТ2400900254	2024	2024		9,000.0	9,000.0	Улсын төсөв
III.1.3.2	Онцгой байдлын тоног төхөөрөмж /Баян-Өлгий, Өлгий сум/	УТ2400900249	2024	2024		600.0	600.0	Улсын төсөв
III.2	Стандарт, хэмжил зүйн газар					378.0	378.0	
III.2.3	III. Тоног төхөөрөмж					378.0	378.0	
	Шилнэ					378.0	378.0	
III.2.3.1	Стандарт, хэмжил зүйн хэлтсийн тоног төхөөрөмж /Орхон, Баян-Өндөр сум/	УТ2400900250	2024	2024		378.0	378.0	Улсын төсөв
IV	МОНГОЛ УЛСЫН ШАДАР САЙД БЕГЕӨД ЭДИЙН ЗАСАГ, ХӨГЖЛИЙН САЙД				15,634.1	55,296.7	44,000.0	
IV.1	Алтанбулаг чөлөөт бүс				15,634.1	15,296.7	4,000.0	
IV.1.1	I. Барилга байгууламж				15,634.1	15,296.7	4,000.0	
	Шилжих				15,634.1	15,296.7	4,000.0	
IV.1.1.1	"Алтанбулаг" чөлөөт бүсийн цахилгаан хангамжийн өргөтгөл /Сэлэнгэ, Алтанбулаг сум/	УТ2106600590	2022	2025	15,634.1	15,296.7	4,000.0	Улсын төсөв
IV.2	Эдийн засаг, хөгжлийн яам					40,000.0	40,000.0	

/сая төгрөгөөр/

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Төслийн код	Хугацаа		Анхны төсөвт өртөг	2024 оны төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Эх үүсвэр
			Эхлэх	Дуусах				
IV.2.4	IV. ТЭЗҮ					40,000.0	40,000.0	
	Шинэ					40,000.0	40,000.0	
IV.2.4.1	Төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээний техник, эдийн засгийн үндэслэл, зураг төсөв, зөвлөх үйлчилгээ, бэлтгэл хангалт /Улсын хэмжээнд/	УТ2406600094	2024	2024		40,000.0	40,000.0	Улсын төсөв
V	МОНГОЛ УЛСЫН САЙД, ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЭРЭГ ЭРХЛЭХ ГАЗРЫН ДАРГА				39,646.1	81,858.1	41,585.8	
V.1	I. Барилга байгууламж				38,696.1	68,651.6	28,395.3	
	Шилжих				38,696.1	41,621.1	15,585.3	
V.1.1	Хорооны цогцолбор барилга /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг, 16 дугаар хороо/	УТ2101001034	2019	2024	1,354.0	1,623.5	329.7	Улсын төсөв
V.1.2	Багийн төвийн барилга /Ховд, Буянт сум, Наранхайрхан баг/	УТ2001000049	2020	2024	250.0	857.0	423.1	Улсын төсөв
V.1.3	Багийн төвийн цогцолборын барилга /Орхон, Баян-Өндөр сум, Зэст баг/	УТ2001000059	2020	2024	2,050.0	2,789.3	199.3	Улсын төсөв
V.1.4	Хорооны цогцолбор барилга /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг, 10 дугаар хороо/	УТ2001000056	2020	2024	1,800.0	2,457.9	571.5	Улсын төсөв
V.1.5	Хорооны цогцолбор барилга /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг, 9 дүгээр хороо/	УТ2001000057	2020	2024	1,800.0	2,801.0	778.5	Улсын төсөв
V.1.6	Төрийн үйлчилгээний нэгдсэн төвийн барилга /Сэлэнгэ, Сүхбаатар сум/	УТ2001000072	2021	2024	7,000.0	6,974.5	3,198.7	Улсын төсөв
V.1.7	Удирдлагын академийн кампус, өргөтгөлийн барилга /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг/	УТ2001000070	2021	2025	18,827.2	20,723.0	8,000.8	Улсын төсөв
V.1.8	Багийн хөгжлийг дэмжих хөтөлбөр /Хөвсгөл, Ховд/	УТ2201011378	2022	2024	3,611.3	1,411.3	600.0	Улсын төсөв
V.1.9	Иргэдэд үйлчлэх мэдээллийн төвийн барилга /Ховд, Манхан сум/	УТ2101001205	2022	2024	2,003.6	1,983.6	1,483.6	Улсын төсөв
	Шинэ					27,030.5	12,810.0	
V.1.10	Иргэдэд үйлчлэх мэдээллийн төвийн барилга /Архангай, Булган сум/	УТ2401000255	2024	2025		2,453.9	1,227.0	Улсын төсөв
V.1.11	Иргэдэд үйлчлэх мэдээллийн төвийн барилга /Архангай, Цахир сум/	УТ2401000257	2024	2025		2,453.9	1,227.0	Улсын төсөв

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Төслийн код	Хугацаа		Анхны төсөвт өртөг	2024 оны төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Эх үүсвэр
			Эхлэх	Дуусах				
V.1.12	Иргэдэд үйлчлэх мэдээллийн төвийн барилга /Архангай, Өндөр-Улаан сум/	УТ2401000256	2024	2025		2,453.9	1,227.0	Улсын төсөв
V.1.13	Иргэдэд үйлчлэх мэдээллийн төвийн барилга /Говь-Алтай, Баян-Уул сум/	УТ2401000265	2024	2025		2,453.8	1,226.9	Улсын төсөв
V.1.14	Иргэдэд үйлчлэх мэдээллийн төвийн барилга /Говь-Алтай, Тайшир сум/	УТ2401000260	2024	2025		2,453.9	1,227.0	Улсын төсөв
V.1.15	Иргэдэд үйлчлэх мэдээллийн төвийн барилга /Сэлэнгэ, Түшиг сум/	УТ2401000264	2024	2025		2,453.9	1,227.0	Улсын төсөв
V.1.16	Иргэдэд үйлчлэх мэдээллийн төвийн барилга /Хэнтий, Мөрөн сум/	УТ2401000275	2024	2026		3,526.1	1,057.8	Улсын төсөв
V.1.17	Иргэдэд үйлчлэх мэдээллийн төвийн барилга /Хөвсгөл, Жаргалант сум/	УТ2401000027	2024	2025		2,453.9	1,227.0	Улсын төсөв
V.1.18	Иргэдэд үйлчлэх мэдээллийн төвийн барилга, музейн танхимын хамт /Өвөрхангай, Есөнзүйл сум/	УТ2401000262	2024	2025		2,453.9	1,227.0	Улсын төсөв
V.1.19	Төрийн нэг цэгийн үйлчилгээний төвийн барилга /Дундговь, Сайнцагаан сум/	УТ2401000261	2024	2025		3,873.3	1,936.7	Улсын төсөв
V.2	II. Их засвар				500.0	6,512.5	6,512.5	
	<i>Шилжих</i>				500.0	6,512.5	6,512.5	
V.2.1	Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газар, харьяа байгууллагуудын барилгын их засвар /Улсын хэмжээнд/	УТ2101001144	2022	2024	500.0	6,512.5	6,512.5	Улсын төсөв
V.3	III. Тоног төхөөрөмж				450.0	6,694.0	6,678.0	
	<i>Шилжих</i>				450.0	398.0	382.0	
V.3.1	Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газар, харьяа байгууллагуудын тоног төхөөрөмж /Улсын хэмжээнд/	УТ2101001150	2022	2024	450.0	398.0	382.0	Улсын төсөв
	<i>Шинэ</i>					6,296.0	6,296.0	
V.3.2	Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газар, харьяа байгууллагуудын тоног төхөөрөмж /Улсын хэмжээнд/	УТ2201011379	2024	2024		4,896.0	4,896.0	Улсын төсөв
V.3.3	Төрийн байгууллагуудын тоног төхөөрөмж /Баян-Өлгий/	УТ2401000258	2024	2024		600.0	600.0	Улсын төсөв
V.3.4	Төрийн байгууллагуудын тоног төхөөрөмж /Өмнөговь/	УТ2401000263	2024	2024		500.0	500.0	Улсын төсөв
V.3.5	Төрийн байгууллагуудын тоног төхөөрөмж /Хөвсгөл/	УТ2401000274	2024	2024		300.0	300.0	Улсын төсөв

/сая төгрөгөөр/

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Төслийн код	Хугацаа		Анхны төсөвт өртөг	2024 оны төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Эх үүсвэр
			Эхлэх	Дуусах				
VI	БАЙГАЛЬ ОРЧИН, АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛЫН САЙД				6,800.0	43,121.8	29,480.9	
VI.1	I. Барилга байгууламж				6,800.0	35,121.8	21,480.9	
	<i>Шилжих</i>				6,800.0	9,377.3	2,915.1	
VI.1.1	Хиймэл дагуулын мэдээ хүлээн авах газрын станцын антены цамхгийн байр /Улаанбаатар/	УТ2101300962	2019	2024	5,200.0	5,050.0	1,387.8	Улсын төсөв
VI.1.2	Эрдэнэзуу музейн "Аялал жуулчлалын гудамж" төсөл /Өвөрхангай, Хархорин сум/	УТ2001350434	2020	2024	1,600.0	4,327.3	1,527.3	Улсын төсөв
	<i>Шинэ</i>					25,744.5	18,565.8	
VI.1.3	Аялал жуулчлал, соёлын өв /Архангай, Цахир сум, Баянгол баг/	УТ2401300881	2024	2024		374.1	374.1	Улсын төсөв
VI.1.4	Аялал жуулчлалын "Жавхлант" цогцолборын барилга /Завхан, Улиастай сум/	УТ2401300861	2024	2024		3,177.8	3,177.8	Улсын төсөв
VI.1.5	Аялал жуулчлалын "Соёмбо" цогцолбор /Хөвсгөл, Мөрөн сум/	УТ2401300895	2024	2024		5,170.0	5,170.0	Улсын төсөв
VI.1.6	Аялал жуулчлалын "Хүслийн хад" цогцолбор /Хөвсгөл, Алаг-Эрдэнэ сум, Хатгал тосгон/	УТ2401300896	2024	2024		1,571.0	1,571.0	Улсын төсөв
VI.1.7	Аялал жуулчлалын байгаль, түүх, соёлын өв бүхий газруудад ариун цэврийн байгууламж, авто зогсоол бүхий отоглох цэг /Увс/	УТ2401300883	2024	2024		374.1	374.1	Улсын төсөв
VI.1.8	Аялал жуулчлалын байгаль, түүх, соёлын өв бүхий газруудад ариун цэврийн байгууламж, авто зогсоол бүхий отоглох цэг /Улсын хэмжээнд/	УТ2401300886	2024	2024		2,325.0	2,325.0	Улсын төсөв
VI.1.9	Аялал жуулчлалын гол чиглэл, улсын чанартай хатуу хучилттай авто зам дагуу үйлчилгээний цогцолборын барилга /Увс/	УТ2401300884	2024	2024		600.0	600.0	Улсын төсөв
VI.1.10	Ганга нуурын бохирдолт, ширгэлтээс хамгаалах, урсцыг сайжруулах төслийн 2 дугаар үе шат /Сүхбаатар/	УТ2401300389	2024	2025		3,000.0	1,500.0	Улсын төсөв
VI.1.11	Ус, цаг уур, орчны шинжилгээний төвийн барилга /Өвөрхангай, Арвайхээр сум/	УТ2401300891	2024	2026		2,512.5	753.8	Улсын төсөв
VI.1.12	Хэрлэн голыг бохирдолт, ширгэлтээс хамгаалах, урсцыг сайжруулах төсөл /Хэнтий/	УТ2401300899	2024	2026		3,000.0	900.0	Улсын төсөв
VI.1.13	Цаг уурын өртөөний барилга /Хөвсгөл, Шинэ-Идэр, Тариалан, Цагаан-Үүр сум/	УТ2401300897	2024	2025		640.0	320.0	Улсын төсөв

/сая төгрөгөөр/

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Төслийн код	Хугацаа		Анхны төсөвт өртөг	2024 оны төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Эх үүсвэр
			Эхлэх	Дуусах				
VI.1.14	Өгийнуурын бохирдолт, ширгэлтээс хамгаалах, урсцыг сайжруулах төслийн 2 дугаар үе шат /Архангай/	УТ2401300882	2024	2025		3,000.0	1,500.0	Улсын төсөв
VI.2	II. Их засвар					3,000.0	3,000.0	
	Шинэ					3,000.0	3,000.0	
VI.2.1	Байгаль орчин, аялал жуулчлалын салбарын байгууллагуудын их засвар /Улсын хэмжээнд/	УТ2401300825	2024	2024		3,000.0	3,000.0	Улсын төсөв
VI.3	III. Тоног төхөөрөмж					5,000.0	5,000.0	
	Шинэ					5,000.0	5,000.0	
VI.3.1	Байгаль орчин, аялал жуулчлалын салбарын тоног төхөөрөмж /Улсын хэмжээнд/	УТ2401300894	2024	2024		5,000.0	5,000.0	Улсын төсөв
VII	БАТЛАН ХАМГААЛАХЫН САЙД				5,023.5	22,653.3	13,465.3	
VII.1	I. Барилга байгууламж				5,023.5	11,913.3	2,725.3	
	Шилжих				5,023.5	5,964.1	940.6	
VII.1.1	Зэвсэгт хүчний 327 дугаар ангийн цэргийн гал тогооны барилга /Дорнод, Чойбалсан сум/	УТ2101400342	2022	2024	1,550.0	1,949.0	399.0	Улсын төсөв
VII.1.2	Зэвсэгт хүчний 338 дугаар ангийн цэргийн байрны барилга /Сүхбаатар, Баруун-Урт сум/	УТ2101400567	2022	2024	1,923.5	2,059.2	135.7	Улсын төсөв
VII.1.3	Зэвсэгт хүчний 339 дүгээр ангийн цэргийн гал тогооны барилга /Баянхонгор, Баянхонгор сум/	УТ2101400139	2022	2024	1,550.0	1,955.8	405.9	Улсын төсөв
	Шинэ					5,949.2	1,784.8	
VII.1.4	Зэвсэгт хүчний 341 дүгээр ангийн ажилчдын орон сууцны барилга, 50 айл /Говь-Алтай, Есөнбулаг сум/	УТ2401400216	2024	2026		5,949.2	1,784.8	Улсын төсөв
VII.2	II. Их засвар					2,000.0	2,000.0	
	Шинэ					2,000.0	2,000.0	
VII.2.1	Батлан хамгаалах салбарын их засвар /Улсын хэмжээнд/	УТ2401400217	2024	2024		2,000.0	2,000.0	Улсын төсөв
VII.3	III. Тоног төхөөрөмж					8,740.0	8,740.0	

/сая төгрөгөөр/

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Төслийн код	Хугацаа		Анхны төсөвт өртөг	2024 оны төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Эх үүсвэр
			Эхлэх	Дуусах				
	<i>Шинэ</i>					8,740.0	8,740.0	
VII.3.1	Батлан хамгаалах салбарын тоног төхөөрөмж /Улсын хэмжээнд/	УТ2401400218	2024	2024		8,740.0	8,740.0	Улсын төсөв
VIII	ГАДААД ХАРИЛЦААНЫ САЙД					13,400.0	13,400.0	
VIII.2	II. Их засвар					6,300.0	6,300.0	
	<i>Шинэ</i>					6,300.0	6,300.0	
VIII.2.1	Гадаад харилцааны салбарын барилга байгууламжийн их засвар /Улаанбаатар/	УТ2401600179	2024	2024		6,300.0	6,300.0	Улсын төсөв
VIII.3	III. Тоног төхөөрөмж					7,100.0	7,100.0	
	<i>Шинэ</i>					7,100.0	7,100.0	
VIII.3.1	Гадаад харилцааны салбарын тоног төхөөрөмж /Улаанбаатар/	УТ2401600180	2024	2024		7,100.0	7,100.0	Улсын төсөв
IX	САНГИЙН САЙД				58,016.1	664,138.1	269,276.2	
IX.1	Гаалийн ерөнхий газар				34,095.2	116,797.5	40,785.2	
IX.1.1	I. Барилга байгууламж				1,900.0	2,653.6	785.2	
	<i>Шилжих</i>				1,900.0	2,653.6	785.2	
IX.1.1.1	Гаалийн хяналт, бүрдүүлэлтийн барилга /Увс, Улаангом сум/	УТ2101100064	2022	2024	1,900.0	2,653.6	785.2	Улсын төсөв
IX.1.3	III. Тоног төхөөрөмж				32,195.2	114,143.9	40,000.0	
	<i>Шилжих</i>				32,195.2	114,143.9	40,000.0	
IX.1.3.1	Гаалийн шинэчлэл-Гаалийн ерөнхий газар, газар, хороодын шуурхай удирдлагын төв, хяналт шалгалтын тоног төхөөрөмж, дэд бүтцийн хамт /Улсын хэмжээнд/	УТ2001100127	2019	2025	32,195.2	114,143.9	40,000.0	Улсын төсөв
IX.2	Сангийн яам				8,000.0	530,630.5	224,900.2	
IX.2.1	I. Барилга байгууламж				8,000.0	511,630.5	205,900.2	

/сая төгрөгөөр/

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Төслийн код	Хугацаа		Анхны төсөвт өртөг	2024 оны төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Эх үүсвэр
			Эхлэх	Дуусах				
	<i>Шилжих</i>					8,000.0	5,300.2	
IX.2.1.1	Төсөл, арга хэмжээний бэлтгэл хангах /Улсын хэмжээнд/	УТ2101101145	2022	2024	8,000.0	18,000.0	5,300.2	Улсын төсөв
	<i>Шинэ</i>					493,630.5	200,600.0	
IX.2.1.2	Гадаадын зээл, тусламжаар хэрэгжих төслүүдийн монголын талын хөрөнгө оруулалт /Улсын хэмжээнд/	УТ2101101137	2024	2026		493,630.5	200,600.0	Улсын төсөв
IX.2.3	III. Тоног төхөөрөмж					19,000.0	19,000.0	
	<i>Шинэ</i>					19,000.0	19,000.0	
IX.2.3.1	Тоног төхөөрөмж /Улсын хэмжээнд/	УТ2401100277	2024	2024		9,000.0	9,000.0	Улсын төсөв
IX.2.3.2	Төсөл, арга хэмжээний бэлтгэл хангах хөрөнгө оруулалт /Улсын хэмжээнд/	УТ2401100278	2024	2024		10,000.0	10,000.0	Улсын төсөв
IX.3	Татварын ерөнхий газар				15,920.9	16,710.1	3,590.8	
IX.3.1	I. Барилга байгууламж				15,920.9	15,429.9	2,950.7	
	<i>Шилжих</i>					15,429.9	2,950.7	
IX.3.1.1	Татварын хэлтсийн барилга /Улаанбаатар, Хөвсгөл, Увс, Баянхонгор/	УТ2001100129	2020	2025	15,920.9	15,429.9	2,950.7	Улсын төсөв
IX.3.2	II. Их засвар					1,280.2	640.1	
	<i>Шинэ</i>					1,280.2	640.1	
IX.3.2.1	Татварын хэлтсийн барилгын их засвар /Өвөрхангай, Арвайхээр сум/	УТ2401100276	2024	2025		1,280.2	640.1	Улсын төсөв
X	ХУУЛЬ ЗҮЙ, ДОТООД ХЭРГИЙН САЙД				38,164.6	173,480.8	118,563.8	
X.1	Улсын бүртгэлийн ерөнхий газар					8,819.6	6,284.8	
X.1.1	I. Барилга байгууламж					5,069.6	2,534.8	
	<i>Шинэ</i>					5,069.6	2,534.8	

/сая төгрөгөөр/

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Төслийн код	Хугацаа		Анхны төсөвт өртөг	2024 оны төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Эх үүсвэр
			Эхлэх	Дуусах				
Х.1.1.1	Улсын бүртгэлийн хэлтэс, архивын тасгийн байр /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг/	УТ2401201096	2024	2025		5,069.6	2,534.8	Улсын төсөв
Х.1.3	III. Тоног төхөөрөмж					3,750.0	3,750.0	
	Шинэ					3,750.0	3,750.0	
Х.1.3.1	Улсын бүртгэлийн ерөнхий газрын тоног төхөөрөмж /Улсын хэмжээнд/	УТ2401201111	2024	2024		3,750.0	3,750.0	Улсын төсөв
Х.2	Хил хамгаалах ерөнхий газар				31,664.5	76,609.1	43,067.1	
Х.2.1	I. Барилга байгууламж				14,339.1	30,799.4	14,342.1	
	Шилжих				14,339.1	20,161.6	9,397.3	
Х.2.1.1	Эрэнцэвч шалган нэвтрүүлэх заставын өргөтгөл, хилийн отряд шинээр байгуулах /Дорнод, Чулуунхороот сум/	УТ2101200334	2021	2024	6,000.0	11,822.5	4,950.2	Улсын төсөв
Х.2.1.2	Хилийн анги шинээр байгуулах /Хөвсгөл, Цагаан-Уул сум/	УТ2101201249	2022	2024	8,339.1	8,339.1	4,447.1	Улсын төсөв
	Шинэ					10,637.8	4,944.8	
Х.2.1.3	Хилийн цэргийн 0253 дугаар ангийн цэргийн байр /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг/	УТ2401201097	2024	2024		2,504.9	2,504.9	Улсын төсөв
Х.2.1.4	Хилийн цэргийн 0277 дугаар ангийн барилга байгууламжийн шинэчлэл /Завхан, Тэс сум/	УТ2401201087	2024	2026		3,435.8	1,030.7	Улсын төсөв
Х.2.1.5	Хилийн цэргийн 0287 дугаар ангийн Штабын барилга /Хэнтий, Дадал сум/	УТ2401200348	2024	2026		4,697.1	1,409.1	Улсын төсөв
Х.2.2	II. Их засвар					7,428.6	4,669.3	
	Шинэ					7,428.6	4,669.3	
Х.2.2.1	Хил хамгаалах салбарын их засвар /Улсын хэмжээнд/	УТ2401201112	2024	2025		5,038.6	2,519.3	Улсын төсөв
Х.2.2.2	Хилийн цэргийн 0198, 0132, 0306 дугаар ангуудын барилга, байгууламжийн их засвар /Дорнод, Халхгол, Баянтүмэн сум/	УТ2401201086	2024	2025		2,040.0	1,800.0	Улсын төсөв
Х.2.2.3	Хилийн цэргийн 0245 дугаар ангийн спорт заалны барилгын их засвар /Увс, Улаангом сум/	УТ2401201091	2024	2024		350.0	350.0	Улсын төсөв

/сая төгрөгөөр/

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Төслийн код	Хугацаа		Анхны төсөвт өртөг	2024 оны төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Эх үүсвэр
			Эхлэх	Дуусах				
X.2.3	III. Тоног төхөөрөмж				17,325.4	38,381.1	24,055.7	
	Шилжих				17,325.4	18,325.4	4,000.0	
X.2.3.1	Улсын хил хамгаалалтын зориулалтын инженерийн байгууламжийн шинэчлэлт /Улсын хэмжээнд/	УТ2101201136	2021	2025	17,325.4	18,325.4	4,000.0	Улсын төсөв
	Шинэ					20,055.7	20,055.7	
X.2.3.2	Монгол Улс, Оросын Холбооны Улсын хилийг хамтран шалгах ажлын хэсгийн техник, тоног төхөөрөмж /Улсын хэмжээнд/	УТ2401201110	2024	2024		10,002.7	10,002.7	Улсын төсөв
X.2.3.3	Хил хамгаалах салбарын тоног төхөөрөмж /Улсын хэмжээнд/	УТ2401201113	2024	2024		10,053.0	10,053.0	Улсын төсөв
X.3	Хууль зүй, дотоод хэргийн яам					42,754.8	42,754.8	
X.3.2	II. Их засвар					6,454.8	6,454.8	
	Шинэ					6,454.8	6,454.8	
X.3.2.1	Хууль зүй, дотоод хэргийн салбарын барилга, байгууламжийн их засвар /Улсын хэмжээнд/	УТ2401201085	2024	2024		6,454.8	6,454.8	Улсын төсөв
X.3.3	III. Тоног төхөөрөмж					36,300.0	36,300.0	
	Шинэ					36,300.0	36,300.0	
X.3.3.1	Хууль зүй, дотоод хэргийн салбарын тоног төхөөрөмж /Улсын хэмжээнд/	УТ2401201114	2024	2024		36,300.0	36,300.0	Улсын төсөв
X.4	Хууль зүйн үндэсний хүрээлэн					7,500.0	7,500.0	
X.4.1	I. Барилга байгууламж					7,500.0	7,500.0	
	Шинэ					7,500.0	7,500.0	
X.4.1.1	Хууль зүйн үндэсний хүрээлэнгийн өргөтгөлийн барилга /Улаанбаатар, Чингэлтэй дүүрэг/	УТ2401201098	2024	2024		7,500.0	7,500.0	Улсын төсөв
X.5	Цагдаагийн ерөнхий газар					2,260.0	10,490.0	
X.5.1	I. Барилга байгууламж					2,260.0	9,750.0	

/сая төгрөгөөр/

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Төслийн код	Хугацаа		Анхны төсөвт өртөг	2024 оны төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Эх үүсвэр
			Эхлэх	Дуусах				
	Шилжих				2,260.0	4,572.4	2,221.3	
X.5.1.1	Цагдаагийн тасгийн байр /Өвөрхангай, Богд сум/	УТ2101201405	2021	2024	300.0	924.1	531.9	Улсын төсөв
X.5.1.2	Цагдаагийн тасгийн байр /Баянхонгор, Богд сум/	УТ2201211460	2022	2024	600.0	820.3	221.4	Улсын төсөв
X.5.1.3	Цагдаагийн тасгийн байр /Баянхонгор, Жаргалант сум/	УТ2201211461	2022	2024	600.0	896.5	296.5	Улсын төсөв
X.5.1.4	Цагдаагийн тасгийн байр /Хэнтий, Батноров сум, Бэрх тосгон/	УТ2101201403	2022	2024	380.0	1,040.7	660.7	Улсын төсөв
X.5.1.5	Цагдаагийн тасгийн байр /Хэнтий, Баян-Овоо сум/	УТ2101201404	2022	2024	380.0	890.8	510.8	Улсын төсөв
	Шинэ					15,641.4	7,528.7	
X.5.1.6	Цагдаагийн газрын барилга /Завхан, Уластай сум/	УТ2401201088	2024	2025		5,014.7	2,507.3	Улсын төсөв
X.5.1.7	Цагдаагийн газрын барилга /Сэлэнгэ, Сүхбаатар сум/	УТ2401201089	2024	2025		4,485.0	2,242.5	Улсын төсөв
X.5.1.8	Цагдаагийн газрын барилга /Говь-Алтай, Зуунмод сум/	УТ2401201090	2024	2025		4,681.7	2,340.8	Улсын төсөв
X.5.1.9	Цагдаагийн хэлтсийн барилга /Өвөрхангай, Уянга сум/	УТ2401201104	2024	2026		1,460.0	438.0	Улсын төсөв
X.5.3	III. Тоног төхөөрөмж					740.0	740.0	
	Шинэ					740.0	740.0	
X.5.3.1	Цагдаагийн байгууллагын тоног төхөөрөмж /Улаанбаатар, Чингэлтэй дүүрэг/	УТ2401201084	2024	2024		740.0	740.0	Улсын төсөв
X.6	Шүүх шинжилгээний ерөнхий газар				2,100.0	7,239.2	5,219.2	
X.6.1	I. Барилга байгууламж				2,100.0	2,489.2	469.2	
	Шилжих				2,100.0	2,489.2	469.2	
X.6.1.1	Шүүхийн шинжилгээний албаны лабораторийн барилга /Баян-Өлгий, Өлгий сум/	УТ2101200083	2022	2024	2,100.0	2,489.2	469.2	Улсын төсөв
X.6.3	III. Тоног төхөөрөмж					4,750.0	4,750.0	

/сая төгрөгөөр/

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Төслийн код	Хугацаа		Анхны төсөвт өртөг	2024 оны төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Эх үүсвэр
			Эхлэх	Дуусах				
	<i>Шилнэ</i>					4,750.0	4,750.0	
X.6.3.1	Шүүхийн шинжилгээний ерөнхий газрын тоног төхөрөмж /Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг/	УТ2401201099	2024	2024		4,750.0	4,750.0	Улсын төсөв
X.7	Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх ерөнхий газар				2,140.1	9,604.3	3,237.9	
X.7.1	I. Барилга байгууламж				2,140.1	9,604.3	3,237.9	
	<i>Шилжих</i>				2,140.1	3,566.4	1,426.5	Улсын төсөв
X.7.1.1	Нэг цэгийн үйлчилгээ бүхий төв, цагдан хорих байр /Төв, Зуунмод сум/	УТ2201211463	2022	2024	2,140.1	3,566.4	1,426.5	Улсын төсөв
	<i>Шилнэ</i>					6,037.9	1,811.4	
X.7.1.2	Сургалт хүмүүжлийн сургуулийн барилга /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг/	УТ2401201095	2024	2026		6,037.9	1,811.4	Улсын төсөв
XI	ХӨДӨЛМӨР, НИЙГМИЙН ХАМГААЛЛЫН САЙД				34,055.0	101,940.0	44,081.1	
XI.1	Гэр бүл, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн газар				17,230.0	58,313.0	20,443.6	
XI.1.1	I. Барилга байгууламж				17,230.0	57,673.0	19,803.6	
	<i>Шилжих</i>				17,230.0	38,230.0	10,580.4	
XI.1.1.1	Усан спорт цогцолбор /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг, Найрамдал зуслан/	УТ2003900155	2014	2024	5,000.0	17,240.3	1,550.1	Улсын төсөв
XI.1.1.2	Залуучуудын хөгжлийн төвийн барилга /Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг/	УТ2103900975	2019	2024	2,500.0	2,253.0	600.0	Улсын төсөв
XI.1.1.3	Залуучуудын хөгжлийн ордны барилга /Сэлэнгэ, Сайхан сум/	УТ2003900006	2021	2024	1,100.0	2,370.1	1,225.4	Улсын төсөв
XI.1.1.4	Спорт заал бүхий "Иргэдийн хөгжлийн төв"-ийн барилга /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг, 9, 10, 16 дугаар хороо/	УТ2003900005	2021	2024	2,200.0	3,416.7	993.8	Улсын төсөв
XI.1.1.5	Хүүхэд хамгаалал, хөгжлийн төвийн барилга /Баян-Өлгий, Өлгий сум/	УТ2003900019	2021	2024	1,930.0	6,803.9	4,393.9	Улсын төсөв
XI.1.1.6	Хүүхэд, залуучууд, ахмадын хөгжлийн барилга /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг, 12 дугаар хороо/	УТ2003900015	2021	2024	1,000.0	1,576.3	648.0	Улсын төсөв
XI.1.1.7	Нөхөн сэргээх, хүүхэд хөгжил, сургалтын төвийн барилга /Сэлэнгэ, Сүхбаатар сум/	УТ2103900592	2022	2024	3,500.0	4,569.7	1,169.2	Улсын төсөв

/сая төгрөгөөр/

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Төслийн код	Хугацаа		Анхны төсөвт өртөг	2024 оны төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Эх үүсвэр
			Эхлэх	Дуусах				
	<i>Шилнэ</i>					19,443.0	9,223.2	
XI.1.1.8	Гэр бүл хөгжлийн төвийн барилга /Ховд, Жаргалант сум/	УТ2403901080	2024	2025		3,272.1	1,636.1	Улсын төсөв
XI.1.1.9	Гэр бүлийн хөгжлийн төвийн барилга /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг/	УТ2403901067	2024	2026		3,416.7	1,025.0	Улсын төсөв
XI.1.1.10	Дарьганга зуслангийн гадна инженерийн шугам сүлжээ /Сүхбаатар, Дарьганга сум/	УТ2403901054	2024	2025		3,739.1	1,869.5	Улсын төсөв
XI.1.1.11	Жаргалант хүүхдийн зуслан /Булган, Бугат сум/	УТ2403901049	2024	2025		1,645.0	822.5	Улсын төсөв
XI.1.1.12	Хүүхэд залуучуудын хөгжлийн ордны барилга /Өвөрхангай, Хархорин сум/	УТ2403901047	2024	2026		5,000.0	1,500.0	Улсын төсөв
XI.1.1.13	Хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн төвийн барилга /Сэлэнгэ, Баруунбүрэн сум/	УТ2403901055	2024	2024		2,370.1	2,370.1	Улсын төсөв
XI.1.2	II. Их засвар					490.0	490.0	
	<i>Шилнэ</i>					490.0	490.0	
XI.1.2.1	"Өнөр бүл хүүхдийн төв"-ийн цэцэрлэгийн дээврийн их засвар /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг/	УТ2403901066	2024	2024		490.0	490.0	Улсын төсөв
XI.1.3	III. Тоног төхөөрөмж					150.0	150.0	
	<i>Шилнэ</i>					150.0	150.0	
XI.1.3.1	"Өнөр бүл хүүхдийн төв"-ийн хүүхдийн автобус /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг/	УТ2403901065	2024	2024		150.0	150.0	Улсын төсөв
XI.2	Нийгмийн даатгалын ерөнхий газар					2,760.0	1,380.0	
XI.2.1	I. Барилга байгууламж					2,760.0	1,380.0	
	<i>Шилнэ</i>					2,760.0	1,380.0	
XI.2.1.1	Нийгмийн даатгалын хэлтсийн барилга /Баянхонгор, Баянхонгор сум/	УТ2403900752	2024	2025		2,760.0	1,380.0	Улсын төсөв
XI.3	Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний хөгжлийн ерөнхий газар					4,259.3	2,154.7	
XI.3.1	I. Барилга байгууламж					4,209.3	2,104.7	
	<i>Шилнэ</i>					4,209.3	2,104.7	

/сая төгрөгөөр/

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Төслийн код	Хугацаа		Анхны төсөвт өртөг	2024 оны төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Эх үүсвэр
			Эхлэх	Дуусах				
XI.3.1.1	Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн төвийн барилга /Өвөрхангай, Арвайхээр сум/	УТ2403901053	2024	2025		4,209.3	2,104.7	Улсын төсөв
XI.3.3	III. Тоног төхөөрөмж					50.0	50.0	
	Шилнэ					50.0	50.0	
XI.3.3.1	Хараагүй хүмүүсийн хөдөлмөр сургалт хөгжлийн төвийн автомашин /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг/	УТ2403901068	2024	2024		50.0	50.0	Улсын төсөв
XI.4	Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яам					4,054.5	4,054.5	
XI.4.3	III. Тоног төхөөрөмж					4,054.5	4,054.5	
	Шилнэ					4,054.5	4,054.5	
XI.4.3.1	Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын салбарын тоног төхөөрөмж /Улсын хэмжээнд/	УТ2403901083	2024	2024		4,054.5	4,054.5	Улсын төсөв
XI.5	Хөдөлмөр, халамжийн үйлчилгээний ерөнхий газар					16,825.0	16,048.3	
XI.5.1	I. Барилга байгууламж					16,825.0	15,108.3	
	Шилжих					16,825.0	11,069.2	
XI.5.1.1	Ахмадын холбоо, сувиллын барилга /Говь-Алтай, Есөнбулаг сум/	УТ2003900181	2020	2025	1,200.0	3,805.7	1,000.0	Улсын төсөв
XI.5.1.2	Ахмадын сувиллын барилга /Булган, Хишиг-Өндөр сум/	УТ2103900173	2021	2025	1,250.0	3,125.0	1,046.0	Улсын төсөв
XI.5.1.3	Ахмадын төвийн барилга /Сэлэнгэ, Мандал сум/	УТ2003900009	2021	2024	1,000.0	2,207.8	1,091.1	Улсын төсөв
XI.5.1.4	Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл мэндийн төвийн барилга /Улаанбаатар, Чингэлтэй дүүрэг/	УТ2103900765	2022	2024	13,375.0	14,096.4	7,932.1	Улсын төсөв
	Шилнэ					8,378.2	4,039.1	
XI.5.1.5	Ахмад настны асрамж, үйлчилгээний төвийн барилга /Хөвсгөл, Мөрөн сум/	УТ2403901081	2024	2025		4,965.9	2,483.0	Улсын төсөв
XI.5.1.6	Ахмадын өргөөний барилга /Говьсүмбэр, Сүмбэр сум/	УТ2403901050	2024	2025		2,662.3	1,331.2	Улсын төсөв
XI.5.1.7	Ахмадын өргөөний барилга /Хөвсгөл, Улаан-Уул, Ханх, Эрдэнэбулган сум/	УТ2403901082	2024	2026		750.0	225.0	Улсын төсөв

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Төслийн код	Хугацаа		Анхны төсөвт өртөг	2024 оны төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Эх үүсвэр
			Эхлэх	Дуусах				
XI.5.3	III. Тоног төхөөрөмж					940.0	940.0	
	<i>Шинэ</i>					940.0	940.0	
XI.5.3.1	Ахмадын төвийн тоног төхөөрөмж /Увс, Сагил сум/	УТ2403901056	2024	2024		50.0	50.0	Улсын төсөв
XI.5.3.2	Ахмадын хөгжлийн төвийн тоног төхөөрөмж /Дундговь/	УТ2403901052	2024	2024		180.0	180.0	Улсын төсөв
XI.5.3.3	Ахмадын хөгжлийн өргөөний тоног төхөөрөмж /Архангай, Эрдэнэбулган сум/	УТ2403901048	2024	2024		150.0	150.0	Улсын төсөв
XI.5.3.4	Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих төвийн тусгай хэрэгцээт иргэдийн сургалтын тоног төхөөрөмж /Улаанбаатар, Чингэлтэй дүүрэг/	УТ2403901070	2024	2024		560.0	560.0	Улсын төсөв
XII	БАРИЛГА, ХОТ БАЙГУУЛАЛТЫН САЙД				584,382.3	1,031,717.0	403,014.7	
XII.1	I. Барилга байгууламж				559,252.9	952,222.2	372,177.3	
	<i>Шилжих</i>				559,252.9	624,490.9	268,990.5	
XII.1.1	Сумын төвийн шинэчлэл /Хэнтий, Биндэр сум/	УТ2002950244	2014	2024	5,000.0	5,441.5	441.5	Улсын төсөв
XII.1.2	Улаанбаатар хотын дулаан хангамжийн 11 г, д 0800-ийн гол шугамыг Ø1000 мм голчтой болгон өргөтгөх зураг төсөв, барилга угсралтын ажил /1 дүгээр хорооллын урд талаас баруун 4 замын уулавар хүртэл, павильон 19-өөс 3/1 холбоос хүртэл 3.4 км/ Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг/	УТ2302914875	2014	2025	15,640.0	39,655.7	8,000.0	Улсын төсөв
XII.1.3	Нийслэл, аймгийн төвүүдийн инженерийн шугам сүлжээний өргөтгөл, шинэчлэлт /Улсын хэмжээнд/	УТ2102901151	2018	2025	35,000.0	4,119.8	363.1	Улсын төсөв
XII.1.4	Нийслэл, аймгийн төвүүдийн үерийн хамгаалалтын шинэчлэлт, зураг төсвийн хамт /Улсын хэмжээнд/	УТ2102901157	2018	2024	15,000.0	268.4	80.5	Улсын төсөв
XII.1.5	Халуун ус, ахуйн үйлчилгээний төвийн барилга /Дундговь, Цагаандэлгэр сум/	УТ2002950513	2018	2024	250.0	412.1	233.9	Улсын төсөв
XII.1.6	Зайсан орчмын хотхонуудын усан хангамжийн төвлөрсөн систем /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг/	УТ2102900759	2019	2024	4,000.0	8,388.3	4,010.8	Улсын төсөв
XII.1.7	Багийн явган хүний зам, тохижилт /Орхон, Баян-Өндөр сум, Рашаант, Цагаанчулуут, Наран, Даваат, Булаг, Баянбулаг, Уртбулаг, Бүрэнбуст баг/	УТ2002900239	2020	2024	2,000.0	2,173.4	258.7	Улсын төсөв

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Төслийн код	Хугацаа		Анхны төсөвт өртөг	2024 оны төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Эх үүсвэр
			Эхлэх	Дуусах				
XII.1.8	Гэр хорооллын гудамж, зам, талбайн гэрэлтүүлэг, камержуулалт /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг, 7, 9, 24, 25, 40, 41, 42 дугаар хороо/	УТ2002900254	2020	2024	1,000.0	1,092.7	234.5	Улсын төсөв
XII.1.9	Ундны цэвэр усны шугам, 2.5 км /Хөвсгөл, Цагаан-Уул сум/	УТ2102901419	2020	2024	1,000.0	1,693.6	604.8	Улсын төсөв
XII.1.10	Ус зайлуулах суваг, шугам /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг, 3 дугаар хороо, Нарны хороолол-Дунд гол/	УТ2102901082	2020	2024	350.0	431.9	81.9	Улсын төсөв
XII.1.11	Үерийн далан /Хэнтий, Цэнхэрмандал сум/	УТ2002900229	2020	2024	581.0	760.9	65.5	Улсын төсөв
XII.1.12	Үерийн усны хамгаалалтын далан суваг /Баян-Өлгий, Өлгий сум/	УТ2002900230	2020	2025	13,200.0	23,896.7	5,557.1	Улсын төсөв
XII.1.13	"Жишиг гудамж" төсөл /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг, 28 дугаар хороо/	УТ2002900069	2021	2024	2,500.0	2,672.0	275.3	Улсын төсөв
XII.1.14	"Сумын төвийн шинэчлэл" хөтөлбөр /Баянхонгор, Галуут сум/	УТ2002900061	2021	2024	5,000.0	9,960.8	4,194.1	Улсын төсөв
XII.1.15	"Сумын төвийн шинэчлэл" хөтөлбөр /Баянхонгор, Эрдэнэцогт сум/	УТ2102900134	2021	2024	5,000.0	5,179.9	253.0	Улсын төсөв
XII.1.16	Инженерийн шугам сүлжээ бүхий гэр хорооллын төсөл /Хөвсгөл, Мөрөн сум/	УТ2002900066	2021	2025	2,300.0	16,877.0	6,590.1	Улсын төсөв
XII.1.17	Нийтийн халуун усны барилга /Хөвсгөл, Баянзүрх, Алаг-Эрдэнэ сум/	УТ2002900059	2021	2024	300.0	641.2	285.2	Улсын төсөв
XII.1.18	Олон улсын стандартад нийцсэн хүүхдийн тоглоомын талбай /Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг, 18, 19, 20 дугаар хороо/	УТ2102900925	2021	2024	1,500.0	1,489.0	29.7	Улсын төсөв
XII.1.19	Сумын төвийн тохижилт /Увс, Улаангом сум/	УТ2002900054	2021	2024	7,800.0	967.4	104.8	Улсын төсөв
XII.1.20	Сумын төвийн цэвэр усны шугам /Өвөрхангай, Төгрөг сум/	УТ2102900329	2021	2024	450.0	2,692.0	351.9	Улсын төсөв
XII.1.21	Ухаалаг худаг бүхий нийтийн халуун усны барилга /Увс, Зүүнхангай сум/	УТ2002900057	2021	2024	340.0	440.4	37.0	Улсын төсөв
XII.1.22	Чингис хотын бохир усны төв коллекторын шугамын шинэчлэл, өргөх станц /Хэнтий, Хэрлэн сум/	УТ2002900028	2021	2024	5,000.0	15,499.4	6,910.2	Улсын төсөв
XII.1.23	"Гандангийн дэнж" шинэ аялал жуулчлалын бүсийн зураг төсөв, барилгын ажил /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг, 16 дугаар хороо/	УТ2102900758	2022	2025	24,000.0	23,484.9	4,800.0	Улсын төсөв

/сая төгрөгөөр/

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Төслийн код	Хугацаа		Анхны төсөвт өртөг	2024 оны төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Эх үүсвэр
			Эхлэх	Дуусах				
XII.1.24	"Залуус-1" орон сууцны хорооллын төслийн гадна инженерийн 1 дүгээр хэлхээний шугам сүлжээ, барилга байгууламж, авто зам /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг/	УТ2102900752	2022	2025	29,900.0	33,716.3	12,731.8	Улсын төсөв
XII.1.25	Аймгийн төвийн 1800 айлын орон сууцны хорооллын цахилгаан хангамж, инженерийн шугам сүлжээ /Дорнод, Хэрлэн сум/	УТ2102900346	2022	2024	9,800.0	9,749.6	9,363.8	Улсын төсөв
XII.1.26	Аймгийн төвийн гэр хорооллын шинэчлэл, дэд бүтэц /Архангай/	УТ2102900392	2022	2025	30,000.0	26,964.8	5,500.0	Улсын төсөв
XII.1.27	Аймгийн шинэ суурьшлын бүсийн инженерийн шугам сүлжээ /Баянхонгор, Баянхонгор сум/	УТ2102900132	2022	2024	7,032.9	6,961.1	1,000.0	Улсын төсөв
XII.1.28	Аймгуудын шинэ суурьшлын бүсэд баригдах орон сууцны хорооллын шугам сүлжээ, дэд бүтэц /Улсын хэмжээнд/	УТ2102901139	2022	2024	100,000.0	98,730.6	61,710.4	Улсын төсөв
XII.1.29	Ард Аюушийн өргөн чөлөөний гэрэлтүүлэг /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг/	УТ2102900983	2022	2024	520.0	1,509.8	304.0	Улсын төсөв
XII.1.30	Биеийн тамир, хүүхдийн тоглоомын талбай /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг, 13, 15, 16 дугаар хороо/	УТ2102900436	2022	2024	1,250.0	2,453.4	2,253.4	Улсын төсөв
XII.1.31	Буянт Ухаа-2 хороолол орчмын ариутгах татуургын гол шугамын 2 дугаар ээлжийн ажил /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг/	УТ2102900986	2022	2024	2,073.0	1,981.8	790.9	Улсын төсөв
XII.1.32	Гудамж, талбайн тохижилт, ногоон байгууламж /Дундговь/	УТ2102900383	2022	2024	1,000.0	888.1	100.0	Улсын төсөв
XII.1.33	Гэр хорооллын дахин төлөвлөлт хийх замаар инженерийн нэгдсэн шугам сүлжээний холболт /Говь-Алтай, Есөнбулаг сум, Индэрт баг/	УТ2102900220	2022	2025	946.2	3,031.6	1,091.3	Улсын төсөв
XII.1.34	Гэр хорооллын дахин төлөвлөлт хийх замаар инженерийн нэгдсэн шугам сүлжээний холболт /Говь-Алтай, Есөнбулаг сум, Харзаг баг/	УТ2102900231	2022	2025	1,166.4	4,255.0	1,813.5	Улсын төсөв
XII.1.35	Гэр хорооллын инженерийн шугам сүлжээ /Хэнтий, Хэрлэн сум/	УТ2102901339	2022	2024	29,950.0	50,978.9	27,262.5	Улсын төсөв
XII.1.36	Гэр хорооллын цэвэр, бохир усны шугам сүлжээ /Баянхонгор, Баянхонгор сум/	УТ2102900437	2022	2024	27,000.0	25,328.3	16,502.7	Улсын төсөв
XII.1.37	Гэр хорооллын цэвэр, бохир усны шугам сүлжээний 2 дугаар ээлжийн ажил /Хөвсгөл, Мөрөн сум/	УТ2102901263	2022	2024	7,000.0	6,999.9	4,085.5	Улсын төсөв
XII.1.38	Жишиг сум /Сэлэнгэ, Алтанбулаг сум/	УТ2102900588	2022	2024	4,000.0	3,980.0	1,379.0	Улсын төсөв

/сая төгрөгөөр/

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Төслийн код	Хугацаа		Анхны төсөвт өртөг	2024 оны төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Эх үүсвэр
			Эхлэх	Дуусах				
XII.1.39	Иргэдэд зориулсан ногоон орчин, тохижилт /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг/	УТ2102900965	2022	2024	1,000.0	990.2	136.0	Улсын төсөв
XII.1.40	Найрамдал төмөр замын цэцэрлэгт хүрээлэнгийн гэрэлтүүлэг /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг, 1, 3, 4 дүгээр хороо/	УТ2102901020	2022	2024	300.0	241.0	60.0	Улсын төсөв
XII.1.41	Нийтийн эзэмшлийн гудамж талбайн тохижилт, гэрэлтүүлэг, хаяжуулалт /Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг/	УТ2102900989	2022	2024	1,000.0	965.8	315.2	Улсын төсөв
XII.1.42	Ногоон байгууламж, тоглоомын талбай /Улаанбаатар, Чингэлтэй дүүрэг/	УТ2102900940	2022	2024	4,000.0	3,997.2	71.8	Улсын төсөв
XII.1.43	Ногоон хороо /Улаанбаатар, Чингэлтэй дүүрэг/	УТ2102900854	2022	2024	4,500.0	4,496.8	400.0	Улсын төсөв
XII.1.44	Орон сууцжуулах төслийн дэд бүтэц /Баянхонгор, Баацагаан сум/	УТ2102900143	2022	2025	2,300.0	9,663.9	2,686.6	Улсын төсөв
XII.1.45	Орон сууцны хорооллын гадна инженерийн шугам сүлжээ /Гөв, Зуунмод сум/	УТ2102900645	2022	2024	6,041.5	6,036.4	1,834.3	Улсын төсөв
XII.1.46	Соёл амралтын хүрээлэн /Сүхбаатар, Баруун-Урт сум/	УТ2102900560	2022	2024	9,319.4	5,513.3	4,513.2	Улсын төсөв
XII.1.47	Сум, багийн орчныг тохижуулах "Шинэ гудамж" төсөл /Увс, Улаангом сум/	УТ2102900706	2022	2024	1,000.0	953.6	100.0	Улсын төсөв
XII.1.48	Сумын төвийн инженерийн шугам сүлжээний холболт, уурын зуухны барилга /Говь-Алтай, Бигэр сум/	УТ2102900230	2022	2024	2,493.8	2,493.8	2,293.8	Улсын төсөв
XII.1.49	Сумын төвийн шинэчлэл /Баянхонгор, Баацагаан сум/	УТ2102900137	2022	2024	5,000.0	4,995.0	2,000.0	Улсын төсөв
XII.1.50	Сумын ундны усан хангамжийн дэд бүтэц /Говь-Алтай, Халиун сум/	УТ2102900235	2022	2024	2,565.0	2,463.1	1,184.8	Улсын төсөв
XII.1.51	Сумын хөгжил, инженерийн дэд бүтцийн хангамж төсөл /Улсын хэмжээнд/	УТ2102901140	2022	2025	45,900.0	59,010.6	19,823.2	Улсын төсөв
XII.1.52	Түүхий эдийн захын дэд бүтэц, инженерийн шугам сүлжээ /Булган, Орхон сум/	УТ2102900169	2022	2024	2,178.8	2,019.4	1,519.4	Улсын төсөв
XII.1.53	Төвийн болон гэр хорооллын инженерийн хангамжийн шугам сүлжээ, тохижилт /Гөв, Сэргэлэн, Эрдэнэ, Баянчандмань, Борнуур сум/	УТ2102900637	2022	2024	16,000.0	15,792.9	9,324.8	Улсын төсөв
XII.1.54	Ундны усны худаг /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг, 23 дугаар хороо/	УТ2102901086	2022	2024	90.0	88.3	88.3	Улсын төсөв

/сая төгрөгөөр/

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Төслийн код	Хугацаа		Анхны төсөвт өртөг	2024 оны төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Эх үүсвэр
			Эхлэх	Дуусах				
XII.1.55	Хабитат, Мангирт чиглэлийн дулаан хангамжийн 2 дугаар контур /Дархан-Уул, Дархан сум, 15 дугаар баг/	УТ2102900275	2022	2024	7,646.5	7,646.5	5,207.7	Улсын төсөв
XII.1.56	Халуун усны барилга /Булган, Могод сум/	УТ2102900188	2022	2024	165.0	163.5	51.2	Улсын төсөв
XII.1.57	Хороо, дүүргийн орчныг тохижуулах "Жишиг гудамж" тохижилтын төсөл /Улаанбаатар, Чингэлтэй дүүрэг/	УТ2102900907	2022	2024	3,000.0	2,947.1	2,047.1	Улсын төсөв
XII.1.58	Хороо, дүүргийн орчныг тохижуулах "Шинэ хороо" төсөл /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг, 8, 11, 28 дугаар хороо/	УТ2102901003	2022	2024	1,000.0	999.2	60.0	Улсын төсөв
XII.1.59	Хуучин орон сууцны дахин төлөвлөлт, дэд бүтэц, хотын инженерийн шугам сүлжээний засвар, шинэчлэл /Өвөрхангай, Арвайхээр сум/	УТ2102900518	2022	2024	1,000.0	5,200.0	4,200.0	Улсын төсөв
XII.1.60	Цэвэр усны шугам сүлжээний шинэчлэл, 1.5 км /Говь-Алтай, Есөнбулаг сум/	УТ2102900233	2022	2024	2,436.0	2,130.1	1,118.0	Улсын төсөв
XII.1.61	Чингүнжавын гудамжны тохижилт /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг/	УТ2102901012	2022	2024	906.7	905.9	500.0	Улсын төсөв
XII.1.62	Үерийн хамгаалалтын байгууламж /Булган, Хутаг-Өндөр сум/	УТ2102900170	2022	2024	4,405.0	4,279.6	1,802.5	Улсын төсөв
XII.1.63	Үерийн хамгаалалтын барилга байгууламж /Сэлэнгэ, Саят сум, Ивэн голын боомт/	УТ2102900603	2022	2024	3,155.7	2,907.6	1,517.8	Улсын төсөв
XII.1.64	"Хөшигийн хөндийн шинэ хотын инженерийн дэд бүтэц" төсөл /Төв/	УТ2302914873	2022	2024	33,000.0	31,822.3	16,482.3	Улсын төсөв
	Шинэ					327,731.2	103,186.7	
XII.1.65	"ЗхЗ" сагсан бөмбөгийн талбайн тохижилт, шинэчлэл /Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг/	УТ2402901629	2024	2024		1,000.0	1,000.0	Улсын төсөв
XII.1.66	"Цэвэр хот" ОНӨААТҮГ-ын ажигчдын байр, халуун усны байр /Баянхонгор, Баянхонгор сум/	УТ2402901608	2024	2025		1,000.0	500.0	Улсын төсөв
XII.1.67	1000 айлын орон сууцны хорооллын гадна дулаан хангамжийн шугам сүлжээ /Дорнод, Хэрлэн сум, 3 дугаар баг/	УТ2402901613	2024	2026		18,294.5	5,488.3	Улсын төсөв
XII.1.68	Ариутгах татуургын шугам сүлжээ, цэвэрлэх байгууламж /Хэнтий, Өмнөдэлгэр сум/	УТ2402900708	2024	2026		3,269.0	980.7	Улсын төсөв
XII.1.69	Ариутгах татуургын шугам сүлжээ, цэвэрлэх байгууламж, цэвэр усан хангамж, усан сангийн байгууламж /Хэнтий, Жаргалтхаан сум/	УТ2402900712	2024	2026		2,550.5	765.2	Улсын төсөв

/сая төгрөгөөр/

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Төслийн код	Хугацаа		Анхны төсөвт өртөг	2024 оны төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Эх үүсвэр
			Эхлэх	Дуусах				
XII.1.70	Барилгын материалын сорилт шинжилгээний лабораторийн барилга /Дархан-Уул, Дархан сум/	УТ2402901609	2024	2025		3,407.5	1,703.8	Улсын төсөв
XII.1.71	Гэр хорооллын дахин төлөвлөлт, инженерийн дэд бүтэц /Улаанбаатар, Чингэлтэй дүүрэг, 14, 16, 18 дугаар хороо/	УТ2403901046	2024	2025		1,000.0	500.0	Улсын төсөв
XII.1.72	Гэр хорооллын дундын бохирын байгууламж /Улаанбаатар, Чингэлтэй дүүрэг/	УТ2402901603	2024	2025		2,680.0	1,340.0	Улсын төсөв
XII.1.73	Гэр хорооллын инженерийн хангамжийн шугам сүлжээ /Төв, Зуунмод сум, 6 дугаар баг/	УТ2402901621	2024	2026		17,120.7	5,136.2	Улсын төсөв
XII.1.74	Гэр хорооллын инженерийн шугам сүлжээ /Хэнтий, Хэрлэн сум, 3, 4, 5 дугаар баг/	УТ2402901673	2024	2026		62,820.9	15,000.0	Улсын төсөв
XII.1.75	Гэр хорооллын цэвэр, бохир усны шугам сүлжээ /Ховд, Жаргалант сум/	УТ2402901668	2024	2026		12,620.0	3,786.0	Улсын төсөв
XII.1.76	Гэр хорооллын шугам сүлжээ /Өвөрхангай, Арвайхээр сум/	УТ2402901617	2024	2026		12,872.2	3,861.7	Улсын төсөв
XII.1.77	Дахин төлөвлөлт гадна дулаан механик, ус хангамж, ариутгах татуургын гадна шугам сүлжээ /Улаанбаатар, Багануур дүүрэг, 5 дугаар хороо, Залуус хэсэг/	УТ2402901630	2024	2026		9,246.5	2,773.9	Улсын төсөв
XII.1.78	Залуус 1, 2 дугаар хорооллын инженерийн шугам сүлжээ, цахилгаан хангамж /Дархан-Уул, Дархан сум/	УТ2402900439	2024	2026		30,004.5	9,001.4	Улсын төсөв
XII.1.79	Замчин нуурын гэр хорооллын "Дэд бүтцийн төв"-ийн гадна инженерийн хангамжийн шугам /Улаанбаатар, Багахангай дүүрэг, 2 дугаар хороо/	УТ2402901605	2024	2026		14,338.3	4,301.5	Улсын төсөв
XII.1.80	Нийтийн халуун усны барилга /Хөвсгөл, Арбулаг, Бүрэнгогтох, Шинэ-Идэр сум/	УТ2402901671	2024	2025		400.0	200.0	Улсын төсөв
XII.1.81	Ногоон байгууламж бүхий орчны тохижилт /Завхан/	УТ2402901616	2024	2024		1,000.0	1,000.0	Улсын төсөв
XII.1.82	Ногоон байгууламж бүхий орчны тохижилт /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг/	УТ2402901632	2024	2025		12,570.0	3,570.0	Улсын төсөв
XII.1.83	Сумын инженерийн шугам сүлжээний шинэчлэл /Өвөрхангай, Нарийнтээл сум/	УТ2402901606	2024	2026		3,000.0	900.0	Улсын төсөв
XII.1.84	Сумын төвийн төвлөрсөн шугам сүлжээ /Сүхбаатар, Дарьганга сум/	УТ2402901618	2024	2026		13,661.7	4,098.5	Улсын төсөв
XII.1.85	Сумын төвийн цэвэр, бохир ус дулааны шугам сүлжээ /Ховд, Үенч сум/	УТ2402901669	2024	2025		3,000.0	1,500.0	Улсын төсөв

/сая төгрөгөөр/

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Төслийн код	Хугацаа		Анхны төсөвт өртөг	2024 оны төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Эх үүсвэр
			Эхлэх	Дуусах				
XII.1.86	Тахилт хөгжлийн дэд төвийн барилга /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг/	УТ2402901633	2024	2025		2,602.7	1,301.3	Улсын төсөв
XII.1.87	Ундны усны 3000 м3 багтаамжтай усан сан /Дорноговь, Замын-Үүд сум/	УТ2402901612	2024	2025		2,000.0	1,000.0	Улсын төсөв
XII.1.88	Ундны усны худаг /Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг/	УТ2402901634	2024	2024		800.0	800.0	Улсын төсөв
XII.1.89	Ховд хотын ундны усны хоёр дахь эх үүсвэр /Ховд, Жаргалант сум/	УТ2402901667	2024	2026		38,071.2	11,421.4	Улсын төсөв
XII.1.90	Цэвэрлэх байгууламжийн барилга /Сэлэнгэ, Баянгол сум/	УТ2402901620	2024	2026		4,577.5	1,373.3	Улсын төсөв
XII.1.91	Цэвэрлэх байгууламжийн шинэчлэл /Дархан-Уул, Орхон сум/	УТ2402901611	2024	2024		1,632.5	1,632.5	Улсын төсөв
XII.1.92	Цэнхэр, Мөрөнгийн голын урсац сайжруулах усан сан /Хэнтий/	УТ2402901674	2024	2024		800.0	800.0	Улсын төсөв
XII.1.93	Чойбалсан хотын ус хангамжийн шугам сүлжээний шинэчлэл /Дорнод, Хэрлэн сум/	УТ2402901614	2024	2026		33,920.4	10,176.1	Улсын төсөв
XII.1.94	Шинэ суурьшлын бүсийн тохижилт /Хөвсгөл, Мөрөн сум, 14 дүгээр баг/	УТ2402901672	2024	2025		1,000.0	500.0	Улсын төсөв
XII.1.95	Үерийн байгууламж /Дархан-Уул, Дархан сум/	УТ2402901610	2024	2025		3,367.9	1,684.0	Улсын төсөв
XII.1.96	Үйлдвэрийн районы цэвэр усны шугам сүлжээ /Завхан, Улиастай сум, Өлзийт баг/	УТ2402901615	2024	2026		7,102.7	2,130.8	Улсын төсөв
XII.1.97	"Сервис центр-2" дэд бүтцийн төв /Улаанбаатар, Чингэлтэй дүүрэг 14, 16, 18 дугаар хороо/	УТ2402901604	2024	2025		6,000.0	2,960.3	Улсын төсөв
XII.2	II. Их засвар					21,829.4	6,671.0	
	Шилжих					21,829.4	22,967.8	
XII.2.1	Орон сууцны гадна тохижилт /Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг, 7, 8, 9, 10 дугаар хороо/	УТ2102901016	2020	2024	2,000.0	1,937.4	107.4	Улсын төсөв
XII.2.2	Нийтийн эзэмшлийн гудамж, зам, талбайн засвар /Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг, 1, 2, 3, 4, 5, 6 дугаар хороо/	УТ2102900953	2022	2024	1,500.0	1,462.5	462.5	Улсын төсөв
XII.2.3	Нийтийн эзэмшлийн гудамж, зам, талбайн засвар /Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг/	УТ2102900908	2022	2024	2,000.0	1,984.6	984.6	Улсын төсөв
XII.2.4	Нийтийн эзэмшлийн зам талбайн засвар шинэчлэлт, тохижилт /Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг/	УТ2102900909	2022	2024	2,000.0	1,920.0	920.0	Улсын төсөв

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Төслийн код	Хугацаа		Анхны төсөвт өртөг	2024 оны төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Эх үүсвэр
			Эхлэх	Дуусах				
XII.2.5	Нийтийн эзэмшлийн орон сууцны байрны их засвар, тохижилт /Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг, 8 дугаар хороо, 1 дүгээр байр/	УТ2102900848	2022	2024	1,600.0	2,006.9	907.5	Улсын төсөв
XII.2.6	Нийтийн эзэмшлийн орон сууцны гадна фасадын засвар /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг, 7 дугаар хороо, 2, 30, 31 дүгээр байр/	УТ2102900910	2022	2025	2,100.0	2,694.2	1,734.6	Улсын төсөв
XII.2.7	Нийтийн эзэмшлийн орон сууцны гадна фасадын засвар /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 27, 29 дүгээр хороо/	УТ2102900954	2022	2024	2,000.0	1,996.7	15.0	Улсын төсөв
XII.2.8	Нийтийн эзэмшлийн орон сууцны фасад, тохижилт, засвар /Улаанбаатар, Чингэлтэй дүүрэг/	УТ2102900292	2022	2024	3,000.0	3,379.1	439.3	Улсын төсөв
XII.2.9	Цэвэр усны шугамын шинэчлэл /Дархан-Уул, Дархан сум/	УТ2102900306	2022	2024	5,629.4	5,586.3	1,000.0	Улсын төсөв
	Шинэ					100.0	100.0	
XII.2.10	Гэр хорооллын ундны усны худгийн засвар /Улаанбаатар, Чингэлтэй дүүрэг/	УТ2402901638	2024	2024		100.0	100.0	Улсын төсөв
XII.3	III. Тоног төхөөрөмж				3,300.0	26,427.0	9,166.5	
	Шилжих					3,203.2	905.3	
XII.3.1	Эко жорлон төсөл /Улаанбаатар, Чингэлтэй дүүрэг, 7, 10, 12, 13, 14, 15 дугаар хороо/	УТ2002900007	2021	2024	1,000.0	1,123.0	105.4	Улсын төсөв
XII.3.2	Тоглоомын талбайн тоног төхөөрөмж /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг/	УТ2102901036	2022	2024	300.0	299.9	299.9	Улсын төсөв
XII.3.3	Эко жорлон /Улаанбаатар, Чингэлтэй дүүрэг/	УТ2102900946	2022	2024	2,000.0	1,780.3	500.0	Улсын төсөв
	Шинэ					23,223.8	8,261.1	
XII.3.4	Алтанбулаг хилийн боомтын бүдгийн болон химийн лабораторийн тоног төхөөрөмж /Сэлэнгэ, Алтанбулаг сум/	УТ2402901619	2024	2025		6,470.0	3,235.0	Улсын төсөв
XII.3.5	Барилгын материалын сорилт шинжилгээний түргэвчилсэн лабораторийн тоног төхөөрөмж /Дорноговь, Замын-Үүд сум/	УТ2402901450	2024	2026		16,753.8	5,026.1	Улсын төсөв
XII.4	IV. ТЭЗҮ					30,000.0	15,000.0	
	Шинэ					30,000.0	15,000.0	

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Төслийн код	Хугацаа		Анхны төсөвт өртөг	2024 оны төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Эх үүсвэр
			Эхлэх	Дуусах				
XII.4.1	"Шинэ Хархорум" хотын усны эх үүсвэрийн судалгаа, байр зүйн зураглал, инженер, геологийн судалгаа, байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээ, хотын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөө болон техник, эдийн засгийн үндэслэл /Архангай, Өвөрхангай/	УТ2402901607	2024	2025		30,000.0	15,000.0	Улсын төсөв
XIII	БОЛОВСРОЛ, ШИНЖЛЭХ УХААНЫ САЙД				885,963.1	2,031,423.4	709,466.0	
XIII.1	Боловсрол				780,801.1	1,823,548.8	660,308.7	
XIII.1.1	I. Барилга байгууламж				759,796.1	1,754,296.3	606,329.2	
	Шилжих				759,796.1	1,042,664.9	374,525.8	
XIII.1.1.1	Цэцэрлэгийн барилга, 150 ор /Орхон, Баян-Өндөр сум/	УТ2401500162	2014	2024	1,250.0	1,626.6	20.7	Улсын төсөв
XIII.1.1.2	Япон Улсын Засгийн газрын буцалтгүй тусламжийн хөрөнгөөр хэрэгжих Анагаахын шинжлэх ухааны үндэсний их сургуулийн эмнэлгийн барилга төслийн монголын талын хөрөнгө /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг/	УТ2101500883	2015	2025	12,900.0	21,262.0	3,743.2	Улсын төсөв
XIII.1.1.3	Бага сургууль, цэцэрлэгийн цогцолборын барилга /Улаанбаатар, Чингэлтэй дүүрэг, 12 дугаар хороо/	УТ2001500399	2018	2024	2,000.0	3,635.3	199.9	Улсын төсөв
XIII.1.1.4	Спорт заалны барилга /Орхон, Баян-Өндөр сум, Баянбулаг баг/	УТ2101500458	2018	2024	800.0	800.0	279.3	Улсын төсөв
XIII.1.1.5	Сургуулийн барилга буулгаж, шинээр барих, 640 суудал /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг, 19 дүгээр сургууль/	УТ2001500506	2018	2024	3,266.8	7,891.0	26.1	Улсын төсөв
XIII.1.1.6	Сургуулийн барилга, 320 суудал /Хөвсгөл, Чандмань-Өндөр сум/	УТ2001500495	2018	2024	3,600.0	4,914.1	146.9	Улсын төсөв
XIII.1.1.7	Сургуулийн барилга, 640 суудал /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг, 28 дугаар хороо/	УТ2001500546	2018	2024	5,566.0	7,145.5	2,343.6	Улсын төсөв
XIII.1.1.8	Сургуулийн барилга, 640 суудал /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг, 32 дугаар хороо/	УТ2101501033	2018	2024	4,396.8	4,399.0	268.8	Улсын төсөв
XIII.1.1.9	Сургуулийн барилга, 920 суудал /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг, 26 дугаар хороо/	УТ2101500841	2018	2024	6,600.0	7,106.1	340.3	Улсын төсөв
XIII.1.1.10	Сургуулийн барилгын өргөтгөл, 320 суудал /Говь-Алтай, Дэлгэр сум/	УТ1901500013	2018	2024	2,100.0	3,493.5	543.7	Улсын төсөв

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Төслийн код	Хугацаа		Анхны төсөвт өртөг	2024 оны төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Эх үүсвэр
			Эхлэх	Дуусах				
XIII.1.1.11	Сургуулийн барилгын өргөтгөл, 640 суудал /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг, Эрдмийн ерөө цогцолбор сургууль/	УТ2001500581	2018	2024	3,840.0	5,762.3	792.3	Улсын төсөв
XIII.1.1.12	Сургуулийн барилгын өргөтгөл, 640 суудал /Улаанбаатар, Чингэлтэй дүүрэг, 5 дугаар сургууль/	УТ2101500831	2018	2024	4,000.0	5,194.3	259.7	Улсын төсөв
XIII.1.1.13	Цэцэрлэгийн барилга, 100 ор /Говь-Алтай, Халиун сум/	УТ2001551938	2018	2024	900.0	1,166.3	666.3	Улсын төсөв
XIII.1.1.14	Цэцэрлэгийн барилга, 200 ор /Сүхбаатар, Эрдэнэцагаан сум/	УТ2001551952	2018	2024	2,160.0	2,160.0	1,874.6	Улсын төсөв
XIII.1.1.15	Цэцэрлэгийн барилга, 280 ор /Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг, 17, 18 дугаар хороо/	УТ2101501010	2018	2024	2,050.0	2,557.3	112.0	Улсын төсөв
XIII.1.1.16	Цэцэрлэгийн барилга, 75 ор /Сэлэнгэ, Орхонтуул сум, Рашаант тосгон/	УТ2001500456	2018	2024	870.0	1,190.8	123.8	Улсын төсөв
XIII.1.1.17	Цэцэрлэгийн барилгын өргөтгөл, 240 ор /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг, 66 дугаар цэцэрлэг/	УТ2401501403	2018	2024	2,500.0	2,089.0	45.0	Улсын төсөв
XIII.1.1.18	Бага сургуулийн барилга /Гөв, Бүрэн сум/	УТ1901500014	2019	2024	1,151.0	1,451.8	274.1	Улсын төсөв
XIII.1.1.19	Бага сургуулийн барилга, 360 суудал /Баян-Өлгий, Цэнгэл сум, Тыва бага сургууль/	УТ2101500094	2019	2024	1,200.0	3,051.3	329.2	Улсын төсөв
XIII.1.1.20	Бага сургууль, цэцэрлэгийн цогцолбор, 240 суудал /Улаанбаатар, Чингэлтэй дүүрэг, 19 дүгээр хороо/	УТ2001500530	2019	2024	2,500.0	4,937.3	234.0	Улсын төсөв
XIII.1.1.21	Дотуур байрны барилга /Баян-Өлгий, Цэнгэл сум/	УТ1901500031	2019	2024	1,618.1	1,619.0	25.4	Улсын төсөв
XIII.1.1.22	Дотуур байрны барилга, 150 ор /Дорнод, Цагаан-Овоо сум/	УТ2101500350	2019	2024	1,500.0	1,963.6	397.3	Улсын төсөв
XIII.1.1.23	Сургуулийн барилга, 320 суудал /Архангай, Цахир сум/	УТ2001500522	2019	2024	3,200.0	7,082.6	1,706.9	Улсын төсөв
XIII.1.1.24	Сургуулийн барилга, 320 суудал /Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг, 16 дугаар хороо/	УТ2001500531	2019	2024	3,700.0	4,050.5	1,384.6	Улсын төсөв
XIII.1.1.25	Сургуулийн барилга, 320 суудал /Хөвсгөл, Цэцэрлэг сум/	УТ2001500532	2019	2024	3,500.0	4,592.9	407.8	Улсын төсөв
XIII.1.1.26	Сургуулийн барилга, 320 суудал /Өмнөговь, Цогт-Овоо сум/	УТ2101500533	2019	2024	3,500.0	4,042.3	542.3	Улсын төсөв
XIII.1.1.27	Сургуулийн барилга, 480 суудал /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг, 20 дугаар хороо/	УТ2001500535	2019	2024	3,332.0	6,234.4	406.7	Улсын төсөв
XIII.1.1.28	Сургуулийн барилга, 640 суудал /Баян-Өлгий, Өлгий сум, Кутты мекен хотхон/	УТ2001500537	2019	2025	5,000.0	8,896.8	1,588.3	Улсын төсөв

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Төслийн код	Хугацаа		Анхны төсөвт өртөг	2024 оны төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Эх үүсвэр
			Эхлэх	Дуусах				
XIII.1.1.29	Сургуулийн барилга, 640 суудал /Баянхонгор, Баянхонгор сум, 2, 7, 9 дүгээр баг/	УТ2101501431	2019	2024	5,166.1	6,006.3	860.9	Улсын төсөв
XIII.1.1.30	Сургуулийн барилга, 640 суудал /Дорнод, Хэрлэн сум, 3 дугаар баг/	УТ2001500540	2019	2024	4,000.0	5,438.9	2,697.7	Улсын төсөв
XIII.1.1.31	Сургуулийн барилга, 640 суудал /Сүхбаатар, Эрдэнэцагаан сум, 2 дугаар сургууль/	УТ2101500546	2019	2025	5,000.0	8,458.3	3,128.6	Улсын төсөв
XIII.1.1.32	Сургуулийн барилга, 640 суудал /Увс, Наранбулаг сум/	УТ2001500544	2019	2024	3,892.5	5,117.2	527.6	Улсын төсөв
XIII.1.1.33	Сургуулийн барилга, 720 суудал /Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг, 12 дугаар хороо/	УТ2001500549	2019	2024	6,040.0	7,593.9	653.1	Улсын төсөв
XIII.1.1.34	Сургуулийн барилга, 960 суудал /Хөвсгөл, Тариалан сум/	УТ2001500556	2019	2024	4,000.0	10,334.5	3,673.5	Улсын төсөв
XIII.1.1.35	Сургуулийн барилгын өргөтгөл /Сэлэнгэ, Мандал сум, 3 дугаар сургууль/	УТ2101500581	2019	2025	3,800.0	3,800.0	1,823.2	Улсын төсөв
XIII.1.1.36	Сургуулийн дотуур байрны барилга, 100 ор /Говь-Алтай, Жаргалан сум/	УТ2001500378	2019	2024	900.0	2,676.8	748.4	Улсын төсөв
XIII.1.1.37	Сургуулийн дотуур байрны барилга, 100 ор /Говь-Алтай, Төгрөг сум/	УТ2001500379	2019	2024	900.0	2,294.4	442.4	Улсын төсөв
XIII.1.1.38	Сургуулийн өргөтгөлийн барилга, 320 суудал /Сэлэнгэ, Сүхбаатар сум, 4 дүгээр сургууль/	УТ2001500389	2019	2025	3,100.0	4,024.2	1,359.1	Улсын төсөв
XIII.1.1.39	Цэцэрлэгийн А байрны барилгыг буулгаж, шинээр барих /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг, 9 дүгээр хороо, 134 дүгээр цэцэрлэг/	УТ2101501044	2019	2024	2,400.0	2,406.1	46.4	Улсын төсөв
XIII.1.1.40	Цэцэрлэгийн барилга, 100 ор /Хөвсгөл, Төмөрбулаг сум/	УТ2101501285	2019	2024	1,230.0	1,230.0	523.1	Улсын төсөв
XIII.1.1.41	Цэцэрлэгийн барилга, 150 ор /Дорнод, Хэрлэн сум, 4 дүгээр баг/	УТ2001500430	2019	2024	1,500.0	2,902.1	1,129.6	Улсын төсөв
XIII.1.1.42	Цэцэрлэгийн барилга, 150 ор /Улаанбаатар, Чингэлтэй дүүрэг, 16 дугаар хороо/	УТ2001500477	2019	2024	1,300.0	1,842.9	29.0	Улсын төсөв
XIII.1.1.43	Цэцэрлэгийн барилга, 200 ор /Сүхбаатар, Баяндэлгэр сум/	УТ2101500547	2019	2024	2,100.0	2,100.0	1,537.2	Улсын төсөв
XIII.1.1.44	Цэцэрлэгийн барилга, 200 ор /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг, 1 дүгээр хороо, Богд-Ар хороолол/	УТ2201511613	2019	2024	2,000.0	2,247.7	50.0	Улсын төсөв
XIII.1.1.45	Цэцэрлэгийн барилга, 75 ор /Говь-Алтай, Алтай сум/	УТ2101500204	2019	2024	900.0	1,548.9	683.6	Улсын төсөв
XIII.1.1.46	Цэцэрлэгийн барилга, 75 ор /Говь-Алтай, Дэлгэр сум/	УТ2001500453	2019	2024	900.0	1,517.0	59.8	Улсын төсөв

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Төслийн код	Хугацаа		Анхны төсөвт өртөг	2024 оны төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Эх үүсвэр
			Эхлэх	Дуусах				
XIII.1.1.47	Цэцэрлэгийн барилга, 75 ор /Говь-Алтай, Цээл сум/	УТ2301514885	2019	2024	900.0	1,498.6	498.6	Улсын төсөв
XIII.1.1.48	Цэцэрлэгийн өргөтгөлийн барилга, 150 ор /Говьсүмбэр, Сүмбэр сум/	УТ2101500266	2019	2024	1,619.2	1,618.6	44.2	Улсын төсөв
XIII.1.1.49	Цэцэрлэгийн өргөтгөлийн барилга, 150 ор /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг, 13 дугаар хороо, 172 дугаар цэцэрлэг/	УТ2001551715	2019	2024	1,558.5	2,933.1	1,374.6	Улсын төсөв
XIII.1.1.50	Бага сургууль, цэцэрлэгийн цогцолбор /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг, 13 дугаар хороо/	УТ2001500519	2020	2024	3,000.0	5,022.0	349.0	Улсын төсөв
XIII.1.1.51	Бага сургууль, цэцэрлэгийн цогцолборын барилга /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг, 23 дугаар хороо/	УТ2001500541	2020	2024	3,315.0	6,717.8	2,592.7	Улсын төсөв
XIII.1.1.52	Бага сургууль, цэцэрлэгийн цогцолборын барилга /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг, 20 дугаар хороо/	УТ2001500552	2020	2024	2,832.1	4,555.4	1,113.7	Улсын төсөв
XIII.1.1.53	Бага сургууль, цэцэрлэгийн цогцолборын барилга /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг, 23 дугаар хороо/	УТ2001500563	2020	2024	3,500.0	5,196.4	87.9	Улсын төсөв
XIII.1.1.54	Бага сургууль, цэцэрлэгийн цогцолборын барилга /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг, 24 дүгээр хороо/	УТ2101501038	2020	2024	3,500.0	6,951.0	4,716.7	Улсын төсөв
XIII.1.1.55	Дотуур байрны барилга /Дорнод, Хэрлэн сум, Хан-Уул цогцолбор сургууль/	УТ2001500421	2020	2024	1,783.0	1,991.5	254.5	Улсын төсөв
XIII.1.1.56	Дотуур байрны барилга, 100 ор /Дорнод, Хөлөнбуйр сум/	УТ2001500432	2020	2024	1,607.1	1,941.9	27.2	Улсын төсөв
XIII.1.1.57	Дотуур байрны барилга, 150 ор /Баянхонгор, Богд сум/	УТ2001500476	2020	2024	2,100.0	2,792.6	666.6	Улсын төсөв
XIII.1.1.58	Дотуур байрны барилга, 75 ор /Баянхонгор, Баянбулаг сум/	УТ2001500499	2020	2024	1,000.0	2,222.8	1,540.0	Улсын төсөв
XIII.1.1.59	Сургуулийн барилга, 160 суудал /Баянхонгор, Заг сум/	УТ2001500514	2020	2024	1,540.0	1,519.2	192.9	Улсын төсөв
XIII.1.1.60	Сургуулийн барилга, 240 суудал /Завхан, Эрдэнэхайрхан сум/	УТ2001500517	2020	2024	2,528.5	3,437.5	809.6	Улсын төсөв
XIII.1.1.61	Сургуулийн барилга, 250 суудал /Орхон, Баян-Өндөр сум, Говил баг/	УТ2301514892	2020	2024	2,000.0	2,589.6	45.0	Улсын төсөв
XIII.1.1.62	Сургуулийн барилга, 320 суудал /Баян-Өлгий, Буянт сум/	УТ2101501429	2020	2024	2,974.0	5,160.2	2,502.5	Улсын төсөв
XIII.1.1.63	Сургуулийн барилга, 320 суудал /Говьсүмбэр, Шивээговь сум, 3 дугаар сургууль/	УТ2001500526	2020	2024	3,300.0	3,987.9	2,789.5	Улсын төсөв
XIII.1.1.64	Сургуулийн барилга, 320 суудал /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг, 10 дугаар хороо/	УТ2001500528	2020	2024	3,450.0	4,980.1	1,906.1	Улсын төсөв

/сая төгрөгөөр/

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Төслийн код	Хугацаа		Анхны төсөвт өртөг	2024 оны төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Эх үүсвэр
			Эхлэх	Дуусах				
XIII.1.1.65	Сургуулийн барилга, 320 суудал /Хэнтий, Жаргалтхаан сум/	УТ2001500533	2020	2024	2,473.9	7,735.6	297.1	Улсын төсөв
XIII.1.1.66	Сургуулийн барилга, 480 суудал /Дархан-Уул, Дархан сум, 3 дугаар баг/	УТ2001500534	2020	2024	5,200.0	6,274.0	38.1	Улсын төсөв
XIII.1.1.67	Сургуулийн барилга, урлаг заал, 320 суудал /Хэнтий, Батноров сум/	УТ2001500565	2020	2024	4,003.6	5,643.2	721.7	Улсын төсөв
XIII.1.1.68	Сургуулийн барилгын өргөтгөл /Архангай, Хашаат сум/	УТ2101501426	2020	2024	1,000.0	1,148.5	97.6	Улсын төсөв
XIII.1.1.69	Сургуулийн барилгын өргөтгөл /Архангай, Өлзийт сум/	УТ2001500566	2020	2024	800.0	972.3	141.3	Улсын төсөв
XIII.1.1.70	Сургуулийн барилгын өргөтгөл /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг, 13 дугаар хороо, 14 дүгээр сургууль/	УТ2101501433	2020	2024	3,800.0	5,236.5	1,307.2	Улсын төсөв
XIII.1.1.71	Сургуулийн барилгын өргөтгөл /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг, 15 дугаар хороо, 115 дугаар сургууль/	УТ2001500571	2020	2024	2,000.0	2,583.3	229.8	Улсын төсөв
XIII.1.1.72	Сургуулийн спорт заалны барилга /Хэнтий, Хэрлэн сум, 4 дүгээр сургууль/	УТ2001500397	2020	2024	1,020.0	1,709.9	23.7	Улсын төсөв
XIII.1.1.73	Сургуулийн спорт заалны өргөтгөлийн барилга /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг, 105 дугаар сургууль/	УТ2101501030	2020	2024	1,060.0	1,114.9	70.1	Улсын төсөв
XIII.1.1.74	Сургуулийн өргөтгөлийн барилга /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг, 9 дүгээр хороо, 76 дугаар сургууль/	УТ2001500386	2020	2024	2,000.0	2,610.8	260.0	Улсын төсөв
XIII.1.1.75	Сургууль, цэцэрлэгийн цогцолборын барилга /Улаанбаатар, Налайх дүүрэг, 7 дугаар хороо/	УТ2301514876	2020	2024	3,300.0	5,018.8	151.9	Улсын төсөв
XIII.1.1.76	Цэцэрлэгийн барилга /Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг, 149 дүгээр цэцэрлэг, 1 дүгээр корпус/	УТ2001500407	2020	2024	1,687.5	2,141.7	81.3	Улсын төсөв
XIII.1.1.77	Цэцэрлэгийн барилга буулгаж, шинээр барих /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг, 16 дугаар хороо, 40 дүгээр сувилал цэцэрлэг/	УТ2001500411	2020	2024	3,780.0	4,592.2	98.2	Улсын төсөв
XIII.1.1.78	Цэцэрлэгийн барилга, 100 ор /Баян-Өлгий, Цэнгэл сум/	УТ2001500419	2020	2024	1,000.0	1,600.2	24.7	Улсын төсөв
XIII.1.1.79	Цэцэрлэгийн барилга, 100 ор /Завхан, Баянхайрхан сум/	УТ2001500423	2020	2024	1,500.0	2,387.0	887.0	Улсын төсөв
XIII.1.1.80	Цэцэрлэгийн барилга, 120 ор /Баян-Өлгий, Өлгий сум, Кутты мекен хотхон/	УТ2001500426	2020	2024	800.0	2,393.7	632.5	Улсын төсөв
XIII.1.1.81	Цэцэрлэгийн барилга, 150 ор /Баянхонгор, Баян-Овоо сум/	УТ2001500427	2020	2024	1,600.0	2,042.0	20.5	Улсын төсөв

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Төслийн код	Хугацаа		Анхны төсөвт өртөг	2024 оны төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Эх үүсвэр
			Эхлэх	Дуусах				
XIII.1.1.82	Цэцэрлэгийн барилга, 150 ор /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг, 22 дугаар хороо/2	УТ2001500498	2020	2024	1,800.0	5,751.0	2,101.5	Улсын төсөв
XIII.1.1.83	Цэцэрлэгийн барилга, 150 ор /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг, 27 дугаар хороо/	УТ2001500433	2020	2024	1,500.0	2,852.7	1,525.8	Улсын төсөв
XIII.1.1.84	Цэцэрлэгийн барилга, 150 ор /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг, 28 дугаар хороо/	УТ2001500434	2020	2024	1,750.0	3,863.6	231.1	Улсын төсөв
XIII.1.1.85	Цэцэрлэгийн барилга, 150 ор /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг, 34 дүгээр хороо/	УТ2101500779	2020	2024	1,800.0	4,851.9	107.4	Улсын төсөв
XIII.1.1.86	Цэцэрлэгийн барилга, 150 ор /Хөвсгөл, Улаан-Уул сум/	УТ2301514889	2020	2024	1,700.0	2,666.9	1,088.5	Улсын төсөв
XIII.1.1.87	Цэцэрлэгийн барилга, 200 ор /Улаанбаатар, Чингэлтэй дүүрэг, 5 дугаар хороо/	УТ2001500439	2020	2024	2,200.0	2,813.0	34.0	Улсын төсөв
XIII.1.1.88	Цэцэрлэгийн барилга, 240 ор /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг/	УТ2001500444	2020	2024	2,800.0	3,872.0	1,072.0	Улсын төсөв
XIII.1.1.89	Цэцэрлэгийн барилга, 320 ор /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг, 26 дугаар хороо/	УТ2301514881	2020	2024	3,500.0	5,450.1	462.6	Улсын төсөв
XIII.1.1.90	Цэцэрлэгийн барилга, 50 ор /Баян-Өлгий, Ногооннуур сум, Улаанбайшинт боомт/	УТ2001500451	2020	2024	450.0	1,388.5	1,195.9	Улсын төсөв
XIII.1.1.91	Цэцэрлэгийн өргөтгөлийн барилга /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг, 71 дүгээр цэцэрлэг/	УТ2001550760	2020	2024	1,536.0	3,098.2	2,215.0	Улсын төсөв
XIII.1.1.92	Шинээр баригдсан цэцэрлэг, соёлын төвийн дэд бүтэц, халаалтын зуух /Говь-Алтай, Цээл сум/	УТ2001550764	2020	2024	200.0	193.7	38.3	Улсын төсөв
XIII.1.1.93	Бага сургууль, цэцэрлэгийн барилга /Улаанбаатар, Налайх дүүрэг, 6 дугаар хороо/	УТ2301514888	2021	2024	3,300.0	3,600.3	1,339.8	Улсын төсөв
XIII.1.1.94	Боловсролын үнэлгээ, мэдээллийн нэгдсэн төвийн барилга /Улаанбаатар/	УТ2001500594	2021	2025	15,000.0	14,998.8	4,462.8	Улсын төсөв
XIII.1.1.95	Дотуур байрны барилга, 100 ор /Хөвсгөл, Бүрэнгогтох сум/	УТ2001500630	2021	2025	1,700.0	3,908.5	1,234.3	Улсын төсөв
XIII.1.1.96	Дотуур байрны барилга, 100 ор /Өвөрхангай, Хархорин сум, 2 дугаар сургууль/	УТ2001500641	2021	2024	1,000.0	2,377.2	1,389.9	Улсын төсөв
XIII.1.1.97	Дотуур байрны барилга, 200 ор /Хөвсгөл, Мөрөн сум, 14 дүгээр баг/	УТ2001500617	2021	2024	2,400.0	4,352.0	1,952.0	Улсын төсөв
XIII.1.1.98	Дотуур байрны барилга, 40 ор, гал тогооны хамт /Хэнтий, Баянхутаг сум/	УТ2001500596	2021	2024	900.0	1,430.5	387.6	Улсын төсөв
XIII.1.1.99	Сум дундын сургуулиудын хүүхдийн зуслан /Булган, Хишиг-Өндөр сум/	УТ2001500648	2021	2024	3,000.0	3,939.1	2,734.2	Улсын төсөв
XIII.1.1.100	Сургуулийн барилга, 320 суудал /Архангай, Батцэнгэл сум/	УТ2301514893	2021	2024	3,000.0	6,066.4	2,068.5	Улсын төсөв

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Төслийн код	Хугацаа		Анхны төсөвт өртөг	2024 оны төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Эх үүсвэр
			Эхлэх	Дуусах				
XIII.1.1.101	Сургуулийн барилга, 320 суудал /Говь-Алтай, Тонхил сум/	УТ2001500591	2021	2025	2,800.0	5,599.3	2,359.8	Улсын төсөв
XIII.1.1.102	Сургуулийн барилга, 320 суудал /Говь-Алтай, Цээл сум/	УТ2001500632	2021	2024	3,938.5	5,172.5	1,260.9	Улсын төсөв
XIII.1.1.103	Сургуулийн барилга, 320 суудал /Төв, Заамар сум, Хайлааст баг/	УТ2101500642	2021	2025	2,865.1	6,199.9	1,500.0	Улсын төсөв
XIII.1.1.104	Сургуулийн барилга, 440 суудал /Өвөрхангай, Бат-Өлзий сум/	УТ2001500623	2021	2024	5,000.0	7,852.7	179.9	Улсын төсөв
XIII.1.1.105	Сургуулийн барилга, 960 суудал /Дундговь, Сайнцагаан сум, Говийн ирээдүй цогцолбор/	УТ2001500586	2021	2025	5,496.4	14,726.6	4,454.3	Улсын төсөв
XIII.1.1.106	Сургуулийн барилга, спорт заал, 940 суудал /Баян-Өлгий, Өлгий сум/	УТ2001500639	2021	2025	8,800.0	13,834.3	3,709.2	Улсын төсөв
XIII.1.1.107	Сургуулийн барилга, урлаг заал, 200 суудал /Хэнтий, Мөрөн сум/	УТ2001500595	2021	2024	2,500.0	3,397.3	291.6	Улсын төсөв
XIII.1.1.108	Сургуулийн барилгыг буулгаж, шинээр барих, 960 суудал /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг, 18 дугаар хороо, 12 дугаар сургууль/	УТ2001500613	2021	2025	7,300.0	18,475.3	8,504.4	Улсын төсөв
XIII.1.1.109	Сургуулийн барилгын өргөтгөл /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг, 34 дүгээр сургууль/	УТ2001500650	2021	2024	4,700.0	7,236.7	2,827.5	Улсын төсөв
XIII.1.1.110	Сургуулийн барилгын өргөтгөл, 120 суудал /Өвөрхангай, Уянга сум, Жаргалант баг/	УТ2001500622	2021	2024	1,000.0	2,470.1	2,170.1	Улсын төсөв
XIII.1.1.111	Сургуулийн барилгын өргөтгөл, 640 суудал /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг, 13 дугаар хороо, 84 дүгээр сургууль/	УТ2101500772	2021	2024	3,800.0	5,983.7	2,385.4	Улсын төсөв
XIII.1.1.112	Сургуулийн номын сан, урлаг заалны өргөтгөл /Өвөрхангай, Арвайхээр сум, 4 дүгээр сургууль/	УТ2001500621	2021	2024	1,200.0	1,880.7	675.0	Улсын төсөв
XIII.1.1.113	Сургуулийн спорт заалны барилга /Баян-Өлгий, Баяннуур сум, 1, 3, 5 дугаар баг/	УТ2001500590	2021	2024	1,620.0	2,767.6	877.0	Улсын төсөв
XIII.1.1.114	Сургуулийн спорт заалны барилга /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг, 4 дүгээр хороо, 97 дугаар сургууль/	УТ2101500903	2021	2024	1,200.0	2,308.7	1,108.7	Улсын төсөв
XIII.1.1.115	Тусгай хэрэгцээт хүүхдийн цэцэрлэгийн барилга /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг/	УТ2001500614	2021	2024	4,000.0	6,944.6	125.3	Улсын төсөв
XIII.1.1.116	Цэцэрлэгийн барилга /Төв, Угтаалцайдам сум/	УТ2301514886	2021	2024	1,300.0	2,296.4	912.8	Улсын төсөв
XIII.1.1.117	Цэцэрлэгийн барилга, 100 ор /Баян-Өлгий, Өлгий сум, 12 дугаар баг/	УТ2001500606	2021	2024	1,500.0	2,102.1	627.2	Улсын төсөв
XIII.1.1.118	Цэцэрлэгийн барилга, 100 ор /Баян-Өлгий, Өлгий сум, 4 дүгээр баг, 20 дугаар цэцэрлэг/	УТ2001500604	2021	2024	1,500.0	2,413.6	786.3	Улсын төсөв

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Төслийн код	Хугацаа		Анхны төсөвт өртөг	2024 оны төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Эх үүсвэр
			Эхлэх	Дуусах				
XIII.1.1.119	Цэцэрлэгийн барилга, 100 ор /Улаанбаатар, Чингэлтэй дүүрэг, 16 дугаар хороо/	УТ2001500618	2021	2024	1,400.0	2,843.2	1,963.3	Улсын төсөв
XIII.1.1.120	Цэцэрлэгийн барилга, 120 ор /Булган, Хутаг-Өндөр сум/	УТ2001500649	2021	2024	994.4	1,703.6	702.1	Улсын төсөв
XIII.1.1.121	Цэцэрлэгийн барилга, 150 ор /Архангай, Төвшрүүлэх сум/	УТ2301514887	2021	2024	1,400.0	1,781.6	138.0	Улсын төсөв
XIII.1.1.122	Цэцэрлэгийн барилга, 150 ор /Архангай, Цэнхэр сум/	УТ2001500603	2021	2024	1,500.0	1,670.8	354.4	Улсын төсөв
XIII.1.1.123	Цэцэрлэгийн барилга, 150 ор /Сүхбаатар, Дарьганга сум/	УТ2001500642	2021	2024	1,600.0	3,648.9	2,130.0	Улсын төсөв
XIII.1.1.124	Цэцэрлэгийн барилга, 150 ор /Говь-Алтай, Лүн сум/	УТ2001500619	2021	2024	1,500.0	2,532.4	965.3	Улсын төсөв
XIII.1.1.125	Цэцэрлэгийн барилга, 150 ор /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг, 7 дугаар хороо/	УТ2101500879	2021	2024	1,750.0	3,851.9	2,101.9	Улсын төсөв
XIII.1.1.126	Цэцэрлэгийн барилга, 150 ор /Өвөрхангай, Арвайхээр сум/1	УТ2001500626	2021	2024	1,300.0	2,319.0	1,095.8	Улсын төсөв
XIII.1.1.127	Цэцэрлэгийн барилга, 150 ор /Өвөрхангай, Бат-Өлзий сум/	УТ2001500625	2021	2024	1,300.0	2,161.4	761.4	Улсын төсөв
XIII.1.1.128	Цэцэрлэгийн барилга, 200 ор /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг, 12 дугаар хороо, 20 дугаар цэцэрлэг/	УТ2101500847	2021	2024	1,900.0	1,888.6	1,888.6	Улсын төсөв
XIII.1.1.129	Цэцэрлэгийн барилга, 200 ор /Хэнтий, Бор-Өндөр сум/	УТ2001500597	2021	2024	2,200.0	3,288.8	1,817.4	Улсын төсөв
XIII.1.1.130	Цэцэрлэгийн барилга, 240 ор /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг, 20 дугаар хороо/	УТ2001500029	2021	2024	2,500.0	6,059.9	4,982.8	Улсын төсөв
XIII.1.1.131	Цэцэрлэгийн барилга, 280 ор /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг, 23 дугаар хороо, 211 дүгээр цэцэрлэг/	УТ2001500628	2021	2024	2,500.0	5,176.2	3,324.8	Улсын төсөв
XIII.1.1.132	Цэцэрлэгийн барилга, 50 ор /Баян-Өлгий, Булган сум, Сайхан баг/	УТ2001500605	2021	2024	750.0	1,924.0	1,076.4	Улсын төсөв
XIII.1.1.133	Цэцэрлэгийн барилгын өргөтгөл, 100 ор /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг, 4 дүгээр хороо, 145 дугаар цэцэрлэг/	УТ2001500610	2021	2024	1,265.0	3,734.6	2,469.6	Улсын төсөв
XIII.1.1.134	Цэцэрлэгийн барилгын өргөтгөл, 120 ор /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг, 2 дугаар хороо, 67 дугаар цэцэрлэг/	УТ2001500028	2021	2024	1,500.0	3,020.0	1,521.4	Улсын төсөв
XIII.1.1.135	Цэцэрлэгийн барилгын өргөтгөл, 50 ор /Увс, Ховд сум/	УТ2101500697	2021	2024	960.0	1,007.7	347.7	Улсын төсөв

/сая төгрөгөөр/

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Төслийн код	Хугацаа		Анхны төсөвт өртөг	2024 оны төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Эх үүсвэр
			Эхлэх	Дуусах				
XIII.1.1.136	Цэцэрлэгийн барилгын өргөтгөл, урлаг заал /Өвөрхангай, Хужирт сум/	УТ2001500624	2021	2024	250.0	441.6	91.7	Улсын төсөв
XIII.1.1.137	Албан бус боловсролын төвийн барилга /Сэлэнгэ, Баруундүрэн сум/	УТ2101500614	2022	2024	250.0	247.8	50.0	Улсын төсөв
XIII.1.1.138	Бага сургуулийн барилга, 160 суудал /Архангай, Эрдэнэбулган сум, 6 дугаар баг/	УТ2101500017	2022	2024	4,144.7	4,137.6	1,590.7	Улсын төсөв
XIII.1.1.139	Бага сургуулийн барилга, 160 суудал /Баян-Өлгий, Ногооннуур сум, 6 дугаар баг/	УТ2101500070	2022	2024	2,300.0	2,402.8	103.3	Улсын төсөв
XIII.1.1.140	Бага сургууль, цэцэрлэгийн цогцолборын барилга /Улаанбаатар, Багануур дүүрэг, 3 дугаар хороо/	УТ2101500839	2022	2024	3,500.0	3,500.0	124.4	Улсын төсөв
XIII.1.1.141	Бага сургууль, цэцэрлэгийн цогцолборын барилга /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг, 10 дугаар хороо/	УТ2101500874	2022	2024	4,552.7	5,351.9	3,164.4	Улсын төсөв
XIII.1.1.142	Бага сургууль, цэцэрлэгийн цогцолборын барилга /Улаанбаатар, Налайх дүүрэг, 4 дүгээр хороо/	УТ2101500875	2022	2024	4,552.7	4,355.1	260.0	Улсын төсөв
XIII.1.1.143	Бага сургууль, цэцэрлэгийн цогцолборын барилга /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг, 21 дүгээр хороо/	УТ2101500607	2022	2024	4,552.0	5,119.8	567.8	Улсын төсөв
XIII.1.1.144	Бага сургууль, цэцэрлэгийн цогцолборын барилга /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг, 33 дугаар хороо, Тахилтын эцэс/	УТ2101500872	2022	2024	4,552.7	6,122.5	3,461.4	Улсын төсөв
XIII.1.1.145	Бага сургууль, цэцэрлэгийн цогцолборын барилга /Хөвд, Жаргалант сум, 12 дугаар баг, Малчны хороолол/	УТ2101501203	2022	2024	5,150.0	4,801.9	2,903.7	Улсын төсөв
XIII.1.1.146	Багшийн хөгжлийн төвийн барилга /Хөвд, Жаргалант сум/	УТ2101501199	2022	2024	3,000.0	7,226.7	4,409.8	Улсын төсөв
XIII.1.1.147	Багшийн хөгжлийн төвийн барилга худалдан авах /Дархан-Уул, Дархан сум/	УТ2101500286	2022	2024	1,800.0	1,800.0	440.0	Улсын төсөв
XIII.1.1.148	Дотуур байрны барилга буулгаж, шинээр барих, 160 ор /Говь-Алтай, Баян-Уул сум, 1 дүгээр баг/	УТ2101500208	2022	2024	3,515.0	3,409.6	1,449.4	Улсын төсөв
XIII.1.1.149	Дотуур байрны барилга, 100 ор /Баян-Өлгий, Алтанцөлц сум/	УТ2101500095	2022	2024	2,880.1	2,760.0	1,370.0	Улсын төсөв
XIII.1.1.150	Дотуур байрны барилга, 100 ор /Увс, Наранбулаг сум/	УТ2101500689	2022	2024	2,880.1	4,617.7	1,757.8	Улсын төсөв
XIII.1.1.151	Дотуур байрны барилга, 100 ор /Хөвсгөл, Шинэ-Идэр сум/	УТ2101501307	2022	2024	2,880.1	2,880.0	1,490.0	Улсын төсөв
XIII.1.1.152	Дотуур байрны барилга, 150 ор /Булган, Дашинчилэн сум/	УТ2101500574	2022	2024	3,700.0	3,512.6	1,090.5	Улсын төсөв

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Төслийн код	Хугацаа		Анхны төсөвт өртөг	2024 оны төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Эх үүсвэр
			Эхлэх	Дуусах				
XIII.1.1.153	Дотуур байрны барилга, 150 ор /Булган, Хутаг-Өндөр сум/	УТ2101500174	2022	2024	3,200.0	3,892.7	1,903.6	Улсын төсөв
XIII.1.1.154	Дотуур байрны барилга, 150 ор /Ховд, Манхан сум, Төгрөг гол баг/	УТ2101501212	2022	2024	3,335.4	3,135.2	1,267.7	Улсын төсөв
XIII.1.1.155	Дотуур байрны барилга, 150 ор /Хөвсгөл, Цагаан-Уул сум, 6 дугаар баг/	УТ2101501271	2022	2024	2,911.8	2,889.8	380.2	Улсын төсөв
XIII.1.1.156	Дотуур байрны барилга, 160 ор /Дорнод, Баян-Уул сум/	УТ2101500351	2022	2024	2,916.2	2,910.7	961.7	Улсын төсөв
XIII.1.1.157	Дотуур байрны барилга, 160 ор /Хөвсгөл, Темербулаг сум/	УТ2101501264	2022	2025	3,229.9	5,173.5	1,965.6	Улсын төсөв
XIII.1.1.158	Монгол Улсын Их сургуулийн Хууль зүйн сургуулийн хичээлийн 3 дугаар байрыг буулгаж барих ажлын үлдэгдэл санхүүжилт /Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг/	УТ2301514895	2022	2025	28,400.0	26,006.4	7,668.4	Улсын төсөв
XIII.1.1.159	Насан туршийн боловсролын төвийн барилга Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг, 21, 27 дугаар хороо/	УТ2101500127	2022	2024	2,500.0	2,298.0	1,498.0	Улсын төсөв
XIII.1.1.160	Спорт заалны барилга, 250 суудал /Өвөрхангай, Арвайхээр сум/	УТ2101500492	2022	2024	1,200.0	1,723.2	553.2	Улсын төсөв
XIII.1.1.161	Спорт заалны барилга, 250 суудал /Өвөрхангай, Хархорин сум, 1 дүгээр сургууль/	УТ2101500493	2022	2024	1,200.0	2,175.9	1,049.1	Улсын төсөв
XIII.1.1.162	Спорт заалны барилга, 250 суудал /Өвөрхангай, Хархорин сум, 2 дугаар сургууль/	УТ2101500494	2022	2024	1,200.0	1,795.6	629.7	Улсын төсөв
XIII.1.1.163	Сургуулийн барилга буулгаж, шинээр барих 640 суудал /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг, 93 дугаар сургууль/	УТ2101500629	2022	2024	9,000.0	12,377.3	9,621.0	Улсын төсөв
XIII.1.1.164	Сургуулийн барилга буулгаж, шинээр барих, 960 суудал /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг, 11 дүгээр хороо, 28 дугаар сургууль/	УТ2101500824	2022	2024	11,000.0	10,699.2	6,467.3	Улсын төсөв
XIII.1.1.165	Сургуулийн барилга буулгаж, шинээр барих, спорт заал, 960 суудал /Орхон, Баян-Өндөр сум, 3 дугаар сургууль/	УТ2101500445	2022	2025	8,233.1	16,489.3	3,190.8	Улсын төсөв
XIII.1.1.166	Сургуулийн барилга, 160 суудал /Ховд, Мөнхсайхан сум/	УТ2101501208	2022	2025	4,900.0	5,977.0	2,886.9	Улсын төсөв
XIII.1.1.167	Сургуулийн барилга, 320 суудал /Баян-Өлгий, Цэнгэл сум/	УТ2101500073	2022	2025	7,411.7	12,367.0	4,551.3	Улсын төсөв
XIII.1.1.168	Сургуулийн барилга, 320 суудал /Увс, Завхан сум/	УТ2101500690	2022	2024	7,534.8	7,324.7	4,897.1	Улсын төсөв

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Төслийн код	Хугацаа		Анхны төсөвт өртөг	2024 оны төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Эх үүсвэр
			Эхлэх	Дуусах				
XIII.1.1.169	Сургуулийн барилга, 320 суудал /Увс, Хяргас сум/	УТ2101500682	2022	2024	7,411.7	7,342.9	3,613.3	Улсын төсөв
XIII.1.1.170	Сургуулийн барилга, 320 суудал, спорт заал /Өвөрхангай, Хужирт сум/	УТ2101500477	2022	2024	7,411.7	7,298.5	2,866.4	Улсын төсөв
XIII.1.1.171	Сургуулийн барилга, 640 суудал /Завхан, Улиастай сум, 5 дугаар баг/	УТ2101500397	2022	2024	8,157.0	11,529.8	8,157.6	Улсын төсөв
XIII.1.1.172	Сургуулийн барилга, 640 суудал /Улаанбаатар, Налайх дүүрэг, 5 дугаар хороо/	УТ2101500798	2022	2024	9,723.5	9,717.6	5,740.9	Улсын төсөв
XIII.1.1.173	Сургуулийн барилга, 640 суудал /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг, 8 дугаар хороо/	УТ2101500576	2022	2024	9,723.4	11,084.8	7,826.6	Улсын төсөв
XIII.1.1.174	Сургуулийн барилга, 640 суудал, спорт заал /Дундговь, Сайнцагаан сум/	УТ2101500370	2022	2024	9,548.3	11,235.1	7,636.5	Улсын төсөв
XIII.1.1.175	Сургуулийн барилга, 640 суудал, спорт заал /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг, 26 дугаар хороо, Олимп хотхон/	УТ2101500822	2022	2025	10,200.0	17,929.8	6,470.5	Улсын төсөв
XIII.1.1.176	Сургуулийн барилга, 640 суудал, спорт заал /Хөвсгөл, Галт сум, 5 дугаар баг/	УТ2101501256	2022	2025	10,123.0	14,447.9	8,948.8	Улсын төсөв
XIII.1.1.177	Сургуулийн барилга, 640 суудал, спорт заал /Хөвсгөл, Жаргалант сум, 5 дугаар баг/	УТ2101501257	2022	2025	10,123.0	15,105.5	9,246.8	Улсын төсөв
XIII.1.1.178	Сургуулийн барилга, 960 суудал /Увс, Улаангом сум, 1 дүгээр сургууль/	УТ2101500681	2022	2025	11,000.0	15,469.4	6,500.0	Улсын төсөв
XIII.1.1.179	Сургуулийн барилга, 960 суудал, спорт заал /Хөвсгөл, Мөрөн сум, 8 дугаар баг, Дэлгэрмөрөн цогцолбор сургууль/	УТ2101501258	2022	2024	9,898.5	13,055.0	9,484.8	Улсын төсөв
XIII.1.1.180	Сургуулийн барилга, спорт заал, 320 суудал /Завхан, Баянтэс сум/	УТ2101500628	2022	2024	6,179.9	6,164.0	4,925.9	Улсын төсөв
XIII.1.1.181	Сургуулийн барилга, урлаг заал /Дорнод, Баяндун сум, 1 дүгээр баг/	УТ2101500357	2022	2024	3,373.4	3,292.5	1,644.9	Улсын төсөв
XIII.1.1.182	Сургуулийн барилгын урлаг заал, номын сан бүхий өргөтгөлийн барилга /Өвөрхангай, Уянга сум/	УТ2101500490	2022	2024	2,000.0	2,126.6	141.1	Улсын төсөв
XIII.1.1.183	Сургуулийн барилгын өргөтгөл /Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг, 2 дугаар хороо, 31 дүгээр сургууль/	УТ2101500917	2022	2024	2,600.0	2,558.3	1,100.0	Улсын төсөв
XIII.1.1.184	Сургуулийн барилгын өргөтгөл, 320 суудал /Дархан-Уул, Дархан сум, 9 дүгээр сургууль/	УТ2101500283	2022	2024	7,411.7	7,401.4	2,608.8	Улсын төсөв
XIII.1.1.185	Сургуулийн барилгын өргөтгөл, 320 суудал /Орхон, Баян-Өндөр сум, Оюут баг/	УТ2101500443	2022	2024	7,411.7	7,406.3	3,186.5	Улсын төсөв

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Төслийн код	Хугацаа		Анхны төсөвт өртөг	2024 оны төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Эх үүсвэр
			Эхлэх	Дуусах				
XIII.1.1.186	Сургуулийн барилгын өргөтгөл, 320 суудал /Сэлэнгэ, Цагааннуур сум, 3 дугаар баг/	УТ2101500594	2022	2024	4,200.0	4,130.9	2,000.0	Улсын төсөв
XIII.1.1.187	Сургуулийн барилгын өргөтгөл, 320 суудал /Өвөрхангай, Арвайхээр сум/	УТ2101500478	2022	2024	7,411.7	6,955.9	4,246.9	Улсын төсөв
XIII.1.1.188	Сургуулийн барилгын өргөтгөл, 320 суудал, спорт заал /Хөвсгөл, Мөрөн сум, Титэм сургууль/	УТ2101501261	2022	2024	7,534.8	9,315.9	6,315.9	Улсын төсөв
XIII.1.1.189	Сургуулийн дотуур байрны барилга, 30 ор /Баян-Өлгий, Ногооннуур сум, 2 дугаар баг/	УТ2101500089	2022	2024	857.0	1,332.4	514.6	Улсын төсөв
XIII.1.1.190	Сургуулийн дотуур байрны барилга, 80 ор /Дундговь, Говь-Угтаал сум/	УТ2101500630	2022	2024	1,600.0	2,410.0	1,000.2	Улсын төсөв
XIII.1.1.191	Сургуулийн спорт заалны барилга /Баян-Өлгий, Булган сум, 4 дүгээр баг/	УТ2101500090	2022	2024	1,600.0	2,259.5	661.1	Улсын төсөв
XIII.1.1.192	Сургуулийн спорт заалны барилга /Говь-Алтай, Дарви сум/	УТ2101500243	2022	2024	500.0	1,711.1	1,362.8	Улсын төсөв
XIII.1.1.193	Сургуулийн хичээлийн байрны барилга, 160 суудал /Говь-Алтай, Дэлгэр сум, Гуулин тосгон/	УТ2101500242	2022	2024	2,853.0	2,583.3	1,326.4	Улсын төсөв
XIII.1.1.194	Тусгай хэрэгцээт хүүхдийн цэцэрлэгийн барилга, 150 ор /Улаанбаатар, Чингэлтэй дүүрэг/	УТ2101500855	2022	2025	6,175.0	6,083.0	2,000.0	Улсын төсөв
XIII.1.1.195	Цэцэрлэгийн барилга буулгаж, шинээр барих, 150 ор /Баянхонгор, Баянхонгор сум, 3 дугаар баг, "Дуурсах" 2 дугаар цэцэрлэг/	УТ2101500631	2022	2024	1,801.0	2,602.7	801.7	Улсын төсөв
XIII.1.1.196	Цэцэрлэгийн барилга буулгаж, шинээр барих, 240 ор /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг, 10 дугаар хороо, 49 дүгээр цэцэрлэг/	УТ2101500826	2022	2024	2,800.0	5,673.5	3,070.3	Улсын төсөв
XIII.1.1.197	Цэцэрлэгийн барилга буулгаж, шинээр барих, 280 ор /Булган, Булган сум, 4 дүгээр цэцэрлэг/	УТ2101500171	2022	2024	4,915.4	4,657.1	1,657.7	Улсын төсөв
XIII.1.1.198	Цэцэрлэгийн барилга буулгаж, шинээр барих, 320 ор /Говь-Алтай, Есөнбулаг сум, Харзаат баг, 6 дугаар цэцэрлэг/	УТ2101500237	2022	2024	4,319.4	4,948.0	3,104.1	Улсын төсөв
XIII.1.1.199	Цэцэрлэгийн барилга худалдан авах, 300 ор /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг, 24 дүгээр хороо/	УТ2101500666	2022	2024	4,800.0	4,800.0	3,000.0	Улсын төсөв
XIII.1.1.200	Цэцэрлэгийн барилга, 150 ор /Баян-Өлгий, Сагсай сум, 5 дугаар баг/	УТ2101500091	2022	2024	2,882.7	4,943.9	2,061.2	Улсын төсөв
XIII.1.1.201	Цэцэрлэгийн барилга, 150 ор /Баян-Өлгий, Улаанхус сум/	УТ2101500092	2022	2024	2,882.7	2,824.7	1,016.1	Улсын төсөв
XIII.1.1.202	Цэцэрлэгийн барилга, 150 ор /Говьсүмбэр, Шивээговь сум, 1 дүгээр баг/	УТ2101500264	2022	2024	2,200.0	2,135.7	700.0	Улсын төсөв

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Төслийн код	Хугацаа		Анхны төсөвт өртөг	2024 оны төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Эх үүсвэр
			Эхлэх	Дуусах				
XIII.1.1.203	Цэцэрлэгийн барилга, 150 ор /Дорнод, Хэрлэн сум, 11 дүгээр баг/	УТ2101500348	2022	2024	3,040.0	3,023.1	1,211.8	Улсын төсөв
XIII.1.1.204	Цэцэрлэгийн барилга, 150 ор /Дундговь, Дэлгэрцогт сум, 2 дугаар цэцэрлэг/	УТ2101500379	2022	2024	2,882.0	2,860.9	413.5	Улсын төсөв
XIII.1.1.205	Цэцэрлэгийн барилга, 150 ор /Дундговь, Эрдэнэдалай сум, 2 дугаар цэцэрлэг/	УТ2201511865	2022	2025	2,094.0	3,346.7	2,061.5	Улсын төсөв
XIII.1.1.206	Цэцэрлэгийн барилга, 150 ор /Төв, Жаргалант сум/	УТ2101500650	2022	2024	1,500.0	2,560.7	1,061.0	Улсын төсөв
XIII.1.1.207	Цэцэрлэгийн барилга, 150 ор /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг, 23 дугаар хороо/	УТ2101500860	2022	2024	2,882.8	3,177.9	658.5	Улсын төсөв
XIII.1.1.208	Цэцэрлэгийн барилга, 150 ор /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг, 43 дугаар хороо/	УТ2101500861	2022	2024	2,882.8	3,816.9	1,018.7	Улсын төсөв
XIII.1.1.209	Цэцэрлэгийн барилга, 150 ор /Ховд, Булган сум, Баянсудал баг/	УТ2101501195	2022	2024	4,168.6	3,789.9	688.4	Улсын төсөв
XIII.1.1.210	Цэцэрлэгийн барилга, 150 ор /Хөвсгөл, Мөрөн сум, 7 дугаар цэцэрлэг/	УТ2101501289	2022	2024	3,750.0	3,667.0	1,831.4	Улсын төсөв
XIII.1.1.211	Цэцэрлэгийн барилга, 150 ор /Өвөрхангай, Арвайхээр сум/2	УТ2101500491	2022	2024	2,000.0	3,756.3	1,756.3	Улсын төсөв
XIII.1.1.212	Цэцэрлэгийн барилга, 200 ор /Сэлэнгэ, Сүхбаатар сум, 4 дүгээр баг/	УТ2101500595	2022	2025	4,154.0	6,399.4	2,566.0	Улсын төсөв
XIII.1.1.213	Цэцэрлэгийн барилга, 200 ор /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг, 24 дүгээр хороо/	УТ2101500827	2022	2024	4,154.0	4,141.3	400.0	Улсын төсөв
XIII.1.1.214	Цэцэрлэгийн барилга, 200 ор /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг, 18 дугаар хороо/	УТ2101500865	2022	2024	4,154.0	4,134.2	251.4	Улсын төсөв
XIII.1.1.215	Цэцэрлэгийн барилга, 200 ор /Хэнтий, Биндэр сум/	УТ2101501369	2022	2024	4,154.0	4,700.6	605.3	Улсын төсөв
XIII.1.1.216	Цэцэрлэгийн барилга, 240 ор /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг, 2 дугаар хороо/	УТ2101500919	2022	2024	3,200.0	3,199.7	2,899.7	Улсын төсөв
XIII.1.1.217	Цэцэрлэгийн барилга, 240 ор /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг, 40 дүгээр хороо/	УТ2101500884	2022	2024	3,000.0	2,854.0	1,200.0	Улсын төсөв
XIII.1.1.218	Цэцэрлэгийн барилга, 240 ор /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг, 42 дугаар хороо/	УТ2101500885	2022	2024	3,000.0	2,769.8	900.3	Улсын төсөв
XIII.1.1.219	Цэцэрлэгийн барилга, 50 ор /Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг/	УТ2101500985	2022	2024	1,522.7	1,520.9	500.0	Улсын төсөв
XIII.1.1.220	Цэцэрлэгийн барилга, 75 ор /Говь-Алтай, Чандмань сум/	УТ2101500238	2022	2024	1,563.0	2,211.6	1,407.2	Улсын төсөв
XIII.1.1.221	Цэцэрлэгийн барилгын өргөтгөл, 50 ор /Өвөрхангай, Баянгол сум, 6 дугаар баг/	УТ2101500501	2022	2024	400.0	564.1	164.1	Улсын төсөв

/сая төгрөгөөр/

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Төслийн код	Хугацаа		Анхны төсөвт өртөг	2024 оны төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Эх үүсвэр
			Эхлэх	Дуусах				
XIII.1.1.222	Цэцэрлэгийн барилгын өргөтгөл, 50 ор /Өвөрхангай, Хайрхандулаан сум, 6 дугаар баг/	УТ2101500502	2022	2024	400.0	508.7	108.7	Улсын төсөв
XIII.1.1.223	Цэцэрлэгийн барилгын өргөтгөл, 50 ор /Өвөрхангай, Хархорин сум/	УТ2101500503	2022	2024	400.0	498.2	98.2	Улсын төсөв
XIII.1.1.224	Цэцэрлэгийн өргөтгөлийн барилга, 200 ор /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг, 198 дугаар цэцэрлэг/	УТ2101500992	2022	2024	4,452.6	4,449.4	100.0	Улсын төсөв
XIII.1.1.225	Шинээр баригдаж байгаа сургуулийн дотуур байрны барилгын гадна инженерийн шугам сүлжээ /Говь-Алтай, Жаргалан сум/	УТ2101500223	2022	2024	369.2	342.3	21.4	Улсын төсөв
XIII.1.1.226	Шинээр баригдаж байгаа сургуулийн дотуур байрны барилгын гадна инженерийн шугам сүлжээ /Говь-Алтай, Төгрөг сум/	УТ2101500222	2022	2024	392.8	371.2	78.6	Улсын төсөв
XIII.1.1.227	Шинээр баригдаж байгаа сургууль, цэцэрлэгийн барилгын гадна инженерийн шугам сүлжээ /Говь-Алтай, Дэлгэр сум/	УТ2101500206	2022	2024	980.0	1,619.1	81.1	Улсын төсөв
	Шинэ					711,631.3	231,803.4	
XIII.1.1.228	Анагаахын шинжлэх ухааны үндэсний их сургуулийн салбар сургуулийн цогцолборын барилга /Дорноговь, Сайншанд сум/	УТ2401502400	2024	2026		25,101.6	7,530.5	Улсын төсөв
XIII.1.1.229	Бага сургуулийн өргөтгөлийн барилга, 320 суудал /Дорнод, Хэрлэн сум, 12 дугаар сургууль/	УТ2401502403	2024	2026		6,915.2	2,074.6	Улсын төсөв
XIII.1.1.230	Багшийн хөгжлийн ордны барилга /Баянхонгор, Баянхонгор сум/	УТ2401501739	2024	2026		7,227.3	2,168.2	Улсын төсөв
XIII.1.1.231	Биеийн тамирын талбай /Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг, 6 дугаар сургууль/	УТ2401502466	2024	2024		390.0	390.0	Улсын төсөв
XIII.1.1.232	Дотуур байрны барилга /Гев, Баянчандмань сум/	УТ2401502428	2024	2026		3,500.0	1,050.0	Улсын төсөв
XIII.1.1.233	Дотуур байрны барилга, 100 ор /Архангай, Төвшрүүлэх сум/	УТ2401501686	2024	2025		3,085.7	1,542.8	Улсын төсөв
XIII.1.1.234	Дотуур байрны барилга, 100 ор /Говь-Алтай, Дэлгэр сум/	УТ2401502390	2024	2026		2,916.4	874.9	Улсын төсөв
XIII.1.1.235	Дотуур байрны барилга, 100 ор /Ховд, Зэрэг сум/	УТ2401502550	2024	2025		3,085.7	1,542.8	Улсын төсөв
XIII.1.1.236	Дотуур байрны барилга, 100 ор /Өвөрхангай, Уянга сум, 2 дугаар сургууль/	УТ2401502446	2024	2026		2,924.8	877.4	Улсын төсөв
XIII.1.1.237	Дотуур байрны барилга, 150 ор /Булган, Хангал сум, Хялганат тосгон/	УТ2401500595	2024	2025		3,343.3	1,671.7	Улсын төсөв

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Төслийн код	Хугацаа		Анхны төсөвт өртөг	2024 оны төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Эх үүсвэр
			Эхлэх	Дуусах				
XIII.1.1.238	Дотуур байрны барилга, 150 ор /Хөвсгөл, Цэцэрлэг сум/	УТ2401502556	2024	2026		3,000.0	900.0	Улсын төсөв
XIII.1.1.239	Дотуур байрны барилга, 160 суудал /Увс, Өмнөговь сум, 5 дугаар баг/	УТ2401502431	2024	2026		5,480.3	1,644.1	Улсын төсөв
XIII.1.1.240	Дотуур байрны барилга, 240 ор /Хөвсгөл, Галт сум/	УТ2401502557	2024	2026		9,237.6	2,771.3	Улсын төсөв
XIII.1.1.241	Дотуур байрны барилга, 75 ор /Сэлэнгэ, Мандал сум, Түнхэл тосгон/	УТ2401502421	2024	2024		2,278.4	2,278.4	Улсын төсөв
XIII.1.1.242	Ерөнхий боловсролын сургуулийн олон улсын стандарт хөтөлбөр хэрэгжүүлэх, дотуур байр, спорт цогцолборын барилга /Увс, Улаангом сум, 1 дүгээр сургууль/	УТ2401502432	2024	2026		7,451.6	2,235.5	Улсын төсөв
XIII.1.1.243	Монгол Улсын Консерваторийн цогцолборын барилга /Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг/	УТ2401502455	2024	2026		27,016.0	8,104.8	Улсын төсөв
XIII.1.1.244	Номын сан, урлаг заал бүхий сургуулийн барилгын өргөтгөл, 240 суудал /Өвөрхангай, Баянгол сум/	УТ2401502369	2024	2026		3,000.0	900.0	Улсын төсөв
XIII.1.1.245	Спорт заалны барилга /Сэлэнгэ, Сүхбаатар сум, 2 дугаар сургууль/	УТ2401502422	2024	2024		1,568.4	1,568.4	Улсын төсөв
XIII.1.1.246	Спорт заалны барилга /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг, 9 дүгээр хороо, 79 дүгээр сургууль/	УТ2401502476	2024	2025		1,693.1	846.5	Улсын төсөв
XIII.1.1.247	Спорт заалны барилга, 250 суудал /Өвөрхангай, Гучин-Ус сум/	УТ2401502472	2024	2026		2,850.0	855.0	Улсын төсөв
XIII.1.1.248	Спорт заалны барилга, 250 суудал /Өвөрхангай, Уянга сум, 2 дугаар сургууль/	УТ2401502477	2024	2026		2,850.7	855.2	Улсын төсөв
XIII.1.1.249	Сургуулийн барилга /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг, 27 дугаар хороо/	УТ2401502478	2024	2026		13,094.3	4,000.0	Улсын төсөв
XIII.1.1.250	Сургуулийн барилга буулгаж шинээр барих, 1500 суудал, /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг, 5 дугаар хороо, 30 дугаар сургууль/	УТ2401502479	2024	2026		24,976.0	7,492.8	Улсын төсөв
XIII.1.1.251	Сургуулийн барилга, 1500 суудал /Дархан-Уул, Дархан сум/	УТ2401502395	2024	2026		24,976.0	7,492.8	Улсын төсөв
XIII.1.1.252	Сургуулийн барилга, 240 ор /Хөвд, Манхан сум/	УТ2401502370	2024	2025		4,514.5	2,257.3	Улсын төсөв
XIII.1.1.253	Сургуулийн барилга, 250 суудал /Баянхонгор, Жаргалант сум/	УТ2401502383	2024	2026		8,282.9	2,484.9	Улсын төсөв
XIII.1.1.254	Сургуулийн барилга, 320 суудал /Булган, Баян-Агт сум/	УТ2401501090	2024	2026		6,947.0	2,084.1	Улсын төсөв

/сая төгрөгөөр/

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Төслийн код	Хугацаа		Анхны төсөвт өртөг	2024 оны төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Эх үүсвэр
			Эхлэх	Дуусах				
XIII.1.1.255	Сургуулийн барилга, 320 суудал /Булган, Сайхан сум/	УТ2401502386	2024	2026		5,078.8	1,523.6	Улсын төсөв
XIII.1.1.256	Сургуулийн барилга, 320 суудал /Дорноговь, Даланжаргалан сум/	УТ2401502401	2024	2025		7,896.3	2,000.0	Улсын төсөв
XIII.1.1.257	Сургуулийн барилга, 320 суудал /Увс, Бөхмөрөн сум/	УТ2401501049	2024	2026		9,507.7	2,852.3	Улсын төсөв
XIII.1.1.258	Сургуулийн барилга, 320 суудал /Увс, Давст сум/	УТ2401502433	2024	2026		9,507.7	2,852.3	Улсын төсөв
XIII.1.1.259	Сургуулийн барилга, 320 суудал /Хөвсгөл, Алаг-Эрдэнэ сум/	УТ2401502558	2024	2026		9,507.7	2,852.3	Улсын төсөв
XIII.1.1.260	Сургуулийн барилга, 320 суудал /Хөвсгөл, Алаг-Цагааннуур сум/	УТ2401502559	2024	2026		8,161.8	2,448.5	Улсын төсөв
XIII.1.1.261	Сургуулийн барилга, 320 суудал /Хөвсгөл, Хархорин сум/	УТ2401502416	2024	2026		5,571.6	1,671.5	Улсын төсөв
XIII.1.1.262	Сургуулийн барилга, 320 суудал, спорт заал /Хөвсгөл, Алаг-Эрдэнэ сум, Хатгал тосгон/	УТ2401502560	2024	2026		9,507.7	2,852.3	Улсын төсөв
XIII.1.1.263	Сургуулийн барилга, 480 суудал /Дархан-Уул, Орхон сум/	УТ2401502396	2024	2026		11,241.0	3,372.3	Улсын төсөв
XIII.1.1.264	Сургуулийн барилга, 640 суудал /Баянхонгор, Баянхонгор сум, Соого сейкео сургууль/	УТ2401502156	2024	2026		13,329.0	3,998.7	Улсын төсөв
XIII.1.1.265	Сургуулийн барилга, 640 суудал /Говь-Алтай, Есөнбулаг сум, Хангайшир-Эрдэм цогцолбор/	УТ2401502391	2024	2026		11,748.7	3,524.6	Улсын төсөв
XIII.1.1.266	Сургуулийн барилга, 640 суудал /Сэлэнгэ, Мандал сум, 2 дугаар сургууль/	УТ2401502423	2024	2026		11,366.1	3,409.8	Улсын төсөв
XIII.1.1.267	Сургуулийн барилга, 640 суудал /Сүхбаатар, Баруун-Урт сум, 3 дугаар сургууль/	УТ2401502420	2024	2026		14,915.0	3,000.0	Улсын төсөв
XIII.1.1.268	Сургуулийн барилга, 640 суудал, дотуур байрны барилга, 100 ор /Сүхбаатар, Мөнххаан сум/	УТ2401501789	2024	2026		19,015.1	5,704.5	Улсын төсөв
XIII.1.1.269	Сургуулийн барилга, 960 суудал /Орхон, Баян-Өндөр сум, Данж баг, 7 дугаар хороолол/	УТ2401502413	2024	2026		15,795.2	4,738.6	Улсын төсөв
XIII.1.1.270	Сургуулийн барилга, 960 суудал /Орхон, Баян-Өндөр сум, Оюут баг, 2А хороолол/	УТ2401502414	2024	2026		15,795.2	4,738.6	Улсын төсөв
XIII.1.1.271	Сургуулийн барилга, 960 суудал /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг, 34 дүгээр хороо/	УТ2401502480	2024	2026		15,795.2	4,000.0	Улсын төсөв
XIII.1.1.272	Сургуулийн барилга, спорт заал, 320 суудал /Өвөрхангай, Баян-Өндөр сум, 5 дугаар баг/	УТ2401502503	2024	2026		8,500.0	2,550.0	Улсын төсөв
XIII.1.1.273	Сургуулийн барилгын өргөтгөл, 160 суудал /Архангай, Эрдэнэбулган сум, 3 дугаар сургууль/	УТ2401502371	2024	2025		3,607.1	1,803.6	Улсын төсөв

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Төслийн код	Хугацаа		Анхны төсөвт өртөг	2024 оны төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Эх үүсвэр
			Эхлэх	Дуусах				
XIII.1.1.274	Сургуулийн барилгын өргөтгөл, 160 суудал /Дорнод, Сэргэлэн сум/	УТ2401502404	2024	2026		3,995.2	1,198.6	Улсын төсөв
XIII.1.1.275	Сургуулийн барилгын өргөтгөл, 160 суудал /Хэнтий, Галшар сум/	УТ2401501301	2024	2026		3,808.7	1,142.6	Улсын төсөв
XIII.1.1.276	Сургуулийн барилгын өргөтгөл, 240 суудал /Баянхонгор, Баянхонгор сум, Эрдэм сургууль/	УТ2401501061	2024	2026		8,272.9	2,481.9	Улсын төсөв
XIII.1.1.277	Сургуулийн барилгын өргөтгөл, 320 суудал /Говьсүмбэр, Сүмбэр сум, 5 дугаар сургууль/	УТ2401500243	2024	2026		12,878.5	3,863.5	Улсын төсөв
XIII.1.1.278	Сургуулийн барилгын өргөтгөл, 320 суудал /Дорнод, Хэрлэн сум, Шинэ Хөгжил сургууль/	УТ2401502405	2024	2026		9,507.7	2,852.3	Улсын төсөв
XIII.1.1.279	Сургуулийн барилгын өргөтгөл, 320 суудал /Орхон, Баян-Өндөр сум, Баянцагаан баг/	УТ2401502367	2024	2026		7,406.3	2,200.0	Улсын төсөв
XIII.1.1.280	Сургуулийн барилгын өргөтгөл, 320 суудал /Гөв, Зуунмод сум, 5 дугаар сургууль/	УТ2401502429	2024	2026		9,507.7	2,852.3	Улсын төсөв
XIII.1.1.281	Сургуулийн барилгын өргөтгөл, 320 суудал /Хөвд, Жаргалант сум, 2 дугаар баг, 7 дугаар сургууль/	УТ2401502551	2024	2026		9,507.7	2,852.3	Улсын төсөв
XIII.1.1.282	Сургуулийн барилгын өргөтгөл, 320 суудал /Хөвсгөл, Мөрөн сум, Гурван-Эрдэнэ сургууль/	УТ2401502561	2024	2026		7,436.4	2,230.9	Улсын төсөв
XIII.1.1.283	Сургуулийн барилгын өргөтгөл, 320 суудал /Өвөрхангай, Арвайхээр сум, 2 дугаар сургууль/	УТ2401502417	2024	2026		5,086.3	1,525.9	Улсын төсөв
XIII.1.1.284	Сургуулийн барилгын өргөтгөл, 320 суудал, /Говьсүмбэр, Сүмбэр сум, 1 дүгээр сургууль/	УТ2401502392	2024	2026		7,811.3	2,343.4	Улсын төсөв
XIII.1.1.285	Сургуулийн барилгын өргөтгөл, 640 суудал /Завхан, Улиастай сум/	УТ2401502408	2024	2026		11,748.7	3,524.6	Улсын төсөв
XIII.1.1.286	Сургуулийн барилгын өргөтгөл, 640 суудал /Гөв, Зуунмод сум, Хүмүүн цогцолбор сургуулийн А байр/	УТ2401502430	2024	2026		13,274.7	3,982.4	Улсын төсөв
XIII.1.1.287	Сургуулийн барилгын өргөтгөл, 640 суудал /Хөвсгөл, Мөрөн сум, Эрдмийн далай цогцолбор сургууль/	УТ2401502562	2024	2026		11,633.2	3,490.0	Улсын төсөв
XIII.1.1.288	Сургуулийн барилгын өргөтгөл, 960 суудал /Дархан-Уул, Дархан сум, 10 дугаар баг, Оюуны ирээдүй цогцолбор сургууль/	УТ2401502397	2024	2026		19,635.0	5,890.5	Улсын төсөв
XIII.1.1.289	Сургуулийн дотуур байрны барилга, 100 ор /Орхон, Баян-Өндөр сум, Ирээдүйн одод сургууль/	УТ2401502415	2024	2025		2,916.3	1,458.2	Улсын төсөв
XIII.1.1.290	Сургуулийн спорт заалны барилга /Хэнтий, Баян-Овоо сум/	УТ2411800153	2024	2026		3,157.0	947.1	Улсын төсөв
XIII.1.1.291	Сургуулийн урлаг заал, гал тогооны барилгын өргөтгөл /Хэнтий, Хэрлэн сум, Хан Хэнтий цогцолбор сургууль/	УТ2401502568	2024	2026		2,200.0	660.0	Улсын төсөв

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Төслийн код	Хугацаа		Анхны төсөвт өртөг	2024 оны төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Эх үүсвэр
			Эхлэх	Дуусах				
XIII.1.1.292	Тусгай хэрэгцээт хүүхдийн цэцэрлэгийн барилга, 150 ор /Өвөрхангай, Арвайхээр сум, 13 дугаар баг/	УТ2401502418	2024	2025		4,261.6	2,130.8	Улсын төсөв
XIII.1.1.293	Тусгай хэрэгцээт хүүхдийн яслийн барилга, 60 ор /Булган, Булган сум/	УТ2401502387	2024	2025		2,904.7	1,452.3	Улсын төсөв
XIII.1.1.294	Цэцэрлэгийн барилга /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг, 14 дүгээр хороо, Консулын 6-9 дүгээр удамж/	УТ2401502484	2024	2025		6,132.9	1,839.9	Улсын төсөв
XIII.1.1.295	Цэцэрлэгийн барилга /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг, 4 дүгээр хороо, Монгол цэргийн музейн урд талд/	УТ2401502485	2024	2025		6,132.9	1,839.9	Улсын төсөв
XIII.1.1.296	Цэцэрлэгийн барилга буулгаж, шинээр барих, 240 ор /Архангай, Эрдэнэбулган сум, 5 дугаар цэцэрлэг/	УТ2401502372	2024	2026		8,830.0	2,649.0	Улсын төсөв
XIII.1.1.297	Цэцэрлэгийн барилга худалдан авах, 75 ор /Ховд, Жаргалант сум/	УТ2401502552	2024	2025		1,560.0	780.0	Улсын төсөв
XIII.1.1.298	Цэцэрлэгийн барилга, 100 ор /Дархан-Уул, Дархан сум, 15 дугаар баг/	УТ2401502398	2024	2025		3,473.9	1,736.9	Улсын төсөв
XIII.1.1.299	Цэцэрлэгийн барилга, 100 ор /Дархан-Уул, Дархан сум, Малчин баг/	УТ2401500399	2024	2026		3,831.5	1,149.5	Улсын төсөв
XIII.1.1.300	Цэцэрлэгийн барилга, 100 ор /Завхан, Отгон сум/	УТ2401501517	2024	2025		2,387.0	1,193.5	Улсын төсөв
XIII.1.1.301	Цэцэрлэгийн барилга, 100 ор /Завхан, Эрдэнэхайрхан сум/	УТ2401502410	2024	2026		2,615.5	784.6	Улсын төсөв
XIII.1.1.302	Цэцэрлэгийн барилга, 100 ор /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг, 7 дугаар хороо/	УТ2401502490	2024	2026		3,473.8	1,042.1	Улсын төсөв
XIII.1.1.303	Цэцэрлэгийн барилга, 150 ор /Архангай, Эрдэнэбулган сум, 14 дүгээр цэцэрлэг/	УТ2401502375	2024	2026		4,246.9	1,274.1	Улсын төсөв
XIII.1.1.304	Цэцэрлэгийн барилга, 150 ор /Архангай, Эрдэнэбулган сум, 3 дугаар цэцэрлэг/	УТ2401502376	2024	2026		3,473.9	1,042.2	Улсын төсөв
XIII.1.1.305	Цэцэрлэгийн барилга, 150 ор /Архангай, Эрдэнэбулган сум, 8 дугаар цэцэрлэг/	УТ2401502377	2024	2026		4,371.4	1,311.4	Улсын төсөв
XIII.1.1.306	Цэцэрлэгийн барилга, 150 ор /Архангай, Өгийнуур сум/	УТ2401502373	2024	2026		3,473.8	1,042.1	Улсын төсөв
XIII.1.1.307	Цэцэрлэгийн барилга, 150 ор /Архангай, Өлзийт сум/	УТ2401502374	2024	2026		3,473.8	1,042.1	Улсын төсөв
XIII.1.1.308	Цэцэрлэгийн барилга, 150 ор /Дархан-Уул, Дархан сум, 14 дүгээр баг/	УТ2401502399	2024	2025		5,557.5	2,778.8	Улсын төсөв
XIII.1.1.309	Цэцэрлэгийн барилга, 150 ор /Дорноговь, Сайншанд сум/	УТ2401502402	2024	2025		3,321.2	1,660.6	Улсын төсөв

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Төслийн код	Хугацаа		Анхны төсөвт өртөг	2024 оны төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Эх үүсвэр
			Эхлэх	Дуусах				
XIII.1.1.310	Цэцэрлэгийн барилга, 150 ор /Дорнод, Матад сум/	УТ2401502407	2024	2026		3,473.8	1,042.1	Улсын төсөв
XIII.1.1.311	Цэцэрлэгийн барилга, 150 ор /Завхан, Улиастай сум/	УТ2401502411	2024	2025		3,473.8	1,736.9	Улсын төсөв
XIII.1.1.312	Цэцэрлэгийн барилга, 150 ор /Орхон, Баян-Өндөр сум, Оюут баг, 2а хороолол/	УТ2401502366	2024	2025		3,473.8	1,800.0	Улсын төсөв
XIII.1.1.313	Цэцэрлэгийн барилга, 150 ор /Увс, Тэс сум/	УТ2401502435	2024	2026		3,473.8	1,042.1	Улсын төсөв
XIII.1.1.314	Цэцэрлэгийн барилга, 150 ор /Улаанбаатар, Чингэлтэй дүүрэг/	УТ2401502571	2024	2025		3,321.2	1,820.0	Улсын төсөв
XIII.1.1.315	Цэцэрлэгийн барилга, 150 ор /Ховд, Жаргалант сум, 12 дугаар баг, 4 дүгээр цэцэрлэг/	УТ2401502553	2024	2026		3,473.9	1,042.2	Улсын төсөв
XIII.1.1.316	Цэцэрлэгийн барилга, 150 ор /Ховд, Жаргалант сум, 5 дугаар баг, 6 дугаар цэцэрлэг/	УТ2401502554	2024	2026		3,473.9	1,042.2	Улсын төсөв
XIII.1.1.317	Цэцэрлэгийн барилга, 150 ор /Хөвсгөл, Мөрөн сум, 8 дугаар цэцэрлэг/	УТ2401502563	2024	2025		3,119.4	1,559.7	Улсын төсөв
XIII.1.1.318	Цэцэрлэгийн барилга, 150 ор /Хөвсгөл, Мөрөн сум/	УТ2401502564	2024	2026		4,411.0	1,323.3	Улсын төсөв
XIII.1.1.319	Цэцэрлэгийн барилга, 150 ор /Хөвсгөл, Цагааннуур сум/	УТ2401502565	2024	2025		4,411.3	2,205.7	Улсын төсөв
XIII.1.1.320	Цэцэрлэгийн барилга, 200 ор /Хэнтий, Батноров сум/	УТ2411800155	2024	2026		3,919.0	1,175.7	Улсын төсөв
XIII.1.1.321	Цэцэрлэгийн барилга, 240 ор /Ховд, Жаргалант сум, 7 дугаар баг, 2 дугаар цэцэрлэг/	УТ2401500716	2024	2026		5,200.0	1,560.0	Улсын төсөв
XIII.1.1.322	Цэцэрлэгийн барилга, 280 суудал /Баянхонгор, Баянхонгор сум/	УТ2401502384	2024	2026		5,354.6	1,606.4	Улсын төсөв
XIII.1.1.323	Цэцэрлэгийн барилга, 300 ор /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг, 7 дугаар хороо/	УТ2401502492	2024	2025		3,469.6	1,500.0	Улсын төсөв
XIII.1.1.324	Цэцэрлэгийн барилга, 50 ор /Архангай, Цэцэрлэг сум/	УТ2401502378	2024	2025		1,602.1	801.0	Улсын төсөв
XIII.1.1.325	Цэцэрлэгийн барилга, 100 ор /Хөвсгөл, Алаг-Эрдэнэ сум, Хатгал тосгон/	УТ2401502566	2024	2025		3,119.4	1,559.7	Улсын төсөв
XIII.1.1.326	Цэцэрлэгийн барилгыг буулгаж, шинээр барих, 100 ор /Булган, Булган сум, 6 дугаар цэцэрлэг/	УТ2401502388	2024	2025		3,724.4	1,862.2	Улсын төсөв
XIII.1.1.327	Цэцэрлэгийн барилгын өргөтгөл /Өвөрхангай, Богд сум/	УТ2401502527	2024	2024		600.0	600.0	Улсын төсөв
XIII.1.1.328	Цэцэрлэгийн барилгын өргөтгөл, 50 ор /Сэлэнгэ, Шаамар сум, Дулаанхан тосгон/	УТ2401502425	2024	2025		1,602.1	801.0	Улсын төсөв

/сая төгрөгөөр/

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Төслийн код	Хугацаа		Анхны төсөвт өртөг	2024 оны төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Эх үүсвэр
			Эхлэх	Дуусах				
XIII.1.1.329	Цэцэрлэгийн барилгын өргөтгөл, 50 ор /Өвөрхангай, Бүрд сум, 5 дугаар баг/	УТ2401502528	2024	2024		600.0	600.0	Улсын төсөв
XIII.1.1.330	Цэцэрлэгийн барилгын өргөтгөл, 50 ор /Өвөрхангай, Зунбаян-Улаан сум, 3 дугаар баг/	УТ2401502529	2024	2024		600.0	600.0	Улсын төсөв
XIII.1.1.331	Цэцэрлэгийн барилгын өргөтгөл, 75 ор /Булган, Рашаант сум/	УТ2401502389	2024	2025		2,433.2	1,216.6	Улсын төсөв
XIII.1.1.332	Цэцэрлэгийн гадна талбайн тохижилт /Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг, 3 дугаар хороо, 68 дугаар цэцэрлэг/	УТ2401502496	2024	2024		200.0	200.0	Улсын төсөв
XIII.1.1.333	Цэцэрлэгийн өргөтгөлийн барилга, 120 ор /Говьсүмбэр, Сүмбэр сум, 6 дугаар цэцэрлэг/	УТ2401502393	2024	2025		3,001.4	1,500.7	Улсын төсөв
XIII.1.1.334	Яслийн барилга буулгаж, шинээр барих, 120 ор /Хэнтий, Хэрлэн сум, 4 дүгээр баг/	УТ2401502569	2024	2026		3,240.2	972.1	Улсын төсөв
XIII.1.2	II. Их засвар				7,695.0	7,577.9	2,711.9	
	Шилжих				7,695.0	7,577.9	2,711.9	
XIII.1.2.1	Бага сургуулийн барилгын өргөтгөлийн их засвар /Хөвсгөл, Арбулаг сум, Сүмбэр баг/	УТ2001500662	2020	2024	175.0	172.4	54.1	Улсын төсөв
XIII.1.2.2	Бага сургууль, дотуур байрны барилгын өргөтгөлийн их засвар /Хөвсгөл, Цэцэрлэг сум, Могойн гол баг/	УТ2001500668	2020	2024	175.0	163.0	40.1	Улсын төсөв
XIII.1.2.3	Дотуур байрны барилгын их засвар /Завхан, Отгон сум/	УТ2401501421	2020	2024	445.0	445.0	91.0	Улсын төсөв
XIII.1.2.4	Сургууль, цэцэрлэгийн барилгын их засвар /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг/	УТ2001500676	2021	2024	2,000.0	2,110.0	177.4	Улсын төсөв
XIII.1.2.5	Хөдөө, аж ахуйн их сургуулийн харьяа Агрозоологи, бизнесийн сургуулийн барилгын их засвар /Дархан-Уул, Дархан сум/	УТ2101500302	2022	2024	2,900.0	2,899.1	1,149.2	Улсын төсөв
XIII.1.2.6	Цэцэрлэгүүдийн шүдний кабинет, тохижилт /Улаанбаатар, Чингэлтэй дүүрэг/	УТ2101501060	2022	2024	2,000.0	1,788.3	1,200.0	Улсын төсөв
XIII.1.3	III. Тоног төхөөрөмж				13,310.0	61,674.6	51,267.7	
	Шилжих				13,310.0	11,315.0	3,608.1	
XIII.1.3.1	Багш хөгжлийн танхимын тоног төхөөрөмж, тохижилт /Улаанбаатар, Чингэлтэй дүүрэг/	УТ2101500973	2022	2024	2,510.0	2,332.1	1,184.0	Улсын төсөв
XIII.1.3.2	Боловсролын байгууллагуудын тоног төхөөрөмж /Гөв/	УТ2101500654	2022	2024	1,700.0	1,573.8	140.0	Улсын төсөв

/сая төгрөгөөр/

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Төслийн код	Хугацаа		Анхны төсөвт өртөг	2024 оны төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Эх үүсвэр
			Эхлэх	Дуусах				
XIII.1.3.3	Ерөнхий боловсролын сургуулийн сурагчдад зориулсан автобус /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг/	УТ2101500856	2022	2025	5,400.0	5,400.0	2,000.0	Улсын төсөв
XIII.1.3.4	Сургуулийн өмнөх боловсролын байгууллагын тоног төхөөрөмж /Завхан/	УТ2101500415	2022	2024	500.0	436.2	44.2	Улсын төсөв
XIII.1.3.5	Сургууль, цэцэрлэгийн тоног төхөөрөмж /Дундговь/	УТ2101500385	2022	2024	700.0	626.8	70.5	Улсын төсөв
XIII.1.3.6	Сургууль, цэцэрлэгийн тоног төхөөрөмж /Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг/	УТ2101500963	2022	2024	2,000.0	554.1	69.4	Улсын төсөв
XIII.1.3.7	Цэцэрлэг, сургуулийн тоног төхөөрөмж /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг, 4, 5, 6, 8, 13, 14, 15, 16, 18, 25, 26 дугаар хороо/	УТ2101501002	2022	2024	500.0	392.0	100.0	Улсын төсөв
	Шинэ					50,359.6	47,659.6	
XIII.1.3.8	Боловсрол, шинжлэх ухааны салбарын тоног төхөөрөмж /Улсын хэмжээнд/	УТ2401502549	2024	2024		30,000.0	30,000.0	Улсын төсөв
XIII.1.3.9	Боловсролын байгууллагын тоног төхөөрөмж /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг/	УТ2401502468	2024	2024		500.0	500.0	Улсын төсөв
XIII.1.3.10	Боловсролын салбарын тоног төхөөрөмж /Баян-Өлгий/	УТ2401502379	2024	2024		300.0	300.0	Улсын төсөв
XIII.1.3.11	Боловсролын салбарын тоног төхөөрөмж /Булган/	УТ2401502385	2024	2024		200.0	200.0	Улсын төсөв
XIII.1.3.12	Боловсролын салбарын тоног төхөөрөмж /Завхан/	УТ2401502412	2024	2024		500.0	500.0	Улсын төсөв
XIII.1.3.13	Боловсролын салбарын тоног төхөөрөмж /Говь-Алтай/	УТ2401502570	2024	2024		1,500.0	1,500.0	Улсын төсөв
XIII.1.3.14	Боловсролын салбарын тоног төхөөрөмж /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг, 1, 2, 3, 7, 9, 10, 11, 12, 17, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 27, 28, 29, 30, 32, 33, 34, 35, 37 дугаар хороо/	УТ2401502469	2024	2024		1,000.0	1,000.0	Улсын төсөв
XIII.1.3.15	Боловсролын салбарын тоног төхөөрөмж /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг/	УТ2401502573	2024	2024		3,000.0	3,000.0	Улсын төсөв
XIII.1.3.16	Боловсролын салбарын тоног төхөөрөмж /Хөвсгөл/	УТ2401502555	2024	2025		1,000.0	500.0	Улсын төсөв
XIII.1.3.17	Боловсролын салбарын тоног төхөөрөмж /Өмнөговь/	УТ2401502419	2024	2024		2,000.0	2,000.0	Улсын төсөв
XIII.1.3.18	Боловсролын салбарын тоног төхөөрөмж /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг/	УТ2401502475	2024	2025		4,000.0	1,800.0	Улсын төсөв

/сая төгрөгөөр/

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Төслийн код	Хугацаа		Анхны төсөвт өртөг	2024 оны төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Эх үүсвэр
			Эхлэх	Дуусах				
XIII.1.3.19	Малчдын хүүхдийн сургуулийн өмнөх боловсролын тоног төхөөрөмж /Баянхонгор/	УТ2401502381	2024	2024		1,000.0	1,000.0	Улсын төсөв
XIII.1.3.20	Сургуулийн тоног төхөөрөмж /Баян-Өлгий, Булган сум, 2 дугаар сургууль/	УТ2401502380	2024	2024		100.0	100.0	Улсын төсөв
XIII.1.3.21	Сургуулийн тоног төхөөрөмж /Увс, Сагил, Наранбулаг, Өлгий сум/	УТ2401502434	2024	2024		535.0	535.0	Улсын төсөв
XIII.1.3.22	Сургуулийн тоног төхөөрөмж /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг, 163 дугаар сургууль/	УТ2401502483	2024	2024		375.0	375.0	Улсын төсөв
XIII.1.3.23	Сургуулийн өмнөх боловсролын байгууллагын тоног төхөөрөмж /Дорнод, Хэрлэн сум/	УТ2401502406	2024	2024		49.6	49.6	Улсын төсөв
XIII.1.3.24	Сургууль, цэцэрлэгийн багш нарын тоног төхөөрөмж /Сэлэнгэ/	УТ2401502424	2024	2024		300.0	300.0	Улсын төсөв
XIII.1.3.25	Сургууль, цэцэрлэгийн тоног төхөөрөмж /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг/	УТ2401502467	2024	2024		4,000.0	4,000.0	Улсын төсөв
XIII.2	Шинжлэх ухаан				103,000.0	163,759.2	33,530.6	
XIII.2.1	I. Барилга байгууламж				98,000.0	158,770.3	30,289.4	
	<i>Шилжих</i>				98,000.0	158,770.3	30,289.4	
XIII.2.1.1	Шинжлэх ухааны судалгааны лаборатори, спорт танхимын барилга /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг, 13 дугаар хороо/	УТ2101501043	2012	2024	4,000.0	4,278.6	289.4	Улсын төсөв
XIII.2.1.2	Шинжлэх ухааны хүрээлэнгүүдийн нэгдсэн цогцолбор /Улаанбаатар/	УТ2001500725	2020	2025	94,000.0	154,491.7	30,000.0	Улсын төсөв
XIII.2.4	IV. ТЭЗҮ				5,000.0	4,988.9	3,241.2	
	<i>Шилжих</i>				5,000.0	4,988.9	3,241.2	
XIII.2.4.1	Эрдэнэт шинжлэх ухаан технологийн паркийн техник, эдийн засгийн үндэслэл /Орхон, Баян-Өндөр сум/	УТ2101500441	2022	2024	5,000.0	4,988.9	3,241.2	Улсын төсөв
XIII.3	Мэргэжлийн боловсрол, сургалтын байгууллага				2,162.0	44,115.4	15,626.7	
XIII.3.1	I. Барилга байгууламж				2,162.0	43,083.7	14,595.0	
	<i>Шилжих</i>				2,162.0	10,557.7	3,923.3	

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Төслийн код	Хугацаа		Анхны төсөвт өртөг	2024 оны төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Эх үүсвэр
			Эхлэх	Дуусах				
XIII.3.1.1	Хөдөө Аж Ахуйн Их Сургуулийн Мэргэжлийн сургалт, үйлдвэрлэлийн төвийн хичээлийн байр /Орхон, Баян-Өндөр сум/	УТ2001500173	2013	2024	2,162.0	10,557.7	3,923.3	Улсын төсөв
	<i>Шинэ</i>					32,526.0	10,671.7	
XIII.3.1.2	Мэргэжлийн сургалт үйлдвэрлэлийн төвийн дотуур байрны барилга, 150 ор /Баянхонгор, Баянхонгор сум/	УТ2401502382	2024	2025		4,569.5	2,284.8	Улсын төсөв
XIII.3.1.3	Политехник коллежийн дотуур байрны барилга, 150 ор /Завхан, Улиастай сум/	УТ2401501258	2024	2026		4,569.5	1,370.8	Улсын төсөв
XIII.3.1.4	Политехник коллежийн цогцолборын барилга, 800 суудал /Хөвсгөл, Мөрөн сум/	УТ2401500498	2024	2026		19,220.0	5,766.0	Улсын төсөв
XIII.3.1.5	Хөгжим бүжгийн коллежийн дотуур байрны барилга, 150 ор /Завхан, Улиастай сум/	УТ2401502409	2024	2026		4,167.0	1,250.1	Улсын төсөв
XIII.3.3	III. Тоног төхөөрөмж					1,031.7	1,031.7	
	<i>Шинэ</i>					1,031.7	1,031.7	
XIII.3.3.1	Политехник коллежийн тоног төхөөрөмж /Говьсүмбэр, Сүмбэр сум/	УТ2401501638	2024	2024		1,031.7	1,031.7	Улсын төсөв
XIV	СОЁЛЫН САЙД					239,073.6	154,889.1	
XIV.1	I. Барилга байгууламж					216,976.7	133,783.3	
	<i>Шилжих</i>					216,976.7	92,440.1	
XIV.1.1	"Төв халх" дуулалт жүжгийн театр /Дундговь, Сайнцагаан сум/	УТ2003400730	2011	2025	6,800.0	10,543.7	2,000.0	Улсын төсөв
XIV.1.2	Хөгжимт жүжгийн театрын барилга, 800 суудал /Завхан, Улиастай сум/	УТ2003400767	2011	2024	3,000.0	19,410.4	5,881.9	Улсын төсөв
XIV.1.3	Аймгийн хөгжимт драмын театрын барилга /Архангай, Эрдэнэбулган сум/	УТ2103400012	2012	2024	7,100.0	20,967.3	6,985.1	Улсын төсөв
XIV.1.4	Аймгийн хөгжимт драмын "Ойрад" театрын барилга /Увс, Улаангом сум/	УТ1903400003	2019	2024	6,800.0	11,628.1	814.4	Улсын төсөв
XIV.1.5	Дүүргийн соёлын ордны барилга /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг, 5 дугаар хороо/	УТ2003400775	2019	2024	8,500.0	17,964.3	336.3	Улсын төсөв
XIV.1.6	Музейн барилга /Дорнод, Хэрлэн сум/	УТ2003400776	2019	2024	3,000.0	4,478.5	849.2	Улсын төсөв

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Төслийн код	Хугацаа		Анхны төсөвт өртөг	2024 оны төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Эх үүсвэр
			Эхлэх	Дуусах				
XIV.1.7	Солийн Данзаны нэрэмжит музей, цэцэрлэгт хүрээлэн /Архангай, Хотонт сум/	УТ2103400039	2019	2024	1,000.0	1,141.0	205.9	Улсын төсөв
XIV.1.8	Соёлын төвийн барилга, 200 суудал /Завхан, Нямрег сум/	УТ2003400747	2019	2024	1,200.0	1,567.4	705.6	Улсын төсөв
XIV.1.9	Соёлын төвийн барилга, 240 суудал /Хөвсгөл, Арбулаг сум/	УТ2003400755	2019	2024	1,230.0	2,923.1	1,182.7	Улсын төсөв
XIV.1.10	Соёлын төвийн барилга, 240 суудал /Өвөрхангай, Баянгол сум/	УТ2003400771	2019	2024	1,230.0	2,129.6	616.0	Улсын төсөв
XIV.1.11	Байгалийн түүхийн музейн барилга /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг/	УТ2003400774	2020	2025	94,460.1	130,618.4	30,000.0	Улсын төсөв
XIV.1.12	Дуу бүжгийн "Боржигин" чуулгын барилга /Говьсүмбэр/	УТ2003400769	2020	2024	3,500.0	8,261.7	2,205.3	Улсын төсөв
XIV.1.13	Музейн барилга /Өвөрхангай, Арвайхээр сум/	УТ2003400777	2020	2024	5,000.0	7,549.4	727.9	Улсын төсөв
XIV.1.14	Соёл, спортын төвийн барилга, 250 суудал /Гөв, Баянжаргалан сум/	УТ2103401414	2020	2024	1,200.0	3,648.6	2,055.9	Улсын төсөв
XIV.1.15	Соёлын төвийн барилга, 240 суудал /Баянхонгор, Өлзийт сум/	УТ2003400739	2020	2024	1,300.0	1,908.3	128.5	Улсын төсөв
XIV.1.16	Соёлын төвийн барилга, 250 суудал /Дундговь, Дэлгэрцогт сум/	УТ2003400742	2020	2024	1,000.0	1,449.3	125.6	Улсын төсөв
XIV.1.17	Соёлын төвийн барилга, 300 суудал /Баян-Өлгий, Толбо сум/	УТ2003400759	2020	2024	1,683.2	2,763.2	786.4	Улсын төсөв
XIV.1.18	Ахмадын урлаг, соёлын төвийн барилга /Хөвсгөл, Мөрөн сум/	УТ2003400785	2021	2024	500.0	779.5	167.0	Улсын төсөв
XIV.1.19	Монголын Үндэсний археологи, палеонтолог, угсаатны музей, лаборатори /Гөв, Зуунмод сум/	УТ2003400788	2021	2025	18,000.0	26,177.7	8,137.3	Улсын төсөв
XIV.1.20	Музей, номын сангийн цогцолбор /Дархан-Уул, Дархан сум/	УТ2003400784	2021	2024	5,000.0	15,600.5	6,280.5	Улсын төсөв
XIV.1.21	Саран хөхөө театрын барилга, 700 суудал /Дорноговь, Сайншанд сум, 7 дугаар баг/	УТ2003400789	2021	2024	9,500.0	18,503.1	7,033.8	Улсын төсөв
XIV.1.22	Соёлын төвийн барилга, 240 суудал /Булган, Бугат сум/	УТ2003400787	2021	2024	1,595.5	1,648.8	464.6	Улсын төсөв
XIV.1.23	Соёлын төвийн барилга, 300 суудал /Сүхбаатар, Баяндэлгэр сум/	УТ2003400783	2021	2024	1,988.5	2,285.8	1,140.0	Улсын төсөв
XIV.1.24	Аймгийн номын сангийн барилга /Өмнөговь, Даланзадгад сум/	УТ2103400525	2022	2024	4,200.0	4,159.3	977.4	Улсын төсөв
XIV.1.25	Кино театрын барилга /Хөвд, Жаргалант сум/	УТ2103401202	2022	2025	2,453.8	5,432.9	2,896.6	Улсын төсөв

/сая төгрөгөөр/

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Төслийн код	Хугацаа		Анхны төсөвт өртөг	2024 оны төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Эх үүсвэр
			Эхлэх	Дуусах				
XIV.1.26	Олон угсаатны театрын барилга /Ховд, Жаргалант сум/	УТ2103400029	2022	2025	16,021.1	15,758.5	4,000.0	Улсын төсөв
XIV.1.27	Соёлын төвийн барилга /Өвөрхангай, Баруунбаян-Улаан сум/	УТ2103400498	2022	2024	500.0	1,707.9	1,207.9	Улсын төсөв
XIV.1.28	Соёлын төвийн барилга, 250 суудал /Говь-Алтай, Халиун сум/	УТ2103400371	2022	2024	2,292.1	3,195.1	1,949.1	Улсын төсөв
XIV.1.29	Соёлын төвийн барилга, 400 суудал /Өвөрхангай, Хужирт сум/	УТ2103400484	2022	2024	2,500.0	3,223.3	743.2	Улсын төсөв
XIV.1.30	Төв Монголын байгаль, түүх, соёлын цогцолборын барилга /Архангай, Эрдэнэбулган сум/	УТ2103400232	2022	2024	4,422.4	4,075.3	1,836.2	Улсын төсөв
	Шинэ					113,719.7	41,343.3	
XIV.1.31	Соёл, спортын төвийн барилга /Хөвсгөл, Цэцэрлэг сум/	УТ2403401117	2024	2026		5,634.2	1,690.3	Улсын төсөв
XIV.1.32	Соёлын ордны барилга, 850 суудал /Улаанбаатар, Багануур дүүрэг, 1 дүгээр хороо/	УТ2403401114	2024	2025		8,487.5	4,243.7	Улсын төсөв
XIV.1.33	Соёлын төвийн барилга /Архангай, Өгийнуур сум/	УТ2403401084	2024	2026		4,231.9	1,269.6	Улсын төсөв
XIV.1.34	Соёлын төвийн барилга /Дорноговь, Дэлгэрэх сум/	УТ2403400618	2024	2026		4,191.9	1,257.6	Улсын төсөв
XIV.1.35	Соёлын төвийн барилга /Дорноговь, Эрдэнэ сум/	УТ2403401111	2024	2026		3,456.9	1,037.1	Улсын төсөв
XIV.1.36	Соёлын төвийн барилга /Сэлэнгэ, Зүүнбүрэн сум/	УТ2403401094	2024	2026		3,886.0	1,165.8	Улсын төсөв
XIV.1.37	Соёлын төвийн барилга /Сүхбаатар, Онгон сум, 5 дугаар баг/	УТ2403400088	2024	2026		4,184.0	1,255.2	Улсын төсөв
XIV.1.38	Соёлын төвийн барилга /Увс, Малчин сум/	УТ2403401099	2024	2026		3,750.0	755.0	Улсын төсөв
XIV.1.39	Соёлын төвийн барилга, 200 суудал /Завхан, Дөрвөлжин сум/	УТ2403400682	2024	2026		4,512.5	1,353.8	Улсын төсөв
XIV.1.40	Соёлын төвийн барилга, 200 суудал /Завхан, Отгон сум/	УТ2403401092	2024	2026		4,512.5	1,353.8	Улсын төсөв
XIV.1.41	Соёлын төвийн барилга, 200 суудал /Хөвсгөл, Ханх сум/	УТ2403401119	2024	2025		4,135.1	2,067.6	Улсын төсөв
XIV.1.42	Соёлын төвийн барилга, 240 суудал /Булган, Бүрэгхангай сум/	УТ2403400348	2024	2026		3,831.9	1,149.6	Улсын төсөв
XIV.1.43	Соёлын төвийн барилга, 250 суудал (Дундговь, Баянжаргалан сум/	УТ2403401091	2024	2025		2,868.9	1,434.5	Улсын төсөв

/сая төгрөгөөр/

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Төслийн код	Хугацаа		Анхны төсөвт өртөг	2024 оны төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Эх үүсвэр
			Эхлэх	Дуусах				
XIV.1.44	Соёлын төвийн барилга, 250 суудал /Дундговь, Дэлгэрхангай сум/	УТ2403400532	2024	2025		2,868.9	1,434.5	Улсын төсөв
XIV.1.45	Соёлын төвийн барилга, 250 суудал /Өвөрхангай, Төгрөг сум, 1 дүгээр баг/	УТ2403401112	2024	2026		2,712.0	813.6	Улсын төсөв
XIV.1.46	Соёлын төвийн барилга, 300 суудал /Гөв, Бүрэн сум/	УТ2403400359	2024	2026		3,400.3	1,020.1	Улсын төсөв
XIV.1.47	Соёлын төвийн барилга, 400 суудал /Сэлэнгэ, Ерөө сум/	УТ2403401095	2024	2025		3,885.9	1,943.0	Улсын төсөв
XIV.1.48	Соёлын төвийн барилга, 400 суудал /Сэлэнгэ, Хүдэр сум/	УТ2403401096	2024	2025		3,627.2	1,813.6	Улсын төсөв
XIV.1.49	Соёлын төвийн барилга, 400 суудал /Хөвсгөл, Галт сум, 5 дугаар баг/	УТ2403401120	2024	2025		5,650.0	2,825.0	Улсын төсөв
XIV.1.50	Соёлын төвийн өргөтгөл, шинэчлэл /Увс, Зүүнхангай сум/	УТ2403401100	2024	2024		952.3	952.3	Улсын төсөв
XIV.1.51	Төв номын сангийн барилга /Булган, Булган сум/	УТ2403401086	2024	2025		3,130.2	1,565.1	Улсын төсөв
XIV.1.52	Хөгжимт драмын театрын барилга, 890 суудал /Хөвсгөл, Мөрөн сум/	УТ2403401121	2024	2026		29,809.6	8,942.9	Улсын төсөв
XIV.2	II. Их засвар				6,096.9	6,450.4	1,616.6	
	Шилжих				6,096.9	6,450.4	1,616.6	
XIV.2.1	Соёлын ордны гадна тохижилт /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг, 5 дугаар хороо/	УТ2003400792	2020	2024	2,000.0	2,528.8	362.0	Улсын төсөв
XIV.2.2	Улсын Драммын Эрдмийн Театрын барилгын их засвар /Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг/	УТ2103400887	2022	2024	2,373.4	2,198.1	909.9	Улсын төсөв
XIV.2.3	Чойжин ламын сүм музейн сэргээн засвар /Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг/	УТ2103400842	2022	2024	1,723.5	1,723.5	344.7	Улсын төсөв
XIV.3	III. Тоног төхөөрөмж				16,000.0	28,844.2	19,489.2	
	Шилжих				16,000.0	5,800.0	945.0	
XIV.3.1	"Хүүхэд залуучуудын театр"-ын тоног төхөөрөмж /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг/	УТ2103400780	2022	2024	5,000.0	5,000.0	145.0	Улсын төсөв
XIV.3.2	Үндэсний номын сангийн өргөтгөлийн тоног төхөөрөмж /Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг/	УТ2103400761	2022	2024	11,000.0	800.0	800.0	Улсын төсөв
	Шинэ					23,044.2	18,544.2	

/сая төгрөгөөр/

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Төслийн код	Хугацаа		Анхны төсөвт өртөг	2024 оны төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Эх үүсвэр
			Эхлэх	Дуусах				
XIV.3.3	Аймгийн хөгжимт драмын театрын тоног төхөөрөмж /Архангай, Эрдэнэбулган сум/	УТ2403401083	2024	2025		3,000.0	1,500.0	Улсын төсөв
XIV.3.4	Музейн тоног төхөөрөмж /Увс, Улаангом сум/	УТ2403401098	2024	2024		100.0	100.0	Улсын төсөв
XIV.3.5	Музейн тоног төхөөрөмж /Өвөрхангай, Арвайхээр сум/	УТ2403400669	2024	2026		2,000.0	600.0	Улсын төсөв
XIV.3.6	Орон нутаг судлах танхимын тоног төхөөрөмж /Өмнөговь, Ноён сум/	УТ2403401093	2024	2024		65.1	65.1	Улсын төсөв
XIV.3.7	Орон нутгийн музейн соёлын өвийн тоног төхөөрөмж /Говь-Алтай, Есөнбулаг сум/	УТ2403401087	2024	2025		3,200.0	1,600.0	Улсын төсөв
XIV.3.8	Соёлын салбарын тоног төхөөрөмж /Дундговь, Говьсүмбэр/	УТ2403401089	2024	2024		2,500.0	2,500.0	Улсын төсөв
XIV.3.9	Соёлын салбарын тоног төхөөрөмж /Гөвь/	УТ2403401087	2024	2024		1,000.0	1,000.0	Улсын төсөв
XIV.3.10	Соёлын салбарын тоног төхөөрөмж /Улсын хэмжээнд/	УТ2403401116	2024	2024		10,000.0	10,000.0	Улсын төсөв
XIV.3.11	Соёлын салбарын тоног төхөөрөмж /Хөвсгөл/	УТ2403401118	2024	2024		300.0	300.0	Улсын төсөв
XIV.3.12	Соёлын төвийн тоног төхөөрөмж /Булган, Бугат сум/	УТ2403401085	2024	2024		300.0	300.0	Улсын төсөв
XIV.3.13	Соёлын төвийн тоног төхөөрөмж /Говь-Алтай, Эрдэнэ, Бугат, Баян-Уул, Жаргалан, Дэлгэр сум/	УТ2403401088	2024	2024		519.1	519.1	Улсын төсөв
XIV.3.14	Соёлын төвийн тоног төхөөрөмж /Увс, Тэс сум/	УТ2403401101	2024	2024		60.0	60.0	Улсын төсөв
XV	ЗАМ, ТЭЭВРИЙН ХӨГЖЛИЙН САЙД					891,326.6	2,274,116.3	601,708.7
XV.1	Авто зам					886,026.6	2,228,919.2	588,668.9
XV.1.1	И. Барилга байгууламж					878,576.6	2,221,279.9	587,577.4
	<i>Шилжих</i>					878,576.6	1,132,389.6	260,902.4
XV.1.1.1	Аймгийн төвийн 4 дүгээр тойргийн хатуу хучилттай авто зам, 9.1 км /Сүхбаатар, Баруун-Урт сум/	УТ2002800827	2019	2024	5,700.0	5,741.1	212.0	Улсын төсөв
XV.1.1.2	Аймгийн төвийн хатуу хучилттай авто зам, дугуйн зам, 5.5 км /Дорнод, Хэрлэн сум/	УТ2002800864	2019	2024	10,900.0	10,925.7	977.0	Улсын төсөв
XV.1.1.3	Аймгийн төвийн хатуу хучилттай зам, 2.8 км хүртэл /Увс, Улаангом сум, 1 дүгээр баг/	УТ2302814294	2019	2024	2,000.0	1,939.8	158.1	Улсын төсөв

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Төслийн код	Хугацаа		Анхны төсөвт өртөг	2024 оны төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Эх үүсвэр
			Эхлэх	Дуусах				
XV.1.1.4	Багануур-Мөнгөнморьт чиглэлийн хатуу хучилттай авто зам, 60 км /Төв, Мөнгөнморьт сум/	УТ2002800867	2019	2025	48,000.0	52,102.0	4,491.1	Улсын төсөв
XV.1.1.5	Мянганы замын хэвтээ тэнхлэгийн Орхон гол-Их тамир чиглэлийн гүүр, авто замын ажлын эхлэл, 63 км /Архангай, Батцэнгэл сум/	УТ2002800829	2019	2025	69,000.0	71,070.5	14,705.9	Улсын төсөв
XV.1.1.6	Ривер Хилс хотхоноос Зайсангийн гудамж хүртэлх хатуу хучилттай авто зам, зогсоол, 1 км /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг, 11 дүгээр хороо/	УТ1902850003	2019	2024	1,500.0	1,575.0	159.0	Улсын төсөв
XV.1.1.7	Сумын төвийн хатуу хучилттай авто зам, 2 км /Дундговь, Эрдэнэдалай сум/	УТ2002800836	2019	2024	1,800.0	2,057.1	311.6	Улсын төсөв
XV.1.1.8	Сумын төвийн хатуу хучилттай авто зам, 3 км /Завхан, Их-Уул сум/	УТ2102800423	2019	2024	2,000.0	2,025.0	254.5	Улсын төсөв
XV.1.1.9	Хувьсгалчдын гудамжнаас хорооны цогцолбор хүртэлх авто зам, 0.9 км /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг/	УТ2002850412	2019	2024	890.0	866.9	91.0	Улсын төсөв
XV.1.1.10	Дүүргийн соёлын төв дагуух хатуу хучилттай авто зам, 1.6 км /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг, 5 дугаар хороо/	УТ2002800824	2020	2024	1,800.0	1,977.4	621.8	Улсын төсөв
XV.1.1.11	Сумын төвийн бетон авто зам, 8.3 км /Хөвсгөл, Таригалан сум/	УТ2002800833	2020	2024	10,294.4	10,398.2	30.8	Улсын төсөв
XV.1.1.12	Сумын төвийн хатуу хучилттай авто зам /Хөвд, Жаргалант сум, Баатархайрхан, Бичиг баг/	УТ2002800835	2020	2024	913.0	962.6	94.6	Улсын төсөв
XV.1.1.13	Тоосгоны 20 дугаар гудамжнаас Хангай зах хүртэлх хатуу хучилттай авто зам, 1 км /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг, 6 дугаар хороо/	УТ2002800843	2020	2024	1,500.0	1,599.3	743.1	Улсын төсөв
XV.1.1.14	Босоо тэнхлэг ба шинэ хотхоны авто зам /Дорнод, Хэрлэн сум/	УТ2002800019	2021	2024	2,000.0	2,157.5	1,525.9	Улсын төсөв
XV.1.1.15	Гэр хорооллын дундах авто замын дэд бүтцийг сайжруулах, шинэчлэх /Улаанбаатар, Чингэлтэй дүүрэг/	УТ2102800815	2021	2024	3,000.0	2,963.8	832.8	Улсын төсөв
XV.1.1.16	Ентүм зочид буудлаас 3, 4 дүгээр байрны хойд талын уулзвар хүртэлх авто зам, Хийдийн 60 автомашини зогсоол, Жинст баг, Хөгжил хорооллын доод талаас 3, 4 дүгээр гудамжинд хатуу хучилттай авто зам /Говь-Алтай, Есөнбулаг сум/	УТ2002800035	2021	2024	3,200.0	3,124.7	1,656.5	Улсын төсөв
XV.1.1.17	Зуунмод сумын төвөөс Хөшигийн хөндийн шинэ нисэх онгоцны буудал чиглэлийн хатуу хучилттай авто зам /Төв, Зуунмод сум/	УТ2102801371	2021	2024	8,161.7	9,051.8	1,243.1	Улсын төсөв

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Төслийн код	Хугацаа		Анхны төсөвт өртөг	2024 оны төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Эх үүсвэр
			Эхлэх	Дуусах				
XV.1.1.18	Аймгийн төвийн хатуу хучилттай авто зам, 10 км /Говь-Алтай, Есенбулаг сум/	УТ2102800193	2022	2024	10,001.9	9,964.3	5,329.5	Улсын төсөв
XV.1.1.19	Аймгийн шинэ суурьшлын бүсийн хатуу хучилттай авто зам, 10 км /Баянхонгор, Баянхонгор сум/	УТ2102800135	2022	2024	8,000.0	7,995.2	2,000.0	Улсын төсөв
XV.1.1.20	Баян-Уул сумаас Ульхан боомт хүртэлх хатуу хучилттай авто зам, 50 км /Дорнод, Баян-Уул сум/	УТ2102800333	2022	2025	49,820.0	84,892.6	20,892.6	Улсын төсөв
XV.1.1.21	Дорнод аймгийн Хэрлэн сумаас Хавиргын боомт чиглэлийн хатуу хучилттай авто зам, 124.5 км /Дорнод/	УТ2102800331	2022	2025	114,044.9	187,003.4	35,500.0	Улсын төсөв
XV.1.1.22	Норовлин сумаас Баян-Уул чиглэлийн хатуу хучилттай авто зам, 68.3 км /Хэнтий, Норовлин сум, Дорнод, Баян-уул сум/	УТ2102801338	2022	2025	66,740.0	75,380.7	18,500.0	Улсын төсөв
XV.1.1.23	Орхон-Хишиг-Өндөр-Гурванбулаг сум чиглэлийн хатуу хучилттай авто замын үргэлжлэл, 31.08 км /Булган, Хишиг-Өндөр сум/	УТ2102800162	2022	2024	29,900.0	29,880.0	11,753.7	Улсын төсөв
XV.1.1.24	Сумын төвийн хатуу хучилттай авто зам, 6.9 км /Говьсүмбэр, Шивээговь сум/	УТ2102800262	2022	2024	5,355.6	5,337.9	3,086.7	Улсын төсөв
XV.1.1.25	Төв аймгийн Угтаалцайдам, Цээл, Заамар сумдыг холбох хатуу хучилттай авто зам, 122.4 км /Төв, Угтаалцайдам, Цээл, Заамар сум/	УТ2102800632	2022	2026	115,862.7	185,396.8	30,886.3	Улсын төсөв
XV.1.1.26	Улаанбаатар-Дархан чиглэлийн авто замаас Борнуур сумын Дуган хад ам хүртэлх хатуу хучилттай авто зам, 8.5 км /Төв, Борнуур сум/	УТ2102800640	2022	2025	8,500.0	11,402.1	4,194.3	Улсын төсөв
XV.1.1.27	Улаанбаатар-Чингис хот чиглэлийн авто замаас Өмнөдэлгэр сум хүртэлх хатуу хучилттай авто зам, 52.5 км /Хэнтий, Жаргалтхаан, Өмнөдэлгэр сум/	УТ2102801343	2022	2025	53,910.0	53,709.0	17,629.8	Улсын төсөв
XV.1.1.28	Ховд-Алтай чиглэлийн авто замаас Чандмань сум хүртэлх хатуу хучилттай авто зам, 56.9 км /Ховд/	УТ2102801188	2022	2025	43,597.0	41,635.9	15,654.2	Улсын төсөв
XV.1.1.29	Хужирт-Бат-Өлзий чиглэлийн хатуу хучилттай авто зам, 49 км /Өвөрхангай, Бат-Өлзий сум/	УТ2102800470	2022	2025	51,600.0	67,941.3	18,000.0	Улсын төсөв
XV.1.1.30	Өндөр-Улаан багийн Донгой багаас Чулуут сум хүртэлх хатуу хучилттай авто зам, 65.8 км /Архангай, Ихтамир, Чулуут сум/	УТ2102800005	2022	2025	39,456.3	39,452.7	17,604.5	Улсын төсөв
XV.1.1.31	Өндөрхаан-Норовлин чиглэлийн хатуу хучилттай авто замын үргэлжлэл, 130 км /Хэнтий, Батноров, Норовлин сум/	УТ2102801334	2022	2025	109,129.0	151,859.4	31,762.1	Улсын төсөв
	Шинэ					1,088,890.2	326,675.0	

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Төслийн код	Хугацаа		Анхны төсөвт өртөг	2024 оны төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Эх үүсвэр
			Эхлэх	Дуусах				
XV.1.1.32	A0302 авто замаас Хайрхандулаан сум хүртэлх хатуу хучилттай авто зам, 3.8 км /Өвөрхангай, Арвайхээр сум/	УТ2402800532	2024	2025		2,693.7	1,346.8	Улсын төсөв
XV.1.1.33	Аймгийн төвийн доторх хатуу хучилттай авто зам /Дархан-Уул, Дархан сум, 4, 5 дугаар баг/	УТ2402804351	2024	2026		4,986.0	1,350.0	Улсын төсөв
XV.1.1.34	Аймгийн төвийн доторх хатуу хучилттай авто замын 2 дугаар үе шаг /Дархан-Уул, Дархан сум/	УТ2402804352	2024	2025		34,547.8	17,273.9	Улсын төсөв
XV.1.1.35	Аймгийн төвийн хатуу хучилттай авто зам, 5.5 км /Дорнод, Хэрлэн сум/	УТ2402804355	2024	2025		3,900.0	1,950.0	Улсын төсөв
XV.1.1.36	Аймгийн төвийн хатуу хучилттай авто зам, 6.3 км /Сэлэнгэ, Сүхбаатар сум/	УТ2402804366	2024	2026		9,444.6	2,833.4	Улсын төсөв
XV.1.1.37	Аймгийн төвийн хатуу хучилттай авто замын үргэлжлэл, 15.6 км /Говь-Алтай, Есөнбулаг сум/	УТ2402804346	2024	2026		15,611.6	4,683.5	Улсын төсөв
XV.1.1.38	Аймгийн төвийн хатуу хучилттай авто замын өргөтгөл /Сүхбаатар, Баруун-Урт сум/	УТ2402800161	2024	2025		4,276.7	3,956.8	Улсын төсөв
XV.1.1.39	Баруун тойруугийн хатуу хучилттай авто замын шинэчлэл /Увс, Улаангом сум/	УТ2402804370	2024	2026		3,602.0	1,080.6	Улсын төсөв
XV.1.1.40	Баруун-Урт-Сүхбаатар чиглэлийн хатуу хучилттай авто зам, 61.9 км, гүүр, 24 у/м /Сүхбаатар, Баруун-Урт, Сүхбаатар сум/	УТ2402800160	2024	2025		11,146.9	5,573.4	Улсын төсөв
XV.1.1.41	Батсүмбэр сумаас Ахмад настны үндэсний төв хүртэлх хатуу хучилттай авто зам, гүүр, 10.7 км /Гөв, Батсүмбэр сум/	УТ2402804369	2024	2026		13,338.9	4,001.7	Улсын төсөв
XV.1.1.42	Баяндалай-Гурвантэс чиглэлийн хатуу хучилттай авто зам, 80 км /Өмнөговь, Баяндалай, Гурвантэс сум/	УТ2402804362	2024	2025		16,776.3	8,388.1	Улсын төсөв
XV.1.1.43	Баянхонгор-Шаргалжуут чиглэлийн хатуу хучилттай авто зам, 54.18 км /Баянхонгор, Өлзийт, Эрдэнэцогт сум/	УТ2402804339	2024	2025		12,323.4	6,161.7	Улсын төсөв
XV.1.1.44	Бор-Өндөр-Хэрлэн чиглэлийн хатуу хучилттай авто зам, 179.7 км /Хэнтий, Баянмөнх, Дархан, Бор-Өндөр сум/	УТ2402804408	2024	2026		216,979.6	30,000.0	Улсын төсөв
XV.1.1.45	Булган-Орхон-Хишиг-Өндөр-Гурванбулаг сум чиглэлийн хатуу хучилттай авто зам /Булган/	УТ2402804341	2024	2025		13,374.1	6,687.1	Улсын төсөв
XV.1.1.46	Дүүргийн хатуу хучилттай авто зам, замын шинэчлэл, гүүрэн байгууламж /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг/	УТ2402804384	2024	2024		22,950.0	22,950.0	Улсын төсөв

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Төслийн код	Хугацаа		Анхны төсөвт өртөг	2024 оны төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Эх үүсвэр
			Эхлэх	Дуусах				
XV.1.1.47	Ерөө сумын төвөөс Бугант чиглэлийн хатуу хучилттай авто замын эхний үе шат, 27.8 км /Сэлэнгэ, Ерөө сум/	УТ2402804364	2024	2025		11,890.8	5,945.4	Улсын төсөв
XV.1.1.48	Жаргалтхаан-Дэлгэрхаан чиглэлийн хатуу хучилттай авто зам, 59.2 км /Хэнтий, Жаргалтхаан, Дэлгэрхаан сум/	УТ2402804409	2024	2026		59,344.3	15,000.0	Улсын төсөв
XV.1.1.49	Жаргалтхаан-Өмнөдэлгэр чиглэлийн авто замаас Биндэр чиглэлийн хатуу хучилттай авто зам, 127.5 км /Хэнтий, Өмнөдэлгэр, Баян-Адарга, Биндэр, Хэрлэн сум/	УТ2402804410	2024	2026		263,595.4	33,000.0	Улсын төсөв
XV.1.1.50	Нутгийн зам төслийн хүрээнд хэрэгжүүлэх хатуу хучилттай авто зам /Ховд, Булган, Буянт, Жаргалант сум/	УТ2402804405	2024	2025		22,661.8	11,330.9	Улсын төсөв
XV.1.1.51	Сумыг хатуу хучилттай авто замтай холбох авто замын эхлэл /Говь-Алтай, Дэлгэр сум/	УТ2402804347	2024	2026		5,000.0	1,500.0	Улсын төсөв
XV.1.1.52	Сумын төвийн хатуу хучилттай авто зам /Сүхбаатар, Асгат сум/	УТ2402804363	2024	2026		4,259.0	1,277.7	Улсын төсөв
XV.1.1.53	Сумын төвийн хатуу хучилттай авто зам /Өвөрхангай, Хайрхандулаан сум/	УТ2402804378	2024	2026		2,693.7	808.1	Улсын төсөв
XV.1.1.54	Сумын төвийн хатуу хучилттай авто зам, 1.5 км /Архангай, Булган сум/	УТ2402804333	2024	2025		2,554.7	1,277.3	Улсын төсөв
XV.1.1.55	Сумын төвийн хатуу хучилттай авто зам, 1.5 км /Архангай, Цахир сум/	УТ2402804334	2024	2025		2,554.7	1,277.3	Улсын төсөв
XV.1.1.56	Сумын төвийн хатуу хучилттай авто зам, 1.5 км /Булган, Гурванбулаг сум/	УТ2402804342	2024	2025		1,500.0	750.0	Улсын төсөв
XV.1.1.57	Сумын төвийн хатуу хучилттай авто зам, 1.7 км /Булган, Сайхан сум/	УТ2402804343	2024	2025		1,500.0	450.0	Улсын төсөв
XV.1.1.58	Сумын төвийн хатуу хучилттай авто зам, 10.3 км /Сэлэнгэ, Мандал сум/	УТ2402804365	2024	2026		10,006.8	3,002.0	Улсын төсөв
XV.1.1.59	Сумын төвийн хатуу хучилттай авто зам, 2.0 км /Булган, Баян-Агт сум/	УТ2402804344	2024	2026		2,200.0	660.0	Улсын төсөв
XV.1.1.60	Сумын төвийн хатуу хучилттай авто зам, 2.5 км /Баян-Өлгий, Дэлүүн сум/	УТ2402804337	2024	2025		3,200.0	1,600.0	Улсын төсөв
XV.1.1.61	Сумын төвийн хатуу хучилттай авто зам, 3.4 км /Говьсүмбэр, Баянтал сум/	УТ2402804349	2024	2025		4,673.1	2,336.6	Улсын төсөв
XV.1.1.62	Сумын төвийн хатуу хучилттай авто зам, 4.2 км /Булган, Хилиг-Өндөр сум/	УТ2402804330	2024	2026		5,322.1	1,596.6	Улсын төсөв

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Төслийн код	Хугацаа		Анхны төсөвт өртөг	2024 оны төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Эх үүсвэр
			Эхлэх	Дуусах				
XV.1.1.63	Сумын төвийн хатуу хучилттай авто замын шинэчлэл /Өвөрхангай, Арвайхээр, Хархорин, Хужирт сум/	УТ2402804331	2024	2026		4,739.0	1,421.7	Улсын төсөв
XV.1.1.64	Сумын төвийн хатуу хучилттай авто замын эхлэл, 0.8 км /Булган, Хутаг-Өндөр сум/	УТ2402804345	2024	2024		600.0	600.0	Улсын төсөв
XV.1.1.65	Сумын төвийн хатуу хучилттай авто замын өргөтгөл, шинэчлэл, 2.8 км /Дорнод, Хэрлэн сум, Лхамжавын гудамж/	УТ2402804356	2024	2026		9,100.0	2,730.0	Улсын төсөв
XV.1.1.66	Увс нуур-Улаангом чиглэлийн хатуу хучилттай авто замын эхний үе шат, 26.39 км /Увс/	УТ2402804371	2024	2025		17,680.6	8,840.3	Улсын төсөв
XV.1.1.67	Улаанбаатар-Арвайхээр чиглэлийн авто замаас Хужирт сум хүртэлх хатуу хучилттай авто замын эхлэл, 43.3 км /Өвөрхангай, Хужирт сум/	УТ2402804360	2024	2025		16,206.3	8,103.1	Улсын төсөв
XV.1.1.68	Улаанбаатар-Шар хөтөл-Эрдэнэт чиглэлийн хатуу хучилттай авто замын эхлэл, 92.13 км /Орхон, Дархан-Уул, Төв/	УТ2402804359	2024	2025		16,139.0	8,069.5	Улсын төсөв
XV.1.1.69	Улаангом-Тэс хүртэлх хатуу хучилттай авто замын эхлэл /Увс/	УТ2402804372	2024	2026		4,670.5	1,600.0	Улсын төсөв
XV.1.1.70	Улсын чанартай авто замтай холбох хатуу хучилттай авто замын эхлэл /Сэлэнгэ, Хушаат сум/	УТ2402804367	2024	2025		2,450.0	1,225.0	Улсын төсөв
XV.1.1.71	Хамарын хийдийн 3 замын уулзвараас-Зүүнбаян чиглэлийн хатуу хучилттай авто замын эхний үе шат, 18.2 км /Дорноговь, Сайншанд сум/	УТ2402804354	2024	2025		12,432.4	6,216.2	Улсын төсөв
XV.1.1.72	Хар үзүүр, Ховд голын төмөр бетон гүүр, 217 у/м, хатуу хучилттай авто зам, 0.4 км /Баян-Өлгий, Алтанцөгц сум/	УТ2402804336	2024	2026		9,165.7	2,749.7	Улсын төсөв
XV.1.1.73	Хатуу хучилттай авто зам, 2.5 км /Сэлэнгэ, Баруунбурэн сум/	УТ2402804368	2024	2025		2,781.2	1,390.6	Улсын төсөв
XV.1.1.74	Хатуу хучилттай авто зам, 4.1 км /Хэнтий, Батноров сум, Бэрх тосгон/	УТ2402804411	2024	2026		6,172.7	1,851.8	Улсын төсөв
XV.1.1.75	Ховд-Дөргөн сум чиглэлийн хатуу хучилттай авто замын эхний үе шат, 40.7 км /Ховд, Дөргөн сум/	УТ2402804406	2024	2025		11,079.8	5,539.9	Улсын төсөв
XV.1.1.76	Хэвтээ тэнхлэгийн хатуу хучилттай авто замтай Цэцэг сумыг холбох хатуу хучилттай авто зам, 32.4 км /Ховд, Дарви сум/	УТ2402804407	2024	2025		10,055.7	5,027.9	Улсын төсөв
XV.1.1.77	Хэрлэн голын төмөрбетон гүүр, 265 у/м, хатуу хучилттай авто зам, 14.2 км /Хэнтий, Хэрлэн сум/	УТ2402804412	2024	2026		54,472.5	16,341.7	Улсын төсөв

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Төслийн код	Хугацаа		Анхны төсөвт өртөг	2024 оны төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Эх үүсвэр
			Эхлэх	Дуусах				
XV.1.1.78	Цэцэрлэг-Тосонцэнгэл чиглэлийн авто замаас Хорго, Тэрхийн цагаан нуур хүртэлх хатуу хучилттай авто зам, 13 км /Архангай, Тариат сум/	УТ2402804335	2024	2026		26,000.0	7,800.0	Улсын төсөв
XV.1.1.79	Чойбалсан хот доторх хатуу хучилттай авто замын шинэчлэл, сайжруулалт /Дорнод, Хэрлэн сум/	УТ2402804357	2024	2025		9,153.8	4,576.9	Улсын төсөв
XV.1.1.80	Чойр-Мандалговь-Арвайхээр чиглэлийн хэвтээ тэнхлэгийн авто зам, Арвайхээр-Мандалговь чиглэлийн хатуу хучилттай авто замын эхний үе шат /Өвөрхангай/	УТ2402804361	2024	2025		17,994.3	8,997.1	Улсын төсөв
XV.1.1.81	Чойр-Мандалговь-Арвайхээр чиглэлийн хэвтээ тэнхлэгийн авто зам, Мандалговь-Чойр чиглэлийн хатуу хучилттай авто замын эхний үе шат /Дундговь/	УТ2402804358	2024	2025		17,994.3	8,997.1	Улсын төсөв
XV.1.1.82	Чойр-Мандалговь-Арвайхээр чиглэлийн хэвтээ тэнхлэгийн авто зам, Чойр-Их залаат овооны ар хүртэлх хатуу хучилттай авто замын эхний үе шат /Говьсүмбэр/	УТ2402804350	2024	2025		17,994.3	7,997.1	Улсын төсөв
XV.1.1.83	Шинэ суурьшлын бүсийн хатуу хучилттай авто зам /Дархан-Уул, Дархан сум/	УТ2402804353	2024	2025		9,723.0	4,861.5	Улсын төсөв
XV.1.1.84	Өлгий-Сэгсай-Улаанхус-Цэнгэл сум чиглэлийн хатуу хучилттай авто замын эхний үе шат, 22 км, төмөр бетон гүүр, 99.94 у/м /Баян-Өлгий/	УТ2402804336	2024	2025		23,377.2	11,688.6	Улсын төсөв
XV.1.2	II. Их засвар				6,700.0	6,457.6	288.8	
	<i>Шилжих</i>				6,700.0	6,457.6	288.8	
XV.1.2.1	Хорооллын авто замын шинэчлэл, өргөтгөл /Улаанбаатар, Чингэлтэй дүүрэг, 13, 14, 15 дугаар хороо/	УТ2002800891	2020	2024	2,000.0	2,091.6	198.8	Улсын төсөв
XV.1.2.2	Хороолол доторх авто замын засвар /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг, 5, 6, 7, 9 дүгээр хороо/	УТ2002800895	2020	2024	4,700.0	4,366.1	90.0	Улсын төсөв
XV.1.4	IV. ТЭЗҮ				750.0	1,181.7	802.7	
	<i>Шилжих</i>				750.0	731.7	352.7	
XV.1.4.1	Дүүргийн авто зам шинэчлэлийн зураг төсөв /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг/	УТ2002800025	2021	2024	150.0	131.7	52.7	Улсын төсөв
XV.1.4.2	Дүүрэгт шинээр баригдах авто замын зураг төсөв /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг/	УТ2102800974	2022	2024	600.0	600.0	300.0	Улсын төсөв

/сая төгрөгөөр/

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Төслийн код	Хугацаа		Анхны төсөвт өртөг	2024 оны төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Эх үүсвэр
			Эхлэх	Дуусах				
	<i>Шинэ</i>					450.0	450.0	
XV.1.4.3	Сумын төвийн их тойруу хатуу хучилттай авто замын техник, эдийн засгийн үндэслэл, зураг төсөв /Архангай, Эрдэнэбулган сум/	УТ2402804332	2024	2024		450.0	450.0	Улсын төсөв
XV.2	ГҮҮР				300.0	30,463.0	9,676.0	
XV.2.1	I. Барилга байгууламж				300.0	30,463.0	9,676.0	
	<i>Шилжих</i>				300.0	576.5	60.0	
XV.2.1.1	Хангилцалийн голын модон гүүр, 38.5 у/м /Увс, Цагаанхайрхан сум/	УТ2102801115	2022	2024	300.0	576.5	60.0	Улсын төсөв
	<i>Шинэ</i>					29,886.5	9,616.0	
XV.2.1.2	Богд, Чигэстэйн голын төмөр бетон гүүр, 290.03 у/м /Завхан, Улиастай сум/	УТ2402800568	2024	2026		20,205.0	6,061.5	Улсын төсөв
XV.2.1.3	Турууны голын төмөр бетон гүүр, 109.15 у/м, Бухын голын 9.6 у/м гүүр, 1.1 км авто зам /Увс, Баруунтуруун сум/	УТ2402800443	2024	2026		6,431.5	1,929.4	Улсын төсөв
XV.2.1.4	Түйн голын төмөр бетон гүүр, 64.75 у/м /Баянхонгор, Богд сум/	УТ2402804340	2024	2025		3,250.0	1,625.0	Улсын төсөв
XV.3	Тээвэр				5,000.0	14,734.1	3,363.9	
XV.3.1	I. Барилга байгууламж				5,000.0	13,734.1	2,363.9	
	<i>Шилжих</i>				5,000.0	10,484.2	1,388.9	
XV.3.1.1	Дэлүүн болдог нисэх буудлын барилга /Хэнтий, Дадал сум/	УТ2002800921	2020	2024	5,000.0	10,484.2	1,388.9	Улсын төсөв
	<i>Шинэ</i>					3,249.9	975.0	
XV.3.1.2	Зорчигч тээврийн авто үйлчилгээний төвийн барилга /Говь-Алтай, Есөнбулаг сум/	УТ2402804376	2024	2026		3,249.9	975.0	Улсын төсөв
XV.3.2	II. Их засвар					1,000.0	1,000.0	
	<i>Шинэ</i>					1,000.0	1,000.0	
XV.3.2.1	Нийтийн тээврийн автобусны буудлын тохижилт, шинэчлэл /Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг/	УТ2402804385	2024	2024		1,000.0	1,000.0	Улсын төсөв

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Төслийн код	Хугацаа		Анхны төсөвт өртөг	2024 оны төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Эх үүсвэр
			Эхлэх	Дуусах				
XVI	ХҮНС, ХӨДӨӨ АЖ АХУЙ, ХӨНГӨН ҮЙЛДВЭРИЙН САЙД				91,604.2	204,875.7	94,808.9	
XVI.1	I. Барилга байгууламж				82,954.2	166,131.0	59,855.9	
	<i>Шилжих</i>				82,954.2	113,511.6	35,205.9	
XVI.1.1	Жижиг, дунд үйлдвэрлэлийг дэмжих төвийн барилга /Говьсүмбэр, Сүмбэр сум/	УТ2001900928	2018	2024	2,200.0	2,408.1	450.0	Улсын төсөв
XVI.1.2	Усан сан /Өвөрхангай, Баянгол сум/	УТ2101900514	2020	2024	80.0	170.2	90.2	Улсын төсөв
XVI.1.3	Үйлдвэрлэл, технологийн паркийн дэд бүтэц /Сүхбаатар/	УТ2101900552	2020	2024	1,400.0	2,949.1	609.3	Улсын төсөв
XVI.1.4	Ахуй үйлчилгээний төвийн барилга /Хөвсгөл, Мөрөн сум/	УТ2001900027	2021	2024	1,000.0	1,267.9	92.9	Улсын төсөв
XVI.1.5	Бяслалын үйлдвэр /Хөвсгөл, Жаргалант, Цагаан-Уул, Галт, Тосонцэнгэл, Ренчинлхүмбэ, Цагаан-Үүр, Рашант, Их-Уул сум/	УТ2001900007	2021	2025	4,000.0	6,836.9	1,330.6	Улсын төсөв
XVI.1.6	Жижиг, дунд үйлдвэрлэлийг дэмжих төвийн барилга /Сэлэнгэ, Баянгол сум/	УТ2001900006	2021	2024	2,000.0	2,197.9	208.3	Улсын төсөв
XVI.1.7	Хүнс, ногооны агуулахын барилга, 500 тн /Хөвсгөл, Мөрөн сум/	УТ2001900003	2021	2024	750.0	1,140.5	466.7	Улсын төсөв
XVI.1.8	Хүнс, хөдөө аж ахуйн газар, лабораторийн барилга /Баян-Өлгий, Өлгий сум/	УТ2001900026	2021	2024	1,913.2	2,263.4	360.5	Улсын төсөв
XVI.1.9	Хөдөө аж ахуй, үйлдвэрлэлийн кластер байгуулах /Баянхонгор/	УТ2001900025	2021	2025	12,000.0	15,284.4	2,000.0	Улсын төсөв
XVI.1.10	"Шинэ Ховд" үйлдвэр технологийн паркийн бүтээн байгуулалт, хөрөнгө оруулалт /Хөвд, Жаргалант сум/	УТ2101901190	2022	2025	19,250.0	35,943.6	11,297.4	Улсын төсөв
XVI.1.11	Аймгийн хүнс, хөдөө аж ахуйн лабораторийн барилга /Сэлэнгэ, Сүхбаатар сум/	УТ2101900660	2022	2024	2,000.0	1,932.0	200.0	Улсын төсөв
XVI.1.12	Арсайн газар тариалангийн усалттын систем /Увс, Улаангом сум/	УТ2101900695	2022	2024	2,900.0	3,635.0	1,061.0	Улсын төсөв
XVI.1.13	Бизнес инкубатор төвийн барилга /Увс, Улаангом сум/	УТ2101900694	2022	2024	2,311.0	2,300.1	1,850.1	Улсын төсөв
XVI.1.14	Загвар хоршоод, орон нутгийн хөгжлийг дэмжих барилга /Увс/	УТ2101900687	2022	2024	3,000.0	2,978.4	948.8	Улсын төсөв
XVI.1.15	Ноос хяргах байгууламж, тоног төхөөрөмж /Дундговь, Хулд сум/	УТ2101901118	2022	2024	250.0	469.6	249.6	Улсын төсөв

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Төслийн код	Хугацаа		Анхны төсөвт өртөг	2024 оны төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Эх үүсвэр
			Эхлэх	Дуусах				
XVI.1.16	Орон нутгийн хөгжлийг дэмжих "Шинэ хөдөө" төсөл /Сэлэнгэ, Баруунбурэн сум/	УТ2101900835	2022	2024	500.0	806.4	315.4	Улсын төсөв
XVI.1.17	Орон нутгийн үйлдвэрлэлийг дэмжих "Бяслаг" төсөл /Хөвсгөл, Цэцэрлэг, Алаг-Эрдэнэ, Бүрэнгогтох, Түнэл, Эрдэнэбулган, Тариалан, Арбулаг, Шинэ-Идэр, Төмөрбулаг, Улаан-Уул сум/	УТ2101901248	2022	2025	5,000.0	8,744.4	1,897.9	Улсын төсөв
XVI.1.18	Түүхий эдийн төвийн барилга /Ховд, Мөст сум/	УТ2101901119	2022	2024	400.0	543.6	143.6	Улсын төсөв
XVI.1.19	Хадлангийн талбайг сэргээх "Борбулан" төсөл /Булган, Баяннуур сум/	УТ2101900167	2022	2024	3,000.0	2,934.7	2,634.7	Улсын төсөв
XVI.1.20	Хүнсний ногооны зoorь, 500 тонн /Хөвсгөл, Мөрөн сум/	УТ2101901301	2022	2024	1,000.0	1,182.7	205.2	Улсын төсөв
XVI.1.21	Хөдөө аж ахуйн Кластер төслийн газар тариалан, малын тэжээлийн дэд төсөл /Баянхонгор/	УТ2101900131	2022	2024	10,000.0	9,612.0	4,930.6	Улсын төсөв
XVI.1.22	Цөцгийн тос үйлдвэрлэх сүүний ферм /Булган, Тэшиг сум/	УТ2101900166	2022	2024	3,000.0	2,980.0	120.0	Улсын төсөв
XVI.1.23	Үр тариа хадгалах агуулах /Увс, Дорнод/	УТ2101900003	2022	2024	5,000.0	4,930.8	3,743.0	Улсын төсөв
	Шинэ					52,619.3	24,650.1	
XVI.1.24	"Дархан арьс ширний цогцолбор"-ын бүтээн байгуулалтын арьс ширний үйлдвэрийн цэвэрлэх байгууламж /Дархан-Уул, Хонгор сум/	УТ2401900349	2024	2025		23,814.7	11,907.4	Улсын төсөв
XVI.1.25	Бэлчээрийн усан хангамж /Улсын хэмжээнд/	УТ2401900274	2024	2024		1,500.0	1,500.0	Улсын төсөв
XVI.1.26	Бэлчээрийн усан хангамж /Хөвсгөл/	УТ2401900385	2024	2024		200.0	200.0	Улсын төсөв
XVI.1.27	Бэлчээрийн худаг /Говь-Алтай/	УТ2401900346	2024	2024		400.0	400.0	Улсын төсөв
XVI.1.28	Бяслагийн үйлдвэр, тоног төхөөрөмжийн хамт /Хөвсгөл, Мөрөн, Чандмань-Өндөр сум/	УТ2401900386	2024	2025		1,400.0	700.0	Улсын төсөв
XVI.1.29	Төмс, хүнсний ногооны зoorь, 500 тн, 1000 тн /Сэлэнгэ, Сүхбаатар, Мандал, Баянгол, Шаамар сум/	УТ2401900355	2024	2026		13,548.0	4,064.4	Улсын төсөв
XVI.1.30	Услаптын системийн шинэчлэл /Ховд, Дарви сум/	УТ2401900384	2024	2025		6,000.0	3,000.0	Улсын төсөв
XVI.1.31	Хүнс, хөдөө аж ахуйн газрын барилга /Дундговь, Сайнцагаан сум/	УТ2401900352	2024	2025		2,878.3	1,439.2	Улсын төсөв

/сая төгрөгөөр/

Хуулийн Дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Төслийн код	Хугацаа		Анхны төсөвт өртөг	2024 оны төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Эх үүсвэр
			Эхлэх	Дуусах				
XVI.1.32	Хүнс, хөдөө аж ахуйн газрын барилга /Хөвсгөл, Мөрөн сум/	УТ2401900388	2024	2025		2,878.3	1,439.2	Улсын төсөв
XVI.2	II. Их засвар					2,000.0	2,000.0	
	<i>Шинэ</i>					2,000.0	2,000.0	
XVI.2.1	Хүнс, хөдөө, аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн салбарын байгууллагуудын их засвар /Улсын хэмжээнд/	УТ2401900380	2024	2024		2,000.0	2,000.0	Улсын төсөв
XVI.3	III. Тоног төхөөрөмж				8,650.0	36,744.7	32,952.9	
	<i>Шилжих</i>				8,650.0	7,120.3	3,328.5	
XVI.3.1	Орон нутгийн хөгжлийг дэмжих "Шинэ хөдөө" төсөл /Увс/	УТ2001900011	2021	2024	4,500.0	4,500.0	1,008.5	Улсын төсөв
XVI.3.2	Малчид болон орон нутгийн хөгжлийг дэмжих "Шинэ хөдөө" төслийн тоног төхөөрөмж /Өмнөговь, Баяндалай, Мандал-Овоо, Ханхонгор, Ханбогд, Номгон, Манлай, Баян-Овоо, Сэврэй, Ноён, Цогцэций, Булган сум/	УТ2101901124	2022	2024	1,650.0	1,171.5	871.3	Улсын төсөв
XVI.3.3	Орон нутгийн хөгжлийг дэмжих "Шинэ хөдөө" төсөл /Баянхонгор/	УТ2101901303	2022	2024	2,500.0	1,448.7	1,448.7	Улсын төсөв
	<i>Шинэ</i>					29,624.4	29,624.4	
XVI.3.4	Бичил үйлдвэр, үйлчилгээг дэмжих тоног төхөөрөмж /Дархан-Уул/	УТ2401900348	2024	2024		1,500.0	1,500.0	Улсын төсөв
XVI.3.5	Жижиг дунд үйлдвэрлэлчийг дэмжих төвийн тоног төхөөрөмж /Улаанбаатар, Чингэлтэй дүүрэг/	УТ2401900341	2024	2024		875.0	875.0	Улсын төсөв
XVI.3.6	Мал аж ахуй, хөдөө аж ахуйн салбарын тоног төхөөрөмж /Баянхонгор/	УТ2401900343	2024	2024		2,500.0	2,500.0	Улсын төсөв
XVI.3.7	Малчид болон орон нутгийн хөгжлийг дэмжих "МАА- н салбарын эдийн засгийн үр ашиг, хөдөлмөрийн бүтээмж" төслийн тоног төхөөрөмж /Баянхонгор/	УТ2401900344	2024	2024		1,000.0	1,000.0	Улсын төсөв
XVI.3.8	Малын гаралтай түүхий эдийн цэвэрлэх байгууламжийн тоног төхөөрөмж /Ховд, Жаргалант сум/	УТ2401900382	2024	2024		1,900.0	1,900.0	Улсын төсөв
XVI.3.9	Орон нутгийн хөгжлийг дэмжих "Шинэ хөдөө" төсөл /Архангай/	УТ2401900342	2024	2024		1,000.0	1,000.0	Улсын төсөв
XVI.3.10	Орон нутгийн хөгжлийг дэмжих "Шинэ хөдөө" төсөл /Булган/	УТ2401900345	2024	2024		600.0	600.0	Улсын төсөв

/сая төгрөгөөр/

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Төслийн код	Хугацаа		Анхны төсөвт өртөг	2024 оны төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Эх үүсвэр
			Эхлэх	Дуусах				
XVI.3.11	Орон нутгийн хөгжлийг дэмжих "Шинэ хөдөө" төсөл /Говьсүмбэр, Дундговь/	УТ2401900347	2024	2024		1,500.0	1,500.0	Улсын төсөв
XVI.3.12	Орон нутгийн хөгжлийг дэмжих "Шинэ хөдөө" төсөл /Дархан-Уул/	УТ2401900350	2024	2024		2,500.0	2,500.0	Улсын төсөв
XVI.3.13	Орон нутгийн хөгжлийг дэмжих "Шинэ хөдөө" төсөл /Дорноговь/	УТ2401900351	2024	2024		1,800.0	1,800.0	Улсын төсөв
XVI.3.14	Орон нутгийн хөгжлийг дэмжих "Шинэ хөдөө" төсөл /Завхан/	УТ2401900353	2024	2024		2,500.0	2,500.0	Улсын төсөв
XVI.3.15	Орон нутгийн хөгжлийг дэмжих "Шинэ хөдөө" төсөл /Говь-Алтай/	УТ2401900356	2024	2024		1,300.0	1,300.0	Улсын төсөв
XVI.3.16	Орон нутгийн хөгжлийг дэмжих "Шинэ хөдөө" төсөл /Ховд/	УТ2401900383	2024	2024		4,000.0	4,000.0	Улсын төсөв
XVI.3.17	Орон нутгийн хөгжлийг дэмжих "Шинэ хөдөө" төсөл /Хэнтий/	УТ2401900389	2024	2024		1,914.5	1,914.5	Улсын төсөв
XVI.3.18	Орон нутгийн хөгжлийг дэмжих "Шинэ хөдөө" төсөл /Хөвсгөл/	УТ2401900387	2024	2024		2,000.0	2,000.0	Улсын төсөв
XVI.3.19	Орон нутгийн хөгжлийг дэмжих "Шинэ хөдөө" төсөл /Өмнөговь/	УТ2401900354	2024	2024		434.9	434.9	Улсын төсөв
XVI.3.20	Орон нутгийн хөгжлийг дэмжих "Шинэ хөдөө" төсөл /Говь-Алтай/	УТ2401900357	2024	2024		500.0	500.0	Улсын төсөв
XVI.3.21	Хүнс, хөдөө, аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн салбарын тоног төхөөрөмж /Улсын хэмжээнд/	УТ2401900381	2024	2024		1,800.0	1,800.0	Улсын төсөв
XVII	ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ САЙД					375,448.7	220,799.2	
XVII.1	I. Барилга байгууламж					375,448.7	216,058.5	
	<i>Шилжих</i>					375,448.7	159,140.2	
XVII.1.1	Тайширын усан цахилгаан станцаас аймгийн төв рүү татах 110 кВ-ын цахилгаан дамжуулах агаарын шугам, дэд станц /Говь-Алтай/	УТ2003000966	2019	2024	7,900.0	14,622.0	4,238.1	Улсын төсөв
XVII.1.2	Хөшөөтийн уурхайгаас Ховд аймгийн Үенч сум хүртэл 35 кВ-ын цахилгаан дамжуулах агаарын шугам, Үенч дэд станцын өргөтгөл /Ховд, Үенч сум/	УТ2003000969	2019	2025	21,183.6	26,588.2	1,366.3	Улсын төсөв
XVII.1.3	Дулааны цахилгаан станцын өргөтгөл /Дорнод, Хэрлэн сум/	УТ2003000978	2020	2024	52,000.0	69,675.8	30,931.5	Улсын төсөв

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Төслийн код	Хугацаа		Анхны төсөвт өртөг	2024 оны төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Эх үүсвэр
			Эхлэх	Дуусах				
XVII.1.4	Хөшөөтийн нүүрсний уурхайг түшиглэсэн сайжруулсан шахмал түлшний үйлдвэр байгуулах /Ховд/	УТ2003000006	2021	2024	12,000.0	15,748.2	8,286.9	Улсын төсөв
XVII.1.5	"Ховд дулааны станц"-ын өргөтгөл /Ховд/	УТ2103001131	2022	2024	8,000.0	8,000.0	4,395.7	Улсын төсөв
XVII.1.6	110/35/6 кВ-ын Баянхонгор дэд станцын өргөтгөл, шинэчлэл /Баянхонгор/	УТ2103000129	2022	2024	14,003.6	13,296.7	7,312.7	Улсын төсөв
XVII.1.7	Алтай Таван Богдын байгалийн цогцолборт газрын цахилгаан хангамж /Баян-Өлгий, Цэнгэл сум/	УТ2103000093	2022	2024	2,400.0	2,400.0	1,120.0	Улсын төсөв
XVII.1.8	Алтай сумын 35 кВ-ын цахилгаан дамжуулах агаарын шугам /Говь-Алтай, Алтай сум/	УТ2103001132	2022	2024	8,500.0	8,369.4	3,378.7	Улсын төсөв
XVII.1.9	Багийн төвийн сэргээгдэх эрчим хүчний холболт /Хөвсгөл, Ренчинлхүмбэ сум/	УТ2103001280	2022	2024	600.0	591.4	154.8	Улсын төсөв
XVII.1.10	Гэр хорооллын айл өрхийн цахилгаан эрчим хүчний холболт, шугам сүлжээний шинэчлэл /Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг/	УТ2103000987	2022	2024	1,000.0	937.9	336.0	Улсын төсөв
XVII.1.11	Дулааны станцын халаалтын 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 дугаар хэсгийн 2 дугаар хэлхээний шугам сүлжээний өргөтгөл, шинэчлэл /Төв, Зуунмод сум/	УТ2103000636	2022	2024	11,632.5	11,590.5	7,577.4	Улсын төсөв
XVII.1.12	Сум, суурин газрын цахилгаан хангамж, шугам сүлжээ, дэд станц /Улсын хэмжээнд/	УТ2103001149	2022	2024	12,000.0	11,782.2	6,440.6	Улсын төсөв
XVII.1.13	Тэшиг сумын төвийн 35 кВ-ийн цахилгаан дамжуулах агаарын шугам /Булган, Тэшиг сум/	УТ2103001133	2022	2024	6,800.0	6,730.7	4,749.6	Улсын төсөв
XVII.1.14	Улаанбаатар хотын гэр хорооллын цахилгаан эрчим хүчинд холбогдоогүй, хүчдэлийн уналттай айл өрхүүдийн цахилгаан хангамж /Улаанбаатар/	УТ2103000751	2022	2024	29,912.8	28,947.9	16,538.1	Улсын төсөв
XVII.1.15	Хилийн цэргийн 0165 дугаар ангийн 1, 2 дугаар заставын цахилгаан хангамж /Баян-Өлгий, Цэнгэл сум/	УТ2103000087	2022	2024	4,500.0	4,500.0	2,583.3	Улсын төсөв
XVII.1.16	Хөшөөтийн нүүрсний уурхайг түшиглэсэн сайжруулсан шахмал түлшний үйлдвэрийн цахилгаан хангамж /Ховд, Дарви сум/	УТ2103001135	2022	2025	5,515.0	25,669.7	3,000.0	Улсын төсөв
XVII.1.17	Чингис хаан аялал, жуулчлалын цогцолборын цахилгаан хангамж /Хэнтий, Батноров, Баян-Адгарга, Дадал сум/	УТ2103001342	2022	2024	20,000.0	19,552.0	12,039.7	Улсын төсөв
XVII.1.18	Шинэ нисэх-Зуунмод сумыг холбох 110 кВ-ын цахилгаан дамжуулах агаарын шугам, 110/35/10 дэд станц /Төв, Зуунмод сум/	УТ2103000635	2022	2024	18,648.6	18,632.5	10,669.3	Улсын төсөв

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Төслийн код	Хугацаа		Анхны төсөвт өртөг	2024 оны төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Эх үүсвэр
			Эхлэх	Дуусах				
XVII.1.19	Өгийнуурын зүүн эргээс Өгий баг хүртэлх цахилгаан дамжуулах агаарын шугам, дэд станц /Архангай, Өгийнуур сум/	УТ2103000033	2022	2024	500.0	431.0	100.0	Улсын төсөв
XVII.1.20	"Хөшигийн хөндийн шинэ хотын инженерийн дэд бүтэц" төсөл /Төв/	УТ2103000366	2023	2025	138,352.6	138,352.6	33,921.3	Улсын төсөв
	Шинэ					130,574.0	56,918.3	
XVII.1.21	Аймгийн төвд баригдаж байгаа дулааны станц төслийн цахилгаан хангамж, дэд бүтэц /Архангай, Эрдэнэбулган сум/	УТ2403000697	2024	2025		1,602.0	801.0	Улсын төсөв
XVII.1.22	Аймгийн төвд баригдаж байгаа дулааны станц төслийн цахилгаан хангамж, дэд бүтэц /Баянхонгор, Баянхонгор сум/	УТ2403000700	2024	2025		2,341.2	1,170.6	Улсын төсөв
XVII.1.23	Аймгийн төвд баригдаж байгаа дулааны станц төслийн цахилгаан хангамж, дэд бүтэц /Говь-Алтай, Есөнбулаг сум/	УТ2403000702	2024	2025		3,097.7	1,548.8	Улсын төсөв
XVII.1.24	Аймгийн төвд баригдаж байгаа дулааны станц төслийн цахилгаан хангамж, дэд бүтэц /Дундговь, Сайнцагаан сум/	УТ2403000709	2024	2025		3,256.0	1,628.0	Улсын төсөв
XVII.1.25	Аймгийн төвд баригдаж байгаа дулааны станц төслийн цахилгаан хангамж, дэд бүтэц /Завхан, Улиастай сум/	УТ2403000710	2024	2025		1,670.6	835.3	Улсын төсөв
XVII.1.26	Аймгийн төвд баригдаж байгаа дулааны станц төслийн цахилгаан хангамж, дэд бүтэц /Сүхбаатар, Баруун-Урт сум/	УТ2403000712	2024	2025		5,913.3	2,956.7	Улсын төсөв
XVII.1.27	Аймгийн төвд баригдаж байгаа дулааны станц төслийн цахилгаан хангамж, дэд бүтэц /Төв, Зуунмод сум/	УТ2403000713	2024	2025		3,097.7	1,548.8	Улсын төсөв
XVII.1.28	Аймгийн төвд баригдаж байгаа дулааны станц төслийн цахилгаан хангамж, дэд бүтэц /Хэнтий, Хэрлэн сум/	УТ2403000744	2024	2026		8,143.8	2,443.1	Улсын төсөв
XVII.1.29	Аймгийн төвд баригдаж байгаа дулааны станц төслийн цахилгаан хангамж, дэд бүтэц /Өвөрхангай, Арвайхээр сум/	УТ2403000711	2024	2026		11,164.0	3,349.2	Улсын төсөв
XVII.1.30	Аймгийн төвд баригдаж байгаа дулааны станц төслийн цахилгаан хангамж, дэд бүтэц, 2 дугаар хэлхээ /Говьсүмбэр, Сүмбэр сум/	УТ2403000704	2024	2025		11,575.6	5,787.8	Улсын төсөв

/сая төгрөгөөр/

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Төслийн код	Хугацаа		Анхны төсөвт өртөг	2024 оны төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Эх үүсвэр
			Эхлэх	Дуусах				
XVII.1.31	Багийн төвийн цахилгаан хангамж /Баян-Өлгий, Булган сум, Сөнхөл, Улаанхус баг/	УТ2403000698	2024	2025		2,200.0	1,000.0	Улсын төсөв
XVII.1.32	Бичигт, Алагтолгой, Баатархайрхан, Тахилт болон шинэ суурьшлын бүсийн цахилгаан хангамж /Ховд, Жаргалант сум/	УТ2403000738	2024	2025		2,103.1	1,051.5	Улсын төсөв
XVII.1.33	Дорноговь аймгийн дулааны станцын өргөтгөл /Дорноговь, Сайншанд сум/	УТ2403000707	2024	2025		5,999.8	2,999.9	Улсын төсөв
XVII.1.34	Дулааны 1 дүгээр гол шугам ТК-1 худгаас ТК-3 худга хүртэлх 20400 мм голчтой дулааны магистраль шугамыг 20800 мм голчтой болгох өргөтгөл /Дорнод, Хэрлэн сум/	УТ2403000708	2024	2026		14,562.8	4,368.8	Улсын төсөв
XVII.1.35	Дулааны станцын шинэчлэл /Ховд, Жаргалант сум/	УТ2403000739	2024	2024		1,453.0	1,453.0	Улсын төсөв
XVII.1.36	Дулааны станцын өргөтгөл, 21 МВт /Хөвсгөл, Мөрөн сум/	УТ2403000742	2024	2026		16,639.9	4,992.0	Улсын төсөв
XVII.1.37	Дулааны цахилгаан станцын бойлерын байгууламжийн хүчин чадлыг нэмэгдүүлэх /Дархан-Уул, Дархан сум/	УТ2403000705	2024	2024		3,000.0	3,000.0	Улсын төсөв
XVII.1.38	Орон нутгийн цахилгаан болон дулаан хангамж /Улсын хэмжээнд/	УТ2403000736	2024	2024		6,000.0	6,000.0	Улсын төсөв
XVII.1.39	Сумын цахилгаан хангамж /Булган, Могод сум/	УТ2403000701	2024	2024		707.3	707.3	Улсын төсөв
XVII.1.40	Хорооллын дулаан хангамж /Дархан-Уул, Дархан сум, 31 дүгээр хороолол/	УТ2403000706	2024	2026		11,200.0	3,360.0	Улсын төсөв
XVII.1.41	Хөшөөт-Үенч 35 кВ цахилгаан дамжуулах агаарын шугамаас Алтай сум хүртэлх 15 кВ-ын цахилгаан дамжуулах агаарын шугам, дэд станц /Ховд, Алтай сум/	УТ2403000740	2024	2025		2,899.7	1,449.8	Улсын төсөв
XVII.1.42	Цахилгаан хангамж /Баян-Өлгий, Бугат сум, Буга баг/	УТ2403000699	2024	2025		1,480.0	900.0	Улсын төсөв
XVII.1.43	Цахилгааны шугам сүлжээ /Говь, Аргалант сум/	УТ2403000714	2024	2024		166.6	166.6	Улсын төсөв
XVII.1.44	Шахмал түлшний үйлдвэр /Хөвсгөл, Мөрөн сум/	УТ2403000743	2024	2026		7,500.0	2,000.0	Улсын төсөв
XVII.1.45	Шинэ суурьшлын бүсийн цахилгаан хангамж /Ховд, Булган, Буянт, Жаргалант сум/	УТ2403000741	2024	2025		2,800.0	1,400.0	Улсын төсөв
XVII.2	II. Их засвар					240.7	240.7	

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Төслийн код	Хугацаа		Анхны төсөвт өртөг	2024 оны төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Эх үүсвэр
			Эхлэх	Дуусах				
	Шинэ					240.7	240.7	
XVII.2.1	Зуухны барилгын их засвар /Увс, Улаангом сум/	УТ2403000719	2024	2024		240.7	240.7	Улсын төсөв
XVII.3	III. Тоног төхөөрөмж					4,500.0	4,500.0	
	Шинэ					4,500.0	4,500.0	
XVII.3.1	Нарны станцын тэжээлийн шинэчлэл /Говь-Алтай, Бугат сум, Тахийн тал баг, Тонхил сум, Алтан соёмбо баг/	УТ2403000703	2024	2024		500.0	500.0	Улсын төсөв
XVII.3.2	Эрчим хүчний тусгай зориулалтын сэлбэг материал, тоног төхөөрөмж, техник хэрэгсэл /Улсын хэмжээнд/	УТ2403000737	2024	2024		4,000.0	4,000.0	Улсын төсөв
XVIII	ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН САЙД				167,147.4	605,399.5	254,950.3	
XVIII.1	I. Барилга байгууламж				150,339.7	523,692.5	185,830.8	
	Шилжих				150,339.7	253,561.3	95,120.5	
XVIII.1.1	Сэргээн засах төвийн барилга, 36 ор /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг, 10 дугаар хороо/	УТ2002001002	2018	2024	4,000.0	4,932.1	315.6	Улсын төсөв
XVIII.1.2	Эрүүл мэндийн төвийн барилгын өргөтгөл /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг/	УТ2102000997	2018	2024	2,800.0	9,502.6	265.2	Улсын төсөв
XVIII.1.3	Ахмад настан, хүүхдийн эмнэлгийн барилга /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг/	УТ2002000995	2019	2024	7,000.0	9,431.3	620.7	Улсын төсөв
XVIII.1.4	Нэгдсэн эмнэлгийн амбулаторийн өргөтгөлийн барилга /Баянхонгор, Баянхонгор сум/	УТ2002001017	2019	2024	3,750.0	9,495.1	2,976.5	Улсын төсөв
XVIII.1.5	Нэгдсэн эмнэлгийн барилга, 100 ор /Баян-Өлгий, Өлгий сум/	УТ2002001025	2019	2024	8,752.9	28,656.2	12,154.3	Улсын төсөв
XVIII.1.6	Нэгдсэн эмнэлгийн барилга, 100 ор /Дундговь, Сайнцагаан сум/	УТ1902000014	2019	2024	8,752.9	10,147.3	20.0	Улсын төсөв
XVIII.1.7	Эрүүл мэндийн төвийн барилга, 20 ор /Баян-Өлгий, Өлгий сум, Хотгор баг/	УТ1902000008	2019	2024	250.0	1,003.3	708.3	Улсын төсөв
XVIII.1.8	Өрхийн эрүүл мэндийн төвийн өргөтгөлийн барилга /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг, 16 дугаар хороо/	УТ1902000016	2019	2024	1,600.0	1,966.8	282.1	Улсын төсөв
XVIII.1.9	Сумын эрүүл мэндийн төвийн барилга /Ховд, Алтай сум/	УТ2002000997	2020	2024	694.1	656.3	49.6	Улсын төсөв
XVIII.1.10	Эрүүл мэндийн төвийн барилга /Баянхонгор, Хүрээмарал сум/	УТ2102001427	2020	2024	1,200.0	1,670.4	206.7	Улсын төсөв

/сая төгрөгөөр/

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Төслийн код	Хугацаа		2024 оны төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Эх үүсвэр
			Эхлэх	Дуусах			
XVIII.1.11	Эрүүл мэндийн төвийн барилгын өргөтгөл /Гөв, Эрдэнэсэнт сум/	УТ2102001424	2020	2024	744.6	387.0	Улсын төсөв
XVIII.1.12	Эрүүл мэндийн төвийн барилгын өргөтгөл, их засвар, 5 ор /Сэлэнгэ, Жавхланта сум/	УТ2102000623	2020	2024	284.2	328.5	Улсын төсөв
XVIII.1.13	Батийн эрүүл мэндийн төвийн барилга, 5 ор /Баян-Өлгий, Ногооннуур сум, Улаанхад баг/	УТ2102000115	2021	2024	160.0	293.7	Улсын төсөв
XVIII.1.14	Зооноз өвчин судлалын төвийн барилга /Өвөрхангай, Арвайхээр сум/	УТ2002000016	2021	2024	1,800.0	784.4	Улсын төсөв
XVIII.1.15	Нийгмийн эрүүл мэндийн төвийн барилга /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг/	УТ2002000021	2021	2024	2,200.0	819.2	Улсын төсөв
XVIII.1.16	Эрүүл мэндийн төвийн барилга /Хөвсгөл, Мөрөн сум, 7, 8, 13 дугаар баг/	УТ2002000019	2021	2024	400.0	319.8	Улсын төсөв
XVIII.1.17	Эрүүл мэндийн төвийн барилгын өргөтгөл /Хөвсгөл, Цэцэрлэг сум/	УТ2002000013	2021	2024	900.0	130.9	Улсын төсөв
XVIII.1.18	Эрүүл мэндийн төвийн барилгын өргөтгөл /Өвөрхангай, Богд сум/	УТ2002000017	2021	2024	1,000.0	487.0	Улсын төсөв
XVIII.1.19	Эрүүл мэндийн төвийн барилгын өргөтгөл /Өвөрхангай, Хужирт сум/	УТ2002000018	2021	2024	1,000.0	608.1	Улсын төсөв
XVIII.1.20	Вакцины хяналтын лабораторийн барилга /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг/	УТ2102000819	2022	2025	3,500.0	2,239.5	Улсын төсөв
XVIII.1.21	Зооноз өвчин судлалын төвийн барилга /Говь-Алтай, Есөнбулаг сум/	УТ2102000205	2022	2024	2,100.0	2,277.8	Улсын төсөв
XVIII.1.22	Нийслэлийн 2 дугаар төрөх "Хүрээ амаржих" газрын барилга /Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг/	УТ2102000823	2022	2024	18,031.4	25,846.7	Улсын төсөв
XVIII.1.23	Нэгдсэн эмнэлгийн барилга, 100 ор /Өвөрхангай, Хархорин сум/	УТ2102000472	2022	2024	11,500.0	3,541.6	Улсын төсөв
XVIII.1.24	Нэгдсэн эмнэлгийн барилга, 50 ор /Гөв, Зуунмод сум/	УТ2102001229	2022	2024	5,500.0	619.7	Улсын төсөв
XVIII.1.25	Нэгдсэн эмнэлгийн барилгын өргөтгөл /Говь-Алтай, Есөнбулаг сум/	УТ2102000198	2022	2024	4,900.0	5,022.0	Улсын төсөв
XVIII.1.26	Сэргээн засах эмнэлгийн барилга, 40 ор /Өмнөговь, Даланзадгад сум, 6 дугаар баг/	УТ2102000527	2022	2025	4,692.0	2,915.6	Улсын төсөв
XVIII.1.27	Эрт илрүүлэг, оношилгооны төвийн барилга /Улаанбаатар, Чингэлтэй дүүрэг/	УТ2202011658	2022	2024	2,800.0	2,702.8	Улсын төсөв
XVIII.1.28	Эрүүл мэндийн төвийн барилга /Говь-Алтай, Цогт сум, Баянгоорой тосгон/	УТ2102000244	2022	2024	2,480.0	1,041.0	Улсын төсөв
XVIII.1.29	Эрүүл мэндийн төвийн барилга /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг, 20 дугаар хороо, Гацуурт тосгон/	УТ2102000813	2022	2024	2,829.6	2,661.2	Улсын төсөв

/сая төгрөгөөр/

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Төслийн код	Хугацаа		Анхны төсөвт өртөг	2024 оны төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Эх үүсвэр
			Эхлэх	Дуусах				
XVIII.1.30	Эрүүл мэндийн төвийн барилга, 15 ор /Өвөрхангай, Гучин-Ус сум/	УТ2102001230	2022	2024	1,500.0	1,989.3	494.8	Улсын төсөв
XVIII.1.31	Эрүүл мэндийн төвийн барилга, 15 ор /Өвөрхангай, Сант сум/	УТ2102001231	2022	2024	1,500.0	1,835.2	445.7	Улсын төсөв
XVIII.1.32	Эрүүл мэндийн төвийн барилга, 15 ор /Өвөрхангай, Төгрөг сум, 1 дүгээр баг/	УТ2102000495	2022	2024	1,500.0	2,028.6	577.3	Улсын төсөв
XVIII.1.33	Эрүүл мэндийн төвийн барилгын өргөтгөл /Хөвсгөл, Арбулаг сум/	УТ2202011660	2022	2024	1,418.0	1,936.3	1,213.2	Улсын төсөв
XVIII.1.34	Эрүүл мэндийн төвийн барилгын өргөтгөл /Өвөрхангай, Хайрхандулаан сум/	УТ2202011656	2022	2024	300.0	546.5	146.5	Улсын төсөв
XVIII.1.35	Эрүүл мэндийн төвийн өргөтгөл /Улаанбаатар, Чингэлтэй дүүрэг, 4 дүгээр хороо/	УТ2102000764	2022	2025	16,000.0	19,349.9	4,000.0	Улсын төсөв
XVIII.1.36	Эрүүл мэндийн төвийн өргөтгөлийн барилга, 15 ор /Өвөрхангай, Бат-Өлзий сум, 5 дугаар баг/	УТ2102000496	2022	2024	1,500.0	1,910.0	553.6	Улсын төсөв
XVIII.1.37	Эх Хүүхдийн Эрүүл Мэндийн Үндэсний төвийн "Хүүхдийн зөвлөх поликлиник"-ийн барилгын өргөтгөл /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг/	УТ2202011659	2022	2024	17,300.0	20,674.3	16,214.0	Улсын төсөв
XVIII.1.38	Өрхийн эрүүл мэндийн төвийн барилга /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг, 16 дугаар хороо/	УТ2102000912	2022	2024	1,600.0	1,913.5	336.2	Улсын төсөв
XVIII.1.39	Өрхийн эрүүл мэндийн төвийн барилга /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг, 8 дугаар хороо/	УТ2102000913	2022	2024	1,600.0	1,691.9	235.4	Улсын төсөв
XVIII.1.40	Өрхийн эрүүл мэндийн төвийн өргөтгөлийн барилга /Хөвсгөл, Мөрөн сум, 5, 6, 12 дугаар баг/	УТ2102001306	2022	2024	500.0	828.3	278.3	Улсын төсөв
	Шинэ					270,131.2	90,710.4	
XVIII.1.41	"Халдварт өвчин судлалын үндэсний төв-2"-ийн гадна инженерийн шугам, сүлжээ /Төв, Сэргэлэн сум/	УТ2402002224	2024	2026		13,340.7	4,002.2	Улсын төсөв
XVIII.1.42	Анагаахын шинжлэх ухааны үндэсний их сургуулийн сувилахуйн сургалт, судалгааны төвийн барилга /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг/	УТ2402002251	2024	2026		13,162.0	3,948.6	Улсын төсөв
XVIII.1.43	Жишиг өрхийн эмнэлэг /Хэнтий, Хэрлэн сум/	УТ2402002284	2024	2026		2,149.9	645.0	Улсын төсөв
XVIII.1.44	Зүрх, судасны үндэсний төвийн барилгын гадна инженерийн шугам, сүлжээ /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг, 5 дугаар хороо/	УТ2402002254	2024	2025		2,252.1	1,126.0	Улсын төсөв
XVIII.1.45	Наркологийн төв эмнэлгийн барилга /Баянхонгор, Баянхонгор сум/	УТ2402002210	2024	2026		7,713.8	2,314.1	Улсын төсөв

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Төслийн код	Хугацаа		Анхны төсөвт өртөг	2024 оны төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Эх үүсвэр
			Эхлэх	Дуусах				
XVIII.1.46	Нийслэлийн хүүхдийн сэргээн засах "Эрүүл үрс" төвийн барилга, 80 ор /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг/	УТ2402002255	2024	2025		14,938.0	4,000.0	Улсын төсөв
XVIII.1.47	Нэгдсэн эмнэлгийн барилга, 100 ор /Завхан, Улиастай сум/	УТ2402000309	2024	2026		28,285.9	8,485.8	Улсын төсөв
XVIII.1.48	Эмнэлгийн барилгын өргөтгөл, 15 ор /Хөвсгөл, Алаг-Эрдэнэ сум, Хатгал тосгон/	УТ2402002281	2024	2025		3,935.5	1,967.8	Улсын төсөв
XVIII.1.49	Эрүүл мэндийн төвийн амбулаторийн барилга, шинэчлэл /Сүхбаатар, Халзан сум/	УТ2402002221	2024	2025		1,766.1	883.1	Улсын төсөв
XVIII.1.50	Эрүүл мэндийн төвийн барилга /Сэлэнгэ, Ерөө сум/	УТ2402002222	2024	2025		1,699.0	849.5	Улсын төсөв
XVIII.1.51	Эрүүл мэндийн төвийн барилга /Сүхбаатар, Түмэнцогт сум/	УТ2402000325	2024	2026		3,430.7	1,029.2	Улсын төсөв
XVIII.1.52	Эрүүл мэндийн төвийн барилга /Ховд, Цэцэг сум/	УТ2402000165	2024	2025		3,297.3	1,648.6	Улсын төсөв
XVIII.1.53	Эрүүл мэндийн төвийн барилга /Өвөрхангай, Зүүнбаян-Улаан сум/	УТ2402002272	2024	2024		700.0	700.0	Улсын төсөв
XVIII.1.54	Эрүүл мэндийн төвийн барилга /Өвөрхангай, Өлзийт сум/	УТ2402002273	2024	2024		700.0	700.0	Улсын төсөв
XVIII.1.55	Эрүүл мэндийн төвийн барилга, 15 ор /Хөвсгөл, Чандмань-Өндөр сум/	УТ2402002283	2024	2026		4,622.0	1,386.6	Улсын төсөв
XVIII.1.56	Эрүүл мэндийн төвийн барилгын өргөтгөл /Ховд, Мөст сум/	УТ2402002278	2024	2025		3,297.3	1,648.7	Улсын төсөв
XVIII.1.57	Эрүүл мэндийн төвийн барилгын өргөтгөл /Ховд, Цэцэг сум/	УТ2402002279	2024	2025		4,005.2	2,002.6	Улсын төсөв
XVIII.1.58	Эрүүл мэндийн төвийн барилгын өргөтгөл /Хэнтий, Цэнхэрмандал сум/	УТ2402002285	2024	2026		2,148.3	644.5	Улсын төсөв
XVIII.1.59	Эрүүл мэндийн төвийн барилгын өргөтгөл /Өвөрхангай, Баруунбаян-Улаан сум/	УТ2402002271	2024	2024		700.0	700.0	Улсын төсөв
XVIII.1.60	Эрүүл мэндийн төвийн өргөтгөл, шинэчлэл /Хэнтий, Батноров сум, Бэрх тосгон/	УТ2402000339	2024	2026		4,005.2	1,201.6	Улсын төсөв
XVIII.1.61	Эс, эд, эрхтэн шилжүүлэн суулгах төв /Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг/	УТ2402002274	2024	2026		140,000.0	42,000.0	Улсын төсөв
XVIII.1.62	Өрхийн эмнэлгийн барилгын өргөтгөл /Дархан-Уул, Дархан сум, Амин холбоо өрхий эмнэлэг/	УТ2402002214	2024	2025		1,601.4	800.7	Улсын төсөв
XVIII.1.63	Өрхийн эрүүл мэндийн төвийн барилга /Дархан-Уул, Дархан сум/	УТ2402002217	2024	2025		1,835.4	917.7	Улсын төсөв

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Төслийн код	Хугацаа		Анхны төсөвт өртөг	2024 оны төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Эх үүсвэр
			Эхлэх	Дуусах				
XVIII.1.64	Өрхийн эрүүл мэндийн төвийн барилга /Орхон, Баян-Өндөр сум, Дэнж баг/	УТ2402002133	2024	2025		1,835.9	918.0	Улсын төсөв
XVIII.1.65	Өрхийн эрүүл мэндийн төвийн барилга /Орхон, Баян-Өндөр сум/	УТ2402002134	2024	2025		1,835.9	918.0	Улсын төсөв
XVIII.1.66	Өрхийн эрүүл мэндийн төвийн барилга /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг, 22 дугаар хороо/	УТ2402000396	2024	2024		1,835.4	1,835.4	Улсын төсөв
XVIII.1.67	Өрхийн эрүүл мэндийн төвийн барилга /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг, 9 дүгээр хороо/	УТ2402002257	2024	2024		1,835.4	1,835.4	Улсын төсөв
XVIII.1.68	Өрхийн эрүүл мэндийн төвийн барилгын өргөтгөл /Дархан-Уул, Дархан сум, Гэрэлтэй өрхийн эмнэлэг/	УТ2402002215	2024	2025		1,601.4	800.7	Улсын төсөв
XVIII.1.69	Өрхийн эрүүл мэндийн төвийн барилгын өргөтгөл /Дархан-Уул, Дархан сум, МЭДС ТООБ өрхийн эмнэлэг/	УТ2402002216	2024	2025		1,601.4	800.7	Улсын төсөв
XVIII.2	II. Их засвар				14,837.7	35,390.3	24,668.6	
	<i>Шилжих</i>				14,837.7	26,652.1	17,677.0	
XVIII.2.1	Нэгдсэн эмнэлгийн барилга, дотор сантехникийн засвар /Сэлэнгэ, Сүхбаатар сум/	УТ2102000580	2022	2024	2,735.0	3,562.4	965.4	Улсын төсөв
XVIII.2.2	Эх Хүүхдийн Эрүүл Мэндийн Үндэсний төвийн барилгын их засвар /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг/	УТ2102000786	2022	2024	12,102.7	23,089.7	16,711.6	Улсын төсөв
	<i>Шинэ</i>					8,738.2	6,991.6	
XVIII.2.3	Улсын нэгдүгээр төв эмнэлгийн Е блокийн цэвэр бохир усны шугам сүлжээ болон эрчимт эмчилгээ, дурангийн ерөөний салхивчны их засвар /Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг/	УТ2402002263	2024	2024		1,690.5	1,690.5	Улсын төсөв
XVIII.2.4	Улсын нэгдүгээр төв эмнэлгийн барилгын гадна их засвар /Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг/	УТ2402002262	2024	2025		3,493.2	1,746.6	Улсын төсөв
XVIII.2.5	Эрүүл мэндийн салбарын их засвар /Улсын хэмжээнд/	УТ2402002120	2024	2024		3,554.5	3,554.5	Улсын төсөв
XVIII.3	III. Тоног төхөөрөмж				1,970.0	46,316.7	44,450.8	
	<i>Шилжих</i>				1,970.0	1,665.9	1,100.0	
XVIII.3.1	Дүүргийн эрүүл мэндийн төвийн тоног төхөөрөмж /Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг/	УТ2102000928	2022	2024	1,970.0	1,665.9	1,100.0	Улсын төсөв
	<i>Шинэ</i>					44,650.8	43,350.8	

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Төслийн код	Хугацаа		Анхны төсөвт өртөг	2024 оны төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Эх үүсвэр
			Эхлэх	Дуусах				
XVIII.3.2	Дүүргийн эрүүл мэндийн төвийн тоног төхөөрөмж /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг/	УТ2402002252	2024	2024		1,000.0	1,000.0	Улсын төсөв
XVIII.3.3	Дүүргийн эрүүл мэндийн төвийн тоног төхөөрөмж /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг/	УТ2402002253	2024	2024		435.0	435.0	Улсын төсөв
XVIII.3.4	Нэгдсэн эмнэлгийн ангиографийн тоног төхөөрөмж /Дархан-Уул, Дархан сум/	УТ2402002213	2024	2024		4,200.0	4,200.0	Улсын төсөв
XVIII.3.5	Нэгдсэн эмнэлгийн мэс заслын вакуум ерөөний тохижилт, тоног төхөөрөмж /Дундговь, Сайнцагаан сум/	УТ2402002219	2024	2024		1,400.0	1,400.0	Улсын төсөв
XVIII.3.6	Нэгдсэн эмнэлгийн тоног төхөөрөмж /Баян-Өлгий, Өлгий сум/	УТ2402002209	2024	2024		1,000.0	1,000.0	Улсын төсөв
XVIII.3.7	Нэгдсэн эмнэлгийн тоног төхөөрөмж /Дорноговь, Замын-Үүд сум/	УТ2402002218	2024	2024		499.3	499.3	Улсын төсөв
XVIII.3.8	Нэгдсэн эмнэлгийн эмчилгээ, дүрс оношилгооны тоног төхөөрөмж /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг/	УТ2402002256	2024	2024		1,359.0	1,359.0	Улсын төсөв
XVIII.3.9	Улсын нэгдүгээр төв эмнэлгийн соронзон резонанси томографийн аппарат /Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг/	УТ2402002264	2024	2024		5,500.0	5,500.0	Улсын төсөв
XVIII.3.10	Хавдар судлалын үндэсний төвийн тоног төхөөрөмж /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг/	УТ2402002265	2024	2024		3,000.0	3,000.0	Улсын төсөв
XVIII.3.11	Эрүүл мэндийн байгууллагуудын тоног төхөөрөмж /Булган/	УТ2402000732	2024	2024		200.0	200.0	Улсын төсөв
XVIII.3.12	Эрүүл мэндийн байгууллагуудын тоног төхөөрөмж /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг/	УТ2402002267	2024	2024		900.0	900.0	Улсын төсөв
XVIII.3.13	Эрүүл мэндийн салбарын тоног төхөөрөмж /Баянхонгор/	УТ2402002211	2024	2024		900.0	900.0	Улсын төсөв
XVIII.3.14	Эрүүл мэндийн салбарын тоног төхөөрөмж /Гөв/	УТ2402002286	2024	2024		2,000.0	2,000.0	Улсын төсөв
XVIII.3.15	Эрүүл мэндийн салбарын тоног төхөөрөмж /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг/	УТ2402002269	2024	2024		1,000.0	1,000.0	Улсын төсөв
XVIII.3.16	Эрүүл мэндийн салбарын тоног төхөөрөмж /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг, 1, 2, 3, 7, 9, 10, 11, 12, 17, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 27, 28, 29, 30, 32, 33, 34, 35, 37 дугаар хороо/	УТ2402002270	2024	2024		1,000.0	1,000.0	Улсын төсөв
XVIII.3.17	Эрүүл мэндийн салбарын тоног төхөөрөмж /Улсын хэмжээнд/	УТ2402002277	2024	2024		12,000.0	12,000.0	Улсын төсөв
XVIII.3.18	Эрүүл мэндийн салбарын тоног төхөөрөмж /Хөвсгөл/	УТ2402002282	2024	2025		1,000.0	500.0	Улсын төсөв

/сая төгрөгөөр/

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Төслийн код	Хугацаа		Аяны төсөвт өртөг	2024 оны төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Эх үүсвэр
			Эхлэх	Дуусах				
XVIII.3.19	Эрүүл мэндийн салбарын тоног төхөөрөмж /Өмнөговь/	УТ24020022220	2024	2024		1,000.0	1,000.0	Улсын төсөв
XVIII.3.20	Эрүүл мэндийн төвийн автомашин /Говь-Алтай/	УТ2402002212	2024	2024		400.0	400.0	Улсын төсөв
XVIII.3.21	Эрүүл мэндийн төвийн автомашин /Увс, Улаангом сум, 2, 8 дугаар баг/	УТ24020022227	2024	2024		160.0	160.0	Улсын төсөв
XVIII.3.22	Эрүүл мэндийн төвийн тоног төхөөрөмж /Сэлэнгэ/	УТ24020022223	2024	2024		200.0	200.0	Улсын төсөв
XVIII.3.23	Эрүүл мэндийн төвийн тоног төхөөрөмж /Увс, Ховд сум/	УТ24020022228	2024	2024		100.0	100.0	Улсын төсөв
XVIII.3.24	Эх, нярай, эмэгтэйчүүдийн төвийн тоног төхөөрөмж /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг/	УТ24020022275	2024	2024		300.0	300.0	Улсын төсөв
XVIII.3.25	Өрхийн эрүүл мэндийн төвийн тоног төхөөрөмж /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг/	УТ24020022258	2024	2024		500.0	500.0	Улсын төсөв
XVIII.3.26	Өрхийн эрүүл мэндийн төвийн тоног төхөөрөмж /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг/	УТ2402002243	2024	2024		2,000.0	2,000.0	Улсын төсөв
XVIII.3.27	Өрхийн эрүүл мэндийн төвийн тоног төхөөрөмж /Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг/	УТ24020022259	2024	2024		1,000.0	1,000.0	Улсын төсөв
XVIII.3.28	Өрхийн эрүүл мэндийн төвийн тоног төхөөрөмж /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг/	УТ24020022260	2024	2024		97.5	97.5	Улсын төсөв
XVIII.3.29	Өрхийн эрүүл мэндийн төвийн тоног төхөөрөмж, автомашин /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг/	УТ24020022261	2024	2025		1,500.0	700.0	Улсын төсөв
XIX	АВЛИГАТАЙ ТЭМЦЭХ ГАЗРЫН ДАРГА					2,658.2	2,658.2	
XIX.3	III. Тоног төхөөрөмж					2,658.2	2,658.2	
	<i>Шинэ</i>					2,658.2	2,658.2	
XIX.3.1	Авлигатай тэмцэх газрын тоног төхөөрөмж /Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг/	УТ2403300003	2024	2024		2,658.2	2,658.2	Улсын төсөв
XX	УЛСЫН ДЭЭД ШҮҮХИЙН ЕРӨНХИЙ ШҮТГЧ					11,528.8	11,528.8	
XX.2	II. Их засвар					8,227.4	8,227.4	
	<i>Шинэ</i>					8,227.4	8,227.4	
XX.2.1	Улсын дээд шүүхийн их засвар /Улаанбаатар, Чингэлтэй дүүрэг/	УТ2400400009	2024	2024		8,227.4	8,227.4	Улсын төсөв

/сая төгрөгөөр/

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Төслийн код	Хугацаа		Анхны төсөвт өртөг	2024 оны төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Эх үүсвэр
			Эхлэх	Дуусах				
XX.3	III. Тоног төхөөрөмж					3,301.4	3,301.4	
	Шинэ					3,301.4	3,301.4	
XX.3.1	Улсын дээд шүүхийн тоног төхөөрөмж, тохижилт /Улаанбаатар, Чингэлтэй дүүрэг/	УТ2400400010	2024	2024		3,301.4	3,301.4	Улсын төсөв
XXI	ШҮҮХИЙН ЕРӨНХИЙ ЗӨВЛӨЛ					14,825.0	14,825.0	
XXI.1	I. Барилга байгууламж					9,700.0	9,700.0	
	Шинэ					9,700.0	9,700.0	
XXI.1.1	Шүүхийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны суурь мэдээллийн систем, цөм систем /Улаанбаатар, Чингэлтэй дүүрэг/	УТ2400500052	2024	2024		9,700.0	9,700.0	Улсын төсөв
XXI.3	III. Тоног төхөөрөмж					5,125.0	5,125.0	
	Шинэ					5,125.0	5,125.0	
XXI.3.1	Шүүхийн шүүх хуралдааны болон архивын тоног төхөөрөмж /Улаанбаатар, Чингэлтэй дүүрэг/	УТ2400500054	2024	2024		5,125.0	5,125.0	Улсын төсөв
XXII	УЛСЫН ЕРӨНХИЙ ПРОКУРОР					12,485.3	8,848.3	
XXII.1	I. Барилга байгууламж					12,485.3	3,848.3	
	Шилжих					12,485.3	1,820.2	
XXII.1.1	Прокурорын газрын барилга /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг/	УТ2000601099	2020	2024	4,538.6	5,732.5	148.9	Улсын төсөв
XXII.1.2	Улсын ерөнхий прокурорын газрын харьяа байгууллагуудын конторын барилга /Улсын хэмжээнд/	УТ2000600002	2021	2024	7,946.7	10,259.4	1,671.3	Улсын төсөв
	Шинэ					4,056.2	2,028.1	
XXII.1.3	Прокурорын газрын барилга /Сүхбаатар, Баруун-Урт сум/	УТ2400600004	2024	2025		4,056.2	2,028.1	Улсын төсөв
XXII.3	III. Тоног төхөөрөмж					5,000.0	5,000.0	
	Шинэ					5,000.0	5,000.0	

/сая төгрөгөөр/

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Төслийн код	Хугацаа		Анхны төсөвт өртөг	2024 оны төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Эх үүсвэр
			Эхлэх	Дуусах				
XXII.3.1	Прокурорын байгууллагуудын тоног төхөөрөмж /Улсын хэмжээнд/	УТ2400600049	2024	2024		5,000.0	Улсын төсөв	
XXIII	МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙ АУДИТОР					881.1	881.1	
XXIII.3	III. Тоног төхөөрөмж					881.1	881.1	
	<i>Шинэ</i>					881.1	881.1	
XXIII.3.1	Үндэсний аудитын газрын тоног төхөөрөмж /Улаанбаатар, Чингэлтэй дүүрэг/	УТ2402400002	2024	2024		881.1	Улсын төсөв	
XXIV	САНХҮҮГИЙН ЗОХИЦУУЛАХ ХОРООНЫ ДАРГА					892.5	892.5	
XXIV.3	III. Тоног төхөөрөмж					892.5	892.5	
	<i>Шинэ</i>					892.5	892.5	
XXIV.3.1	Санхүүгийн зохицуулах хорооны тоног төхөөрөмж /Улаанбаатар, Чингэлтэй дүүрэг/	УТ2402500002	2024	2024		892.5	Улсын төсөв	
XXV	ЦАХИМ ХӨГЖИЛ, ХАРИЛЦАА ХОЛБООНЫ САЙД					30,100.3	14,533.0	
XXV.1	I. Барилга байгууламж					2,100.0	13,333.0	
	<i>Шилжих</i>					2,100.0	655.6	
XXV.1.1	Шилэн кабельд холбох, зураг төсөв боловсруулах /Баян-Өлгий, Улаанхус сум, Хөхөтөл баг/	УТ2006700002	2021	2024	600.0	585.9	Улсын төсөв	
XXV.1.2	Үүрэн холбооны сүлжээ /Баянхонгор/	УТ2106700145	2022	2024	1,500.0	1,489.7	Улсын төсөв	
	<i>Шинэ</i>					26,824.7	12,677.4	
XXV.1.3	Хөдөөгийн алслагдсан багуудын харилцаа холбооны дэд бүтэц /Улсын хэмжээнд/	УТ2406700144	2024	2025		20,000.0	Улсын төсөв	
XXV.1.4	Үүрэн холбооны дахин дамжуулах сүлжээ станц /Увс, Бөхмөрөн, Өмнөговь, Баруунтуруун сум/	УТ2406700137	2024	2024		900.0	Улсын төсөв	
XXV.1.5	Үүрэн холбооны дахин дамжуулах сүлжээ станц /Увс, Улаангом сум, 8 дугаар баг, Сагил сум, Тармалан сум/	УТ2406700138	2024	2026		900.0	Улсын төсөв	

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Төслийн код	Хугацаа		Анхны төсөвт өртөг	2024 оны төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Эх үүсвэр
			Эхлэх	Дуусах				
XXV.1.6	Үүрэн холбооны сүлжээ /Хэнтий, Норовлин, Баян-Овоо, Галшар, Мөрөн, Батноров, Өмнөдэлгэр, Биндэр, Баян-Адарга, Дэлгэрхаан, Дархан, Баянменх, Баянхутаг сум/	УТ2406700146	2024	2026		2,924.7	877.4	Улсын төсөв
XXV.1.7	Үүрэн холбооны сүлжээ сайжруулах, станц /Хөвсгөл, Төмөрбулаг, Цагаан-Үүр, Эрдэнэбулган, Галт, Түнэл, Жаргалант, Баянзүрх сум/	УТ2406700145	2024	2026		2,100.0	630.0	Улсын төсөв
XXV.3	III. Тоног төхөөрөмж					1,200.0	1,200.0	
	Шинэ					1,200.0	1,200.0	
XXV.3.1	Харилцаа холбооны дахин дамжуулах станцын тоног төхөөрөмж /Төв/	УТ2406700136	2024	2024		1,200.0	1,200.0	Улсын төсөв
XXVI	МОНГОЛ УЛСЫН САЙД, ОЛИМП, НИЙТИЙН БИЕИЙН ТАМИР, СПОРТЫН ҮНДЭСНИЙ ХОРООНЫ ДАРГА					78,395.5	72,883.7	
XXVI.1	I. Барилга байгууламж					78,395.5	69,193.7	
	Шилжих					78,395.5	38,418.4	
XXVI.1.1	Дүүргийн спорт цогцолбор, 1000 суудал /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг/	УТ2103100791	2010	2024	2,561.3	13,597.6	2,582.8	Улсын төсөв
XXVI.1.2	Дүүргийн спорт цогцолбор, 700 суудал /Улаанбаатар, Налайх дүүрэг/	УТ2003100011	2010	2024	1,885.2	15,025.7	526.5	Улсын төсөв
XXVI.1.3	Спорт цогцолбор, 2200 суудал /Дархан-Уул, Дархан сум/	УТ1103100002	2011	2024	11,041.0	36,916.0	9,800.0	Улсын төсөв
XXVI.1.4	Дүүргийн спорт цогцолбор, 700 суудал /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг/	УТ2003100014	2014	2024	6,378.0	10,044.7	1,279.9	Улсын төсөв
XXVI.1.5	Оюуны спортын ордны барилга /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг/	УТ2003100015	2018	2024	4,000.0	4,297.5	500.0	Улсын төсөв
XXVI.1.6	Соёл, спорт цогцолборын барилга /Хөвсгөл, Мөрөн сум/	УТ2003100016	2019	2024	2,000.0	10,892.7	2,637.7	Улсын төсөв
XXVI.1.7	Спорт заалны барилга /Говь-Алтай, Бигэр сум/	УТ2103100224	2019	2024	250.0	705.3	214.7	Улсын төсөв
XXVI.1.8	Спорт заалны барилга /Говь-Алтай, Бугат сум/	УТ2103100227	2019	2024	250.0	952.0	340.3	Улсын төсөв
XXVI.1.9	Спорт заалны барилга /Говь-Алтай, Цогт сум, Баянгоорой тосгон/	УТ2103100221	2019	2024	250.0	876.0	272.1	Улсын төсөв

/сая төгрөгөөр/

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Төслийн код	Хугацаа		Анхны төсөвт өртөг	2024 оны төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Эх үүсвэр
			Эхлэх	Дуусах				
XXVI.1.10	Спорт заалны барилга /Дундговь, Говь-Угтаал сум/	УТ2103100384	2019	2024	1,000.0	1,275.2	500.0	Улсын төсөв
XXVI.1.11	Усан бассейны, спорт фитнесийн барилга /Увс, Улаангом сум/	УТ2003150156	2019	2024	4,100.0	4,100.0	1,192.0	Улсын төсөв
XXVI.1.12	Спорт заалны барилга /Баянхонгор, Шинэжинст сум/	УТ2003100018	2020	2024	550.0	1,206.6	375.6	Улсын төсөв
XXVI.1.13	Спорт заалны барилгын үлдэгдэл /Говь-Алтай, Тонхил сум/	УТ2003150028	2020	2024	200.0	662.0	372.1	Улсын төсөв
XXVI.1.14	Спорт заалны барилга /Увс, Малчин сум/	УТ2003100055	2021	2024	950.0	1,394.7	362.4	Улсын төсөв
XXVI.1.15	Спорт заалны барилга /Увс, Хяргас сум/	УТ2003100056	2021	2024	950.0	2,535.8	28.6	Улсын төсөв
XXVI.1.16	Спорт заалны барилга, 300 суудал /Ховд, Алтай сум/	УТ2003100058	2021	2024	1,300.0	2,334.1	1,034.1	Улсын төсөв
XXVI.1.17	Спорт заалны барилга, 500 суудал /Говь-Алтай, Цогт сум/	УТ2003100061	2021	2024	1,500.0	4,420.2	1,791.7	Улсын төсөв
XXVI.1.18	Усан бассейны бүхий спорт цогцолборын барилга /Дорнод, Хэрлэн сум/	УТ2003100062	2021	2024	9,900.0	12,957.9	179.3	Улсын төсөв
XXVI.1.19	Хөл бөмбөгийн талбай бүхий спортын цогцолбор /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг, 3 дугаар хороо/	УТ2003100057	2021	2024	5,000.0	8,576.9	3,322.4	Улсын төсөв
XXVI.1.20	Спорт цогцолборын барилга, 150 суудал /Улаанбаатар, Багахангай дүүрэг, 2 дугаар хороо/	УТ2103100995	2022	2024	1,330.0	2,412.9	1,097.3	Улсын төсөв
XXVI.1.21	Усан бассейны бүхий спорт цогцолборын барилга /Дундговь, Сайнцагаан сум/	УТ2103100369	2022	2025	13,000.0	12,840.4	4,013.6	Улсын төсөв
XXVI.1.22	Усан спорт сургалтын төвийн барилга /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг/	УТ2103100821	2022	2024	10,000.0	11,242.4	5,995.4	Улсын төсөв
	Шинэ					90,304.4	30,775.3	
XXVI.1.23	Залуучуудын сургалт, спорт хөгжлийн төв /Хэнтий, Бор-Өндөр сум/	УТ2403100380	2024	2026		13,191.8	3,957.5	Улсын төсөв
XXVI.1.24	Нийтийн биеийн тамирын төвийн барилга /Архангай, Эрдэнэбулган сум, 1, 2, 3, 5, 7 дугаар баг/	УТ2403100359	2024	2026		4,000.0	1,200.0	Улсын төсөв
XXVI.1.25	Спорт заалны барилга /Архангай, Эрдэнэбулган сум, Булганхангай хороолол/	УТ2403100360	2024	2025		1,154.9	577.5	Улсын төсөв
XXVI.1.26	Спорт заалны барилга /Говь-Алтай, Халиун сум	УТ2403100362	2024	2025		1,568.4	784.2	Улсын төсөв

/сая төгрөгөөр/

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Төслийн код	Хугацаа		Анхны төсөвт өртөг	2024 оны төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Эх үүсвэр
			Эхлэх	Дуусах				
XXVI.1.27	Спорт заалны барилга /Дундговь, Луус сум/	УТ2403100365	2024	2025		1,398.1	699.0	Улсын төсөв
XXVI.1.28	Спорт заалны барилга /Сэлэнгэ, Жавхланта сум/	УТ2403100367	2024	2025		1,871.7	935.9	Улсын төсөв
XXVI.1.29	Спорт заалны барилга /Сэлэнгэ, Орхон сум, 1 дүгээр баг/	УТ2403100368	2024	2025		1,871.7	935.9	Улсын төсөв
XXVI.1.30	Спорт заалны барилга /Сүхбаатар, Эрдэнэцагаан сум/	УТ2403100366	2024	2025		2,554.8	1,277.4	Улсын төсөв
XXVI.1.31	Спорт заалны барилга /Увс, Ховд сум/	УТ2403100370	2024	2025		2,554.8	1,277.4	Улсын төсөв
XXVI.1.32	Спорт заалны барилга /Увс, Цагаанхайрхан сум/	УТ2403400492	2024	2025		2,554.8	1,277.4	Улсын төсөв
XXVI.1.33	Спорт заалны барилга /Увс, Өмнөговь сум/	УТ2403100369	2024	2025		2,535.0	1,000.0	Улсын төсөв
XXVI.1.34	Спорт заалны барилга /Ховд, Мест сум/	УТ2403100379	2024	2025		1,693.1	846.6	Улсын төсөв
XXVI.1.35	Спорт заалны барилга /Өвөрхангай, Сант сум/	УТ2401502471	2024	2026		2,850.7	855.2	Улсын төсөв
XXVI.1.36	Усан бассейний бүхий спорт цогцолборын барилга /Говьсүмбэр, Сүмбэр сум/	УТ2403400227	2024	2026		12,278.0	3,683.4	Улсын төсөв
XXVI.1.37	Өвлийн спортын ордны барилга /Дархан-Уул, Дархан сум/	УТ2403100364	2024	2026		19,113.3	5,734.0	Улсын төсөв
XXVI.1.38	Өвлийн спортын ордны барилга /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг/	УТ2403100375	2024	2026		19,113.3	5,734.0	Улсын төсөв
XXVI.3	III. Тоног төхөөрөмж					3,690.0	3,690.0	
	<i>Шинэ</i>					3,690.0	3,690.0	
XXVI.3.1	Биеийн тамир, спортын салбарын тоног төхөөрөмж /Баянхонгор/	УТ2403100361	2024	2024		600.0	600.0	Улсын төсөв
XXVI.3.2	Биеийн тамир, спортын салбарын тоног төхөөрөмж /Улсын хэмжээнд/	УТ2403100377	2024	2024		3,000.0	3,000.0	Улсын төсөв
XXVI.3.3	Усан бассейний чийрэгжүүлэлтийн төвийн тоног төхөөрөмж /Говь-Алтай, Есөнбулаг сум/	УТ2403100363	2024	2024		90.0	90.0	Улсын төсөв
XXVII	МОНГОЛ УЛСЫН САЙД, БООМТЫН СЭРГЭЛТИЙН ҮНДЭСНИЙ ХОРООНЫ ДАРГА					5,463.1	5,463.1	
XXVII.1	I. Барилга байгууламж					3,663.1	3,663.1	

/сая төгрөгөөр/

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Төслийн код	Хугацаа		Анхны төсөвт өртөг	2024 оны төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Эх үүсвэр
			Эхлэх	Дуусах				
	<i>Шинэ</i>					3,663.1	3,663.1	
XXVII.1.1	Гаалийн ажилчдын албаны орон сууц худалдаж авах, засварлах /Дорноговь, Замын-Үүд сум/	УТ2403200133	2024	2024		3,663.1	3,663.1	Улсын төсөв
XXVII.3	III. Тоног төхөөрөмж					1,800.0	1,800.0	
	<i>Шинэ</i>					1,800.0	1,800.0	
XXVII.3.1	Хилийн боомтуудын захиргааны тоног төхөөрөмж /Улсын хэмжээнд/	УТ2403200131	2024	2024		1,800.0	1,800.0	Улсын төсөв
XXVIII	МОНГОЛ УЛСЫН САЙД, НИЙСЛЭЛ УЛААНБААТАР ХОТЫН АВТОЗАМЫН ТҮГЖРЭЛИЙГ БУУРУУЛАХ ҮНДЭСНИЙ ХОРООНЫ ДАРГА				363,000.0	362,949.3	56,229.2	
XXVIII.1	I. Барилга байгууламж				45,000.0	45,000.0	10,500.0	
	<i>Шилжих</i>				45,000.0	45,000.0	10,500.0	
XXVIII.1.1	Түгжрэлийг бууруулах, хотын төвлөрлийг сааруулах асуудлын хүрээнд захиргааны зарим байгууллагын нэгдсэн цогцолбор барилгын дуусгал /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг/	УТ2303200011	2023	2025	45,000.0	45,000.0	10,500.0	Улсын төсөв
XXVIII.3	III. Тоног төхөөрөмж				318,000.0	317,949.3	45,729.2	
	<i>Шилжих</i>				318,000.0	317,949.3	45,729.2	
XXVIII.3.1	Нийтийн тээврийн автобус /Улаанбаатар/	УТ2303200010	2023	2024	318,000.0	317,949.3	45,729.2	Улсын төсөв
НИЙТ					3,892,666.1	9,121,442.4	3,240,600.0	

Төсөл

Монгол Улсын 2024 оны төсвийн тухай
хуулийн төслийн 3 дугаар хавсралтМОНГОЛ УЛСЫН ТӨСВИЙН ХӨРӨНГӨӨР 2024 ОНД ЭРГЭН ТӨЛӨЛТ ХИЙХ КОНЦЕСССЫН БАРИХ-ШИЛЖҮҮЛЭХ ТӨРЛӨӨР
ХЭРЭГЖҮҮЛСЭН ТӨСӨЛ, АРГА ХЭМЖЭЭ, БАРИЛГА БАЙГУУЛАМЖИЙН ЖАГСААЛТ

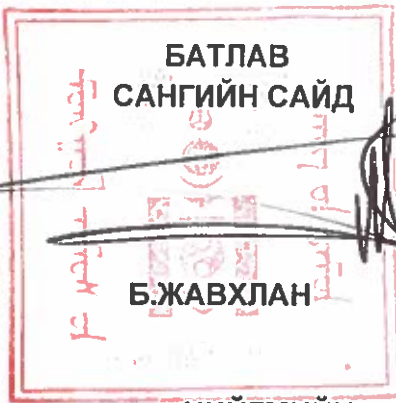
Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Хугацаа		Төслийн код	Төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	
		Эхлэх	Дуусах				
I	МОНГОЛ УЛСЫН ШАДАР САЙД БӨГӨӨД ЭДИЙН ЗАСАГ, ХӨГЖЛИЙН САЙД				287,401.2	25,000.0	
I.1	Эдийн засаг, хөгжлийн яам				287,401.2	25,000.0	
I.1.1	I. Барилга байгууламж				287,401.2	25,000.0	
	Шинэ				287,401.2	25,000.0	
I.1.1.1	Дархан-Сэлэнгийн авто замаас Шаамар-Зүүнбүрэн-Цагааннуур-Түшиг-Зэлтэрийн боомт чиглэлийн хатуу хучилттай авто зам, 120.85 км /Дархан, Сэлэнгэ/	2024	2027	KO2406600089	287,401.2	25,000.0	
НИЙТ						287,401.2	25,000.0

ДАГАЛДАХ ХУУЛИУД

3. НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН САНГИЙН
2024 ОНЫ ТӨСВИЙН ТУХАЙ ХУУЛИЙН
ТӨСӨЛ, ТАНИЛЦУУЛГА

НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН САНГИЙН 2024 ОНЫ ТӨСВИЙН ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ҮЗЭЛ БАРИМТЛАЛ

Нэг.Хуулийн төсөл боловсруулах болсон үндэслэл, шаардлага

Хууль зүйн үндэслэл

Төсвийн тухай хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1.32 дахь заалтад “Нийгмийн даатгалын сангийн төсөв” гэж Нийгмийн даатгалын ерөнхий хуулийн дагуу бүрдүүлж, зарцуулах, тухайн жилд Улсын Их Хурлаас баталсан төсвийг” гэж, 10 дугаар зүйлийн 10.1.3 дахь заалтад “Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөр, дунд хугацааны төсвийн хүрээний мэдэгдэлд нийцсэн улсын хөгжлийн жилийн төлөвлөгөө, жилийн төсвийн төсөл, төсвийн тодотголын төслийг Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэх” гэж, мөн хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.4.9 дэх заалтад “Улсын Их Хурал жилийн төсвийн төслийг жил бүрийн намрын ээлжит чуулганаар хэлэлцэн 11 дүгээр сарын 15-ны дотор батлах” гэж тус тус заасан нь Нийгмийн даатгалын сангийн 2024 төсвийн тухай хуулийн төслийг боловсруулах хууль зүйн үндэслэл болж байна.

Практик шаардлага

Монгол Улсын Засгийн газар Шинэ сэргэлтийн бодлогын хүрээнд эдийн засгийн өсөлтийг эрчимжүүлэх, төлбөрийн тэнцлийн алдагдлыг бууруулах, гадаад валютын нөөцийг нэмэгдүүлэх, үнийн өсөлтийг хязгаарлаж иргэдийн бодит орлогыг хамгаалах, төрийн үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг сайжруулахад чиглэсэн бодлого, арга хэмжээг үе шаттайгаар хэрэгжүүлж байна.

Нийгмийн даатгалын сангийн 2023 оны төсвийн тодотголоор тэтгэврийн зөрүүг арилгаж, өндөр настны болон халамжийн тэтгэвэр, тэтгэмжийг үнийн өсөлттэй уялдуулан нэмэгдүүлсэн нь 2023 онд иргэдийн бодит орлого өсөхөд нөлөөлсөн.

Улсын Их Хурлын чуулганы 2023 оны 7 дугаар сарын 7-ны өдрийн нэгдсэн хуралдаанаар Нийгмийн даатгалын багц хуулийн шинэчилсэн найруулгыг баталсан. Тус хуулийн шинэчлэлээр нийгмийн даатгалын сангийн хөрөнгийг санхүүгийн эргэлтэд оруулах, ахмадын орлогыг хамгаалах зорилгоор тэтгэврийг дундаж цалингийн өөрчлөлт, инфляцын түвшинтэй уялдан жил бүр тогтмол нэмэгдүүлэх,

тэтгэврийн зөрүү арилгах итгэлцүүр хэрэглэх, даатгуулагчдад үзүүлэх тэтгэвэр, тэтгэмжийн хүртээмжийг сайжруулах, залуу малчдыг дэмжиж нийгмийн даатгалын сангийн өгөөжийг нэмэгдүүлэх бодлогыг тодорхойлсон. Ингэснээр нийгмийн даатгалын тэтгэвэр, тэтгэмжийг жил бүр үнийн өсөлттэй уялдуулан нэмэгдүүлж байх тогтолцоо бүрдэж байна.

Энэхүү бодлогын өөрчлөлтийн дагуу Нийгмийн даатгалын сангийн 2024 оны төсөвт тэтгэвэр бодох дараалсан 7 жилийг 5 жил болгон бууруулах, 2023 оны төсвийн тодотголын хэрэгжилтийг хангах, тэтгэврийг инфляцын түвшинтэй уялдуулан нэмэгдүүлэх, малчдын тэтгэврийн даатгалын шимтгэлийн 50 хувийг улсын төсвөөс хамтран төлөх зэрэг арга хэмжээтэй холбоотой зардлыг нэмэгдүүлэх шаардлага үүсэж байна.

Түүнчлэн төрийн албан хаагчдын цалин хөлс болон хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээг нэмэгдүүлэх арга хэмжээ, аж ахуй нэгж, байгууллагад ажиллагсдын дундаж цалин хөлсний өөрчлөлттэй уялдуулан нийгмийн даатгалын сангийн шимтгэлийн орлого өсөх тул сангийн эх үүсвэрийг нэмэгдүүлэн батлах шаардлагатай байна.

Хоёр.Хуулийн төслийн зорилго, ерөнхий бүтэц, зохицуулах харилцаа, хамрах хүрээ

Хуулийн төсөл 2 бүлэг, 6 зүйлтэй байх бөгөөд доор дурдсан агуулгатай байна. Үүнд:

Нэгдүгээр бүлэгт хуулийн нийтлэг үндэслэл, зорилт, Нийгмийн даатгалын сангийн 2024 оны төсвийн тухай хууль тогтоомжийн тухай;

Хоёрдугаар бүлэгт Нийгмийн даатгалын санд 2024 оны төсвийн жилд төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн төвлөрүүлэх орлогын хэмжээ, Нийгмийн даатгалын сангийн 2024 оны төсвийн жилд төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн зарцуулах төсвийн эрх хэмжээ, Нийгмийн даатгалын сангийн төсөвт 2024 оны төсвийн жилд төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн эргэн төлөх төлбөрийн тухай болон хуулийг дагаж мөрдөх хугацааг тус тус тусгана.

Гурав.Хуулийн төсөл батлагдсаны дараа үүсэж болох эдийн засаг, нийгэм, хууль зүйн үр дагавар, тэдгээрийг шийдвэрлэх арга хэмжээний талаар

Хуулийн төсөл батлагдсанаар Нийгмийн даатгалын ерөнхий хууль, Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэврийн тухай, Эрүүл мэндийн даатгалын тухай, Нийгмийн даатгалын сангаас олгох үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалсан өвчний тэтгэвэр, тэтгэмж, төлбөрийн тухай хууль, Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэмжийн тухай хууль, Цэргийн албан хаагчийн тэтгэвэр, тэтгэмжийн тухай хуулийн дагуу 2024 оны төсвийн жилд нийгмийн даатгалын сангийн эх үүсвэр бий

болгож хуримтлуулах, нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэвэр, тэтгэмжид зориулан хөрөнгө зарцуулах эрх зүйн орчин бүрдэнэ.

Дөрөв.Хуулийн төсөл нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын олон улсын гэрээ болон бусад хуультай хэрхэн уялдах, хуулийг хэрэгжүүлэхэд шинээр боловсруулах, хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах, хүчингүй болсонд тооцох тухай хууль тогтоомжийн төслийн талаар

Хуулийн төсөл нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Төсвийн тухай хууль тогтоомжид бүрэн нийцнэ. Хуулийн төсөлтэй холбогдуулан шинээр боловсруулах буюу нэмэлт, өөрчлөлт оруулах, хүчингүй болгох хуулийн төсөл байхгүй болно.

---oOo---

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗАР

**НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН САНГИЙН
2024 ОНЫ ТӨСВИЙН ТУХАЙ ХУУЛИЙН
ТӨСЛИЙН ТАНИЛЦУУЛГА**

УЛААНБААТАР ХОТ

2023 ОН

НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН САНГИЙН 2024 ОНЫ ТӨСВИЙН ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

Монгол Улсын Засгийн газар Шинэ сэргэлтийн бодлогын хүрээнд эдийн засгийн өсөлтийг эрчимжүүлэх, төлбөрийн тэнцлийн алдагдлыг бууруулах, гадаад валютын нөөцийг нэмэгдүүлэх, үнийн өсөлтийг хязгаарлаж иргэдийн бодит орлогыг хамгаалах, төрийн үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг сайжруулахад чиглэсэн бодлого, арга хэмжээг үе шаттайгаар хэрэгжүүлж байна.

Нийгмийн даатгалын сангийн 2023 оны төсвийн тодотголоор тэтгэврийн зөрүүг арилгаж, өндөр настны болон халамжийн тэтгэвэр, тэтгэмжийг үнийн өсөлттэй уялдуулан нэмэгдүүлсэн нь 2023 онд иргэдийн бодит орлого өсөхөд нөлөөлсөн.

Улсын Их Хурлын чуулганы 2023 оны 7 дугаар сарын 7-ны өдрийн нэгдсэн хуралдаанаар Нийгмийн даатгалын багц хуулийн шинэчилсэн найруулгыг баталсан. Тус хуулийн шинэчлэлээр нийгмийн даатгалын сангийн хөрөнгийг санхүүгийн эргэлтэд оруулах, ахмадын орлогыг хамгаалах зорилгоор тэтгэврийг дундаж цалингийн өөрчлөлт, инфляцын түвшинтэй уялдан жил бүр тогтмол нэмэгдүүлэх, тэтгэврийн зөрүү арилгах итгэлцүүр хэрэглэх, даатгуулагчдад үзүүлэх тэтгэвэр, тэтгэмжийн хүртээмжийг сайжруулах, залуу малчдыг дэмжиж нийгмийн даатгалын сангийн өгөөжийг нэмэгдүүлэх бодлогыг тодорхойлсон. Ингэснээр нийгмийн даатгалын тэтгэвэр, тэтгэмжийг жил бүр үнийн өсөлттэй уялдуулан нэмэгдүүлж байх тогтолцоо бүрдэж байна.

Нийгмийн даатгалын сангийн 2024 оны төсөвт нийт шимтгэлийн орлогын хэмжээг 4,469.6 тэрбум төгрөг, нийт зарлагын хэмжээг 5,145.5 тэрбум төгрөг байхаар төсөвлөлөө. Улсын төсвөөс тэтгэврийн даатгалын сангийн 1995 оноос өмнө тэтгэвэр тогтоолгосон иргэдийн тэтгэвэр, цэргийн албан хаагчдын тэтгэвэр, Зарим иргэний тэтгэврийн хэмжээг нэмэгдүүлэх тухай хууль, тэтгэврийн нөөц сангийн мөнгөжүүлэх арга хэмжээнд нийт 1,134.0 тэрбум төгрөгийн санхүүжилт олгохоор тооцлоо.

Тэтгэврийн сангийн нийт алдагдал 998.7 тэрбум төгрөг байгаа нь өмнөх онтой харьцуулахад 246.4 тэрбум төгрөг буюу 32.8 хувиар нэмэгдсэн. Шалтгаан нь нийгмийн даатгалын сангаас тэтгэвэр, тэтгэмж авагч даатгуулагчдын тооны өсөлт, Улсын Их Хурлын 7 дугаар сарын 7-ны өдрийн чуулганаар батлагдсан Нийгмийн даатгалын багц хуулиудын өөрчлөлт,

тэтгэврийн хэмжээг нэмэгдүүлсэн 2023 оны төсвийн тодотголын нөлөөлөл болон 2024 оны 4 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс 10 хувиар нэмэгдүүлэх төлөвлөгөөтэй холбоотой.

Тэтгэмжийн даатгалын сан, үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалах өвчний даатгалын сан, ажилгүйдлийн даатгалын сан зэрэг бусад сангуудын тэнцэл нийт 390.0 тэрбум төгрөгийн ашигтай гарч хуримтлагдахаар байна.

--- оОо ---

НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН САНГИЙН 2024 ОНЫ ТӨСВИЙН ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ТАНИЛЦУУЛГА

Нийгмийн даатгалын сангийн 2024 оны төсвийн тухай хуулийн төсөл нь 2 бүлэг, 6 зүйлтэй бөгөөд нэгдүгээр бүлэгт Нийгмийн даатгалын сангийн хуулийн зорилтыг тусгасан бол хоёрдугаар бүлэгт Нийгмийн даатгалын сангийн 2024 оны төвлөрүүлэх орлогын хэмжээ, зарцуулах зарлагын хэмжээ, эргэн төлөх төлбөрийн хэмжээ болон нийгмийн даатгалын сангийн чөлөөт үлдэгдлээс үнэт цаас худалдан авахад зарцуулах хөрөнгийн доод хэмжээг тус тус тусгагдсан.

Нийгмийн даатгалын сан

Монгол Улсын Засгийн газар Шинэ сэргэлтийн бодлогын хүрээнд эдийн засгийн өсөлтийг эрчимжүүлэх, төлбөрийн тэнцлийн алдагдлыг бууруулах, гадаад валютын нөөцийг нэмэгдүүлэх, үнийн өсөлтийг хязгаарлаж иргэдийн бодит орлогыг хамгаалах, төрийн үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг сайжруулахад чиглэсэн бодлого, арга хэмжээг үе шаттайгаар хэрэгжүүлж байна.

Нийгмийн даатгалын сангийн 2023 оны төсвийн тодотголоор тэтгэврийн зөрүүг арилгаж, өндөр настны болон халамжийн тэтгэвэр, тэтгэмжийг үнийн өсөлттэй уялдуулан нэмэгдүүлсэн нь 2023 онд иргэдийн бодит орлого өсөхөд нөлөөлсөн.

Улсын Их Хурлын чуулганы 2023 оны 7 дугаар сарын 7-ны өдрийн нэгдсэн хуралдаанаар Нийгмийн даатгалын багц хуулийн шинэчилсэн найруулгыг баталсан. Тус хуулийн шинэчлэлээр нийгмийн даатгалын сангийн хөрөнгийг санхүүгийн эргэлтэд оруулах, ахмадын орлогыг хамгаалах зорилгоор тэтгэврийг дундаж цалингийн өөрчлөлт, инфляцын түвшинтэй уялдан жил бүр тогтмол нэмэгдүүлэх, тэтгэврийн зөрүү арилгах итгэлцүүр хэрэглэх, даатгуулагчдад үзүүлэх тэтгэвэр, тэтгэмжийн хүртээмжийг сайжруулах, залуу малчдыг дэмжиж нийгмийн даатгалын сангийн өгөөжийг нэмэгдүүлэх бодлогыг тодорхойлсон. Ингэснээр нийгмийн даатгалын тэтгэвэр, тэтгэмжийг жил бүр үнийн өсөлттэй уялдуулан нэмэгдүүлж байх тогтолцоо бүрдэж байна.

Нийгмийн даатгалын сангийн 2024 оны төсөвт нийт шимтгэлийн орлогын хэмжээг 4,469.6 тэрбум төгрөг, нийт зарлагын хэмжээг 5,145.5 тэрбум төгрөг байхаар төсөвлөлөө. Улсын төсвөөс тэтгэврийн даатгалын сангийн 1995 оноос өмнө тэтгэвэр тогтоолгосон иргэдийн тэтгэвэр, цэргийн албан хаагчдын тэтгэвэр, Зарим иргэний тэтгэврийн хэмжээг нэмэгдүүлэх

тухай хууль, тэтгэврийн нөөц сангийн мөнгөжүүлэх арга хэмжээнд нийт 1,134.0 тэрбум төгрөгийн санхүүжилт олгохоор тооцлоо.

Тэтгэврийн сангийн нийт алдагдал 998.7 тэрбум төгрөг байгаа нь өмнөх онтой харьцуулахад 246.4 тэрбум төгрөг буюу 32.8 хувиар нэмэгдсэн. Шалтгаан нь нийгмийн даатгалын сангаас тэтгэвэр, тэтгэмж авагч даатгуулагчдын тооны өсөлт, Улсын Их Хурлын 7 дугаар сарын 7-ны өдрийн чуулганаар батлагдсан Нийгмийн даатгалын багц хуулиудын өөрчлөлт, тэтгэврийн хэмжээг нэмэгдүүлсэн 2023 оны төсвийн тодотголын нөлөөлөл болон 2024 оны 4 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс 10 хувиар нэмэгдүүлэх төлөвлөгөөтэй холбоотой.

Тэтгэмжийн даатгалын сан, үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалах өвчний даатгалын сан, ажилгүйдлийн даатгалын сан зэрэг бусад сангуудын тэнцэл нийт 390.0 тэрбум төгрөгийн ашигтай гарч хуримтлагдахаар байна.

Хүснэгт 1. Нийгмийн даатгалын сангийн орлого, зарлага /тэрбум Т/

Үзүүлэлт	2023	2024 Төсөл
ОРЛОГО	3,400.8	4,438.8
1 Шимтгэлийн орлого	3,391.8	4,436.3
2 Бусад орлого	9.0	33.3
ЗАРЛАГА	4,152.7	5,145.5
1 Тэтгэврийн даатгалын сан	3,728.5	4,690.1
2 Тэтгэмжийн даатгалын сан	230.0	267.5
3 ҮОМШО-ний даатгалын сан	45.2	62.5
4 Ажилгүйдлийн даатгалын сан	80.3	125.4
5 Даатгуулагчид буцаан олгох нийгмийн даатгалын шимтгэлийн зардал	21.6	-
6 Үйл ажиллагааны зардал	47.1	-
Капитал банкнаас авах авлага	-68.4	67.2
Улсын төсвөөс олгох татаас	774.4	1,134.0

Нийгмийн даатгалын сангийн орлого

Нийгмийн даатгалын сангийн нийт орлого 4,469.6 тэрбум төгрөгөөр төлөвлөсөн нь 2023 онтой харьцуулахад 1,068.8 тэрбум төгрөгөөр нэмэгдэж байна. Ирэх онд сангийн орлогыг Нийгмийн даатгалын багц хуулиудын хэрэгжилтийг хангах, нийгмийн даатгалын хамрах хүрээ нэмэгдэх, хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээ нэмэгдэх, төрийн албан хаагчдын цалинг нэмэгдүүлэх, ажиллагсдын дундаж цалин хөлс өсөх, чөлөөт үлдэгдлийг хадгалуулсны хүүгийн орлого зэрэг төлөвлөлтөд үндэслэн тооцлоо.

Сангийн орлогыг дараах байдлаар төсөвлөв: Үүнд:

1. Ажил олгогчийн төлөх шимтгэлийн орлого 2,315.2 тэрбум төгрөг;
2. Ажилтны төлөх шимтгэлийн орлого 1,833.5 тэрбум төгрөг;
3. Сайн дурын даатгуулагчийн төлөх шимтгэлийн орлого 258.5 тэрбум төгрөг;
4. Бусад шимтгэлийн орлого 29.0 тэрбум төгрөг;
5. Бусад орлого 33.3 тэрбум төгрөг байхаар тус тус тооцоолж тусгалаа.

Нийгмийн даатгалын сангийн зарлага

Энэ оны 7 дугаар сараас эхлэн нийгмийн халамжийн тэтгэвэр, тэтгэмжийн хэмжээг үнийн өсөлттэй уялдуулан нэмэгдүүлсэн. Нийгмийн даатгалаас тэтгэвэр авах эрх үүсээгүй хүнд олгох халамжийн тэтгэвэр болон байнгын асаргаа шаардлагатай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдэд олгодог тэтгэмж тус бүр 288.0 мянган төгрөг байгааг нэгэн адил 325.0 мянган төгрөгт, нийгмийн халамжийн асаргааны тэтгэмж 84.5 мянган төгрөг байгааг 275.0 мянган төгрөгт, байнгын асаргаа шаардлагатай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдээ асарч байгаа эцэг, эхэд олгох тэтгэмж 123.1 мянган төгрөг байгааг 275.0 мянган төгрөгт хүргэж тус тус нэмэгдүүлсэн. Энэхүү арга хэмжээнд давхардсан тоогоор нийт 144.4 мянган хүн хамрагдсан байна.

Ирэх 2024 онд иргэдийн орлогыг хамгаалахад чиглэсэн багц арга хэмжээг үргэлжлүүлэх бодлого баримталж энэ хүрээнд цалин, тэтгэврийг эдийн засгийн өсөлт, инфляц, амьжиргааны түвшинтэй уялдуулан индексжүүлэх, түүнчлэн 2023 онд шинээр батлагдсан нийгмийн даатгал болон боловсролын багц хуулийн хэрэгжилтийг хангуулах арга хэмжээг санхүүжүүлэхээр төлөвлөж байна.

Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэвэр болон нийгмийн халамжийн тэтгэвэр, байнгын асаргаа шаардлагатай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдэд олгодог тэтгэмж, нийгмийн халамжийн асаргааны тэтгэмж, байнгын асаргаа шаардлагатай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдээ асарч байгаа эцэг, эхэд олгох тэтгэмжийн хэмжээг үнийн өсөлттэй уялдуулан 2024 оны 4 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс эхлэн 10.0 хувиар нэмэгдүүлэхээр тооцлоо. Энэхүү арга хэмжээнд 516.8 мянган тэтгэвэр авагч, давхардсан тоогоор нийт 146.9 мянган нийгмийн халамжийн дэмжлэг туслалцаа зайлшгүй шаардлагатай хүн хамрагдана.

Нийгмийн даатгалын сангийн нийт зарлага 5,145.5 тэрбум төгрөгөөр төлөвлөсөн нь 2023 онтой харьцуулахад 992.8 тэрбум төгрөгөөр нэмэгдэж байна. Иргэдийн тэтгэвэр, тэтгэмжид зарцуулах хөрөнгийг нэмэгдүүлэхдээ

тэтгэвэр авагчдын тооны өсөлт, 2023 онд хийгдсэн төсвийн тодотголын арга хэмжээг үргэлжлүүлэх, Нийгмийн даатгалын багц хуулиудын хэрэгжилтийг хангах, тэтгэврийн хэмжээг 2024 оны 4 дүгээр сараас 10 хувиар нэмэгдүүлэх зэрэг нөлөөллийг тооцлоо. Үүнээс тэтгэврийн даатгалын сан 4,690.3 тэрбум төгрөг, тэтгэмжийн даатгалын сан 267.5 тэрбум төгрөг, ажилгүйдлийн даатгалын сан 125.4 тэрбум төгрөг, ҮОМШӨ-ний даатгалын сан 62.5 тэрбум төгрөг байна.

2024 онд Нийгмийн даатгалын санд төрөөс олгох дэмжлэгийг 1,134.0 тэрбум төгрөг байхаар тооцов.

Хүснэгт 2. Улсын төсвийн татаас /тэрбум Т/

Арга хэмжээ	2020	2021	2022	2023	2024
Улсын төсвийн татаас	399.4	593.9	920.8	774.4	1,134.0
Үүнээс:					
Цэргийн тэтгэвэр	155.9	173.3	212.6	289.1	388.3
Зарим иргэний тэтгэврийн хэмжээг нэмэгдүүлэх тухай хууль	-	21.0	20.1	19.1	18.1
1995 оноос өмнөх	211.7	253.9	298.2	322.8	338.2
Тэтгэврийн нооц сан					389.4
НДШ 50 хувь буцаалт			150.8	21.6	-
НДС-н алдагдалд	31.8	166.7	259.2		

Нийгмийн даатгалын сангийн Капитал банкнаас авах 67.2 тэрбум төгрөгийн авлагыг тусгав.

--- оОо ---

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2023 оны ... дугаар сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар хот

НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН САНГИЙН 2024 ОНЫ ТӨСВИЙН ТУХАЙ

НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ

НИЙТЛЭГ ҮНДЭСЛЭЛ

1 дүгээр зүйл.Хуулийн зорилт

1.1. Энэ хуулийн зорилт нь Нийгмийн даатгалын санд 2024 оны төсвийн жилд төвлөрүүлэх орлого, зарцуулах төсвийн хэмжээ, төсөв зарцуулах эрх олгохтой холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.

2 дугаар зүйл.Нийгмийн даатгалын сангийн 2024 оны төсвийн хууль тогтоомж

2.1. Нийгмийн даатгалын сангийн 2024 оны төсвийн хууль тогтоомж нь Төсвийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Нийгмийн даатгалын ерөнхий хууль, энэ хууль болон эдгээр хуультай нийцүүлэн гаргасан хууль тогтоомжийн бусад актаас бүрдэнэ.

ХОЁРДУГААР БҮЛЭГ

НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН САНГИЙН 2024 ОНЫ ТӨСВИЙН ОРЛОГО,
ЗАРЛАГА

3 дугаар зүйл.Нийгмийн даатгалын санд 2024 оны төсвийн жилд төсвийн ерөнхийлөн захирагч доор дурдсан хэмжээтэй орлого төвлөрүүлнэ:

Д/д	Орлогын төрөл	Дүн /сая төгрөгөөр/
1	Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайд	5,603,597.8
	1.1 Ажил олгогчийн төлөх шимтгэл	2,315,239.9
	1.2 Ажиллагчдаас төлөх шимтгэл	1,833,539.5
	1.3 Эхийн хүүхэд асрах чөлөөтэй хугацааны шимтгэл	21,034.5
	1.4 Цаатан иргэдийн нийгмийн даатгалын шимтгэл	237.9
	1.5 Сайн дурын даатгуулагчаас төлөх шимтгэл	258,491.7
	1.6 Гадаадад хөдөлмөрийн гэрээгээр ажиллаж байгаа иргэдийн төлөх шимтгэл	4,954.0
	1.7 Үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалах өвчний улмаас хөгжлийн бэрхшээлтэй болсон даатгуулагчийн төлөх шимтгэл	2,809.1

1.8 Бусад орлого	33,319.8
1.9 Төр хариуцах иргэдийн тэтгэвэр болон шимтгэлийн хөнгөлөлтийн татаас	1,133,971.4
Нийт орлого	5,603,597.8

4 дүгээр зүйл.Нийгмийн даатгалын сангийн төсөвт 2024 оны төсвийн жилд төсвийн ерөнхийлөн захирагч доор дурдсан хэмжээтэй эргэн төлөх төлбөр төлнө:

Д/д	Төсвийн ерөнхийлөн захирагч	Дүн /сая төгрөгөөр/
1	Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайд	67,232.2

5 дугаар зүйл.2024 оны төсвийн жилд төсвийн ерөнхийлөн захирагч доор дурдсан хэмжээтэй төсөв зарцуулна:

Д/д	Зарлагын төрөл	Дүн /сая төгрөгөөр/
1	Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайд	5,145,506.3
	1.1 Тэтгэврийн даатгалын сан	4,690,103.6
	1.2 Тэтгэмжийн даатгалын сан	267,517.3
	1.3 Үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалах өвчний даатгалын сан	62,495.3
	1.4 Ажилгүйдлийн даатгалын сан	125,390.2
	1.5 Үйл ажиллагааны урсгал зардал	0.0
	1.6 Даатгуулагчид буцаан олгох нийгмийн даатгалын шимтгэлийн зардал	0.0
	Нийт зарлага	5,145,506.3

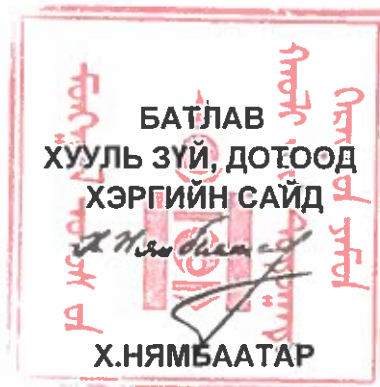
6 дугаар зүйл.Нийгмийн даатгалын сангийн чөлөөт үлдэгдлээс Засгийн газрын урт хугацаат /нэг жил болон түүнээс дээш/ бонд, Монголбанкны үнэт цаас худалдан авахад зарцуулах хөрөнгийн доод хэмжээг 300,000.0 сая төгрөгөөр баталсугай.

7 дугаар зүйл.Энэ хуулийг 2024 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

4. ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ДААТГАЛЫН
САНГИЙН 2024 ОНЫ ТӨСВИЙН ТУХАЙ
ХУУЛИЙН ТӨСӨЛ, ТАНИЛЦУУЛГА

ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ДААТГАЛЫН САНГИЙН 2024 ОНЫ ТӨСВИЙН ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ҮЗЭЛ БАРИМТЛАЛ

Нэг.Хуулийн төсөл боловсруулах болсон үндэслэл, шаардлага

Хууль зүйн үндэслэл

Төсвийн тухай хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1.51 дэх заалтад “Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн төсөв гэж Нийгмийн даатгалын ерөнхий хууль, Эрүүл мэндийн даатгалын тухай хуулийн дагуу бүрдүүлж, Эрүүл мэндийн даатгалын тухай хуулийн дагуу зарцуулах, тухайн жилд Улсын Их Хурлаас баталсан төсвийг” гэж, 10 дугаар зүйлийн 10.1.3 дахь заалтад “Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөр, дунд хугацааны төсвийн хүрээний мэдэгдэлд нийцсэн улсын хөгжлийн жилийн төлөвлөгөө, жилийн төсвийн төсөл, төсвийн тодотголын төслийг Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэх” гэж, мөн хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.4.9 дэх заалтад “Улсын Их Хурал жилийн төсвийн төслийг жил бүрийн намрын ээлжит чуулганаар хэлэлцэн 11 дүгээр сарын 15-ны дотор батлах” гэж, Эрүүл мэндийн даатгалын тухай хуулийн 19 дүгээр зүйлийн 19.1.5 дахь заалтад “төр төлбөрийг нь хариуцах эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээний зардлыг эрүүл мэндийн даатгалын байгууллагаар дамжуулан санхүүжүүлэхэд улсын төсвөөс олгох хөрөнгө” гэж тус тус заасан нь Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн 2024 оны төсвийн тухай хуулийн төслийг боловсруулах хууль зүйн үндэслэл болж байна.

Практик шаардлага

Монгол Улсын Засгийн газар Шинэ сэргэлтийн бодлогын хүрээнд эдийн засгийн өсөлтийг эрчимжүүлэх, төлбөрийн тэнцлийн алдагдлыг бууруулах, гадаад валютын нөөцийг нэмэгдүүлэх, үнийн өсөлтийг хязгаарлаж иргэдийн бодит орлогыг хамгаалах, төрийн үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг сайжруулахад чиглэсэн бодлого, арга хэмжээг үе шаттайгаар хэрэгжүүлж байна.

Монгол Улсын Засгийн газрын 2020-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр, Монгол Улсыг 2021-2025 онд хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэлд заасан эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг сайжруулах зорилтыг хангах хүрээнд эрүүл мэндийн байгууллагуудын төсвийг нэг худалдан авагчийн зарчмаар гүйцэтгэлд суурилсан хэлбэрээр 2021 оноос эхлэн санхүүжүүлж байна.

Хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээ 2024 онд нэмэгдэхтэй холбоотойгоор Эрүүл мэндийн даатгалын тухай хуульд заасан улсын төсвөөс хариуцах эрүүл мэндийн даатгалын шимтгэл болон тусламж үйлчилгээний зардал нэмэгдэхээр байна. Түүнчлэн төрийн албан хаагчдын цалин хөлс болон хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээг нэмэгдүүлэх арга хэмжээ, аж ахуй нэгж, байгууллагад ажиллагсдын дундаж цалин хөлсний өөрчлөлттэй уялдуулан эрүүл мэндийн даатгалын сангийн эх үүсвэрийг нэмэгдүүлэх шаардлага үүсэж байна.

Эрүүл мэндийн сангаас зарцуулах тусламж үйлчилгээний санхүүжилтийг анхан шатны тусламж үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг сайжруулах, бүс нутгийн онцлогийг харгалзсан ялгаатай байдлаар сумын эрүүл мэндийн төвийн эмнэлгүүдэд олгох, нэн шаардлагатай тусламж үйлчилгээний хүртээмжийг нэмэгдүүлэхэд түлхүү анхаарахад чиглүүллээ. Мөн эмч, эмнэлгийн ажилтны цалин хөлс, эм, эмнэлгийн хэрэгслийн үнийн өсөлтийг харгалзан эрүүл мэндийн даатгалын сангаас олгох тусламж, үйлчилгээний өртөг, тарифыг өсгөх шаардлага бий болж байна.

Хоёр.Хуулийн төслийн зорилго, ерөнхий бүтэц, зохицуулах харилцаа, хамрах хүрээ

Хуулийн төсөл 2 бүлэг, 6 зүйлтэй байх бөгөөд доор дурдсан агуулгатай байна. Үүнд:

Нэгдүгээр бүлэгт хуулийн нийтлэг үндэслэл, зорилт, Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн 2024 оны төсвийн тухай хууль тогтоомжийн тухай;

Хоёрдугаар бүлэгт Эрүүл мэндийн даатгалын санд 2024 оны төсвийн жилд төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн төвлөрүүлэх орлогын хэмжээ, Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн 2024 оны төсвийн жилд төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн зарцуулах төсвийн эрх, хэмжээ, Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн төсөвт 2024 оны төсвийн жилд төсвийн ерөнхийлөн захирагч эргэн төлөх төлбөрийн тухай болон хуулийг дагаж мөрдөх хугацааг тус тус тусгана.

Гурав.Хуулийн төсөл батлагдсаны дараа үүсэж болох эдийн засаг, нийгэм, хууль зүйн үр дагавар, тэдгээрийг шийдвэрлэх чиглэлээр авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний талаар

Хуулийн төсөл батлагдсанаар Эрүүл мэндийн даатгалын тухай хуулийн дагуу 2024 оны төсвийн жилд эрүүл мэндийн даатгалын сан бие даасан хэлбэрээр үйл ажиллагаагаа хэрэгжүүлж Засгийн газрын мөрийн хөтөлбөрт тусгагдсан зорилт биелж, эрүүл мэндийн даатгалын сангийн эх үүсвэрийг бүрдүүлж, анхан шатанд үзүүлэх тусламж үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг сайжруулах, нэн шаардлагатай тусламж үйлчилгээний хүртээмжийг нэмэгдүүлэхэд чиглэсэн хөрөнгө зарцуулах эрх зүйн орчин бүрдэнэ.

Дөрөв.Хуулийн төсөл нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын олон гэрээ болон бусад хуультай хэрхэн уялдах, хуулийг хэрэгжүүлэхэд

шинээр боловсруулах, хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах, хүчингүй болсонд тооцох тухай хууль тогтоомжийн төслийн талаар

Хуулийн төсөл нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Төсвийн тухай хууль тогтоомжид бүрэн нийцнэ. Хуулийн төсөлтэй холбогдуулан шинээр боловсруулах буюу нэмэлт, өөрчлөлт оруулах, хүчингүй болгох хуулийн төсөл байхгүй болно.

--- оОо ---

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗАР

**ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ДААТГАЛЫН
САНГИЙН 2024 ОНЫ ТӨСВИЙН ТУХАЙ
ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ТАНИЛЦУУЛГА**

УЛААНБААТАР ХОТ

2023 ОН

ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ДААТГАЛЫН САНГИЙН 2024 ОНЫ ТӨСВИЙН ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн 2024 оны төсвийн орлогыг 2,002.2 тэрбум төгрөг байхаар төсөвлөсөн. Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн нийт орлогын 55.4 хувь буюу 1,108.4 тэрбум төгрөгийг Улсын төсвөөс олгохоор тооцсон. Үүнээс Эрүүл мэндийн тухай хуулийн 24 дүгээр зүйлийн 24.6 дахь хэсэгт заасан төр зардлыг нь хариуцах тусламж, үйлчилгээний санхүүжилтэд 767.4 тэрбум төгрөг, Эрүүл мэндийн даатгалын тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.2.3 дахь заалтад заасны дагуу төр эрүүл мэндийн даатгалын шимтгэлийг нь хариуцан төлөх иргэдийн шимтгэлийн хэмжээ хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээ нэмэгдүүлэхтэй холбогдуулан Улсын төсвөөс олгох шилжүүлгийг 341.0 тэрбум төгрөгөөр тус тус тооцсон. Эрүүл мэндийн даатгалын тухай хуульд заасан албан журмын болон сайн дурын даатгалын шимтгэлийн орлогыг 893.8 тэрбум төгрөг байхаар төлөвлөлөө.

Эрүүл мэндийн сангийн нийт зарлагыг 1,970.6 тэрбум төгрөг байхаар төлөвлөсөн. Эрүүл мэндийн даатгалын үндэсний зөвлөлөөс баталсан тогтоолд заасан тарифын дагуу тооцож Эрүүл мэндийн даатгалын сангаас худалдан авах тусламж, үйлчилгээний зардалд нийт 1,758.8 тэрбум төгрөг төлөвлөснөөс эрүүл мэндийн анхан шатны эрүүл мэндийн байгууллагад нэг иргэнээр тооцон олгох санхүүжилтийг сумын 391.5 тэрбум төгрөг байхаар тусгасан. Мөн төр хариуцах эмийн зардлын хяналт, хүртээмжийг сайжруулах зорилгоор эмийн үнийн хөнгөлөлтөд олгох санхүүжилтийг нэмэгдүүлж 140.0 тэрбум төгрөг, эрсдэлийн санг 54.9 тэрбум төгрөг, үйл ажиллагааны зардлыг 17.2 тэрбум төгрөг байхаар тус тус тооцлоо.

--- оОо ---

ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ДААТГАЛЫН САНГИЙН 2024 ОНЫ ТӨСВИЙН ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ТАНИЛЦУУЛГА

Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн 2024 оны төсвийн тухай хуулийн төсөл нь 2 бүлэг, 6 зүйлтэй бөгөөд нэгдүгээр бүлэгт эрүүл мэндийн даатгалын сангийн хуулийн зорилтыг тусгасан бол хоёрдугаар бүлэгт эрүүл мэндийн даатгалын сангийн 2024 оны төвлөрүүлэх орлогын хэмжээ, зарцуулах зарлагын хэмжээ болон эргэн төлөх төлбөрийн хэмжээ тус тус тусгагдсан.

Монгол Улсын Засгийн газар Шинэ сэргэлтийн бодлогын хүрээнд эдийн засгийн өсөлтийг эрчимжүүлэх, төлбөрийн тэнцлийн алдагдлыг бууруулах, гадаад валютын нөөцийг нэмэгдүүлэх, үнийн өсөлтийг хязгаарлаж иргэдийн бодит орлогыг хамгаалах, төрийн үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг сайжруулахад чиглэсэн бодлого, арга хэмжээг үе шаттайгаар хэрэгжүүлж байна.

Монгол Улсын Засгийн газрын 2020-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр, Монгол Улсыг 2021-2025 онд хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэлд заасан эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг сайжруулах зорилтыг хангах хүрээнд эрүүл мэндийн байгууллагуудын төсвийг нэг худалдан авагчийн зарчмаар, гүйцэтгэлд суурилсан хэлбэрээр 2021 оноос эхлэн санхүүжүүлж байна.

Хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээ 2024 онд нэмэгдэхтэй холбоотойгоор Эрүүл мэндийн даатгалын тухай хуульд заасан улсын төсвөөс хариуцах эрүүл мэндийн даатгалын шимтгэл болон тусламж үйлчилгээний зардал нэмэгдэхээр байна. Түүнчлэн төрийн албан хаагчдын цалин хөлс болон хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээг нэмэгдүүлэх арга хэмжээ, аж ахуй нэгж, байгууллагад ажиллагсдын дундаж цалин хөлсний өөрчлөлттэй уялдуулан эрүүл мэндийн даатгалын сангийн эх үүсвэрийг нэмэгдүүлэх шаардлага үүсэж байна.

Эрүүл мэндийн сангаас зарцуулах тусламж үйлчилгээний санхүүжилтийг анхан шатны тусламж үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг сайжруулах, бүс нутгийн онцлогийг харгалзсан ялгаатай байдлаар сумын эрүүл мэндийн төвийн эмнэлгүүдэд олгох, нэн шаардлагатай тусламж үйлчилгээний хүртээмжийг нэмэгдүүлэхэд түлхүү анхаарахад чиглүүллээ. Мөн эмч, эмнэлгийн ажилтны цалин хөлс, эм, эмнэлгийн хэрэгслийн үнийн өсөлтийг харгалзан эрүүл мэндийн даатгалын сангаас олгох тусламж, үйлчилгээний өртөг, тарифыг өсгөх шаардлага бий болж байна.

Эрүүл мэндийн сангийн орлого

Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн 2024 оны төсвийн орлогыг 2,002.2 тэрбум төгрөг байхаар төсөвлөсөн. Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн нийт орлогын 55.4 хувь буюу 1,108.4 тэрбум төгрөгийг Улсын төсвөөс олгохоор тооцсон. Үүнээс Эрүүл мэндийн тухай хуулийн 24 дүгээр зүйлийн 24.6 дахь хэсэгт заасан төр зардлыг нь хариуцах тусламж, үйлчилгээний санхүүжилтэд 767.4 тэрбум төгрөг, Эрүүл мэндийн даатгалын тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.2.3 дахь заалтад заасны дагуу төр эрүүл мэндийн даатгалын шимтгэлийг нь хариуцан төлөх иргэдийн шимтгэлийн хэмжээ хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээ нэмэгдүүлэхтэй холбогдуулан Улсын төсвөөс олгох шилжүүлгийг 341.0 тэрбум төгрөгөөр тус тус тооцсон. Эрүүл мэндийн даатгалын тухай хуульд заасан албан журмын болон сайн дурын даатгалын шимтгэлийн орлогыг 893.8 тэрбум төгрөг байхаар төлөвлөв.

Д/д	Орлогын төрөл	Дүн /сая тогроогоор/
1	Эрүүл мэндийн сайд	2,002,198.9
	1.1 Ажил олгогч, даатгуулагчаас төлөх шимтгэл	859,154.8
	1.2 Төрөөс эрүүл мэндийн даатгалыг нь хариуцах иргэдийн улсын төсвөөс төлөх шимтгэл	341,006.1
	1.3 Төр хариуцах тусламж, үйлчилгээний санхүүжилт	767,353.3
	1.4 Бусад даатгуулагчаас төлөх шимтгэл	34,684.8
	Нийт орлого	2,002,198.9

Эрүүл мэндийн сангийн зарлага

Эрүүл мэндийн сангийн нийт зарлагыг 1,970.6 тэрбум төгрөг байхаар төлөвлөсөн. Эрүүл мэндийн даатгалын үндэсний зөвлөлөөс баталсан тогтоолд заасан тарифын дагуу тооцож Эрүүл мэндийн даатгалын сангаас худалдан авах тусламж, үйлчилгээний зардалд нийт 1,758.8 тэрбум төгрөг төлөвлөснөөс эрүүл мэндийн анхан шатны эрүүл мэндийн байгууллагад нэг иргэнээр тооцон олгох санхүүжилтийг сумын 391.5 тэрбум төгрөг байхаар тусгасан. Мөн төр хариуцах эмийн зардлын хяналт, хүртээмжийг сайжруулах зорилгоор эмийн үнийн хөнгөлөлтөд олгох санхүүжилтийг нэмэгдүүлж 140.0 тэрбум төгрөг, эрсдэлийн санг 54.9 тэрбум төгрөг, үйл ажиллагааны зардлыг 17.2 тэрбум төгрөг байхаар тус тус тооцлоо.

Д/д	Зарлагын төрөл	Дүн /сая тогроогоор/
1	Эрүүл мэндийн сайд	1,970,613.2
	1.1 Эрүүл мэндийн даатгалын сангаас хариуцах тусламж үйлчилгээний санхүүжилт	904,939.8

1.2 Төрөөс хариуцах тусламж, үйлчилгээний санхүүжилт	853,846.5
1.3 Эмийн санд олгох	139,982.5
1.4 Үйл ажиллагааны урсгал зардал	17,244.4
1.5 Эрсдэлийн сан	54,600.0
Нийт зарлага	1,970,613.2

--- oOo ---

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2023 оны ... дугаар сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар хот

ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ДААТГАЛЫН САНГИЙН 2024 ОНЫ ТӨСВИЙН ТУХАЙ

НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ

НИЙТЛЭГ ҮНДЭСЛЭЛ

1 дүгээр зүйл.Хуулийн зорилт

1.1.Энэ хуулийн зорилт нь Эрүүл мэндийн даатгалын санд 2024 оны төсвийн жилд төвлөрүүлэх орлого, зарцуулах төсвийн хэмжээ, төсөв зарцуулах эрх олгохтой холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.

2 дугаар зүйл.Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн 2024 оны төсвийн хууль тогтоомж

2.1.Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн 2024 оны төсвийн хууль тогтоомж нь Төсвийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Эрүүл мэндийн даатгалын тухай хууль, Нийгмийн даатгалын ерөнхий хууль, энэ хууль болон эдгээр хуультай нийцүүлэн гаргасан хууль тогтоомжийн бусад актаас бүрдэнэ.

ХОЁРДУГААР БҮЛЭГ

ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ДААТГАЛЫН САНГИЙН 2024 ОНЫ ТӨСВИЙН ОРЛОГО, ЗАРЛАГА

3 дугаар зүйл.Эрүүл мэндийн даатгалын санд 2024 оны төсвийн жилд төсвийн ерөнхийлөн захирагч доор дурдсан хэмжээтэй орлого төвлөрүүлнэ:

Д/д	Орлогын төрөл	Дүн /сая төгрөгөөр/
1	Эрүүл мэндийн сайд	2,002,198.9
	1.1 Ажил олгогч, даатгуулагчаас төлөх шимтгэл	859,154.8
	1.2 Төрөөс эрүүл мэндийн даатгалыг нь хариуцах иргэдийн улсын төсвөөс төлөх шимтгэл	341,006.1
	1.3 Төр хариуцах тусламж, үйлчилгээний санхүүжилт	767,353.3
	1.4 Бусад даатгуулагчаас төлөх шимтгэл	34,684.8
	Нийт орлого	2,002,198.9

4 дүгээр зүйл.Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн төсөвт 2024 оны төсвийн жилд төсвийн ерөнхийлөн захирагч доор дурдсан хэмжээтэй эргэн төлөх төлбөр төлнө:

Д/д	Төсвийн ерөнхийлөн захирагч	Дүн /сая төгрөгөөр/
1	Эрүүл мэндийн сайд	-85,000.0

5 дугаар зүйл.2024 оны төсвийн жилд төсвийн ерөнхийлөн захирагчид доор дурдсан төсөв зарцуулна:

Д/д	Зарлагын төрөл	Дүн /сая төгрөгөөр/
1	Эрүүл мэндийн сайд	1,970,613.2
	1.1 Эрүүл мэндийн даатгалын сангаас хариуцах тусламж үйлчилгээний санхүүжилт	904,939.8
	1.2 Төрөөс хариуцах тусламж, үйлчилгээний санхүүжилт	853,846.5
	1.3 Эмийн санд олгох	139,982.5
	1.4 Үйл ажиллагааны урсгал зардал	17,244.4
	1.5 Эрсдлийн сан	54,600.0
	Нийт зарлага	1,970,613.2

6 дугаар зүйл.Энэ хуулийг 2024 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

ТООЦООЛЫН ХАВСРАЛТУУД

	2024 төсөл						
	НЭГДСЭН ТӨСӨВ	УЛСЫН ТӨСӨВ			Орон нутаг	НДС	ЗМДС
		НИЙТ	Төсвөөс санхүүжин	Гадаад зээл, тусламжаас санхүүжин			
НИЙТ ОРЛОГО БА ТУСЛАМЖИЙН ДҮН	27,156,762.7	19,890,245.8	19,332,245.8	558,000.0	4,337,600.4	5,803,597.8	2,002,198.9
ТОГТВОРЖУУЛАЛТЫН САН	513,710.9	513,710.9	513,710.9				
ИРЭЭДҮЙН ӨВ САН	1,353,307.4	1,353,307.4	1,353,307.4				
ТЭНЦВЭРЖҮҮЛСЭН ОРЛОГО БА ТУСЛАМЖИЙН ДҮН	25,289,774.4	18,023,227.3	17,465,227.3	558,000.0	4,537,600.4	5,803,597.8	2,002,198.9
1. Татварын орлого	23,436,118.9	15,182,338.2	15,182,338.2	0.0	3,460,018.5	4,460,826.4	2,002,198.9
1.1. Орлогын албан татвар	5,683,146.5	2,674,868.4	2,674,868.4	0.0	2,988,278.1	0.0	0.0
1.1.1. Хувь хүний орлогын албан татвар	1,739,273.1	0.0	0.0	0.0	1,739,273.1	0.0	0.0
1.1.2. Аж, ахуйн нэгж байгууллагын орлогын албан татвар	3,923,873.4	2,674,868.4	2,674,868.4	0.0	1,249,005.0	0.0	0.0
1.1.3. Зарим бүтээгдэхүүний үнийн өсөлтийн албан татвар	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
1.2. Нийгмийн даатгалын орлого	4,792,862.2	0.0	0.0	0.0	0.0	4,469,626.4	2,002,198.9
1.3. Хөрөнгийн албан татвар	237,467.0	0.0	0.0	0.0	237,467.0	0.0	0.0
1.4. Нэмэгдсэн өртгийн албан татвар	5,989,249.3	5,989,249.3	5,989,249.3	0.0	0.0	0.0	0.0
1.5. Онцгой албан татвар	991,000.0	991,000.0	991,000.0	0.0	0.0	0.0	0.0
1.6. Тусгай зориулалтын орлого	28,000.0	28,000.0	28,000.0	0.0	0.0	0.0	0.0
1.7. Гаалийн албан татвар	1,928,712.9	1,928,712.9	1,928,712.9	0.0	0.0	0.0	0.0
1.8. Бусад татвар (төлбөр, хураамж)	3,805,681.1	3,570,507.7	3,570,507.7	0.0	235,173.4	0.0	0.0
2. Татварын бус орлого	1,853,655.4	2,840,889.1	2,282,889.1	558,000.0	1,076,681.9	1,133,971.4	0.0
2.1. Нийтлэг татварын бус орлого	1,295,347.4	1,138,658.0	1,138,658.0	0.0	182,050.7	0.0	0.0
2.2. Хөрөнгийн орлого	308.0	0.0	0.0	0.0	308.0	0.0	0.0
2.3. Тусламжийн орлого	558,000.0	558,000.0	0.0	558,000.0	0.0	0.0	0.0
2.4. Улсын төсөв орон нутгийн төсөв хоорондын шилжүүлэг	0.0	1,146,031.0	1,146,031.0	0.0	894,313.2	1,133,971.4	0.0
НИЙТ ЗАРЛАГА БА ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН	27,380,835.7	20,735,898.0	18,952,898.0	1,783,000.0	4,537,600.4	5,078,274.1	1,885,813.2
А. УРСГАЛ ЗАРЛАГА	21,324,825.5	15,981,981.3	15,774,981.3	187,000.0	3,123,594.7	5,145,506.3	1,970,813.2
1. Бараа, үйлчилгээний зардал	8,928,127.5	7,755,078.7	7,568,078.7	187,000.0	1,882,541.2	1,463.4	70,914.4
1.1. Цалин, хөлс	5,537,450.8	5,011,997.6	5,011,984.0	13.6	518,594.8	0.0	8,858.4
1.2. Нийгмийн даатгалын шимтгэл	0.0	499,186.5	499,186.5	0.0	61,574.3	0.0	1,107.3
1.3. Бараа, үйлчилгээний бусад зардал	3,390,676.7	2,243,892.5	2,056,908.1	186,986.4	1,084,372.1	1,463.4	60,948.7
2. Зээлийн үйлчилгээний төлбөр	1,173,820.2	1,173,820.2	1,173,820.2	0.0	23,571.3	0.0	0.0
3. Татаас ба урсгал шилжүүлэг	11,223,077.9	7,033,284.5	7,033,284.5	0.0	1,437,482.2	5,144,042.9	1,899,898.9
3.1. Татаас	634,702.7	1,526,554.1	1,526,554.1	0.0	242,120.0	0.0	0.0
3.2. Урсгал шилжүүлэг	10,588,375.2	5,506,710.4	5,506,710.4	0.0	1,195,362.2	5,144,042.9	1,899,898.9
Б. ХӨРӨНГИЙН ЗАРДАЛ	6,170,367.8	4,756,382.0	3,430,382.0	1,326,000.0	1,414,005.7	0.0	0.0
1. Барилга байгууламж	4,199,529.5	4,015,740.6	2,781,598.4	1,254,144.3	183,788.9	0.0	0.0
2. Их засвар	171,381.3	80,581.3	80,581.3	0.0	80,800.0	0.0	0.0
3. Тонг төхөөрөмж	488,158.1	486,158.1	423,422.3	62,735.8	0.0	0.0	0.0
4. Бусад хөрөнгө	1,302,919.0	163,502.2	154,382.2	9,120.0	1,139,416.8	0.0	0.0
5. Стратегийн нөөц хөрөнгө	10,379.7	10,379.7	10,379.7	0.0	0.0	0.0	0.0
В. ЭРГЭЖ ТӨЛӨГДӨХ ЦЭВЭР ЗЭЭЛ	-134,857.5	17,574.7	-252,425.3	270,000.0	0.0	-87,232.2	-85,000.0
1. Эргэж төлөгдөх дотоод цэвэр зээл	-404,657.5	-252,425.3	-252,425.3	0.0	0.0	-87,232.2	-85,000.0
2. Эргэж төлөгдөх гадаад цэвэр зээл	270,000.0	270,000.0	0.0	270,000.0	0.0	0.0	0.0
ТӨСВИЙН ТЭНЦЭЛ (ТЭНЦВЭРЖҮҮЛСЭН ОРЛОГООР ТООЦСОН)	-2,070,761.3	-2.8%	-2,712,670.7	-1,487,670.7	-1,225,000.0	0.0	325,323.6
АЛДАГДЛЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХ ЭХ ҮҮСВЭР	2,070,761.3	2,712,670.7	1,487,670.7	1,225,000.0	0.0	-525,323.6	-116,585.7
1. Мөнгөн хөрөнгийн цэвэр өөрчлөлт	83,902.4	705,811.7	-1,864,235.0	2,370,046.7	0.0	-525,323.6	-116,585.7
2. ЗГ-ын үнэт цаас	1,758,530.8	1,758,530.8	3,151,905.8	-1,393,375.0	0.0	0.0	0.0
2.1. Урт хугацаат	1,758,530.8	1,758,530.8	3,151,905.8	-1,393,375.0	0.0	0.0	0.0
2.1.1. Дотоод	3,151,905.8	3,151,905.8	3,151,905.8	0.0	0.0	0.0	0.0
2.1.1.1. Шинээр гаргах	3,713,405.6	3,713,405.6	3,713,405.6	0.0	0.0	0.0	0.0
2.1.1.2. Үндсэн төлбөр	-561,500.0	-561,500.0	-561,500.0	0.0	0.0	0.0	0.0
2.1.2. Гадаад	-1,393,375.0	-1,393,375.0	0.0	-1,393,375.0	0.0	0.0	0.0
2.1.2.1. Шинээр гаргах	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
2.1.2.2. Үндсэн төлбөр	-1,393,375.0	-1,393,375.0	0.0	-1,393,375.0	0.0	0.0	0.0
3. ЗГ-ын зээл	248,328.3	248,328.3	0.0	248,328.3	0.0	0.0	0.0
3.2. Гадаад	248,328.3	248,328.3	0.0	248,328.3	0.0	0.0	0.0
3.2.1. Төслийн зээл	432,666.0	432,666.0	0.0	432,666.0	0.0	0.0	0.0
3.2.1.1. Шинээр авах	1,225,000.0	1,225,000.0	0.0	1,225,000.0	0.0	0.0	0.0
3.2.1.2. Үндсэн төлбөр	-782,334.0	-782,334.0	0.0	-782,334.0	0.0	0.0	0.0
3.2.2. Хөтөлбөрийн зээл	-184,337.7	-184,337.7	0.0	-184,337.7	0.0	0.0	0.0
3.2.2.1. Шинээр авах	355,000.0	355,000.0	0.0	355,000.0	0.0	0.0	0.0
3.2.2.2. Үндсэн төлбөр	-539,337.7	-539,337.7	0.0	-539,337.7	0.0	0.0	0.0
ДОТООДЫН НИЙТ БҮТЭЭГДЭХҮҮН	74,000,000.0						

	НЭГДСЭН ТӨСӨВ	УЛСЫН ТӨСӨВ	НДС	ЭМДС	ОРОН НУТАГ
НИЙТ ОРЛОГО БА ТУСЛАМЖИЙН ДҮН	36.70	26.88	7.57	2.71	6.13
ТОГТВОРЖУУЛАЛТЫН САН	0.69	0.69	0.00	0.00	0.00
ИРЭЭДҮЙН ӨВ САН	1.83	1.83	0.00	0.00	0.00
ТЭНЦВЭРЖҮҮЛСЭН ОРЛОГО БА ТУСЛАМЖИЙН ДҮН	34.18	24.36	7.57	2.71	6.13
1. Татварын орлого	31.67	20.52	6.04	2.71	4.68
1.1. Орлогын албан татвар	7.65	3.61	0.00	0.00	4.04
1.1.1. Хувь хүний орлогын албан татвар	2.35	0.00	0.00	0.00	2.35
1.1.2. Аж, ахуйн нэгж байгууллагын орлогын албан татвар	5.30	3.61	0.00	0.00	1.69
1.1.3. Зарим бүтээгдэхүүний үнийн өсөлтийн албан татвар	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
1.2. Нийгмийн даатгалын орлого	6.48	0.00	6.04	2.71	0.00
1.3. Хөрөнгийн албан татвар	0.32	0.00	0.00	0.00	0.32
1.4. Нэмэгдсэн өртгийн албан татвар	8.09	8.09	0.00	0.00	0.00
1.5. Онцгой албан татвар	1.34	1.34	0.00	0.00	0.00
1.6. Тусгай зориулалтын орлого	0.04	0.04	0.00	0.00	0.00
1.7. Гаалийн албан татвар	2.61	2.61	0.00	0.00	0.00
1.8. Бусад татвар (төлбөр, хураамж)	5.14	4.83	0.00	0.00	0.32
2. Татварын бус орлого	2.50	3.84	1.53	0.00	1.45
2.1. Нийтлэг татварын бус орлого	1.75	1.54	0.00	0.00	0.25
2.2. Хөрөнгийн орлого	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
2.3. Тусламжийн орлого	0.75	0.75	0.00	0.00	0.00
2.4. Улсын төсөв орон нутгийн төсөв хоорондын шилжүүлэг	0.00	1.55	1.53	0.00	1.21
НИЙТ ЗАРЛАГА БА ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН	36.97	28.02	6.86	2.55	6.13
А. УРСГАЛ ЗАРЛАГА	28.82	21.57	6.95	2.66	4.22
1. Бараа, үйлчилгээний зардал	12.07	10.48	0.00	0.10	2.25
1.1. Цалин, хөлс	7.48	6.77	0.00	0.01	0.70
1.2. Нийгмийн даатгалын шимтгэл	0.00	0.67	0.00	0.00	0.08
1.3. Бараа, үйлчилгээний бусад зардал	4.58	3.03	0.00	0.08	1.47
2. Зээлийн үйлчилгээний төлбөр	1.59	1.59	0.00	0.00	0.03
3. Татаас ба урсгал шилжүүлэг	15.17	9.50	6.95	2.57	1.94
3.1. Татаас	0.86	2.06	0.00	0.00	0.33
3.2. Урсгал шилжүүлэг	14.31	7.44	6.95	2.57	1.62
Б. ХӨРӨНГИЙН ЗАРДАЛ	8.34	6.43	0.00	0.00	1.91
1. Барилга байгууламж	5.68	5.43	0.00	0.00	0.25
2. Их засвар	0.23	0.11	0.00	0.00	0.12
3. Тоног төхөөрөмж	0.66	0.66	0.00	0.00	0.00
4. Бусад хөрөнгө	1.76	0.22	0.00	0.00	1.54
5. Стратегийн нөөц хөрөнгө	0.01	0.01	0.00	0.00	0.00
В. ЭРГЭЖ ТӨЛӨГДӨХ ЦЭВЭР ЗЭЭЛ	-0.18	0.02	-0.09	-0.11	0.00
1. Эргэж төлөгдөх дотоод цэвэр зээл	-0.55	-0.34	-0.09	-0.11	0.00
2. Эргэж төлөгдөх гадаад цэвэр зээл	0.36	0.36	0.00	0.00	0.00
ТӨСВИЙН ТЭНЦЭЛ (ТЭНЦВЭРЖҮҮЛСЭН ОРЛОГООР ТООЦСОН)	-2.80	-3.67	0.71	0.16	0.00
ДОТООДЫН НИЙТ БҮТЭЭГДЭХҮҮН	74,000,000.0	74,000,000.0	74,000,000.0	74,000,000.0	74,000,000.0

Table with columns for years (2016-2024) and various categories (НИЙТ ОРЛОГО БА ТУСЛАМЖИЙН ДҮН, ТӨГТӨРХӨЛӨЛТӨЙН САН, ТӨСВИЙН ТЭГНЭЭРХЭЖЛЭЛЭН ОРЛОГО БА ТУСЛАМЖИЙН ДҮН, etc.).

Table with columns for years (2016-2024) and quarters (I-IV), detailing financial data for various entities like 'НИЙТ ОРЛОГО БА ТАСЛАХИЙН ДҮН' and 'А. УРСГАЛ ЗАРЛАГА'. Includes sub-sections like '1. Барил, үйлчилгээний зардал' and '2. Өрх зүйн үйлчилгээний зардал'.

	Классификация									
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Эерүү
	Гууц .1.	Гууц .2.	Гууц .3.	Гууц .4.	Гууц .5.	Гууц .6.	Гууц .7.	Төл .8.	Тасал .9.	
НИЙТ ОРЛОГО БА ТУСЛАМЖИЙН ДҮН	3 894 443.3	5 832 825.9	8 158 599.3	9 112 417.3	7 809 354.7	10 648 069.7	11 829 746.4	16 226 212.2	19 890 246.6	3 664 033.4
ТОГТВОРЖУУЛАЛТЫН САН	0.0	325.680.2	208 986.6	94 596.6	66 242.9	427 322.2	1 384 821.8	50 828.6	913 710.9	12 082.4
ИРЭЭДҮЙН ӨВ САН	0.0	357 722.6	420 683.6	1 040 219.9	814 065.5	966 999.6	0.0	840 000.0	1 353 307.4	813 307.4
ТӨСВИЙН ТЭНЦЭЭРЖҮҮЛСЭН ОРЛОГО БА ТУСЛАМЖИЙН ДҮН	3 894 443.3	5 149 823.9	7 330 918.1	7 977 600.0	6 829 026.3	9 851 146.8	10 239 124.4	15 184 583.6	18 023 227.3	2 838 643.7
1. Татварын орлого	2 854 078.6	3 986 004.2	4 430 638.3	6 495 488.8	6 690 102.6	7 361 282.1	8 917 761.8	12 458 969.9	16 182 338.2	2 723 368.4
1.1. Орлогын албан татвар	618 958.7	962 148.0	1 276 931.4	1 840 872.5	1 398 473.1	2 211 940.1	2 093 899.4	2 083 891.0	2 874 968.4	688 877.4
1.1.1. Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татвар	519 958.7	962 148.0	1 276 931.4	1 840 872.5	1 398 473.1	2 212 123.0	2 125 243.3	2 185 901.0	2 789 808.4	623 877.4
1.1.2. Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татварын буцаан олголт	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	-8 582.8	-41 343.9	-80 000.0	-115 000.0	-35 000.0
1.2. Нэмэгдсэн утгийн албан татвар	1 140 271.4	1 619 234.4	2 195 907.2	2 486 248.1	2 268 963.7	2 837 709.7	3 946 188.2	4 771 910.0	6 999 248.3	1 217 338.3
1.2.1. Дотоодын барааны НВАТ	358 329.9	734 042.1	896 248.5	1 098 304.2	1 053 282.5	1 229 880.1	1 526 880.4	1 805 410.0	2 419 048.5	613 626.5
1.2.2. Импортын барааны НВАТ	684 254.3	1 031 742.7	1 411 498.0	1 633 296.0	1 503 778.3	1 902 348.6	2 750 742.4	3 378 500.0	4 800 202.8	863 702.8
1.2.3. НВАТ-ын буцаан олголт	-101 862.6	-146 580.3	-113 837.3	-235 332.2	-348 107.1	-294 317.0	-331 414.6	-410 000.0	-498 000.0	-80 000.0
1.3. Онцгой албан татвар	630 124.8	819 721.5	764 440.2	863 406.6	778 896.9	826 962.9	847 806.1	972 800.0	89 100.9	18 000.0
1.3.1. Дотоодын ажил, дарсны онцгой албан татвар	138 430.4	145 898.0	105 174.0	185 739.8	182 508.5	198 400.2	225 970.4	300 000.0	390 000.0	50 000.0
1.3.2. Дотоодын тэмцээн онцгой албан татвар	32 778.0	33 103.2	28 985.1	28 707.2	28 588.2	20 377.0	27 822.5	35 000.0	36 000.0	1 000.0
1.3.3. Дотоодын гяамны онцгой албан татвар	22 408.5	24 820.3	26 537.3	30 286.5	25 933.0	130 778.4	37 537.2	49 000.0	45 000.0	5 000.0
1.3.4. Импортын ажил, дарсны онцгой албан татвар	83 816.4	7 441.1	9 320.7	11 008.3	0.0	5 818.5	35 339.4	36 000.0	50 000.0	14 000.0
1.3.5. Импортын тэмцээн онцгой албан татвар	0.0	83 276.2	94 442.5	113 268.2	134 536.6	202 826.5	141 687.2	163 000.0	150 000.0	-13 000.0
1.3.6. Импортын гяамны онцгой албан татвар	4 679.3	2 052.4	2 322.4	1 713.2	2 129.5	240 442.7	9 112.3	8 000.0	10 000.0	2 000.0
1.3.7. Суудлын автомашин онцгой албан татвар	27 064.3	89 531.6	214 168.0	232 427.2	172 302.4	23 382.5	261 836.8	290 000.0	330 000.0	40 000.0
1.3.8. Автобензин, дизельн түлшний онцгой албан татвар	320 745.0	124 586.7	213 480.2	280 258.0	252 827.5	34 174.2	88 300.5	100 000.0	20 000.0	-80 000.0
1.4. Тусгай зориулалтын орлого	10 767.4	12 388.2	13 063.7	16 388.0	16 387.7	17 071.7	19 353.9	30 000.0	28 000.0	8 000.0
1.4.1. Автобензин, дизель түлшний албан татвар	10 767.4	12 388.2	13 063.7	16 388.0	16 387.7	17 071.7	19 353.9	20 000.0	28 000.0	8 000.0
1.5. Гадаад үйл ажиллагааны орлого	338 496.6	814 589.8	682 218.2	780 176.4	740 742.4	938 914.8	1 284 938.1	1 644 690.0	1 926 712.9	264 712.9
1.5.1. Импортын гаалийн татвар	328 352.3	512 349.6	682 208.9	780 173.5	740 730.4	938 878.1	1 259 516.0	1 644 000.0	1 934 672.9	260 672.9
1.5.2. Экспортын гаалийн татвар	138.3	0.0	11.3	4.9	12.0	36.7	19.1	0.0	40.0	40.0
1.5.3. Гаалийн албан татварын буцаан олголт	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	-8 000.0	-8 000.0
1.6. Бусад татвар (Төлбөр, хураамж)	224 019.6	360 174.4	608 074.6	676 708.3	647 976.4	629 518.8	784 987.8	2 845 968.8	3 570 807.7	604 438.9
1.6.1. Бусад нийтлэг төлбөр, хураамж	224 019.6	360 174.4	608 074.6	676 708.3	647 976.4	629 518.8	784 987.8	2 845 968.8	3 570 807.7	604 438.9
1.6.1.1. Улсын тэмдэгтийн хураамж	17 838.9	24 398.1	23 336.0	27 827.5	10 776.4	10 653.2	10 188.8	5 100.0	6 300.0	1 200.0
1.6.1.2. Ашигт малтмалын хайгуулын болон ашиг лалтын тусгай зөвшөөрлийн төлбөр	34 630.4	37 787.3	38 917.2	36 910.7	32 715.4	32 770.6	35 588.5	29 720.9	28 626.4	-94.5
1.6.1.3. Улсын төсвийн зөрөнгөөр хайгуул хийсэн ордын нөхөн төлбөр	1 853.0	4 484.4	3 023.4	5 532.2	7 721.8	4 408.0	1 988.8	2 880.0	2 684.5	-275.5
1.6.1.4. Ашигт малтмалын нөөц шингэлсэн төлбөр	101 049.9	182 819.5	320 814.3	484 071.2	401 836.0	393 278.8	615 530.7	2 803 813.9	3 332 808.9	526 282.9
1.6.1.5. Агаарын бохирдлын төлбөр	19 458.5	36 649.9	42 120.6	49 329.4	31 836.7	47 984.4	27 288.0	50 400.0	80 000.0	9 600.0
1.6.1.6. Ус бохирдлуулсын төлбөр	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	478.7	2 349.6	3 000.0	3 000.0	0.0
1.6.1.7. Бусад татвар	49 006.8	64 215.2	80 085.1	73 156.7	62 941.0	39 942.2	62 061.7	70 274.0	136 000.0	63 796.0
2. Татварын бус орлого	1 011 893.7	1 163 819.9	1 900 260.8	1 484 111.9	1 118 923.7	1 481 864.7	1 317 343.1	2 735 613.8	2 840 895.1	116 376.3
2.1. Нийтлэг татварын бус орлого	792 241.3	724 324.9	810 846.1	793 794.6	887 867.8	898 563.0	674 230.0	1 136 961.4	1 136 958.0	-163.4
2.1.1. Хувьцааны ногдол ашиг	2 279.1	11 143.8	11 147.6	3 002.3	10 345.9	2 244.3	16 858.2	38 500.0	74 719.4	38 219.4
2.1.2. Хуу, торгуулийн орлого	161 486.4	25 872.2	46 928.7	70 820.9	75 933.0	61 170.9	77 188.5	148 250.0	120 884.9	-27 368.0
2.1.3. Төсөвт байгууллагын өөрчлөн орлого	230 167.8	291 087.5	290 264.3	287 538.7	232 132.4	287 296.3	271 842.7	271 848.8	288 432.2	14 823.4
2.1.4. Түрээсийн орлого	544.9	0.0	0.0	0.0	2 469.0	2 510.1	2 852.6	1 800.0	1 200.0	-400.0
2.1.5. Газрын тосны орлого	134 214.4	198 030.7	222 514.7	231 828.1	102 787.3	198 145.3	180 898.1	425 000.0	361 432.4	-63 567.6
2.1.6. Навсгэлийн орлого	115 844.4	147 804.9	167 872.8	156 000.0	75 000.0	122 878.4	16 000.0	150 000.0	150 000.0	0.0
2.1.7. Бусад орлого	58 708.3	50 776.8	72 217.0	84 904.7	89 229.9	314 315.7	128 452.1	101 842.8	142 000.0	40 117.4
2.2. Хөрөнгийн орлого	283.8	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
2.2.1. Өмч хувьчлалын орлого	253.8	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
2.3. Тусламжийн орлого	337 869.7	243 778.1	688 893.6	85 242.0	161 894.8	176 471.1	297 482.1	670 800.0	688 000.0	-12 800.0
2.3.1. Хандив тусламж (дотоод)	0.0	194 482.1	0.0	0.0	0.0	20 681.1	2 362.7	0.0	0.0	0.0
2.3.2. Хандив тусламж (гадаад)	337 869.7	49 316.9	588 893.6	85 242.0	161 894.8	155 790.0	295 099.4	570 500.0	558 000.0	-12 500.0
2.4. Улсын төсөв орон нутгийн төсөв зорондын шилжүүлэг	261 628.8	188 414.8	802 844.1	605 085.3	389 461.6	626 830.6	348 881.0	1 018 182.4	1 146 031.8	127 878.7
2.4.1. ЭМДС-с урсан зынзгүүлдэг олгох санхүүжилтийн орлого	170 847.0	0.0	213 315.8	236 815.3	214 117.0	0.0	0.0	2 142.7	4 088.1	1 945.3
2.4.2. Орон нутгаас улсын төсөвт шилжүүлэг орлого	90 781.8	188 414.8	589 528.3	368 270.0	175 344.6	626 830.6	346 738.3	1 016 039.7	1 141 943.7	125 933.4

	/Сая төгрөг/									
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Зөрүү
	Гуниг	Гуниг	Гуниг	Гуниг	Гуниг	Гуниг	Гуниг	Төл	Төсөл	
1 -	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
ТӨСВИЙН ТЭНЦЭВЭРЖҮҮЛСЭН ОРЛОГО БА ТУСЛАМЖИЙН ДҮН	2,169,798.3	2,442,327.0	2,758,287.3	2,947,979.7	3,146,849.3	3,692,687.8	3,022,288.8	3,830,303.0	4,837,600.4	1,007,297.3
1. Татварын орлого	799,480.1	1,006,661.4	1,168,818.6	1,289,191.6	1,236,687.2	1,662,802.8	2,362,299.7	2,666,782.2	3,460,918.8	794,186.3
1.1. Орлогын албан татвар	823,490.0	881,047.9	814,168.8	898,161.6	828,681.0	1,114,519.0	1,732,618.3	2,190,802.8	2,948,278.1	797,778.6
1.1.1. Хуьь хүний орлогын албан татвар	566,204.9	695,979.1	655,746.7	802,772.2	864,367.2	1,147,283.8	1,362,765.4	1,448,934.9	1,824,253.3	375,328.3
1.1.1.1. Цалин, хөдөлмөрийн хөлс, шагнал, урамшуулал болон тэдгээртэй адилтгах хөдөлмөр эрхлэлтийн орлого	486,743.6	576,953.1	646,135.0	697,262.0	610,504.0	852,519.3	1,052,397.0	1,131,775.9	1,507,769.8	375,993.9
1.1.1.2. Үйл ажиллагааны орлого	34,688.9	29,585.8	40,517.3	45,874.5	50,222.6	49,501.5	52,544.3	61,815.0	46,378.3	-15,436.7
1.1.1.3. Хөрөнгийн орлого	330.1	32,100.3	90,896.4	109,220.0	121,178.1	130,807.4	103,645.1	118,683.2	107,978.2	-8,665.1
1.1.1.4. Хөрөнгө борлуулсны орлого	8,647.4	8,581.2	18,199.9	4,596.1	18,964.1	60,725.0	61,738.5	57,849.8	61,228.8	3,363.0
1.1.1.5. Шинжлэх ухаан, утга зохиол, урлагийн бүтээл туурвих, шинэ бүтээл, бүтээгдэхүүний болон ашигтай загвар зохион бүтээх, спортын тэмцээн, урлагийн тоглолт зохион байгуулах, тэдгээрт оролцож олсон орлого, тэдгээртэй адилтгах бусад орлого	0.0	3.0	4.0	3.1	334.7	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
1.1.1.6. Урлагийн тоглолт, спортын тэмцээний шагнал, наадмын бай шалгал	368.9	825.0	624.6	1,645.3	1,316.4	363.4	262.8	300.0	300.0	0.0
1.1.1.7. Шууд бус орлого	35,825.8	47,047.6	59,299.8	74,169.1	61,869.3	53,367.2	62,157.7	80,535.0	100,006.2	20,073.2
1.1.2. Хуьь хүний орлогын албан татварын буцаан олголт	-44,821.5	-44,474.2	-41,695.2	-37,932.1	-35,616.0	-32,777.4	-51,137.1	-45,000.0	-84,906.4	-18,998.4
1.1.3. Орлогыг нь тухай бүр тодорхойлох боломжгүй ажил, үйлчилгээ хувиараа эрхлэгч иргэний орлогын албан татвар	2,026.8	448.0	307.0	321.8	79.9	12.6	6.5	4.4	8.2	3.8
1.1.4. Аж ахуй нэгжийн орлогын албан татвар	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	420,975.4	608,563.3	1,249,005.0	442,441.7
1.1.5. Зарим бүтээгдэхүүний үнийн өсөлтийн албан татвар	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
1.2. Хөрөнгийн албан татвар	164,689.9	131,128.8	141,328.4	164,368.1	164,878.8	201,104.0	237,897.1	197,326.9	237,467.8	40,141.0
1.2.1. Үл хөдлөх хөрөнгийн татвар	71,665.8	84,372.4	101,640.9	111,954.1	107,810.3	131,851.9	160,262.3	151,349.7	187,150.3	35,800.6
1.2.2. Бууны татвар	1,138.1	1,249.3	1,330.3	1,150.4	1,168.7	1,347.2	1,328.8	1,288.3	1,376.7	80.4
1.2.3. Авто тээврийн болон өөрөө явагч хэрэгслийн албан татвар	31,657.9	35,507.7	38,254.2	41,255.7	45,881.7	53,407.1	57,850.6	44,690.0	48,940.0	4,250.0
1.2.4. Малд ногдуулах албан татвар	0.0	0.2	0.0	0.0	0.0	14,497.8	18,350.5	0.0	0.0	0.0
1.3. Бусад татвар (Төлбөр, хураамж)	171,380.2	224,373.6	263,436.7	238,860.9	281,787.8	336,878.8	382,202.3	278,933.6	236,173.4	-43,768.2
1.3.1. Бусад нийтлэг төлбөр, хураамж	61,054.2	87,435.9	72,127.8	61,765.7	62,821.5	108,223.4	98,243.9	99,200.1	78,268.7	9,068.6
1.3.1.1. Улсын тэмдэгтийн хураамж	42,464.1	66,223.9	49,383.5	38,374.1	38,007.3	78,003.8	67,917.5	38,015.0	45,010.9	6,995.9
1.3.1.2. Ашигт малтмалын хайгуулын болон ашигтмалын тусгай зөвшөөрлийн төлбөр	0.0	0.0	0.0	0.4	1.9	0.6	0.0	0.0	0.0	0.0
1.3.1.3. Улсын төсвийн хөрөнгөөр хайгуул хийсэн ордын нөхөн төлбөр	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
1.3.1.4. Ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөр	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
1.3.1.5. Агаарын бохирдлын төлбөр	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
1.3.1.6. Түгээмэл тархацтай ашигт малтмал ашигласны төлбөр	1,689.0	2,410.3	3,630.4	3,648.7	4,222.3	5,408.8	5,368.6	3,040.4	4,084.1	1,040.1
1.3.1.7. Хог хаягдлын үйлчилгээний хураамж	15,750.4	18,064.8	18,987.4	16,781.6	18,173.0	21,969.8	24,254.7	27,841.1	29,173.7	1,332.6
1.3.1.8. Ашигт малтмалаас бусад байгалийн баялаг ашиглахад олгох эрхийн зөвшөөрлийн хураамж	398.4	147.8	16.5	87.8	65.8	118.6	0.0	0.0	0.0	0.0
1.3.1.9. Бусад татвар	754.3	589.5	130.0	893.3	782.2	2,633.9	908.0	300.0	0.0	-300.0
1.3.2. Газрын төлбөр	53,590.5	62,134.8	66,810.3	110,313.5	118,723.8	143,886.8	168,103.6	154,725.7	80,989.9	-73,725.6
1.3.2.1. Газрын төлбөр	51,766.0	53,682.1	60,300.8	108,831.7	97,105.6	113,329.0	131,298.7	142,069.9	75,021.6	-67,078.3
1.3.2.2. Дуудлага худалдаа	1,824.5	8,472.4	6,509.5	9,481.8	22,618.3	30,537.8	56,807.1	12,658.8	5,878.3	-8,447.5
1.3.3. Байгалийн нөөц ашигласны төлбөр	53,258.4	68,238.2	58,833.5	58,975.8	63,948.0	77,868.1	83,995.9	54,827.6	78,693.8	20,786.0
1.3.3.1. Ойн нөөц ашигласны төлбөр	4,343.7	10,848.4	4,057.0	3,864.6	13,495.5	15,057.0	18,964.2	6,838.0	5,847.0	209.0
1.3.3.2. Ан амьтны нөөц ашигласны төлбөр	3,287.8	5,141.2	5,570.8	7,342.5	1,139.7	12,987.6	20,327.7	3,176.8	5,547.3	2,370.7
1.3.3.3. Ус, рашааны нөөц ашигласны төлбөр	40,889.3	47,722.8	48,711.4	47,780.4	45,129.6	48,130.2	51,497.0	45,938.8	63,780.0	17,841.2
1.3.3.4. Байгалийн ургамалын нөөц ашигласны төлбөр	5,057.5	4,727.8	484.4	188.1	4,181.1	1,893.2	1,854.0	174.4	519.5	345.1
1.3.4. Бусад татвар	3,477.2	8,585.2	7,884.0	8,800.1	5,286.1	7,021.3	11,858.8	80.0	211.0	131.0
1.3.4.1. Бусад татвар	0.0	1,675.4	1,224.8	1,248.5	81.8	565.9	728.5	80.0	211.0	131.0
1.3.4.2. Нийслэл хотын албан татвар	3,483.3	4,878.7	6,429.7	7,345.3	5,181.6	6,451.7	11,126.3	0.0	0.0	0.0
1.3.4.3. Өв залгамжлал, бэлгэглэлийн албан татвар	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
1.3.4.4. Нохойны албан татвар	11.8	13.0	10.4	12.3	2.9	3.7	2.0	0.0	0.0	0.0
2. Татварын бус орлого	1,370,348.4	1,438,778.7	1,899,437.8	1,668,888.0	1,911,342.1	2,040,885.0	889,989.1	883,640.8	1,076,881.9	213,141.1
2.1. Нийтлэг татварын бус орлого	181,782.7	168,844.8	218,829.9	209,332.7	197,112.1	261,148.9	239,246.4	236,123.9	182,980.7	-44,063.3
2.1.1. Хувьцааны ногдол ашиг	1,089.0	24,787.7	65,780.5	24,075.0	11,056.3	28,509.1	7,631.2	28,509.6	27,195.4	685.6
2.1.2. Хүүгийн орлого	31,839.6	53,777.7	2,048.7	4,887.4	4,708.4	4,874.9	3,161.5	77,268.2	23,571.3	-63,694.9
2.1.3. Торгуулийн орлого	44,314.9	49,273.8	63,996.5	82,967.0	74,465.2	109,073.1	115,521.3	80,880.0	92,498.4	2,618.4
2.1.4. Төсөвт байгууллагын өврийн орлого	0.0	51,422.8	95,999.2	65,329.1	71,425.0	74,531.4	64,508.7	12,584.4	13,087.7	473.3
2.1.5. Түрээсийн орлого	1,885.9	2,038.3	2,157.7	2,399.4	2,858.4	2,802.0	2,348.8	1,284.5	1,440.5	178.0
2.1.6. Газрын тосны орлого	0.0	0.0	0.0	118.8	6.4	0.0	0.0	0.0	435.3	435.3
2.1.7. Навигацийн орлого	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
2.1.8. Монгол банкны ашиг	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
2.1.9. Бусад орлого	22,863.2	30,804.7	28,069.2	29,556.1	32,590.3	43,355.3	46,084.9	28,809.2	23,854.0	-4,955.2
2.2. Хөрөнгийн орлого	1,233.8	6,338.2	1,123.8	823.3	1,219.1	2,028.8	4,128.6	18.9	368.9	123.0
2.2.1. Төрийн болон орон нутгийн өмчид бүртгэлтэй хөрөнгө борлуулсны орлого	902.5	1,187.9	1,123.8	823.3	1,219.1	2,028.5	4,128.6	18.0	308.0	123.0
2.2.2. Өмч хувьчлалын орлого	331.0	5,150.2	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
2.3. Тусламжийн орлого	848.9	8,607.8	4,168.0	3,152.4	4,438.9	11,272.7	4,472.6	8.8	8.8	0.0
2.3.1. Хандив тусламж (дотоод)	0.0	0.0	0.0	0.0	4,439.9	7,295.7	0.0	0.0	0.0	0.0
2.3.2. Хандив тусламж (гадаад)	848.9	8,607.8	4,168.0	3,152.4	0.0	3,977.0	4,472.6	8.8	8.8	0.0
2.4. Улсын төсөв орон нутгийн төсөв хоорондын шилжүүлэг	1,266,514.3	1,268,266.0	1,377,328.3	1,448,999.6	1,708,910.0	1,768,937.8	412,132.8	827,231.9	894,313.2	267,081.3
2.4.1. УТ-с санхүүжих тусгай зориулалтын шилжүүлгийн орлого	995,258.3	1,096,089.4	1,108,072.4	1,140,457.1	1,333,947.9	1,358,195.4	0.0	0.0	0.0	0.0
2.4.2. ОНХНС болон ОНХС-д олгох орлогын шилжүүлэг	120,267.7	53,013.5	89,555.0	138,644.8	185,871.6	228,280.8	231,551.2	369,939.3	482,078.7	112,137.5
2.4.3. УТ-с орон нутагт олгох санхүүгийн дэмжлэг	150,987.3	148,182.1	180,700.9	161,002.2	201,721.3	179,181.6	180,581.3	257,202.6	412,230.5	184,943.9
2.4.4. ЭМДС-с санхүүжих тусгай зориулалтын шилжүүлгийн орлого	0.0	0.0	0.0	4,995.7	7,250.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
ДОТООДЫН НИЙТ БҮТЭЭГДЭХҮҮН	23,886,409.8	27,167,034.7	32,168,944.4	36,897,640.2	38,968,650.1	42,133,600.0	53,806,302.2	60,193,000.0	74,800,000.0	13,807,000.0

Table with 13 columns: Year (2016-2024), Total, and Change. Rows are categorized by sector: 1. Татварын ерөнхий газар, 2. Галлийн ерөнхий газар, 3. Төрийн өмчийн бодлого, зохицуулалтын газар, 4. Иргэний нисэхийн ерөнхий газар, 5. Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх ерөнхий газар, 6. Сангийн байгууллагын ерөнхий орлого, 7. Дипломат төлөөлөгчийн газрууд, 8. Мэргэжлийн хяналтын ерөнхий газар, 9. Улсын эмнэлгүүдэд өлгөх санхүүжилтийн орлого, 10. Бүх нийтийн үйлчилгээний үүргийн сан, 11. Бүртгэл, статистикийн ерөнхий газар, 12. Улсын бүртгэлийн ерөнхий газар, 13. Ашигт малтмал, газрын тосны газар, 14. Цагдаагийн ерөнхий газар, 15. Газар зохион байгуулалт, геодези, зураг зүйн газар, 16. Аймаг, нийслэлийн мэргэжлийн хяналтын газар, 17. Стандартчлал, хэмжил зүйн газар.

	2016		2017		2018		2019		2020		2021		2022		2023		2024		Зөрүү
	Гүйц		Гүйц		Гүйц		Гүйц		Гүйц		Гүйц		Гүйц		Төд		Төсөл		
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	
I. ТЭТГЭВРИЙН ДААТГАЛ	A. ОРЛОГО																		
1. Ажил олгогч аж ахуйн нэгж, төсөвт байгууллагаас төлөх шимтгэл	787,838.5	880,289.7	1,139,432.9	1,489,476.9	1,198,381.0	1,842,185.1	2,183,013.7	2,799,543.1	3,891,444.8	801,900.9									
2. Даатгуулагчаас төлөх шимтгэл	395,083.6	716,144.1	580,578.7	752,147.0	587,728.0	918,847.5	1,120,601.3	1,365,014.7	1,780,764.9	401,750.3									
3. Цагаан иргэдийн шимтгэл	322,262.4	105,370.1	491,708.0	628,063.1	474,230.6	788,140.6	958,922.3	1,253,841.7	1,647,178.6	303,334.9									
4. Малчид, хувиараа хөдөлмөр эрхлэгчдийн нөхөн төлөх шимтгэл	37.8	47.2	49.3	81.4	106.7	114.9	101.7	158.5	221.1	62.8									
5. Сайн дурын даатгуулагчаас төлөх	0.0	0.0	0.0	0.0	34,587.6	41,820.1	0.2	0.0	0.0	0.0									
6. Хүүхдээ асрах чөлөөтэй хугацааны тэтгэмжийн даатгалын сангаас төлөх шимтгэл	43,706.5	52,002.4	58,506.1	75,229.7	85,673.8	78,463.1	89,273.6	137,730.4	193,888.2	55,957.6									
7. Хүүхдээ асрах чөлөөтэй хугацааны улсын төсөөс төлөх шимтгэл	0.0	0.0	0.0	0.0	2,021.8	2,928.5	2,929.7	8,009.7	11,533.9	3,524.2									
8. Малчин, ХБК асарч байгаа эцэг, эхийн улсын төсөөс төлөх шимтгэл	0.0	0.0	0.0	0.0	1,833.7	4,420.8	3,829.2	5,922.7	7,817.9	1,895.1									
9. Гадаад /БНСУ/-д хөдөлмөрийн гэрээгээр ажиллаж буй иргэдийн шимтгэл	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	35,483.9	35,483.9									
10. Гадаад /БНСУ/-д хөдөлмөрийн гэрээгээр ажиллаж буй иргэдийн шимтгэл	2,546.3	2,712.6	3,030.4	2,990.4	2,680.9	2,420.4	2,282.6	3,185.6	4,744.4	1,582.8									
11. ҮОМШӨ-ний улмаас тахир дутуу болсон даатгуулагчийн төлөх шимтгэл	800.6	846.2	868.8	1,175.3	1,502.3	1,670.4	1,502.4	2,341.0	2,809.1	468.2									
12. Бусад орлого	2,599.2	3,167.1	5,891.8	9,789.9	7,955.8	3,358.8	5,551.7	3,358.8	1,200.0	-2,158.8									
B. ЗАРЛАГА																			
1. Өндөр настны тэтгэвэр	1,320,379.9	1,417,411.7	1,619,326.6	1,839,194.9	2,174,918.9	2,300,641.3	3,119,594.1	3,778,188.3	4,890,103.6	913,915.3									
2. Тахир дутуу болгогчдын тэтгэвэр	174,822.3	185,083.6	208,234.0	230,880.0	255,803.4	247,660.2	316,677.4	375,138.2	411,082.2	35,944.0									
3. Тэжээгчээ алдсаны тэтгэвэр	57,533.2	58,796.4	84,177.6	70,143.5	77,544.6	77,080.6	103,684.4	126,602.4	137,817.9	11,615.5									
4. Цэргийн тэтгэвэр	97,840.3	108,356.1	122,879.8	139,403.5	153,771.6	162,738.1	201,801.0	289,134.7	388,304.9	99,170.2									
5. Ажиллагааны зардалд зарцуулсан	13,020.8	0.0	0.0	0.0	21,383.1	18,871.1	23,992.1	28,492.4	0.0	-28,492.4									
6. Тэтгэвэр олгогчийн банкны үйлчилгээний хөлс	160.9	165.8	172.8	171.3	186.4	192,800.3	199.1	284.4	312.9	28.4									
7. Шүүхийн шийдвэр биелүүлэх албаны төлбөр	107.6	109.9	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0									
8. Хөрөнгө оруулалт	1,931.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0									
9. НДШ-ийн илүү төлөлийн буцаан олголт	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	4,488.9	925.6	840.0	5,040.0	4,200.0									
10. Даатгуулагчаас төлсөн НД-ийн шимтгэлийн 50 хувийн буцаан олголт	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	64,313.5	10,168.3	0.0	-10,168.3									
11. Тэтгэврийн нөөц сан	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0									
12. Ажил олгогч, даатгуулагч, олон нийтэд чиглэсэн зөвлөн туслах үйлчилгээ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	5,119.9	5,119.9									
13. Олон нийтийн хяналтын зөвлөлийн зардал	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	72.7	72.7									
14. Бусад зарлага	1,298.2	1,356.3	1,353.4	1,734.7	2,343.8	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0									
V. АШИГ, АЛДАГДАЛ																			
Г. САНХҮҮЖҮҮЛЭХ ЭХ ҮҮСВЭР																			
1. Төсөөс олгосон татаас	484,879.0	570,232.4	594,849.9	601,613.3	396,106.8	517,673.1	829,308.4	876,675.8	1,128,434.8	361,559.0									
2. ЭМД-ын сангаас санхүүжих	0.0	0.0	0.0	0.0	882.2	882.2	0.0	0.0	0.0	0.0									
3. Дансны үлдэгдэл (цэвэр)	57,862.4	-32,112.2	-114,956.2	-231,897.9	578,547.1	-60,674.6	106,399.8	209,789.4	-129,775.2	-339,544.8									
II. ТЭТГЭМЖИЙН ДААТГАЛ																			
A. ОРЛОГО																			
1. Ажил олгогч аж ахуйн нэгж, төсөвт байгууллагаас төлөх шимтгэл	86,866.2	112,720.9	128,540.7	157,542.1	111,300.4	140,479.6	230,885.1	294,728.7	373,917.8	78,189.0									
2. Даатгуулагчаас төлөх шимтгэл	45,292.8	64,355.6	73,740.0	88,553.2	81,603.4	80,664.4	132,011.2	162,942.9	202,997.0	40,054.1									
3. Цагаан иргэдийн шимтгэл	36,863.1	42,449.3	48,183.2	59,118.0	38,401.4	53,900.8	90,127.4	117,994.0	149,090.4	31,096.4									
4. Сайн дурын даатгуулагчаас төлөх	3.8	4.7	4.8	6.8	9.3	9.8	8.8	13.7	18.8	3.1									
5. Хүүхдээ асрах чөлөөтэй хугацааны тэтгэмжийн даатгалын сангаас төлөх шимтгэл	4,275.5	5,203.9	5,340.3	6,801.1	6,888.5	4,811.8	7,764.9	12,093.5	14,859.8	2,589.3									
6. Хүүхдээ асрах чөлөөтэй хугацааны улсын төсөөс төлөх шимтгэл	0.0	0.0	0.0	0.0	178.0	244.0	254.7	696.5	1,002.9	306.5									
7. Бусад орлого	431.2	707.3	1,272.5	3,293.0	3,024.8	404.7	303.9	404.7	5,368.3	4,863.8									
8. Гадаад /БНСУ/-д хөдөлмөрийн гэрээгээр ажиллаж буй иргэдийн	0.0	0.0	0.0	0.0	57.1	84.2	84.8	88.5	102.8	34.3									
B. ЗАРЛАГА																			
1. Хөдөлмөрийн чадвар түр алдсаны тэтгэмж	94,116.4	100,182.9	113,760.3	126,220.8	147,740.9	172,751.9	175,127.9	236,183.3	287,517.3	31,334.0									
2. Оршуулгын тэтгэмж	12,772.9	18,138.5	17,843.2	19,857.2	20,228.4	30,379.8	27,429.3	40,498.9	48,497.2	8,000.3									
3. Жирэмсэн, амаржсан эхийн тэтгэмж	11,118.9	13,285.0	14,147.4	13,972.2	12,885.3	16,221.0	14,219.5	38,108.0	37,913.4	1,805.4									
4. Хүүхдээ асрах чөлөөтэй хугацааны тэтгэмжийн даатгалын сангаас төлөх тэтгэвэр, тэтгэмжийн даатгалын шимтгэл	68,371.6	70,584.4	79,914.1	90,228.9	109,897.9	119,324.9	121,039.1	144,810.1	168,479.2	23,809.1									
5. Ажиллагааны зардалд зарцуулсан	1,465.2	0.0	1,810.3	1,998.7	2,331.1	3,324.4	3,258.5	4,415.2	0.0	-4,415.2									
6. Ажил олгогч, даатгуулагч, олон нийтэд чиглэсэн зөвлөн туслах үйлчилгээ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	89.1	89.1									
7. Олон нийтийн хяналтын зөвлөлийн зардал	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	9.8	9.8									
8. Бусад зарлага	138.3	0.0	139.3	167.7	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0									
9. Шүүхийн шийдвэр биелүүлэх албаны төлбөр	8.2	12.3	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0									
10. НДШ-ийн илүү төлөлийн буцаан олголт	0.0	152.7	0.0	0.0	200.5	327.9	86.1	60.0	380.0	300.0									
11. Даатгуулагчаас төлсөн НД-ийн шимтгэлийн 50 хувийн буцаан олголт	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	5,928.8	1,788.0	0.0	0.0									
12. Хөрөнгө оруулалт	220.3	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0									
V. АШИГ, АЛДАГДАЛ																			
Г. САНХҮҮЖҮҮЛЭХ ЭХ ҮҮСВЭР																			
1. Төсөөс олгосон татаас	7,263.1	-12,558.0	-14,780.4	-31,321.3	36,440.4	30,118.0	-85,757.2	-88,545.4	-106,400.5	-47,855.1									
2. ЭМД-ын сангаас санхүүжих	-7,249.2	0.0	0.0	0.0	0.0	39,549.1	5,940.6	1,788.9	0.0	-1,788.9									
3. Бусад сан хоорондын шилжүүлэг (цэвэр)	0.0	0.0	0.0	0.0	93.5	93.5	0.0	0.0	0.0	0.0									
4. Дансны үлдэгдэл (цэвэр)	7,263.1	-12,558.0	-14,780.4	-31,321.3	36,346.9	-9,524.6	0.0	-80,332.3	-106,400.5	-46,068.2									
III. ҮОМШӨ-НИЙ ДААТГАЛ																			
A. ОРЛОГО																			
1. Ажил олгогч аж ахуйн нэгж, төсөвт байгууллагаас төлөх шимтгэл	125,165.6	147,845.7	171,211.5	210,958.8	142,068.0	125,623.4	202,199.5	244,416.0	265,429.3	21,094.3									
2. Сайн дурын даатгуулагчаас төлөх	87,332.1	101,482.7	116,785.3	143,805.1	99,064.4	123,893.1	194,525.4	227,283.1	223,979.4	3,303.6									
3. Гадаад /БНСУ/-д хөдөлмөрийн гэрээгээр ажиллаж буй иргэдийн шимтгэл	4,275.5	5,203.7	5,340.3	6,801.1	6,578.0	4,484.5	7,280.8	11,901.4	14,859.8	2,758.4									
4. Бусад орлого	0.0	0.0	0.0	0.0	57.0	84.9	84.8	88.5	102.8	34.3									
B. ЗАРЛАГА																			
1. ҮОМШӨ-ний тэтгэвэр, тэтгэмж	27,833.5	46,363.0	54,426.2	67,351.7	42,948.7	1,645.4	208.5	5,163.0	28,678.3	21,515.3									
2. Ажиллагааны зардалд зарцуулсан	30,958.1	46,027.8	46,820.0	52,854.1	34,227.2	34,415.8	40,856.7	58,868.2	82,495.3	3,828.1									
3. Хөдөлмөрийн чадвар түр алдсаны тэтгэмж	24,100.4	23,688.0	23,917.5	24,246.4	24,839.9	24,429.1	27,509.2	33,160.7	41,590.3	8,429.8									
4. Оршуулгын тэтгэмж	1,361.4	16,848.8	16,883.8	22,027.2	2,577.6	3,678.4	3,302.1	13,486.0	0.0	-13,486.0									
5. ҮОМШӨ-ний улмаас тахир дутуу болсон даатгуулагчийн тэтгэвэр	600.6	846.2	868.8	0.0	1,562.3	1,670.4	1,501.4	2,341.0	5,860.8	3,519.8									
6. Оршуулгын тэтгэмж	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	608.0	608.0									
7. Ажил олгогч, даатгуулагч, олон нийтэд чиглэсэн зөвлөн туслах үйлчилгээ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	70.0	70.0									
8. Олон нийтийн хяналтын зөвлөлийн зардал	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	9.9	9.9									
9. Бусад зарлага	96.4	59.4	48.4	89.8	112.2	98.9	0.0	0.0	0.0	0.0									
10. Тэтгэвэр олгогчийн банкны үйлчилгээний хөлс	3.9	2.5	2.1	1.9	2.1	2.0	2.5	6.2	6.9	0.6									
11. Шүүхийн шийдвэр биелүүлэх албаны төлбөр	9.0	13.2	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0									
12. Хөрөнгө оруулалт	201.9	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0									
13. Хөдөлмөрийн чадвар түр алдсаны тэтгэмж	580.8	595.6	719.8	725.0	928.9	689.4	1,275.1	1,410.1	1,801.4	391.4									
14. Хиймэл эрхтэн, засал эмчилгээний зардал	25.4	19.1	17.4	15.5	18.9	7.6	120.5	601.8	481.0	0.0									
15. Рашаан сувилалд ирж очих унааны зардал	0.0	0.0	0.0	870.2	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0									
16. Тэжээгчээ алдсаны тэтгэвэр	7,534.4	2,477.8	2,610.2	2,726.2	2,920.9	2,601.8	3,417.7	4,474.4	5,722.7	1,248.4									
17. Тахир дутуу болсон даатгуулагчийг сувиллах сувиллын газрын хувьсах зардал	1,059.1	974.6	954.4	1,175.3	577.4	237.7	1,115.2	2,119.8											

		/сая төгрөг/							
		2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	
		Гүйц	Гүйц	Гүйц	Гүйц	Гүйц	Тод	Төсөл	
		. 1 .	. 2 .	. 3 .	. 4 .	. 5 .	. 6 .	. 7 .	
		Зөрүү							
		. 7 - 6 .							
ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ДААТГАЛ	А. ОРЛОГО	422,340.3	409,617.4	476,515.4	1,002,037.4	1,224,715.3	1,603,474.6	2,002,198.9	398,724.3
1.	Аж ахуйн нэгж, байгууллагаас төлөх шимтгэл	112,082.1	123,447.5	133,598.4	153,649.3	203,865.9	323,735.5	446,211.4	122,475.9
2.	Ажиллагсдаас төлөх шимтгэл	137,180.9	150,369.6	141,003.6	161,945.7	216,098.9	312,671.6	412,943.3	100,271.7
3.	Төрөөс эрүүл мэндийн даатгалыг нь хариуцах иргэдийн улсын төсвөөс төлөх шимтгэл	67,468.4	83,604.1	84,016.1	84,016.1	163,708.7	252,060.1	341,006.1	88,946.1
4.	Төр хариуцах тусламж, үйлчилгээний санхүүжилт	0.0	0.0	0.0	498,405.4	540,429.9	667,445.3	767,353.3	79,908.0
5.	Бусад даатгуулагчаас төлөх	16,490.0	14,759.0	14,708.6	17,042.5	25,171.1	27,562.1	34,684.6	7,122.6
6.	Бусад орлого	47,595.1	42,736.4	54,993.9	13,985.0	2,469.5	0.0	0.0	0.0
	Б. ЗАРЛАГА	311,725.9	350,955.9	426,384.0	1,208,116.8	1,480,082.8	1,603,474.6	1,970,613.2	367,138.6
1.	Эрүүл мэндийн байгууллагад олгох тусламж үйлчилгээний санхүүжилт	308,171.0	312,725.5	374,789.3	1,106,398.3	1,358,074.8	1,462,489.0	1,758,786.4	296,297.3
2.	Эмийн санд олгох	0.0	33,402.3	35,926.6	60,400.0	67,299.9	89,982.5	139,982.5	50,000.0
3.	Үйл ажиллагааны урсгал зардал	3,379.1	4,569.1	4,763.5	7.5	13,259.5	10,523.1	18,764.4	8,241.2
5.	Бусад	175.8	259.0	204.6	40,211.0	348.5	480.0	480.0	0.0
6.	Эрсдлийн сан	0.0	0.0	9,600.0	0.0	40,000.0	40,000.0	54,600.0	14,600.0
	В. АВЛАГА	0.0	0.0	0.0	-7,225.2	-7,306.3	-85,000.0	-85,000.0	0.0
1.	Капитал банкаас авах ЭМДСангийн авлага	0.0	0.0	0.0	-7,225.2	-7,306.3	-85,000.0	-85,000.0	0.0
	В. АШИГ, АЛДАГДАЛ	110,614.4	118,681.5	80,131.4	-198,854.3	-248,061.2	85,000.0	118,585.7	31,585.7
	Г. САНХҮҮЖҮҮЛЭХ ЭХ ҮҮСВЭР	-110,614.4	-118,681.5	-80,131.4	198,854.3	248,061.2	-85,000.0	-118,585.7	-31,585.7
1.	Төсвөөс олгосон татаас	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
2.	Бусад сан хоорондын шилжүүлэг (цэвэр)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
3.	Байгууллага доторх шилжүүлэг (цэвэр)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
4.	Дансны үлдэгдэл (цэвэр)	-110,614.4	-118,681.5	-80,131.4	198,854.3	248,061.2	-85,000.0	-118,585.7	-31,585.7
ДОТООДЫН НИЙТ БҮТЭЭГДЭХҮҮНД ЭЗЛЭХ ХУВЬ									
	Эрүүл мэндийн даатгалын сангуудын нийт эх үүсвэр	1.31	1.27	1.29	2.38	2.29	2.66	2.66	0.69
	Эрүүл мэндийн даатгалын сангуудын нийт зардал	0.97	0.95	1.15	2.87	2.77	2.66	2.66	0.60
ДОТООДЫН НИЙТ БҮТЭЭГДЭХҮҮН		32,165,966.4	38,897,640.2	36,958,350.1	42,133,500.0	53,505,302.2	60,193,000.0	74,000,000.0	13,807,000.0

	Суурь зарлага		Үндсэн тэнцэл			/сая төгрөг/ Санхүүгийн дэмжлэг
	Суурь орлого	Төсвөөс санхүүжих	Тэнцэл	Орон нутгийн төсөвт үлдэх	Улсын төсөвт төвлөрүүлэх	
1. Архангай	17,421.1	53,751.6	-36,330.5	0.0	0.0	36,330.5
2. Баян-Өлгий	18,352.6	43,706.5	-25,354.0	0.0	0.0	25,354.0
3. Баянхонгор	19,781.5	58,310.4	-38,528.9	0.0	0.0	38,528.9
4. Булган	46,597.6	57,872.6	-11,275.0	0.0	0.0	11,275.0
5. Говь-Алтай	13,557.6	46,493.9	-32,936.4	0.0	0.0	32,936.4
6. Дорноговь	76,112.3	45,809.1	30,303.1	21,212.2	9,090.9	0.0
7. Дорнод	49,211.4	40,005.2	9,206.2	6,444.3	2,761.9	0.0
8. Дундговь	12,710.8	39,731.0	-27,020.2	0.0	0.0	27,020.2
9. Завхан	18,157.6	56,254.2	-38,096.6	0.0	0.0	38,096.6
10. Өвөрхангай	25,520.5	58,978.3	-33,457.9	0.0	0.0	33,457.9
11. Өмнөговь	847,304.0	76,351.1	770,953.0	53,445.8	717,507.2	0.0
12. Сүхбаатар	31,004.6	42,943.8	-11,939.2	0.0	0.0	11,939.2
13. Сэлэнгэ	60,290.6	56,762.0	3,528.6	2,470.0	1,058.6	0.0
14. Төв	45,710.1	65,779.9	-20,069.8	0.0	0.0	20,069.8
15. Увс	17,993.6	52,079.5	-34,085.9	0.0	0.0	34,085.9
16. Ховд	37,495.0	52,225.8	-14,730.9	0.0	0.0	14,730.9
17. Хөвсгөл	24,753.9	68,158.4	-43,404.5	0.0	0.0	43,404.5
18. Хэнтий	24,893.7	64,476.3	-39,582.6	0.0	0.0	39,582.6
19. Дархан-Уул	49,021.1	47,665.6	1,355.5	948.9	406.7	0.0
20. Улаанбаатар	1,945,069.2	1,169,417.5	775,651.7	542,956.2	232,695.5	0.0
21. Орхон	250,945.9	42,661.0	208,284.9	29,862.7	178,422.2	0.0
22. Говьсүмбэр	11,382.5	16,806.7	-5,424.2	0.0	0.0	5,424.2
Нийт	3,643,287.1	2,256,240.6	1,387,046.6	657,340.1	1,141,943.0	412,236.5

	ОНХС-с ОНХС-д олгох орлогын шилжүүлэг			Улсын төсвөөс ОНХС-д олгох орлогын шилжүүлэг		Аймаг, нийслэлийн ОНХС-д олгох орлогын шилжүүлгийн нийт дүн	/сая төгрөг/ ОН-н нийт хөрөнгө оруулалт
	ГТНАТ-н 30%	АМНАТ-н 10%	ЖГУ	АМХТЗ-н 100%	АМАТЗ-н 50%		
1. Архангай	394.2	11,051.2	554.8	0.7	118.0	12,118.9	12,118.9
2. Баян-Өлгий	379.1	10,492.9	235.2	137.4	162.0	11,406.6	11,406.6
3. Баянхонгор	511.8	17,650.1	1,028.5	24.4	1,445.9	20,660.6	20,660.6
4. Булган	352.6	12,074.1	658.9	98.6	417.5	13,601.6	13,601.6
5. Говь-Алтай	534.0	14,774.7	92.9	435.9	755.4	16,592.9	16,592.9
6. Дорноговь	2,735.1	33,586.1	2,444.7	536.6	1,995.8	41,298.3	41,298.3
7. Дорнод	2,762.2	18,945.2	2,133.7	378.9	563.2	24,783.3	24,783.3
8. Дундговь	372.8	12,255.0	972.3	494.1	1,150.3	15,244.6	15,244.6
9. Завхан	420.4	12,743.4	562.4	82.2	231.9	14,040.3	14,040.3
10. Өвөрхангай	420.4	12,086.7	1,075.6	79.7	192.5	13,854.9	13,854.9
11. Өмнөговь	660.7	40,802.3	1,165.1	235.8	2,721.1	45,585.0	45,585.0
12. Сүхбаатар	416.1	14,270.3	2,096.0	275.1	417.4	17,474.9	17,474.9
13. Сэлэнгэ	362.8	23,718.9	1,932.8	28.5	485.9	26,529.0	26,529.0
14. Төв	421.5	23,205.7	2,218.7	179.8	1,130.2	27,155.9	27,155.9
15. Увс	411.5	11,434.4	365.6	75.4	190.4	12,477.3	12,477.3
16. Ховд	418.4	25,508.1	1,807.4	67.5	251.7	28,053.0	28,053.0
17. Хөвсгөл	523.1	14,467.8	937.0	0.4	62.2	15,990.5	15,990.5
18. Хэнтий	416.5	15,356.9	1,279.4	282.2	454.1	17,789.1	17,789.1
19. Дархан-Уул	300.1	17,796.6	1,671.1	0.7	65.7	19,834.2	19,834.2
20. Улаанбаатар	1,648.1	46,095.6	-	0.0	37.7	47,781.3	47,781.3
21. Орхон	297.1	30,745.6	1,947.5	2.0	107.4	33,099.6	33,099.6
22. Говьсүмбэр	199.3	5,708.7	642.7	12.5	141.5	6,704.8	6,704.8
Нийт	14,957.7	424,770.4	25,822.4	3,428.3	13,098.0	482,076.7	1,139,416.8

	Аван турширт													
	2017		2018		2019		2020		2021		2022		2023	2024
	Гуны	Т	Гуны	Т	Гуны	Т	Гуны	Т	Гуны	Т	Гуны	Т		
МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧӨН ТААМГЫН ГАЗАР	2,918.8	4,022.4	6,208.4	4,618.8	6,988.9	11,893.1	18,195.0	28,237.8	39,711.3	3,473.2				
Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн тасал	1,173.0	2,095.8	2,990.9	2,990.9	4,489.8	7,717.1	10,771.1	15,469.7	17,046.7	1,265.7				
Ерөнхийлөгчид Тэргэмийн тасал	1,382.8	1,425.8	1,543.2	1,543.2	1,873.0	3,998.8	4,335.8	6,102.6	6,708.2	602.6				
Хэлний бодлогын үндэсний өнцгийн өнцөг	81.0	60.2	80.3	78.0	164.5	283.8	327.5	327.5	439.4	116.9				
МОНЦАМЭ агентлаг - ЕТГ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	2,748.1	4,318.9	5,516.9	1,200.1				
МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ДАРГА	19,712.2	31,822.9	38,684.8	39,221.2	44,444.8	60,371.6	64,840.3	96,197.8	131,817.7	98,806.7				
Урлагийн үйлчилгээний өрөөл	16,886.0	27,806.1	26,803.7	37,529.4	44,444.8	54,398.9	62,426.2	85,970.2	108,854.1	83,480.9				
ТЭЗ - Нутгийн өрөөн үндэстэй байгууллагын үндэсний байгуулалт төсөл, МОНХ/101/ АНУ, ШХА/	949.0	1,061.8	1,061.8	1,061.8	1,061.8	1,061.8	1,061.8	1,061.8	1,061.8	1,061.8				
ТЭЗ - Иргэдийн өрөөндөд зуураг төлөвлөгөөний өнцөг төсөл, МОН/13/102 АНУ/	457.2	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0				
МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ДАРГА	0.0	2314.8	2,179.2	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0				
Төсвийн өрөөний өрөөл	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	136.8	169.0	52.1				
Түүхэн эргэн тойрсон өрөөн	170,363.5	271,824.0	188,283.2	296,867.2	180,119.8	166,813.1	228,708.9	227,831.6	326,168.2	321,168.8				
Төрийн өрөөний өрөөл, захиаруулалт төсөл	7,789.0	1,287.4	2,083.3	1,464.8	1,027.1	1,051.3	1,720.2	1,527.0	3,866.8	2,458.8				
Их тэнгэр цонгиоор	2,280.7	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0				
Эрдэнэ цонгиоор - судалгааны өрөөл	60,383.3	78,048.8	78,702.8	126,304.9	60,380.8	60,378.4	147,882.5	194,754.6	208,783.9	14,021.3				
Төрийн тусгай захиргааны газар	11,109.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0				
Мэдээлэл, мэдээлэл өгөх, төмөрчлөлийн газар	6,932.8	5,821.0	9,402.8	17,483.9	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0				
Жагданын тусгай бодлогын өнцөг үндэсний өрөөн	0.0	0.0	0.0	706.8	421.5	346.8	278.4	515.8	890.2	174.6				
Бүх нийтийн үйлчилгээний өрөөний өрөөл	2,307.8	2,200.2	2,881.8	2,065.2	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0				
Үндэсний дагуу төс	2,840.5	3,875.8	4,001.0	8,048.5	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0				
Ойлогорой үндэсний өрөөний өнцөг төсөл, төсөл	152.5	214.4	231.0	271.2	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0				
Боловсрол, спорт, урлагийн үйлчилгээ	0.0	0.0	0.0	0.0	50,825.2	48,899.4	49,375.2	0.0	0.0	0.0				
МОНЦАМЭ агентлаг	1,308.8	1,308.8	1,713.8	1,839.8	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0				
ТЭЗ - Мэдээлэл өгөхөд өнцөг төсөл өнцөг төсөл	13,855.2	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0				
Харангын өрөөний өрөөл	238.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0				
Эрдэнэ цонгиоор - судалгааны өрөөл	200.0	149.8	118.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0				
Ерөнхий сайдын захиргааны өрөөл, их захсаар	5,322.2	178,738.2	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0				
Цэвэрлэх, хөндлөнгүй өрөөл	1,195.5	1,091.8	1,837.7	1,724.5	1,209.6	1,264.8	0.0	0.0	0.0	0.0				
Үндэсний өрөөний өрөөл	71,028.7	97.8	80,621.8	136,967.9	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0				
Үндэсний өрөөний өрөөл	0.0	0.0	4,927.8	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0				
Төрийн тусгай захиргааны газар 2020	0.0	0.0	0.0	0.0	15,917.4	23,781.7	28,487.2	40,234.2	89,336.7	29,102.5				
Ажлын үйлчилгээний өрөөн, өрөөний өрөөл	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	9,146.0	11,205.0	0.0	0.0	0.0				
Спорт, хөндлөнгүй өрөөл, эрдэнэ цонгиоор	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	980.3	1,008.8	0.0	0.0	0.0				
Газар зохион байгуулалт, өрөөн, үрэг, үрэг газар	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0				
УТ Газар зохион байгуулалт, өрөөн, үрэг, үрэг газар	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0				
УТ Газар зохион байгуулалт, өрөөн, үрэг, үрэг газар	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0				
ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЭРГИЙН ГАЗРЫН ДАРГА	18,246.8	29,944.7	28,119.8	86,866.8	610,319.9	70,310.0	48,482.6	77,897.8	102,248.8	34,381.8				
Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн тасал	792.3	1,082.0	2,177.0	2,874.6	4,978.7	3,843.4	3,729.1	6,725.9	8,734.0	8.0				
Засгийн газрын өрөөний өрөөл	2,817.8	4,558.8	4,462.4	7,642.0	13,447.8	10,388.9	13,364.4	18,799.1	24,327.7	5,528.7				
Мэдээлэл, мэдээлэл өгөх, төмөрчлөлийн газар	0.0	0.0	0.0	0.0	24,804.7	14,425.8	0.0	0.0	0.0	0.0				
Бүх нийтийн үйлчилгээний өрөөний өрөөл	0.0	0.0	0.0	0.0	3,831.5	3,145.3	0.0	0.0	0.0	0.0				
Шаардсан өрөөний өрөөл	165.1	234.7	272.0	292.4	338.8	344.7	708.7	2,718.6	1,340.1	-1,378.7				
Үндэсний дагуу төс	0.0	0.0	0.0	0.0	10,433.9	4,380.7	0.0	0.0	0.0	0.0				
Төр засгийн үйлчилгээний өрөөл	1,868.8	2,391.7	2,412.7	2,574.2	2,895.3	3,137.6	3,185.8	0.0	0.0	0.0				
ТЭЗ/ЭТГ (ӨНӨ)	2,884.1	3,044.8	3,133.8	3,328.7	4,371.7	4,177.3	5,277.9	3,230.2	8,080.5	2,830.2				
Төрийн тусгай захиргааны газар	184.7	206.5	281.3	232.8	208.8	234.8	0.0	0.0	0.0	0.0				
МОНЦАМЭ агентлаг	0.0	0.0	0.0	0.0	2,280.8	2,541.8	0.0	0.0	0.0	0.0				
ТЭЗ - Ойлогорой үндэсний өрөөний өнцөг төсөл, төсөл	224.9	0.0	501.8	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0				
ТЭЗ - Уламжлалт өрөөний өрөөл	1,807.8	4,347.0	1,201.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0				
ТЭЗ - Захиаруулалт, мэдээлэл өгөх, төмөрчлөлийн газар	283.1	0.0	14.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0				
Үндэсний өрөөний өрөөл	0.0	0.0	0.0	0.0	322,295.8	1,324.4	0.0	0.0	0.0	0.0				
ТЭЗ - Төмөрчлөлийн газар	0.0	313.3	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0				
ТЭЗ - Ойлогорой үндэсний өрөөний өнцөг төсөл, төсөл	0.0	307.9	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0				
Үндэсний өрөөний өрөөл/ЭТГ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0				
Засгийн газрын өрөөний өрөөл	0.0	0.0	0.0	0.0	2,771.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0				
Засгийн газрын өрөөний өрөөл	0.0	0.0	0.0	0.0	110.9	42.8	0.0	0.0	0.0	0.0				
Засгийн газрын өрөөний өрөөл	0.0	0.0	0.0	0.0	35,034.0	21,354.3	23,183.0	20,833.4	23,091.1	41,505.8	18,484.7			
Цэвэрлэх, хөндлөнгүй өрөөл	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1,208.9	2,018.1	2,289.2	271.1				
Монгол Улсын сайд, бөөгцөгч	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	42.8	318.5	729.8	411.3				
Монгол Улсын сайд, МОНЦАМЭ агентлаг	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	70.2	1,885.1	1,882.2	89.1				
Монгол Улсын сайд, Ойлогорой үндэсний өрөөл, спорт, урлагийн үйлчилгээний өрөөл	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	64.5	318.5	375.0				
Засгийн газрын өрөөний өрөөл	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	18,794.0	14,508.8	-2,287.4				
ГАДААД ХАРИУУЛАХНЫ САЙД	79,823.9	61,884.4	61,298.8	67,868.8	73,135.4	84,306.1	97,828.8	168,698.2	184,198.4	29,881.3				
Гадаад харилцааны ажил	24,748.7	8,718.3	7,425.0	6,818.6	8,002.8	9,201.8	10,014.6	22,800.1	3,675.3					
Дипломат төлөөлөгчийн газар	45,423.8	52,338.0	53,382.5	60,998.8	65,566.5	75,957.7	88,177.6	124,074.7	158,842.8	32,587.8				
Төрийн өрөөний өрөөл	0.0	1,518.2	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0				
Ойлогорой үндэсний өрөөний өрөөл	227.8	228.1	224.0	224.0	215.4	188.9	185.5	302.1	420.0	7.8				
ЮНЕСКО-гийн өрөөн	14.2	118.2	116.7	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0				
ЮНЕСКО-гийн өрөөн	141.5	121.8	143.3	185.8	153.8	157.3	151.1	194.8	440.2	245.3				
ТЭЗ - Далайд яриуулах өрөөн	40.7	516.8	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0				
Улсын өрөөний өрөөл	1,086,674.8	1,977,947.8	1,894,977.8	2,736,238.8	2,820,187.8	2,880,807.7	2,818,188.8	3,820,441.1	4,020,961.2	489,116.0				
САНГИЙН САЙД	2,883.5	8,821.8	6,575.1	10,428.8	15,073.3	22,059.0	8,527.7	57,808.8	25,803.3	-11,108.5				
Ойлогорой үндэсний өрөөний өрөөл	2,366.2	2,212.5	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0				
Улсын төсөөс Бүтэц шалтгаан төсөл өгөх тусгай захиаруулалт	150,867.3	148,162.1	180,700.9	181,002.2	201,721.3	178,181.6	180,581.0	0.0	0.0	0.0				
Улсын төсөөс Бүтэц ш														

ТӨСВИЙН ЕРӨНХИЙЛӨН ЗАИРАГЧ НАРЫН 2024 ОНЫ ТӨСВИЙН ЗАРДУЛАЛТ

Харгал №12

Төрөл	Ажлын төрөл										
	2017	2017	2018	2018	2020	2021	2021	2023	2023	2023	
Гурав	Гурав	Гурав	Гурав	Гурав	Гурав	Гурав	Гурав	Тав	Тав	Тав	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
ОНХС-Баян-Өлгий	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	7,853.00	11,408.66	3,555.66
ОНХС-Баянхонгор	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	11,544.30	20,880.06	9,335.76
ОНХС-Булган	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	7,370.77	13,801.66	6,430.89
ОНХС-Говь-Алтай	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	12,020.33	16,392.29	4,371.96
ОНХС-Дорноговь	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	21,312.77	41,298.33	19,985.56
ОНХС-Дундговь	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	16,291.17	24,793.33	8,502.16
ОНХС-Өмнөговь	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	9,170.55	15,244.88	6,074.33
ОНХС-Өвөрхангай	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	11,317.33	14,040.33	2,723.00
ОНХС-Сэлэнгэ	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	22,800.33	45,545.00	22,744.67
ОНХС-Сүхбаатар	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	15,520.00	26,520.00	11,000.00
ОНХС-Төв	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	15,305.55	27,155.55	11,850.00
ОНХС-Увс	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	6,703.88	12,477.33	5,773.45
ОНХС-Ховд	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	14,834.88	26,053.00	11,218.12
ОНХС-Хөвсгөл	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	10,589.33	15,880.55	5,291.22
ОНХС-Хэнтий	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	9,378.00	17,788.11	8,410.11
ОНХС-Шаргуй	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	10,023.33	19,834.22	9,810.89
ОНХС-Дархан-Уул	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	32,488.77	47,781.33	15,292.56
ОНХС-Улаанбаатар	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	12,288.11	33,089.66	20,801.55
ОНХС-Орхон	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	4,198.77	6,704.66	2,505.89
ОНХС-Говь-сүмбэр	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	8,879.22	1,052.88	1,140.00
10 дугаарын төсвийн дутагцааг өтгөн барих төсөл /ОНХУ/ мэдэгдсэн төсөл	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	33.11	21.11	0.00	0.00	20.00	20.00
Мэргэжлийн баазын ажлын өргөөний салбаруудын төсөл /МТХ/	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	207.50	24.66	-182.84
Зөв хэргийн байгууллагын үйлчилгээний төсөл /МТХ/	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	1,800.00	0.00	-1,800.00
Түүхийн ажлаар, ажиллагаагаа төсөлийн төсөлд оруулж байгаа төсөл /ОНХУ/ мэдэгдсэн төсөл	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	429.11	491.88	62.77
Ихэвчлэн төсвийн мэдээлэл багасгах төсөл /МТХ/ мэдэгдсэн төсөл	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	880.00	1,167.88	287.88
Ихэвчлэн өргөөний өндөр өртөгний төсөл /МТХ/ мэдэгдсэн төсөл	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	1,080.77	1,239.00	148.23
Уламжлалт иргэдийн төсвийн төсөл /МТХ/ мэдэгдсэн төсөл	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	1,500.11	1,896.33	396.22
1000 алдсан түр суурьны төсөл /МТХ/ мэдэгдсэн төсөл	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Өндөрлын нэгдсэн өргөөний бууцаж чөлөөтэй төсөл /МТХ/ мэдэгдсэн төсөл	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	3,112.22	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Эрдэмтгүйн үндсэн үйлчилгээний төсөл /МТХ/ мэдэгдсэн төсөл	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	778.11	0.00	0.00	1,215.44	1,325.66	107.22
Төтөөрлийн өмчлөгчид 3 төсөл /МТХ/ мэдэгдсэн төсөл	0.00	0.00	0.00	20,366.77	14,896.44	11,732.66	8,795.44	0.00	0.00	0.00	0.00
Экспорт дэмжсэн төсөл /МТХ/ мэдэгдсэн төсөл	0.00	0.00	0.00	1,788.66	0.00	2,023.55	7,065.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Хадгалах үйлчилгээний төсөл /МТХ/ мэдэгдсэн төсөл	0.00	0.00	0.00	31,728.22	23,361.44	2,894.44	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Хөдөлгөөний төсөл /МТХ/ мэдэгдсэн төсөл	0.00	0.00	0.00	5,574.44	3,843.22	5,373.77	11,506.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Хөдөлгөөний төсөл /МТХ/ мэдэгдсэн төсөл	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	13,818.88	0.00	0.00	0.00	0.00
Хөдөлгөөний төсөл /МТХ/ мэдэгдсэн төсөл	0.00	0.00	0.00	1,488.88	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Төсвийн салбарын үйлчилгээний төсөл /МТХ/ мэдэгдсэн төсөл	0.00	0.00	0.00	34,316.33	17,793.77	30,860.00	15,000.00	0.00	0.00	0.00	-15,000.00
Бүтээгдэхүүний өргөөний төсөл /МТХ/ мэдэгдсэн төсөл	0.00	0.00	0.00	6,140.99	17,863.66	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Түүхийн ажлаар, ажиллагаагаа төсөлийн төсөлд оруулж байгаа төсөл /МТХ/ мэдэгдсэн төсөл	0.00	0.00	0.00	11,418.88	25,884.33	10,718.88	13.44	0.00	0.00	0.00	0.00
Хөдөлгөөний төсөл /МТХ/ мэдэгдсэн төсөл	0.00	0.00	0.00	12,048.33	17,368.55	6,350.55	8,823.33	0.00	0.00	0.00	0.00
Хөдөлгөөний төсөл /МТХ/ мэдэгдсэн төсөл	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Хөдөлгөөний төсөл /МТХ/ мэдэгдсэн төсөл	0.00	0.00	0.00	1,809.22	0.00	9,180.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Ургамал, малны үржилтэй төсөл /МТХ/ мэдэгдсэн төсөл	0.00	0.00	0.00	793.88	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Саржигдал өргөөний төсөл /МТХ/ мэдэгдсэн төсөл	0.00	0.00	0.00	12,477.33	11,202.55	12,356.00	34,151.22	0.00	0.00	0.00	0.00
Зөв хэргийн байгууллагын үйлчилгээний төсөл /МТХ/ мэдэгдсэн төсөл	0.00	0.00	0.00	13,344.00	0.00	4,384.88	9,495.11	0.00	0.00	0.00	0.00
Эргүүлтийн ажлаар, ажиллагаагаа төсөлийн төсөлд оруулж байгаа төсөл /МТХ/ мэдэгдсэн төсөл	0.00	0.00	0.00	157.66	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Төтөөрлийн өмчлөгчид 3 төсөл /МТХ/ мэдэгдсэн төсөл	0.00	0.00	0.00	6,110.66	44,483.44	28,338.77	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Эргүүлтийн ажлаар, ажиллагаагаа төсөлийн төсөлд оруулж байгаа төсөл /МТХ/ мэдэгдсэн төсөл	0.00	0.00	0.00	16,624.89	29,827.11	41,071.44	27,523.33	0.00	0.00	0.00	0.00
Эргүүлтийн ажлаар, ажиллагаагаа төсөлийн төсөлд оруулж байгаа төсөл /МТХ/ мэдэгдсэн төсөл	0.00	0.00	0.00	6,029.55	6,072.88	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Далай Богддоржийн цомхонд төсөл /МТХ/ мэдэгдсэн төсөл	0.00	0.00	0.00	29,316.00	22,095.77	29,362.66	15,131.44	11,498.88	15,000.00	3,530.44	
Хөдөлгөөний төсөл /МТХ/ мэдэгдсэн төсөл	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	9,372.22	22,291.66	0.00	0.00	0.00	0.00
Хөдөлгөөний төсөл /МТХ/ мэдэгдсэн төсөл	0.00	0.00	0.00	2,262.22	1,342.88	3,868.33	10,377.88	0.00	0.00	0.00	0.00
Хөдөлгөөний төсөл /МТХ/ мэдэгдсэн төсөл	0.00	0.00	0.00	10,850.55	0.00	10,136.00	8,904.33	0.00	0.00	0.00	0.00
Уламжлалт иргэдийн төсөл /МТХ/ мэдэгдсэн төсөл	0.00	0.00	0.00	6,434.88	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Хөдөлгөөний төсөл /МТХ/ мэдэгдсэн төсөл	0.00	0.00	0.00	2,284.44	7,703.33	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Гэр хороололын иргэдийн төсөл /МТХ/ мэдэгдсэн төсөл	0.00	0.00	0.00	1,854.44	298.88	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Хөдөлгөөний төсөл /МТХ/ мэдэгдсэн төсөл	0.00	0.00	0.00	4,084.44	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Хөдөлгөөний төсөл /МТХ/ мэдэгдсэн төсөл	0.00	0.00	0.00	298.22	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Хөдөлгөөний төсөл /МТХ/ мэдэгдсэн төсөл	0.00	0.00	0.00	837.88	0.00	1,204.66	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Хөдөлгөөний төсөл /МТХ/ мэдэгдсэн төсөл	0.00	0.00	0.00	72.88	72.88	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Нөхцөл үүсгэх төсөл /МТХ/ мэдэгдсэн төсөл	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	17.33	17.33
Зөв хэргийн байгууллагын үйлчилгээний төсөл /МТХ/ мэдэгдсэн төсөл	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	3,414.44	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Дархан хотын болон уулзвар өргөөний төсөл /МТХ/ мэдэгдсэн төсөл	0.00	0.00	0.00	10,217.88	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Солбицол үйлчилгээний төсөл /МТХ/ мэдэгдсэн төсөл	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Саржигдал өргөөний төсөл /МТХ/ мэдэгдсэн төсөл	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	12,080.33	0.00	15,721.88	27,519.00	11,783.11	
Саржигдал өргөөний төсөл /МТХ/ мэдэгдсэн төсөл	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	1,781.77	1,855.55	163.88	
Хөдөлгөөний төсөл /МТХ/ мэдэгдсэн төсөл	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Уламжлалт иргэдийн төсөл /МТХ/ мэдэгдсэн төсөл	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	4,902.44	25,431.44	2,187.99	0.00	0.00	0.00
Мэргэжлийн баазын ажлын өргөөний төсөл /МТХ/ мэдэгдсэн төсөл	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	1,545.00	4,147.11	3,505.11	0.00	3,205.11	
Мэргэжлийн баазын ажлын өргөөний төсөл /МТХ/ мэдэгдсэн төсөл	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	11,379.00	31,000.00	19,821.00		
Уламжлалт иргэдийн төсөл /МТХ/ мэдэгдсэн төсөл	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	5,788.77	25,514.55	29,000.00	29,000.00	
Уламжлалт иргэдийн төсөл /МТХ/ мэдэгдсэн төсөл	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	8,148.88	6,734.44	4,304.77	-8,428.77	
Мэл их өргөөний төсөл /МТХ/ мэдэгдсэн төсөл	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	5,287.66	33,513.33	11,782.44	0.00	0.00	
Эдийн засгийн зөвлөх ажиллагааны төсөл /МТХ/ мэдэгдсэн төсөл	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	438.88	934.88	2,000.00	10,000.00	8,000.00	
Эдийн засгийн зөвлөх ажиллагааны төсөл /МТХ/ мэдэгдсэн төсөл	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	1,488.11	27,213.33	75,000.00	60,000.00	-15,000.00	
Эдийн засгийн зөвлөх ажиллагааны төсөл /МТХ/ мэдэгдсэн төсөл	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	4,532.33	8,782.55	2,004.00	15,000.00		

Table with columns: 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026. Rows include various government and institutional activities such as 'Улаанбаатар хотын тусгаарлах өмч, газар тасал', 'Эдийн засгийн үндэсний төлөв', 'МОНГОЛ УРСЫН ТӨСВИЙН ХАМГААГАХ СААД', and 'УПСЫН ДЭЭД ШТХИЙН ЕРӨНХИЙН ШТГЭГЧ'.

ТӨСВИЙН ЕРӨНХИЙЛӨН ЗАХИРАГЧ НАРЫН 2024 ОНЫ ТӨСВИЙН ЗАРЦУУЛАЛТ

	Ажлын үзүүлэлт										
	2019	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	
	Гуна	Гуна	Гуна	Гуна	Гуна	Гуна	Гуна	Төгсө	Төгсө	Төгсө	
Шүүхийн сурталт судалгаа мэдээллийн үзүүлэлт	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	788.8	810.8	3,127.7	2,216.8
ШТХЛИЙН ЕРӨНХИЙ ЗӨВЛӨЛИЙН ДАРГА	47,880.9	46,487.8	48,108.8	80,881.2	64,748.8	80,877.1	73,867.7	80,887.1	142,337.2	81,780.2	
Шүүхийн эрхийн зөвлөлийн ахуйн алба	3,001.3	2,272.1	2,487.5	2,795.8	2,384.8	3,258.8	3,048.8	3,048.8	0.0	0.0	
Захиргааны зөвлөлийн дарга	968.0	998.8	1,088.7	1,088.8	1,248.8	1,358.8	1,468.8	1,468.8	0.0	0.0	
Архивын ажил дээрх шүүхийн тасгийн гэрээ	809.5	687.7	906.7	853.3	958.5	992.0	1,258.8	0.0	0.0	0.0	
Бэлэн-Өнгий аймаг дахь шүүхийн тасгийн гэрээ	800.8	988.8	1,041.3	1,138.1	1,183.8	1,198.7	1,493.7	0.0	0.0	0.0	
Баянгол ар аймаг дахь шүүхийн тасгийн гэрээ	774.8	684.4	830.9	846.8	864.7	1,021.1	0.0	0.0	0.0	0.0	
Булган аймаг дахь шүүхийн тасгийн гэрээ	808.8	687.8	902.3	831.4	861.4	936.7	1,280.4	0.0	0.0	0.0	
Говь-Алтай аймаг дахь шүүхийн тасгийн гэрээ	773.3	653.8	862.5	810.3	810.3	1,010.8	1,290.8	0.0	0.0	0.0	
Дорнод аймаг дахь шүүхийн тасгийн гэрээ	1,258.5	1,101.7	1,085.8	1,105.3	1,144.8	1,278.5	1,457.2	0.0	0.0	0.0	
Дорнод аймаг дахь шүүхийн тасгийн гэрээ	1,110.5	1,017.2	1,022.4	1,014.4	1,080.8	1,108.8	1,280.0	0.0	0.0	0.0	
Дундговь аймаг дахь шүүхийн тасгийн гэрээ	808.8	801.4	878.3	889.9	1,028.8	844.0	1,153.5	0.0	0.0	0.0	
Завхан аймаг дахь шүүхийн тасгийн гэрээ	1,077.8	958.8	1,010.6	1,028.5	1,073.9	1,092.4	1,427.7	0.0	0.0	0.0	
Зөвлөх аймагийн Төсвийн албан хаагчдын Тусгай дундын шүүхийн тасгийн гэрээ	338.1	380.8	385.5	410.2	488.7	488.8	538.8	0.0	0.0	0.0	
Өвөрхангай аймаг дахь шүүхийн тасгийн гэрээ	1,018.8	988.8	948.2	1,032.4	883.1	1,008.0	1,178.8	0.0	0.0	0.0	
Өмнөговь аймаг дахь шүүхийн тасгийн гэрээ	348.8	378.9	407.5	452.6	521.1	508.0	625.4	0.0	0.0	0.0	
Увс аймаг дахь шүүхийн тасгийн гэрээ	978.4	870.3	841.8	842.1	824.8	825.2	1,230.9	0.0	0.0	0.0	
Увс аймаг дахь шүүхийн тасгийн гэрээ	783.1	883.8	881.2	857.6	1,032.8	1,120.3	1,378.8	0.0	0.0	0.0	
Ховд аймагын Сүх дундын 25-р, Захиргааны зөвлөл 17-р шүүх	829.8	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
Ховд аймаг дахь шүүхийн тасгийн гэрээ	860.8	1,258.8	1,073.8	1,138.8	1,283.2	1,338.5	1,738.1	0.0	0.0	0.0	
Хөвсгөл аймаг дахь шүүхийн тасгийн гэрээ	860.8	805.5	883.7	882.2	1,010.8	1,065.8	1,233.8	0.0	0.0	0.0	
Сэлэнгэ аймаг дахь шүүхийн тасгийн гэрээ	867.2	1,004.4	1,043.3	1,080.8	1,131.3	1,082.3	1,307.5	0.0	0.0	0.0	
Сэлэнгэ аймагийн Мандал сум дахь Сүх дундын шүүхийн тасгийн гэрээ	488.8	480.4	448.3	473.5	508.7	524.4	881.0	0.0	0.0	0.0	
Сүхбаатар аймаг дахь шүүхийн тасгийн гэрээ	859.8	808.4	872.7	1,014.8	1,078.1	1,102.7	1,487.2	0.0	0.0	0.0	
Төв аймаг дахь шүүхийн тасгийн гэрээ	1,070.8	1,274.8	1,235.0	1,421.8	1,563.8	1,618.8	1,918.3	0.0	0.0	0.0	
Дархан-Уул аймаг дахь ажил шийтгэх шүүхийн тасгийн гэрээ	1,082.2	1,082.2	1,082.2	1,082.2	1,082.2	1,082.2	1,082.2	0.0	0.0	0.0	
Орхон аймаг дахь шүүхийн тасгийн гэрээ	1,588.7	1,427.0	1,502.5	1,534.3	1,638.8	1,843.3	1,878.8	0.0	0.0	0.0	
Говьсүмбэр аймаг дахь шүүхийн тасгийн гэрээ	787.7	838.7	838.5	820.3	838.5	844.0	1,201.1	0.0	0.0	0.0	
Нийслэлийн дүүргийн шүүхийн тасгийн гэрээ	2,482.8	2,375.3	2,588.2	2,858.9	2,958.6	2,883.6	3,384.2	0.0	0.0	0.0	
Баянзүрх дүүргийн шүүхийн тасгийн гэрээ	791.5	743.9	720.2	746.1	840.0	840.0	1,014.4	0.0	0.0	0.0	
Хэнтий аймагийн Баруун сум дахь Сүх дундын шүүхийн тасгийн гэрээ	448.1	488.9	488.2	544.0	610.1	681.1	881.8	0.0	0.0	0.0	
Дорноговь аймагийн Зөвлөл сум дахь Сүх дундын шүүхийн тасгийн гэрээ	443.8	388.2	388.8	372.0	419.4	443.5	585.1	0.0	0.0	0.0	
Нийслэлийн захиргааны зөвлөлийн ажил шийтгэх шүүхийн тасгийн гэрээ	1,348.9	1,258.4	1,445.9	1,482.9	1,715.4	1,783.2	2,384.5	0.0	0.0	0.0	
Шүүх Ташаарсан төсөл	4,543.3	3,848.8	3,521.0	3,782.7	3,347.9	6,888.1	7,375.3	30,587.1	127,502.2	38,805.2	
Хөвд аймагийн Булган сум дахь Сүх дундын шүүхийн тасгийн гэрээ	377.0	480.0	422.3	483.0	512.0	500.4	588.7	0.0	0.0	0.0	
Сэлэнгэ аймагийн Сайган сум дахь Сүх дундын шүүхийн тасгийн гэрээ	378.0	378.0	378.0	378.0	378.0	378.0	378.0	0.0	0.0	0.0	
Өмнөговь аймагийн Хамбога сум дахь Сүх дундын шүүхийн тасгийн гэрээ	342.2	315.7	300.4	380.1	388.1	420.2	511.6	0.0	0.0	0.0	
Баянхонгор аймагийн Ховд сум дахь Сүх дундын шүүхийн тасгийн гэрээ	867.5	735.2	742.8	788.1	811.7	828.9	1,033.3	0.0	0.0	0.0	
Сүхбаатар, Чонолгой дүүргийн Нэгдсэн зөвлөл ажил шийтгэх шүүхийн тасгийн гэрээ	2,822.0	2,378.4	3,505.1	2,583.6	2,848.7	2,524.8	2,884.4	0.0	0.0	0.0	
Баянзүрх, Сүхбаатар, Чонолгой дүүргийн Зүүрхүүн зөвлөл ажил шийтгэх шүүхийн тасгийн гэрээ	1,821.1	1,838.8	1,942.0	2,025.1	2,248.0	2,845.2	3,781.6	0.0	0.0	0.0	
Дархан-Уул аймаг дахь ажил шийтгэх шүүхийн тасгийн гэрээ	898.7	819.0	851.1	857.6	851.5	835.5	847.8	0.0	0.0	0.0	
Ховд аймаг дахь ажил шийтгэх шүүхийн тасгийн гэрээ	278.8	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
Баянхонгор, Хан-Уул дүүргийн Мөнхсайхан зөвлөл ажил шийтгэх шүүхийн тасгийн гэрээ	1,813.8	1,842.8	1,877.4	2,032.0	2,438.2	2,734.2	3,350.4	0.0	0.0	0.0	
Баянхонгор, Хан-Уул дүүргийн Мөнхсайхан зөвлөл ажил шийтгэх шүүхийн тасгийн гэрээ	2,572.9	2,801.4	3,108.6	3,523.5	2,488.4	2,583.3	3,383.8	0.0	0.0	0.0	
Ховд аймаг дахь шүүхийн тасгийн гэрээ	0.0	873.7	804.0	1,001.6	1,088.4	1,088.4	1,411.0	0.0	0.0	0.0	
Баянхонгор дүүргийн иргэдийн эрхийн ажил шийтгэх шүүхийн тасгийн гэрээ	0.0	0.0	0.0	1,021.2	1,358.6	1,783.8	2,377.8	0.0	0.0	0.0	
Сонгинохайрхан дүүргийн иргэдийн эрхийн ажил шийтгэх шүүхийн тасгийн гэрээ	0.0	0.0	0.0	781.3	1,143.7	1,348.3	1,703.3	0.0	0.0	0.0	
УЛСЫН ЕРӨНХИЙН ГЭРЭЭ	17,868.8	28,718.8	28,822.2	44,177.2	41,818.4	67,783.2	67,838.2	88,428.8	20,888.8	20,888.8	
Президентын өргөтгөл зарцуулалт итгэвчээр	1,488.2	88.3	488.8	0.0	0.0	0.0	0.0	13,883.8	8,848.3	-4,248.6	
МУТГЕГазар - Сэлэнгэ, Зүүнговь	194.5	284.3	277.5	350.5	338.7	484.5	482.8	0.0	0.0	0.0	
МУТГЕГазар	0.0	0.0	0.0	4,228.2	7,002.4	19,981.8	8,152.8	0.0	0.0	0.0	
МУТГЕГазар - Улаанбаатар Нийслэлийн Президентын газар	0.0	1,713.8	1,887.8	2,078.1	2,538.2	3,548.6	3,158.4	0.0	0.0	0.0	
МУТГЕГазар - Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг	838.5	1,188.8	1,311.3	1,801.0	1,898.6	1,978.8	2,108.5	0.0	0.0	0.0	
МУТГЕГазар - Улаанбаатар, Чонолгой дүүрэг	587.8	888.7	1,130.7	1,218.7	1,218.8	1,540.3	1,881.8	0.0	0.0	0.0	
МУТГЕГазар - Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг	827.4	1,832.2	1,740.8	1,783.3	1,778.8	2,211.0	2,484.2	0.0	0.0	0.0	
МУТГЕГазар - Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг	800.7	1,318.6	1,543.8	1,588.2	1,848.5	2,078.2	2,324.5	0.0	0.0	0.0	
МУТГЕГазар - Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг	584.5	908.4	1,007.7	1,188.2	1,184.3	1,308.9	1,581.7	0.0	0.0	0.0	
МУТГЕГазар - Улаанбаатар, Баянхонгор дүүрэг	711.7	1,235.3	1,411.3	1,491.7	1,491.7	2,131.4	2,208.8	0.0	0.0	0.0	
МУТГЕГазар - Завхан, Булган	148.8	188.1	212.2	229.8	317.9	429.8	478.8	0.0	0.0	0.0	
МУТГЕГазар - Улаанбаатар, 4-р тойрог	388.8	480.5	488.8	518.2	678.0	850.4	832.0	0.0	0.0	0.0	
МУТГЕГазар - Улаанбаатар, 3-р тойрог	288.8	428.8	448.3	474.8	532.0	700.1	873.2	0.0	0.0	0.0	
МУТГЕГазар - Өвөрхангай, Ховд	181.5	242.8	285.2	324.1	328.9	488.4	408.3	0.0	0.0	0.0	
МУТГЕГазар - Баян-Өлгий	273.7	412.2	418.6	418.6	418.6	677.0	682.8	0.0	0.0	0.0	
МУТГЕГазар - Баянхонгор	258.8	288.8	378.8	401.7	488.8	748.0	888.2	0.0	0.0	0.0	
МУТГЕГазар - Булган	258.1	404.8	388.1	383.0	487.8	613.1	583.3	0.0	0.0	0.0	
МУТГЕГазар - Говь-Алтай	257.8	318.8	332.4	383.6	420.2	518.8	478.7	0.0	0.0	0.0	
МУТГЕГазар - Дорноговь	290.8	434.1	455.7	488.3	588.0	840.0	818.8	0.0	0.0	0.0	
МУТГЕГазар - Дорнод	288.8	528.8	503.1	528.7	528.1	842.5	771.3	0.0	0.0	0.0	
МУТГЕГазар - Дундговь	254.8	418.8	428.7	473.9	481.7	873.5	717.5	0.0	0.0	0.0	
МУТГЕГазар - Завхан	283.8	421.3	411.1	458.1	528.4	631.1	588.2	0.0	0.0	0.0	
МУТГЕГазар - Өвөрхангай	285.1	448.7	448.2	448.7	514.4	724.8	873.7	0.0	0.0	0.0	
МУТГЕГазар - Өмнөговь	254.2	408.5	448.7	437.5	488.8	708.5	752.2	0.0	0.0	0.0	
МУТГЕГазар - Сүхбаатар	208.3	385.3	358.8	384.1	453.3	858.8	858.4	0.0	0.0	0.0	
МУТГЕГазар - Сэлэнгэ	273.8	427.8	388.8	388.0	478.7	888.8	828.1	0.0	0.0	0.0	
МУТГЕГазар - Төв	388.3	444.7	425.8	488.8	531.8	732.5	700.4	0.0	0.0	0.0	
МУТГЕГазар - Увс	482.2	718.8	738.8	718.2	788.1	1,011.0	1,024.1	0.0	0.0	0.0	
МУТГЕГазар - Ховд	283.8	338.8	385.4	388.5	434.1	531.0	688.3	0.0	0.0	0.0	
МУТГЕГазар - Хөвсгөл	287.8	408.7	432.8	437.7	502.2	703.7	883.8	0.0	0.0	0.0	
МУТГЕГазар - Хэнтий	297.7	481.8	512.8	531.1	580.4	811.8	888.1	0.0	0.0	0.0	
МУТГЕГазар - Дархан-Уул	254.8	410.7	428.7	473.9	481.7	873.5	717.5	0.0	0.0	0.0	
МУТГЕГазар - Орхон	348.4	515.3	811.5	824.7	818.8	818.8	822.4	0.0	0.0	0.0	
МУТГЕГазар - Говьсүмбэр	283.8	488.8	504.5	555.8	623.3	785.8	787.0	0.0	0.0	0.0	
МУТГЕГазар - Төв	181.1	301.8	308.8	351.8	408.4						

	2017		2018		2019		2020		2021		2022		2023		Зөвхөн
	Гурав		Гурав		Гурав		Гурав		Гурав		Төв		Төвөөр		
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Уулзур тусгай эдийн засагны үйлдвэр	3843.0	5,100.2	6,320.0	14,441.3	6,080.0	7,300.4	28,719.7	15,194.2	10,437.6	241.0					
Төрийн тусгай эдийн засагны үйлдвэр	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0					
ЦШМГЕГ - 401-р хэлтсийн өргөтгөл үйлдвэр	2,017.1	2,048.5	1,805.2	2,273.6	2,404.8	2,343.0	2,386.0	0.0	0.0	0.0					
Лал харгалзах өргөтгөл үйлдвэр	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0					
ЦШМГЕГ - Санхүүгийн үйлдвэр	0.0	5,479.9	19,755.8	22,318.3	7,515.1	8,236.5	19,447.7	7,449.5	10,480.0	3,045.5					
ЦШМГЕГ - Санхүүгийн үйлдвэр	0.0	10,157.1	1,231.6	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0					
ЦШМГЕГ - Санхүүгийн үйлдвэр	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0					
ЦШМГЕГ - Санхүүгийн үйлдвэр	3,315.4	2,832.9	3,566.6	3,078.6	3,255.1	3,319.7	5,373.3	5,349.4	42,754.8	37,402.4					
ЦШМГЕГ - Санхүүгийн үйлдвэр	0.0	561.7	622.4	702.9	743.3	833.6	1,287.8	1,112.0	1,287.8	3,892.7					
ЦШМГЕГ - Санхүүгийн үйлдвэр	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0					
ЦШМГЕГ - Санхүүгийн үйлдвэр	0.0	344.7	342.1	348.5	419.2	458.5	468.1	0.0	0.0	0.0					
ЦШМГЕГ - Санхүүгийн үйлдвэр	2,191.9	2,422.2	2,516.6	1,050.0	484.4	483.9	0.0	0.0	0.0	0.0					
ЦШМГЕГ - Санхүүгийн үйлдвэр	3,285.3	1,459.9	8,928.9	10,364.3	15,401.4	13,489.2	10,533.9	30,300.0	17,523.3	20,300.0					
ЦШМГЕГ - Санхүүгийн үйлдвэр	1,487.6	2,828.9	2,741.3	3,087.6	3,814.2	4,825.4	8,881.8	0.0	0.0	0.0					
ЦШМГЕГ - Санхүүгийн үйлдвэр	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0					
ЦШМГЕГ - Санхүүгийн үйлдвэр	3,098.0	4,288.4	4,237.1	4,836.7	5,595.0	5,847.2	6,918.0	0.0	0.0	0.0					
ЦШМГЕГ - Санхүүгийн үйлдвэр	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0					
ЦШМГЕГ - Санхүүгийн үйлдвэр	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0					
ЦШМГЕГ - Санхүүгийн үйлдвэр	487.9	655.3	885.5	1,510.5	1,880.4	1,895.6	6,341.9	0.0	0.0	0.0					
ЦШМГЕГ - Санхүүгийн үйлдвэр	4,821.5	4,922.3	4,915.2	5,881.0	6,077.5	7,445.6	0.0	0.0	0.0	0.0					
ЦШМГЕГ - Санхүүгийн үйлдвэр	2,488.0	2,807.3	2,802.8	2,824.8	3,317.0	3,745.4	6,863.0	0.0	0.0	0.0					
ЦШМГЕГ - Санхүүгийн үйлдвэр	2,855.2	2,844.4	3,112.8	3,588.8	3,476.2	3,888.4	3,880.3	3,880.3	0.0	0.0					
ЦШМГЕГ - Санхүүгийн үйлдвэр	3,467.2	4,346.5	3,978.7	4,024.8	4,945.0	5,998.2	0.0	0.0	0.0	0.0					
ЦШМГЕГ - Санхүүгийн үйлдвэр	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0					
ЦШМГЕГ - Санхүүгийн үйлдвэр	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0					
ЦШМГЕГ - Санхүүгийн үйлдвэр	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0					
ЦШМГЕГ - Санхүүгийн үйлдвэр	859.2	919.3	974.7	1,077.4	1,148.9	1,168.7	1,168.0	0.0	0.0	0.0					
ЦШМГЕГ - Санхүүгийн үйлдвэр	1,295.3	1,459.9	1,308.3	1,389.8	1,509.8	1,402.7	1,464.8	0.0	0.0	0.0					
ЦШМГЕГ - Санхүүгийн үйлдвэр	1,651.0	1,493.4	1,547.7	1,794.8	1,827.8	1,810.1	1,774.4	0.0	0.0	0.0					
ЦШМГЕГ - Санхүүгийн үйлдвэр	1,346.7	1,488.4	1,772.6	1,625.4	1,635.7	1,664.9	1,670.9	0.0	0.0	0.0					
ЦШМГЕГ - Санхүүгийн үйлдвэр	453.1	467.1	538.5	603.7	672.4	627.8	643.5	0.0	0.0	0.0					
ЦШМГЕГ - Санхүүгийн үйлдвэр	1,240.7	1,428.9	1,328.6	1,521.1	1,731.2	1,805.4	1,605.4	0.0	0.0	0.0					
ЦШМГЕГ - Санхүүгийн үйлдвэр	1,245.9	1,459.9	1,581.6	1,756.6	1,960.8	1,968.8	1,968.8	0.0	0.0	0.0					
ЦШМГЕГ - Санхүүгийн үйлдвэр	1,513.0	1,788.4	2,033.4	2,214.7	2,288.1	2,401.3	2,326.8	0.0	0.0	0.0					
ЦШМГЕГ - Санхүүгийн үйлдвэр	1,536.3	1,559.3	2,035.1	2,101.1	2,489.3	2,800.0	2,883.3	0.0	0.0	0.0					
ЦШМГЕГ - Санхүүгийн үйлдвэр	1,869.9	1,989.9	1,839.5	2,304.9	2,318.8	3,019.1	2,778.3	0.0	0.0	0.0					
ЦШМГЕГ - Санхүүгийн үйлдвэр	856.0	871.9	915.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0					
ЦШМГЕГ - Санхүүгийн үйлдвэр	1,855.0	1,335.7	1,546.4	1,733.2	1,808.5	1,817.2	1,789.9	0.0	0.0	0.0					
ЦШМГЕГ - Санхүүгийн үйлдвэр	1,251.3	1,581.9	1,851.3	1,804.3	1,907.1	2,184.1	2,184.1	0.0	0.0	0.0					
ЦШМГЕГ - Санхүүгийн үйлдвэр	1,254.1	1,443.8	1,485.7	1,749.3	1,490.8	1,440.5	1,440.5	0.0	0.0	0.0					
ЦШМГЕГ - Санхүүгийн үйлдвэр	1,788.3	1,978.9	1,829.7	2,103.2	2,231.5	2,149.5	2,341.5	0.0	0.0	0.0					
ЦШМГЕГ - Санхүүгийн үйлдвэр	870.7	773.0	731.9	754.2	802.3	895.1	835.1	0.0	0.0	0.0					
ЦШМГЕГ - Санхүүгийн үйлдвэр	3,853.3	3,751.2	4,189.8	4,448.8	4,384.6	4,348.8	5,133.2	0.0	0.0	0.0					
ЦШМГЕГ - Санхүүгийн үйлдвэр	468.0	278.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0					
ЦШМГЕГ - Санхүүгийн үйлдвэр	483.2	483.0	541.6	589.2	638.8	652.2	659.3	0.0	0.0	0.0					
ЦШМГЕГ - Санхүүгийн үйлдвэр	429.7	483.2	537.4	584.4	632.3	634.5	649.5	0.0	0.0	0.0					
ЦШМГЕГ - Санхүүгийн үйлдвэр	418.0	436.4	478.3	537.8	561.6	584.8	630.7	0.0	0.0	0.0					
ЦШМГЕГ - Санхүүгийн үйлдвэр	1,880.1	1,857.6	1,851.2	2,133.9	2,181.7	2,054.0	1,847.3	0.0	0.0	0.0					
ЦШМГЕГ - Санхүүгийн үйлдвэр	386.4	476.1	477.1	468.0	513.1	574.8	662.7	0.0	0.0	0.0					
ЦШМГЕГ - Санхүүгийн үйлдвэр	0.0	244.9	0.0	244.9	441.4	468.7	458.9	0.0	0.0	0.0					
ЦШМГЕГ - Санхүүгийн үйлдвэр	1,261.6	1,241.6	1,428.0	1,485.9	1,583.3	1,504.8	1,452.8	0.0	0.0	0.0					
ЦШМГЕГ - Санхүүгийн үйлдвэр	453.3	465.5	547.6	563.6	562.6	610.2	660.9	0.0	0.0	0.0					
ЦШМГЕГ - Санхүүгийн үйлдвэр	435.1	473.6	477.9	558.3	586.9	572.9	564.1	0.0	0.0	0.0					
ЦШМГЕГ - Санхүүгийн үйлдвэр	463.3	485.5	519.6	568.0	623.2	686.5	726.1	0.0	0.0	0.0					
ЦШМГЕГ - Санхүүгийн үйлдвэр	1,090.6	1,094.0	1,208.7	1,302.2	1,515.4	1,455.6	1,425.8	0.0	0.0	0.0					
ЦШМГЕГ - Санхүүгийн үйлдвэр	407.9	480.3	518.7	620.6	650.0	545.6	547.2	0.0	0.0	0.0					
ЦШМГЕГ - Санхүүгийн үйлдвэр	409.5	491.0	548.4	574.5	582.2	570.3	622.1	0.0	0.0	0.0					
ЦШМГЕГ - Санхүүгийн үйлдвэр	360.5	408.4	483.0	505.0	488.3	507.7	588.5	0.0	0.0	0.0					
ЦШМГЕГ - Санхүүгийн үйлдвэр	471.5	525.8	564.2	644.4	671.7	659.1	718.7	0.0	0.0	0.0					
ЦШМГЕГ - Санхүүгийн үйлдвэр	542.7	558.2	584.7	681.8	693.8	769.8	787.9	0.0	0.0	0.0					
ЦШМГЕГ - Санхүүгийн үйлдвэр	511.3	560.3	605.0	680.1	729.8	768.5	802.2	0.0	0.0	0.0					
ЦШМГЕГ - Санхүүгийн үйлдвэр	1,147.1	1,138.0	1,136.0	709.1	732.1	711.8	710.0	0.0	0.0	0.0					
ЦШМГЕГ - Санхүүгийн үйлдвэр	1,398.5	1,490.5	1,383.2	1,521.7	1,757.4	1,547.3	1,895.7	0.0	0.0	0.0					
ЦШМГЕГ - Санхүүгийн үйлдвэр	147.7	178.5	208.1	492.9	302.1	294.2	321.4	0.0	0.0	0.0					
ЦШМГЕГ - Санхүүгийн үйлдвэр	1,212.7	1,312.7	1,581.1	1,793.5	1,804.0	1,854.0	1,702.4	0.0	0.0	0.0					
ЦШМГЕГ - Санхүүгийн үйлдвэр	741.8	741.2	862.1	1,648.9	1,008.3	1,241.5	1,241.5	0.0	0.0	0.0					
ЦШМГЕГ - Санхүүгийн үйлдвэр	788.2	649.6	1,008.1	1,175.9	780.7	867.7	1,183.3	0.0	0.0	0.0					
ЦШМГЕГ - Санхүүгийн үйлдвэр	447.3	444.7	487.9	533.1	533.9	580.0	661.7	0.0	0.0	0.0					
ЦШМГЕГ - Санхүүгийн үйлдвэр	1,260.3	1,347.7	1,277.8	1,418.9	1,474.3	1,430.1	1,405.4	0.0	0.0	0.0					
ЦШМГЕГ - Санхүүгийн үйлдвэр	0.0	290.5	290.5	1,276.9	1,187.8	1,187.8	2,306.4	3,136.7	633.3						
ЦШМГЕГ - Санхүүгийн үйлдвэр	4,559.9	5,488.9	6,441.1	8,478.9	8,421.1	9,242.8	9,829.3	16,341.7	42,384.0	26,323.3					
ЦШМГЕГ - Санхүүгийн үйлдвэр	518.3	561.5	572.6	644.8	731.5	784.3	0.0	0.0	0.0	0.0					
ЦШМГЕГ - Санхүүгийн үйлдвэр	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1,810.0</							

Table with 14 columns (2019-2023 years and Total) and multiple rows of financial data categorized by sectors like Mining, Manufacturing, and Services.

Table with columns for years 2010-2024 and categories like 'Спортын сайбаран Х.Д. ИЭ', 'ТЭЗ', 'Зам, тээвэр', 'Уул уурхай', 'ХТНС', 'Хөдөлмөрний сайд', 'ХТН Амьтан', 'Эрчим хүч', 'Аж тнлгвэрний сайд', 'Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайд'. Each row contains numerical data for each year and category.

ТӨСВИЙН ЕРӨНХИЙЛӨН ЗАХИРАГЧ НАРЫН 2024 ОНЫ ТӨСВИЙН ЗАРЦУУЛАЛ

Хамрагт №12

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Эцэт
	Төлө	Төлө	Төлө	Төлө	Төлө	Төлө	Төлө	Төлө		
	1	2	3	4	5	6	7	8		
Биеийн тамир, спортын утсанг зэрэг	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	24,503.8	45,724.8	21,131.1
Спортын дэмжлэг сан	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1,210.5	1,210.5	0.0
Спортын өмчийн үйлчилгээ, өрхлөгчид хяналттай төс	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	776.2	1,305.2	529.0
Орон нутгийн биеийн тамир, спортын газарт гурдугтгайз шигшээ салнуурын нэг	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	11,782.4	0.0	-11,782.4
Спортын сурталчлол Х.О.УО 2016-2018	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	48,823.2	72,883.7	24,080.5
Амьдрал нийслэлийн биеийн тамир, спортын газар	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	19,386.2	19,386.2
БТСГ - УБ, Баянзүрх дүүргийн биеийн тамир, спортын газар	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	751.1	751.1
БТСГ - УБ, Баянзүрх дүүргийн биеийн тамир, спортын газар	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	582.7	582.7
БТСГ - УБ, Сүхбаатар дүүргийн биеийн тамир, спортын газар	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	825.5	825.5
БТСГ - УБ, Чингэлтэй дүүргийн биеийн тамир, спортын газар	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	549.8	549.8
БТСГ - УБ, Баянзүрх дүүргийн биеийн тамир, спортын газар	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	458.2	458.2
БТСГ - УБ, Баянзүрх дүүргийн биеийн тамир, спортын газар	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	714.4	714.4
БТСГ - УБ, Баянзүрх дүүргийн биеийн тамир, спортын газар	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	589.4	589.4
БТСГ - УБ, Чингэлтэй дүүргийн биеийн тамир, спортын газар	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	508.8	508.8
БТСГ - УБ, Чингэлтэй дүүргийн биеийн тамир, спортын газар	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	589.4	589.4
МОНГОЛ УЛСЫН САМД, БОСМОНТЫН СЭНГЭГЛЭЛИЙН ҮНДЭСНИЙ ХӨРСӨНӨЙ ДАРГА	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	5,808.6	11,287.8	6,818.4
Хэлний босомтын өмчийн бүрэлдэхүүн хэлний дарга	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	5,808.6	5,823.9	215.3
Биеийн тамир, спортын үйлчилгээний хөрсөнөй дарга Х.О.УО	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	5,463.9	5,463.9
МОНГОЛ УЛСЫН САМД, МОНГОЛЫН УМААНГААТАР ХОТЫН АВТО ЗАМЫН ТУХАЙН ҮНДЭСНИЙ ХӨРСӨНӨЙ ДАРГА	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	138,743.3	88,228.2	-283,818.8
Умгаангаатар хотын авто замын тухайн үндэсний хөрсөнөй дарга Х.О.УО	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	338,743.2	58,228.2	-283,818.8

/сая төгрөг/			
	Гадаад зээл	Гадаад тусламж	НИЙТ
САНГИЙН САЙД	1,225,000.0	558,000.0	1,783,000.0
Зээлийн батлан даалтын системийг дэмжих замаар эдийн засгийг төрөлжүүлэх, ажлын байрыг бий болгох	10,000.0	0.0	10,000.0
Экспортыг дэмжих төсөл /ДБ/	3,453.7	0.0	3,453.7
Хилийн үйлчилгээг сайжруулах бүс нутгийн төсөл	10,000.0	0.0	10,000.0
Хилийн үйлчилгээг сайжруулах бүс нутгийн төсөл - нэмэлт	10,000.0	0.0	10,000.0
Төсвийн санхүүгийн удирдлагын ил тод, үр ашигтай байдлыг дэмжих төсөл	6,572.0	0.0	6,572.0
Дэд бүтэц төсөл - Туул, сэлбэ голын орчныг сайжруулах дэд бүтцийг хөгжүүлэх төсөл	10.0	0.0	10.0
Дэд бүтэц төсөл - Нүхэн гарц төсөл	10,000.0	0.0	10,000.0
Баруун бүсийн босоо тэнхлэгийн авто замыг хөгжүүлэх 2 дахь шатны төслийн нэгж (PIU)	20,000.0	0.0	20,000.0
Монгол-Энэтхэгийн хамтарсан мэдээллийн технологийн боловсрол болон аутсорсингийн төвийг байгуулах	12,000.0	0.0	12,000.0
Улаанбаатар хотын гэр хорооллыг хөгжүүлэх, хөрөнгө оруулалтыг дэмжих төсөл-ЕХОБ /FI-83097/	1,000.0	0.0	1,000.0
Тогтвортой амьжиргаа-3 төсөл /Зээл/ нэмэлт санхүүжилт	104.2	0.0	104.2
Дархан хотын бохир усны менежментийг сайжруулах төсөл -MON-3244 /Энгийн/	3,000.0	0.0	3,000.0
Ургамал, малын эрүүл ахуй, хүнсний аюулгүй байдлыг хангах арга хэрэгслийг сайжруулах төсөл /АХБ/	7,218.8	0.0	7,218.8
Өрсөлдөх чадвартай дээд боловсрол төсөл	10.0	0.0	10.0
Төвийн бүсийн цахилгаан дамжуулах сүлжээний үр ашгийг дээшлүүлэх /ХБНГУ/	10,829.2	0.0	10,829.2
Эрчим хүчний төсөл 2 /ДБ/	20,000.0	0.0	20,000.0
10 аймгийн төвийн дулааны станц барих төсөл /БНСУ зээл/	50,000.0	0.0	50,000.0
Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдэд зориулсан тусгай тоноглол бүхий спорт цогцолбор барих	0.0	10.0	10.0
Сэргээгдэх эрчим хүчийг нэмэгдүүлэх төсөл	20,000.0	0.0	20,000.0
Эдийн засгийн хүндрэлийн үед боловсролын чанар, хүртээмжийг дэмжих төсөл	22,000.0	0.0	22,000.0
Тогтвортой аялал жуулчлалыг дэмжих төсөл	10,746.1	0.0	10,746.1
УБ хотын төлбөрийн чадварт нийцсэн ногоон орон сууц ба дасан зохицох чадвар бүхий хотын шинэчлэлт 1	21,000.0	0.0	21,000.0
Аймгийн бохир ус цэвэрлэх байгууламжийг өргөтгөн шинэчлэх, шинээр барих төсөл	10,000.0	0.0	10,000.0
Зах зээл ба бэлчээрийн удирдлагын хөгжил төслийн нэмэлт санхүүжилт	60.2	0.0	60.2
Улаанбаатар хот, аймгийн төвийн гудамж талбайг камержуулах төсөл	10.0	0.0	10.0
Эрчим хүчний төсөл-2 (ДБ) тусламж	0.0	1,500.0	1,500.0
Харилцаа холбооны салбарын хүртээмж, чанар, хяналтыг сайжруулах төсөл	10.0	0.0	10.0
Төсөв, санхүүгийн тогтвортой байдлыг бэхжүүлэх төсөл - нэмэлт санхүүжилт	100.0	0.0	100.0
Хилийн боомтын дэд бүтэц төсөл (БНХАУ-ын тусламжын төсөл)	0.0	36,886.3	36,886.3
Эмзэг бүлгийн иргэдийн эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний хүртээмжийг сайжруулах хөрөнгө оруулалт	15,000.0	0.0	15,000.0
Орон нутагт явуулын эмнэлгийн тусламж, үйлчилгээ үзүүлэх тусгай тоноглол дотроос автомашин ханган нийлж	14,391.6	0.0	14,391.6
Биологийн олон янз байдлыг хамгаалах, уур амьсгалын өөрчлөлтөд дасан зохицох төсөл /ХБНГУ тусламж	0.0	23,477.7	23,477.7
Архивын ерөнхий газрын цогцолбор барилгын тоног төхөөрөмж, техник хэрэгслийн хангалт төсөл	19,779.9	0.0	19,779.9
Улаанбаатар хотын төв цэвэрлэх байгууламжийг шинээр барих	80,000.0	0.0	80,000.0
1008 айлын түр суурьшуулах орон сууцны төсөл (БНХАУ-ын тусламжын төсөл)	0.0	49,668.1	49,668.1
Бүс нутгийн авто замыг хөгжүүлэх, засвар арчлалтын төсөл	10,774.6	0.0	10,774.6
Бүс нутгийн авто замыг хөгжүүлэх, засвар арчлалтын төсөл -2	10,197.7	0.0	10,197.7
Өндөрхаан нисэх онгоцны буудлыг шинэчлэх төсөл	0.0	500.0	500.0
Газрын тос боловсруулах үйлдвэр барих төсөл	150,000.0	0.0	150,000.0
Хүнсний ногооны тариалалт, усалгаатай газар тариаланг дэмжих төсөл	15,000.0	0.0	15,000.0
Махны үйлдвэр, хорио цээрийн бүс бүхий цогцолбор байгууламж барих техникийн шинэчлэл хийх төсөл	10.0	0.0	10.0
Эрдэнэбүрэнгийн усан цахилгаан станц	150,000.0	0.0	150,000.0
Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн оролцоог хангах үйлчилгээг сайжруулах төсөл	14,676.1	0.0	14,676.1
Улаанбаатар хотын гэр хорооллыг хөгжүүлэх, хөрөнгө оруулалтыг дэмжих төсөл-2-MON-3525 /OCRI/	15,000.0	0.0	15,000.0
Улаанбаатар хотын гэр хорооллыг хөгжүүлэх, хөрөнгө оруулалтыг дэмжих төсөл-2-MON-3526 /COL/	6,000.0	0.0	6,000.0
Улаанбаатар хотын гэр хорооллыг хөгжүүлэх, хөрөнгө оруулалтыг дэмжих төсөл -2 - ЕХОБ- /FI-83873/	15,000.0	0.0	15,000.0
Улаанбаатар хотын төлбөрийн чадварт нийцсэн орон сууц ба хотын дахин төлөөлөлтийн төсөл (Тусгай)	3,000.0	0.0	3,000.0
Улаанбаатар хотын төлбөрийн чадварт нийцсэн орон сууц ба хотын дахин төлөөлөлтийн төсөл (Ногоон у)	25,000.0	0.0	25,000.0
Усны шугам сүлжээг шуудуу ухалгүйгүйгээр сэргээн засварлах технологи нэвтрүүлэх төсөл	4,193.6	0.0	4,193.6
Улаанбаатар хотын хатуу хог хаягдлыг боловсруулах байгууламжийг шинэчлэх төсөл /ЕСБХБ-ны тусламж	0.0	2,085.5	2,085.5
Улаанбаатар хотын хатуу хог хаягдлыг боловсруулах байгууламжийг шинэчлэх төсөл /ЕСБХБ-ны зээл/	4,866.2	0.0	4,866.2
Инженер технологийн дээд боловсрол төсөл /Япон зээл/ -ТҮҮАЗ/	15,000.0	0.0	15,000.0
Сэргээгдэх эрчим хүчийг нэмэгдүүлэх төсөл -ТҮҮАЗ/ тусламж	0.0	27,515.0	27,515.0
Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн оролцоог хангах, үйлчилгээг сайжруулах төсөл /Тусламж/	0.0	1,955.5	1,955.5
Онцгой байдлын байгууллагад агаараас аврах ажиллагаа явуулах нэгж байгуулах, нисдэг тэрэг, гал унтра	10,000.0	0.0	10,000.0
УБ хотын төлбөрийн чадварт нийцсэн ногоон орон сууц ба дасан зохицох чадвар бүхий хотын шинэчлэлт 1	0.0	31,000.0	31,000.0
Улаанбаатар хотын дулаан хангамжийг сайжруулах төсөл /ДБ/	20,000.0	0.0	20,000.0
Улаанбаатарын төвийн дулаан хангамжийн төсөл /Европын сэргээн босголт хөгжлийн банк/	4,304.7	0.0	4,304.7
Эдийн засгийн чөлөөт бүсийг хөгжүүлэх төсөл	10,000.0	0.0	10,000.0
Эрчим хүчний сүлжээнд ашиглах том чадлын хуримтлуурын төсөл	60,000.0	0.0	60,000.0
Солонго 1 орон сууцны хороолол барих төсөл	15,000.0	0.0	15,000.0
Байгаль орчны төв лабораторийн чадавхийг сайжруулах төсөл	1,138.5	0.0	1,138.5
Монгол Германы хамтарсан Ашигт малтмал технологийн их сургууль төсөл	10,000.0	0.0	10,000.0
ЕСБХБанкны 300 сая ам долларын хэлэлцээр	10.0	0.0	10.0
УБ хотын ус хангамжийг нэмэгдүүлэх төсөл /МССан/	0.0	334,430.5	334,430.5
Баянголын ам түрээсийн орон сууцны хороолол барих төсөл /БНСУ/	1,600.0	0.0	1,600.0
Инженерийн дэд бүтцийг сайжруулах төсөл /БНХАУ/	0.0	10.0	10.0
УБ хотын төлбөрийн чадварт нийцсэн ногоон орон сууц ба дасан зохицох чадвар бүхий хотын шинэчлэлт 1	0.0	2,208.0	2,208.0
Бүс нутгийн авто замыг хөгжүүлэх, засвар арчлалтын төслийн нэмэлт санхүүжилт	0.0	5,250.0	5,250.0
Эмзэг бүлгийн иргэдийн эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний хүртээмжийг сайжруулах хөрөнгө оруулалт	0.0	12,000.0	12,000.0
УБ хотын ахуйн хог хаягдлыг дахин боловсруулах төсөл	0.0	4,431.7	4,431.7
Мал аж ахуйн эдийн засгийн эргэлтийг нэмэгдүүлэх төсөл ТХН	10,800.0	0.0	10,800.0
Нийслэлийн нийтийн тээвэрт дүүжин замын тээвэр нэвтрүүлэх төсөл	5,000.0	0.0	5,000.0
Гэр хорооллын нийтийн тээврийн үйлчилгээг сайжруулах төсөл	0.0	13.6	13.6
Гэр хорооллын нийтийн тээврийн үйлчилгээг сайжруулах төсөл ТТАЗ	0.0	0.0	0.0
Эрчим хүчний сүлжээнд ашиглах том чадлын хуримтлуурын төсөл ТТАЗ	0.0	0.0	0.0
Аймгуудын тсвийн хатуу хог хаягдлын менежментийн төсөл ТТАЗ	0.0	0.0	0.0
Улаанбаатар хотын гэр хорооллыг хөгжүүлэх хөрөнгө оруулалтыг дэмжих хөтөлбөрийн 3 дугаар үе шатны	13,000.0	0.0	13,000.0
Хүнсний ногооны тариалалт, усалгаатай газар тариаланг дэмжих төсөл ТТАЗ	0.0	0.0	0.0
Хүнсний ногооны тариалалт, усалгаатай газар тариаланг дэмжих төсөл /Тусламж/	0.0	680.0	680.0
Эмзэг бүлгийн иргэдийн эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний хүртээмжийг сайжруулах хөрөнгө оруулалтын	6,487.5	0.0	6,487.5
Онцгой байдлын үеийн дэмжлэг болон хөдөлмөр эрхлэлтийн төсөл	22,000.0	0.0	22,000.0
Ковид-19 халдвараас урьдчилан сэргийлэх, хариу арга хэмжээ, бэлэн байдлыг хангах төсөл - ТТАЗ	0.0	0.0	0.0
Онцгой байдлын төийн дэмжлэг болон хөдөлмөр эрхлэлтийн төсөл ТХНэгж	0.0	0.0	0.0
Монгол Улсын боомтын гаалийн хяналт шалгалтын тоног төхөөрөмж төсөл	0.0	10.0	10.0
Улаанбаатар хотын төвийн дулаан хангамжийн төсөл /ЕСБХБ-тусламж/	0.0	593.0	593.0

	/сая төгрөг/		
	Гадаад зээл	Гадаад тусламж	НИЙТ
Улаанбаатар хотын ногоон орон сууц төсөл /ЕСБХБ-тусламж/	0.0	10.0	10.0
Улаанбаатар хотын гэр хорооллыг хөгжүүлэх хөрөнгө оруулалтыг дэмжих хөтөлбөрийн 3 дугаар үе шатны	15,000.0	0.0	15,000.0
Уур амьсгалын өөрчлөлтөд дасан зохицох чадвар бүхий мал аж ахуйн эдийн засгийн эргэлтийг нэмэгдүүл	10.0	0.0	10.0
Уур амьсгалын өөрчлөлтөд дасан зохицох чадвар бүхий мал аж ахуйн эдийн засгийн эргэлтийг нэмэгдүүл	10.0	0.0	10.0
Эрт сэрэмжлүүлэх тогтоцоо болон гамшгийн эсрэг бэлэн байдлыг бэхжүүлэх төсөл /OCR+COL/	10.0	0.0	10.0
Тогтвортой аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх төсөл - 2	10.0	0.0	10.0
Ногоон, уур амьсгалд дасан зохицох чадвар бүхий Аймаг сумдын төвийг хөгжүүлэх бүс нутгийн хөрөнгө ө	10.0	0.0	10.0
Ногоон, уур амьсгалд дасан зохицох чадвар бүхий Аймаг сумдын төвийг хөгжүүлэх бүс нутгийн хөрөнгө ө	10.0	0.0	10.0
Судалгаанд суурилсан их сургуулийг хөгжүүлэх хөтөлбөр төсөл	10.0	0.0	10.0
Жижиг багцыг санхүүжүүлэх хөтөлбөр төсөл	10.0	0.0	10.0
150ш лифт төсөл	10.0	0.0	10.0
Сүү, сүүний ферм байгуулах төсөл	10.0	0.0	10.0
Эрдэнэт хотын гамшигт тэсвэртэй байдал төсөл	10,000.0	0.0	10,000.0
Улаанбаатар хотын ногоон орон сууц төсөл /ЕСБХБ-зээл/	10.0	0.0	10.0
Чойр-Сайншандын 230км цахилгаан дамжуулах агаарын шугам, дэд станц барих төсөл	5,000.0	0.0	5,000.0
Шүүхийн шинжилгээний байгууллагын хүчин чадлыг сайжруулах төсөл	5,000.0	0.0	5,000.0
Солонго 2 орон сууцны хороолол барих төсөл	15,000.0	0.0	15,000.0
Төсөв, санхүүгийн тогтвортой байдлыг бэхжүүлэх төсөл - нэмэлт санхүүжилт ТҮАЗ	0.0	0.0	0.0
Улаанбаатар хотын дулаан хангамжийг сайжруулах төсөл /ДБЛТҮАЗ	0.0	0.0	0.0
Эдийн засгийн хамтын ажиллагааны бiс хөгжүүлэх төсөл - ТҮАЗ	0.0	0.0	0.0
МУ-д КОВИД-19 аас урьдчилан сэргийлэх, хариу арга хэмжээ авах, бэлэн байдлыг хангах төсөл - нэмэлт	10,000.0	0.0	10,000.0
Эрүүл мэндийн системийн тархалтын хариу арга хэмжээ авах чадавхийг бэхжүүлэх төсөл	0.0	3,798.1	3,798.1
Улаанбаатар хотын тогтвортой зам, тээвэр төсөл	15,000.0	0.0	15,000.0
Тэгш хамруулах боловсролыг дэмжих төсөл	0.0	1,124.8	1,124.8
УБ хотын төлбөрийн чадварт нийцсэн ногоон орон сууц ба дасан зохицох чадвар бүхий хотын шинэчлэл т	0.0	0.0	0.0
Цар тахлын iед хариу арга хэмжээ авах нийгмийн хамгааллын төсөл-2 ТХН	3,170.1	0.0	3,170.1
КОВИД-19 ийн эсрэг вакцинжуулалтын арга хэмжээг дэмжих төсөл -2	10.0	0.0	10.0
АШУУИС болон эмнэлгүүдийн тоног төхөөрөмж шинэчлэх төсөл	10,000.0	0.0	10,000.0
Дархан хотын цэвэр усны шугам сүлжээг өргөтгөх, шинэчлэх, ухаалаг тоолуур нэвтрүүлэх төсөл	12,051.0	0.0	12,051.0
Монгол Улсын тээврийн холболт ба логистикийг сайжруулах төсөл	10.0	0.0	10.0
Хүнсний ногооны үйлдвэрлэл ба усалгаатай хөдөө аж ахуй төсөл /3896/	10.0	0.0	10.0
Эдийн засгийн хүндрэлийн үед боловсролын чанар, хүртээмжийг сайжруулах төсөл - нэмэлт санхүүжилт	10.0	0.0	10.0
Улаанбаатар хотын замын хөдөлгөөний удирдлагыг сайжруулах төсөл	10.0	0.0	10.0
Эмзэг бүлгийн иргэдийн эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний хүртээмжийг сайжруулах хөрөнгө оруулалт	10.0	0.0	10.0
Хавдрын урьдчилан сэргийлэлт, эрт илрүүлийн үндэсний сүлжээ байгуулах төсөл	10.0	0.0	10.0
Цар тахлын iед хариу арга хэмжээ авах нийгмийн халамжийн төсөл-2 /МОН 4052 зээл/ ТУУАЗ	0.0	0.0	0.0
Тогтвортой амьжиргаа-3 төсөл нэмэлт санхүүжилт - ТХНэгж	0.0	0.0	0.0
УБ хотын хатуу хог хаягдлын байгууламжийг шинэчлэх төсөл - ТХНэгж	0.0	0.0	0.0
Цар тахлын эсрэг шуурхай арга хэмжээ авах төсөл - ТХН	0.0	0.0	0.0
Тогтвортой аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх төсөл - /3787/	14,154.5	0.0	14,154.5
Хйхэд эмзэгтэйчдийн эсрэг гэр билийн хичирхийлэлтэй тэмцэх төслийн нэмэлт санхүүжилт - ТҮААЗ	0.0	0.0	0.0
Улаанбаатар хотын тогтвортой авто зам, тээвэр төсөл - ТХН	0.0	0.0	0.0
Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлыг бэхжүүлэх төсөл	0.0	448.5	448.5
Аймаг, сумын бiсчилсэн, ногоон хөгжлийн хөрөнгө оруулалтын хөтөлбөр	10.0	0.0	10.0
Аюулгүй, шуурхай худалдааг дэмжих уян хатан, нэгдсэн хилийн үйлчилгээ төсөл	10.0	0.0	10.0
Багануур-Чойр чиглэлийн 220 кВт-ын 2 хэлхээт ЦДАШ	10.0	0.0	10.0
Бiс нутгийн авто замыг хөгжүүлэх төсөл	10.0	0.0	10.0
Дархан-Уул аймгийн Нэгдсэн эмнэлэг барих төсөл	10,000.0	0.0	10,000.0
Дарханы нэмэлт 2 эгнээ зам барих төсөл	80,000.0	0.0	80,000.0
Мандалговь-Арвайхээр чиглэлийн 220 кВт-ын 2 хэлхээт ЦДАШ	10.0	0.0	10.0
Улаанбаатар хотын срссдсх чадвар, нежен сэргээлтийг дэмжих төсөл	10.0	0.0	10.0
Ухаалаг засаг төсөл-II	5,000.0	0.0	5,000.0
Хсдс аж ахуй, хөдсгийн хөгжил 2 төсөл	10.0	0.0	10.0
Эрдэнэбирэн Мянгад -Улиастай 220кВт-ын эрчим хичний дамжуулах шугам төсөл	10.0	0.0	10.0
Сайншанд-Цагаан суваргын 220 кВт-ын ЦДАШ, дэд станц барих төсөл	10.0	0.0	10.0
Монгол Улсын Зiрх Судлал, Зiрхний мэс засал ба Телемедицин	0.0	2,680.0	2,680.0
Тэгш боломжийг бiрдiлэх замаар суралцахуйг дэмжих төсөл	0.0	9,500.0	9,500.0
Тэгш боломжийг бiрдiлэх замаар суралцахуйг дэмжих төсөл - ТҮААЗ	0.0	0.0	0.0
Улаанбаатар хотын төлбөрийн чадварт нийцсэн ногоон орон сууц ба дасан зохицох чадвар бүхий хотын ш	0.0	0.0	0.0
Улаанбаатар хотын гэр хорооллыг хөгжүүлэх, хрснгс оруулалтыг дэмжих төсөл 83873	0.0	0.0	0.0
Улаанбаатар хотын орлогод нийцсэн ногоог орон сууц ба дасан зохицох чадвар бүхий хотын шинэчлэл тс	0.0	0.0	0.0
УБ хотын гэр хорооллыг хөгжүүлэх хөрөнгө оруулалтыг дэмжих хөтөлбөр-3 МОН-3947	0.0	0.0	0.0
Сэргээгдэх эрчим хичний халаалтын системийн туршилтын төсөл	0.0	1,003.8	1,003.8
Индэсний урлагийн их театр барих төсөл /тусламж/	0.0	10.0	10.0
Чойр-Сайншандын 220 кВт-ын ЦДАШ дэд станц барих төсөл /тусламж/	0.0	5,200.0	5,200.0

Шүүгч, прокурор
Шатгалгүй цахим

НЭГДСЭН ТӨСӨВ									
2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Зөрүү
Гурав	Гурав	Гурав	Гурав	Гурав	Гурав	Гурав	Тад	Төсөл	Шүүгч
-1	5	3	4	5	6	7	8	9	0-0
00	00	10	10	11	11	11	12	14	02
00	00	03	03	03	03	05	05	10	08

Table with columns for years 2018-2024 and categories for various sectors like Mining, Industry, Agriculture, etc. The table is organized into hierarchical groups such as 'НИЙТ ЗАРЛАГА ҮЭ ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН' and 'ХӨРӨНГИЙН ЗАРЛАГА'.

НИЙТ ЗАРЛАГА ҮЭ ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН

Main table for 'НИЙТ ЗАРЛАГА ҮЭ ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН' showing financial data for various categories and years.

ХӨРӨНГИЙН ЗАРЛАГА

Sub-table for 'ХӨРӨНГИЙН ЗАРЛАГА' showing financial data for specific categories.

	ОРОН НУТГИЙН ТӨСӨВ										
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Төсөл	Зөрүүл
	Гуяа	Гуяа	Гуяа	Гуяа	Гуяа	Гуяа	Гуяа	Тад	Төсөл		
НИЙТ ЗАРЛАГА ба ЦЭВЭР ЭЗЭЛИЙН ДҮН	2,396,426.6	1,637,098.4	2,162,071.9	1,927,066.9	2,187,222.8	3,041,203.6	3,919,066.9	3,330,203.0	4,437,009.4	1,977,287.3	
УРСГАЛ ЗАРДАЛ	1,853,991.6	2,076,318.7	2,294,192.8	2,426,198.9	2,662,844.1	3,844,206.6	5,086,119.9	2,296,832.2	3,122,044.7	629,943.9	
БАРАА, ҮЙЦХИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	1,322,796.9	1,370,879.9	1,497,006.1	1,547,706.4	1,713,204.0	2,339,810.5	3,191,172.0	1,992,981.1	2,882,641.2	680,806.3	
Цахилгаан, ялгаа системийн хэмжээгдэж урамшигт үндэсний цэвэр	784,277.3	765,702.4	826,121.4	821,263.1	1,237,828.0	1,288,296.3	308,890.4	318,781.6	516,984.0	198,813.3	
Нэмэгдэл	847,135.7	633,470.4	670,747.3	607,607.0	912,689.3	845,255.9	208,182.7	127,809.0	247,237.0	54,428.0	
Унваа зооглоо Хөнгөлөлт	49,596.1	50,622.2	61,141.6	122,031.7	191,582.2	225,156.0	42,169.2	104,841.9	193,000.0	89,000.0	
Урмашуулагч	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
Гэрээт ажилын цагийн	26,287.2	29,046.4	48,629.5	71,541.5	90,815.7	84,515.1	24,569.8	17,481.5	85,564.0	49,073.0	
Ашиг олгогчоос төлөгчийн даатгалд төлөө шилжүүл	18,631.9	19,621.7	21,448.2	23,923.3	28,142.5	36,720.5	27,929.4	28,783.3	31,229.5	1,328.3	
Татварын даатгал	5,317.7	8,894.1	7,844.7	8,904.1	11,822.4	12,626.1	3,102.4	3,115.4	4,915.2	1,736.7	
Татварын даатгал	0.540.1	0.514.0	0.379.0	7.866.0	0.581.1	10.225.1	2.441.5	2.539.0	3.632.1	1.392.5	
Ашигт үйлдлийн даатгал	1,643.0	1,511.8	1,991.3	2,073.1	2,536.4	2,587.4	588.1	3,349.9	803.0	348.1	
Эрүүл мэндийн даатгал	13,178.8	13,249.4	15,499.2	16,302.9	23,440.0	24,248.0	6,841.1	6,349.4	9,905.3	3,968.8	
Бичирхүү даатгал	198,983.6	178,846.7	141,255.8	163,958.2	186,817.8	184,796.2	227,929.4	262,783.3	402,006.0	113,186.7	
Бичирхүү даатгал	18,631.9	19,621.7	21,448.2	23,923.3	28,142.5	36,720.5	27,929.4	28,783.3	31,229.5	1,328.3	
Гэрээт ажилын цагийн	95,928.3	96,168.7	100,851.0	114,041.0	127,896.2	141,988.5	168,340.3	218,797.2	273,193.5	58,290.7	
Төгсөв	10,068.7	10,645.0	11,379.2	12,418.0	10,124.1	11,918.9	26,464.0	26,464.0	32,443.4	5,979.3	
Бичирхүү даатгал	2,371.8	2,402.0	2,747.5	3,414.6	4,229.0	4,615.9	9,248.9	8,008.9	2,700.0	1,454.9	
Хангамж, бараа материалын зардал	98,783.3	98,818.1	71,833.4	86,832.9	104,489.2	125,880.0	121,268.8	43,119.4	191,037.7	77,819.3	
Бичирхүү даатгал	4,105.3	4,336.1	4,831.6	6,321.6	6,814.0	9,237.0	3,825.3	1,524.1	5,162.4	1,328.3	
Тээвэр, шатаагч	13,447.1	14,466.1	10,281.9	10,317.1	18,461.5	31,271.1	36,720.5	28,783.3	52,790.7	23,875.0	
Шуудан, харилцаа, интернетийн төлбөр	5,251.7	4,501.8	4,598.2	5,298.0	5,024.5	5,840.0	3,818.0	2,954.2	3,870.2	816.0	
Мөн, хэргийн	1,144.2	1,041.0	1,050.5	1,443.4	1,643.4	1,431.8	300.2	63.4	58.9	3.5	
Хөгжлийн үйлчилгээний, хотон хороондын үстгэл, ариутгал	39,397.0	38,721.8	38,074.4	42,916.2	49,596.6	66,579.7	77,023.2	6,057.7	58,009.0	30,551.9	
Бичирхүү даатгал	5,195.3	5,854.0	6,586.9	8,759.3	12,629.7	11,882.4	4,861.0	1,519.7	2,657.9	1,336.2	
Норматив зардал	74,791.0	78,187.1	78,790.7	82,872.3	82,164.8	90,808.4	81,812.2	42,972.2	4,993.7	748.1	
Эн, бэлдмэл, ашигт үйлчилгээний зардал	4,646.6	5,007.3	6,202.1	7,055.0	8,295.5	13,102.4	16,815.2	3,124.1	3,322.9	408.9	
Хөөр, хүнс	95,038.0	95,271.1	95,379.5	98,468.9	79,211.0	31,271.0	2,951.9	665.5	5,268.0	45.0	
Нормын хувьцаа, зөвлөх ажил	4,875.9	4,828.8	5,137.1	7,053.5	7,808.2	6,822.1	1,073.1	420.8	897.4	270.9	
Нормын хувьцаа, зөвлөх ажил	21,808.4	27,399.6	22,432.9	47,336.2	38,977.4	68,984.7	83,123.2	17,660.3	85,474.8	16,819.8	
Эд хөрөнгө, урсгал зардлын зардал	3,727.0	5,193.5	7,600.2	12,099.3	13,463.3	10,162.9	7,850.0	2,340.5	4,217.1	1,876.0	
Бичирхүү даатгал	2,786.6	3,081.1	3,371.0	7,823.1	5,032.5	5,788.0	2,878.0	5.5	97.5	92.1	
Хөдөлгөөн хамгааллын зардал	105.4	104.6	172.9	292.7	429.8	400.0	4.0	219.1	431.0	212.0	
Урсгал зардал	15,260.7	18,650.4	21,287.8	26,345.1	20,635.8	33,938.9	41,187.2	15,394.2	28,759.6	13,674.4	
Төмөрлөлт, эрчим зардал	6,148.9	6,186.7	6,186.7	6,186.7	6,186.7	6,186.7	6,186.7	6,186.7	6,186.7	6,186.7	
Гадаад зөвлөх төмөрлөлт	786.4	2,164.3	2,088.9	2,033.7	229.9	482.3	1,445.7	0.0	0.0	0.0	
Дотоод зөвлөх төмөрлөлт	3,584.7	3,972.1	4,092.2	4,496.1	3,154.9	3,201.2	3,648.6	3,995.8	4,840.0	2,895.2	
Дотын төлөвлөгөөний зардал	145.4	870.3	673.4	1,730.9	546.6	784.7	817.0	0.0	0.0	0.0	
Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	81,177.7	107,164.2	128,308.8	168,819.1	168,333.9	172,380.8	236,223.3	218,990.4	428,986.2	107,877.8	
Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	80,840.0	104,929.3	120,304.2	163,735.4	161,807.9	167,641.2	225,843.0	211,361.0	420,759.1	109,387.4	
Аудит, бэлтгэл, үйлчилгээний зардал	317.1	339.4	363.8	675.1	940.0	994.0	249.9	458.6	598.6	598.6	
Давтгалын үйлчилгээ	269.0	297.5	321.6	321.6	354.0	429.4	458.6	458.6	458.6	458.6	
Татварын зардал	127.1	127.7	134.0	153.3	155.0	168.0	153.3	165.7	257.4	81.0	
Татварын зардал	27.0	41.9	47.7	66.9	53.0	58.0	46.5	73.6	122.0	48.4	
Татварын зардал	1,042.3	933.1	1,581.1	2,199.4	2,274.8	2,024.2	2,214.8	1,008.7	2,213.1	1,202.9	
Газрын төлбөр	117.7	81.3	121.1	225.2	444.5	876.0	1,134.9	482.2	1,259.6	797.4	
Банк, санхүүгийн байгууллагын үйлчилгээний хураамж	178.1	180.7	214.0	353.9	149.7	0.0	127.3	4,870.4	53.2	-4,870.4	
Урсгал зардал	280.3	229.4	271.9	271.9	337.1	290.0	80.3	120.3	202.7	63.4	
Бараа үйлчилгээний бусад зардал	84,364.8	103,829.4	116,489.8	137,866.7	168,486.7	208,898.7	280,414.8	328,918.2	468,284.8	25,266.6	
Бараа үйлчилгээний бусад зардал	87,107.6	95,041.5	100,352.8	123,948.4	171,803.8	193,513.2	258,980.3	300,805.8	453,715.4	24,465.7	
Хөдөлгөөн хамгааллын зардал	7,257.3	6,584.8	10,053.8	14,020.0	13,584.8	13,073.0	4,063.7	2,113.4	3,013.3	800.0	
Хүү	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
Гадаадын зээлийн үйлчилгээний төлбөр	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
Гадаадын зээлийн үйлчилгээний төлбөр	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
Дотоодын зээлийн үйлчилгээний төлбөр	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
Дотоодын зээлийн үйлчилгээний төлбөр	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
ТААГАС	34,648.9	92,878.8	195,322.1	169,874.4	168,648.3	176,829.4	172,846.8	78,229.8	117,704.3	163,298.6	
Төрийн өмчтэй байгууллагад олгох татаас	1,482.8	2,531.2	3,333.8	34,393.3	28,988.7	31,868.8	32,817.7	18,841.3	17,784.8	868.9	
Төрийн өмчтэй байгууллагад олгох татаас	1,482.8	2,531.2	3,333.8	34,393.3	28,988.7	31,868.8	32,817.7	18,841.3	17,784.8	868.9	
Хувийн эзэмшлээр байгууллагад олгох татаас	63,163.6	88,742.6	192,000.0	135,881.2	140,057.6	145,070.6	140,030.9	60,000.0	100,000.0	162,429.7	
Хувийн эзэмшлээр байгууллагад олгох татаас	63,163.6	88,742.6	192,000.0	135,881.2	140,057.6	145,070.6	140,030.9	60,000.0	100,000.0	162,429.7	
УРСГАЛ ШИНЖИЛГЭЭ	444,296.8	492,678.9	682,319.1	430,289.3	306,432.8	493,860.7	479,126.5	1,806,468.9	1,198,386.2	168,848.8	
Засгийн газрын гаднад шинжлүүлэг	99,006.1	295,195.9	298,866.9	297,817.9	297,817.9	297,817.9	297,817.9	297,817.9	297,817.9	297,817.9	
Бусад урсгал шинжлүүлэг	345,290.7	197,483.0	383,452.2	132,471.4	76,614.9	196,042.8	181,308.6	1,508,651.0	899,568.3	171,030.9	
Нийгмийн даатгалын тэтгэвэр тэтгэмж	899.5	1,081.6	435.5	0.0	0.0	0.0	78.7	0.0	0.0	0.0	
Нийгмийн даатгалын тэтгэвэр тэтгэмж	238,425.0	244,854.6	264,997.6	6,009.3	5,788.3	5,413.0	6,119.6	9,227.3	7,719.7	-1,507.6	
Ашиг олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал	3,203.8	3,112.0	1,558.0	1,786.7	2,185.8	1,849.7	2,833.4	318.4	354.1	168.7	
Төрсөг иргэдэд олгох тэтгэмж, урамшуулал	10,838.0	60,042.1	56,773.5	28,142.5	15,891.5	22,832.9	6,892.0	1,102.5	44.2	-1,017.5	
Эзлэхүй зардал	10.0	0.0	0.0	9.9	11.7	6.2	0.0	0.0	0.0	0.0	
Засгийн газраар нутаг дэвсгэрийн өмчлөлт	27,829.0	32,465.2	17,580.3	4,216.2	10,834.0	8,132.7	6,849.5	7,048.4	8,910.7	1,942.3	
Тэтгэлт гаргагдах олгох нэг удамгийн өмчлөлт	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
Хөдөлгөөн хамгааллын зардал	1,130.0	3,261.2	13,046.3	7.4	23.4	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
Нэг удамгийн тэтгэмж, шилжүүлэг	6,445.0	34,199.8	1,876.2	10,846.0	11,178.0	10,884.1	10,005.9	1,130.3	1,986.0	767.7	
Бүтцийн өөрчлөлтөөр чөлөөлөгдсөн албан хаагчид олгох тэтгэмж	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
ХӨРӨНГИЙН ЗАРДАЛ	483,999.0	336,789.1	4								

НИНГЭМНИН ДААТГАЛЫН САНГИЙН ТӨСӨВ										
2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Зөрүү	
Гурав	Гурав	Гурав	Гурав	Гурав	Гурав	Гурав	Тол	Тол	Ө.В.	
0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0

Шүүмч, прокурор
Шатгалгүй цахил

Table with columns for years 2018-2024 and sub-totals. It lists various government sectors and their financial data in Mongolian Tugrik (T). The table is organized into several major sections: НИЙТ ЗАРЛАГА ба ЦЭВЭР ЭЗЭЛИЙН ДҮН, БАРАА, ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ, ХӨРӨНГИЙН ЗАРДАЛ, ЗЭГЭЖ ТӨЛӨГДӨХ ТӨЛБӨРИЙГ ХАССАН ЦЭВЭР ЭЗЭЛ, ТӨСВИЙН БУСАД МЭДЭЭЛИЙН АНГИЛАЛ, БАЙГУУЛАГЫН ТОО, АЖИЛЛАГААНЫ ТОО, СУРАЛЦАГЧДИЙН ТОО, МЭРГЭЖЛИЙН СУРГАЛТ, ҮЙЛДЭРЛИЙН ТӨС, and ОРОН ТООНЫ МЭДЭЭЛЭЛ.

НИЙТ ЗАРЛАГА ба ЦЭВЭР ЭЗЭЛИЙН ДҮН

УРСГАЛ ЗАРДАЛ

БАРАА, ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

Урьдчилсан зардал

ЭМЛЭГ САНГИЙН ТӨСӨВ							
2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Зөрүү
Гуна	Гуна	Гуна	Гуна	Гуна	Тэд	Төсөл	Төсөл
₮.	₮.	₮.	₮.	₮.	₮.	₮.	₮.
0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0

Шүүгч, прокурор
Шатгалгүй цагдан

НИЙТ	/сая төгрөг/				
	НЭГДСЭН ТӨСӨВ	УЛСЫН ТӨСӨВ	ОРОН НУТГИЙН ТӨСӨВ	НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН САН	ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ДААТГАЛЫН САН
Үйл ажиллагааны урсгал зардлын ерөнхий зориулалт	32,237,385.7	20,735,898.0	4,537,600.4	5,078,274.1	1,885,613.2
Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	6,581,324.5	5,539,419.5	1,025,310.5	319.7	16,274.8
Туслах үйл ажиллагааны зардал	4,208,462.2	3,704,288.2	490,104.1	0.0	14,069.9
Гэрээгээр гүйцэтгүүлэх ажил үйлчилгээ	10,168.5	9,848.8	0.0	319.7	0.0
Гадвад эзлээр хэрэгжүүлэх ажил үйлчилгээ	58,968.3	11,343.6	45,417.7	0.0	2,204.8
Гадвад тусламжаар гүйцэтгэх ажил үйлчилгээ	1,225,000.0	1,225,000.0	0.0	0.0	0.0
Баг, хорооны үйл ажиллагааны зардал	558,000.0	558,000.0	0.0	0.0	0.0
Хот тосгоны үйл ажиллагааны зардал	108,961.4	0.0	108,961.4	0.0	0.0
УИХ-ын гишүүний төсөв	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
ТЗШ-ийн байгууллагуудын тогтмол зардал	30,938.6	30,938.6	0.0	0.0	0.0
Гадвад эзл, тусламжийн ТЭЗ-д шилжих ажил үйлчилгээ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Төрийн өмчийн байгууллагуудын тогтмол зардал	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Бусдаар гүйцэтгүүлсэн нийтлэг ажил үйлчилгээний зардлын зориулалт	382,827.4	0.0	382,827.4	0.0	0.0
Аудит, баталгаажуулалт, зэрэглэл тогтоох	194,125.6	191,557.7	1,768.8	769.5	39.6
Эд, хөрөнгийн даатгал	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Тээврийн хэрэгслийн давтгал	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Бусад төрлийн давтгал	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Мэдээлэл, сурталчилгааны зардал	11,155.8	10,199.7	956.1	0.0	0.0
Тээврийн хэрэгслийн оношилгоо	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Тээврийн хэрэгслийн татвар	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Банк, сандүүгийн байгууллагын үйлчилгээний хураамж	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Газрын төлбөр	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Улсын мэдээллийн маягт хэвлэх, бэлтгэх	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Газрын зургийн зардал	131.2	131.2	0.0	0.0	0.0
Газрын хяналт баталгааны зардал	3,657.6	3,657.6	0.0	0.0	0.0
Өмгөөлөл, хуулийн зөвлөхийн үйлчилгээний хөлс	37.7	37.7	0.0	0.0	0.0
Уран бүтээл хийлгэх	450.4	410.4	40.0	0.0	0.0
Эрдэм шинжилгээ, судалгааны ажил	111,368.3	111,367.3	1.0	0.0	0.0
Улсын зэрэглэл тогтоох үйлчилгээ	785.2	785.2	0.0	0.0	0.0
Мэдээлэл, технологийн үйлчилгээ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Улс орноо гадваад сурталчлах	4,478.9	4,478.9	0.0	0.0	0.0
Хөрүүл, замгавалалтын зардал	3,943.5	3,492.0	451.5	0.0	0.0
Холбооны суваг ашигласны хөлс	12,222.8	12,212.8	10.0	0.0	0.0
Гэрээт ажиллагсдын зардал	202.8	200.5	2.4	0.0	0.0
Төлбөрийн чадваргүй иргэдэд үзүүлэх өмгөөллийн үйлчилгээний хөлс	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Иргэдэд ажилгааны байгууллагаас үзүүлэх бусад үйлчилгээнд нэг удаагийн дэмжлэг, нөхөн төлбөр	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Зөвлөл, хороо, комиссын гишүүдийн ажлын хөлс	5,719.9	4,830.3	90.5	759.5	39.6
Нотариат баталгаажуулалт	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Байр ажиллагсын үйлчилгээ	14,004.1	13,766.8	217.3	0.0	0.0
Лабораторийн итгэмжилт	1,733.2	1,733.2	0.0	0.0	0.0
Цахим хуудасны бүртгэлийн хураамж	170.9	170.9	0.0	0.0	0.0
Шийдвэр гүйцэтгэлийн үйлчилгээ	1,392.7	1,392.7	0.0	0.0	0.0
Нөөц хөрөнгийн хадгалалт, замгавалалт	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Хүүгэд харьц үйлчилгээ	2,881.1	2,881.1	0.0	0.0	0.0
Үл хөдлөх хөрөнгийн татвар	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Хүүгэд замгавалал	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Иргэдгүйн өв сангийн тухай зүүлийг хэрэгжүүлэх зардал	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Шүүхийн шийдвэрийн үйлдвэрлэлийн арга хэмжээ	3,000.0	3,000.0	0.0	0.0	0.0
Эрсдэлийн болон НБУ хийг	298.6	298.6	0.0	0.0	0.0
Хамгаалах, нөхөн сэргээх үйлчилгээний зардал	7,939.4	7,939.4	0.0	0.0	0.0
Урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээний зардал	8,014.9	8,014.9	0.0	0.0	0.0
Тээврийн үйлчилгээ	2,528.7	2,528.7	0.0	0.0	0.0
Бэрхэ үйлчилгээний бусад нийтлэг зардлын зориулалт	345,518.7	26,352.5	0.0	384.1	318,763.0
Төсвийн урамшуулал	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Нэг иргэнд ногдох нормативаар тооцсон	318,763.0	0.0	0.0	0.0	318,763.0
Урьд оны өр	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Хичээл, үйлдвэрлэлийн давлагаа хийх	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Биений тамирын урагдсан, тэмцээн	1,857.3	1,857.3	0.0	0.0	0.0
Төрийн байгууллага, ажилтны бүрхүүтэй үйл ажиллагаанаас үүссэн хохирлын нөхөн төлбөр	1,878.7	1,878.7	0.0	0.0	0.0
Шүүхийн шийдвэрийн дагуу олгох төлбөр	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Ажлын төлбөр, торгууль	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Уналга, цугларалт бэлтгэл сургууль	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Төрийн шагнал, одон, медаль	1,466.0	1,466.0	0.0	0.0	0.0
Уриа, хоолны хөнгөлөлт, зүйийн унаа хэрэгцээний нөхөн төлбөрийг эрх бүхий албан тушаалтнуудад олгох	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Сургалт семинар	384.1	0.0	0.0	384.1	0.0
Дээж худалдан авах	100.4	100.4	0.0	0.0	0.0
Зарлагын хэмнэлтийн хүрээнд хэрэгжүүлэх арга хэмжээ /урсгал/	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Зарлагын хэмнэлтийн хүрээнд хэрэгжүүлэх арга хэмжээ /өргөнгө/	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Цахим шилжилт арга хэмжээ	21,050.1	21,050.1	0.0	0.0	0.0
Татаасны зориулалт	1,536,143.0	1,294,023.0	242,120.0	0.0	0.0
Цэвэрлэсэн дамжуулах системийн алдагдалд олгох татаас	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Дулааны станцийн алдагдалд олгох татаас	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Нийтийн тээврийн алдагдалд олгох татаас	229,480.8	0.0	229,480.8	0.0	0.0
Хувийн хэвшлийн байгууллагад олгох татаас	51,958.1	51,043.8	914.3	0.0	0.0
Улаан бүүдэй, малны нийлүүлэлтэд олгох татаас	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Хувийн хэвшлийн үйлдвэрлэл нэмэгдүүлэхэд олгох татаас	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
ЭМД-ын сангаас санхүүжих эмийн үнийн хөнгөлөлт	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Тэтгэврийн санд олгох татаас	1,133,971.4	1,133,971.4	0.0	0.0	0.0
Хөлбэл, мэдээллийн байгууллагад олгох	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Агаарын чанарыг сайжруулахад олгох татаас	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Дизелийн станцийн алдагдлын татаас	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Усан хангамжийн татаас	2,544.9	0.0	2,544.9	0.0	0.0
Зээлийн хүүгийн татаас	9,200.0	0.0	9,200.0	0.0	0.0
Элэг бүтэн Монгол зөтөлбөр эмийн үнийн хөнгөлөлт	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Түшиц эмнэлэгт олгох татаас	2,300.0	2,300.0	0.0	0.0	0.0
ЭМД сангаас Нийгмийн даатгалын байгууллагад олгох	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Эгийн голын усан цахилгаан станц	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Түсвэй эмнэлэгт олгох татаас	15,575.0	15,575.0	0.0	0.0	0.0
Эрчим хүчний алдагдлын татаас	88,132.8	88,132.8	0.0	0.0	0.0
Улсын тессат /йлдвэрийн гэзарт олгох татаас	3,000.0	3,000.0	0.0	0.0	0.0
Засгийн газрын дотоод болон гадаад шилжүүлгийн зориулалт	2,155,090.4	912,646.2	1,144,545.1	0.0	97,899.1
Санхүүгийн дэмжлэг	412,236.5	412,236.5	0.0	0.0	0.0
Түсвэй зориулалтын шилжүүлэг	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Орон нутгийн хөнгөлийн санд олгох орлогын шилжүүлэг	482,076.7	482,076.7	0.0	0.0	0.0
Нөхөн олговор авагсдын шилжлэл	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
ЭМД-ын сангаас улсын эмнэлгүүдэд өгөх шилжүүлэг	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Дээд шатны төсөөг төвлөрүүлэх орлого	1,141,943.0	0.0	1,141,943.0	0.0	0.0
Үндэсний олон нийтийн мэдээллийн үйл ажиллагааг дэмжих	5,881.2	5,881.2	0.0	0.0	0.0
Төрийн бус байгууллагад төсвөөс олгох дэмжлэг	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Гадаадын болон олон улсын байгууллагын гишүүнчлэлийн хураамж	15,053.8	12,451.7	2,602.1	0.0	0.0
Гадаад орнуудад өгөх урсгал шилжүүлэг	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Татаарын буцаан олголт	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
ЭМД-ын сангаас хувийн эмнэлгүүдэд өгөх шилжүүлэг	97,899.1	0.0	0.0	0.0	97,899.1
Орон нутгийн зорилгот төрөнгө оруулалт	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Аймаг, нийслэлд сум дүүргээс олгосон татаас	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Сум, дүүргэд аймаг, нийслэлээс олгосон тэгшитгэл	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Элэг бүтэн Монгол зөтөлбөр шинжилгээ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Өргөд ЭМД-өөс өгөх санхүүжилт	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
ЭМД-ын сангаас төрийн өмчийн аж ауйн тооцолт эмнэлгүүдэд өгөх шилжүүлэг	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Суманд ЭМД-аас олгох санхүүжилт	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Улсын төсвөөс бие даасан эмнэлэгт олгох дэмжлэг	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Эмнэлгийн бие даасан байдлыг дэмжих	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Зээл - ОУ-ын байгууллагаас сумдын ОНХСанд олгох орлогын шилжүүлэг	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0

	/сая төгрөг/				
	НЭГДСЭН ТӨСӨВ	УЛСЫН ТӨСӨВ	ОРОН НУТГИЙН ТӨСӨВ	НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН САН	ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ДААТГАЛЫН САН
Тусламж - ОУ-ын байгууллагаас сумдын ОНХСанд олгох орлогын шилжүүлэг	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Гадаад эзэлийн эргэж төлөгдох үндсэн төлбөр	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Нийгмийн даатгалын шилжүүлгийн зориулалт	5,188,804.5	43,981.5	0.0	5,144,042.9	480.0
Өндөр насны тэтгэвэр	3,746,981.0	0.0	0.0	3,746,981.0	0.0
Төхир дутуугийн тэтгэвэр	411,082.2	0.0	0.0	411,082.2	0.0
Тэжээгчээ алдсаны тэтгэвэр	143,540.7	0.0	0.0	143,540.7	0.0
Цэргийн тэтгэвэр	388,304.9	0.0	0.0	388,304.9	0.0
Хөдөлмөрийн хөндлөн түр алдсаны тэтгэмж	60,885.8	0.0	0.0	60,885.8	0.0
Оршуултын тэтгэмж	38,519.4	0.0	0.0	38,519.4	0.0
Жирэмсэн, амаржсан эхийн тэтгэмж	168,479.2	0.0	0.0	168,479.2	0.0
Үйлдвэрийн осол мэргэжлээс шалтгаалгах өөчний тэтгэвэр, тэтгэмж	49,854.1	0.0	0.0	49,854.1	0.0
Ажилгүйдлийн тэтгэмж	124,630.1	0.0	0.0	124,630.1	0.0
НДШ-ийн илүү төлөлийн буцван олголт	0,240.0	0.0	0.0	5,780.0	480.0
Тэтгэврийн нөхөн олговор	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Нийгмийн даатгалын бусад	35,483.9	35,483.9	0.0	0.0	0.0
ҮОМШӨ-ний эмчилгээ сувицлага	2,859.1	0.0	0.0	2,859.1	0.0
ҮОМШӨ-өөс урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ	3,368.5	0.0	0.0	3,368.5	0.0
Эхчүүдийн нийгмийн даатгалын цамтгэл	8,497.7	8,497.7	0.0	0.0	0.0
Зарим иргэдийн НДШ-н тавин хувийн буцван олголт	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Нийгмийн халамжийн шилжүүлгийн зориулалт	2,414,233.0	2,404,666.9	9,566.1	0.0	0.0
Халамжийн тэтгэвэр	250,180.6	250,180.6	0.0	0.0	0.0
Жирэмсэн болон төхүүл эхийн тэтгэмж	11,108.1	11,108.1	0.0	0.0	0.0
Өндөр настай, ахмад дайчдад олгох хөнгөлөлт	12.8	12.8	0.0	0.0	0.0
Ахмад дайчин, алдар цолтой ахмад настайд үзүүлэх хөнгөлөлт тусламж	7,447.2	7,447.2	0.0	0.0	0.0
Эхийн алдар одонтой эхчүүдэд олгох мөнгөн тусламж	30,893.8	30,893.8	0.0	0.0	0.0
Хүүхдийн мөнгөн тэтгэмж	1,562,882.2	1,562,882.2	0.0	0.0	0.0
Асарганы тэтгэмж	58,257.0	58,257.0	0.0	0.0	0.0
Олон нийтийн оролцоонд түшиглэсэн халамжийн үйлчилгээ	2,853.8	0.0	2,853.8	0.0	0.0
Амьжиргааг дэмжих мөнгөн тэтгэмж	212,804.9	209,866.3	3,738.6	0.0	0.0
Асрамжийн үйлчилгээ	2,403.1	473.8	1,929.5	0.0	0.0
Хүнс тэжээлийн дэмжлэг үзүүлэх үйлчилгээ	22,814.6	22,814.6	0.0	0.0	0.0
Халамжийн бусад хөнгөлөлт үйлчилгээ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүнд үзүүлэх тусламж, хөнгөлөлт	9,851.8	9,851.8	0.0	0.0	0.0
Ахмад настайд үзүүлэх үйлчилгээ, дэмжлэг, хүндэтгэл	25,519.5	25,519.5	0.0	0.0	0.0
Орон гэрлэй хүмүүст гэр олгох	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Ахмад дайчдад үзүүлэх орон сууцны дэмжлэг	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Нийгмийн халамжийн бусад тэтгэмж, хөнгөлөлт	1,044.1	0.0	1,044.1	0.0	0.0
Насны ншиг	24,945.1	24,945.1	0.0	0.0	0.0
Халуун хоол цайгаар үйлчлэх	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Ядуу өрхийн тэтгэмж	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Тэтгэвэр нэмэгдүүлэх эх үүсвэр	8,788.3	8,788.3	0.0	0.0	0.0
Тэтгэмж нэмэгдүүлэх эх үүсвэр	53,242.4	53,242.4	0.0	0.0	0.0
Цалинтай эзж	120,805.8	120,805.8	0.0	0.0	0.0
Хн амын бэлтгэл чиглэсэн арга хэмжээний зардал	9,000.0	9,000.0	0.0	0.0	0.0
Бусад шилжүүлгийн зориулалт	863,598.8	810,737.0	62,319.8	0.0	450.0
Нөхөн олговор	2,320.0	2,320.0	0.0	0.0	0.0
Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал, дэмжлэг	483,580.1	440,140.2	42,980.0	0.0	450.0
Төрийн албан хаагчдын гэр бүлд олгох дэмжлэг	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Эзэлжйн өмчлөлтөөр нутаг явах унавын хөнгөлөлт	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Төрийн албан хаагчийн нэг хүүхдийн сургалтын төлбөр	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Тэтгэвэрт гарахад олгох нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмж	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Хөдөө орон нутагт тогтвор суурьшилтай ажилласан албан хаагчдад төрөөс үзүүлэх дэмжлэг	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Орон байрвар хангах, орон сууцны дэмжлэг (хувь хүмүүст олгох)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Эмчилгээний төлбөр	1,028.7	1,028.7	0.0	0.0	0.0
Нэг удаагийн тэтгэмж, шагнал, урамшуулал	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Нүүдэл шилжүүлэх зардал	34.6	34.6	0.0	0.0	0.0
Бүтцийн өөрчлөлтөөр чөлөөлөгдсөн албан хаагчид олгох тэтгэмж	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Хуульд заасан үндэслэлээр албан хаагчид олгох нөхөн олговор	1,087.5	1,087.5	0.0	0.0	0.0
Төрөөс иргэдэд үзүүлэх бусад тэтгэмж, дэмжлэг	13,518.0	13,518.0	0.0	0.0	0.0
Сонгуулийн үр дүнгээр чөлөөлөгдсөн албан хаагчид олгох нөхөн олговор	2,403.0	2,358.8	44.2	0.0	0.0
Албан тушаалтны хангамж, гэдэнд өглөг хөнгөлөлт, дэмжлэг	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Ахмад дайчдад үзүүлэх орон сууцны дэмжлэг	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Хэлмэгдэгсад тэдний өр гэрт олгох тэтгэмж	7,580.0	7,580.0	0.0	0.0	0.0
Иргэдэд хүртээх хувь ншиг	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Бусад тусламж, дэмжлэг	647.4	647.4	0.0	0.0	0.0
Төрөөс эрүүл мэндийн даатгалыг нь хариуцах иргэдийн хураамж	341,006.1	341,006.1	0.0	0.0	0.0
Хилийн цэргийн албан хаагчдын гэр бүлийн ЭМДШ-ийн тэтгэл	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Хоргондлуудын ЭМДШ-ийн тэтгэл	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Цэргийн алба хааж байсан иргэдийн НДШ	518.0	518.0	0.0	0.0	0.0
Бягийн ИНХ-ын даргын урамшуулал	9,285.7	0.0	9,285.7	0.0	0.0
Оюутны нийтийн тээвэрээр зорчих төлбөрийн хөнгөлөлт	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Өндөр настай, төхир дутуу иргэдийн нийтийн тээвэрээр зорчих төлбөрийн хөнгөлөлт	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Цагдаагийн албан хаагчдын нийтийн тээвэрээр зорчих төлбөрийн хөнгөлөлт	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Шүүхийн шийдвэрийн дагуу иргэдэд олгох төлбөр	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Цагаатгалын нөхөн олговор	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Цагаан иргэдийн НДШ	237.9	237.9	0.0	0.0	0.0
Малын индексжүүлсэн даатгалын цамтгэл	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Жирэмсэн болон төрсөн эхчүүдийн НДШ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Ерөнхийлөгч асанд хуулийн дагуу олгох цалин	283.8	283.8	0.0	0.0	0.0
Төрийн албан хаагчдад олгох мөнгөн тусламж	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Саялаг, хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
ИТХ урамшуулал	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Хөрөнгийн зардлын зориулалт	4,833,987.9	3,419,982.2	1,414,005.7	0.0	0.0
Албан хонгорын барилга	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Орон сууц	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Тусгай зориулалтын барилга	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Нийгмийн зориулалттай барилга байгууламж	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Инженерийн шугам сүлжээ, цахилгаан дулааны хангамж	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Авто зам, гүүрийн байгууламж	73,788.9	0.0	73,788.9	0.0	0.0
Хөдөө аж ахуйн барилга байгууламж	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Тавилга	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Хөгжлийн банкны хөрөнгө оруулалт	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Тээврийн хэрэгсэл	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Програм хангамж	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Зурал төсөө, ТЭЗҮ боловсруулах	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Амьтан, ургамал, ой	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Геологийн хайгуул, судалгаа	40,000.0	40,000.0	0.0	0.0	0.0
Материаллаг бус хөрөнгө	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Түүхэн үнэт зүйлс	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Газар, байгалийн байлаг	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Бусад	4,585,199.0	3,354,982.2	1,230,216.8	0.0	0.0
Концессор хэрэгжүүлсэн төсөл арга хэмжээ	25,000.0	25,000.0	0.0	0.0	0.0
Вексэлээр хэрэгжүүлсэн төсөл арга хэмжээ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Авто замын түхрэлтийг бууруулах, нийтийн тээврийн үйлчилгээний төрөл, чанар, хүргэмжийг нэмэгдүүлэх	110,000.0	0.0	110,000.0	0.0	0.0
Ангилдаагүй нөөц хөрөнгө зориулалт	171,335.5	80,000.0	36,735.5	0.0	54,600.0
Застийн газрын нөөц хөрөнгө	80,000.0	80,000.0	0.0	0.0	0.0
Орон нутгийн нөөц хөрөнгө	36,735.5	0.0	36,735.5	0.0	0.0
Эрсдэлийн сангийн нөөц хөрөнгө	54,600.0	0.0	0.0	0.0	54,600.0
Бусад ангилагдвалгүй нөөц хөрөнгө	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Хувь эзэмшил, санхүүгийн хөрөнгө оруулалтын зориулалт	83,673.5	83,673.5	0.0	0.0	0.0
Дүрмийн сан	83,673.5	83,673.5	0.0	0.0	0.0
Хувьцаа	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Нөөц хөрөнгийн зориулалт	17,855.3	15,822.2	2,033.1	0.0	0.0
...	777.4	777.4	0.0	0.0	0.0

	/сая төгрөг/				
	НЭГДСЭН ТӨСӨВ	УЛСЫН ТӨСӨВ	ОРОН НУТГИЙН ТӨСӨВ	НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН САН	ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ДААТГАЛЫН САН
Шатахууны нөөц	1,880.6	1,880.6	0.0	0.0	0.0
Мацан техникний нөөц	1,250.0	1,250.0	0.0	0.0	0.0
Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн нөөц	3,000.0	3,000.0	0.0	0.0	0.0
Өвс, тэжээлийн нөөц	4,853.1	2,820.0	2,033.1	0.0	0.0
Хувцасны нөөц	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Хангамжийн материалын нөөц	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Үрийн нөөц	5,031.7	5,031.7	0.0	0.0	0.0
Таварын буудайн нөөц	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Улсын нөөцийн баривчны сэлгэлт, бүрдүүлэлт	1,062.5	1,062.5	0.0	0.0	0.0
Зэл, өрийн үйлчилгээ	693,424.8	822,085.7	23,571.3	-47,232.2	-85,000.0
Засгийн газрын бонд, өрийн бичиг	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Засгийн газрын бонд, өрийн бичгийн хүү	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Банчны зээлийн хүүгийн төлбөр	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Дамжуулан зээлдүүлсэн зээл	-476,161.2	-476,161.2	0.0	0.0	0.0
Дотоод эх үүсвэрээс олгох зээл	-50,932.4	101,299.7	0.0	-67,232.2	-85,000.0
Гадаад эх үүсвэрээс олгох зээл	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Сургалтын төрийн сангийн зээл	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Гадаад зээлийн үйлчилгээний төлбөр	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Засгийн газрын үнэт цаас	676,463.3	676,463.3	0.0	0.0	0.0
Засгийн газрын зээл	520,728.1	497,156.8	23,571.3	0.0	0.0
Засгийн газрын өрийн бичиг	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Гэрээнд завсан төлбөрийн бусад үүрэг шимтгэл, хураамж	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Засгийн газрын үнэт цаасны хөнгөлөлт	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Дамжуулан зээлийн эргэн төлсөлт	23,327.1	23,327.1	0.0	0.0	0.0
Төрийн нийтлэг арга хэмжээ	159,450.5	154,050.5	5,400.0	0.0	0.0
Ерөнхийлөгчийн сонгууль	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
УИХ-ын сонгууль	39,565.4	39,565.4	0.0	0.0	0.0
Орон нутгийн сонгууль	32,624.8	32,624.8	0.0	0.0	0.0
УИХ-д суудалтай намуудад олгох дэмжлэг	7,280.0	7,280.0	0.0	0.0	0.0
ИТХ-д суудалтай намуудад олгох дэмжлэг	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Засаг захиргааны нэгж, төрийн захиргааны байгууллагыг үр дүнгээр цагнах, урамшуулах	1,236.0	1,236.0	0.0	0.0	0.0
Мал тооллого	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Хүн амын тооллого	921.0	921.0	0.0	0.0	0.0
Иргэний шинэчилсэн бүртгэл	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Өрхийн нийгэм, эдийн засгийн судалгаа	2,954.1	2,954.1	0.0	0.0	0.0
Хүн ам, орон сууцны завсрын тооллого	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Ардчилсан засаглалын судалгаа	25.5	25.5	0.0	0.0	0.0
Мал, тэжээвэр амьтдын тооллого	190.0	190.0	0.0	0.0	0.0
Хэрэглээний үнийн судалгаа	61.3	61.3	0.0	0.0	0.0
Барилгын салбарын үйлдвэрлэлийн үнийн судалгаа	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Жижиглэнгийн худалдааны бараа үйлчилгээний үнийн судалгаа	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Статистикийн бусад тооллого, судалгаа	200.0	200.0	0.0	0.0	0.0
Мөрийн хөтөлбөрт тусгагдсан зарим арга хэмжээг хэрэгжүүлэх	25,338.7	19,938.7	5,400.0	0.0	0.0
Төрийн албан хаагчдыг мэргэшүүлэх	3,461.6	3,461.6	0.0	0.0	0.0
Олон улсын курал, зөвлөгөөн зохион байгуулах	2,180.7	2,180.7	0.0	0.0	0.0
Иргэний үнэмлэх хэвлэх тараах	31,373.5	31,373.5	0.0	0.0	0.0
Гадаадын иргэдийг албадан гаргах	19.2	19.2	0.0	0.0	0.0
Ажиллах хүчний судалгаа	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Цаг ашиглалтын судалгаа	145.1	145.1	0.0	0.0	0.0
Гэмт хэргийн улмаас хохирсон хохирогчийн судалгаа	155.8	155.8	0.0	0.0	0.0
Хагас жилийн мал тооллого	695.4	695.4	0.0	0.0	0.0
Байгалийн нөөцөд суурилсан эдийн засгийн судалгаа	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Малын ашиг цөмийн судалгаа	210.0	210.0	0.0	0.0	0.0
Аж үйлдвэрийн салбарын үнийн судалгаа	60.0	60.0	0.0	0.0	0.0
Аж үйлдвэрийн салбарын суурь үеийн мэдээлэл цуглуулах судалгаа	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Гадаад худалдааны үнийн судалгаа	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Бөөний болон жижиглэнгийн худалдааны үнийн судалгаа	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Зочид буудал, зоогийн газрын үнийн судалгаа	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Тээврийн салбарын индекс тооцох үнийн судалгаа	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Ногоон эдийн засгийн судалгаа	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Байгаль орчин, эдийн засгийн нэгдсэн дансны судалгаа	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Хөрөнгө оруулалтын судалгаа	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Алслагдсан орон нутагт хүргэж шуудан, харилцаа холбооны үйлчилгээ	4,900.0	4,900.0	0.0	0.0	0.0
Бүтцийн өөрчлөлтийн хөтөлбөр	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Аж ахуйн нэгж байгууллагын тооллого	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Нөөц ашиглалтын хүснэлт, салбар хоорондын тэнцлийн судалгаа	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Далд эдийн засгийн судалгаа /бичиг уурхай/	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Далд эдийн засгийн судалгаа /өрхөд суурилсан/	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Далд эдийн засгийн судалгаа /тээвэр, худалдаа, барилга/	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тооллого	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Санал асуулга зохион байгуулах	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Хөрөнгө оруулагчдын харилцааг идэвхжүүлэх	215.6	215.6	0.0	0.0	0.0
Төрийн болон орон нутгийн өмчийн дахин үнэлгээ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Ахмадын сан	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Авьягатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөр	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
МСК усан хангамжийг сайжруулах	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Далайд гарцгүй орнуудын олон улсын судалгаа	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Онцгой байдлын бэлтгэл хангах	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Нөхөн болон дахин сонгууль	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Босомтын үйл ажиллагаа	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
"Бүх нийтийн эрх зүйн боловсрол" хөтөлбөр	44.1	44.1	0.0	0.0	0.0
"Нэг иргэн-нэг бүртгэл" хөтөлбөр	360.0	360.0	0.0	0.0	0.0
Хууль тогтоомжийг боловсруулах	88.7	88.7	0.0	0.0	0.0
Монголын улсын загвартай нийгэмлэгээр гэрээгээр гүйцэтгүүлэх	188.3	188.3	0.0	0.0	0.0
Эдийн засгийн судалгаа, шинжилгээ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Бренд бий болгох, хөгжүүлэх	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Цахилгаан бодлогын арга хэмжээг хэрэгжүүлэх	2,973.7	2,973.7	0.0	0.0	0.0
Сум, багийн төлөлийг дэмжих, чадваржуулах хөтөлбөр	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Эрүүдэн шүүхээс урьдчилан сэргийлэх үйл ажиллагаа	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Машины түрээс	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Эргэн нэвтрлийг эсгэлгээ	2,000.0	2,000.0	0.0	0.0	0.0
Эрүүл мэндийн арга хэмжээ	2,364,822.7	882,736.0	0.0	0.0	1,482,086.7
Өндөр өртөгтэй мэс заслын зардал	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Анхан шатны тусламж үйлчилгээ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Үндсэн мэргэжлийн тусламж үйлчилгээ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Төрөлжсөн мэргэжлийн тусламж үйлчилгээ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Эрүүл мэндийг дэмжих	10,000.0	10,000.0	0.0	0.0	0.0
Халдварт өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх, хяналт	20,967.6	20,967.6	0.0	0.0	0.0
Халдварт бүс өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх, хяналт	1,000.0	1,000.0	0.0	0.0	0.0
Орчны эрүүл мэнд	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Эрүүл мэндийн үндэсний бусад хөтөлбөрүүд	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Дадлагажигч эмч бэлтгэх	27,918.4	27,918.4	0.0	0.0	0.0
Төр зарнадаг эмнэлгийн тусламж үйлчилгээ	2,824.9	2,824.9	0.0	0.0	0.0
Валцунжуулалт	23,789.0	23,789.0	0.0	0.0	0.0
ЭМД-ын сангаас санхүүжих арга хэмжээ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Элэг бүтэн Монгол хөтөлбөр	7,500.0	7,500.0	0.0	0.0	0.0
Эрхтэн шилжүүлэн суулгах	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Гүйцэтгэлд суурилсан санхүүжилт	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Улсын төсвөөс хариуцах эмнэлгийн тусламж, үйлчилгээний санхүүжилт	767,353.3	767,353.3	0.0	0.0	0.0
Нийтийн эрл мэндийн тандарт судалгаа	5,980.0	5,980.0	0.0	0.0	0.0
Эрл мэндийн боловсрол олгох	13,300.0	13,300.0	0.0	0.0	0.0
Сндэр ертөгтэй мэргэжлийн томог төхөөрөмжийн засвар үйлчилгээ	2,091.9	2,091.9	0.0	0.0	0.0
Амбулаторийн тусламж, үйлчилгээ	242,343.2	0.0	0.0	0.0	242,343.2
Сндэр ертөгтэй оношилгоо, шинжилгээ	40,022.2	0.0	0.0	0.0	40,022.2

	/сая төгрөг/				
	НЭГДСЭН ТӨСӨВ	УЛСЫН ТӨСӨВ	ОРОН НУТГИЙН ТӨСӨВ	НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН САН	ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ДААТГАЛЫН САН
Бусад сдрийн эмчилгээ	68,315.0	0.0	0.0	0.0	68,315.0
Сдрийн мэс засал	2,967.5	0.0	0.0	0.0	2,967.5
Сдрийн эмчилгээ	16,692.6	0.0	0.0	0.0	16,692.6
Уламжлалт анагаах ухааны тусламж, йлчилгээ	33,208.9	0.0	0.0	0.0	33,208.9
Хөнгөвчлэх тусламж, йлчилгээ	6,884.5	0.0	0.0	0.0	6,884.5
Хэвтэглэн эмчлэх тусламж, йлчилгээ	692,682.7	0.0	0.0	0.0	692,682.7
Телемедицинний тусламж, йлчилгээ	40.3	0.0	0.0	0.0	40.3
Тргэн тусламж, йлчилгээ	33,881.9	0.0	0.0	0.0	33,881.9
Яаралтгай тусламж, йлчилгээ	71,982.8	0.0	0.0	0.0	71,982.8
Урьдчилан сэргийлэх, эрт илрүүлэх	60,716.9	0.0	0.0	0.0	60,716.9
Сувиллын тусламж, йлчилгээ	8,256.8	0.0	0.0	0.0	8,256.8
Сэргээн засах тусламж, йлчилгээ	19,797.2	0.0	0.0	0.0	19,797.2
Амны хсндий, шдний тусламж, йлчилгээ	7,712.0	0.0	0.0	0.0	7,712.0
Гэрээр йлгдэх тусламж йлчилгээ	26,116.2	0.0	0.0	0.0	26,116.2
Хөнгөлөлттэй эмийн зардал	139,982.5	0.0	0.0	0.0	139,982.5
Тср тслсрийг нь хариуцах эмийн зардал	10,481.4	0.0	0.0	0.0	10,481.4
Байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээ	235,319.1	77,683.3	187,635.8	0.0	0.0
Байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээх	92,495.9	1,201.6	91,294.3	0.0	0.0
Түймрийн хохирлыг арилгах	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Ургамал хамгаалах	368.4	368.4	0.0	0.0	0.0
Ногоон хэрэм хөтөлбөр	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Ойн тооллого	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Химийн хорт бодисыг хоргуйжүүлэх арга хэмжээ	10.0	10.0	0.0	0.0	0.0
Агаарын бохирдлыг бууруулах	93,559.6	27,226.5	66,333.2	0.0	0.0
Ойжуулалт	45,999.0	45,999.0	0.0	0.0	0.0
Ойн хортонтой тэмцэх	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Ус цаг уурын судалгаа, шинжилгээ	1,866.0	1,866.0	0.0	0.0	0.0
Ногоон байгууламж, цэцэглэлийн эсрэг арга хэмжээ түүний цогц мастер төлөөлөгөө боловсаруулах	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Мазаалай хамгаалах	1,000.0	1,000.0	0.0	0.0	0.0
Боловсролын арга хэмжээ	3,281,136.7	3,281,136.7	0.0	0.0	0.0
Үдийн цай хөтөлбөр	87,413.0	87,413.0	0.0	0.0	0.0
Боловсролын байгууллагуудыг интернэтээр хангах	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Бух шэтын боловсролын мэдээлэл, хяналт шинжилгээ үнэлгээ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Олимпиад зохион байгуулах	3,224.2	3,224.2	0.0	0.0	0.0
Инноваци, өндөр технологийн	1,565.0	1,565.0	0.0	0.0	0.0
Дотуур байрны үйлчилгээ	54,344.9	54,344.9	0.0	0.0	0.0
Цэцэрлэгийн хүүхдийн хоол	72,639.9	72,639.9	0.0	0.0	0.0
МСҮТ-д суралцагсадад сар тутам олгох тэтгэлэг	63,607.8	63,607.8	0.0	0.0	0.0
Төрийн бус өмчийн МСҮТ-ийн суралцагсдын хувьсах зардал	17,478.1	17,478.1	0.0	0.0	0.0
Дотоодын оюутан, магистрант, докторантад олгох зээл	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Засгийн газрын гэрээгээр гадаадад суралцагчдад олгох зээл	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Засгийн газрын гэрээгээр гадаадаас дотоодод суралцагчдад олгох тэтгэлэг	557.5	557.5	0.0	0.0	0.0
Бүтэн өмчнө хөгжлийн бэрхшээлт 3 хүүхэд нь зэрэг суралцагчдад олгох сургалтын төлбөрийн тэтгэлэг	13,083.4	13,083.4	0.0	0.0	0.0
Орон нутагас суралцаж буй оюутнуудын замын зардалын хөнгөлөлт	1,013.0	1,013.0	0.0	0.0	0.0
Эмзэг бүлгийн суралцагсдад сургалтын хэрэгжээгүүн олгох	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Хүүхэд ээлтэй сургалтын орчин	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
ЕБС-ийг сурах бичгээр хангах	1,902.9	1,902.9	0.0	0.0	0.0
Боловсролын заавар, журам, гарын авлага бэлтгэх, хэлүүлэх	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
24 цагийн ирцэрлэг	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Сургалтын төлбөрийн буцалтгүй тусламж, тэтгэлэг	9,284.9	9,284.9	0.0	0.0	0.0
Төмөр замын цэцэрлэгийн үйлчилгээ	3,730.1	3,730.1	0.0	0.0	0.0
Гадаад суралцагсдын зардал	7,168.7	7,168.7	0.0	0.0	0.0
Боловсролын байгууллагын багш, ажлагдагсдын мэргэжил дээшлүүлэх	1,055.0	1,055.0	0.0	0.0	0.0
Төрийн өмчт их, дээд сургуулиудын тогтмол зардалыг санхүүжүүлэх	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Төрийн өмчт их, дээд сургуулиудын ажиллагсдын нийгмийн бэвэлгээг хангах	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Багш мэргэжлээр суралцаж буй оюутан, магистрантуудад олгох сургалтын төлбөр	14,820.0	14,820.0	0.0	0.0	0.0
Бичиг үсгийн боловсролын хөтөлбөр	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Орон нутагт хийх багшлах дадлагын тэтгэлэг	453.5	453.5	0.0	0.0	0.0
Урамшууллын тэтгэлэг	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Үндэсний тэтгэлэг	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Ээлжийн бүлэгт хамруулах	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Нүүдлийн бүлэгт хамруулах	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Явуулын багшийн үйлчилгээ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Боловсролын стандарт, сургалтын төлөөлөгөө, хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх	12,008.8	12,008.8	0.0	0.0	0.0
Сургалтын хэвний үйл ажиглагааг хангах	1,220.3	1,220.3	0.0	0.0	0.0
Эчнээ сургалтаар боловсрол олгох үйлчилгээ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Оройн сургалтаар боловсрол олгох үйлчилгээ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Дэлхийн шилдэг 100 сургуульд суралцагчдын сургалтын төлбөрийн зээл	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Өрсөлдөөнт тэтгэлэг хөтөлбөр хэрэгжүүлэх	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Инженер техникийн боловсролыг хөгжүүлэх	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Боловсролын салбарын мэдээллийн системийг хөгжүүлэх	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Боловсролын салбарын мэдээллийн системийн нэвтрүүлэлт	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Сургуулийн дотоод сүлжээний суурилуулалт	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Гүнзгийрүүлсэн болон төрөлжсөн сургалтын орчинг сайжруулах	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Хүүхэд хөгжил хөтөлбөр	12.0	12.0	0.0	0.0	0.0
Оюутны хөгжлийн зээл	15,707.3	15,707.3	0.0	0.0	0.0
Тусгай хэрэгцээг боловсрол	7,354.7	7,354.7	0.0	0.0	0.0
Сурах бичгийн түрээс	4,397.2	4,397.2	0.0	0.0	0.0
Сувиллагч мэргэжлээр төрийн өмчийн их дээд сургуульд суралцагсдийн тэтгэлэг	5,309.8	5,309.8	0.0	0.0	0.0
Цэцэрлэгийн хүүхдийн сургуульд бэлтгэгдсэн байдалын үнэлгээ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Гадаадад суралцагсдын зээл	15,329.1	15,329.1	0.0	0.0	0.0
ЗГ-н гэрээгээр гадаадад суралцагсдын тэтгэлэг	2,764.8	2,764.8	0.0	0.0	0.0
Ерөнхийлөгчийн нэрэмжит тэтгэлэг	38,464.3	38,464.3	0.0	0.0	0.0
Ерөнхий сайдын нэрэмжит тэтгэлэг	10,359.2	10,359.2	0.0	0.0	0.0
Гүйцэтгэлд суурилсан санхүүжилт	2,602,317.1	2,602,317.1	0.0	0.0	0.0
Монгол-Германы хамтарсан технологийн дээд сургуульд олгох татаас	2,286.6	2,286.6	0.0	0.0	0.0
Сургууль цэцэрлэгийн гийцэтгэлийн Инэлгээний санхүүжилт	17,904.6	17,904.6	0.0	0.0	0.0
Багшийн гийцэтгэлийн Инэлгээний санхүүжилт	72,457.7	72,457.7	0.0	0.0	0.0
Тоног төхөөрсмжийн нхсн хангалтын зардал	39,423.2	39,423.2	0.0	0.0	0.0
Төрийн бус эмчийн ССБ, ЕБС-н хувьсах зардал	80,496.1	80,496.1	0.0	0.0	0.0
Совлын арга хэмжээ	162,463.8	161,885.2	778.5	0.0	0.0
Совл урлаг хөгжүүлэх	9,939.8	9,161.3	778.5	0.0	0.0
Галерей	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Монгол хөөмий	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Тайзны урлагийн уран бүтээлийг дэмжих	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Музейн үзмэр худалдан авах	64.6	64.6	0.0	0.0	0.0
Хүүхдийн кино, уран бүтээл туурвих	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Түүхийн гурд баримат кино бүтээх	63.4	63.4	0.0	0.0	0.0
Түүх, соёлын дурсгалт зүйлсийг хамгаалах	511.3	511.3	0.0	0.0	0.0
Музей, түүх, соёлын өвийн сэргээн засварлалт	0.6	0.6	0.0	0.0	0.0
Номын сангийн фондыг шилдэг ном, бүтээлээр баяжуулах	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Сонгодог урлаг хөтөлбөр	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Хүүхдэд зориулсан уран бүтээл хийлгэх	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Баримат киноны свнт шинэ бүтээлээр баяжуулах	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Хөгжмийн шилдэг бүтээлийг улсын свнд худалдаж авах	28.8	28.8	0.0	0.0	0.0
Улсын заавалгаар дуурь драмын шинэ уран бүтээл хийх	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Дүрслэх урлагын шилдэг бүтээлийг улсын свнд худалдаж авах	28.8	28.8	0.0	0.0	0.0
Орон нутгийн соёлын төвийн судалгаа, шинжилгээ, үнэлгээ, сургалтчилгаа	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Совл урлагийн олон улсын тэмцээнд тэргүүн байр эзэлсэн уран бүтээлчдийг шагнах	100.0	100.0	0.0	0.0	0.0
Оны шилдэг уран бүтээлч найруулагч жүжигчин зураач жүжигчдийг шагнах	44.1	44.1	0.0	0.0	0.0
Монгол судлалын үйл ажиглагааг дэмжих	1,240.1	1,240.1	0.0	0.0	0.0
Хүүхдийн төвтрин их наадам зохион байгуулах	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Гадаад дотоодод зохиогдог соёл урлагийн арга хэмжээ	2,766.5	2,766.5	0.0	0.0	0.0
..	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0

	Исэл тагтрал				
	ИГДСЭН ТӨСӨВ	УЛСЫН ТӨСӨВ	ОРОН НУТГИЙН ТӨСӨВ	НИЙТГИЙН ДААТГАЛЫН САН	ЗРҮҮЛ МЭНДИЙН ДААТГАЛЫН САН
Уран сайхны кино зүйл	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Монгол зуур, уртын дуу	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Монгол уламжлалт бие биелгээ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Монгол тууль	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Монгол цуур	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Монгол уран бүтээл	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Кино урлагийг дэмжих	100.0	100.0	0.0	0.0	0.0
Соёлын баримтат өвийг хамгаалах	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Соёлын биет бус өвийг хамгаалах	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Чулуун соёлын өв үндэсний хөтөлбөр	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Соёлын бүтээлн үйлдвэрлэл	1,720.0	1,720.0	0.0	0.0	0.0
Гадвад дахь Монголын соёлын төвийг дэмжих	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Цахим соёл хөтөлбөр	500.0	500.0	0.0	0.0	0.0
Музейн үзэмэртэй шууд харьцах албан тушаалтанд төрөөс үнүүлэх дэмжлэг	272.5	272.5	0.0	0.0	0.0
Бүх нийтийн соёлын боловсрол	310.0	310.0	0.0	0.0	0.0
Соёлын байгууллагад гүйцэтгэлээр олгох санхүүжилт	138,773.1	138,773.1	0.0	0.0	0.0
НПД-ийн св. соёлыг дэмжих хөтөлбөр	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Монголын түүх, соёл, үндэсний урлагийг гадвад, дотоодод түгээн сурталчилгах хөтөлбөр	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Номын баяр арга хэмжээ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Соёлын св - дэлгэцийн тлхэн бтээл	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Монгол Улсын Олон улс дахь сурталчилгаа, мэдээллийн Тндэсний хорооны тйл ажиллагааны зэрэглэлт	6,000.0	6,000.0	0.0	0.0	0.0
Биеийн тамир, спортын арга хэмжээ	43,588.0	43,588.0	0.0	0.0	0.0
Улсын шигшээ багийн үйл ажиллагааг дэмжих	26,229.3	26,229.3	0.0	0.0	0.0
Олон улсын тэмцээн, уралдаанд оролцох	1,541.2	1,541.2	0.0	0.0	0.0
Олон улсын бусад тэмцээн уралдааны шагнал	2,880.0	2,880.0	0.0	0.0	0.0
Дотоодод тэмцээн уралдаан зохион байгуулах	3,400.0	3,400.0	0.0	0.0	0.0
Олимп ДАШТ-с медаль авсан тамирчдын урамшуулал	2,100.0	2,100.0	0.0	0.0	0.0
Нийтийн биеийн тамир	2,482.4	2,482.4	0.0	0.0	0.0
Өндөр зэрэглэлийн тамирчин, дасгалжуулагчийг дэмжих	343.1	343.1	0.0	0.0	0.0
Үндэсний уламжлалт спортыг дэмжих	290.0	290.0	0.0	0.0	0.0
Долонгийн эсрэг үйл ажиллагааг дэмжих	984.0	984.0	0.0	0.0	0.0
Спортын байгууллагад гүйцэтгэлээр олгох санхүүжилт	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Эрүүл, идэвхтэй амьдрал	205.9	205.9	0.0	0.0	0.0
Олимп, паралимпийг дэмжих тйл ажиллагаа	3,000.0	3,000.0	0.0	0.0	0.0
ЗПН Азийн залуучуудын спортын наадам	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Тусгай Олимп	100.0	100.0	0.0	0.0	0.0
Хот суурин, нийтийн үйлчилгээ	383,435.1	4,826.5	388,608.8	0.0	0.0
Гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх	22,280.5	59.1	22,221.3	0.0	0.0
Хот суурингийн ерөнхий төлөвлөгөө	4,787.4	4,787.4	0.0	0.0	0.0
Нийтийн эзэмшлийн гудамж талбайн гэрэлтүүлэг	48,850.1	0.0	48,850.1	0.0	0.0
Нийтийн эзэмшлийн гудамж талбайн цэвэрлгээ, үйлчилгээ	89,543.3	0.0	89,543.3	0.0	0.0
Нийтийн бие засах газрын үйлчилгээ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Нийтийн эзэмшлийн байгууламжийн арчилгаа, тордолт	12,042.4	0.0	12,042.4	0.0	0.0
Хотын доторх ногоон байгууламжийн үйлчилгээ	35,456.8	0.0	35,456.8	0.0	0.0
Авто замын борооны ус зайлуулах шугам, үерийн далан сувгийн хэвийн үйл ажиллагааг хангах	10,329.0	0.0	10,329.0	0.0	0.0
Хотын доторх хөшөө, жижиг байгууламжийн арчилгаа	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Хотын доторх золбион муур, нохой устгал	1,557.0	0.0	1,557.0	0.0	0.0
Төвлөрсөн хогийн цэгүүдийн устгал, ариутгал, ашиглалтын үйлчилгээ	820.0	0.0	820.0	0.0	0.0
Хур хог хаягдал, орчны боирдлыг устгах, цэвэрлэх үйлчилгээ	116,612.8	0.0	116,612.8	0.0	0.0
Зам, барилгын трасрт орсон өйл өрх, барилга байгууламжийг чөлөөлөгөд тухайн газрын өмчлөгчид олгох нөхөн төг	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Орон нутгийн чанартай автозамны засвар үйлчилгээ	50,185.8	0.0	50,185.8	0.0	0.0
Батлан хамгаалах, зэвсэгт хүчин, аюулгүй байдал	34,935.2	34,316.2	619.0	0.0	0.0
Энхийг сахуулах үйл ажиллагаа	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
ДХ-ий зэвсэглэл техникийг шинэчлэх сургалтын баазыг бэхжүүлэх	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Энхийг сахуулах үйл ажиллагаанд оролцох чадавхийг нэмэгдүүлэх	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Олон улсын цэргийн ажиллагаанд оролцохтой холбогдсон бусад	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Олон улсын цэргийн дадлага сургуулийг МУ-д зохион байгуулах	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
БХ салбарын албан хаагчдын нийгмийн хамгааллыг сайжруулах	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Зэвсэгт хүчнийг хөгжүүлэх хөтөлбөр	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Зэвсэгт хүчний сургалт	4,110.6	3,491.5	619.0	0.0	0.0
Дотоодын цэргийн хамгаалалт	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Гамшиггаас сэргийлэх сургалт, сурталчилгаа	277.2	277.2	0.0	0.0	0.0
Шүүхийн шинжилгээний тусгай ажил, үйлчилгээ	331.4	331.4	0.0	0.0	0.0
Оюутан цэрэг хөтөлбөр	2,174.4	2,174.4	0.0	0.0	0.0
Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөр	2,042.3	2,042.3	0.0	0.0	0.0
Хугацаат цэргийн цолны цалин	12,950.7	12,950.7	0.0	0.0	0.0
Байцаан шийтгэх ажиллагаа	2,455.3	2,455.3	0.0	0.0	0.0
Сумдын цагдаагийн алба	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Хар тамхын, мансууруулах бодистой тэмцэх хөтөлбөр	573.4	573.4	0.0	0.0	0.0
Хугацаат цэргийн алба	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Хүн худалдаалахтай тэмцэх хөтөлбөр	249.6	249.6	0.0	0.0	0.0
Алслагдсан цэргийн анги-нийгмийн баталгаа	3,334.6	3,334.6	0.0	0.0	0.0
Шинжээч орчуулагч, хэлмэргчийн зардал	450.6	450.6	0.0	0.0	0.0
Гэрнийн зардал	3.4	3.4	0.0	0.0	0.0
Процессын хуульд завсан бусад зардал	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Мөнгө угаах, терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх үйл ажиллагаа	5,981.5	5,981.5	0.0	0.0	0.0
Гамшиггаас хамгаалах хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийг хянах, шалгах	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Уул уурхай, дэд бүтэц, тээвэр, барилга, харилцаа хөлбөө	12,032.3	12,032.3	0.0	0.0	0.0
Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлын санавчлал	490.4	490.4	0.0	0.0	0.0
INTELSAT ба REUTERS-ийн суваг ашигласны төлбөр	2,450.5	2,450.5	0.0	0.0	0.0
Радио шугам, хиймэл дагуул, VPN ашиглалт	5,097.0	5,097.0	0.0	0.0	0.0
Барилгын техник хяналт	2,019.9	2,019.0	0.0	0.0	0.0
Барилгын норм, норматив	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Барилгын зураг, төслийн мөхөөдөл	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Тээврийн хэрэгслийн оношлогоо	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Геологийн хайгуул	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Олон улсын шинэ нисэх онгоцны буудал	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Төлөөлөгчийн газрын тйл ажиллагааг дэмжих хөрөнгө	1,975.3	1,975.3	0.0	0.0	0.0
Хүнс, хөдөө аж ахуй, үйлдвэрлэл, худалдаа	381,665.8	289,262.9	12,402.6	0.0	0.0
Ургамал хамгаалал	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Мал эмнэлгийн үйлчилгээ	6,914.0	0.0	6,914.0	0.0	0.0
Эрчимжсэн мал аж ахуйг хөгжүүлэхэд дэмжлэг, тусламж үзүүлэх	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Малын халдварт өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх	8,513.3	3,027.1	3,486.2	0.0	0.0
Малын паразит өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Малын гоц халдварт өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх	55,051.1	55,051.1	0.0	0.0	0.0
Малыг өрхөг халдварт өвчнөөс эрүүлжүүлэх	7,273.1	7,273.1	0.0	0.0	0.0
Малын өвчний лабораторийн оношилгоо, шинжилгээ	1,413.6	1,413.6	0.0	0.0	0.0
Малын өвчнөөс сэргийлэх сургалт, сурталчилгаа, судалгаа шинжилгээний ажил	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Мал эмнэлгийн ариутгал, халдваргүйжүүлэлт	964.6	964.6	0.0	0.0	0.0
Цөм сүргийн үржлийн ажил үйлчилгээ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Малын өшиг шим, үр төлийн чанараар сонгон шалгаруулах	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Тоо толгой нь цөөрсөн малыг хамгаалах, үржүүлэх, үйлдвэрлэлийг дэмжих	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Эрчимжсэн аж ахуй эрхлэх чадавхийг дээшлүүлэх	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Өндөр ашиг шимтэй мал үржүүлэх	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Эрчимжсэн мал аж ахуйг хөгжүүлэх сургалт, сурталчилгаа	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Үлийн цагаан оготготой тэмцэх	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Хөнөөлт царцаттай тэмцэх	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Отрын бус байгуулах, хамгаалах	12.9	12.9	0.0	0.0	0.0
Бэлчээр, хадлангийн талбайг хамгаалах сайжруулах	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Таримал тэжээлийн үйлдвэрлэлийг дэмжих	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Бордооны үйлдвэрлэлийг дэмжих	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Бага оврын усалтын систем, багаж хэрэгслээр хангах	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Хамгаалагдсан хөрсний тариалан эрхлэхэд дэмжлэг үзүүлэх	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Жинг шимтэй тагмагын хөдөлгөөл дэмжлэг үзүүлэх	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0

	/сая төгрөг/				
	НЭГДСЭН ТӨСӨВ	УЛСЫН ТӨСӨВ	ОРОН НУТГИЙН ТӨСӨВ	НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН САН	ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ДААТГАЛЫН САН
Өрхийн тариаланг дэмжих сургалт, сурталчилгаа	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Улаан буудайн тариалтыг дэмжих	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Ургачдын комисс, төв шлэб, удирдлагын зардал	58.6	58.6	0.0	0.0	0.0
Хүмүүний хангамж, аюулгүй байдал, хяналтын судалгаа	82.4	80.0	2.4	0.0	0.0
Сүү, сүүн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг дэмжих	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Сүү, сүүн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг дэмжих	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Экологийн цэвэр бүтээгдэхүүнийг дэмжих, сурталчлах	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Иод дутвэгдлын эмгэгтэй тэмцэх	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Сайн малчны шагнал	2,000.0	2,000.0	0.0	0.0	0.0
Бөөний худалдааны сүлжээ зохион байгуулах зардал	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Ноолуурын хөнгөлөлттэй тээвэр	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Улаан буудайн урамшуулал	17,000.0	17,000.0	0.0	0.0	0.0
Ноосны урамшуулал	31,100.0	31,100.0	0.0	0.0	0.0
"Нэг суурин, нэг бүтээгдэхүүн"	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Хөнгөн үйлдвэрийн үндэсний хөтөлбөрүүд	90.0	90.0	0.0	0.0	0.0
"Монголд үйлдвэрлэв" үзэсгэлэн	360.0	360.0	0.0	0.0	0.0
КОИСА, НҮБ-ийн хүнс, хөдөө аж ахуйн байгууллагын суурин төлөөлөгчийн зардал	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Монгол мал хөтөлбөр	574.0	574.0	0.0	0.0	0.0
Арьс ширний урамшуулал	11,776.8	11,776.8	0.0	0.0	0.0
Хүнд үйлдвэрийн үндэсний хөтөлбөрүүд	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Махын бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг дэмжих	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Атрын 3 дугаар аян	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Хүнсний ногооны үйлдвэрлэлийг дэмжих	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Мал, амьтан эрүүлжүүлэх	3,635.8	3,635.8	0.0	0.0	0.0
Мал, амьтны вакцина үнэ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Малын нөхөн төлбөр	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
ХАА-н салбарын бүтээгдэхүүн, үйлдвэрлэлийг дэмжих урамшуулал	154,845.5	154,845.5	0.0	0.0	0.0
Хөдөлмөр эрхлэлт	95,548.1	95,548.1	0.0	0.0	0.0
Малчдын хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
ХБИ-ийн хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих	13,330.8	13,330.8	0.0	0.0	0.0
40 өвс дээш насны иргэдийн хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Аж ахуй эрхлэлтийг дэмжих	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Нийтийг хамарсан ажил (Эзэнтэй Монгол)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Залуучуудын хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Үндэсний мэргэжилтэй ажилтан бэлтгэх, outsoicing хөгжүүлэх	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Оюутны хөдөлмөр эрхлэлт ба цагийн ажил	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Ахмад настны хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Замын хороололд ажлын байр бий болгох	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Жижиг дунд үйлдвэрийг дэмжих	1,000.0	1,000.0	0.0	0.0	0.0
Ажил мэргэжлийн чиг баримжаа олгох, зөвлөгөө өгөх	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Ажилд зуучлах үйлчилгээ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Хөдөлмөр эрхлэлт, хөдөлмөрийн харилцаа хөтөлбөр	105.3	105.3	0.0	0.0	0.0
Хөдөлмөр эрхлэлтийн бүртгэл мэдээллийн нэгдсэн сүлжээ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
ЭГ, Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих үндэсний зөвлөлийн тодорхойлсон хөтөлбөр, төсөв	14,888.9	14,888.9	0.0	0.0	0.0
Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих сургалт, сурталчилгаа, чадавч бэхжүүлэх	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Хөдөлмөрт бэлтгэх	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Хөдөлмөр эрхлэлтийн нийтлэг үйлчилгээ	1,836.7	1,836.7	0.0	0.0	0.0
Хөдөлмөрт бэлтгэх сургалт	2,238.5	2,238.5	0.0	0.0	0.0
Аж ахуй эрхлэлтийг дэмжих санхүүгийн дэмжлэг	39,876.6	39,876.6	0.0	0.0	0.0
Түр ажлын байрыг дэмжих	6,816.0	6,816.0	0.0	0.0	0.0
Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих үйл ажиллагааны зардал	15,456.3	15,456.3	0.0	0.0	0.0
Болзоошгүй өр төлбөрийг мөнгөжүүлэх	-11,748.7	-11,748.7	0.0	0.0	0.0
Төрийн чиг үүргийн дагуу үүсэх болзоошгүй өр төлбөр	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Банкны бүтцийн өөрчлөлт	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Засгийн газрын зээлийн баталганы төлбөр	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Хадгалалт эзэмшигчдийн хөнгөлөн нөхөн төлбөр	-20,600.7	-20,600.7	0.0	0.0	0.0
Байгалийн гамшиг, ослын үр дагаврыг арилгах	8,852.0	8,852.0	0.0	0.0	0.0
Гоц халдварт өвчний голомтыг арилгах, тархалтыг хязгаарлах	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Засгийн газрын өрийн баталгаа	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Орон сууцны зээлийн баталгаа	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Баяр, наадам, тэмдэглэлт ой	12,180.0	5,900.0	7,180.0	0.0	0.0
Улсын их баяр наадам	12,180.0	5,900.0	7,180.0	0.0	0.0
Улсын ой тэмдэглэх	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Аймаг, нийслэлийн ой тэмдэглэх	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Сум, дүүргийн ой тэмдэглэх	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Байгууллагын ой тэмдэглэх	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Салбарын ой тэмдэглэх	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Төр, нийгмийн зүтгэлтийн ой тэмдэглэх	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Бусад баяр ёслол, тэмдэглэлт арга хэмжээ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Тухайлсан салбар, үйл ажиллагааг дэмжих жил, өдөр	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Түүхэн ой	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Гадаад харилцаа	5,632.1	5,632.1	0.0	0.0	0.0
ЕХРО	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Гадаад харилцааг эдийн засагжуулах	3,782.1	3,782.1	0.0	0.0	0.0
Монгол улсыг гадаадад сурталчлах	1,500.0	1,500.0	0.0	0.0	0.0
ОУ-ын байгууллагын суурин төлөөлөгчийн зардал	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Засгийн газар хоорондын комисс	350.0	350.0	0.0	0.0	0.0
Олон улсын комисс, хурал, зөвлөлийг тэргүүлэх	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Бус баяр санавчлага	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Олон улсын хамтын ажиллагааг дэмжих	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Эдийн засгийн бусад	45,055.8	45,055.8	0.0	0.0	0.0
Үнэ тогтворжуулах арга хэмжээ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Иргэдэд газар өмчлүүлэх үйл ажиллагааг зохион байгуулах	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
HeAT-аарын буцаан олгох	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Жолооны үнэмлэх хэвлэх үйлчилгээ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Төсөл, арга хэмжээний бэлтгэл хангах	6,752.2	6,752.2	0.0	0.0	0.0
Тогтмол хэрдлийн өр төлөх	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Хөрөнгийн зах зээлийн дэд бүтцийг хөгжүүлэх	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Төвлөрсөн төсвийн хувиарлагддаггүй зардал	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Хөтөлбөр төслийн техник хяналт	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Хөтөлбөрт суурилсан төслийн төлөөлөлт	818.3	818.3	0.0	0.0	0.0
Сум хөгжүүлэх	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Хөтөлбөр төслийн дотоод урсгал зардал	23,918.7	23,918.7	0.0	0.0	0.0
Татаар хураалт орлого бүрдүүлэлт	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Блүмбергийн мэдээллийн системийн төлбөр	299.6	299.6	0.0	0.0	0.0
Нийгмийн бүлэгт чиглэсэн хөтөлбөрүүд	6,267.0	6,267.0	0.0	0.0	0.0
Няйрсаг Улаанбаатар	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Орон сууцжуулах	5,000.0	5,000.0	0.0	0.0	0.0
Мах, улаан буудай, арьс шир, нийсний урамшуулал	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
НӨАТ урамшуулал	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
НӨАТ сугалааны тохирол	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Ангилгаадаггүй бусад зориулалт, арга хэмжээ	4,520.0	4,520.0	0.0	0.0	0.0
Ангилгаадаггүй бусад зориулалт, арга хэмжээ	4,520.0	4,520.0	0.0	0.0	0.0
Нэг удаагийн арга хэмжээ	18,646.9	5,646.0	13,000.0	0.0	0.0
Хүүхдийн спортын наадам	10,000.0	0.0	10,000.0	0.0	0.0
Дархан арьс ширний цогцолборын бүтээн байгуулалтын зээлийн хүүгийн татаас	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
ЕБС-д Олон улсын стандарт нэвтрүүлэх бэлтгэл хангах арга хэмжээ	5,646.0	5,646.0	0.0	0.0	0.0
Зөмч-Үүдийн дулааны цахилгаан станцын үйл ажиллагааг эхлүүлэх	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Суманд төрийн үйлчилгээний мэдээллийн сан нэвтрүүлэх	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Олон улсын залуучуудын ногоон наадам	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Төрийн ордны мэдээлэл, үйлчилгээний цогцолбор олгох татаас	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Иднд суурилсан санхүүжилт	3,000.0	0.0	3,000.0	0.0	0.0

**МОНГОЛ УЛСЫН 2024 ОНЫ ТӨСВИЙН ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСӨЛТЭЙ
ХАМТ ӨРГӨН МЭДҮҮЛСЭН ХУУЛЬ, УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН
ТОГТООЛЫН ТӨСЛИЙН ЖАГСААЛТ**

1. Хууль:

- 1.1. Төсвийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай
- 1.2. Төрийн албаны тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай
- 1.3. Ирээдүйн өв сангийн тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай
- 1.4. Гаалийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай
- 1.5. Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай
- 1.6. Хувь хүний орлогын албан татварын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай
- 1.7. Малын тоо толгойн албан татварын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай
- 1.8. Гаалийн тариф, гаалийн татварын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай
- 1.9. Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татварын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай
- 1.10. Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай
- 1.11. Уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржийн тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай
- 1.12. Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай
- 1.13. Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах тухай хууль /Шинэчилсэн найруулга/-д өөрчлөлт оруулах тухай
- 1.14. Монгол Улсын Засгийн газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай
- 1.15. Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай
- 1.16. Кадастрын зураглал ба газрын кадастрын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай
- 1.17. Газрын төлбөрийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай
- 1.18. Геодези, зураг зүйн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай
- 1.19. Зөвшөөрлийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай
- 1.20. Авлигын эсрэг хуульд өөрчлөлт оруулах тухай
- 1.21. Төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай

2. Улсын Их Хурлын тогтоол:

- 2.1. Тогтоолд өөрчлөлт оруулах тухай
- 2.2. Засгийн газрын үнэт цаас гаргах эрх олгох тухай
- 2.3. Засгийн газрын өрийн баталгаа гаргах зөвшөөрөл олгох тухай
- 2.4. Тогтоолын хавсралтад нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай

- 2.5. Монгол Улсын 2024 оны төсвийн тухай хууль батлагдсантай холбогдуулан авах зарим арга хэмжээний тухай
- 2.6. Авлигатай тэмцэх газрын албан хаагчийн албан тушаалын цалингийн хэмжээг шинэчлэн тогтоох тухай
- 2.7. Засгийн газарт чиглэл өгөх тухай

ТАНИЛЦУУЛГА

Төсвийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн талаар

Орон нутагт уул уурхайн үйл ажиллагааг дэмжих, Орон нутгийн хөгжлийн сан (ОНХС)-гийн хөрөнгийг үр дүнд үндэслэн, уул уурхайн олборлолт хийгдэж буй аймаг, сумдад түлхүү хуваарилах бодлогыг баримталж, Төсвийн тухай хуулийн 59.7-д заасан ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөрөөс төвлөрсөн орлогыг орон нутагт дахин хуваарилдаг хувь, хэмжээг нэмэгдүүлэх зохицуулалтыг хуулийн төсөлд тусгалаа.

Орон нутгийн хөгжлийн сангийн хөрөнгийн зарцуулалтыг үр ашигтай болгох, орон нутгийн засаглалыг дэмжих, сайжруулах зорилгоор сумдад үр дүнд суурилсан санхүүжилт буюу урамшууллын тогтолцоог туршин нэвтрүүлэх зорилгоор Монгол Улсын Засгийн газар, “Олон улсын хөгжлийн ассоциаци” хооронд байгуулсан гэрээний дагуу “Тогтвортой амьжиргаа-3” төслөөс “Сайн засаглал-үр дүнд суурилсан урамшуулал хөтөлбөр”-ийг 2017 оноос эхлэн хэрэгжүүлсэн. Тус хөтөлбөрийн хүрээнд 330 сумын засаглалын түвшнийг жилийн гүйцэтгэлээр үнэлж, болзол хангасан сумдад төслийн санхүүжилтээр жил бүр урамшуулал олгож байна. “Тогтвортой амьжиргаа-3” төслийн хэрэгжих хугацаа 2023 оны 12 дугаар сард дуусгавар болж байгаа бөгөөд жилийн гүйцэтгэлийн үнэлгээг системээр хийж, цаашид ашиглах боломжтой болсон тул урамшууллыг Орон нутгийн хөгжлийн нэгдсэн сангийн эх үүсвэр буюу Төсвийн тухай хуулийн 59 дүгээр зүйлийн 59.1.2-т заасан эх үүсвэрээс санхүүжүүлэхээр тусгалаа.

“Шинэ сэргэлтийн бодлого”-ын хот, хөдөөгийн сэргэлтийг дэмжих төсвийн бодлогын хүрээнд тухайн орон нутгийн иргэдийн санал, санаачилга дээр тулгуурлан зарцуулагддаг хөрөнгийн хэмжээг сумдад нэмэгдүүлэх зорилгоор аймаг, нийслэлийн ОНХС-аас сумдын ОНХС-д итгэлцүүрээр хуваарилагдах хөрөнгийн хэмжээг 60 хувь болгох, уул уурхай, газрын тосны олборлолт хийгдэж байгаа сумдад илүү хуваарилах зорилгоор сумдын ОНХС-д хуваарилах итгэлцүүрт уул уурхайн болон газрын тосны итгэлцүүрийг нэмж 4 итгэлцүүр болгох, мөн улсын төсвөөс ОНХС-д хуваарилагддаг ашигт малтмалын хайгуул, ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийн төлбөрийн орлогыг сум дүүргийн ОНХС-д хуваарилахдаа тусгай зөвшөөрлийн талбай байрших тухайн суманд 100 хувь олгох зохицуулалтыг тусгасан.

Мөн Монгол Улсын Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн 15 дугаар зүйлийн 15.1.5 дахь заалттай Төсвийн тухай хуулийн 59 дүгээр зүйлийн 59.3.3 дахь заалтыг нийцүүлэх зорилгоор “хүн амын нягтрал, алслалт” гэснийг хасахаар, Төсвийн тухай хуулийн 59 дүгээр зүйлийн 59.2.1 дэх заалт нь 2022 оны 11 дүгээр сарын 11-ний өдрийн “Төсвийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай” хуулиар хүчингүй болсон 60 дугаар зүйлийн 60.11 дэх хэсэгтэй холбоотой тул тус заалтыг хүчингүй болгохоор хуулийн төсөлд тусгалаа.

Төрийн үйлчилгээг либералчлах, төрөөс санхүүжүүлж байгаа үйлчилгээ бүрийг чанартай, хүртээмжтэй хүргэхэд тулгарч байгаа асуудлуудыг санхүүжилтийн механизмаар нь дамжуулж шийдвэрлэх зорилгоор 2021 онд эрүүл мэндийн салбарт, 2022 оноос боловсролын салбарт гүйцэтгэлд суурилсан санхүүжилтийн шинэчлэл хийсэн билээ. Энэ хүрээнд төрөөс иргэнд үзүүлж байгаа нийгмийн суурь үйлчилгээг хамгийн үр ашигтай байхаар зохион байгуулж, үйлчилгээний өртгийг бодитой тогтоох, үйлчилгээг хүргэж байгаа төрийн байгууллагуудад зарцуулалтын уян хатан эрх мэдлийг хариуцлагын олгож байна.

Боловсрол, эрүүл мэндийн салбарын жишгээр гүйцэтгэлд суурилсан санхүүжилтийн зарчмаар ажиллах төрийн байгууллагуудын тоо нэмэгдэх хандлагатай байгааг харгалзан тухайн жилийн батлагдсан төсвийн санхүүжилтийг дараагийн төсвийн жилд зарцуулах эрх мэдлийг боловсролын салбар болон цаашид “гүйцэтгэлд суурилсан санхүүжилт”-ийн зарчмаар ажиллах төрийн бусад байгууллагуудад хамааруулах зорилгоор Төсвийн тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.9 дэх хэсэгт өөрчлөлт оруулах хуулийн төсөл боловсруулав.

Улсын Их Хурлын 2023 оны 7 дугаар сарын 7-ны өдрийн чуулганаар баталсан Төсвийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулиар *“төсвийн хөрөнгө, төрийн болон орон нутгийн өмчит, төрийн болон орон нутгийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдийн төрд болон орон нутагт ногдох хөрөнгийг Нийтээр тэмдэглэх баярын болон тэмдэглэлт өдрүүдийн тухай хуулийн 3.1.1, 3.1.2-т заасан нийтээр тэмдэглэх баярын болон тэмдэглэлт өдөр, тэдгээртэй адилтгах аливаа өдөрлөг, ойн баярт зориулж зарцуулахыг хориглоно.”* гэсэн агуулга бүхий 24.7 дахь хэсгийг шинээр нэмсэн.

Энэхүү нэмэлтийн дагуу жил бүрийн 7 дугаар сарын 10-15-ны өдрүүдэд тэмдэглэдэг Үндэсний их баяр наадам, Ардын хувьсгалын ойн баярын бэлтгэл болон зохион байгуулалтын арга хэмжээнд зориулж аймаг, нийслэлийн төсвөөс болон Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн төсвөөс баяр наадмын зардал хуваарилах боломжгүй болсон байна.

Иймд дээр дурдсан хориглосон хэсэгт үндэсний баяр наадмыг хамаарахгүй байхаар тооцож шаардлагатай төсвийг холбогдох төсвийн ерөнхийлөн захирагч нарын 2024 оны төсвийн төсөлд тусгасан тул Төсвийн тухай хуулийн 24 дүгээр зүйлийн 24.7 дахь хэсэгт өөрчлөлт оруулах хуулийн төсөл боловсруулав.

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2023 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**ТӨСВИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ,
ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл.Төсвийн тухай хуульд доор дурдсан агуулгатай дараах хэсэг, заалт нэмсүгэй:

1/59 дүгээр зүйлийн 59.8, 59.9 дэх хэсэг:

"59.8.Энэ хуулийн 59.1.2-т заасан эх үүсвэрээс сумын орон нутгийн хөгжлийн санд жилийн гүйцэтгэлийн үр дүнгийн үнэлгээг үндэслэн санхүүжилт олгож болно.

59.9.Энэ хуулийн 59.7, 59.8-д заасан дахин хуваарилах санхүүжилт нь орон нутгийн хөгжлийн нэгдсэн сангаас тухайн жил орон нутгийн төсөвт итгэлцүүрээр тооцож хуваарилах хэсэгт хамаарахгүй."

2/60 дугаар зүйлийн 60.2.10 дахь заалт:

"60.2.10.энэ хуулийн 59.8-д заасан жилийн гүйцэтгэлийн үр дүнгийн үнэлгээг үндэслэж олгосон санхүүжилт."

2 дугаар зүйл.Төсвийн тухай хуулийн 60 дугаар зүйлийн 60.10 дахь хэсгийн "Энэ хуулийн" гэсний дараа "59.8-д заасан санхүүжилт, " гэж нэмсүгэй.

3 дугаар зүйл.Төсвийн тухай хуулийн 59 дүгээр зүйлийн 59.2.2 дахь заалт, 59.7 дахь хэсгийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

1/59 дүгээр зүйлийн 59.2.2 дахь заалт:

"59.2.2.энэ зүйлийн 59.8-д зааснаас бусад хэсгийн 60 хувийг хүн амын тоо, алслалт, нутаг дэвсгэрийн хэмжээ, уул уурхайн болон газрын тосны итгэлцүүрийг тус тус харгалзан хуваарилах;"

2/59 дүгээр зүйлийн 59.7 дахь хэсэг:

"59.7.Энэ хуулийн 59.1.2-т заасан эх үүсвэрээс бүрдсэн орлогын 10 хувийг тухайн эх үүсвэрийн 20 ба түүнээс дээш хувийг бүрдүүлэх аймагт тэнцүү хэмжээгээр, 20 хувийг тухайн эх үүсвэрийн 20 хүртэлх хувийг бүрдүүлэх аймагт бүрдүүлсэн хэмжээгээр нь хувь тэнцүүлж, мөн хуулийн 59.1.5-д заасан эх үүсвэрээс бүрдсэн орлогын 30 хувийг тухайн эх үүсвэрийн 1 ба түүнээс дээш хувийг бүрдүүлэх аймагт тэнцүү хэмжээгээр тус тус хуваарилна."

4 дүгээр зүйл.Төсвийн тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.9 дэх хэсгийн "төрийн болон орон нутгийн өмчийн төрөлжсөн мэргэжлийн эмнэлэг, нэгдсэн эмнэлэг, сум, тосгоны эрүүл мэндийн төвийн төсвийн" гэснийг "гүйцэтгэлд

суурилсан санхүүжилтийн зарчмаар санхүүждэг байгууллагын” гэж, 24 дүгээр зүйлийн 24.7 дахь хэсгийн “3.1.1, 3.1.2-т заасан нийтээр тэмдэглэх баярын болон тэмдэглэлт өдөр, тэдгээртэй адилтгах аливаа өдөрлөг, ойн баярт” гэснийг “3.1.2, 4.1.3-4.1.10-т заасан нийтээр тэмдэглэх баярын болон тэмдэглэлт өдөр, тэдгээртэй адилтгах аливаа өдөрлөгт” гэж, 59 дүгээр зүйлийн 59.2.3 дахь заалтын “заасан хувь хэмжээгээр” гэснийг “зааснаар” гэж, 60 дугаар зүйлийн 60.6 дахь хэсгийн “орлогын 50-аас доошгүй хувийг” гэснийг “орлогыг” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

5 дугаар зүйл.Төсвийн тухай хуулийн 59 дүгээр зүйлийн 59.3.3 дахь заалтын “хүн амын нягтрал, алслалт,” гэснийг хассугай.

6 дугаар зүйл.Төсвийн тухай хуулийн 59 дүгээр зүйлийн 59.2.1 дэх заалтыг хүчингүй болсонд тооцугай.

7 дугаар зүйл.Энэ хуулийг 2024 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

ТАНИЛЦУУЛГА

Төрийн албаны тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай

Монгол Улсын Их Хурлын 2021 оны 106 дугаар тогтоолоор баталсан “Шинэ сэргэлтийн бодлого”-ыг хэрэгжүүлэх эхний үе шатны үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн 6.4.1-д “Улаанбаатар хотоос бусад орон нутагт ажиллах төрийн албан хаагч Төрийн албаны тухай хуульд заасан ажилласан жилийг тогтоосон тусгай шаардлагын 50 хувийг хангасан бол хугацаанаас өмнө шатлан дэвшүүлэх” гэж заасны дагуу Төрийн албаны тухай хуулийн 23 дугаар зүйлийн 23.2.4 дэх заалтад нэмэлт оруулах тухай хуулийн төслийг боловсруулав.

“Шинэ сэргэлтийн бодлого”-ын хот, хөдөөгийн сэргэлтийг дэмжих төсвийн бодлогын хүрээнд төрийн албан хаагчид орон нутагт тогтвор, суурьшилтай ажиллах нөхцөлийг баталгаажуулах зорилгоор төрийн албан хаагчдад орон нутгийн нэмэгдлийг 2023 оноос эхлэн олгож байна. Аймаг, суманд ажиллаж байгаа төрийн захиргааны албан хаагчид 20 ба түүнээс дээш хувийн нэмэгдэл авч эхлээд байгаа бол орон нутгийн боловсрол, эрүүл мэнд, соёл зэрэг нийгмийн суурь үйлчилгээний салбарын төрийн үйлчилгээний албан хаагчид 8-20 хувийн нэмэгдэл авч байна. Ирэх 2024 оноос хөдөөгийн суманд ажиллаж байгаа төрийн захиргаа, төрийн үйлчилгээ, улс төрийн албан хаагчдад сар бүр үндсэн цалингийн 40 хувиар, харин аймгийн төвийн сум болон нийслэлийн алслагдсан гурван дүүрэгт ажиллаж байгаа дээрх ангиллын албан хаагчдад сар бүр үндсэн цалингийн 20 хувиар тус тус тооцож нэмэгдэл олгохоор тооцож төсвийн төсөлд тусгасан. Уг нэмэгдэлд төрийн нийтлэг үйлчилгээний албан хаагчид болон улс төрийн албан хаагчдыг ирэх оноос нэмж хамруулахаар тооцсон бөгөөд энэхүү нэмэгдлийг олгохтой холбогдуулан Төрийн албаны тухай хуулийн 57 дугаар зүйлийн 57.17 дахь хэсэгт нэмэлт оруулах тухай хуулийн төслийг боловсруулав.

Төсвийн байгууллагын нягтлан бодогчийн үндсэн цалин бусад төрийн үйлчилгээний ажилтны үндсэн цалингаас 160.0-220.0 мянган төгрөгөөр доогуур тогтоогдсон, мөн орон нутагт ажиллаж байгаа төрийн захиргааны болон төрийн үйлчилгээний албан хаагчдад олгодог нэмэгдэлд төсвийн байгууллагын нягтлан бодогч хамрагдаагүй үлдсэн байна. Иймд төрийн албан хаагчдын хооронд үүссэн цалингийн ялгаатай байдлыг арилгах үүднээс хуулийн төсөлд нэмэлт оруулах тухай төслийг боловсруулав. Хуулийн төсөл батлагдсанаар төсвийн байгууллагад ажиллаж байгаа 4.1 мянган нягтлан бодогчийн цалингийн ангилал, зэрэглэл өөрчлөгдөж суурь цалингийн ялгаатай байдал арилах болно.

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2023 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ТӨРИЙН АЛБАНЫ ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл.Төрийн албаны тухай хуульд доор дурдсан агуулгатай дараах хэсэг нэмсүгэй:

1/23 дугаар зүйлийн 23.9, 23.10 дахь хэсэг, Тайлбар:

"23.9.Улаанбаатар хотоос тухайн орон нутагт иргэний шилжилт хөдөлгөөний бүртгэл хийлгэж Төрийн захиргааны албан тушаалд гурваас доошгүй жил ажилласан иргэнийг энэ хуулийн 23.2-т заасан томилогдох хугацааг аймгийн төвийн суманд 1 жил ажилласан хугацааг 1 жил 3 сараар, аймгийн төвөөс бусад сум, тосгонд 1 жил ажилласан хугацааг 1 жил 6 сар ажилласантай тус тус дүйцүүлэн тооцож болно.

23.10.Энэ хуулийн 44.1-д заасны дагуу төрийн жинхэнэ албан хаагчийг шилжүүлэн ажиллуулахад мөн хуулийн 23.9 дэх хэсэгт хамаарахгүй.

Тайлбар:Энэ хуулийн 23.9-д заасан ажилласан жилийн хугацааг 2024 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс эхлэн тооцно."

2/57дугаар зүйлийн 57.18 дахь хэсэг:

"57.18.Төсвийн байгууллагын нягтлан бодогчийн албан тушаалын ангилал, зэрэглэлийг тухайн салбарын төрийн албан хаагчийн албан тушаалын ангилал, зэрэглэлтэй адил байхаар тогтоож болно."

2 дугаар зүйл.Төрийн албаны тухай хуулийн 57 дугаар зүйлийн 57.17 дахь хэсгийн "Захиргааны" гэсний дараа ", үйлчилгээний болон улс төрийн" гэж нэмсүгэй.

3 дугаар зүйл.Энэ хуулийг 2024 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

ТАНИЛЦУУЛГА

Ирээдүйн өв сангийн тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай

Ирээдүйн өв сангийн тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай хуулийн 5³ дугаар зүйлд ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөрөөс Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуулийн дагуу Төсвийн тогтворжуулалтын санд хуваарилаад үлдэх хэсгээс Ирээдүйн өв санд хуваарилах хувь 2024 оноос эхлэн 65 хувь байна гэж заасан.

Төсөв хооронд оновчтой зохицуулалт хийх, төсвийн тэнцвэржүүлсэн тэнцлийг сайжруулах, төсвийн тогтвортой байдлыг хангах зайлшгүй шаардлага үүсээд байгаа тул Ирээдүйн өв сангийн тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг боловсруулав.

Төсөвт төвлөрсөн ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөрөөс Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуулийн дагуу Төсвийн тогтворжуулалтын санд хуваарилаад үлдэх хэсгийн 65 хувийг Ирээдүйн өв санд төвлөрүүлэх заалтыг 2024 онд 20 хувь, 2025 онд 40 хувь, 2026 оноос эхлэн буцаагаад 65 хувьд хүргэх зохицуулалтыг хуулийн төсөлд тусгасан болно.

Хуулийн төсөл батлагдсанаар улсын төсвийн орлого нэмэгдэж, шаардлагатай зардлыг санхүүжүүлэх, төсвийн тэнцэл сайжирч, алдагдал буурах нөхцөл бүрдэнэ.

---o0o---

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2023 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**ИРЭЭДҮЙН ӨВ САНГИЙН ТУХАЙ ХУУЛИЙГ ДАГАЖ МӨРДӨХ
ЖУРМЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл. Ирээдүйн өв сангийн тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай хуулийн 5³ дугаар зүйлийн "2023 онд 0, 2024 оноос 65" гэснийг "2024 онд 20, 2025 онд 40, 2026 оноос 65" гэж өөрчилсүгэй.

2 дугаар зүйл. Энэ хуулийг 2024 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

ТАНИЛЦУУЛГА

Гаалийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай

Монгол Улсын гаалийн албанд одоогоор 1346 гаалийн улсын байцаагч, үүнээс хилийн боомтод буюу хөдөө орон нутагт байрлах харьяа гаалийн газар, хороодод 1175 байцаагч ажиллаж байна. Гаалийн шинэчлэлийн хүрээнд хилийн зарим боомт 24 цагийн хуваарьт шилжиж байгаа, мөн дийлэнх боомтуудын ажлын ачаалал нэмэгдэж байгаатай холбогдуулан батлагдсан орон тоонд багтаан хилийн боомтод буюу хөдөө орон нутагт байрлах харьяа гаалийн газар, хороодод ажиллах гаалийн улсын байцаагчдын нийгмийн баталгааг сайжруулах шаардлагатай байна. Хот, хөдөөгийн сэргэлтийг дэмжих төсвийн бодлогын хүрээнд гаалийн шинэчлэлийг эрчимжүүлэх, хөдөө орон нутагт ажиллах төрийн албан хаагчийг тогтвор суурьшилтай ажиллах нөхцөлийг хангах зорилгоор аймгийн төвийн сумаас бусад суманд тасралтгүй ажиллаж байгаа гаалийн албан хаагчдад таван жил тутамд нэг удаа 12 сарын үндсэн цалинтай нь тэнцэх хэмжээний мөнгөн урамшууллыг олгохоор тооцож шаардагдах зардлыг 2024 оны төсвийн төсөлд тусгасантай холбогдуулан Гаалийн тухай хуулийн 280 дугаар зүйлд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төслийг боловсруулав.

Зөвшөөрлийн тухай хуулиар “Татваргүй барааны дэлгүүр ажиллуулах” тусгай зөвшөөрлийг дуудлага худалдааны журмаар олгохоор зохицуулсан. Харин Гаалийн тухай хуулиар дээрх үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрлийг сонгон шалгаруулалтын үндсэн дээр олгохоор тусгасан нь хууль хоорондын зөрчлийг бий болгож байна. Тусгай зөвшөөрөл олгох харилцааг нарийвчлан зохицуулсан хууль нь Зөвшөөрлийн тухай хууль тул Гаалийн тухай хуулийг уг хуульд нийцүүлэх зорилгоор Гаалийн тухай хуулийн 138 дугаар зүйлийн 138.3 дахь хэсгийг өөрчлөх хуулийн төсөл боловсруулав.

Татварын ерөнхий хуулийн 33 дугаар зүйлийн 33.4 дэх хэсэгт заасан журамд бараа, бүтээгдэхүүнийг экспортлох, импортлох этгээд нь гаалийн байгууллагад мэдүүлэхдээ олон улсын стандартыг хангасан зураасан кодыг оруулахаар заасан. Иймд гаалийн байгууллагын гадаад худалдааны статистик мэдээлэл, бүртгэлийн уялдааг хангах зорилгоор бараа, бүтээгдэхүүнийг бүртгэхэд БТКУС-ийн ангиллаас гадна олон улсын стандартыг хангасан зураасан кодыг ашиглах нөхцөлийг бүрдүүлэх зорилгоор Гаалийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг боловсрууллаа.

Тус хуулийн төсөл батлагдсанаар бараа, бүтээгдэхүүний гарал үүслийн бүртгэл, хяналтын тогтолцоо сайжрах, улмаар хүнс болон эмийн чанар, аюулгүй байдлыг хангах, гаалийн үйл ажиллагааг автоматжуулах, “Гадаад худалдааны цахим нэг цонх” мэдээллийн системийн үйлчилгээ, бизнесийн үйл ажиллагаанд эрх бүхий этгээд зөвшөөрөлтэй олгохтой холбоотой үйл ажиллагааг хялбаршуулах боломж бүрдэх зэрэг ач холбогдолтой.

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2023 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**ГААЛИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД
НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл.Гаалийн тухай хуулийн 280 дугаар зүйлд доор дурдсан агуулгатай 280.7 дахь хэсэг нэмсүгэй:

“280.7.Улаанбаатар хотоос бусад орон нутагт тасралтгүй тав болон түүнээс дээш жил ажиллаж байгаа гаалийн улсын байцаагчид таван жил тутамд арван хоёр сарын үндсэн цалинтай тэнцэх хэмжээний мөнгөн тэтгэмжийг тухайн байгууллагаас олгоно.”

2 дугаар зүйл.Гаалийн тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.2 дахь хэсгийн “ангиллын” гэснийг “ангилал болон Татварын ерөнхий хуулийн 33 дугаар зүйлийн 33.4 дэх хэсэгт заасан журмын дагуу олгосон зураасан” гэж, 138 дугаар зүйлийн 138.3 дахь хэсгийн “сонгон шалгаруулалтын” гэснийг “дуудлага худалдааны” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

3 дугаар зүйл.Энэ хуулийн 2 дугаар зүйлээр өөрчилж буй Гаалийн тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.2 дахь хэсгийн өөрчлөлтийг 2024 оны 07 дугаар сарын 01-ний өдрөөс, бусад нэмэлт, өөрчлөлтийг 2024 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

ТАНИЛЦУУЛГА

Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төсөл

Татварын хуульд заасны дагуу жилийн 50.0 сая төгрөгөөс дээш борлуулалтын орлоготой малчин, мал бүхий этгээд нэмэгдсэн өртгийн албан татвар /цаашид “НӨАТ” гэх/ суутган төлөгчөөр бүртгүүлж сар бүр НӨАТ-ын тайлан гаргах үүрэг хүлээдэг. Үүний дагуу Монгол Улсад 250 мянга орчим малчин, мал бүхий этгээд татвар төлөгчөөр бүртгэгдсэнээс 2022 оны жилийн эцсийн байдлаар 470 малчин НӨАТ суутган төлөгчөөр бүртгүүлжээ. Түүнчлэн нийт малчдын 23 хувь нь 369.3 тэрбум төгрөгийн малын гаралтай түүхий эдийн борлуулалтын орлогоо тайлагнаж, тодорхой хэмжээнд төлбөрийн баримт олгож байна.

Малчид, мал бүхий этгээдүүд НӨАТ-ын тооцоо хийх, бүртгэл хөтлөх, тайлан гаргахад хүндрэлтэй байдаг тул татварын албанаас малчдын малын гаралтай түүхий эдийн борлуулалтыг төлбөрийн баримтаар бүртгэх үйл ажиллагааг хялбаршуулан цахимжуулж, малчдад хүндрэлгүй байдлаар аж ахуйн нэгжүүд цахимаар бүртгэх технологийн боломжийг олгосон билээ.

Гэвч татварын тайлан, бүртгэлийн шаардлагаас шалтгаалан малчид түүхий эдээ дотоодын үйлдвэр, хоршоонд нийлүүлэхээс илүү дамжуулан борлуулагчдад бүртгэлгүй борлуулах хандлагатай байгаа нь малчдын татварын эрсдэлийг нэмэгдүүлэх, боловсруулах үйлдвэрүүдийн өртөг, татварын ачааллыг нэмэгдүүлэх, түүхий эдийн хомсдолд орох зэрэг сөрөг нөлөөг үүсгэж байна. Энэ нь Монгол Улсын хөгжлийн бодлогын баримт бичгүүдэд тусгагдсан хөдөө аж ахуйн бүтээгдэхүүний боловсруулалтын түвшнийг дээшлүүлэх, малын гаралтай бүтээгдэхүүний экспортыг нэмэгдүүлэх зорилтыг хэрэгжүүлэхэд сөргөөр нөлөөлж байна.

Иймд малчдын татварын орчныг энгийн, ойлгомжтой болгох, хялбаршуулах, татварын эрсдэлийг бууруулах, дотоодын боловсруулах үйлдвэрүүдэд тулгараад буй хүндрэлтэй асуудлыг шийдвэрлэх зорилгоор малчин, мал бүхий этгээдийн борлуулсан таван хошуу мал, анхан шатны боловсруулалтад ороогүй мах, сүү, арьс шир, хонь болон тэмээний ноос, ноолуур, сарлагийн хөөврийг НӨАТ-аас чөлөөлөхөөр хуулийн төсөл боловсрууллаа.

Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын тухай хуулийн 14.1.4-т зааснаар малчид суутган төлөгчөөр бүртгэгдсэн эсэхээс үл хамааран дотоодын үйлдвэрлэгчдийн худалдан авсан малын гаралтай бүтээгдэхүүний үнийн дүнд 10 хувийн албан татвар шингэсэн гэж үзэж албан татварыг хасаж тооцдог тул энэ хуулийн төслөөр боловсруулах үйлдвэрүүд болон малчдын татварын ачаалал нэмэгдэхгүй, төсвийн орлогод сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй юм.

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2023 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

НЭМЭГДСЭН ӨРТГИЙН АЛБАН ТАТВАРЫН ТУХАЙ
ХУУЛЬД НЭМЭЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын тухай хуулийн 13 дугаар зүйлд доор дурдсан агуулгатай 13.1.29 дэх заалт нэмсүгэй:

"13.1.29. малчин, мал бүхий этгээдийн борлуулсан таван хошуу мал, анхан шатны боловсруулалтад ороогүй мах, сүү, арьс шир, ноолуур, хонь болон тэмээний ноос, сарлагийн хөөвөр."

2 дугаар зүйл. Энэ хуулийг 2024 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

ТАНИЛЦУУЛГА

*Хувь хүний орлогын албан татварын тухай
хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай*

Улсын Их Хурал, Засгийн газраас хөрөнгийн зах зээлийг хөгжүүлэхээр авч хэрэгжүүлж буй бодлогын үр дүнд Монгол Улсын Хөрөнгийн биржийн зах зээлийн үнэлгээ 2023 оны 06 дугаар сард түүхэндээ анх удаа 10 их наяд төгрөгийг давсан. Энэ нь 2021 оны жилийн эцэстэй харьцуулахад 4.1 их наяд төгрөг буюу 69 хувь, 2022 оны жилийн эцэстэй харьцуулахад 3.2 их наяд төгрөг буюу 46 хувиар тус тус нэмэгдсэн үзүүлэлт юм. Цаашид хөрөнгийн зах зээлийн өсөлтийг дэмжих, тогтвортой хадгалахад үнэт цаасны борлуулсны орлогод ногдуулах татварын одоогийн тогтолцоог боловсронгуй болгох зайлшгүй шаардлагатай байна.

Тухайлбал, Монгол Улсад байрладаггүй албан татвар төлөгч дотоодын үнэт цаасны зах зээлд шууд хөрөнгө оруулан худалдан авсан хувьцаа, өрийн хэрэгслээ борлуулахад татвар ногдуулах орлогыг нийт дүнгээс тооцдог ялгаатай дэглэм үйлчилж байгаа нь цаашид гадаадын стратегийн хөрөнгө оруулагч татахад сөргөөр нөлөөлж байна. Иймд гадаадын хөрөнгө оруулагчийн дотоодын хувьцаа, үнэт цаас борлуулсны орлогод албан татвар ногдуулах орлогыг тодорхойлохдоо Монгол Улсад байрладаг албан татвар төлөгчийн адилаар тухайн хувьцаа, үнэт цаасыг худалдан авахад гарсан холбогдох зардлыг хасаж тооцохоор хуулийн төсөлд тусгалаа.

Мөн өрийн хэрэгсэл /бонд/, хувьцаа, үнэт цаас борлуулсны орлогыг татвар төлөгч өөрөө тайлагнан төсөвт төлөхөөр татварын хуульд заасан боловч энэ төрлийн татварын тайлангийн ирц хангалтгүй байгаагаас татварын орчин ойлгомжгүй, хөрөнгө оруулагчдад хүндрэлтэй нөхцөл үүсэж байна. Иймд Монгол Улсад байрладаг албан татвар төлөгч, Засгийн газар, аймаг, нийслэлийн дотоодын үнэт цаасны анхдагч болон хоёрдогч зах зээлд нээлттэй арилжаалсан өрийн хэрэгсэл /бонд/, хувьцаа борлуулсны орлогод ногдох орлогын албан татварыг 2024-2026 онд 90 хувиар, 2027-2029 онд 50 хувиар тус тус хөнгөлөхөөр төлөвлөлөө. Ингэхдээ хувьцаа, үнэт цаас борлуулсны орлогод ногдох албан татварыг үнэт цаасны төвлөрсөн хадгаламжийн болон кастодианы үйл ажиллагаа эрхэлдэг аж ахуйн нэгж нь ногдуулж, суутган төсөвт төлж, тайлагнахаар тусгасан.

Шинэ сэргэлтийн бодлогын Хот, хөдөөгийн сэргэлтэд аймгийн төвүүдийг бие даасан хот болгон хөгжүүлэх, шинэ суурьшлын бүсийн бүтээн байгуулалтыг эрчимжүүлж, Улаанбаатар хотоос орон нутагт шилжин суурьшсан иргэд, аж ахуйн нэгжийг цогц бодлогоор дэмжих замаар төвлөрлийг сааруулахаар заасан. Орон нутгийн дэд бүтцийг хөгжүүлэх, орон сууцжуулах арга хэмжээг үе шаттай хэрэгжүүлж байгаа боловч нийт манай улсын нийт 330 сумын 117 суманд орон сууц баригдаагүй байгаа нь төвлөрлийг сааруулах бодлогыг эрчимжүүлэх шаардлагатайг харуулж байна.

Иймд орон нутгийг орон сууцжуулах бодлогыг хэрэгжүүлэхэд татварын бодлогын дэмжлэг үзүүлж орон нутаг дахь түрээсийн орон сууцны хүртээмжийг нэмэгдүүлэх түр хугацааны татварын хөнгөлөлтийг түрээслүүлэгчид олгох зохицуулалтыг хуулийн төсөлд тусгалаа.

Монгол Улсад жижиг, дунд бизнес эрхлэгчдийг дэмжих, татварын орчныг хялбаршуулах зорилгоор 2019 оны татварын шинэчлэлээр хувиараа бизнес эрхлэгчийн тайлангаар баталгаажсан албан татвар ногдох орлого нь 50 сая төгрөгөөс хэтрээгүй тохиолдолд татварын хялбаршуулсан горимоор үйл ажиллагааны нийт орлогын 1 хувиар албан татвар төлж, жилд нэг удаа тайлан гаргах боломжтой болсон.

Татварын хуулийн шинэчлэлийн үр дүнд нийт хувиараа бизнес эрхлэгчдийн хувь хүний орлогын албан татварын тайлагналт 2019 онд 7 хувь байсан нь 2022 онд 28 хувь болж өссөн ба тэдгээрийн 59 хувь нь хялбаршуулсан горимоор тайлагнасан байна. Үүнээс харахад хувь хүний орлогын албан татварын тайланг хялбаршуулсан горимоор тайлагнах сонголтыг хувиараа бизнес эрхлэгчдэд олгосон шийдвэр нь татварын тайлагнал, хамрагдалт, бүртгэлд эерэг нөлөө үзүүлсэн нь харагдаж байна.

Харин 50.0 сая төгрөгөөс дээш үйл ажиллагааны орлоготой хувиараа бизнес эрхлэгч хувь хүмүүс борлуулалтын орлого, зардлаа өөрөө тооцож татвараа тайлагнах одоогийн тогтолцоо нь татвар төлөгчийн хувьд хүндрэлтэй байдгаас төлбөрийн баримт олгохгүй байх, татвараас зайлсхийх сөрөг нөлөөг үүсгэж байна. Улмаар хувиараа бизнес эрхлэгчдийн 72 хувь нь татвараа тайлагнахгүй хэвээр байгаа нь тодорхой хэмжээний далд эдийн засгийг бүрдүүлж байна.

Иймд хувиараа бизнес эрхлэгчдийн татвар тайлагнах, төлөх үйл ажиллагааг хялбаршуулан болгож далд эдийн засгийг бууруулах зорилгоор орлогын босго хамаарахгүй бүх хувиараа бизнес эрхлэгч, татвар төлөгч хувь хүн өөрийн хүсэлтээр хялбаршуулсан горимыг сонгож үйл ажиллагааны орлогоо тайлагнах боломжийг олгох хуулийн төслийг боловсрууллаа.

Дээрх хуулийн төсөл батлагдсанаар хөрөнгийн зах зээлийн таатай орчныг бүрдүүлэх, гадаадын хөрөнгө оруулалтыг дэмжих, үнэт цаасны зах зээлийг идэвхжүүлэх, түүнчлэн хөдөө, орон нутаг дахь орон сууцны тоог нэмэгдүүлэх, хувиараа бизнес эрхлэгчдийн татварын зардлыг бууруулан татварын суурийг өргөжүүлэх зэрэг эерэг нөлөөтэй гэж үзэж байна.

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2023 оныдугаар
сарын-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**ХУВЬ ХҮНИЙ ОРЛОГЫН АЛБАН ТАТВАРЫН ТУХАЙ
ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл.Хувь хүний орлогын албан татварын тухай хуульд доор дурдсан агуулгатай дараах хэсэг нэмсүгэй:

1/20 дугаар зүйлийн 20.4, 20.5 дахь хэсэг:

“20.4.Засгийн газар, аймаг, нийслэл, Монгол Улсад байрладаг албан татвар төлөгчийн дотоодын үнэт цаасны анхдагч болон хоёрдогч зах зээлд нээлттэй арилжаалсан өрийн хэрэгсэл /бонд/, хувьцаа, бусад үнэт цаасыг Монгол Улсад байрладаггүй албан татвар төлөгч борлуулсны орлогод албан татвар ногдуулах орлогыг энэ хуулийн 17.1.3-т заасны дагуу тодорхойлно.

20.5.Дотоодын үнэт цаасны анхдагч болон хоёрдогч зах зээлд нээлттэй арилжаалсан Засгийн газар, аймаг, нийслэл, Монгол Улсад байрладаг албан татвар төлөгчийн өрийн хэрэгсэл /бонд/, хувьцаа, бусад үнэт цаас борлуулсны орлогод албан татвар ногдуулах орлогыг тодорхойлох, суутган тооцох, төсөвт төлөхөд Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татварын тухай хуулийн 18.14-т заасан журмыг баримтална.”

2/23 дугаар зүйлийн 23.16, 23.17 дахь хэсэг:

“23.16.Нийслэлийн Багануур, Багахангай, Налайх дүүрэг болон аймаг, сумын хилийн цэсийн дотор баригдсан нийтийн зориулалттай орон сууцны барилгад хүн амьдран суух зориулалтаар орон сууц түрээслүүлсний орлогод ногдох албан татварыг 2024-2026 онд 90 хувиар, 2027-2029 онд 50 хувиар тус тус хөнгөлнө.

23.17.Засгийн газар, аймаг, нийслэл, Монгол Улсад байрладаг албан татвар төлөгчийн дотоодын үнэт цаасны анхдагч болон хоёрдогч зах зээлд нээлттэй арилжаалсан өрийн хэрэгсэл /бонд/, хувьцаа, бусад үнэт цаас борлуулсны орлогод ногдох албан татварыг 2024-2026 онд 90 хувиар, 2027-2029 онд 50 хувиар тус тус хөнгөлнө.”

3/25 дугаар зүйлийн 25.8 дахь хэсэг:

“25.8.Дотоодын үнэт цаасны анхдагч болон хоёрдогч зах зээлд нээлттэй арилжаалсан өрийн хэрэгсэл /бонд/, хувьцаа, бусад үнэт цаас борлуулсны орлогод ногдуулах албан татварыг Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хуулийн 24.1.9, 24.1.10-т заасан зохицуулалттай үйл ажиллагаа эрхлэгч этгээд ногдуулж, суутгана.”

2 дугаар зүйл.Хувь хүний орлогын албан татварын тухай хуулийн 21 дүгээр зүйлийн 21.2.5 дахь заалт, 25 дугаар зүйлийн 25.1.6 дахь заалт, 27.1 дугаар зүйлийн 27.1 дэх хэсгийн “20.1-д” гэснийг “20.1, 20.4-т” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

3 дугаар зүйл.Хувь хүний орлогын албан татварын тухай хуулийн 15 дугаар зүйлийн 15.6 дахь хэсгийн “Тайлангаар баталгаажсан өмнөх жилийн албан татвар ногдох орлогын хэмжээ 50.0 сая төгрөгөөс хэтрээгүй нөхцөлд тухайн” гэснийг, мөн зүйлийн 15.7 дахь хэсгийн “Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын тухай хуульд заасан нөхцөл, шаардлагыг хангаж нэмэгдсэн өртгийн албан татвар суутган төлөгчөөр бүртгүүлсэн,” гэснийг, мөн хэсгийн “эрхтэй” гэснийг тус тус хассугай.

4 дүгээр зүйл.Энэ хуулийн 1 дүгээр зүйлийн 1, 3 дахь хэсэг, 2 дугаар зүйлийг 2024 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс, 1 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэг, 3 дугаар зүйлийг 2024 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс 2030 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдөр хүртэл тус тус дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

ТАНИЛЦУУЛГА

Малын тоо толгойн албан татварын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл

Улсын Их Хурлаас 2020 оны 11 дүгээр сарын 13-ны өдөр баталсан Малын тоо толгойн албан татварын тухай хуулиар орон нутаг бие даан малын тоо толгойн албан татвар тогтоон төсвөө бүрдүүлж малын тоо толгойг бэлчээрийн даацтай уялдуулах, бэлчээрийн доройтлыг бууруулах, байгаль орчны сөрөг үзэгдлээс сэргийлэх бодлого хэрэгжүүлэх санхүүгийн боломжийг олгосон билээ

Малын тоо толгойн албан татварын тухай хууль хэрэгжиж эхэлснээр 2021 онд 110 мянган малчин нийт 15.3 тэрбум төгрөг, 2022 онд 120 мянган малчин нийт 19.9 тэрбум төгрөгийн малын тоо толгойн албан татварыг тус тус төлсөн ба тайлангийн ирц 82 хувьтай байна.

Малын тоо толгойн албан татварын тухай хуульд заасны дагуу татварын албанаас жил бүрийн мал тооллогын дүнд үндэслэн малчдад малын тоо толгойн албан татварыг тухайн сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлаас тогтоосон хэмжээгээр ногдуулж байна. Улмаар ногдуулсан татварыг малчид цахимаар хянан, баталгаажуулан албан татвараа тайлагнаж байна.

Татварын албаны статистик мэдээгээр 2022 онд нийт тайлан ирүүлсэн малчдын 99.5 хувь нь дээрх аргачлалын дагуу ногдуулсан татварын дүнг аливаа өөрчлөлтгүйгээр баталгаажуулсан байна. Үүнээс үзэхэд малчин, мал бүхий этгээд малын тоо толгойн албан татварын тайлан гаргуулахгүйгээр төр өөрт байгаа мэдээлэлд үндэслэн албан татварыг бүрэн ногдуулах боломжтой байна.

Иймд малчин, мал бүхий этгээдийн татварын орчныг хялбаршуулах, энгийн ойлгомжтой болгох зорилгоор малчин, мал бүхий этгээд малын тоо толгойн албан татварын тайлан гаргах шаардлагагүй болгож, татварын хуулийг хэрэгжүүлэх зардлыг бууруулж, татварын албанаас татварын тооцооллыг шууд тооцон мэдээлж, татвар ногдуулахаар хуулийн төслийг боловсрууллаа.

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2023 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**МАЛЫН ТОО ТОЛГОЙН АЛБАН ТАТВАРЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД
НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл. Малын тоо толгойн албан татварын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.2 дахь хэсгийн “үндэслэн” гэсний дараа “татварын алба тооцож, төлбөл зохих албан татварыг” гэж нэмсүгэй.

2 дугаар зүйл. Малын тоо толгойн албан татварын тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.3, 7.4 дэх хэсгийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

“7.3.Энэ хуулийн 5 дугаар зүйлд заасны дагуу албан татвар төлөгчийн тухайн жилд төлбөл зохих албан татварыг татварын алба татвар төлөгчид цахим, эсхүл хуульд заасан бусад хэлбэрээр дараагийн татварын жилийн эхний улиралд багтаан мэдэгдэнэ.

7.4.Энэ хуулийн дагуу албан татвар ногдуулах, төлөх, татвар төлөгчтэй харилцах журмыг татварын асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагын дарга батална.”

Гарын үсэг

ТАНИЛЦУУЛГА

*Гаалийн тариф, гаалийн татварын тухай
хуульд хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай
хуулийн төсөл*

Уул уурхайн салбар нь Монгол Улсын дотоодын нийт бүтээгдэхүүний 24 хувь, нэгдсэн төсвийн орлогын 29 хувь, нийт экспортын орлогын 85 орчим хувийг бүрдүүлдэг эдийн засгийн чухал ач холбогдол бүхий салбар юм.

Улсын Их Хурлаас баталсан “Алсын хараа-2050”, “Шинэ сэргэлтийн бодлого” зэрэг Монгол Улсын урт болон дунд хугацааны хөгжлийн бодлогын баримт бичгүүдэд уул уурхайн бүтээгдэхүүний боловсруулалтын түвшинг дээшлүүлэх, нэмүү өртөг шингэсэн уул уурхайн бүтээгдэхүүний хэмжээг нэмэгдүүлэх тухай тус тус заасан.

Гэвч уул уурхайн бүтээгдэхүүний экспортын бүтцээс үзэхэд нийт ашигт малтмалын экспортын 70 гаруй хувь нь баяжуулж, боловсруулаагүй бүтээгдэхүүн байна. Тухайлбал, 2022 оны нүүрсний нийт экспортын 78 хувь, төмрийн 76 хувь, жоншны 73 хувь нь тус тус баяжуулж, боловсруулаагүй бүтээгдэхүүн байна.

Иймд ашигт малтмал баяжуулах, боловсруулах нэмүү өртөг шингэсэн ашигт малтмалын баяжмал, эцсийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх үйлдвэрүүдийг дэмжих зорилгоор Засгийн газрын шийдвэрээр техник, эдийн засгийн үндэслэл бүхий үйлдвэрүүдийн үндсэн хөрөнгөөр бүртгэгдэх, дотоодын үйлдвэрлэлээс хангах боломжгүй импортоор оруулах тоног төхөөрөмжийн нэмэгдсэн өртгийн албан татвар төлөх хугацааг 4 жил хүртэлх хугацаагаар сунгах, эсхүл уг татварыг 4 жилийн хугацаанд хэсэгчлэн төлүүлэх, гаалийн албан татвараас чөлөөлөн дэмжлэг үзүүлэх хуулийн төслийг боловсрууллаа.

Хуулийн төсөл батлагдсанаар Монгол Улсад үйл ажиллагаа явуулж буй баяжуулах, боловсруулах үйлдвэрүүд хүчин чадлаа нэмэгдүүлэх, шаардлагатай үйлдвэрийн шинэчлэлийг хийх, цаашлаад гадаад, дотоодын хөрөнгө оруулагчид ашигт малтмал баяжуулах, боловсруулах үйлдвэрүүдийг шинээр барьж байгуулахад дэмжлэг болно гэж үзэж байна.

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2023 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**ГААЛИЙН ТАРИФ, ГААЛИЙН ТАТВАРЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД
НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл. Гаалийн тариф, гаалийн татварын тухай хуульд доор дурдсан агуулгатай дараах хэсэг, заалт нэмсүгэй:

1/38 дугаар зүйлийн 38.1.22 дахь заалт:

“38.1.22.энэ хуулийн 40.6-д заасны дагуу тогтоосон төслийн үндсэн хөрөнгөөр бүртгэгдэх, дотоодын үйлдвэрлэлээс хангах боломжгүй импортоор оруулах тоног төхөөрөмж.”

2/40 дүгээр зүйлийн 40.6 дахь хэсэг:

“40.6.Ашигт малтмал баяжуулах, боловсруулах замаар нэмүү өртөг шингэсэн ашигт малтмалын баяжмал, эцсийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх техник, эдийн засгийн үндэслэл бүхий үйлдвэрийн үндсэн хөрөнгөөр бүртгэгдэх, дотоодын үйлдвэрлэлээс хангах боломжгүй импортоор оруулах тоног төхөөрөмжийн нэмэгдсэн өртгийн албан татвар төлөх хугацааг 4 жил хүртэл хугацаагаар сунгах, эсхүл уг татварыг 4 жилийн хугацаанд хэсэгчлэн төлүүлэх шийдвэрийг Засгийн газар гаргаж болно.”

2 дугаар зүйл. Гаалийн тариф, гаалийн татварын тухай хуулийн 40 дүгээр зүйлийн 40.6 дахь хэсгийн дугаарыг “40.7” гэж, мөн хэсгийн “40.4, 40.5-д заасныг хэрэгжүүлэх журмыг” гэснийг “38.1.22, 40.2, 40.4, 40.5, 40.6-д заасныг хэрэгжүүлэх журам, тавигдах шаардлагыг” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

3 дугаар зүйл. Энэ хуулийг 2024 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс 2027 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийг дуустал дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

ТАНИЛЦУУЛГА

Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татварын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай

Цар тахал, геополитикийн хурцадмал байдлаас үүдэлтэй худалдааны хориг арга хэмжээнүүд нь дэлхийн улс орнуудын инфляцын түвшнийг нэмэгдүүлж, улмаар улс орнууд бодлогын хүүгээ өсгөн эдийн засгаа хумих бодлого хэрэгжүүлсэн. Энэ нь дэлхийн хөрөнгийн зах зээлийн тогтворгүй байдлыг бий болгосон билээ. Үүнтэй холбоотойгоор улс орнууд хөрөнгө оруулалтын орчноо сайжруулах зорилгын хүрээнд татварын бодлогоор дэмжих арга хэмжээнүүдийг авч хэрэгжүүлж байна. Тухайлбал, өнгөрсөн 2 жилийн хугацаанд ХБНГУ, Бельгийн Хаант Улс, Шведийн Хаант Улс, БНХАУ, Бүгд Найрамдах Индонез Улс, Тайландын Хаант Улс зэрэг улсууд хөрөнгийн зах зээлээ дэмжих, хөрөнгө оруулалтаа нэмэгдүүлэх чиглэлээр татварын хөнгөлөлт, чөлөөлөлтийн бодлогыг хэрэгжүүлсэн.

Монгол Улсын хувьд өнгөрсөн жилүүдэд хөрөнгийн зах зээлийг хөгжүүлэх чиглэлээр Монгол Улсын Их Хурал, Засгийн газраас авч хэрэгжүүлсэн төрийн өмчит хуулийн этгээдийн тодорхой хувийн хувьцааг хөрөнгийн биржээр олон нийтэд нээлттэй арилжаалах, үнэт цаасны анхдагч зах зээлд үнэт цаасаа гаргахад татварын дэмжлэг үзүүлэх, нээлттэй арилжаалах үнэт цаасны ногдол ашиг, хүүгийн суутган татварын хөнгөлөлт үзүүлэх зэрэг арга хэмжээнүүдийн үр дүнд 2022-2023 онуудад тус зах зээлийн үнэлгээ 3 дахин өсөж хөрөнгийн зах зээлийн үнэлгээ түүхэндээ анх удаа 10 их наяд төгрөгийг давсан байна. Энэхүү өсөлтийг тогтвортой хадгалах, цаашид нэмэгдүүлэх зорилгоор олон улсын түгээмэл туршлагад үндэслэн дотоод, гадаадын хөрөнгө оруулагчдад чиглэсэн татварын бодлогын арга хэмжээнүүдийг авч хэрэгжүүлэхээр дараах хуулийн төслийг боловсрууллаа.

Монгол Улсад байрладаггүй албан татвар төлөгч дотоодын үнэт цаасны зах зээлд шууд хөрөнгө оруулан худалдан авсан хувьцаа, өрийн хэрэгслээ борлуулахад татвар ногдуулах орлогыг нийт дүнгээс тооцдог ялгаатай дэглэм үйлчилж байгаа нь цаашид гадаадын стратегийн хөрөнгө оруулагч татахад сөргөөр нөлөөлж байна. Иймд гадаадын хөрөнгө оруулагчийн дотоодын хувьцаа, үнэт цаас борлуулсны орлогод албан татвар ногдуулах орлогыг тодорхойлохдоо Монгол Улсад байрладаг албан татвар төлөгчийн адилаар тухайн хувьцаа, үнэт цаасыг худалдан авахад гарсан холбогдох зардлыг хасаж тооцохоор хуулийн төсөлд тусгалаа.

Мөн хувьцаа, үнэт цаас борлуулсны орлогыг татвар төлөгч өөрөө тайлагнан төсөвт төлөхөөр татварын хуульд заасан боловч энэ төрлийн татварын тайлангийн ирц хангалтгүй байгаагаас татварын орчин ойлгомжгүй, хөрөнгө оруулагчдад хүндрэлтэй нөхцөл үүсэж байна. Иймд Монгол Улсад байрладаг албан татвар төлөгч, Засгийн газар, аймаг, нийслэлийн дотоодын үнэт цаасны анхдагч болон хоёрдогч зах зээлд нээлттэй арилжаалсан өрийн хэрэгсэл /бонд/, хувьцаа борлуулсны орлогод ногдох орлогын албан татварыг 2024-2026 онд 90 хувиар, 2027-2029 онд 50 хувиар тус тус хөнгөлөхөөр төлөвлөлөө. Ингэхдээ хувьцаа, үнэт

цаас борлуулсны орлогод ногдох албан татварыг үнэт цаасны төвлөрсөн хадгаламжийн болон кастодианы үйл ажиллагаа эрхэлдэг аж ахуйн нэгж нь ногдуулж, суутган төсөвт төлж, тайлагнахаар тусгасан.

Улсын Их Хурлын 2021 оны 106 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Шинэ сэргэлтийн бодлого”-ын хот, хөдөөгийн сэргэлтийг дэмжих төсвийн бодлогын хүрээнд Улаанбаатар хотоос орон нутаг руу шилжин суурьшигчдын амьдрах орчин нөхцөлийг бүрдүүлэх, орон нутагт шилжин суурьшсан иргэд, аж ахуйн нэгжүүдийг цогц бодлогоор дэмжин төвлөрлийг сааруулах арга хэмжээнүүдийг Монгол Улсын Засгийн газраас хэрэгжүүлэн ажиллаж байна.

Монгол Улсын хүн амын Улаанбаатар хот руу шилжих хөдөлгөөн тогтмол нэмэгдэж, 2022 оны байдлаар Улаанбаатар хотын хүн ам 1.7 саяд хүрсэн нь нийт хүн амын 48 хувийг эзэлж байна. Төвлөрөл нэмэгдэж байгаа гол шалтгаануудын нэг нь орон нутагт орон сууцны хангамж хангалтгүй байгаагаас иргэд хотоос орон нутагт шилжин суурьших сонирхол бага байх шалтгааны нэг болж байна. Түүнчлэн, орон нутагт орон сууц барих эдийн засгийн хөшүүрэг хангалтгүй байгаагаас барилга угсралтын чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулдаг аж ахуйн нэгжийн 18 хувь нь орон нутагт үйл ажиллагаа явуулж байна.

Засгийн газраас хэрэгжүүлж буй орон нутгийг орон сууцжуулах бодлогын хэрэгжилтийг татварын бодлогоор дэмжиж орон нутагт шинээр орон сууц барьж борлуулсан, түрээслүүлсэн аж ахуйн нэгжүүдэд татварын хөнгөлөлт үзүүлэхээр Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татварын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг боловсрууллаа. Хуулийн төсөлд Багануур, Багахангай, Налайх дүүрэг, Дархан-Уул болон Орхон аймгийн төвийн суманд нийтийн зориулалттай орон сууц барьж, борлуулсны орлогод ногдох албан татварыг 2024-2026 онд 50 хувиар, 2027-2029 онд 20 хувиар, бусад сумын төвд 2024-2026 онд 90 хувиар, 2027-2029 онд 50 хувиар тус тус хөнгөлөхөөр төлөвлөсөн.

Мөн нийслэлийн Багануур, Багахангай, Налайх дүүрэг болон аймаг, суманд баригдсан нийтийн зориулалттай орон сууцны барилгад хүн амьдран суух зориулалтаар орон сууц түрээслүүлсний орлогод ногдох албан татварыг 2024-2026 онд 90 хувиар, 2027-2029 онд 50 хувиар тус тус хөнгөлөхөөр тооцлоо.

Дээрх хуулийн төсөл батлагдсанаар хөрөнгийн зах зээлийн таатай орчныг бүрдүүлэх, гадаадын хөрөнгө оруулалтыг дэмжих, үнэт цаасны зах зээлийг идэвхжүүлэх, түүнчлэн хөдөө, орон нутаг дахь орон сууцжуулалтыг нэмэгдүүлэх зэрэг зорилгыг нөлөөтэй гэж үзэж байна.

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2023 оныдугаар
сарын-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

АЖ АХУЙН НЭГЖИЙН ОРЛОГЫН АЛБАН ТАТВАРЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татварын тухай хуульд доор дурдсан агуулгатай дараах хэсэг, заалт нэмсүгэй:

1/18 дугаар зүйлийн 18.13, 18.14 дэх хэсэг:

“18.13. Засгийн газар, аймаг, нийслэл, Монгол Улсад байрладаг албан татвар төлөгчийн дотоодын үнэт цаасны анхдагч болон хоёрдогч зах зээлд нээлттэй арилжаалсан өрийн хэрэгсэл /бонд/, хувьцаа, бусад үнэт цаасыг Монгол Улсад байрладаггүй албан татвар төлөгч борлуулсны орлогод албан татвар ногдуулах орлогыг энэ хуулийн 18.3-т заасны дагуу тодорхойлно.

18.14. Дотоодын үнэт цаасны анхдагч болон хоёрдогч зах зээлд нээлттэй арилжаалсан Засгийн газар, аймаг, нийслэл, Монгол Улсад байрладаг албан татвар төлөгчийн өрийн хэрэгсэл /бонд/, хувьцаа, бусад үнэт цаасыг борлуулсны орлогод албан татвар ногдуулах орлогыг тодорхойлох, суутган тооцох, төсөвт төлөх, тайлагнах журмыг санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн, Санхүүгийн зохицуулах хорооны дарга хамтран батална.”

2/22 дугаар зүйлийн 22.5.15, 22.5.16, 22.5.17 дахь заалт:

“22.5.15. Орон нутагт шинээр барьсан нийтийн зориулалттай орон сууц борлуулсны орлогод ногдох албан татварыг нийслэлийн Багануур, Багахангай, Налайх дүүрэг, Дархан-Уул болон Орхон аймгийн төвийн сумын хилийн цэс дотор 2024-2026 онд 50 хувиар, 2027-2029 онд 20 хувиар, эдгээрээс бусад аймаг, сумын хилийн цэсийн дотор 2024-2026 онд 90 хувиар, 2027-2029 онд 50 хувиар тус тус хөнгөлнө.

22.5.16. Нийслэлийн Багануур, Багахангай, Налайх дүүрэг болон аймаг, сумын хилийн цэсийн дотор баригдсан нийтийн зориулалттай орон сууцны барилгад хүн амьдран суух зориулалтаар орон сууц түрээслүүлсний орлогод ногдох албан татварыг 2024-2026 онд 90 хувиар, 2027-2029 онд 50 хувиар тус тус хөнгөлнө.

22.5.17. Засгийн газар, аймаг, нийслэл, Монгол Улсад байрладаг албан татвар төлөгчийн дотоодын үнэт цаасны анхдагч, хоёрдогч зах зээлд нээлттэй арилжаалсан өрийн хэрэгсэл /бонд/, хувьцаа, бусад үнэт цаас борлуулсны орлогод ногдох албан татварыг 2024-2026 онд 90 хувиар, 2027-2029 онд 50 хувиар тус тус хөнгөлнө.”

3/24 дүгээр зүйлийн 24.5 дахь хэсэг:

“24.5.Дотоодын үнэт цаасны анхдагч болон хоёрдогч зах зээлд нээлттэй арилжаалсан Засгийн газар, аймаг, нийслэл, Монгол Улсад байрладаг албан татвар төлөгчийн өрийн хэрэгсэл /бонд/, хувьцаа, бусад үнэт цаас борлуулсны орлогод ногдуулах албан татварыг Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хуулийн 24.1.9, 24.1.10-д заасан зохицуулалттай үйл ажиллагаа эрхлэгч этгээд суутган, төсөвт төлж тайлагнана.”

2 дугаар зүйл.Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татварын тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.2.4 дэх заалтын “18.6.8-д” гэснийг “18.6.8, 18.13-т” гэж, 24 дүгээр зүйлийн 24.5 дахь хэсгийн дугаарлалтыг “24.6” гэж, 26 дугаар зүйлийн 26.15 дахь хэсгийн “22.5.11-д” гэснийг “22.5.11, 22.5.14, 22.5.15, 22.5.16-д” гэж, мөн хэсгийн “төсөлд” гэснийг “төсөл, үйл ажиллагаанд” гэж, мөн хэсгийн “төслийн” гэснийг “төсөл, үйл ажиллагааны” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

3 дугаар зүйл.Энэ хуулийн 1 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсгийг 2024 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс 2030 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдөр хүртэл, 1 дүгээр зүйлийн 1, 3 дахь хэсэг, 2 дугаар зүйлийг 2024 оны 07 дугаар сарын 01-ний өдрөөс тус тус дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

ТАНИЛЦУУЛГА

Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай

Хөрөнгийн зах зээлийг хөгжүүлэх чиглэлээр Монгол Улсын Их Хурал, Засгийн газраас авч хэрэгжүүлсэн төрийн өмчит хуулийн этгээдийн тодорхой хувийн хувьцааг хөрөнгийн биржээр олон нийтэд нээлттэй арилжаалах, үнэт цаасны анхдагч зах зээлд үнэт цаасаа гаргахад татварын дэмжлэг үзүүлэх, нээлттэй арилжаалах үнэт цаасны ногдол ашиг, хүүгийн суутган татварын хөнгөлөлт үзүүлэх зэрэг арга хэмжээнүүдийн үр дүнд 2022-2023 онуудад тус зах зээлийн үнэлгээ 3 дахин өсөж хөрөнгийн зах зээлийн үнэлгээ түүхэндээ анх удаа 10 их наяд төгрөгийг давсан байна. Энэхүү өсөлтийг тогтвортой хадгалах, цаашид нэмэгдүүлэх зорилгоор олон улсын түгээмэл туршлагад үндэслэн дотоод, гадаадын хөрөнгө оруулагчдад чиглэсэн татварын бодлогын арга хэмжээнүүдийг авч хэрэгжүүлэхээр хуулийн төслийг боловсрууллаа.

Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татварын тухай хууль, Хувь хүний орлогын албан татварын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслөөр Монгол Улсад байрладаг албан татвар төлөгч, Засгийн газар, аймаг, нийслэлийн дотоодын үнэт цаасны анхдагч болон хоёрдогч зах зээлд нээлттэй арилжаалсан өрийн хэрэгсэл /бонд/, хувьцаа борлуулсны орлогод татварын хөнгөлөлт үзүүлэхээр, гадаадын хөрөнгө оруулагчийн хувьд үнэт цаасыг худалдаж авсан үнэ болон худалдан авахад төлсөн баримтаар нотлогдож байгаа шимтгэлийн дүнг хасаж, албан татвар ногдуулах орлогыг тодорхойлохоор эдгээр хуулийн төслүүдийг боловсруулсан.

Эдгээр заалтыг улсын хэмжээнд нэг мөр хэрэгжүүлэх зорилгоор албан татвар хувьцаа, үнэт цаас борлуулсан орлогоо өөрөө тайлагнах одоогийн тогтолцоог өөрчилж үнэт цаасны төвлөрсөн хадгаламжийн болон кастодианы үйл ажиллагаа эрхэлдэг аж ахуйн нэгж нь ногдуулж, суутган төсөвт төлж, тайлагнахаар тусгаж байна. Үүнтэй холбогдуулан үнэт цаасны төвлөрсөн хадгаламжийн болон кастодианы үйл ажиллагаа эрхлэх этгээд бусдын өмнө буюу татварын албаны өмнө хүлээсэн татвар суутган үүргээ хэрэгжүүлэхийг хориглох утгатай хэсэгт нэмэлт оруулж татварын хуультай нийцүүлэхээр Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төслийг боловсрууллаа.

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2023 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**ҮНЭТ ЦААСНЫ ЗАХ ЗЭЭЛИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД
НЭМЭЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл. Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хуулийн 45 дугаар зүйлийн 45.8, 46 дугаар зүйлийн 46.6 дахь хэсгийн “өмнө хүлээсэн” гэсний дараа “татварын хуульд зааснаас бусад” гэж нэмсүгэй.

2 дугаар зүйл. Энэ хуулийг 2024 оны 07 дугаар сарын 01-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдсүгэй.

Гарын үсэг

ТАНИЛЦУУЛГА

*Уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржийн тухай
хуульд нэмэлт оруулах тухай*

Монгол Улсын Их Хурал 2023 оны 07 дугаар сарын 07-ны өдөр “1955 оны “Монгол-Хятадын хилийн төмөр замын хэлэлцээр” болон “Гашуунсухайт-Ганцмод” хил дамнасан төмөр замын бүтээн байгуулалтын ажилтай холбоотойгоор авах зарим арга хэмжээний тухай” 68 дугаар тогтоолыг баталсан.

Тус тогтоолд “Шинэ сэргэлтийн бодлого”-ын хүрээнд боомтын сэргэлтийн хэрэгжилтийг хангах зорилгоор 1955 оны “Хилийн төмөр замын хэлэлцээр”-т өөрчлөлт оруулах асуудлыг судлах, “Монгол, Хятадын хилийн боомт, тэдгээрийн дэглэмийн тухай” хэлэлцээрийн хэрэгжилтийг хангах, Төмөр замын хилийн боомтын холболтын техник, эдийн засгийн үндэслэл, зураг төслийн болон барилга байгууламжийг цогцоор нь барих ажлыг эрчимжүүлэх, нүүрсний ордыг иж бүрэн ашиглаж, эдийн засгийн үр өгөөж, тээвэрлэлт, экспортыг нэмэгдүүлэх зэрэг арга хэмжээг хууль тогтоомжийн хүрээнд авч хэрэгжүүлэхийг Монгол Улсын Засгийн газарт даалгасан.

Тус тогтоолын хэрэгжилтийг хангахын тулд “Гашуунсухайт-Ганцмод” хил дамнасан төмөр замын холболтын бүтээн байгуулалт, нүүрсний худалдах, худалдан авах урт хугацааны гэрээ, Тавантолгойн нүүрсний ордыг иж бүрэн ашиглах, олборлолт, тээвэрлэлт, экспортыг нэмэгдүүлэх арга хэмжээг цогцоор нь авч хэрэгжүүлэх шаардлага үүссэн боловч хууль, эрх зүйн хүрээнд хэд хэдэн хүндрэл үүсээд байна. Тухайлбал, дээрх тогтоолын 4 дэх заалтын хүрээнд Бүгд Найрамдах Хятад Ард Улсын хил доторх “Ганцмод” боомт хүртэлх төмөр замын суурь бүтэц эзэмшигч төрийн өмчит компани болон “Эрдэнэс Тавантолгой” ХК хооронд үе шаттайгаар жил бүр 20 сая тонноос доошгүй хэмжээний нүүрсийг харилцан ашигтай, тогтвортой, зах зээлийн зарчимд нийцүүлэн урт хугацаагаар худалдах, худалдан авах гэрээ байгуулах хэлэлцээрийн явцад Уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржийн тухай хуулийн 10 дугаар зүйлийн 10.2 дахь хэсэг буюу төрийн өмчит хуулийн этгээдийн борлуулах уул уурхайн бүтээгдэхүүнийг заавал биржээр арилжих зохицуулалт хөндөгдөж байгаа юм. Өөрөөр хэлбэл, дээрх Монгол Улсын Их Хурлын 68 дугаар тогтоолд тусгайлан дурдсан худалдан авагчтай урт хугацаанд нүүрс худалдах, худалдан авах харилцааг Уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржийн хуулиар зохицуулах боломжгүй нөхцөл байдал үүсэж байгаа юм. Иймд Монгол Улсын үндэсний аюулгүй байдлыг хангах, стратегийн ач холбогдолтой төсөл хэрэгжүүлэх хүрээнд Монгол Улсын Их Хурлын шийдвэр, эсхүл Монгол Улсын олон улсын гэрээний дагуу урт хугацаагаар уул уурхайн бүтээгдэхүүн худалдах, худалдан авах харилцаанд Уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржийн хууль үйлчлэхгүй байх өөрчлөлтийг оруулахаар тусгалаа.

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2023 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**УУЛ УУРХАЙН БҮТЭЭГДЭХҮҮНИЙ БИРЖИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД
НЭМЭЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл. Уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржийн тухай хуулийн 10 дугаар зүйлд доор дурдсан агуулгатай 10.3 дахь хэсэг нэмсүгэй:

“10.3. Стратегийн орд эзэмшигч төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээд нь Монгол Улсын олон улсын гэрээ, эсхүл Монгол Улсын Их Хурлын шийдвэрийн дагуу уурхайн үйл ажиллагааны тасралтгүй, үр ашигтай байдлыг нэмэгдүүлэх зорилгоор зах зээлийн зарчимд нийцүүлэн урт хугацаагаар уул уурхайн бүтээгдэхүүн худалдахад энэ хуулийн 10.2 дахь хэсэг хамаарахгүй.”

2 дугаар зүйл. Энэ хуулийг 2023 оны 11 дүгээр сарын 20-ны өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

ТАНИЛЦУУЛГА

Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай

Монгол Улсын Их Хурал 2023 оны 07 дугаар сарын 07-ны өдөр “1955 оны “Монгол-Хятадын хилийн төмөр замын хэлэлцээр” болон “Гашуунсухайт-Ганцмод” хил дамнасан төмөр замын бүтээн байгуулалтын ажилтай холбоотойгоор авах зарим арга хэмжээний тухай” 68 дугаар тогтоолыг баталсан.

Тус тогтоолд “Шинэ сэргэлтийн бодлого”-ын хүрээнд боомтын сэргэлтийн хэрэгжилтийг хангах зорилгоор 1955 оны “Хилийн төмөр замын хэлэлцээр”-т өөрчлөлт оруулах асуудлыг судлах, “Монгол, Хятадын хилийн боомт, тэдгээрийн дэглэмийн тухай” хэлэлцээрийн хэрэгжилтийг хангах, Төмөр замын хилийн боомтын холболтын техник, эдийн засгийн үндэслэл, зураг төслийн болон барилга байгууламжийг цогцоор нь барих ажлыг эрчимжүүлэх, нүүрсний ордыг иж бүрэн ашиглаж, эдийн засгийн үр өгөөж, тээвэрлэлт, экспортыг нэмэгдүүлэх зэрэг арга хэмжээг хууль тогтоомжийн хүрээнд авч хэрэгжүүлэхийг Монгол Улсын Засгийн газарт даалгасан.

Монгол Улсын Их Хурлын 68 дугаар тогтоолын 6 дахь заалт буюу Тавантолгойн нүүрсний ордыг иж бүрэн ашиглах, олборлолт, тээвэрлэлт, экспортыг нэмэгдүүлж, эдийн засгийн үр өгөөжийг нэмэгдүүлэх арга хэмжээний хэрэгжилтийг хангах хүрээнд Тавантолгойн нүүрсний ордын олборлолт, уурхайн хүчин чадлыг урт хугацаанд үе шаттай нэмэгдүүлэх чиглэлд бусад этгээдтэй хамтран ажиллахад Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах тухай хуулийн гэрээний хугацааны дээд хязгаар төслийг урт хугацаанд хэрэгжүүлэхэд хүндрэл үүсгэж байгаа тул Монгол Улсын олон улсын гэрээ, эсхүл Монгол Улсын Их Хурлын шийдвэрийн дагуу урт хугацааны стратегийн ач холбогдолтой төсөл хэрэгжүүлэх хүрээнд ажил, үйлчилгээг 10 хүртэл жилийн хугацаатай гэрээ байгуулан худалдан авахаар тендер шалгаруулалт зарлаж болох хуулийн нэмэлтийн төслийг боловсрууллаа.

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2023 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ТӨРИЙН БОЛОН ОРОН НУТГИЙН ӨМЧИЙН ХӨРӨНГӨӨР БАРАА, АЖИЛ, ҮЙЛЧИЛГЭЭ ХУДАЛДАН АВАХ ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл.Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах тухай хуулийн 8 дугаар зүйлд доор дурдсан агуулгатай 8.15 дахь хэсэг нэмсүгэй:

“8.15.Стратегийн орд эзэмшигч төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээд нь Монгол Улсын олон улсын гэрээ, эсхүл Монгол Улсын Их Хурлын шийдвэрийн дагуу уурхайн үйл ажиллагааны тасралтгүй, үр ашигтай байдлыг нэмэгдүүлэх зорилгоор хайгуул, олборлолтын ажлыг гүйцэтгэх этгээдтэй арав хүртэл жилийн хугацаатай гэрээ байгуулах тендер шалгаруулалт зарлаж болно.”

2 дугаар зүйл.Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах тухай хуулийн 46 дугаар зүйлийн 46.1.5 заалтын “7.6” гэсний дараа “, 8.15” гэж нэмсүгэй.

3 дугаар зүйл.Энэ хуулийг 2023 оны 11 дүгээр сарын 20-ны өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

ТАНИЛЦУУЛГА

Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах тухай хууль /Шинэчилсэн найруулга/-д өөрчлөлт оруулах тухай

Монгол Улсын Их Хурал 2023 оны 07 дугаар сарын 07-ны өдөр “1955 оны “Монгол-Хятадын хилийн төмөр замын хэлэлцээр” болон “Гашуунсухайт-Ганцмод” хил дамнасан төмөр замын бүтээн байгуулалтын ажилтай холбоотойгоор авах зарим арга хэмжээний тухай” 68 дугаар тогтоолыг баталсан.

Тус тогтоолд “Шинэ сэргэлтийн бодлого”-ын хүрээнд боомтын сэргэлтийн хэрэгжилтийг хангах зорилгоор 1955 оны “Хилийн төмөр замын хэлэлцээр”-т өөрчлөлт оруулах асуудлыг судлах, “Монгол, Хятадын хилийн боомт, тэдгээрийн дэглэмийн тухай” хэлэлцээрийн хэрэгжилтийг хангах, Төмөр замын хилийн боомтын холболтын техник, эдийн засгийн үндэслэл, зураг төслийн болон барилга байгууламжийг цогцоор нь барих ажлыг эрчимжүүлэх, нүүрсний ордыг иж бүрэн ашиглаж, эдийн засгийн үр өгөөж, тээвэрлэлт, экспортыг нэмэгдүүлэх зэрэг арга хэмжээг хууль тогтоомжийн хүрээнд авч хэрэгжүүлэхийг Монгол Улсын Засгийн газарт даалгасан.

Монгол Улсын Их Хурлын 68 дугаар тогтоолын 6 дахь заалт буюу Тавантолгойн нүүрсний ордыг иж бүрэн ашиглах, олборлолт, тээвэрлэлт, экспортыг нэмэгдүүлж, эдийн засгийн үр өгөөжийг нэмэгдүүлэх арга хэмжээний хэрэгжилтийг хангах хүрээнд Тавантолгойн нүүрсний ордын олборлолт, уурхайн хүчин чадлыг урт хугацаанд үе шаттай нэмэгдүүлэх чиглэлд бусад этгээдтэй хамтран ажиллахад Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах тухай хуулийн гэрээний хугацааны дээд хязгаар төслийг урт хугацаанд хэрэгжүүлэхэд хүндрэл үүсгэж байна.

Иймд Монгол Улсын олон улсын гэрээ, эсхүл Монгол Улсын Их Хурлын шийдвэрийн дагуу урт хугацааны стратегийн ач холбогдолтой төсөл хэрэгжүүлэх хүрээнд ажил, үйлчилгээг 10 хүртэл жилийн хугацаатай гэрээ байгуулан худалдан авахаар тендер шалгаруулалт зарлаж болохоор Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах тухай хуульд нэмэлт оруулах хуулийн төслийг боловсруулсан. Үүнтэй холбогдуулан нээлттэй тендер шалгаруулалт зохион байгуулах журмын дагуу гүйцэтгэгч сонгох ажиллагаанд зарцуулах боломжит дээд хугацааг үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас 2023 оны 06 дугаар сарын 16-ны өдөр баталсан Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах тухай хууль /Шинэчилсэн найруулга/-ийн хэрэгжиж эхлэх хугацааг 2024 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдөр хүртэл хугацаагаар хойшлуулах хуулийн өөрчлөлтийн төслийг боловсрууллаа.

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2023 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**ТӨРИЙН БОЛОН ОРОН НУТГИЙН ӨМЧИЙН ХӨРӨНГӨӨР БАРАА, АЖИЛ,
ҮЙЛЧИЛГЭЭ ХУДАЛДАН АВАХ ТУХАЙ /ШИНЭЧИЛСЭН НАЙРУУЛГА/-Д
ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл.Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах тухай хууль /Шинэчилсэн найруулга/-ийн 62 дугаар зүйлийн 62.1 дэх хэсгийн "2023 оны 12 дугаар сарын 01-ний" гэснийг "2024 оны 01 дүгээр сарын 01-ний" гэж өөрчилсүгэй.

2 дугаар зүйл.Энэ хуулийг 2023 оны 11 дүгээр сарын 20-ны өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

ТАНИЛЦУУЛГА

*Монгол Улсын Засгийн газрын тухай хуульд
нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай*

Монгол Улсад газрын бүртгэлийг Газар зохион байгуулалт, геодези зураг зүйн газар /иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагын газар эзэмших эрхийн бүртгэл/, Улсын бүртгэлийн ерөнхий газар /өмчлөх эрхийн бүртгэл/, Ашигт малтмал, газрын тосны газар /уул уурхайн газар/, Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яам /тусгай хамгаалалттай газар/, Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн яам /тариалан, бэлчээр/ зэрэг байгууллагууд зэрэгцэн эрхэлж байгаа нь чиг үүргийн давхардал болон зохиомол шат дамжлагыг бий болгохын зэрэгцээ “Монгол Улсын газар нутаг салшгүй бүрэн бүтэн, газрын сан нэгдмэл байх” гэсэн Газрын тухай хуульд заасан зарчмыг алдагдуулж байна.

Дээрх нөхцөл байдлыг харгалзан Газар зохион байгуулалт, геодези, зураг зүйн газрыг Ерөнхий сайдын эрхлэх асуудлын хүрээнд шилжүүлж, газар олгох, бүртгэх, төлөвлөх эрх бүхий яам, агентлагууд, Засаг дарга нартай харилцан уялдаатай, хяналт тавьж ажиллах боломж нөхцөлөөр хангаж, газрын асуудлыг нэгдсэн удирдлага, зохион байгуулалтад оруулж цэгцлэх хэрэгцээ шаардлага үүсээд байна.

Үүнтэй холбогдуулан “Нийслэл Улаанбаатар хотод гамшгийн эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх, гамшгийн хор уршгийг арилгах, нийслэлийн хот төлөвлөлт, газар зохион байгуулалттай холбогдуулах авах зарим арга хэмжээний тухай” Засгийн газрын 2023 оны 08 дугаар сарын 16-ны өдрийн 294 дүгээр тогтоолоор Засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлаг-Газар зохион байгуулалт, геодези, зураг зүйн газрыг Монгол Улсын Ерөнхий сайдын эрхлэх асуудлын хүрээнд ажиллуулахыг холбогдох Засгийн газрын гишүүдэд үүрэг болгосонтой холбогдуулан Монгол Улсын Засгийн газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг боловсрууллаа. Хуулийн төсөл батлагдсанаар газрын харилцаа, геодези, зураг зүйн асуудал Монгол Улсын Ерөнхий сайдын эрхлэх асуудлын хүрээнд хамаарч хот, хөдөөгийн сэргэлт, газар зохион байгуулалтын асуудлыг хамтад нь шийдвэрлэх боломж бүрдэнэ.

Хуулийн төсөлтэй уялдуулан Газрын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Кадастрын зураглал ба газрын кадастрын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Газрын төлбөрийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Геодези, зураг зүйн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Зөвшөөрлийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, “Төрийн захиргааны байгууллагын тогтолцоо, бүтцийн ерөнхий бүдүүвчийг шинэчлэн батлах тухай” тогтоолын хавсралтад нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай” Улсын Их Хурлын тогтоолын төслүүдийг тус тус боловсруулсан болно.

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2023 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ,
ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл. Монгол Улсын Засгийн газрын тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 4 дэх хэсгийн “-зөвшөөрлийн нэгдсэн бодлого” гэсний дараа “-газрын харилцаа, геодези, зураг зүйн асуудал” гэж нэмсүгэй.

2 дугаар зүйл. Монгол Улсын Засгийн газрын тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 5 дахь хэсгийн 10 дахь заалтын “газар зохион байгуулалт болон” гэснийг, мөн хэсгийн 12 дахь заалтын “-газрын харилцаа, геодези, зураг зүйн асуудал;” гэснийг тус тус хассугай.

3 дугаар зүйл. Энэ хуулийг 2024 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

ТАНИЛЦУУЛГА

Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай

Засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлаг-Газар зохион байгуулалт, геодези, зураг зүйн газрыг Монгол Улсын Ерөнхий сайдын эрхлэх асуудлын хүрээнд ажиллуулах болсонтой холбогдуулан Монгол Улсын Засгийн газрын тухай хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөлтэй уялдуулж Газрын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг боловсрууллаа.

Хуулийн төсөл батлагдсанаар газрын харилцааны асуудал Монгол Улсын Ерөнхий сайдын эрхлэх асуудлын хүрээнд хамаарч хот, хөдөөгийн сэргэлт, газар зохион байгуулалтын асуудлыг хамтад нь шийдвэрлэх боломж бүрдэнэ.

---o0o---

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2023 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ГАЗРЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Газрын тухай хуулийн 18 дугаар зүйлд доор дурдсан агуулгатай 18.1.8-18.1.10 дахь заалт нэмсүгэй:

"18.1.8.газрын нэгдмэл сангийн удирдлагын нэгдсэн цахим системийн үйл ажиллагааны журмыг батлах;

18.1.9.газар эзэмших, ашиглах эрхийн гэрчилгээ олгох журмыг батлах;

18.1.10.энэ хуулийн 18.1.7-д заасан ерөнхий төлөвлөгөө, аймаг, нийслэлийн газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөө, хотын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөө болон хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөөнд нийцсэн эсэх талаар гаргасан газрын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагын дүгнэлтэд үндэслэн иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагад газар эзэмшүүлэх, ашиглуулах эрх олгох шийдвэр гаргах."

2 дугаар зүйл. Газрын тухай хуулийн 23 дугаар зүйлийн 23.2 дахь хэсгийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

"23.2.Газрын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага дараах эрх хэмжээтэй байна:

23.2.1.газрын талаарх хууль тогтоомж, бодлого, шийдвэрийн хэрэгжилтийг зохион байгуулах;

23.2.2.улсын газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөөг боловсруулж, батлуулах;

23.2.3.аймаг, нийслэлийн газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөө болон сумын газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөний төсөлд дүгнэлт өгөх, хэрэгжилтэд хяналт тавих;

23.2.4.улсын хэмжээнд газар зохион байгуулалтын үйл ажиллагааг эрхлэх, эзэмшүүлэх, ашиглуулах газрын байршил, хэмжээ, зориулалтын жагсаалтыг боловсруулж, Засгийн газарт оруулан шийдвэрлүүлэх, хэрэгжилтэд хяналт тавих;

23.2.5.газрын нэгдмэл сангийн болон газрын тайланг жил бүр нэгтгэн Засгийн газарт танилцуулах;

23.2.6.энэ хуулийн 16.1.2-16.1.9, 16.1.12, 16.1.16-т заасан газрыг улсын тусгай хэрэгцээнд авах, гаргах, түүний хэмжээ заагийг тогтоох саналаа Засгийн газарт оруулах;

23.2.7.улсын хэмжээнд газрын төлөв байдал, чанарын хянан баталгааны үйл ажиллагаанд хяналт тавих;

23.2.8.улсын хэмжээнд газрын кадастрын бодлого боловсруулж, хэрэгжүүлэх, улсын газрын мэдээллийн санг бүрдүүлэх, хөтлөх;

23.2.9.газрын нэгдмэл сангийн үндсэн ангилалд хамаарах газрыг тогтоох болон нэг ангиллаас нөгөөд шилжүүлэх асуудлыг Засгийн газарт оруулан шийдвэрлүүлэх;

23.2.10.газар зохион байгуулалт, газрын кадастрын үйл ажиллагаа эрхлэх аж ахуйн нэгж, байгууллага, мэргэжлийн байгууллагад эрх олгох, эрхийг цуцлах, тэдгээрийн ажиллах журам, зааврыг батлан мөрдүүлэх, үйл ажиллагаанд нь хяналт тавих, дүгнэлт өгөх;

23.2.11.Засгийн газраас тогтоосон хязгаарт багтаан аймаг, нийслэл, дүүргийн газрын албаны бүтэц, орон тоог батлах;

23.2.12.газрын биржийн үйл ажиллагааг зохих журмын дагуу зохион байгуулах;

23.2.13.газар эзэмших, ашиглах эрхийн гэрчилгээний дуудлага худалдааны анхны үнийг тодорхойлох аргачлалыг батлах;

23.2.14.газрыг хамгаалах, нөхөн сэргээх, газар зохион байгуулалтын үйл ажиллагаанд хяналт тавих;

23.2.15.газрын талаарх хууль тогтоомж зөрчсөн байгууллага, албан тушаалтны шийдвэрийг хүчингүй болгуулах саналыг Засгийн газарт тавьж шийдвэрлүүлэх;

23.2.17.газар зохион байгуулалт, газрын кадастрын судалгаа, шинжилгээний ажил эрхлэх;

23.2.18.энэ хуулийн 20.2.9-д заасны дагуу холбогдох мэргэжлийн байгууллагатай хамтран шалгалт хийж, байгаль орчинд сөрөг нөлөө үзүүлж байгаа эсэх талаар дүгнэлт гаргах.

23.2.19.газрын төлөв байдал, чанарыг тодорхойлох, үнэлгээ өгөх, чанарын өөрчлөлтийг улсын хэмжээнд хянан дүгнэх үүрэг бүхий хяналт шинжилгээ /мониторинг/-ний сүлжээ ажиллуулах;

23.2.20.газрын тухай хууль тогтоомж, газар зохион байгуулалт, газрын кадастр, төлөв байдал, чанарын хянан баталгааны үйл ажиллагаанд төрийн хяналт шалгалтыг хэрэгжүүлэх;

23.2.21.газрын төлөв байдал, нөөц, чанарын өөрчлөлтийг тодорхойлох, газар эзэмшигч, ашиглагчийн бүртгэлийг эрхлэх зорилго бүхий газрын нэгдмэл сангийн мэдээллийн сан, сүлжээг орчин үеийн техник, технологид тулгуурлан бий болгох.

23.2.22.нэгж талбарын хувийн хэрэг хөтлөх журмыг батлах."

3 дугаар зүйл.Газрын тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.2, 8.3, 8.4 дэх хэсэг, 21 дүгээр зүйлийн 21.2.1 дэх заалт, 24 дүгээр зүйлийн 24.2 дахь хэсэг, 26 дугаар зүйлийн 26.6 дахь хэсэг, 36 дугаар зүйлийн 36.1 дэх хэсэг, 42 дугаар зүйлийн 42.1, 42.2 дахь хэсэг, 48 дугаар зүйлийн 48.1 дэх хэсэг, 55 дугаар зүйлийн 55.4 дэх хэсэг, 57 дугаар зүйлийн 57.1 дэх хэсэг, 58 дугаар зүйлийн 58.3, 58.6 дахь хэсгийн "төв" гэснийг тус тус хассугай.

4 дүгээр зүйл.Газрын тухай хуулийн 19 дүгээр зүйлийн 19.1 дэх хэсгийг хүчингүй болсонд тооцсугай.

5 дугаар зүйл.Энэ хуулийн 1 дүгээр зүйлийн "18.1.10" дахь заалтыг 2024 оны 06 дугаар сарын 01-ний өдрөөс эхлэн, бусад зүйлийг 2024 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс эхлэн тус тус дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

ТАНИЛЦУУЛГА

Кадастрын зураглал ба газрын кадастрын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай

Засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлаг-Газар зохион байгуулалт, геодези, зураг зүйн газрыг Монгол Улсын Ерөнхий сайдын эрхлэх асуудлын хүрээнд ажиллуулах болсонтой холбогдуулан Монгол Улсын Засгийн газрын тухай хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөлтэй уялдуулж Кадастрын зураглал ба газрын кадастрын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг боловсрууллаа.

Хуулийн төсөл батлагдсанаар газрын кадастрын асуудал Монгол Улсын Ерөнхий сайдын эрхлэх асуудлын хүрээнд хамаарч хот, хөдөөгийн сэргэлт, газар зохион байгуулалтын асуудлыг хамтад нь шийдвэрлэх боломж бүрдэнэ.

---o0o---

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2023 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**КАДАСТРЫН ЗУРАГЛАЛ БА ГАЗРЫН КАДАСТРЫН
ТУХАЙ ХУУЛЬД ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл.Кадастрын зураглал болон газрын кадастрын тухай хуулийн 9¹ дүгээр зүйлийн гарчиг, мөн зүйлийн 9^{1.1} хэсгийн “төв” гэснийг тус тус хассугай.

2 дугаар зүйл.Энэ хуулийг 2024 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

ТАНИЛЦУУЛГА

Газрын төлбөрийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай

Засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлаг-Газар зохион байгуулалт, геодези, зураг зүйн газрыг Монгол Улсын Ерөнхий сайдын эрхлэх асуудлын хүрээнд ажиллуулах болсонтой холбогдуулан Монгол Улсын Засгийн газрын тухай хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөлтэй уялдуулж Газрын төлбөрийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг боловсрууллаа.

Хуулийн төсөл батлагдсанаар газрын төлбөрийн асуудал Монгол Улсын Ерөнхий сайдын эрхлэх асуудлын хүрээнд хамаарч хот, хөдөөгийн сэргэлт, газар зохион байгуулалтын асуудлыг хамтад нь шийдвэрлэх боломж бүрдэнэ.

---o0o---

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2023 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ГАЗРЫН ТӨЛБӨРИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД
ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Газрын төлбөрийн тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 6 дахь хэсгийн “төлбөрийн болон татварын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын дарга” гэснийг “асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага нь татварын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагатай” гэж өөрчилсүгэй.

2 дугаар зүйл. Энэ хуулийг 2024 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

ТАНИЛЦУУЛГА

*Геодези, зураг зүйн тухай хуульд
Нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай*

Засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлаг-Газар зохион байгуулалт, геодези, зураг зүйн газрыг Монгол Улсын Ерөнхий сайдын эрхлэх асуудлын хүрээнд ажиллуулах болсонтой холбогдуулан Монгол Улсын Засгийн газрын тухай хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөлтэй уялдуулж Геодези, зураг зүйн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг боловсрууллаа.

Хуулийн төсөл батлагдсанаар газрын харилцаа, геодези, зураг зүйн асуудал Монгол Улсын Ерөнхий сайдын эрхлэх асуудлын хүрээнд хамаарч хот, хөдөөгийн сэргэлт, газар зохион байгуулалтын асуудлыг хамтад нь шийдвэрлэх боломж бүрдэнэ.

---o0o---

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2023 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ГЕОДЕЗИ, ЗУРАГ ЗҮЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл.Геодези, зураг зүйн тухай хуулийн 5 дугаар зүйлд доор дурдсан агуулгатай 5.5.10-5.5.14 дэх заалт нэмсүгэй:

“5.5.10.геодези, зураг зүйн тухай хууль тогтоомж, Засгийн газрын шийдвэрийн биелэлтийг зохион байгуулах;

5.5.11.Монгол Улсын нутаг дэвсгэрийг зурагжуулах төрийн нэгдсэн бодлогыг хэрэгжүүлэх;

5.5.12.геодези, зураг зүйн заавар, дүрэм батлах, стандартыг боловсруулж мөрдүүлэх;

5.5.13.олон улсын гэрээгээр геодези, зураг зүйн асуудлаар Монгол Улсын хүлээсэн үүргийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээ авах;

5.5.14.иргэн, байгууллага, аж ахуйн нэгжид геодези, зураг зүйн үйлдвэрлэл, үйлчилгээ эрхлэх тусгай зөвшөөрөл олгох.”

2 дугаар зүйл.Геодези, зураг зүйн тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.7.2, 5.7.3 дахь заалт, 7 дугаар зүйлийн 7.2 дахь хэсэг, 8 дугаар зүйлийн 8.2 дахь хэсгийн “төв” гэснийг тус тус хассугай.

3 дугаар зүйл.Геодези, зураг зүйн тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.4 дэх хэсгийг хүчингүй болсонд тооцсугай.

4 дүгээр зүйл.Энэ хуулийг 2024 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

ТАНИЛЦУУЛГА

Зөвшөөрлийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай

Зөвшөөрлийн тухай хуулийн 5.3 дугаар зүйлийн 3.7 дахь заалтад нэмэлт оруулснаар зөвшөөрлийн нэгдсэн сангаас олгогдох зөвшөөрөл нь цахим гарын үсэг бүхий QR кодтой зөвшөөрлийн гэрчилгээг олгох, мөн зүйлийн 5 дахь хэсэгт эрх бүхий этгээдээс олгодог энгийн болон тусгай зөвшөөрлийг шинээр эсвэл сунгуулахад материал хүлээн авахдаа илүү хариуцлагатайгаар бүрдлийг шалгах, бүрэн бол богино хугацаанд зөвшөөрлийг шийдвэрлэх, олгохгүй уддаг байдал арилах боломжтой байна.

Зөвшөөрлийн тухай хуулийн 5.4 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэг өөрчлөлт оруулснаар зөвшөөрлийн цахим хэлбэрээр олгох боломжийг бүрдүүлж өгч байгаа, 5.5 дугаар зүйлийн 6 дахь хэсэгт зөвшөөрлийн нөхөн бүрдүүлэлтийн хугацааг ажлын хоног гэж өөрчилснөөр урт үргэлжилсэн амралтын өдрүүдийн өмнө сунгуулах хүсэлт гаргасан иргэн, хуулийн этгээдэд хүндрэл үүсэхээс сэргийлж энгийн үед хоёр долоо хонгийн хугацаанд материал бүрдүүлэх боломж бүрдэнэ.

Түүнчлэн Засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлаг-Газар зохион байгуулалт, геодези, зураг зүйн газрыг Монгол Улсын Ерөнхий сайдын эрхлэх асуудлын хүрээнд ажиллуулах болсонтой холбогдуулан Зөвшөөрлийн тухай хуульд зохих зохицуулалтыг тусгасан болно.

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2023 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**ЗӨВШӨӨРЛИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД
НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл.Зөвшөөрлийн тухай хуулийн 5.3 дугаар зүйлийн 3.7 дахь заалтын “тамга /тэмдэг/” гэсний дараа “эсхүл тоон гарын үсэг бүхий QR код (лавлагаа авах холбоос)” гэж, мөн зүйлийн 5 дахь хэсгийн “энгийн” гэсний дараа “болон тусгай” гэж, 5.5 дугаар зүйлийн 6 дахь хэсгийн “хугацаа” гэсний дараа “ажлын” гэж тус тус нэмсүгэй.

2 дугаар зүйл.Зөвшөөрлийн тухай хуулийн 5.4 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсгийн “бичиг” гэснийг “бичгийг цаасан эсхүл цахим хэлбэрээр” гэж өөрчилсүгэй.

3 дугаар зүйл.Зөвшөөрлийн тухай хуулийн 8.1 дүгээр зүйлийн 3.4, 3.6, 3.7 дахь заалтын “төв” гэснийг-тус тус хассугай.

4 дүгээр зүйл.Энэ хуулийг 2024 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

ТАНИЛЦУУЛГА

*Авлигын эсрэг хуульд
өөрчлөлт оруулах тухай*

Гүйцэтгэх ажил болон мөрдөн шалгах ажиллагаа явуулах эрх бүхий төрийн тусгай байгууллагын албан хаагчдын эрх зүйн баталгааг Тагнуулын байгууллагын тухай хуулийн 25 дугаар зүйлийн 25.7-д “Гадаадын тусгай алба, байгууллага, гэмт бүлэглэлд нэвтрэн тусгай үүрэг гүйцэтгэсэн, ажиглалтын албанд болон техникийн албаны тусгай нэгжид ажилласан нэг жилийг 1 жил 4 сартай дүйцүүлэн тооцно.”, Цагдаагийн албаны тухай хуулийн 86 дугаар зүйлийн 86.2-т “Цагдаагийн алба хаагчийн ажилласан 1 жилийг 1 жил 3 сараар, цагдаагийн байгууллагын нууцалбал зохих албанд гүйцэтгэх ажилтнаар ажилласан 1 жилийг 1 жил 4 сараар тус тус тооцно” гэж тус тус заасан. Түүнчлэн Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх тухай хуулийн 286 дугаар зүйлийн 286.7-д “Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх байгууллагын алба хаагчийн баривчлах байр, цагдан хорих төв, цагдан хорих байр, төрөлжсөн мэргэшлийн эмнэлэг, хаалттай хорих ангид 1 жил ажилласан хугацааг 1 жил 3 сар, нээлттэй хорих анги, сургалт-хүмүүжлийн тусгай байгууллага болон харьяа бусад байгууллагад 1 жил ажилласан хугацааг 1 жил 2 сар ажилласанд тооцно”, Гамшгаас хамгаалах тухай хуулийн 50 дугаар зүйлийн 50.1-д “Онцгой байдлын байгууллагын алба хаагчийн алба хаасан хугацааг тооцохдоо алба хаасан зургаан сар тутмыг найман сард дүйцүүлэн тооцно.” гэж заасан байна.

Гэвч Авлигын эсрэг хуулийн 30 дугаар зүйлийн 30.9-д “Авлигатай тэмцэх газарт гүйцэтгэх ажилтан, мөрдөгчөөр ажилласан хугацааг цэргийн алба хаасан хугацаанд тооцно.” гэж зааснаас өөрөөр ямар нэгэн эрх зүйн зохицуулалтгүй явж ирсэн байна. Энэ нь ижил төстэй чиг үүрэг бүхий төрийн бусад тусгай байгууллагаас гүйцэтгэх ажилтан, мөрдөгчийн албан тушаалд албан хаагчийг шилжүүлэн, сэлгэн ажиллуулах тохиолдолд эрх зүйн байдал нь дордох үр дагавартай болж байна.

Иймд хууль тогтоомжийн уялдаа холбоог хангах, хуулийг нэг мөр хэрэглэх, Авлигатай тэмцэх газрын албан хаагчдын нийгмийн баталгааг хангах хүрээнд гүйцэтгэх ажилтан болон мөрдөгчийн үйл ажиллагааны онцлог, ажлын ачаалал зэргийг харгалзан энэхүү албан тушаалд ажилласан 1 жилийг 1 жил 3 сараар нэмэгдүүлэн тооцож нийгэм, эрх зүйн эрх зүйн баталгааг хангах шаардлагатай байна.

Хуулийн төсөл батлагдсанаар албан хаагчийг сэлгэн ажиллуулах тохиолдолд эрх зүйн байдал нь дордохгүй байх нөхцөл бүрдэж авилагтай тэмцэх газрын гүйцэтгэх ажилтан, мөрдөгчөөр болон нууцалбал зохих албанд ажиллаж байгаа албан хаагчдын нийгмийн баталгаа сайжирна.

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2023 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

АВЛИГЫН ЭСРЭГ ХУУЛЬД ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Авлигын эсрэг хуулийн 30 дугаар зүйлийн 30.9 дэх хэсгийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

"30.9.Авлигатай тэмцэх газарт гүйцэтгэх ажилтан, мөрдөгч, нууцалбал зохих албаны ажилтнаар ажилласан хугацааг цэргийн алба хаасан хугацаанд тооцох ба эдгээр албан тушаалд ажилласан 1 жилийг 1 жил 3 сараар дүйцүүлэн тооцно."

2 дугаар зүйл. Энэ хуулийг 2024 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

ТАНИЛЦУУЛГА

Төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай

Төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн тухай хуулийн 12 дугаар зүйлийн 12.1-т “Түншлэлийн төвийг Засгийн газрын шийдвэрээр түншлэлийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын харьяанд байгуулна.”, 12.3-т “Түншлэлийн төв нь аж ахуйн тооцоот төрийн өмчит үйлдвэрийн газар байх бөгөөд Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай хуульд заасны дагуу Засгийн газар байгуулж, дүрмийг батална” гэж заасан.

Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн 17 дугаар зүйлийн 17.1.1 дэх хэсэгт зааснаар Засгийн газар нь хэмнэлтийн талаар “чиг үүргийн давхардалтай, эсхүл чиг үүрэг ойролцоо, харилцан уялдаа бүхий үйл ажиллагаа гүйцэтгэж байгаа төсвийн байгууллага, төрийн болон олон нутгийн өмчит хуулийн этгээдийг өөрчлөн байгуулах, татан буулгах, бүтэц зохион байгуулалтыг өөрчлөх зэргээр удирдлагын зардлыг хэмнэх” арга хэмжээ авч хэрэгжүүлэхээр заасан.

Түүнчлэн, “Төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдийн шинэчлэлийн талаар авч хэрэгжүүлэх зарим арга хэмжээний тухай” Засгийн газрын 2021 оны 345 дугаар тогтоолын 1.4-д “Засгийн газрын шийдвэр гарснаас бусад тохиолдолд охин болон хараат төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдийг шинээр байгуулахгүй” гэж заасан.

Иймд Төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөлд Түншлэлийн төвийг Засгийн газраас байгуулах хүртэл түүний чиг үүргийг түншлэлийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага хэрэгжүүлэхээр тусгалаа.

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2023 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**ТӨР, ХУВИЙН ХЭВШЛИЙН ТҮНШЛЭЛИЙН ТУХАЙ ХУУЛИЙГ
ДАГАЖ МӨРДӨХ ЖУРМЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ,
ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл.Төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай хуульд дор дурдсан агуулгатай 8¹ дүгээр зүйл нэмсүгэй:

“8¹ дүгээр зүйл.Төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн тухай хуулийн 12 дугаар зүйлийн 12.1-д заасан Түншлэлийн төв байгуулагдах хүртэл тус төвийн чиг үүргийг төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага хэрэгжүүлнэ.”

2 дугаар зүйл.Төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн “хууль батлагдсанаас хойш 6 сарын хугацаанд” гэснийг “хууль хүчин төгөлдөр үйлчлэхээс өмнө” гэж өөрчилсүгэй.

3 дугаар зүйл.Энэ хуулийг Төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

ТАНИЛЦУУЛГА

Тогтоолд өөрчлөлт оруулах тухай

Дэлхийн геополитикийн хурцадмал байдалтай уялдуулан Оросын Холбооны Улс (ОХУ)-д тавьсан эдийн засаг, худалдааны хориг арга хэмжээ нь улс орнуудын эдийн засагт сөргөөр нөлөөлж эхэлсэн. Тухайлбал, ОХУ-ын экспортын голлох бүтээгдэхүүн болох байгалийн хий, газрын тосны үнэ дэлхийн зах зээл дээр огцом өссөнөөр нийлүүлэлтийн тасалдал үүсэх эрсдэлийг дагуулж, улмаар импортлогч орнуудын газрын тосны бүтээгдэхүүний үнэд нөлөөлсөн.

Монгол Улсын Их Хурлаас дээрх нөхцөл байдалтай холбогдуулан автобензин, дизелийн түлшний үнийг тогтвортой байлгахад дэмжлэг үзүүлэх зорилгоор "Тогтоолд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай" Улсын Их Хурлын 2023 оны 10 дугаар тогтоолыг баталж, импортын автобензин, дизелийн түлшний гаалийн албан татварыг 0-5 хувьд багтаан тогтоох эрхийг Засгийн газарт олгосон. Тус тогтоолд заасны дагуу Засгийн газарт олгосон эрх нь 2024 онд дуусгавар болж ирэх оноос импортын автобензин, дизелийн түлшний гаалийн албан татвар 5 хувьд эргэн шилжихээр байна.

Монгол Улсын хувьд автобензин, дизелийн түлш зэрэг эдийн засагт чухал нөлөө үзүүлдэг газрын тосны бүтээгдэхүүнийхээ хэрэглээний 95 хувийг ОХУ-аас импортолдог. Түүнчлэн автобензин, дизелийн түлш зэрэг шатахууны бүлгийн бараа нь хэрэглээний үнийн индексийг тооцоход ашигладаг бараа, үйлчилгээнээс бүрдсэн хэрэглээний сагсны нийт жингийн 5.3 хувийг эзэлдэг ба үүнээс А-92 автобензин 2.7 хувь, дизель түлш 1.2 хувийг тус тус бүрдүүлдэг байна. Дотоодод шатахууны үнэ нэмэгдсэнээр бусад өргөн хэрэглээний бараа, үйлчилгээний үнэ өсөж, улмаар инфляцыг хөөрөгдөхөд нөлөөлөх эрсдэлтэй тул тухайн үеийн нөхцөл байдалтай уялдуулан гаалийн албан татварын хувь хэмжээг 0-5 хувьд тогтоох нь зүйтэй байна.

Иймд геополитикийн хурцадмал байдал үргэлжилж байгаатай холбогдуулан Засгийн газарт автобензин, дизелийн түлшний гаалийн албан татварт зохицуулалт хийх боломжийг олгосон эрхийн хугацааг 2026 он хүртэл сунгахаар "Тогтоолд өөрчлөлт оруулах тухай" Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийг боловсрууллаа.

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

2023 оны ... дугаар
сарын ... -ны өдөр

Дугаар...

Улаанбаатар
хот

ТОГТООЛД ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

Монгол Улсын Их Хурлын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1, Гаалийн тариф, гаалийн татварын тухай хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.3 дахь хэсгийг тус тус үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ нь:

1.“Тогтоолд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай” Улсын Их Хурлын 2023 оны 01 дүгээр сарын 20-ны өдрийн 10 дугаар тогтоолын 2 дугаар зүйлийн “2024 оны” гэснийг “2026 оны” гэж өөрчилсүгэй.

Гарын үсэг

ТАНИЛЦУУЛГА

Засгийн газрын үнэт цаас гаргах эрх олгох тухай

Засгийн газрын өрийн удирдлагын 2023-2025 оны стратегийн баримт бичгийн зорилтуудыг үндэслэн "Засгийн газрын үнэт цаас гаргах эрх олгох тухай" Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийг боловсрууллаа.

Улсын Их хурлын 2022 оны 05 дугаар сарын 27-ны өдрийн 26 дугаар тогтоолоор батлагдсан Засгийн газрын өрийн удирдлагын 2023-2025 оны стратегийн баримт бичигт тусгасан зорилт 2-т "Засгийн газрын гадаад үнэт цаас төлбөрүүдийг эдийн засаг, төсөвт дарамт учруулахгүйгээр төлж, дахин санхүүжилтийн эрсдэлийг бууруулна" гэж заасан байдаг. Энэхүү зорилтын хүрээнд 2024 оны 03 дугаар сард эргэн төлөх хуваарьтай "Хуралдай" бондын төлбөр болох 392.5 сая ам.доллартой тэнцэх хэмжээний хөрөнгийг төсөвт дарамт учруулахгүйгээр өрийн зохицуулалтын арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэхээр төлөвлөөд байна.

Түүнчлэн, дээрх стратегийн баримт бичгийн зорилт 4-т "Засгийн газрын дотоод үнэт цаасны зах зээлийн хөгжлийн дэмжих, үнэт цаасны арилжааг тогтмолжуулна." гэж заасны дагуу Засгийн газрын дотоод үнэт цаасны анхдагч зах зээл дэх арилжаанд оролцогчдын эрэлтийг нэмэгдүүлэх, хоёрдогч зах зээл дэх үнэт цаасны хөрвөх чадварыг сайжруулах зорилгоор Засгийн газрын дотоод үнэт цаасыг хугацаанаас нь өмнө буцаан худалдан авах, зорилтот зах зээлд чиглэсэн Засгийн газрын дотоод үнэт цаасны арилжааг зохион байгуулах, дэвшилтэт технологи ашигласан систем нэвтрүүлж зах зээлийг хөгжүүлэхээр Засгийн газрын дотоод үнэт цаасыг арилжаалж эхлэхээр төлөвлөөд байна.

Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуулийн хүрээнд 2023 оны төсвийн алдагдлыг санхүүжүүлэх, цаашлаад Засгийн газрын өрийн оновчтой багцын бүтцийг бий болгох, Засгийн газрын санхүүжилтийн хэрэгцээг бага зардлаар, боломжит эрсдэлийн түвшинд байлгах зорилгоор Засгийн газрын үнэт цаасыг олон улсын болон дотоодын зах зээлд арилжаална.

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

2023 оны ... дугаар
сарын ... -ны өдөр

Дугаар...

Улаанбаатар
хот

ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ҮНЭТ ЦААС ГАРГАХ ЭРХ ОЛГОХ ТУХАЙ

Монгол Улсын Их Хурлын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1, Өрийн удирдлагын тухай хуулийн 26 дугаар зүйлийн 26.3 дахь хэсгийг тус тус үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ нь:

1. Монгол Улсын Засгийн газраас 2024 онд гадаад, дотоод үнэт цаас гаргах асуудлыг Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Өрийн удирдлагын тухай хууль, Монгол Улсын 2024 оны төсвийн тухай хууль болон Засгийн газрын өрийн удирдлагын 2023-2025 оны стратегийн баримт бичигт нийцүүлэн шийдвэрлэх эрхийг Монгол Улсын Засгийн газар /Л.Оюун-Эрдэнэ/-т олгосугай.

2. Энэ тогтоолыг 2024 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдсүгэй.

Гарын үсэг

ТАНИЛЦУУЛГА

*Засгийн газрын өрийн баталгаа
гаргах зөвшөөрөл олгох тухай*

1. “Чойбалсангийн ДЦС-ыг 50 МВт-аар өргөтгөх, шинэчлэх” төслийн талаар

“Дорнод бүсийн эрчим хүчний систем” ТӨХК нь “Чойбалсан ДЦС-ын суурилагдсан хүчин чадлыг 50 МВт-аар нэмэгдүүлж, өргөтгөх төсөл”-ийг хэрэгжүүлж байна. Уг төсөл хэрэгжсэнээр Дорнод, Сүхбаатар аймгийн 36 сум, багийн 25,139 айл өрх, 3,133 аж ахуйн нэгж, албан байгууллага, уул уурхайн 13 ордын олборлох үйлдвэрүүдийг тасралтгүй, найдвартай эрчим хүчээр хангагдах юм. Түүнчлэн зүүн бүсэд үйл ажиллагаа явуулж байгаа Петрочайна дачин тамсаг ХХК, Цайрт минерал ХХК, ХХЕМ ХХК, Эм Эл Цахиурт овоо ХХК-ийн хэрэгжүүлж байгаа төслүүдийн өсөн нэмэгдэж байгаа эрчим хүчний хэрэгцээг хангахын зэрэгцээ цаашид төлөвлөсөн бүтээн байгуулалтын төслүүдийн эрчим хүчний хэрэгцээг байгаль орчинд ээлтэй технологи бүхий дотоодын эх үүсвэрээс бүрэн хангах ач холбогдолтой юм.

Энэхүү төслийн санхүүжилтийн 75 хувь буюу 420.0 сая юанийг Монгол Улсын Хөгжлийн банк (Хөгжлийн банк) нь Хятадын Хөгжлийн банкнаас татан төвлөрүүлэх зээлийн гэрээг 2020 оны 12 дугаар сарын 25-ны өдөр байгуулсан ба үлдэх 25 хувийг улсын төсвөөс 2023 онд бүрэн санхүүжүүлээд байна.

Төслийн барилга угсралтын ажлын гүйцэтгэл одоогоор 65 хувьтай байгаа бөгөөд 2023 оны 4 дүгээр улиралд багтаан бүрэн ашиглалтад оруулахаар төлөвлөж байна. “Дорнод бүсийн эрчим хүчний систем” ТӨХК-аас 2023 оны 4 дүгээр сараас хойш нийт 166.7 сая юанийн санхүүжилтийн хүсэлт хүргүүлсэн боловч БНХАУ-ын Хөгжлийн банк одоогоор шийдвэрлээгүй байна.

Санхүүжилт саатсан шалтгаан нь Хөгжлийн банкны 2022 оны санхүүгийн аудитлагдсан тайлангаар банкны “тогтвортой санхүүжилтийн харьцаа” 37.8% байсан нь Монголбанкнаас тогтоосон шаардлагыг хангаагүйтэй холбоотой. Энэ нь Хөгжлийн банкны олон улсын зах зээлд гаргасан 500.0 сая ам.долларын Евробонд болон Япон улсын зах зээлд Засгийн газрын баталгаатай гаргасан 30.0 тэрбум иений бондын хугацаа энэ оны 4 дүгээр улиралд дуусах хуваарийн дагуу урт хугацаат санхүүжилтийн дүн буурсантай холбоотой юм. Зохистой харьцааны шалгуур үзүүлэлтийг хангаагүй байх нь Зээлийн гэрээний хүрээнд үүргийн зөрчил үүсэж, улмаар Хятадын Хөгжлийн банк зээлийг хугацаанаас өмнө дуудах эрсдэл үүссэн бөгөөд нэмэлт санхүүжилтийг ашиглах боломжгүй болсон.

Дээрх үлдэгдэл санхүүжилтийг шийдвэрлэхээр Монгол Улсын Хөгжлийн банкны зүгээс БНХАУ-ын Хөгжлийн банкт удаа дараа хэлцэл хийсэн бөгөөд БНХАУ-ын Хөгжлийн банкнаас дараах шаардлагуудыг тавьсан. Үүнд:

1. Хөгжлийн банкны Хятадын Хөгжлийн банкнаас авах зээлд Монгол Улсын Засгийн газраас баталгаа гаргах;

2. Засгийн газрын баталгааны хугацаанд 2023-2024 онуудад төлөгдөх зээлийн эргэн төлөлтийн төлбөрийг эскроу дансанд байршуулах;
3. Хөрөнгө барьцаалах зэрэг болно.

Иймд үүссэн нөхцөл байдлыг харгалзан Монгол Улсын Хөгжлийн банкны зүгээс ирүүлсэн хүсэлт, өндөр ач холбогдол бүхий стратегийн төслийг төлөвлөсөн хугацаанд ашиглалтад оруулах эдийн засгийн зайлшгүй хэрэгцээ шаардлагын үүднээс Монгол Улсын Хөгжлийн банканд Засгийн газрын өрийн баталгаа гаргах шийдвэрийн төсөл боловсруулав.

2. Газрын тосны бүтээгдэхүүний үнийн өсөлтөөс сэргийлэх талаар

Бүтээгдэхүүний хил үнийн өсөлтөөс үүдэн өргөн хэрэглээний АИ-92 автобензинийн жижиглэнгийн үнэ 2022 оны 04 дүгээр сард өнөөдрийн зарагдаж байсан 2390 төгрөг дээр 900 орчим төгрөгөөр нэмэгдэх нөхцөл байдал үүссэн. Улмаар Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яамнаас ОХУ-ын Роснефть нээлттэй хувьцаат нийгэмлэгтэй хэлэлцээр хийж АИ-92 автобензинийн хил үнэ 1110 тонн/ам.долларыг 840 ам.доллар болгон бууруулсан бөгөөд энэхүү хэлэлцээрийн гол нөхцөл нь 2022 оны 4, 5, 6 дугаар саруудын нийт хэрэглээ болох 120.0 мянган тонн бүтээгдэхүүний захиалгын төлбөр 100,800,000 ам.доллартой тэнцэх хэмжээний эх үүсвэрийн 85 хувьд Засгийн газрын өрийн баталгаа гаргасан. Засгийн газрын өрийн баталгаа гаргуулсан аж ахуйн нэгжүүд зээлийн төлбөрийг хоцроосон тохиолдол гараагүй бөгөөд газрын тосны бүтээгдэхүүний борлуулалтыг амжилттай хийсэн. Түүнчлэн АИ-92 автобензиний гаалийн албан татвар, дизель түлшний онцгой албан татварыг тэглэснээр 2022 оны сүүлийн улиралд автобензиний жижиглэнгийн борлуулалтын үнэ литр тутамд 781-1,103 төгрөгөөр буурсан. Засгийн газрын өрийн баталгаа гаргуулсан аж ахуйн нэгжүүд зээлийн төлбөрийг хоцроосон тохиолдол гараагүй бөгөөд газрын тосны бүтээгдэхүүний борлуулалтыг амжилттай хийж чадсан болно.

Цаашид газрын тосны бүтээгдэхүүний хил үнийн өсөлт, шатахууны экспортлогч улсын шийдвэрээс шалтгаалан газрын тосны бүтээгдэхүүн хомсдох нөхцөл байдал үүсэх эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх зорилгоор Засгийн газар болон шатахуун импортлогч байгууллагуудад дутагдаж болзошгүй санхүүжилтийн нөөцийг бүрдүүлэх нь зүйтэй гэж үзсэн болно.

Иймд санхүүжилтийг түргэн, шуурхай шийдвэрлэх, төлбөрийг цаг алдалгүй гүйцэтгэх нөхцөлийг бүрдүүлэхэд Засгийн газрын өрийн баталгаа гаргах замаар дэмжлэг үзүүлэх зорилгоор УИХ-ын тогтоолын төслийг боловсруулав.

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

2023 оны ... дугаар
сарын ... -ны өдөр

Дугаар...

Улаанбаатар
хот

ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ӨРИЙН БАТАЛГАА ГАРГАХ ЗӨВШӨӨРӨЛ ОЛГОХ ТУХАЙ

Монгол Улсын Их Хурлын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1, Өрийн удирдлагын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.2.3 дахь заалтыг тус тус үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ нь:

1.Дараах арга хэмжээ авч хэрэгжүүлэхийг Монгол Улсын Засгийн газар /Л.Оюун-Эрдэнэ/-т зөвшөөрсүгэй:

1/Бүгд Найрамдах Хятад Ард Улсын Хөгжлийн банкны 420 сая юанийн санхүүжилтээр хэрэгжиж байгаа “Чойбалсан Дулааны цахилгаан станцын суурилагдсан хүчин чадлыг 50 МВт-аар өргөтгөх” төслийн зээлийн үндсэн болон хүүгийн төлбөрт зориулж Монгол Улсын Хөгжлийн банканд 2024 оны төсвийн жилд Засгийн газрын өрийн баталгаа гаргах;

2/Газрын тосны бүтээгдэхүүний үнийн өсөлт, хомсдолоос сэргийлэх, нөөц бүрдүүлэх нөхцөл үүссэн тохиолдолд эх үүсвэрийг татан төвлөрүүлэх зорилгоор 2024 онд багтаан эргэн төлөх нөхцөлтэй хийгдэх зээллэгт Засгийн газрын өрийн баталгаа гаргах.

2.Энэ тогтоолыг 2024 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдсүгэй.

Гарын үсэг

ТАНИЛЦУУЛГА

*Тогтоолын хавсралтад нэмэлт,
өөрчлөлт оруулах тухай*

Засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлаг-Газар зохион байгуулалт, геодези, зураг зүйн газрыг Монгол Улсын Ерөнхий сайдын эрхлэх асуудлын хүрээнд ажиллуулах болсонтой холбогдуулан Монгол Улсын Засгийн газрын тухай хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөлтэй уялдуулж Төрийн захиргааны байгууллагын тогтолцоо, бүтцийн ерөнхий бүдүүвчийг шинэчлэн батлах тухай" Улсын Их Хурлын тогтоолын хавсралтад нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай шийдвэрийн төслийг боловсрууллаа.

Улсын Их Хурлын тогтоолын төсөл батлагдсанаар газрын харилцаа, геодези, зураг зүйн асуудал Монгол Улсын Ерөнхий сайдын эрхлэх асуудлын хүрээнд хамаарч хот, хөдөөгийн сэргэлт, газар зохион байгуулалтын асуудлыг хамтад нь шийдвэрлэх боломж бүрдэнэ.

---o0o---

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

2023 оны ... дугаар
сарын ... -ны өдөр

Дугаар...

Улаанбаатар
хот

ТОГТООЛЫН ХАВСРАЛТАД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

Монгол Улсын Засгийн газрын тухай хуулийн 12 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийг үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ нь:

1."Төрийн захиргааны байгууллагын тогтолцоо, бүтцийн ерөнхий бүдүүвчийг шинэчлэн батлах тухай" Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны 07 дугаар сарын 07-ны өдрийн 07 дугаар тогтоолын хавсралтаар баталсан "Төрийн захиргааны байгууллагын тогтолцоо, бүтцийн ерөнхий бүдүүвч"-ийн Монгол Улсын Ерөнхий сайдын эрхлэх асуудлын хүрээний "Засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлаг" гэсэн хэсэгт "2.Газар зохион байгуулалт, геодези, зураг зүйн ерөнхий газар" гэж нэмсүгэй.

2."Төрийн захиргааны байгууллагын тогтолцоо, бүтцийн ерөнхий бүдүүвчийг шинэчлэн батлах тухай" Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны 07 дугаар сарын 07-ны өдрийн 07 дугаар тогтоолын хавсралтаар баталсан "Төрийн захиргааны байгууллагын тогтолцоо, бүтцийн ерөнхий бүдүүвч"-ийн "Засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлаг" хэсгийн "2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17" гэсэн дугаарыг "3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11,12, 13, 14, 15, 16, 17, 18" гэж өөрчилсүгэй.

3."Төрийн захиргааны байгууллагын тогтолцоо, бүтцийн ерөнхий бүдүүвчийг шинэчлэн батлах тухай" Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны 07 дугаар сарын 07-ны өдрийн 07 дугаар тогтоолын хавсралтаар баталсан "Төрийн захиргааны байгууллагын тогтолцоо, бүтцийн ерөнхий бүдүүвч"-ийн Барилга, хот байгуулалтын сайдын эрхлэх асуудлын хүрээний "Засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлаг" хэсгийн "18. Газар зохион байгуулалт, геодези, зураг зүйн газар" гэснийг хассугай.

4.Энэ тогтоолыг 2024 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдсүгэй.

Гарын үсэг

ТАНИЛЦУУЛГА

*"Монгол Улсын 2024 оны төсвийн тухай хууль
батлагдсантай холбогдуулан авах
зарим арга хэмжээний тухай*

Монгол Улсын эдийн засаг 2024 онд 7.0 хувиар өсөж, нэрлэсэн дотоодын нийт бүтээгдэхүүн 74 их наяд төгрөгт, нэгдсэн төсвийн нийт орлого 27.2 их наяд төгрөг, тэнцвэржүүлсэн орлого 25.3 их наяд төгрөгт хүрэхээр байна.

Монгол Улсын Засгийн газраас 2024 онд баримтлах төсөв, санхүүгийн бодлого нь Шинэ сэргэлтийн бодлогын хот, хөдөөгийн сэргэлтийг дэмжихэд чиглэгдэж байна. Энэ хүрээнд иргэд, аж ахуй эрхлэгчдэд татварын хөнгөлөлт үзүүлэх, хөдөө орон нутагт орон сууцны хүртээмжийг нэмэгдүүлэх, тэтгэвэр, тэтгэмж, төрийн албан хаагчдын цалин, нийгмийн баталгааг сайжруулах зэрэг багц арга хэмжээг хэрэгжүүлэхээр тооцсон болно.

Иймд хот, хөдөөгийн сэргэлтийг дэмжих төсвийн бодлогын хэрэгжилтийг эрчимжүүлэх зорилгоор Засгийн газар, орон нутгийн засаг захиргаа, Монголбанкны зүгээс анхаарч хэрэгжүүлбэл зохих арга хэмжээг тусгасан Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийг боловсрууллаа.

Тогтоолын төсөл батлагдсанаар Шинэ сэргэлтийн бодлогод тусгагдсан Хөдөөгийн сэргэлтийг дэмжих зорилт төсвийн бодлогын хүрээнд хангагдах ач холбогдолтой.

---oOo---

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

2023 оны ... дугаар
сарын ... -ны өдөр

Дугаар...

Улаанбаатар
хот

МОНГОЛ УЛСЫН 2024 ОНЫ ТӨСВИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬ БАТЛАГДСАНТАЙ ХОЛБОГДУУЛАН АВАХ ЗАРИМ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТУХАЙ

Монгол Улсын Их Хурлын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1, Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуулийн 72 дугаар зүйлийн 72.2 дахь хэсгийг тус тус үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ нь:

1.Шинэ сэргэлтийн бодлогыг хэрэгжүүлж, төвлөрлийг сааруулах зорилгоор 2024 оныг “Хот, хөдөөгийн сэргэлтийг дэмжих” жил болгон зарласугай.

2.Дараах арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэхийг Монгол Улсын Засгийн газар /Л.Оюун-Эрдэнэ/-т даалгасугай:

1/орон нутагт иргэд шилжин, тогтвортой суурьших орчин нөхцөлийг бүрдүүлэх зорилгоор иргэдийг орон сууцжуулахад чиглэсэн төсөл, арга хэмжээг тухайн орон нутгийн онцлог, дэд бүтцийн бэлэн байдал, иргэд, зорилтот бүлгийн шаардлагатай уялдуулан зохион байгуулах;

2/хөдөөд орон сууцны нийлүүлэлтийг нэмэгдүүлэх төсөл, арга хэмжээнд шаардагдах санхүүжилтийг төр, хувийн хэвшлийн түншлэл, улс, орон нутгийн төсөв, олон улсын байгууллагын хөнгөлөлттэй зээл, тусламжийн эх үүсвэрээс бүрдүүлэх замаар олон талын оролцоог хамарсан хамтын санхүүжилтээр шийдвэрлэх;

3/байгаль орчинд ээлтэй, эрчим хүчинд хэмнэлттэй орон сууцны нийлүүлэлтийг нэмэгдүүлэхэд чиглэсэн урт хугацааны ногоон санхүүжилтийн арга хэрэгслийг нэвтрүүлэх;

4/иргэдийг орон сууцжуулах арга хэмжээг амжилттай хэрэгжүүлж байгаа орон нутгийг санхүүгийн дэмжлэгээр урамшуулах механизм бүрдүүлж, сайн туршлагыг сурталчлах ажлыг зохион байгуулах;

5/төрийн захиргаа, төрийн нийтлэг үйлчилгээний албан хаагчдад олгох орон нутгийн нэмэгдлийг аймгийн төвийн сум болон нийслэлийн Багануур, Багахангай, Налайх дүүрэгт 20 хувиар, аймгийн төвөөс бусад суманд 40 хувиар тус тус тооцож хуваарилах;

6/орон нутгийн тохижилт үйлчилгээний ажилчдын үндсэн цалинг 20 хувиар нэмэгдүүлэх;

7/анхан шатлалын эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний санхүүжилтийг бүс нутгийн онцлогийг харгалзан ялгаатай хуваарилах, иргэдийг тусламж үйлчилгээний шатлал хооронд хүнд суртал, чирэгдэлгүйгээр шуурхай шилжүүлдэг байх зэрэг зохицуулалтын оновчтой арга хэрэгслийг 2023 онд багтаан шийдвэрлэж, 2024 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс эхлэн хэрэгжүүлэх;

8/өвчлөлөөс урьдчилан сэргийлэх, эрт илрүүлэх үзлэг, шинжилгээ, оношилгоог үргэлжлүүлэн эрчимжүүлж үүнд хөдөөгийн хүн хамрагдалтыг нэмэгдүүлэх аян зохион байгуулах;

9/Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах тухай хуулийн дагуу гэрээний үүргээ биелүүлээгүй аж ахуйн нэгжийг тендер шалгаруулалтад оролцох эрхээ хязгаарлуулсан этгээдийн жагсаалтад бүртгэж улирал бүр мэдээлэх, хэрэгжилтийг хангуулах;

10/төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээг төлөвлөх, хэрэгжүүлэх, хяналт тавих, ашиглалтад хүлээн авах, өмчид хүлээн авах үйл ажиллагаанд ногоон байгууламжийн стандарт болон тусгай хэрэгцээт иргэдийн хэрэгцээнд нийцсэн байдлын стандартыг чанд мөрдөж хэрэгжүүлэх, зохион байгуулах;

11/Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн 1 дүгээр зүйлийн "18.1.10" дэх заалтын хэрэгжилтийг хангах хүрээнд Газрын багц хуулийн төсөл, Ашигт малтмалын тухай Чөлөөт бүсийн тухай, Байгаль орчныг хамгаалах тухай, Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн тухай хуульд тус тус нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг тус тус боловсруулан 2023 оны 12 дугаар сарын 31-ний дотор Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэх.

3.Дараах арга хэмжээ авч ажиллахыг аймаг, сумын Засаг дарга нарт даалгасугай.

1/орон сууц барихад шаардлагатай газрын зөвшөөрөл бусад холбогдох зохицуулалт, шаардлагатай санхүүжилтийг өөрт хуулиар олгогдсон эрх мэдлийн хүрээнд болон Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлаар хэлэлцүүлж, шийдвэрлэх;

2/чадварлаг боловсон хүчнийг орон нутагт шилжин тогтвор суурьшилтай амьдрах таатай нөхцөл бүхий хөтөлбөр, арга хэмжээг санаачилж орон нутгийн онцлогтоо тохируулан хэрэгжүүлэх;

3/аймаг, сумын орон нутгийн хөгжлийн санд хуваарилсан хөрөнгийг "Шинэ сэргэлтийн бодлого"-ын хот, хөдөөгийн сэргэлтийг дэмжих чиглэлээр Засгийн газраас тодорхойлсон хөтөлбөр, арга хэмжээнд зарцуулах. Хөтөлбөр арга хэмжээний ач холбогдлыг орон нутгийн иргэдэд таниулан сурталчлах ажлыг зохион байгуулах;

4/нийслэл Улаанбаатар хотод бүртгэлтэй аж ахуйн нэгж, байгууллага үйл ажиллагаагаа орон нутагт шилжүүлэх, салбараа нээх зэрэг тохиолдолд ажлын байр болон ажилчдын орон сууцны барилга барих газрын зөвшөөрлийг холбогдох хууль, журамд заасны дагуу саадгүй, шуурхай олгох.

4.Орон сууцны ипотекийн зээлийн эрэлт, төвлөрлийг сааруулах төрийн бодлоготой уялдуулж ипотекийн хөтөлбөрийн эх үүсвэрийг нийслэл болон орон нутагт тэгш хүртээмжтэй, үе шаттай нэмэгдүүлэхийг Монголбанкны Ерөнхийлөгч /Б.Лхагвасүрэн/-д даалгасугай.

5.Энэ тогтоолын хэрэгжилтэд хяналт тавьж ажиллахыг Төсвийн байнгын хороо /Г.Тэмүүлэн/-д даалгасугай.

Гарын үсэг

ТАНИЛЦУУЛГА

*Авлигатай тэмцэх газрын албан хаагчийн
албан тушаалын цалингийн хэмжээг
шинэчлэн тогтоох тухай*

Авлигын эсрэг хуулийн 29 дүгээр зүйлийн 29.1-д "Авлигатай тэмцэх газрын зардлыг улсын төсвөөс санхүүжүүлж, үйл ажиллагаа явуулах эдийн засгийн баталгааг төр хангана", 29.2-т "Авлигатай тэмцэх газрын төсвийг улсын төсөвт тусгайлан тусгах бөгөөд энэхүү төсөв нь үйл ажиллагаагаа хараат бусаар хэрэгжүүлэх шаардлагыг хангасан байна", УИХ-ын 2023 оны 59 дүгээр тогтоолоор батлагдсан "Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөр 2023-2030"-д авлигатай тэмцэх чиг үүрэг бүхий байгууллагын хараат бус, бие даасан байдлыг хангаж, аливаа нөлөөллийн эрсдэлийг бууруулна" гэж заасан.

Авлигатай тэмцэх газрын албан хаагчдын цалингийн хэмжээг адил төстэй чиг үүрэг гүйцэтгэдэг төрийн бусад хууль сахиулах байгууллагын албан хаагчийн цалингаас 50-60 хувь өндөр байх жишгийг баримталсан байдаг.

Өнөөдрийн байдлаар цалин, хөдөлмөрийн хөлс түүнтэй адилтгах орлогыг үйл ажиллагааны уялдаа бүхий шүүх, прокурорын байгууллагатай харьцуулахад 10-20 хувиар доогуур байна. Байцаан шийтгэх ажиллагааны хувьд тус газрын процессын дагуу хийгдсэн ажил дээр үндэслэн прокурор, шүүхийн байгууллагын ажиллагаа явагддаг бөгөөд анхан шатны үндсэн ажлыг гүйцэтгэдэг байгууллагын албан хаагчийн цалин нь дээрх шүүх эрх мэдэл, хууль хяналтын байгууллагын албан хаагчийн албан тушаалын цалингаас бага байх нь хараат бус байдлаар ажиллах эдийн засгийн баталгаа нөхцөлийг хангах хуулийн шаардлага хангагдахгүй байна.

Иймд адил төстэй чиг үүрэг гүйцэтгэж байгаа төрийн албан хаагчийн албан тушаалын цалингийн сүлжээ, доод жишигтэй дүйцүүлэн Авлигын эсрэг хуулийн 29 дүгээр зүйлийн 29.6 дахь хэсэгт заасныг баримтлан хуулиар тусгайлан эрх олгосон чиг үүргийг хараат бусаар, бие даан хэрэгжүүлэх, мэргэшсэн, чадварлаг, дадал туршлага бүхий мэргэжлийн албан хаагчдыг тогтвор суурьшилтай ажиллуулах, хүний нөөцийн чадавхыг бэхжүүлэх зорилгоор "Авлигатай тэмцэх газрын албан хаагчийн албан тушаалын цалингийн хэмжээг шинэчлэн тогтоох тухай" Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийг боловсруулав.

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

2023 оны ... дугаар
сарын ... -ны өдөр

Дугаар...

Улаанбаатар
хот

**АВЛИГАТАЙ ТЭМЦЭХ ГАЗРЫН АЛБАН ХААГЧИЙН АЛБАН ТУШААЛЫН
ЦАЛИНГИЙН ХЭМЖЭЭГ ШИНЭЧЛЭН ТОГТООХ ТУХАЙ**

Авлигын эсрэг хуулийн 29 дүгээр зүйлийн 29.6, Монгол Улсын Их Хурлын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1 дэх хэсгийг тус тус үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ нь:

1. Авлигатай тэмцэх газрын албан хаагчийн албан тушаалын цалингийн хэмжээг хавсралтаар шинэчлэн баталсугай.

2. Энэ тогтоол баталсантай холбогдуулан "Авлигатай тэмцэх газрын албан хаагчийн албан тушаалын цалингийн хэмжээг шинэчлэн тогтоох тухай" Монгол Улсын Их Хурлын 2021 оны 11 дүгээр сарын 11-ний өдрийн 85 дугаар тогтоолыг хүчингүй болсонд тооцсугай.

3. Энэ тогтоолыг 2023 оны 12 дугаар сарын 01-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдсүгэй.

Гарын үсэг

АВЛИГАТАЙ ТЭМЦЭХ ГАЗРЫН АЛБАН ХААГЧИЙН
АЛБАН ТУШААЛЫН ЦАЛИНГИЙН ХЭМЖЭЭ

Д/д	Албан тушаал	Албан тушаалын сарын цалингийн хэмжээ /төгрөгөөр/
1	Авлигатай тэмцэх газрын дарга	4 338 298
2	Авлигатай тэмцэх газрын дэд дарга	4 041 128
3	Хэлтсийн дарга	3 984 234
4	Албаны дарга	3 670 140
5	Ахлах ажилтан	3 493 365
6	Ажилтан	3 293 035
7	Туслах ажилтан	1 880 970

ТАНИЛЦУУЛГА

Засгийн газарт чиглэл өгөх тухай

Хөгжлийн сэргэлтийг дэмжих бодлогын баримт бичигт тусгагдсан болон тээвэр, логистикийн өрсөлдөх чадварыг дээшлүүлэх, ачаа тээврийн урсгалыг сайжруулах, хилийн боомтуудыг хатуу хучилттай авто замаар холбох, хилийн боомтуудын нэвтрүүлэх хүчин чадлыг нэмэгдүүлэх, дулааны цахилгаан станцуудын хүчин чадлыг өргөтгөх, байгаль орчинд ээлтэй, шинжлэх ухаан, дэвшилтэт технологид суурилсан эрчим хүчний шинэ эх үүсвэр барих, Нийслэл Улаанбаатар хотын түгжрэлийг бууруулах, төвлөрлийг сааруулах, шинэ суурьшлын бүс, хот байгуулах дэд бүтэц шинээр бий болгох болон төрийн үйлчилгээний салбарын томоохон төсөл, хөтөлбөрийг Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжүүлэхэд хүндрэлтэй, төсвийн хөрөнгө оруулалт хүрэлцээгүй тул хувийн хэвшлийн хөрөнгө оруулалтыг дэмжих замаар төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн зарчимд тулгуурлан хэрэгжүүлэх нь зүйтэй байна.

Иймд дээрх салбаруудад хэрэгжих тэргүүлэх ач холбогдолтой төсөл, хөтөлбөрүүдийг 2023 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөс хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж эхлэх Төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн тухай хуулийн хүрээнд түншлэлийн зарчмаар хэрэгжүүлэх талаар судлан, холбогдох арга хэмжээ авах талаар Монгол Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийг боловсрууллаа.

---o0o---

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

2023 оны ... дугаар
сарын ... -ны өдөр

Дугаар...

Улаанбаатар
хот

ЗАСГИЙН ГАЗАРТ ЧИГЛЭЛ ӨГӨХ ТУХАЙ

Монгол Улсын Их Хурлын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1 дэх хэсгийг үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ нь:

1. Хөгжлийн бодлогын баримт бичигт тусгагдсан болон тээвэр, логистикийн өрсөлдөх чадварыг дээшлүүлэх, ачаа тээврийн урсгалыг сайжруулах, төмөр зам, нисэх буудал, авто зам, замын байгууламжийн сүлжээг өргөтгөн шинэчлэх, боомтын хүчин чадлыг сайжруулах, эрчим хүчний үйлдвэрлэл, хангамжийг нэмэгдүүлэх, Нийслэл Улаанбаатар хотын түгжрэлийг бууруулах, төвлөрлийг сааруулах, шинэ суурьшлын бүс, хот байгуулах дэд бүтэц бий болгох болон төрийн үйлчилгээний салбарын төсөл хөтөлбөрийг хувийн хэвшлийн хөрөнгө оруулалтыг нэн тэргүүнд дэмжих зарчимд тулгуурлан Төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн тухай хуулийн хүрээнд хэрэгжүүлэх талаар судлан, холбогдох арга хэмжээг авч ажиллахыг Монгол Улсын Засгийн газар /Л.Оюун-Эрдэнэ/-т даалгасугай.

2. Энэ тогтоолын биелэлтэд хяналт тавьж ажиллахыг Монгол Улсын Их Хурлын Эдийн засгийн байнгын хороо /Ц.Цэрэнпунцаг/-нд даалгасугай.

Гарын үсэг

Ажлын хэсгийн нэрс

Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Монгол Улсын 2024 оны төсвийн тухай, Нийгмийн даатгалын сангийн 2024 оны төсвийн тухай, Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн 2024 оны төсвийн тухай хуулийн төсөл болон дагалдах хууль тогтоомжийн төслийг Улсын Их Хурлын чуулганаар хэлэлцүүлэхтэй холбоотой Сангийн яамнаас оролцох ажлын хэсгийн нэрс:

№	Нэр	Албан тушаал	Утас
1	Б.Жавхлан	Сангийн сайд	99113555
2	С.Мөнгөнчимэг	Сангийн дэд сайд	99075752
3	Ж.Ганбат	Сангийн яамны Төрийн нарийн бичгийн дарга	99104599
4	М.Санжаадорж	Сангийн яамны Төсвийн бодлого, төлөвлөлтийн газрын дарга	99190219
5	Б.Тэлмүүн	Сангийн яамны Татварын бодлогын газрын дарга	99087638
6	Г.Золбоо	Сангийн яамны Санхүү, төсвийн судалгааны газрын дарга	99196439
7	Б.Сүх-Очир	Сангийн яамны Санхүүгийн бодлогын газрын дарга	99011664
8	Б.Цогбадрах	Сангийн яамны Төрийн сангийн газрын дарга	99098442
9	З.Энхболд	Сангийн яамны Хууль эрх зүйн газрын дарга	96652191
10	Э.Батмөнх	Сангийн яамны Төсвийн нэгтгэлийн хэлтсийн дарга	89992039
11	П.Бат-Эрдэнэ	Сангийн яамны Төсвийн зарлагын хэлтсийн дарга	99017530
12	Л.Ичинноров	Сангийн яамны Төсвийн орлогын хэлтсийн дарга	99266680
13	С.Тулга	Сангийн яамны Санхүүгийн хөрөнгийн удирдлагын хэлтсийн дарга	98110000
14	Ж.Дэлгэржаргал	Сангийн яамны Төсвийн хөрөнгө оруулалтын хэлтсийн дарга	99100568
15	Б.Ганзориг	Сангийн яамны Хөгжлийн санхүүжилтийн хэлтсийн дарга	88005775

МОНГОЛ УЛСЫН

ЗАСГИЙН ГАЗАР